

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 125 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om finansforetak og finanskonsern
(finansforetaksloven)

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 125 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	7	4.7	Lovens anvendelse på utenlandsk-eide foretak og filialer	33
2	Bakgrunn for lovforslaget	11	4.7.1	Gjeldende rett	33
2.1	Banklovkomisjonens mandat og utredningsarbeid	11	4.7.2	Banklovkomisjonens utkast	34
2.2	Høring av Banklovkomisjonens utredning	13	4.7.3	Høringsinstansenes merknader ...	35
2.3	Nye EU-regler for forsikringsforetak (Solvens II). Finanstilsynets høringsutkast	14	4.7.4	Departementets vurdering	37
3	Nye EU-regler for banker og kredittforetak – Forholdet til Stortingets lovvedtak i juni 2013	17	5	Konsesjonssystemet og organisatoriske krav til finansforetak	39
4	Lovstruktur	18	5.1	Om konsesjonssystemet og de ulike typene konsesjoner	39
4.1	Generelt om lovstruktur mv.	18	5.1.1	Gjeldende rett	39
4.1.1	Gjeldende rett	18	5.1.2	Banklovkomisjonens utkast	41
4.1.2	Banklovkomisjonens utkast	18	5.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	43
4.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	19	5.1.4	Departementets vurdering	44
4.1.4	Departementets vurdering	20	5.2	Om vilkår for etablering og oppstart av virksomhet og om behandling av konsesjonssøknader	47
4.2	Lovens formål og virkeområde	21	5.2.1	Gjeldende rett	47
4.2.1	Gjeldende rett	21	5.2.2	Banklovkomisjonens utkast	49
4.2.2	Banklovkomisjonens utkast	22	5.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	50
4.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	23	5.2.4	Departementets vurdering	50
4.2.4	Departementets vurdering	23	5.3	Foretaksnavn	52
4.3	Begrepet finansforetak	24	5.3.1	Gjeldende rett	52
4.3.1	Gjeldende rett	24	5.3.2	Banklovkomisjonens utkast	52
4.3.2	Banklovkomisjonens utkast	24	5.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	53
4.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	24	5.3.4	Departementets vurdering	54
4.3.4	Departementets vurdering	25	5.4	Styrings- og kontrollorganer i finansforetak. Opphevelse av krav om representantskap og kontrollkomité	55
4.4	Forholdet mellom lov og forskriftsregulering. Forskriftshjemler	25	5.4.1	Gjeldende rett	55
4.4.1	Gjeldende rett	25	5.4.2	Banklovkomisjonens utkast	57
4.4.2	Banklovkomisjonens utkast	26	5.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	58
4.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	26	5.4.4	Departementets vurdering	59
4.4.4	Departementets vurdering	27	6	Virksomhetskrav og kapitalkrav mv. for finansforetak	61
4.5	Forholdet til aksjeloven og allmennaksjeloven	28	6.1	Innledning	61
4.5.1	Gjeldende rett	28	6.2	Virksomhetsbegrensninger	61
4.5.2	Banklovkomisjonens utkast	28	6.2.1	Gjeldende rett	61
4.5.3	Høringsinstansenes merknader ...	29	6.2.2	EØS-rett	62
4.5.4	Departementets vurdering	30	6.2.3	Banklovkomisjonens utkast	62
4.6	Lovens anvendelse på norske finansforetaks virksomhet i utlandet	30	6.2.4	Finanstilsynets utkast	63
4.6.1	Gjeldende rett	30	6.2.5	Høringsinstansenes merknader ...	64
4.6.2	Banklovkomisjonens utkast	31	6.2.6	Departementets vurdering	64
4.6.3	Høringsinstansenes merknader ...	32	6.3	Finansforetaks utkontraktering av virksomhet	65
4.6.4	Departementets vurdering	32	6.3.1	Bakgrunnen for lovforslaget	65
			6.3.2	Gjeldende rett	66
			6.3.3	Banklovkomisjonens forslag	68

6.3.4	Finanstilsynets utkast	70	7.1.4	Departementets vurdering	105
6.3.5	Høringsinstansenes merknader ...	70	7.2	Taushetsplikt og habilitet mv.	105
6.3.6	Departementets vurdering	71	7.2.1	Gjeldende rett	105
6.4	Foretaksrettslige regler om egenkapital og fremmedkapital	73	7.2.2	Banklovkomisjonens utkast	106
6.4.1	Gjeldende rett	73	7.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	107
6.4.2	Banklovkomisjonens utkast	74	7.2.4	Departementets vurdering	107
6.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	74	7.3	Kundebehandling	109
6.4.4	Departementets vurdering	75	7.3.1	Gjeldende rett	109
6.5	Krav til forsvarlig virksomhet mv.	76	7.3.2	Banklovkomisjonens utkast	110
6.5.1	Gjeldende rett	76	7.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	111
6.5.2	EØS-rett	77	7.3.4	Departementets vurdering	112
6.5.3	Banklovkomisjonens utkast	78	8	Finanskonsern og samarbeidende grupper	114
6.5.4	Finanstilsynets høringsutkast	79	8.1	Generelt om finanskonsern	114
6.5.5	Høringsinstansenes merknader ...	79	8.1.1	Gjeldende rett	114
6.5.6	Departementets vurdering	79	8.1.2	Banklovkomisjonens utkast	114
6.6	Kapitalkrav for banker, kredittforetak og finansieringsforetak	81	8.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	115
6.6.1	Gjeldende rett	81	8.1.4	Departementets vurdering	116
6.6.2	EØS-rett	82	8.2	Organisering av finanskonsern	117
6.6.3	Banklovkomisjonens utkast	82	8.2.1	Gjeldende rett	117
6.6.4	Høringsinstansenes merknader ...	83	8.2.2	Banklovkomisjonens utkast	117
6.6.5	Departementets vurdering	83	8.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	119
6.7	Kapitalkrav for forsikringsforetak	83	8.2.4	Departementets vurdering	120
6.7.1	Gjeldende rett	83	8.3	Samarbeidende grupper og samarbeidsavtaler	121
6.7.2	EØS-rett	84	8.3.1	Gjeldende rett	121
6.7.3	Banklovkomisjonens utkast	87	8.3.2	Banklovkomisjonens utkast	121
6.7.4	Finanstilsynets utkast	89	8.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	124
6.7.5	Høringsinstansenes merknader ...	89	8.3.4	Departementets vurdering	127
6.7.6	Departementets vurdering	90	8.4	Lån og garantier mv. i konsernforhold	129
6.8	Kapitalkrav for pensjonsforetak ...	92	8.4.1	Gjeldende rett	129
6.8.1	Gjeldende rett	92	8.4.2	Banklovkomisjonens utkast	129
6.8.2	EØS-rett	93	8.4.3	Høringsinstansenes merknader ...	130
6.8.3	Banklovkomisjonens utkast	93	8.4.4	Departementets vurdering	130
6.8.4	Finanstilsynets utkast	94	9	Finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap	132
6.8.5	Høringsinstansenes merknader ...	96	9.1	Enkelte spørsmål knyttet til regler for egenkapitalbevis, fordeling av overkurs og gaveutdeling fra finansforetak som ikke er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap	132
6.8.6	Departementets vurdering	96	9.1.1	Gjeldende lovregler om egenkapitalbevis	132
6.9	Kapitalkrav for små forsikringsforetak mv.	98	9.1.2	Fordeling av overkurs	133
6.9.1	Gjeldende rett	98	9.1.3	Nærmere om gaveutdeling	134
6.9.2	EØS-rett	98	9.2	Foretaksendringer, avvikling og omdanning	138
6.9.3	Finanstilsynets utkast	98	9.2.1	Gjeldende rett	138
6.9.4	Høringsinstansenes merknader ...	99	9.2.2	Banklovkomisjonens utkast	138
6.9.5	Departementets vurdering	100	9.2.3	Høringsinstansenes merknader ...	138
6.10	Verdipapirisering	100	9.2.4	Departementets vurdering	139
6.10.1	Gjeldende rett	100			
6.10.2	Banklovkomisjonens utkast	100			
6.10.3	Høringsinstansenes merknader ...	101			
6.10.4	Departementets vurdering	103			
7	Forholdet til kunder og andre	104			
7.1	Kontanthåndtering	104			
7.1.1	Gjeldende rett	104			
7.1.2	Banklovkomisjonens utkast	104			
7.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	104			

9.3	Særlige spørsmål knyttet til samvirkeforetak	140	13.7	Kapittel 7. Etablering av finansforetak	172
9.3.1	Gjeldende rett	140	13.8	Kapittel 8. Generalforsamling, styrings- og kontrollorganer mv. ..	174
9.3.2	Banklovkomisjonens utkast	140	13.9	Kapittel 9. Tillitsvalgte og ansatte ..	181
9.3.3	Høringsinstansenes merknader ...	142	13.10	Kapittel 10. Egenkapital	183
9.3.4	Departementets vurdering	143	13.11	Kapittel 11. Fremmedkapital mv. ..	188
10	Videreføring av reglene om sikringsordninger og soliditetssvikt	145	13.12	Kapittel 12. Foretaksendringer, avvikling og omdanning	189
10.1	Gjeldende rett	145	13.13	Kapittel 13. Krav til virksomheten i finansforetak	195
10.2	Banklovkomisjonens utkast	145	13.14	Kapittel 14. Kapital- og soliditetskrav	201
10.3	Finanstilsynets utkast	146	13.15	Kapittel 15. Godtgjørelsesordninger i finansforetak	205
10.4	Høringsinstansenes merknader ...	146	13.16	Kapittel 16. Forholdet til kunder, markedsføring mv.	206
10.5	Departementets vurdering	147	13.17	Kapittel 17. Finanskonsern og samarbeidsavtaler	208
11	Endringer i andre lover	150	13.18	Kapittel 18. Virksomhet i finanskonsern, konsolidering mv.	212
11.1	Endringer i forsikringsvirksomhetsloven	150	13.19	Kapittel 19. Bankenes sikringsfond	213
11.1.1	Bakgrunn	150	13.20	Kapittel 20. Garantiordninger for forsikringsvirksomhet	214
11.1.2	Finanstilsynets høringsutkast	150	13.21	Kapittel 21. Soliditetssvikt og offentlig administrasjon	215
11.1.3	Høringsinstansenes merknader ...	152	13.22	Kapittel 22. Straff. Sanksjoner	217
11.1.4	Departementets vurdering	152	13.23	Kapittel 23. Ikrafttreden, overgangsbestemmelser, oppheving og endring av andre lover	217
12	Økonomiske og administrative konsekvenser	154	13.23.1	Til § 23-3 nr. 1	217
13	Merknader til de enkelte bestemmelsene	156	13.23.2	Til § 23-3 nr. 2	218
13.1	Kapittel 1. Formål og virkeområde, definisjoner mv.	156	13.23.3	Til § 23-3 nr. 3 til 6	218
13.2	Kapittel 2. Krav om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak	158	13.23.4	Til § 23-3 nr. 7	218
13.3	Kapittel 3. Konesjonsbehandling	166	13.23.5	Til § 23-3 nr. 8	219
13.4	Kapittel 4. Norske finansforetaks virksomhet i utlandet	168			
13.5	Kapittel 5. Utenlandske finansforetaks virksomhet her i riket	168			
13.6	Kapittel 6. Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak	171			
				Forslag til lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)	225

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 125 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

*Tilråding fra Finansdepartementet 20. juni 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til en ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern. Forslaget bygger på Banklovkomisjonens utredning NOU 2011: 8, Finanstilsynets høringsnotat 10. oktober 2011 med utkast til lovregler som gjennomfører CRD IV-regelverket, Finanstilsynets høringsnotat 12. august 2011 med utkast til lovregler som gjennomfører Solvens II-regelverket, samt innspill fra høringsinstansene. Banklovkomisjonen har i sin utredning nr. 24, NOU 2011: 8 bygget videre på lovutkast fra tidligere utredninger og nyere lovvedtak samt utkast til gjennomføring av nytt EU- og EØS-regelverk, og resultatet er et modernisert, ajourført og samordnet utkast til ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern.

Lovforslaget som departementet her legger frem innebærer i hovedsak en systematisering og videreføring av gjeldende materielle rettsregler i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Forslaget inneholder regler om konsesjon, organisatoriske regler for finansforetakene, generelle virk-

somhetsregler, regler om sikringsordninger og soliditetssvikt, og sanksjonsbestemmelser.

På en del områder foreslås også materielle endringer. Dette er hovedsakelig en oppfølging av materielle endringer som Banklovkomisjonen har foreslått, men det er også gjort enkelte endringer i Banklovkomisjonens utkast basert på innspill fra høringsinstansene. Hovedelementene i departementets forslag til nye materielle regler og avvik fra Banklovkomisjonens utkast til lovregler er nærmere omtalt nedenfor.

Strukturen og oppbygningen av lovforslaget er i hovedsak i tråd med Banklovkomisjonens utkast. De endringene i struktur som departementet har foreslått, er først og fremst av lovteknisk karakter. Endringene er dels foranlediget av høringsmerknader, og dels av at departementet foreslår å innarbeide de resterende delene av finansieringsvirksomhetsloven i lovforslaget. Departementets forslag innebærer en noe endret oppbygging av kapittel 2 til 4 om konsesjon mv. Reglene i kommisjonens utkast kapittel 3 om samarbeidende grupper og finanskonsern foreslås

flyttet til kapittel 17, foran kapittel 18 om virksomheten i finanskonsern, og regler om eierkontroll foreslås som et eget kapittel 6. Reglene om egenkapital foreslås samlet i kapittel 10 og reglene om fremmedkapital (innlån mv.) i kapittel 11. I kapittel 13 foreslår departementet å samle alle virksomhetsregler som er felles for finansforetak, herunder også de resterende delene av finansieringsvirksomhetsloven. Reglene om godtgjørelsesordninger og forholdet til kunder foreslås samlet i egne kapitler (kapittel 15 og 16). I kapittel 14 foreslår departementet separate regler om kapitalkrav for ulike typer finansforetak. For øvrig er lovforslaget bygget opp i tråd med Banklovkommissjonens utkast.

Departementet foreslår et lavere detaljeringsnivå på lovreguleringen enn det Banklovkommissjonen har lagt opp til i utkastet. Etter departementets forslag er det for eksempel bare hovedlinjene i kapitalkravene som vil fremgå av loven, mens de detaljerte reglene vil komme i forskrift. Lovreglene om kapitalkrav for banker mv. som ble vedtatt av Stortinget i juni 2013, foreslås videreført med enkelte redaksjonelle endringer. Departementet viser til nærmere omtale i kapittel 3 og kapittel 6 i proposisjonen, og til omtale av forholdet mellom lov- og forskriftsregulering i proposisjonen kapittel 4.4 nedenfor.

Departementet har i tillegg foretatt flere redaksjonelle endringer i lovforslaget sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast. Blant annet er informasjon om hvor tilgrensende regler er samt krysshenvisninger søkt flyttet fra lovteksten til spesialmerkene. Departementet foreslår videre at finansieringsvirksomhetsloven oppheves. De bestemmelsene Banklovkommissjonen har foreslått videreført i finansieringsvirksomhetsloven, foreslås i stedet videreført i den nye loven. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 4.1.

Gjeldende lovgivning på finansområdet er blitt til over en periode på ca. 50 år. Hovedelementene i gjeldende rett er sparebankloven og forretningsbankloven fra 1961, finansieringsvirksomhetsloven fra 1988, banksikringsloven fra 1996 og forsikringsvirksomhetsloven fra 2005. Særlig de siste 20 årene har det vært en kontinuerlig utvidelse av finansregelverket, i stor grad basert på utviklingen av krav til nasjonalt regelverk gjennom nye EU-rettsakter som er tatt inn i EØS-avtalen. Et viktig formål med lovforslaget er å gjøre sentrale deler av lovgivningen på finansområdet mer oversiktlig og brukervennlig for finansforetakene og for offentlige myndigheter.

Sammenlignet med gjeldende rett foreslås blant annet følgende endringer:

Finansforetak som samlebegrep

Begrepet «finansforetak» benyttes som samlebegrep for de ulike typer foretak som er omfattet av lovforslagets virkeområde, dvs. bank, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak, holdingforetak samt betalingsforetak og e-pengeforetak. Begrepet er nytt og erstatter begrepet «finansinstitusjon» i gjeldende rett. Kretsen av foretak som omfattes av begrepet foreslås noe utvidet. Forslaget er i tråd med Banklovkommissjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 4.3.

Nye kapitalkrav

Departementet foreslår nye kapitalkrav for forsikringsforetak. Kravene skal gjennomføre EØS-regler som svarer til Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet (Solvens II-direktivet). Direktivet er tatt inn i EØS-avtalen, jf. Stortingets vedtak 1. mars 2012, jf. Innst. 192 S (2011–2012) og Prop. 54 S (2011–2012). I Solvens II-direktivet innføres et nytt regelverk for minstekrav til kapital i forsikringsforetak. Det innføres også et nytt regelverk for verdivurdering av de forsikringstekniske avsetningene i forsikringsforetak. Formålet med det nye regelverket er at europeiske forsikrings- og gjenforsikringsforetak skal underlegges kapitalkrav som bedre reflekterer risikoen i foretakene enn det som følger av dagens regler (Solvens I-regelverket). Departementets forslag bygger på Banklovkommissjonens utkast og et høringsnotat fra Finanstilsynet, jf. omtale i kapittel 2.3. Departementets forslag er i hovedsak i samsvar med Banklovkommissjonens utkast, men detaljeringsgraden i lovreglene er redusert.

Kapitalkravene for banker og andre kredittinstitusjoner som ble vedtatt ved lov 14. juni 2013 nr. 34 etter forslag i Prop. 96 L (2012–2013), foreslås videreført med enkelte redaksjonelle endringer.

Det vises til nærmere omtale av kapitalkravene for banker og forsikringsforetak i kapittel 6.

Modernisering og utbygging av reglene om samarbeidsavtaler utenfor konsernforhold

De senere årene har finansforetakene i mange tilfeller etablert omfattende samarbeid seg i mellom. Samarbeidet kan i noen tilfeller ligne konsernforhold. Departementet foreslår nærmere regulering av samarbeidsavtaler utenfor konsernforhold. Samarbeidende gruppe av finansforetak skal etter

forslaget ikke regnes som et finanskonsern, men det foreslås at en del nærmere angitte konsernregler også skal gjelde for samarbeidende grupper av finansforetak. Banklovkomisjonens forslag om at samarbeidende grupper i noen tilfelle skulle regnes som et konsern, følges ikke opp. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 8.3.

Lovfesting av gjeldende utgangspunkt om at et blandet finanskonsern som hovedregel skal ha et rent holdingselskap som morselskap («holding-modellen»)

Departementet foreslår å lovfeste det prinsipielle utgangspunktet i gjeldende rett om at et blandet finanskonsern skal ha et rent holdingselskap som morselskap. Forslaget er i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 8.2.

Regler om utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak

Departementet foreslår nye regler om utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak. Forslaget er i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 7.2.

Regulering av finansforetaks navnebruk

Departementet foreslår å lovfeste at finansforetak skal bruke foretaksnavn og andre kjennetegn som gjør det klart for kunder og andre hvilket foretak de forholder seg til og hva slags virksomhet foretaket driver. Dette foreslås kombinert med et forbud mot at finansforetak bruker foretaksnavn som kan føre til forveksling eller skape feilaktig inntrykk av et foretaks selvstendighet. Departementets forslag går noe lengre enn Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 5.2.

Opphevelse av krav om representantskap og kontrollkomité

Departementet foreslår at lovpålagt krav om representantskap og kontrollkomité oppheves. Forslaget innebærer en organisasjonsmessig forenkling og tydeliggjøring av ansvarsforholdene sammenlignet med dagens regelverk. Forslaget er i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 5.3.

Opphevelse av reglene om verdipapirisering

Departementet foreslår at finansieringsvirksomhetslovens regler om verdipapirisering oppheves. Forslaget er i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 6.7.

Bankers plikt til å håndtere kontanter

Departementet foreslår en egen bestemmelse som pålegger banker en plikt til i samsvar med kundenes forventninger og behov, å motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter. Forslaget går noe lenger i å tydeliggjøre bankenes plikter enn Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 7.1.

Regler om utkontraktering

Etter gjeldende praksis kan finansforetak som utgangspunkt utkontraktere oppgaver som ikke er kjerneoppgaver, med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kjerneoppgaver vil som utgangspunkt ikke kunne utkontrakteres. Departementet foreslår en lovbestemmelse om grensene for finansforetaks utkontraktering av virksomhet. Forslaget svarer til forslaget i Prop. 87 L (2013–2014) til ny § 2-17 a i finansieringsvirksomhetsloven, som er til behandling i Stortinget. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.2.

Kundebehandling, nemndbehandling av tvister

Finansforetakenes organisering av sin kundebehandling er en viktig side av foretakenes virksomhet. For finansforetakenes kunder er det viktig at regelverket i tilstrekkelig grad regulerer og beskytter deres rettigheter og stilling overfor finansforetakene. For finansforetakene er det viktig at de har kundenes tillit og tillit i markedet generelt. Denne tilliten er igjen viktig for velfungerende finansmarkeder. Departementet foreslår nærmere regler om finansforetaks organisering av kundebehandling. Forslaget er i tråd med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 7.3.

Ved lov 11. april 2014 nr. 12, basert på forslag i Prop. 188 L (2012–2013) ble det innført nye regler om klagenemnd for behandling av tvister. Denne

regelen foreslås videreført. Det vises til nærmere omtale nedenfor i kapittel 7.3.

Mindre endringer i de prosessuelle reglene om foretaksendringer, avvikling og omdanning

Ved lov 19. juni 2009 nr. 46 ble det tatt inn nye regler om kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren i finansieringsvirksomhetsloven (hhv. nytt kapittel 2b, 2c og 2d), herunder regler

om foretaksendringer, avvikling og omdanning. Departementet foreslår enkelte mindre endringer i de prosessuelle reglene om foretaksendringer, avvikling og omdanning. Endringene som foreslås er basert på innspill i høringen fra blant annet Brønnøysundregistrene, med grunnlag i registrenes erfaring fra praktiseringen av regelverket i perioden etter at reglene trådte i kraft i 2009. Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.2.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Banklovkommisjonens mandat og utredningsarbeid

Banklovkommisjonen ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 6. april 1990. En viktig del av mandatet var å utarbeide utkast til en modernisering, samordning og revisjon av finanslovgivningen.

De første deler av dette arbeidet ble fremlagt i Banklovkommisjonens utredning nr. 2, NOU 1995: 25 Sikringsordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner. Utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak mv. inneholdt et første utkast til konsolidert lov om finansforetak. I 2001 og 2002 leverte Banklovkommisjonen to nye utredninger om Finansforetakenes virksomhet, og i 2006 avga kommisjonen en utredning om Kredittforening som konsernspiss. I 2008 avga kommisjonen to utredninger om henholdsvis reglene om eierkontroll i finansforetak (Banklovkommisjonens utredning nr. 19, NOU 2008: 13) og kapital- og organisasjonsformer og strukturendringer innenfor sparebanksektoren (Banklovkommisjonens utredning nr. 22, NOU 2009: 2). De fleste av disse utredningene fra Banklovkommisjonen har løpende blitt fulgt opp av departementet med lovforslag som Stortinget har vedtatt. Det vises blant annet til Ot.prp. nr. 63 (1995–1996) Om lov om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner, Ot.prp. nr. 42 (2006–2007) om blant annet regler om kredittforening som konsernspiss, Ot.prp. nr. 80 (2008–2009) om blant annet regler om eierkontroll i finansinstitusjoner og Ot.prp. nr. 75 (2008–2009) om blant annet regler om kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren.

Banklovkommisjonen har i sin utredning nr. 24, NOU 2011: 8, utarbeidet utkast til ny samlet lov om finansforetak og finanskonsern. Parallelt med arbeidet med utredninger som har ledet frem til utkast til samlet finansforetakslov har Banklovkommisjonen utarbeidet en rekke andre utredninger, særlig utkast til nytt regelverk på forsikrings- og pensjonsområdet. Kommisjonen har hittil avgitt 28 utredninger. Det gjenstår noe arbeid for Kommisjonen på pensjonsområdet, jf. oppdraget til kommisjonen om å utrede om det er ønskelig

og mulig med et nytt kollektivt ytelsespensjonsprodukt innenfor nærmere angitte kriterier. Kommisjonens utreder også norsk regelverk for håndtering av kriser i kredittinstitusjoner i lys av EUs nye regler på området.

I NOU 2011: 8 har Banklovkommisjonen samlet lovutkast fra tidligere utredninger og nyere lovvedtak samt utkast til gjennomføring av nytt EU- og EØS-regelverk, inkludert nye EU-regler om kapitalkrav for kredittinstitusjoner og forsikrings-selskaper, og utarbeidet et modernisert, ajourført og samordnet lovutkast for finansforetak og finanskonsern.

Banklovkommisjonen er bredt sammensatt, og alle viktige interessegrupper har vært representert i kommisjonen. Utredningen med utkast til ny lov om finansforetak og finanskonsern er i stor grad enstemmig. Hovedinntrykket fra høringen er at høringsinstansene generelt har vært positive til den samordning Banklovkommisjonen har foreslått. Det har imidlertid i høringen også vært en del innvendinger til Banklovkommisjonens lovutkast på enkelte punkter.

Banklovkommisjonens opprinnelige mandat fra 6. april 1990 lyder:

<1

Banklovkommisjonen skal gjennomgå finansinstitusjons- og kredittlovgivningen med sikte på modernisering, samordning og revisjon. Oppgaven er å skape klare, lovregulerte rammebetingelser for finansinstitusjonene. Kommisjonen skal vurdere behovet for lovregler om betalingsformidling og for å beskytte forbrukernes interesser i avtaler om banktjenester, og foreslå slike lovregler som det finner behov for på området. Kommisjonen skal ikke behandle forsikringslovgivningen. Det vises til professor Carsten Smiths forstudie fra januar 1989.

2

Finansinstitusjons- og kredittlovgivningen foreligger i en oppsplittet og lite oversiktlig form. Det gjør lovverket vanskelig å finne frem i og vanskelig å anvende. Det er behov for en

lovteknisk gjennomgåelse og revisjon med sikte på en samordning av lovgivningen.

Konkurransen på finansmarkedet og funksjonsdeling mellom finansinstitusjoner og krav til deres virksomhet ble utredet av Konkurranseturvalget (NOU 1986: 5) som var grunnlaget for finansinstitusjonsloven 1988. Den nye loven ble vedtatt våren 1988. Kredittutvalget (NOU 1989: 1) vurderte norsk penge- og kredittpolitikk og utvalgets konklusjoner fikk Stortingets tilslutning ved behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 1989. I Strukturmeldingen (St.meld. nr. 31 for 1989–90 Strukturpolitikken på finansmarkedet) drøfter Regjeringen sentrale finansmarkedsspørsmål, og i Ot.prp. nr. 42 for 1989–90 fremmes en rekke lovendringer som følge av forslag i Strukturmeldingen.

Det er behov for at lovgivningen gjennomgås i lys av den omlegging som har skjedd i den økonomiske politikken. Det er et mål at finansinstitusjons- og finansmarkedsløvgivningen er langsiktig og generell av karakter. Den bør gi rom for nødvendige tilpasninger til endrede forhold. Den bør kunne anvendes uavhengig av utformingen av den økonomiske politikken og utviklingen i økonomien for øvrig.

3

Den tekniske utvikling og utviklingen av finansinstitusjoner og kredittmarkedet aktualiserer andre spørsmål. Informasjonsteknologien har f.eks. bidratt til utviklingen av nye typer banktjenester. Nye grupper av befolkningen er blitt brukere av banktjenester. Behovet for forbrukervern har meldt seg med voksende styrke.

Banklovkommisjonen skal fremlegge utkast til lovregler om betalingsformidling, herunder om betalings- og kredittkort. Kommisjonen skal dessuten fremlegge et utkast til generell lovgivning om bankavtaler slik at pålegget om rimelige kontraktsvilkår i avtaleloven blir fastlagt mer presist for de forskjellige banktjenester.

4

Lovgivningen skal vurderes i forhold til de relevante EF-direktivene. Banklovkommisjonen skal utrede de økonomisk-administrative konsekvensene av de forslag som fremmes, se Regelverksinstruksen.

5

Følgende frister gjelder for arbeidet:

- Finansinstitusjonslovgivningen, jf pkt 2, utgangen av 1991.

- Lovgivning om betalingsformidling, jf pkt 3, utgangen av 1992.
- Lovgivning om bankavtaler, jf pkt 3, utgangen av 1993.

6

Banklovkommisjonen skal etter avtale med Finansdepartementet avgi sine utredninger etter saksområde til Finansdepartementet og Justisdepartementet. Kommisjonen bør orientere Finansdepartementet og Justisdepartementet om arbeidets gang hvert halvår, første gang 1 juni 1990. Finansdepartementet kan gjøre endringer, utdypninger og tillegg i mandatet etter foreleggelse for Justisdepartementet.

Kommisjonen kan etter avtale med Finansdepartementet, eventuelt Justisdepartementet etter foreleggelse for Finansdepartementet, opprette undergrupper og innhente utredninger. Kommisjonen kan i noen grad suppleres med deltakere for å bistå medlemmene ved drøftelsene av enkelte spørsmål.»

Mandatet har senere blitt endret, utdypet og supplert en rekke ganger. Departementet viser til gjennomgangen av Banklovkommisjonens mandat i Banklovkommisjonens utredning kapittel 1.1. Kommisjonen har, i tillegg til det generelle arbeidet med finanslovgivningen, utført en rekke andre prioriterte oppdrag for departementet. Kommisjonen hadde avgitt 23 utredninger med utkast til lovregler før den avga NOU 2011: 8, jf. kommisjonens redegjørelse i utredningen kapittel 1.1.2. De første deler av arbeidet knyttet til den nye finansforetaksloven ble som nevnt fremlagt i Banklovkommisjonens utredning nr. 2, NOU 1995: 25 Sikringsordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner, og deretter utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak mv., som inneholdt et første utkast til konsolidert lov om finansforetak. I perioden mellom 1998 og 2008 arbeidet Banklovkommisjonen hovedsakelig med andre oppdrag fra departementet. I 2008 avga Banklovkommisjonen en utredning om reglene om eierkontroll i finansforetak (Banklovkommisjonens utredning nr. 19, NOU 2008: 13) og i 2009 en utredning om kapital- og organisasjonsformer og strukturrendringer innenfor sparebanksektoren (Banklovkommisjonens utredning nr. 22, NOU 2009: 2). Lovutkastene i disse utredningene ble utformet slik at lovbestemmelsene kunne innpasses i en ny samlet finansforetakslov.

I 2009, 2010 og 2011 har Banklovkommisjonen sluttført arbeidet med en ny samlet lov om finans-

foretak og finanskonsern. Ved avgivelsen av utredningen om ny finanslovgivning i mai 2011 bestod kommisjonen av følgende personer (arbeidssted i parentes):

- Professor dr. juris Erling Selvig, leder
- Juridisk direktør Olav Breck (Sparebankforeningen i Norge)
- Banksjef Ottar Dalsøren (Sparebanken Sogn og Fjordane)
- Direktør Sverre Dyrhaug (Finansnæringens Fellesorganisasjon)
- Rådgiver Anne Nesheim Egeberg (Forbrukerrådet)
- Seksjonssjef Kjersti Elvestad (Finanstilsynet)
- Økonomisk rådgiver Eystein Gjelsvik (Landsorganisasjonen i Norge)
- Advokat Arnhild Dordi Gjønnes (Næringslivets Hovedorganisasjon)
- Advokat Øivind Fegth Knutsen
- Administrerende direktør Anne-Lise Løfsgaard (Finansieringsselskapenes forening)
- Avdelingsdirektør Øystein Løining (Finansdepartementet)
- Direktør Per Melsom
- Autorisert regnskapsfører Solveig Nordkvist (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon)
- Seniorrådgiver Astrid Nyberget (Konkurransetilsynet)
- Avdelingsdirektør Erling G. Rikheim (Finansdepartementet)
- Seniorrådgiver Egil Rokhaug (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet)
- Direktør Marius Ryel (Norges Bank)
- Generalsekretær Rolf A. Skomsvold (Pensjonskasseforeningen)
- Sorenskriver Liv Synnøve Taraldsrud (Eiker, Modum og Sigdal tingrett)
- Advokat Hilde J. Vihovde (DnB NOR ASA)
- Nestleder Bente Øverli (Forbrukerombudet)

2.2 Høring av Banklovkomisjonens utredning

Banklovkomisjonens utredning, NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning, ble avgitt til Finansdepartementet 27. mai 2011. Departementet sendte utredningen på høring 31. mai 2011 med høringsfrist 30. september 2011. Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Banklovkomisjonen

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Handelshøyskolen i Bodø
Høyskolen i Sogn og Fjordane
Konkurransetilsynet
Likestillingsombudet
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Skattedirektoratet
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
Verdipapirsentralen
ØKOKRIM

Riksrevisjonen
Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
AktuarKonsulenters Forum
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Coop Norge SA
Den Norske Advokatforening
Den Norske Aktuarforening
Den norske Revisorforening
Econa
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Energibedriftenes Landsforening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Finansnæringens Arbeidsgiverforening
Finans Norge (tidligere Finansnæringens Fellesorganisasjon)
Folketrygdfondet
Handelshøyskolen BI
Havtrygd Gjensidig Forsikring
HSH
Huseiernes Landsforbund
Imarex Nos ASA
KS
Landsforeningen for trafikkskadde
Landsorganisasjonen i Norge
Nord Pool ASA
Nordic Association of Energy Traders (NAE1)
Nordisk Energimeglerforbund (NEBA)
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening

Norges Bondelag
 Norges Eiendomsmeglerforbund
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Handelshøyskole
 Norges Ingeniørorganisasjon
 Norges Juristforbund
 Norges Kommunerevisorforening
 Norges Rederiforbund
 Norges Røde Kors
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Bedriftsforbund
 Norsk Kapitalforvalterforening
 Norsk Sjøoffisersforbund
 Norsk Tillitsmann ASA
 Norsk Venture
 Norsk Øko-Forum
 Norske Boligbyggelags Landsforbund
 Norske Finansanalytikerens Forening
 Norske Forsikringsmeglerens Forening
 Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
 NOS Clearing ASA
 NTL-Skatt
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Oljeindustriens Landsforening
 Oslo Børs
 Pensjonskasseforeningen
 Revisjonssjefkretsen
 Skattebetalerforeningen
 Skatterevisorernes Forening
 Småbedriftsforbundet
 Sparebankforeningen i Norge
 The Nordic Association of Marine Insurers
 (Cefor)
 Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet
 Unio
 Verdipapirfondenes Forening
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 Økonomiforbundet

Følgende instanser har kommet med realitets-
 merknader til høringen:

Barne-, likestillings- og
 inkluderingsdepartementet
 Fornyings-, administrasjons- og
 kirkedepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet

Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Finanstilsynet
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Konkurransetilsynet
 Norges Bank
 Skattedirektoratet

Statistisk sentralbyrå
 Buypass AS
 Cefor
 Den norske Advokatforening
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes Forening
 Finans Norge (tidligere Finansnæringsens
 Fellesorganisasjon)
 HSH (Hovedorganisasjonen Virke)
 Landkreditt SA
 Netfonds Holding ASA
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Interne Revisorers Forening
 Norsk Landbrukssamvirke
 Norsk Tillitsmann ASA
 Norsk Boligbyggelags Landsforbund AL
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Pensjonskasseforeningen
 Samvirkesenteret
 Santander Consumer Bank
 Sparebank 1 Gruppen
 Sparebankforeningen i Norge
 Terra Alliansen AS

Følgende høringsinstanser har uttalt at de ikke
 har merknader eller ikke ønsker å delta i hørin-
 gen:

Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Utenriksdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Regjeringsadvokaten
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 KS
 Oslo Børs
 Økonomiforbundet

2.3 Nye EU-regler for forsikringsforetak (Solvens II). Finanstilsynets høringsutkast

Departementet legger i proposisjonen her blant
 annet frem forslag til nye kapital- og soliditetskrav
 for forsikringsforetak. Kravene skal gjennomføre
 EØS-regler som svarer til Europaparlaments- og
 rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009
 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og
 gjenforsikringsvirksomhet (Solvens II-direktivet).
 Det vises til kapittel 6.7.

Utkast til regler som gjennomfører EØS-
 reglene som svarer til Solvens II-direktivet er utar-

beidet både av Banklovkommissjonen og av Finanstilsynet. Banklovkommissjonens utkast fremgår av kapittel 14 i utkast til ny finansforetakslov i NOU 2011: 8. Finanstilsynets utkast fremgår av et notat av 12. august 2011, der det foreslås at EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet gjennomføres i norsk rett gjennom endringer i forsikringsvirksomhetsloven. Finanstilsynets notat ble sendt på høring ved Finansdepartementets brev 24. oktober 2011. Departementet varslet i høringsbrevet at departementet la opp til å gjennomføre nytt kapital- og soliditetsregelverk for forsikringsforetak i ny finansforetakslov, i samsvar med Banklovkommissjonens utkast. Departementet ba derfor om høringsinstansenes merknader til kun det materielle innholdet i Finanstilsynets høringsnotat.

Finanstilsynets høringsnotat ble sendt på høring til følgende høringsinstanser:

Alle departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Banklovkommissjonen
Datatilsynet
Finanstilsynet
Brønnøysundregistrene
Folketrygdfondet
Forbrukerombudet
Handelshøyskolen i Bodø
Konkurransetilsynet
Likestillingsombudet
Lotteri- og stiftelsestilsynet
Norges Bank
Norges Handelshøyskole
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Skattedirektoratet
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø
ØKOKRIM

Riksrevisjonen
Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Akademikerne
Aksjonærforeningen i Norge
Aktuarkonsulenters Forum
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Coop Norge SA
Den Norske Advokatforening

Den Norske Aktuarforening
Den norske Revisorforening
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes forening
Finansnæringens Arbeidsgiverforening
Finans Norge (tidligere Finansnæringens Fellesorganisasjon)
Forbrukerrådet
Handelshøyskolen BI
Havtrygd Gjensidig Forsikring
Huseiernes Landsforbund
KS
Landsorganisasjonen i Norge
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Kommunerevisorforening
Norges Rederiforbund
Norsk Bedriftsforbund
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Tillitsmann ASA
Norske Boligbyggelags Landsforbund
Norske Finansanalytikerers Forening
Norske Forsikringsmegleres Forening
Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs
Oslo Clearing ASA
Pensjonskasseforeningen
Revisjonssjefkretsen
Skattebetalerforeningen
Skatterevisorenes Forening
Småbedriftsforbundet
Sparebankforeningen i Norge
The Nordic Association of Marine Insurers (Cefor)
Unio
Verdipapirfondenes Forening
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har hatt merknader til høringsnotatet:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Norges Bank
Skattedirektoratet
Statistisk sentralbyrå

Akademikerne
Bud og Hustad Forsikring mfl.

Den norske aktuarforening
Energi Norge
Finansforbundet
Finans Norge
Gjensidige Brannkasser
Gjensidige Forsikring ASA
Næringslivets Hovedorganisasjon
Pelsdyrtrygdelaget
Pensjonskasseforeningen
Zabler-Neuhaus AS

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader:

Arbeidsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Utenriksdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Brønnøysundregistrene
Konkurransetilsynet

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Coop Norge SA
Landsorganisasjonen i Norge

Finanstilsynets høringsnotat og merknadene til dette er nærmere omtalt i kapitlene 6 og 11.

3 Nye EU-regler for banker og kredittforetak – Forholdet til Stortingets lovvedtak i juni 2013

Finansdepartementet sendte 24. oktober 2011 også på høring et høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet 10. oktober 2011 om gjennomføring av forventede EØS-regler som svarer til CRD IV-reglene i EU om kapital og likviditet for banker, andre kredittinstitusjoner og verdipapirforetak i norsk rett. Finanstilsynets utkast var basert på en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandellden.

Finanstilsynets høringsnotat inneholdt i hovedsak endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandellden som var nødvendige for å gjennomføre nye strengere krav til omfang av og kvalitet på kjernekapital, krav til uvektet kjernekapitalandel («leverage ratio»), krav til bevaringsbuffer, krav til motsyklisk kapitalbuffer, og kvantitative likviditetskrav, for både finansinstitusjoner og verdipapirforetak. Finanstilsynet foreslo å videreføre dagens struktur hvor det overordnede rammeverket gis i lov, mens nærmere detaljerte bestemmelser gis ved inkorporasjon og i forskrift.

Finanstilsynet la til grunn at det ikke ville være behov for å endre kapitaldekningsreglene for forsikringsselskaper før Solvens II er innført i norsk rett. Finanstilsynet viste også til at det er behov for endringer i banksikringsloven § 3-6. Finanstil-

synet foreslo å benytte begrepene «ren kjernekapital» og «annen kjernekapital» der Banklovkomisjonen har brukt henholdsvis «egenkapital» og «godkjent kjernekapital».

Stortinget vedtok i juni 2013, i samsvar med forslag fra Finansdepartementet i Prop. 96 L (2012–2013), lov 14. juni 2013 nr. 34 med endringer blant annet i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2 (§§ 2-9 til 2-9 e, § 2-10 og § 2-17). I tillegg ble det tatt inn en definisjon av finansiell stabilitet i finansieringsvirksomhetsloven § 1-1.

Lovendringene bygget både på Banklovkomisjonens utkast i NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning og høringsnotatet fra Finanstilsynet. De nye kapitalkravsreglene som ble vedtatt ved lovendringen, gjelder sparebanker, forretningsbanker, finansieringsforetak, kredittforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning. Kapitalkravene for forsikringsselskap og pensjonsforetak var ikke omfattet av endringene. Reglene trådte i kraft 1. juli 2013.

Lovendringene som ble vedtatt i lov 14. juni 2013 nr. 34 videreføres i dette lovforslaget, jf. omtale i kapittel 6.4 nedenfor.

4 Lovstruktur

4.1 Generelt om lovstruktur mv.

4.1.1 Gjeldende rett

Finansinstitusjonene og deres virksomhet er regulert i flere forskjellige lover. Lovstrukturen er utviklet over lang tid. Sparebankloven og forretningsbankloven er opprinnelig fra 1961. I 1988 ble lov om forsikringsvirksomhet og lov om finansieringsvirksomhet vedtatt. Flere regler som opprinnelig var i sparebankloven og forretningsbankloven ble da flyttet over i finansieringsvirksomhetsloven. I tillegg ble en del sentrale regler i finansieringsvirksomhetsloven gjort gjeldende for alle finansinstitusjoner, også forsikringsselskap. Finansieringsvirksomhetsloven inneholder til dels alminnelige krav for alle finansinstitusjoner, og dels regler for enkelte typer finansinstitusjoner. Kapittel 3 regulerer finansieringsforetak. Kapittel 4b og 4c regulerer henholdsvis betalingsforetak og e-pengeforetak. Reglene i finansieringsvirksomhetsloven som gjelder for alle finansinstitusjoner har gradvis blitt utvidet, og omfatter nå blant annet regler om finanskonsern og eierforhold, regler om godtgjørelsesordninger og regler om verdipapirisering.

Forsikringsvirksomhetsloven av 1988 som inneholdt virksomhetsregler for ulike typer forsikringsselskaper, ble i 2005 erstattet av en ny forsikringsvirksomhetslov. Den nye loven inneholder dels regler som er felles for alle forsikringsselskaper (del I og II og del VI), og dels regler for forskjellige forsikringsbransjer (del IV om livsforsikring og del V om skadeforsikring). Forsikringsvirksomhetsloven inneholder også regler for pensjonsforetak (del III).

Regler om håndtering av kriser i finansinstitusjoner er fastsatt i banksikringsloven, som ble vedtatt i 1996 og omhandler blant annet sikringsordninger for banker og skadeforsikringsselskaper og regler om soliditetssvikt og offentlig administrasjon for banker og forsikringsselskaper.

I tillegg til at de forskjellige delene av lovgivningen har kommet til på ulike tidspunkt har det også vært mange endringer i regelverket over tid. Det materielle innholdet i lovreglene på finans-

markedsområdet er i stor grad påvirket av norske EØS-forpliktelser. EØS-avtalens vedlegg IX om finansielle tjenester inneholder detaljerte direktiver med krav om nasjonal regulering av ulike typer foretak på finansmarkedsområdet. Norsk lovgivning var i hovedsak i samsvar med gjeldende EU-regler på finansmarkedsområdet da EØS-avtalen ble inngått i 1994. Etter dette har det vært en betydelig utvikling av EUs regelverk på finansmarkedsområdet. Sekundærlovningen (direktiver og forordninger) har økt vesentlig emnemesig, i omfang og i detaljeringsgrad. Det har også vært en utvikling mot større vektlegging av lik gjennomføring av regelverket i nasjonalstatene. Det vises blant annet til omtale i NOU 2012: 2 om Norges avtaler med EU side 624–626 og Banklovkommisjonens utredning kapittel 5. Denne utviklingen i EU har medført behov for en rekke tilpasninger i de nasjonale lovene på finansmarkedsområdet, og har bidratt til at lovstrukturen over tid har blitt fragmentarisk og kompleks.

4.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår i tråd med mandatet å sammenfatte hovedlinjene i den offentligrettslige regulering av de sentrale finansforetak, finanskonsern og samarbeidende finansgrupper i en samlet lov om finansforetak og finanskonsern. Lovutkastet vil etter Banklovkommisjonens vurdering «utgjøre et strukturert og oversiktlig modernisert og robust regelverk om finansforetakenes institusjonelle forhold i vid forstand». De sentrale deler av lovutkastet gjelder konsesjonskrav, markedsadgang og konsesjonsbehandlingen, soliditetskrav, organisatoriske forhold og overordnede krav til forsvarlig virksomhet, samt struktur- og foretaksendringer. Utkastet er utformet med sikte på at norsk finanslovgivning skal fremtre som et samlet sett konsistent, forutsigbart og transparent regelverk. Formålet er å gjøre den samlede lovgivning på finansområdet lettere tilgjengelig og mer brukervennlig både for offentlige myndigheter og andre brukere.

Banklovkommisjonen har utformet lovutkastet med sikte på at en stor del av gjeldende institu-

sjonsspesifikk lovgivning skal kunne oppheves. Dette gjelder begge banklovene fra 1961 og banksikringsloven fra 1996, samt de institusjonelle deler av finansierings- og forsikringsvirksomhetslovene, og lovgivningen om betalingsforetak og e-pengeforetak.

De deler av lovgivningen som forholdsvis nylig har vært behandlet av Stortinget har Banklovkommisjonen i hovedsak videreført i sitt utkast uten materielle endringer. På ulike områder har Banklovkommisjonen foreslått lovbestemmelser som skal avklare rettsstillingen eller gi mer utførlige regler enn gjeldende lovverk, blant annet om finansforetakenes kundebehandling og taushetsplikt. Banklovkommisjonen har hensyntatt og tatt med i utkastet en samordnet gjennomføring i norsk lovgivning av EU/EØS regelverket på finansområdet, herunder gjennomføring av CRD III, Solvens II og annen ny EU/EØS lovgivning på finansområdet. Dette har medført at Banklovkommisjonens utkast til alminnelige krav til virksomheten og til kapital- og soliditetskrav til banker og forsikringsforetak, fremstår i ny form sammenlignet med gjeldende rett i lovutkastet kapitlene 13 til 15. En del sentralt EU-regelverk er endelig utformet og vedtatt først etter at Banklovkommisjonens utredning ble avgitt. Dette gjelder blant annet CRR/CRD IV (nye regler for kredittinstitusjoner).

EU/EØS' finanslovgivning er omfattende, detaljert og til dels komplisert, og dessuten gjenstand for hyppige endringer og videre utbygging. Banklovkommisjonen har foreslått å lovfeste hovedelementene i EU/EØS regelverket kombinert med hjemler for gjennomføring av detaljene i gjeldende og nytt EU/EØS regelverk i forskrift. Banklovkommisjonen forutsetter for øvrig at store deler av eksisterende forskriftsverk vil kunne videreføres på nytt hjemmelsgrunnlag. Det vises til kapittel 4.4 nedenfor for nærmere omtale av forskriftshjemlene i lovutkastet fra Banklovkommisjonen.

Banklovkommisjonen har foreslått å utforme lovutkastet basert på en hovedsystematikk som, i tillegg til innledende og avsluttende kapitler, omfatter fire hoveddeler.

Den første delen av lovutkastet (kapittel 2 til 6) omhandler konsesjonssystemet, og inneholder det offentligrettslige rammeverk for reguleringen av finanssektoren når det gjelder markedsadgang, konsesjoner, eier- og finanskonsernforhold og endringer i strukturforholdene.

Del II om «Finansforetakene» (kapitlene 7 til 12) inneholder i hovedsak særlige regler om finansforetakenes organisatoriske forhold og fore-

taksendringer som innvirker på strukturforholdene i finansnæringen. Dette er regler om etablering av finansforetak, styrings- og kontrollorganer, tillitsvalgte og ansattes plikter, kapitalforhold og foretaksendringer.

Del III «Virksomheten» (kapittel 13 til 15) omhandler virksomheten i finansforetak og finanskonsern. Disse bestemmelsene bygger til dels på gjeldende forskriftsverk, men Banklovkommisjonen foreslår å bygge ut regelverket vesentlig på noen punkter, særlig når det gjelder kapitalkrav for forsikringsforetak. I kapittel 13 foreslår Banklovkommisjonen overordnede krav til finansforetakenes systemer for overvåkning, styring og kontroll av virksomheten og kapitalforholdene. Dernest foreslår Banklovkommisjonen i lovutkastet kapittel 14 bestemmelser om minstekrav til ansvarlig kapital og andre soliditetskrav basert på skille mellom banker, pensjons- og forsikringsforetak. Banklovkommisjonen mener at hovedreglene i dette viktige regelverket bør fremgå av selve lovgivningen. I kapittel 14 foreslår Banklovkommisjonen særlige regler om finansforetakenes virksomhet innenfor finanskonsern og tilsvarende finansgrupperinger (lovutkastet kapittel 15).

I Del IV om sikringsordninger og soliditetssvikt foreslår Banklovkommisjonen å videreføre banksikringsloven uten endringer av betydning. Regelverket for krisehåndtering blir gjennomgått av Banklovkommisjonen i en særskilt utredning.

Banklovkommisjonen foreslår å beholde deler av finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven. I finansieringsvirksomhetsloven foreslår Banklovkommisjonen å beholde reglene om obligasjoner med fortrinnsrett samt enkelte virksomhetsregler som gjelder forholdet til kunder.

I forsikringsvirksomhetsloven foreslår Banklovkommisjonen å beholde de virksomhetsreglene som er spesifikke for livs- og skadeforsikringsselskaper og for pensjonsforetak. Dette omfatter kapitlene 1, 6 til 12 og 15 til 17 i forsikringsvirksomhetsloven. Kapitlene 2 til 5 samt kapitlene 13 og 14 i forsikringsvirksomhetsloven foreslås opphevet og erstattet av tilsvarende bestemmelser i ny finansforetaklov.

4.1.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), Brønnøysundregistrene, Buypass AS, Finans Norge (FNO), Forbrukerrådet, Konkurransetilsynet, Norges Bank, Norges Interne Revisorers Forening (NIRF), Næringsli-

vets hovedorganisasjon (NHO), og Sparebank 1 Gruppen er positive til den modernisering og samordning av finansloven som Banklovkommissjonen har foreslått, og til at det etableres felles regler for banker og forsikringsforetak. BLD uttaler at dette vil gjøre lovverket lettere tilgjengelig og at det vil gi bedre sammenheng mellom reglene på finansområdet. Etter Konkurransetilsynets syn vil et samlet lovverk på finansområdet medføre mer oversiktlige rammebetingelser for finansforetakene, noe som legger til rette for økt effektivitet. Norges Bank mener lovutkastet fremstår som mer oversiktig og brukervennlig enn gjeldende regelverk. Lovkravene er etter Norges Banks vurdering på mange områder utformet mer tydelige og eksplisitte enn i dagens finanslovgivning. Norges Bank ser det som positivt at loven er utformet med sikte på mest mulig like og harmoniserte rammebetingelser for de ulike institusjonstypene så langt dette er mulig. Det vil etter Norges Banks syn bidra til mer ensartete og effektive konkurransevilkår i finansmarkedene og redusere unødige forskjeller i regulering av ulike virksomhets- og institusjonstyper. Et klar, transparent og godt begrunnet regelverk er et viktig element i finansreguleringen og et viktig bidrag til finansiell stabilitet. Advokatforeningen uttaler at valget om å forlate sektorlovgivningen kan være en fordel for å sikre mest mulig lik regulering av finansforetak der det er grunnlag for det, og viser til at det har skjedd en ganske kraftig bransjeglidning og etablering av finanskonsern med ulike typer av virksomhet, hvor det er konkurranseflater mellom institusjoner som kan tilsi en slik samlet regulering. Advokatforeningen påpeker også at det kan bli enklere og mer effektivt å forholde seg til ett regelverk.

Finanstilsynet, Cefor og Pensjonskasseforeningen mener at det ikke er hensiktsmessig med felles regulering av bank og forsikring, og foreslår at reglene om forsikringsforetak tas ut av samleloven. Disse høringsinstansene er av den oppfatning at forsikringsvirksomhet er en vesentlig annerledes virksomhet enn finansieringsvirksomhet, med tilsvarende grunnleggende forskjeller i reguleringen. Disse høringsinstansene mener derfor at det bør skilles mellom forsikring og finansieringsvirksomhet i en ny lovstruktur. Advokatforeningen, FNO og Sparebank 1 Gruppen støtter som nevnt Banklovkommissjonens opplegg om felles regulering, men påpeker likevel at det kan være grunn til å vurdere nærmere om samordningen på enkelte områder har gått litt langt i å gjøre bestemmelser gjeldende for alle typer finansforetak. Disse høringsinstansene mener at det at finansforetakene driver svært ulik virksomhet og

at de er sentrale forskjeller mellom ulike selskapsformer, kan begrunne særregler i større grad enn det lovutkastet legger opp til.

Forbrukerrådet ser at det er behov for en samordning av ulike lover knyttet til de sentrale deler av offentligrettslig regelverk, og at det vil gjøre lovverket lettere tilgjengelig og oversiktig for alle. Forbrukerrådet påpeker imidlertid at lovgivningen som regulerer verdipapirhandel og finanstilsynslovgivningen står utenfor samordningen, og håper at det påbegynnes et arbeid med å samordne også disse områdene. Forbrukerrådet viser også til at mange av kundereglene etter Banklovkommissjonens forslag fortsatt vil ligge i henholdsvis finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven, og mener at dette vil gjøre det krevende for kundene å finne frem til hvilke regler som gjelder og hvordan de er å forstå. Forbrukerrådet ønsker ytterligere samordning av kundereglene på finansområdet.

Brønnøysundregisteret uttaler at det innenfor enkelte av lovens kapitler bør skilles klarere mellom regler som gjelder for alle finansforetak, regler som gjelder for finansforetak som er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og regler for foretak som ikke er organisert i aksjeselskapsform. Etter Brønnøysundregisterets syn vil dette kunne lette tilgjengeligheten av regelverket slik at en enklere ville finne frem til hvilke regler som er relevante for den aktuelle organisasjonsformen.

4.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommissjonens forslag til opplegg for ny lov om finansforetak og finanskonsern, og til Banklovkommissjonens forslag til hovedinndeling av lovutkastet.

Selv om banker og forsikringsforetak driver svært forskjelligartet virksomhet, er det også store likheter mellom foretakstypene og hvordan denne virksomheten er regulert i dag. De hensynene som reguleringene skal ivareta er i mange tilfeller sammenfallende. Banker og forsikringsforetak inngår også ofte i samme finanskonsern. Dette tilsier en samlet regulering. En samlet regulering av banker og forsikringsforetak vil til en viss grad måtte innebære at enkelte bestemmelser vil få en annen lovteknisk utforming i den nye loven sammenlignet med gjeldende rett i de tilfellene der det er forskjellig lovteknisk utforming i de gjeldende institusjonsspesifikke lovene. Enkelte begreper vil også måtte bli endret som følge av at det i enkelte steder i gjeldende rett opereres med forskjellige begrepsapparater for hen-

holdsvis bank og forsikring. De fleste høringsinstansene, inkludert FNO, ønsker imidlertid en slik samordning. Departementet følger derfor i lovforslaget i hovedsak opp Banklovkommisjonens forslag om felles regler for banker og forsikringsforetak.

Etter at Banklovkommisjonen avga sin utredning i 2011, har EU vedtatt nytt direktiv og forordning for banker (CRD IV/CRR) for å gjennomføre Basel III-regelverket. CRD IV/CRR er EØS-relevant, men er foreløpig ikke inntatt i EØS-avtalen. De viktigste endringene i CRD IV/CRR er allerede gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven ved lovendring 14. juni 2013 basert på forslag i Prop. 96 L (2011–2012). Disse lovendringene foreslås videreført i lovforslaget her. I lovforslaget har departementet også innarbeidet nye EU/EØS-regler på forsikringsområdet. For å ta hensyn til nye EU/EØS-rettslige regler, og for å imøtekomme noen av bekymringene uttrykt blant annet av Finanstilsynet, FNO, Cefor m.fl. knyttet til felles regulering av bank og forsikring, foreslår departementet å behandle bank og forsikring separat i enkelte deler av lovforslaget. Det vises til nærmere omtale i proposisjonen kapittel 6.

Departementet foreslår en annen oppbygning av lovens kapittel 10 og 11 og lovens kapittel 13 til 16 enn det som følger av Banklovkommisjonens utkast. Departementet foreslår å samle reglene om egenkapital i kapittel 10 og reglene om fremmedkapital (innlån mv.) i kapittel 11. I kapittel 13 foreslår departementet å samle alle virksomhetsregler som er felles for finansforetak. Reglene om godtgjørelsesordninger og forholdet til kunder foreslås fremhevet som egne kapitler (kapittel 15 og 16). I kapittel 14 foreslår departementet separate regler om kapitalkrav for ulike typer finansforetak. Departementet har også foreslått et annet detaljeringsnivå på reguleringen av kapitalkravene enn det Banklovkommisjonen hadde lagt opp til. Etter departementets forslag er det bare hovedlinjene i kapitalkravene som vil fremgå av loven, mens de detaljerte reglene vil komme i forskrift. Departementet viser til nærmere omtale i kapittel 6 i proposisjonen, og til omtale av forholdet mellom lov- og forskriftsregulering i proposisjonen kapittel 4.4 nedenfor.

Departementet foreslår å samle bestemmelsene om finanskonsern i kapittel 17 og 18 i loven. Reglene om eierkontroll foreslås som et eget kapittel 6 i loven. Departementets forslag innebærer at kapittel 4 til 6 i Banklovkommisjonens utkast har blitt kapittel 3 til 5 i lovforslaget, og at kapittel 16 til 20 i utkastet har blitt kapittel 19 til 23 i lovforslaget.

Departementet foreslår å innarbeide de resterende delene av finansieringsvirksomhetsloven i lovforslaget. Finansieringsvirksomhetslovens regler om obligasjoner med fortrinnsrett foreslås flyttet til lovforslaget kapittel 11 om fremmedkapital. Reglene om låneformidlingsforetak i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4 foreslås innarbeidet som ny § 2-18 i den nye loven, mens kundereglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-11 til 2-14 foreslås flyttet til lovforslaget kapittel 16 om forholdet til kunder. Departementets forslag innebærer at finansieringsvirksomhetsloven, i likhet med sparebankloven, forretningsbankloven og banksikringsloven vil bli opphevet, slik at disse fire lovene blir erstattet av én ny lov.

Departementet foreslår en rekke redaksjonelle endringer i lovforslaget sammenlignet med Banklovkommisjonens utkast. Departementet har blant annet søkt å redusere antall krysshenvisninger i lovtteksten, og har i tillegg tatt ut «informasjon» i lovtteksten som ikke har noen selvstendig betydning som lovregel. Dette bidrar etter departementets vurdering til å gjøre lovforslaget mer oversiktlig, og bidrar til en viss grad til å redusere omfanget av loven. Departementet har i tillegg søkt å klargjøre hvem som er pliktsubjektet etter de ulike lovreglene. Det vises til nærmere omtale og begrunnelse i spesialmerknadene til de enkelte bestemmelser.

Etter departementets vurdering fungerer Banklovkommisjonens forslag til skille mellom de reglene som gjelder for alle finansforetak, de reglene som bare gjelder for finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og de reglene som bare gjelder for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, godt. Det er etter departementets vurdering funnet en god balanse mellom helhet i regelverket og særregler for foretak som er organisert på en bestemt måte.

Etter departementets vurdering vil en ny lov om finansforetak og finanskonsern i tråd med departementets forslag bidra til et mer oversiktlig regelverk enn dagens regelverk.

4.2 Lovens formål og virkeområde

4.2.1 Gjeldende rett

Et hovedformål med regelverket på finansmarkedsområdet er å bidra til finansiell stabilitet, herunder ved å sikre at finansinstitusjonene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Ved lovendring 14. juni 2013 ble dette presisert i en formålsbestemmelse i finansieringsvirksomhets-

loven § 1-1. Finansiell stabilitet ble samtidig angitt som at det finansielle systemet er robust nok til å motta innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte.

Som nevnt i kapittel 4.1 er gjeldende regulering av finansinstitusjonene og deres virksomhet inntatt i flere forskjellige lover, med ulikt, og delvis overlappende virkeområde. Finansinstitusjoner omfatter banker og andre kredittinstitusjoner, finansieringsforetak og forsikringsselskaper, men mange av reglene gjelder også for betalingsforetak og e-pengeforetak.

Finansieringsvirksomhetsloven «gjelder finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner når annet ikke følger av bestemmelse i eller i medhold av loven», jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-1 annet ledd. Virkeområdet til den enkelte bestemmelse eller underavsnitt i finansieringsvirksomhetsloven kan avvike fra det generelle virkeområdet til kapitlet eller loven. Kapitalkravsreglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-9 til § 2-9e gjelder for eksempel bare for banker og kredittforetak. Begrepet finansieringsvirksomhet er nærmere definert i finansieringsvirksomhetsloven § 1-2, og § 1-3 angir nærmere hvilke finansinstitusjoner som reguleres av loven. Henvisningen til finansinstitusjoner innebærer at loven også får anvendelse på forsikringsselskaper mv. Loven gjelder i tillegg betalingsforetak og e-pengeforetak, selv om slike foretak ikke er omfattet av definisjonen av begrepet finansinstitusjon. Verdipapirforetak, infrastrukturforetak på verdipapiriområdet og verdipapirfond er ikke omfattet av reglene om finansinstitusjoner eller finanskonsern. Også banksikringsloven knytter virkeområdet til begrepet finansinstitusjon, og loven gjelder dermed også for forsikringsselskaper jf. banksikringsloven § 1-1. Banksikringsloven gjelder imidlertid ikke for e-pengeforetak eller betalingsforetak.

Forretningsbankloven gjelder banker, det vil si «foretak som skaffer seg midler til sin virksomhet ved å ta mot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere», jf. forretningsbankloven § 1. Etter annet ledd skal forretningsbankloven ikke gjelde for Norges Bank, sparebanker eller foretak som er opprettet i medhold av særskilt lov. Sparebanker er regulert av sparebankloven, og er definert som «foretak som har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere og å forvalte de midler foretaket rår over, uten at stifterne eller andre har rett til utbytte av virksomheten utover eventuell forrent-

ning av grunnfondsbevis», jf. sparebankloven § 1 første ledd.

I forsikringsvirksomhetsloven § 1-1 er virkeområdet positivt angitt til «forsikringsselskaper, pensjonsforetak og virksomhet som drives av slike foretak». Reglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 11 om flytting gjelder også for banker og forvaltningsselskap for verdipapirfond, jf. § 1-1 annet ledd.

I henhold til svalbardloven § 2 gjelder offentlige regler på Svalbard kun dersom dette fremgår av den enkelte lov. Forsikringsvirksomhetsloven «gjelder på kontinentalsokkelen og på Svalbard, i den utstrekning ikke annet følger av Norges folkerettslige forpliktelser», jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1-8. Ingen av de andre lovene har bestemmelser om anvendelse på Svalbard.

4.2.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår at lov om finansforetak og finanskonsern mv. (finansforetaksloven) i hovedsak skal ha samme virkeområde som finansieringsvirksomhetsloven. Dette innebærer at lovutkastet skal gjelde foretak som driver virksomhet som finansforetak, samt finanskonsern og deres virksomhet når ikke annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov, jf. utkastet § 1-1 første ledd. I tråd med dette vil loven gjelde for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikrings- og pensjonsforetak, betalingsforetak, e-pengeforetak og holdingforetak i finanskonsern.

Finansforetak og finanskonsern, herunder konsernlignende samarbeidsgrupper, er definert i henholdsvis utkastet § 1-4 og § 1-5. Loven skal følge også gjelde for finansforetak som eies av den norske stat eller hvor staten har den bestemmende innflytelse, med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov, jf. utkastet § 1-1 annet ledd første punktum. Banklovkommissjonen foreslår imidlertid at loven likevel ikke skal gjelde for Norges Bank, Statens Pensjonskasse eller andre foretak som eies av staten og finansieres over statsbudsjettet, og som er underlagt særskilte regler fastsatt ved annen lov, jf. utkastet § 1-1 annet ledd annet punktum. Det vises i denne forbindelse til Banklovkommissjonens utredning nr. 4, NOU 1998: 14 Finansforetak mv., side 140 til 141 om statsbanker mv. Statens lånekasse for utdanning, Husbanken og Innovasjon Norge som er eiet av staten og finansieres over statsbudsjettet, er således ikke omfattet av lovutkastet. Kommunalbanken er også 100 prosent eid av staten, men virksomheten finansieres ved blant annet å utstede obligasjoner, og banken har konsesjon som finan-

sieringsforetak. Kommunalbanken vil således være omfattet av Banklovkommisjonens lovutkast. Eksportfinans ASA er omfattet, mens statsaksjeselskapet Eksportkreditt Norge, som finansieres over statsbudsjettet, er ikke omfattet.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 1-1 tredje ledd å unnta verdipapirforetak, forsikringsmeglerforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond og eiendomsmeglerforetak fra loven, med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov. Enkelte av bestemmelsene i Banklovkommisjonens lovutkast vil imidlertid også gjelde for slike foretak. Eksempelvis vil kapitlene 3 og 15 om finanskonsern inneholde regler for slike foretak når de inngår i finanskonsern, jf. utkastet § 3-12 første ledd.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 1-1 fjerde ledd å presisere at lovutkastet også skal gjelde på Svalbard og på kontinentalsokkelen, i den utstrekning ikke annet følger av Norges folkerettslige forpliktelser.

Banklovkommisjonen har ikke foreslått noen egen formålsbestemmelse i lovutkastet. Gjeldende formålsbestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven ble som nevnt vedtatt etter at Banklovkommisjonens utredning ble avgitt.

4.2.3 Høringsinstansenes merknader

Justisdepartementet har kommet med enkelte merknader til Banklovkommisjonens utkast til § 1-1 fjerde ledd, som presiserer at lovutkastet også skal gjelde på Svalbard og på kontinentalsokkelen, i den utstrekning ikke annet følger av Norges folkerettslige forpliktelser. Justisdepartementet uttaler i sin høringsuttalelse:

«Mens forsikringsvirksomhetsloven er gjort gjeldende for Svalbard, har de øvrige aktuelle lover så vidt vi kan se ikke egne bestemmelser som regulerer virkeområdet for Svalbard. Anvendelsen av disse lovene for Svalbard må i dag derfor avgjøres i henhold til svalbardloven § 2, slik at de privatrettslige bestemmelsene får anvendelse, mens det motsatte er tilfelle for de offentligrettslige bestemmelsene. Vi legger til grunn at en stor del av bestemmelsene i lovutkastet er av offentligrettslig karakter. Dette medfører at man ved dette lovutkastet i praksis innfører en rekke lovbestemmelser for Svalbard som tidligere ikke har hatt anvendelse for øygruppen.

Det rettslige rammeverket for Svalbard bør være mest mulig likt fastlandet, slik at det i utgangspunktet prinsipielt ikke er noe i veien

for å innføre regelverket også for Svalbard. Det bør imidlertid nevnes at det kan være særlige forhold vedrørende Svalbard, herunder forholdet til de folkerettslige forpliktelsene som følger av Svalbardtraktaten, som tilsier at det er behov for særlige tilpasninger i lovverket når det skal anvendes på Svalbard. For eksempel er Svalbard ikke del av EØS-avtalen. I det videre arbeidet med lovutkastet bør man således ha dette for øyet. I den forbindelse vil vi spesielt nevne at de offentligrettslige bestemmelsene i sentrale lover innenfor selskaps- og næringslovgivningen, herunder regnskapsloven og bokføringsloven, ikke er gjort gjeldende på Svalbard».

Høringsinstansene har for øvrig ikke uttalt seg om lovens virkeområde.

4.2.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å innlede loven med en formålsbestemmelse før angivelsen av virkeområdet. Formålsbestemmelsen i lovforslaget viderefører gjeldende formålsbestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 1-1 første ledd, som ble vedtatt i juni 2013. Departementet foreslår å samle angivelsen av virkeområdet til loven i § 1-2. Loven gjelder for virksomhet i Norge, samt for virksomhet som norske finansforetak driver i utlandet. Lovens forbud mot å drive virksomhet som omfattes av loven, jf. §§ 2-1 til 2-6 gjelder for enhver. De fleste bestemmelsene i loven gjelder imidlertid hovedsakelig for finansforetak og finanskonsern og deres virksomhet, jf. lovens tittel. Unntakene fra virkeområdet, jf. utkastet § 1-1 annet og tredje ledd foreslås videreført, med enkelte språklige endringer, som ny § 1-6 om adgangen til å gjøre unntak fra loven.

Departementet har merket seg Justisdepartementets merknader til Banklovkommisjonens utkast til § 1-1 fjerde ledd, om at loven skal gjelde på Svalbard og på kontinentalsokkelen i den utstrekning ikke annet følger av Norges folkerettslige forpliktelser. Departementet er enig med Justisdepartementet i at bestemmelsen innebærer en utvidelse av finanslovgivningens virkeområde på Svalbard sammenlignet med gjeldende rett. Departementet er også enig med Justisdepartementet i at det kan være særlige forhold vedrørende Svalbard, herunder forholdet til de folkerettslige forpliktelsene som følger av Svalbardtraktaten, som tilsier at det kan være behov for særlige tilpasninger i lovverket når det skal anvendes på Svalbard. Det kan også være grunn til å

vurdere nærmere i hvilken grad loven skal gjelde for Norges økonomiske sone og for Jan Mayen og bilandene. Departementet foreslår på denne bakgrunn at Kongen i forskrift kan bestemme om hele eller deler av loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene, jf. lovforslaget § 1-2 tredje ledd.

4.3 Begrepet finansforetak

4.3.1 Gjeldende rett

I finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 er begrepet «finansinstitusjon» benyttet som en fellesbetegnelse for institusjoner som driver virksomhet som i henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 er regnet som finansieringsvirksomhet. Også foretak som omfattes av forsikringslovgivningen, er omfattet av begrepet finansinstitusjon, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 jf. § 1-4 første ledd nr. 2. Forvaltningsselskaper for verdipapirfond, verdipapirforetak, e-pengeforetak og betalingsforetak regnes ikke som «finansinstitusjon» etter gjeldende rett, selv om foretakene har rett til å drive finansieringsvirksomhet. Tilsvarende gjelder for offentlige kredittinstitusjoner og fond, overformyndier, stiftelser som ikke driver næringsvirksomhet og under visse betingelser foretak som begrenser sin finansieringsvirksomhet til bare å gjelde foretak hvor det har en betydelig eierinteresse.

I finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2 og 2a er det gitt regler som er felles for alle finansinstitusjoner. I tillegg er de ulike typene finansinstitusjoner undergitt regler for den spesifikke foretaksgruppen. For eksempel er sparebanker regulert i sparebankloven, forsikringsselskaper i forsikringsvirksomhetsloven og finansieringsforetak i finansieringsvirksomhetsloven.

4.3.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår å benytte samlebegrepet «finansforetak» om de ulike typer foretak som er omfattet av lovutkastets virkeområde. Banklovkommisjonen viser til at begrepet «finansforetak» er valgt av språklige grunner, og til at begrepet «finansinstitusjon» i dag også er benyttet som koblingsbegrep i annen lovgivning for å avgrense rekkevidden av ulike bestemmelser.

Banklovkommisjonen foreslår at følgende foretak regnes som finansforetak: bank, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak, holdingforetak i finanskonsern,

betalingsforetak og e-pengeforetak. Oppregningen viderefører i hovedsak begrepet «finansinstitusjon» i finansieringsvirksomhetsloven, i tillegg til at også betalingsforetak og e-pengeforetak omfattes. I tråd med bruken av samlebegrepet «finansforetak», bruker Banklovkommisjonen begrepet «foretak» istedenfor «selskap» om de ulike foretakene. For eksempel brukes begrepene «finansieringsforetak», «forsikringsforetak» og «holdingforetak», i stedet for «finansieringsselskap», «forsikringsselskap» og «holdingselskap».

Videre uttaler Banklovkommisjonen blant annet følgende på side 628 i utredningen:

«På samme måte som finansieringsvirksomhetsloven, inneholder lovutkastet bare enkelte definisjoner av de begreper som benyttes i oppregningen av de ulike typer av finansforetak. I lovutkastet er imidlertid oppregningen av de ulike typer av finansforetak nært knyttet til konsesjonssystemet (...). [Lovutkastet inneholder] utførlige regler om de ulike typer av konsesjoner som kan meddeles finansforetak, og som angir hvilke former for finansieringsvirksomhet og annen finansiell virksomhet som de enkelte typer av konsesjoner gir adgang til å drive. Samtidig avklarer disse bestemmelsene derfor også de viktigste formelle og reelle forhold som gir grunnlag for begrepsmessig å skille mellom de ulike grupper av finansforetak (...).

4.3.3 Høringsinstansenes merknader

Statistisk sentralbyrå mener at de økonomiske og administrative konsekvensene for det offentlige av begrepsendringene burde vært vurdert nærmere, og uttaler blant annet følgende om den foreslåtte begrepsbruken:

«For det første kan det ut fra vår erfaring skape unødvendige misforståelser som blant annet kan påvirke kvaliteten på statistikken. Vi ser heller ikke at det i Banklovkommisjonens utredning er gitt noen begrunnelse for disse begrepsendringene. (...)

De betegnelse som foreslås endret benyttes både i innsamling og publisering av en rekke av SSBs statistikker. Endringene vil derfor føre til at skjemaer, rapporter og veiledninger må omarbeides, i tillegg til at det må gjøres endringer i publiseringsprogrammer og -tabeller. Endret begrepsbruk vil også kreve endringer i næringsstandarden (SNO7) og klassifikasjonen av institusjonell sektor som

begge er grunndata i Enhetsregisteret. Begrepene benyttes dessuten i flere lover og forskrifter og i annen administrativ sammenheng. Likeledes vil det bli nødvendig med endringer i blant annet Enhetsregisteret i Brønnøysund. På den bakgrunn savner SSB en nærmere vurdering og drøfting av hvordan endringene i begrepsbruken er avveid mot det merarbeid enkelte offentlige etater vil få i en omleggingsfase.

I statistikken har det dessuten vist seg vanskelig å finne dekkende samlebegreper for ulike grupper av finansielle foretak (blant annet i næringsstandard og klassifikasjonen av institusjonell sektor). Det norske lovverkets avgrensning av finansielle foretak er ikke sammenfallende med de internasjonale statistikkretningslinjene på områdene, som skal ivareta behovet for sammenlikninger på tvers av land. Av den grunn må SSB operere med en terminologi som dekker et bredere finansmarked enn begrepene i det norske lovverket. Dersom den nye lovgivningen tar i bruk termer som sammenfaller med SSBs videre/bredere terminologi på feltet, må vi gå enda en ny runde for å finne betegnelser som ikke gir feilaktige assosiasjoner i forhold til nytt norsk lovverk.»

4.3.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om å benytte begrepet «finansforetak» som samlebegrep i loven, og foreslår i § 1-3 første ledd en bestemmelse som i hovedsak er likelydende med lovutkastet § 1-4. Departementet slutter seg videre til Banklovkommissjonens forslag om å omtale de ulike typer av finansforetak som «foretak», og ikke «selskap», selv om dette i noen tilfeller vil bryte med innarbeidede begreper. Dette bidrar etter departementets syn til en helhet i regelverket om finansforetak. For en nærmere redegjørelse av forslaget på dette punkt viser departementet til Banklovkommissjonens drøftelser i NOU 2011: 8 Bind B side 627 til 631. I lovverket vil det likevel enkelte steder fortsatt være henvisninger til de gamle betegnelsene, som for eksempel «forsikrings-selskap». Departementet legger til grunn at språkbruken i slike bestemmelser blir gjennomgått ved neste revisjon av de aktuelle reglene.

Departementet har merket seg innspillene fra SSB, som i all hovedsak gjelder administrative og økonomiske konsekvenser for enkelte offentlige etater (generelt) og SSB (spesielt) som følge av den endrede begrepsbruken. Etter departemen-

tets vurdering er det et klart behov for et nytt koblingsbegrep i finanssektoren. Departementet viser til at begrepet «finansinstitusjon» forekommer i en rekke andre lover. Ettersom det nye begrepet finansforetak ikke har nøyaktig samme innhold som begrepet finansinstitusjon, vil det kunne få uforutsette virkninger om koblingsbegrepet ikke endres. Ved å endre koblingsbegrepet til «finansforetak», vil lover som fortsatt benytter begrepet «finansinstitusjon» måtte tolkes i lys av det innhold dette begrepet har etter gjeldende finansieringsvirksomhetslov. Departementet viser for øvrig til omtale i kapittelet om økonomiske og administrative konsekvenser.

De ulike formene for konsesjonspliktig virksomhet og hvilke typer tillatelse som finnes, følger av kapittel 2 i lovforslaget. Kapittel 2 i lovforslaget er nærmere omtalt i proposisjonen kapittel 5 om konsesjonssystemet.

Departementet har foreslått å videreføre betegnelsen «sparebank». Definisjonen av «sparebank» i annet ledd svarer til den gjeldende definisjonen i sparebankloven § 1. Øvrige banker som reguleres av finansforetaksloven, dvs. banker som ikke er sparebank, tilsvarende det som etter gjeldende rett kalles forretningsbanker, men denne betegnelsen foreslås ikke videreført.

Departementet viser til lovforslaget § 1-3, og til nærmere omtale av de ulike foretakstypene og formene for konsesjonspliktig virksomhet i proposisjonen kapittel 5.

4.4 Forholdet mellom lov og forskriftsregulering. Forskriftshjemler

4.4.1 Gjeldende rett

En vesentlig del av regelverket på finansmarkedsområdet er fastsatt i forskrift. Dette skyldes del av finansmarkedsreguleringen er detaljert og teknisk, og dels at regelverket endres ofte. Store deler av finansmarkedsreguleringen gjennomfører norske EØS-forpliktelser. Direktivene som er tatt inn i EØS-avtalen stiller detaljerte krav til utformingen av norsk regelverk slik at mye av gjennomføringen skjer gjennom forskrifter. Forskriftene om kapitalkrav for banker og om finansinstitusjoners store engasjementer er eksempler på omfattende tekniske forskrifter som gjennomfører EU/EØS-direktiver.

Både i finansieringsvirksomhetsloven og i de institusjonsspesifikke lovene er det en rekke forskriftshjemler. Kompetansen til å gi forskrift er i gjeldende regelverk hovedsakelig lagt til Kongen,

men er i de fleste tilfeller delegert til departementet. De fleste forskriftshjemlene gir Kongen kompetanse til å gi regler til utfylling, gjennomføring eller avgrensning av kapitler i loven, som for eksempel i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2. I andre tilfeller fastsettes kun hovedprinsippet i loven, mens Kongen gis adgang til å gi nærmere regler. Se for eksempel forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 om kapitalforvaltning. Stortinget tar stilling til og fastsetter de overordnede regler og prinsipper, mens den tekniske gjennomføringen kan komme i forskrift.

Ved lovendring 14. juni 2013 ble det tatt inn en forskriftshjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 fjerde ledd som gir departementet kompetanse til å fastsette nærmere krav til finansinstitusjoner ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet. Hjemmelen må ses i lys av formålet med loven, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-1 (omtalt i kapittel 4.2 ovenfor). I medhold av denne hjemmelen kan departementet fastsette regler om makrotiltak ut fra hensynet til finansiell stabilitet, som for eksempel begrensninger på belåningsgrad og begrensninger på gjeldsgrad.

4.4.2 Banklovkommisjonens utkast

Det prinsipielle utgangspunktet i Banklovkommisjonens utkast er å etablere et oversiktlig og brukervennlig rammeverk for finansforetakene som samtidig er av langsiktig og generell karakter. Banklovkommisjonen har lagt vekt på at viktige deler av regelverket forankres i lov, mens detaljerte regler, samt regler som forutsettes å endres hyppig, fastsettes i forskrift. Banklovkommisjonen uttaler blant annet følgende om dette i utredningen side 582:

«Behovet for forskrifter vil være markert, særlig på områder hvor det er behov for regler med høy detaljeringsgrad eller hvor en må vente at det fra tid til annen vil være behov for å tilpasse regelverket til utviklingen, herunder den internasjonale utvikling.

Ved gjennomføringen av EU/EØS direktiver på finansområdet må det ved fordeling og valg mellom lov og forskrift også legges vekt på at det i lov- og forskriftsverket skal fremgå at EU/EØS regelverket er gjennomført i norsk rett [...]. Regelverket om minstekrav til finansforetakenes ansvarlige kapital og beregningen av kapitalkravene omfatter områder hvor det er behov for detaljerte regler fastsatt ved forskrift. Lovutkastet kapittel 14 om kapital og soliditetskrav er derfor utformet med sikte på at hoved-

linjene og hovedelementene i soliditets-sikringssystemet på de sentrale finansområder skal fremgå av lovgivningen. Lovbestemmelsene forutsetter samtidig at de nærmere regler om beregningen av ansvarlig kapital og beregningen av minstekrav til ansvarlig kapital fortsatt skal fremgå av et meget omfangsrikt forskriftsverk, noe som har sammenheng med at det her dreier seg om gjennomføring av regelverkene i EU/EØS direktivene på disse områdene, og at det her – i takt med den internasjonale utviklingen – vil foreligge behov for fortløpende oppdatering uten lovendring.»

I tråd med dette inneholder Banklovkommisjonens utkast forslag til lovhjemler på områder med høy detaljeringsgrad, eller hvor det er behov for hyppige endringer. For øvrig har Banklovkommisjonen søkt å begrense behovet for forskriftsfastsatte regler. Banklovkommisjonen har også lagt vekt på å begrense behovet for utarbeidelse av nye, eller tilpasning av eksisterende, forskrifter.

4.4.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) og *Finanstilsynet* er enige med Banklovkommisjonens tilnærming om at sentrale bestemmelser bør fremgå av loven og at supplerende detaljregler bør komme i forskrift. *FNO* er på denne bakgrunn tilfreds med at Banklovkommisjonen foreslår at sentrale bestemmelser i gjeldende forskrifter tas inn i loven. Både *FNO* og *Finanstilsynet* mener likevel at Banklovkommisjonens forslag fremstår som en utpreget fullmaktslov med et betydelig innslag av forskriftshjemler, og at flere av forskriftshjemlene for generelle. De viser blant annet til utkastet § 1-8, hvor det gis en generell adgang til å gi forskrifter til gjennomføring av loven og til å foreta nærmere avgrensning av lovens anvendelsesområde.

FNO ser at det kan være behov for en rekke forskriftsbestemmelser til gjennomføring av mer detaljerte EØS-rettslige forpliktelser, men mener likevel at det prinsipielt ikke er en hensiktsmessig lovgivningsteknikk med generelle hjemler til «gjennomføring av loven». *FNO* mener at forskriftshjemler skal være forankret i et konkret begrunnet behov for utfyllende forskriftsregulering, og at forskriftshjemler det ikke er påvist et konkret behov for bør tas ut.

Finanstilsynet påpeker også at det i loven er flere såkalte «doble» hjemler, det vil si at det er flere hjemler som materielt sett dekker det samme. Etter tilsynets vurdering bør bruken av slike doble hjemler begrenses. *Finanstilsynet*

mener videre at det må fremgå om forskriftene utelukkende skal kunne gi presiserende bestemmelser til loven, eller om forskriftene også skal kunne inneholde en mer selvstendig regulering på områder som ikke er fullt ut regulert i loven. Også myndighet til å gi forskrifter som fraviker bestemmelser bør utformes konkret.

4.4.4 Departementets vurdering

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har i Innst. S. nr. 296 (1995–96) lagt til grunn at utstrakt bruk av delegering av myndighet til å gi forskrifter er nødvendig i dagens samfunn. Komiteen uttalte følgende om dette:

«Komiteen vil generelt peke på viktigheten av at forskrifter er så klare og utvetydige som mulig. Komiteen vil videre minne om at en utstrakt bruk av forskrifter bidrar til en vanskelig tilgjengelig rettstilstand ved at relevante regler må søkes flere steder. Komiteen mener dette illustrerer en viktig problemstilling knyttet til bruk av fullmaktsbestemmelser. Komiteen vil allikevel minne om at utstrakt bruk av delegasjon av myndighet til å gi forskrifter er en nødvendighet i dagens samfunn. Komiteen er dog av det syn at det er grunn til å vise varsomhet med bruken av forskriftshjemler, særlig når det gjelder regler som gir rettigheter eller plikter (legalitetsprinsippet) for borgerne. Rettigheter og plikter bør i størst mulig grad fremgå av selve loven. I den grad det er nødvendig å benytte seg av forskriftshjemler på områder som faller innenfor legalitetsprinsippets anvendelsesområde, bør loven selv etter komiteens syn angi klare rammer for fullmakten, loven bør videre angi retningslinjer som forskriften må holde seg innenfor. Dette kan bidra til å gi borgerne holdepunkter for hvilke rettigheter og plikter de har samt hvilke rettslige inngrep fra myndighetenes side de må tåle».

Justisdepartementet har i veileder om lov- og forskriftsarbeid blant annet uttalt at tekniske detaljregler med fordel kan plasseres i forskrift, særlig dersom de i praksis bare retter seg mot en avgrenset brukergruppe. Videre trekker Justisdepartementet frem at det samme gjelder på områder med hyppige endringer i regelverket.

Departementet er enig med Banklovkomisjonens utgangspunkt om at hovedlinjene i den offentligrettslige regulering på finansområdet, bør fremgå direkte av den nye loven. Dette vil føre til

at rammeverket for finansforetakene blir oversiktlig, brukervennlig og samtidig av langsiktig og generell karakter. Som påpekt av Banklovkomisjonen og av flere av høringsinstansene i høringsrunden, er det imidlertid ikke til å unngå at en lovgivning av dette omfang også må inneholde en god del hjemmelsbestemmelser for å imøtekomme behovet for at de mer detaljerte regler på ulike områder skal kunne fastsettes ved forskrift. Det vil være behov for forskrifter på områder hvor regelverket må ha detaljeringsgrad og hvor en må vente at det ofte vil være behov for å endre regelverket. Banklovkomisjonen har etter departementets vurdering i hovedsak lyktes med å utforme et lovutkast som har en god balanse mellom lovregler og forskriftshjemler.

I tråd med dette foreslås det forskriftshjemler på områder hvor det er behov for detaljregulering og hyppige regelverksendringer, mens adgangen til å innføre forskriftsfastsatte regler er forsøkt begrenset på områder hvor detaljeringsgraden og endringshyppigheten er lavere. Brukerne av regelverket om finansforetak og finanskonsern er profesjonelle aktører innenfor et område som er omfattet av et svært detaljert regelverk. Departementet legger derfor til grunn at brukerne av lovverket vil være i stand til å gjøre seg kjent med gjeldende regler, uavhengig av om reglene er gitt i lov eller forskrift. Etter departementets syn er de foreslåtte forskriftshjemplene i samsvar med prinsippene som er trukket opp av Stortinget i Innst. S. nr. 296 (1995–96).

Det er etter departementets syn også behov for en generell forskriftshjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler til gjennomføring, utfylling og avgrensning av loven, jf. lovforslaget § 1-7. En slik generell forskriftshjemmel fremstår etter departementets oppfatning som et nødvendig supplement til de mer konkrete forskriftshjemplene som er inntatt fortløpende på de områder hvor forskriftsbehovet er klart nok, jf. for eksempel i lovforslaget kapittel 17 om finanskonsern og i kapittel 14 om kapital- og soliditetskrav, samt et viktig redskap for gjennomføring i norsk rett av nye EU/EØS rettsakter og forskrifter fastsatt av EU Kommisjonen med hjemmel i rettsakter som inngår i EØS-avtalen. Departementet legger videre til grunn at selv om forskriftshjemmelen er vidt formulert, er forskriftskompetansen avgrenset ved at eventuelle forskrifter gitt i medhold av denne bestemmelsen vil måtte holde seg innenfor de prinsipper og rammer som er fastlagt i loven.

Departementet har på denne bakgrunn, etter en avveining mellom hensynet til regelverkets

flexibilitet og hensynet til brukernes forutberegnelighet, og sett hen til det latente behovet for supplerende og nyanserende regler, kommet til at en slik generell forskriftshjemmel er nødvendig. Departementet har foreslått en noe annen ordlyd på § 1-7 enn Banklovkommisjonens utkast, for å videreføre forskriftshjemmelen som ble tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 fjerde ledd ved lovendring 14. juni 2013. Det vises til spesialmerknaden til § 1-7 og til nærmere omtale av forskriftshjemmelen i Prop. 96 L (2012–2013).

Departementet er enig med høringsinstansene i at bruken av såkalte «doble» hjemler i utgangspunktet bør begrenses. Av pedagogiske hensyn kan det likevel forsvares en viss overlapping i et så vidt omfattende regelverk. I tråd med merknadene fra høringsinstansene har departementet også søkt å unngå forskriftshjemler «til utfylling» av paragrafer eller kapitler. Departementet foreslår i stedet å angi konkret hva forskriftshjemmelen gjelder.

Departementet foreslår i lovforslaget å legge kompetansen til å fastsette forskrifter direkte til departementet i de tilfeller kompetansen er delegert etter gjeldende rett. Ettersom dette er kompetanse som trolig ville ha blitt delegert til departementet i forbindelse med ikraftsetting av loven, anser departementet det som mer oversiktlig å legge kompetansen direkte til det organ som skal utøve kompetansen.

4.5 Forholdet til aksjeloven og allmennaksjeloven

4.5.1 Gjeldende rett

Reglene i aksjelovgivningen (aksjeloven og allmennaksjeloven) kommer etter gjeldende rett til anvendelse for finansforetak i aksjeselskaps form, unntatt når reglene der er i strid med det som følger av finanslovgivningen, eller annet er særskilt fastsatt, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-1, finansieringsvirksomhetsloven § 3-2 og forretningsbankloven § 3. Der det ikke er fastsatt særlige regler i finanslovgivningen, gjelder de alminnelige bestemmelsene i aksjelovgivningen. Dette innebærer at de foretaksrettslige rammebetingelser for banker, forsikringselskaper og andre finansforetak som er organisert i aksjeselskaps form, i hovedsak er blitt bestemt av aksjelovgivningen.

Aksjelovgivningen dekker alle sentrale foretaksforhold, herunder stiftelse av foretak og vedtekter, aksjer og kapitalforhold, de styrende organer og fusjoner og andre foretaksendringer. Aksjelovene bygger i likhet med finanslovgivnin-

gen i stor grad på direktiver vedtatt av EU for å få gjennomført vidtrekkende harmonisering av selskapsretten innenfor EU/EØS området. Finanslovgivningen fraviker, eller setter til side, regler i aksjelovgivningen i forholdsvis liten grad.

Finansieringsvirksomhetsloven inneholder imidlertid enkelte foretaksrettslige regler som også gjelder for finansforetak i aksjeselskaps form. Disse reglene er hovedsakelig utformet som fellesregler for finansforetak generelt, jf. for eksempel finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 til 2-6, 2-8, 2-15, 3-5, 3-6 og 3-9. I slike tilfelle må aksjelovgivningens tilsvarende regler vike dersom det foreligger regelkonflikt. I enkelte bestemmelser er det også uttrykkelig bestemt at visse bestemmelser i aksjelovgivningen ikke skal gjelde for finansforetak, og disse bestemmelsene vil da heller ikke komme supplerende til anvendelse på finansforetak, jf. for eksempel finansieringsvirksomhetsloven § 3-2 annet ledd.

4.5.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonens utkast viderefører i hovedsak gjeldende rett om forholdet mellom aksjelovgivningen og finansforetakslovgivningen for foretak organisert i aksjeselskaps form. Utgangspunktet er at «[n]år annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av loven her, gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven for finansforetak organisert som allmennaksjeselskap, og bestemmelsene i aksjeloven for finansforetak organisert som aksjeselskap.», jf. utkastet § 7-4 første ledd.

I utredningen uttaler Banklovkommisjonen følgende om de viktigste avvikene fra aksjelovgivningen i lovutkastet (på side 605):

«Denne bestemmelsen betyr, for det første, at reglene i den nye finanslovgivningen i tilfelle av motstrid vil ha forrang i forhold til bestemmelser i aksjelovgivningen. Dette vil gjelde dersom finanslovgivningen inneholder egne regler felles for alle finansforetak, uavhengig av foretaksform, som er tilpasset de særlige forhold på finansområdet, jf. for eksempel finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-9 til 2-9 d om krav til ansvarlig kapital og loven § 2-15 om kreditt til ansatte og tillitsvalgte. Også ellers inneholder finanslovgivningen eksempler på at aksjelovgivningen må vike for regler som er felles for alle finansforetak, for eksempel finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 til 2-6 om erverv av aksjer og andre eierandeler, og loven § 2-8 om verv i styrende organer. *Banklovkommisjonen* viser også til det nye regelverket om kapitalfor-

mer i finansforetak i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b avsnitt I «*Egenkapital og annen kapital*» som ble tatt inn i loven i 2009.

Banklovkommisjonen mener at det også på enkelte andre områder vil være behov for en utbygging av regelverket med regler som skal gjelde for alle typer av finansforetak uavhengig av foretaksform. Særlige hensyn på finansområdet taler således for slik utbygging av reglene om de styrende organer og tillitsvalgte og ansatte i finansforetak, se lovutkastet kapitlene 8 og 9. Det er således behov for en nærmere konkretisering av styrets og den daglige ledelses plikter og for mer utførlige regler om kontrollorganer i finansforetak. Dessuten medfører krav som følger av EU/EØS direktivene på finansområdet, behov for regler som vil innvirke på sammensetningen og endringer i styret og den daglige ledelse. Videre tilsier den sterke stilling som finanskonsern og konsernlignende grupper har i finansmarkedet, at styret i morselskapene tillegges oppgaver når det gjelder den overordnede oppfølging av den samlede virksomheten i finansforetakene som inngår i slike grupperinger, se lovutkastet § 15-1. Generelt gjelder det for regelbehovet på slike områder at dette ikke påvirkes av finansforetakenes foretaksform, og at reglene således bør utformes som fellesregler for alle finansforetak.

For det annet, i tilfelle hvor det ikke foreligger motstrid, vil aksjelovgivningens bestemmelser komme supplerende til anvendelse på finansforetak i aksjeselskaps form. Det kan imidlertid følge av bestemmelse gitt i eller i medhold av finanslovgivningen at enkelte av reglene i aksjeloven overhodet ikke skal gjelde for finansforetak i aksjeselskaps form. Gjeldende lovbestemmelser inneholder eksempler på dette. Således gjør forretningsbankloven § 3 annet ledd, finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-10 annet ledd og 3-2 annet ledd, og forsikringsvirksomhetsloven § 3-1 annet ledd unntak fra enkelte av de alminnelige regler om kapitalkrav og adgangen til å utdele utbytte i aksjelovgivning. På samme måte gjør finansieringsvirksomhetsloven § 2-15 sjette ledd unntak fra reglene om selskapets adgang til å gi kreditt til ansatte og tillitsvalgte. *Banklovkommisjonen* legger til grunn at disse deler av gjeldende lovgivning skal videreføres i den nye finanslovgivningen.»

4.5.3 Høringsinstansenes merknader

Brønnøysundregistrene støtter Banklovkommisjonens målsetning om en bedre samordning av selskapsrettslige regler. Etter Brønnøysundregistrenes syn kan imidlertid henvisninger til at aksjelovgivningens regler skal gjelde «så langt de passer» være problematisk. Brønnøysundregistrene viser til at det kan være til ulike tolkninger av om en regel passer, og dermed til at foretaket gjør feil under saksforberedelsen til Foretaksregisteret.

Finansnæringsens fellesorganisasjon bemerker at en rekke henvisninger i lovutkastet kapittel 8 viser til bestemmelser i aksjelovgivningen uten å presisere om det er aksjeloven og/eller allmennaksjeloven det vises til, og uten å presisere hvilke bestemmelser i loven det gjelder. Videre uttaler FNO:

«I de tilfellene hvor det fastslås at finansforetakets organer pålegges oppgaver etter aksjelovgivningen, bør det prinsipielt konkretiseres hvilke bestemmelser i allmennaksjeloven og/eller aksjeloven som kommer til anvendelse. En slik konkretisering vil gjøre loven mer tilgjengelig. De sentrale forhold mht. oppgaver og plikter bør således fremgå direkte av finansforetaksloven.

Som eksempel kan vi nevne den henvisningsrekken som benyttes ved valg av styrets medlemmer og styrets leder. Utgangspunktet følger av § 8-4 annet ledd: «Styrets medlemmer og styrets leder velges av generalforsamlingen når annet ikke følger av tredje eller fjerde ledd eller av § 8-15». På bakgrunn av denne ordlyden må leseren følge tre ulikehenvisninger. De to første er for så vidt lett tilgjengelig, i og med at de står i samme bestemmelse. Den sistnevnte henvisningen viser seg å være til bestemmelsen om foretaksforsamling. Denne omtaler ikke konkret valg av styrets medlemmer og styrets leder, men det følger av fjerde ledd at «Foretaksforsamlingen skal ha de oppgaver som påligger en bedriftsforsamling etter aksjelovgivningen» og av femte ledd at «Allmennaksjeloven §§ 6-35 sjette ledd annet og tredje punktum og 6-36 til 6-39 gjelder tilsvarende». Leseren må følgelig finne frem til både aksjeloven og allmennaksjeloven og de aktuelle bestemmelsene i disse lovene, før man kan finne ut om foretaksforsamlingen skal velge styrets medlemmer og leder, eller om det er generalforsamlingen som i stedet skal foreta valget, jf. utgangspunktet i § 8-4».

Justisdepartementet er enig i tilnærmingen om at den selskapsrettslige reguleringen skal gjelde med mindre annet følger av finansforetaksloven, og mener at dette prinsippet bør rendyrkes så mye som mulig. Videre uttaler Justisdepartementet:

«Dette betyr at man for finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, bør unngå å ha regler i finansforetaksloven som går ut på det samme som de alminnelige reglene som følger av aksjeloven eller allmennaksjeloven. En gjentakelse av disse reglene i finansforetaksloven kan skape tolkningstvil hvis reglene er noe forskjellig utformet. Videre er det ikke vanskelig å se for seg at det kan bli utilsiktede forskjeller mellom regelsettene fordi endringer i aksjeloven eller allmennaksjeloven ikke kommer med i finansforetaksloven. På denne bakgrunn er det etter vårt syn behov for en nøye gjennomgåelse av lovforslaget med sikte på å unngå dobbeltbehandling. Særlig har vi merket oss at dette kan være et spørsmål når det gjelder reguleringen av styret og daglig leder i lovforslaget kapittel 8.»

4.5.4 Departementets vurdering

Utgangspunktet i selskapsretten er at bestemmelsene i aksjeloven og allmennaksjeloven gjelder for finansforetak som er organisert i aksjeselskapsform når ikke annet følger av finansforetaksloven. Departementet foreslår å følge opp Banklovkomisjonens forslag om å slå fast dette prinsippet i loven jf. lovforslaget § 7-4. Departementet er enig med Justisdepartementet i at dette utgangspunktet bør gjennomføres så langt det er praktisk, men på den annen side er det også viktig å sikre at alle finansforetak har mest mulig like rammebetingelser uavhengig av organisering. Dette tilsier at finansforetak som er regulert i aksjeselskapsform og foretak som er organisert på annen måte, som for eksempel sparebanker og gjensidige forsikringsselskaper, så langt om mulig reguleres samlet. I mange tilfeller kan dette gjennomføres ved å gi allmennaksjelovens bestemmelser tilsvarende anvendelse så langt de passer, men i andre tilfeller vil det være nødvendig med egne bestemmelser i finansforetaksloven. Egne bestemmelser i finansforetaksloven kan særlig være aktuelt på områder der hensynene bak loven tilsier at det stilles andre krav enn etter aksjelovgivning. Dette gjelder for eksempel reguleringen av styrende organer og av tillitsvalgte og ansatte. Dette

vil kunne føre til noe overlapp mellom aksjelovgivning og finansforetaksloven. I den grad det er motstrid mellom bestemmelsene, vil prinsippet om at spesielle bestemmelser går foran generelle bestemmelser innebære at bestemmelsen i finansforetaksloven vil være avgjørende. Dersom bestemmelser fra aksjelovgivning er gjentatt i lovforslaget med materielt sett det samme innholdet, men med forskjellig utforming, bør det etter departementets syn kunne legges til grunn at det ikke er ment å være noen forskjell, med mindre annet fremgår av spesialmerkene. Departementet er enig med Justisdepartementet i at lovendringer i aksjelovene vil kunne medføre at det blir forskjellig regulering av aksjeselskaper i sin alminnelighet og finansforetak. Dette vil imidlertid kunne være tilsiktet ettersom hensynene bak lovene er forskjellig. Det vil derfor være nyttig at lovgivende myndighet særskilt vurderer om endringer på disse områdene også skal gjelde for finansforetak. Reguleringen av styret og daglig leder, som Justisdepartementet trekker frem i sin høringsuttalelse, er et område der det vil være nyttig at lovgivningene myndighet tar særskilt stilling til om eventuelle endringer i aksjelovene også skal gjelde for finansforetak.

Departementet foreslår ikke å bruke uttrykket «organisert i aksjeselskapsform». Etter departementets vurdering er det mer presist å henvise til foretak som er «organisert som aksjeselskap eller som allmennaksjeselskap». Departementet foreslår også å bruke begrepet «organisasjonsform» istedenfor «foretaksform» i lovforslaget. Departementet viser til at det er dette begrepet som brukes i blant annet foretaksregisterloven og aksjelovgivning for øvrig.

Departementet bemerker videre at henvisningene til aksjelovgivning nødvendigvis vil medføre at foretaket må forholde seg til de generelle reglene i aksjeloven eller allmennaksjeloven i tillegg til reglene i finansforetaksloven.

Departementet viser til lovforslaget og spesialmerkene til § 7-4 og kapittel 8.

4.6 Lovens anvendelse på norske finansforetaks virksomhet i utlandet

4.6.1 Gjeldende rett

Norske finansforetak kan drive virksomhet i utlandet på flere måter. De kan erverve eller etablere et datterselskap i utlandet. Virksomhet i utlandet kan også drives gjennom en filial av det norske foretaket. Et tredje alternativ er å drive grense-

kryssende virksomhet, uten etablering av datterselskap eller filial. Adgangen til å drive virksomhet i utlandet er forskjellig, avhengig av hva slags konsesjon foretaket har, hvilken måte virksomheten er organisert på, og om landet som foretaket ønsker å drive virksomhet i er innenfor eller utenfor EØS-området.

Etablering eller erverv av datterselskap av norsk finansinstitusjon i utlandet, krever tillatelse fra Kongen (delegert Finansdepartementet, videre delegert Finanstilsynet i kurante saker), jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 fjerde ledd. Dette gjelder både innenfor og utenfor EØS-området. Datterselskapet er underlagt reguleringene i datterselskapets hjemland, men selve konsernforholdet mellom det norske morselskapet og det utenlandske datterselskapet er underlagt norske regler.

Dersom en finansinstitusjon ønsker å etablere en filial i utlandet, krever dette i utgangspunktet tillatelse fra Kongen (delegert Finansdepartementet, videre delegert Finanstilsynet i kurante saker), jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 fjerde ledd. For etablering av filial av forsikringsselskaper og banker (kredittinstitusjoner) i annen stat i EØS-området, er det imidlertid gitt nærmere regler i hhv. forskrift 11. oktober 1995 nr. 854 om norske forsikringsselskapers og pensjonsforetaks tjenesteytelser og etablering av filial i annen stat i EØS-området (for forsikrings- og pensjonsforetak) og forskrift 28. juni 1996 nr. 678 om norske kredittinstitusjoners virksomhet i annen stat i EØS. For etableringer innenfor EØS-området er hovedregelen etter disse forskriftene at Finanstilsynet kan gi tillatelse til etablering av filial, jf. § 3 første ledd i de respektive forskriftene. Finanstilsynet skal gi tillatelse med mindre det er grunn til å betvile at foretakets administrative struktur, finansielle situasjon eller egnetheten til filialens ledelse er forsvarlig som grunnlag for den planlagte etablering. Dersom vilkårene er oppfylt skal tillatelse gis innen tre måneder etter at søknaden er mottatt. Filialene er i utgangspunktet fullt ut underlagt norsk offentligrettslig regulering. Enkelte norske lovregler gjelder ikke for filialer i andre EØS-stater, jf. forskriftene § 6. Tilsvarende gjelder på visse vilkår for finansieringsforetak som er eid av en eller flere kredittinstitusjoner og som driver virksomhet som er omfattet av prinsippet om gjensidig anerkjennelse, jf. forskrift 28. juni 1996 nr. 678 om norske kredittinstitusjoners virksomhet i annen stat i EØS § 7. For andre finansieringsforetak gjelder hovedregelen i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 fjerde ledd.

Grensekryssende virksomhet i annen stat i EØS-området kan drives av finansinstitusjoner etter melding til Finanstilsynet, jf. § 4 i forskriftene.

For betalingsforetak er adgangen til å drive virksomhet i utlandet regulert i forskrift 1. juli 2010 nr. 1049 om betalingsforetak §§ 20 til 23. Disse bestemmelsene gjelder også for e-pengeforetak, jf. forskrift 21. desember 2011 nr. 1444 om e-pengeforetak § 12. Betalingsforetak og e-pengeforetak som vil etablere filial eller drive grensekryssende virksomhet i annen stat i EØS, skal gi Finanstilsynet melding med nærmere angitt opplysninger om filialen, den planlagte virksomheten ved filialen og om de personer som skal forestå ledelsen av filialen, jf. forskrift om betalingsforetak §§ 21 og 22. Etablering av datterselskap eller filial i land som ikke omfattes av EØS-avtalen krever tillatelse fra departementet, jf. forskrift om betalingsforetak § 23. Betalingsforetak med begrenset tillatelse etter finansieringsvirksomhetsloven § 4b-3 er ikke omfattet av prinsippet om gjensidig anerkjennelse, jf. forskrift om betalingsforetak § 17.

Departementet viser til NOU 2011: 8 Bind A s. 87 og 88 for en utfyllende beskrivelse av gjeldende rett.

4.6.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet en redaksjonell bearbeiding og samordning av gjeldende rett med sikte på at hovedreglene om norske finansforetaks adgang til å drive virksomhet i utlandet skal fremgå direkte av loven. I lovens kapittel 1 om virkeområde foreslår Banklovkommisjonen å slå fast hovedprinsippet om at loven gjelder for norske finansforetaks virksomhet i utlandet, jf. § 1-2. Banklovkommisjonen foreslår videre å gi nærmere regler om norske finansforetaks adgang til å drive virksomhet i utlandet i lovutkastet kapittel 5, som også inneholder hjemmel for Kongen til å fastsette nærmere regler for virksomheten. Lovutkastet er i hovedsak i samsvar med gjeldende rett, men med enkelte nødvendige endringer for å legge til rette for at det i hovedsak skal være de samme reglene som skal gjelde for alle finansforetak. Lovutkastet kapittel 5 er systematisk oppbygd med utgangspunkt i skillet mellom etablering av datterforetak, etablering av filial og grenseoverskridende virksomhet. Utkastet skiller også mellom virksomhet i og utenfor EØS-området.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 5-1 at etablering av datterforetak i annen stat i EØS skal forutsette tillatelse etter lovutkastet § 3-6 om

etablering av finanskonsern. Bestemmelsen bygger på finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 fjerde ledd. Datterforetaket vil være underlagt lovgivningen i det landet det er etablert, herunder reglene om eierforhold, krav til startkapital og ledelsesforhold. Banklovkommisjonen foreslår imidlertid at norske konsesjonsmyndigheter skal kunne ha adgang til å vurdere datterforetakets soliditets og ledelsesforholdet og den betydningen dette vil ha for det norske finansforetakets virksomhet. Videre legger Banklovkommisjonen til grunn at konsernforholdet mellom det norske finansforetaket og det utenlandske datterforetaket vil være et norsk konsernforhold underlagt konsernreglene i lovutkastet.

Utkastet §§ 5-2 og 5-3 inneholder utkast til hovedreglene om etablering av filial i annen EØS-stat og om grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat. Banklovkommisjonen foreslår at finansforetak som ønsker å etablere filial eller drive grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat skal gi melding om dette til Finanstilsynet. Selv om dette formelt sett innebærer en endring av gjeldende rett for etablering av filial (fra tillatelse til melding) for banker og forsikringsselskaper, mener Banklovkommisjonen at norske konsesjonsmyndigheter reelt sett vil ha i hovedsak den samme kontrollen over foretakets adgang til filialetablering som etter gjeldende rett. Finanstilsynet kan etter utkastet nekte å oversende meldingen om filialetablering til vertslandet dersom vilkårene for slik etablering ikke er oppfylt, jf. § 5-2 annet ledd. For e-pengeforetak og betalingsforetak innebærer utkastet en videreføring av gjeldende rett.

Finansieringsforetak er en nasjonal konsesjonstype som ikke er underlagt EØS-rettslige regler om gjensidig anerkjennelse av hjemstatskonsesjonen. Slik konsesjon gir derfor i utgangspunktet ikke i seg selv rett til etablering i annen stat i EØS i medhold av hjemstatskonsesjonen, eller til å drive grensekryssende virksomhet. Hovedreglene i §§ 5-2 og 5-3 kommer derfor i utgangspunktet ikke til anvendelse for finansieringsforetak. Etter § 5-2 femte ledd kan imidlertid finansieringsforetak etablere filial i annen EØS-stat etter tillatelse fra Kongen, jf. § 5-4 annet ledd.

Etablering av datterforetak eller filial utenfor EØS-området, samt erverv av mer enn 10 pst. av finansforetak i stat som ikke omfattes av EØS, foreslår Banklovkommisjonen at skal være betinget av tillatelse fra Kongen, jf. utkastet § 5-4.

I lovutkastet § 5-5 har Banklovkommisjonen foreslått at Kongen skal ha adgang til å fastsette regler om norske finansforetaks virksomhet i

utlandet. Banklovkommisjonen viser til at EØS-retten har omfattende og til dels meget detaljerte bestemmelser på dette området, og at det på denne bakgrunn er hensiktsmessig at kun hovedreglene fremgår av loven, mens de mer detaljerte reglene kan fastsettes i forskrift.

Banklovkommisjonens forslag er nærmere omtalt i NOU 2011: 8 Bind B side 626 og i kapittel 10.5.

4.6.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen og Finans Norge (FNO) er i hovedsak positive til Banklovkommisjonens tilnærming til regulering av norske finansforetaks virksomhet i utlandet med å angi hovedreglene i loven og de mer detaljerte reglene i forskrift. *Advokatforeningen, FNO og Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* fremhever imidlertid viktigheten av at norske foretak må kunne drive virksomhet i utlandet på konkurransemessige vilkår og at norske foretaks virksomhet i utlandet ikke må underlegges strengere regler enn vertslandets. *FNO* peker herunder på at de konkurransemessige sidene av reglene må tas med i vurderingen av om enkeltbestemmelser skal gis anvendelse på norske foretaks virksomhet i utlandet, jf. forskriftshjemmelen i utkastet § 5-5.

De øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om lovens anvendelse på norske finansforetaks virksomhet i utlandet.

4.6.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag til redaksjonell bearbeiding og samordning av gjeldende rett om norske finansforetaks virksomhet i utlandet i lovforslaget kapittel 4. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at reglene om norske finansforetaks virksomhet i utlandet etter utkastet blir mer oversiktlige enn etter gjeldende rett. Forslaget innebærer i hovedsak ikke materielle endringer. Departementet anser det som positivt at alle typer finansforetak blir underlagt like regler for å drive virksomhet i utlandet.

Departementet foreslår å følge opp Banklovkommisjonens forslag om at filialetablering innenfor EØS-området skal være betinget av melding til Finanstilsynet i stedet for tillatelse fra Finanstilsynet. Dette er i tråd med prinsippet om gjensidig anerkjennelse av hjemstatskonsesjonen og de prosessuelle bestemmelsene om meldeplikt i blant annet CRD IV (direktiv 2013/36/EU) artikkel 35, 36 og 39, samt Solvens II-direktivet artikkel 145

og 146. Departementet er enig med Banklovkomisjonen i at endringen fra krav om tillatelse til en meldepliktordning ikke vil innebære realitetsforskjeller, ettersom Finanstilsynet også etter lovforslaget vil kunne nekte å videreformidle meldingen til vertslandet (og dermed også nekte oppstart av filialvirksomhet) dersom vilkårene for filialetablering ikke er oppfylt.

Departementet har merket seg høringsuttalelsene fra Advokatforeningen og Finans Norge (FNO) om at det er viktig for norske finansforetak som driver virksomhet i utlandet at foretaket ikke blir pålagt strengere regler enn det som gjelder i vertslandet. Hovedprinsippet i loven og i EØS-retten er at det er hjemstatens regler som gjelder. Formålet med reglene i loven er å sikre finansiell stabilitet, herunder ved å sikre at finansforetakene virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Virksomheten som finansforetakene utøver i utlandet har betydning for foretakets soliditet og drift i hjemstaten, og vil således også kunne påvirke finansiell stabilitet her i riket. Det er derfor viktig at også den utenlandske virksomheten til finansforetak er underlagt betryggende regulering i tråd med EØS-rettslige regler om ansvarsdeling mellom vertslandsregulering og hjemlandsregulering. Hovedregelen vil derfor være at også den virksomheten som finansforetakene driver i utlandet vil være underlagt reglene i denne loven, jf. lovforslaget kapittel 4.

Departementet viser til lovforslaget kapittel 4.

4.7 Lovens anvendelse på utenlandskeide foretak og filialer

4.7.1 Gjeldende rett

Utenlandske finansinstitusjoner kan etter gjeldende rett drive finansieringsvirksomhet i Norge gjennom filial eller datterselskap. Alle utenlandske finansinstitusjoner har adgang til å erverve eller etablere norsk datterselskap etter norske regler, uavhengig av hvilket land det utenlandske foretaket har sitt hovedsete i. Dersom foretaket ønsker å etablere filial eller å drive grensekryssende virksomhet i Norge, skiller regelverket mellom foretak som har hovedkontor i annen stat i EØS (EØS-foretak) og foretak fra tredjeland.

Finansinstitusjoner som er etablert i annen stat i EØS kan i medhold av sin hjemlandskonseksjon drive grenseoverskridende virksomhet enten direkte eller gjennom filial her i riket. Bestemmelsene om EØS-foretaks adgang til å etablere filial og drive grensekryssende virksomhet i Norge er

spredt i forskjellige lover og forskrifter avhengig av hva slags virksomhet foretaket driver.

Kredittinstitusjoner (banker og kredittforetak) med hovedsete i annen stat i EØS kan drive virksomhet i Norge gjennom filial eller ved grenseoverskridende virksomhet, forutsatt at foretaket har tillatelse og er undergitt tilsyn fra tilsynsmyndigheter i hjemstaten, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd nr. 4. Grenseoverskridende virksomhet kan utøves her i riket etter at Finanstilsynet har mottatt opplysninger fra tilsynsmyndighetene i kredittinstitusjonens hjemland om hvilke tjenester som skal utøves av kredittinstitusjonen, jf. forskrift 7. juli 1994 nr. 717 om grenseoverskridende tjenesteyting av utenlandske banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat innenfor det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, m.m. § 3. Tilsvarende gjelder for finansieringsselskaper som er eid av kredittinstitusjoner på vilkår som nevnt i forskriften § 3 annet ledd. I forskriften § 5 er det angitt hvilke bestemmelser i forretningsbankloven og finansieringsvirksomhetsloven som gjelder for virksomheten. Tilsvarende bestemmelser gjelder for filialer, jf. forskrift 2. mai 1994 nr. 326 (filialforskriften), jf. særlig § 3 om adgang til å etablere filial og § 6 om hvilke regler som gjelder for filialen. Reglene i de to forskriftene gjennomfører EØS-regler som svarer til direktiv 2006/48/EF om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon (kredittinstitusjonsdirektivet) artikkel 16.

Forsikrings-selskap og pensjonsforetak med hovedkontor i annen stat i EØS kan opprette filial og drive grenseoverskridende virksomhet i Norge dersom det er gitt melding til Finanstilsynet om virksomheten. Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 2-4 tredje ledd, jf. loven §§ 7-3 fjerde ledd og 8-2 tredje ledd, at Kongen (delegert Finansdepartementet, videredelegert Finanstilsynet i kurante saker) i forskrift kan fastsette nærmere regler for slike selskapers virksomhet i Norge. Slike regler er gitt i forskrift 22. september 1995 nr. 827 om forsikringstjenesteytelser og etablering av filial av forsikrings-selskap og pensjonsforetak med hovedsete i annen stat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde m.m. Forskriften angir blant annet hvilke bestemmelser som gjelder for virksomheten, jf. § 10. Bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven om gjensidig anerkjennelse av forsikrings-selskaper gjennomfører EØS-regler som svarer til direktiv 92/49/EØF om skadeforsikring artikkel 5, direktiv 2002/83/EF om livsforsikring artikkel 5 og direktiv 2003/41/EF om pensjonskasser artikkel 20 nr. 1.

Tilsvarende kan også e-pengeforetak og betalingsforetak med hovedsete i annen stat i EØS drive virksomhet i Norge etter melding til Finanstilsynet, jf. finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4b og 4c samt forskrift om betalingsforetak §§ 24 til 27, jf. forskrift om e-pengeforetak § 13. Bestemmelsene om gjensidig anerkjennelse for betalingsforetak og e-pengeforetak bygger på EØS-regler som svarer til direktiv 2007/64/EF (betalingstjenestedirektivet) og direktiv 2009/110/EF (e-pengedirektivet).

Finansieringsselskap er ikke omfattet av EØS-regler om gjensidig anerkjennelse av hjemstatskonsesjonen, med unntak av finansieringsselskap som nevnt i forskrift 7. juli 1994 nr. 717 om grenseoverskridende tjenesteyting av utenlandske banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen stat innenfor det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, m.m. § 3 annet ledd (omtalt ovenfor). Kongen (delegert Finansdepartementet, videredelegert Finanstilsynet i kurante saker) kan etter finansieringsvirksomhetsloven § 3-4 gi utenlandsk finansinstitusjon tillatelse til å drive virksomhet i Norge som finansieringsforetak gjennom filial.

Finansinstitusjoner fra tredjeland kan kun drive virksomhet i Norge gjennom filial, og har ikke lov til å drive direkte grensekryssende virksomhet i Norge. For å kunne drive virksomhet i Norge gjennom filial, må institusjonen ha tillatelse fra norske myndigheter. Tillatelse kan kun gis hvis foretaket har tillatelse i sin hjemstat til å drive tilsvarende virksomhet der, og som er underlagt betryggende tilsyn, jf. forretningsbankloven § 8 annet ledd, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 nr. 7 og forsikringsvirksomhetsloven § 14-1. Tillatelsen forutsetter at det er etablert avtale om tilsynssamarbeid mellom Finanstilsynet og tilsynsmyndigheten i hjemlandet.

Skadeforsikring i næringsvirksomhet kan imidlertid megles gjennom en forsikringsmegler til et skadeforsikringsselskap i tredjeland, se forsikringsformidlingsloven § 5-3 annet ledd. Med skadeforsikring i næringsvirksomhet menes kun forsikringer som nevnt i forsikringsformidlingsloven § 5-3 tredje ledd.

Departementet viser til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind A kapittel 5.

4.7.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet kapittel 6 en redaksjonell bearbeiding og samordning av gjeldende rett slik at hovedreglene om utenland-

ske finansforetaks adgang til å drive virksomhet i Norge fremgår direkte av lovutkastet.

Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet § 1-3 å slå fast gjeldende utgangspunkt om at loven gjelder for utenlandske foretak som driver grensekryssende virksomhet, virksomhet gjennom filial og virksomhet gjennom utenlandskeid norsk datterforetak i Norge. Banklovkommisjonen skiller ikke mellom foretak hjemmehørende i eller utenfor EØS i bestemmelsen om virkeområde. Prinsippet om gjensidig anerkjennelse av hjemstatskonsesjon (tillatelse) foreslår Banklovkommisjonen at lovfestes i lovutkastet kapittel 2 om markedsadgang, jf. utkastet § 2-2 første ledd. Finansforetak fra tredjeland (utenfor EØS-området), må ha norsk konsesjon for å kunne drive virksomhet i Norge, jf. utkastet § 2-2 annet ledd. I utkastet kapittel 6 foreslår Banklovkommisjonen å samle de nærmere bestemmelsene om hvilken adgang utenlandske foretak har til å drive virksomhet i Norge og i hvilken utstrekning norsk finanslovgivning kommer til anvendelse for virksomhet her i riket.

Banklovkommisjonen foreslår at lovutkastets bestemmelser skal gjelde fullt ut for utenlandske foretaks virksomhet i Norge gjennom etablering eller erverv av norsk datterforetak, jf. lovutkastet § 6-1. Banklovkommisjonen presiserer imidlertid at selve konsernforholdet mellom det utenlandske morselskapet og det norske datterselskapet er et utenlandsk konsernforhold som ikke er omfattet av lovens virkeområde.

I utkastet § 2-2 første ledd foreslår Banklovkommisjonen å lovfeste at kredittinstitusjoner, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i annen stat i EØS, har adgang til å drive virksomhet i Norge grensekryssende eller gjennom filial. Disse foretakene trenger ikke egen konsesjon i Norge, men kan drive virksomhet i medhold av hjemlandskonsesjonen. I § 6-2 og § 6-3 foreslår Banklovkommisjonen å fastsette vilkårene for at filialer av finansforetak med hovedsete i annen EØS-stat kan starte opp virksomheten. Utkastet er i samsvar med bestemmelser om adgangen til å drive filialvirksomhet og grensekryssende virksomhet som er inntatt i EU-direktivene om kredittinstitusjoner samt forsikrings- og pensjonsforetak.

I utkastet § 6-4 (virksomhet i filialer av EØS-foretak), § 6-5 (grensekryssende virksomhet) og § 6-7 (virksomhet i filialer av andre utenlandske foretak) foreslår Banklovkommisjonen å liste opp hvilke bestemmelser som kommer til anvendelse for utenlandske finansforetaks virksomhet i Norge. Banklovkommisjonen foreslår blant annet

at lovens regler om daglig ledelse av filialen, regler om ansatte i filialen, regler om internrevisjon og særlig granskning, regler om forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk, krav til likviditet, bestemmelsene om straff, samt enkelte bestemmelser i kapitlene om sikringsordninger og offentlig administrasjon, videreføres. Videre foreslår Banklovkommisjonen at revisorloven § 2-3 første og annet skal gjelde for revisors møter med daglig leder av filialen, slik at unntaket for filialer av utenlandske foretak i revisorloven § 2-3 tredje ledd, ikke kommer til anvendelse for filialer av utenlandske finansforetak.

Banklovkommisjonen foreslår også å ramse opp enkelte andre relevante lover for utenlandske finansforetak. Oppramsingene er ikke ment å være uttømmende. Banklovkommisjonen foreslår derfor en hjemmel for Kongen til å fastsette utfyllende eller supplerende regler. Banklovkommisjonen foreslår videre å åpne for at departementet kan gjøre unntak dersom lovgivningen i finansforetakets hjemstat har tilsvarende regler for virksomheten.

For filialer av utenlandske finansforetak som driver virksomhet i Norge i henhold til norsk konsesjon (filialer av finansforetak fra tredjeland og filialer av finansieringsforetak med hovedsete i annen stat i EØS og som ikke oppfyller vilkårene i § 6-3 første ledd), legger Banklovkommisjonen til grunn at hovedregelen bør være at foretaket må ha konsesjon etter reglene i lovutkastet kapittel 2 for å kunne drive virksomhet her, jf. gjeldende foretningsbanklov § 8 tredje ledd, finansieringsvirksomhetslov § 3-4 annet ledd og forsikringsvirksomhetslov kapittel 14. Dette synspunktet ligger til grunn for lovutkastet § 6-6.

4.7.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen, Næringslivets Hovedorganisasjon og Finans Norge (FNO) er positive til at reguleringen av utenlandske foretaks virksomhet i Norge søkes klargjort i ny finanslovgivning, men fremhever at det er viktig at norske og utenlandske foretak sikres like rammevilkår, og at forslaget til regler om utenlandske foretaks virksomhet i Norge vurderes på denne bakgrunn.

Finanstilsynet, Finans Norge (FNO) og Finansieringsselskapenes Forening mener det er behov for en grundig vurdering av om Banklovkommisjonens utkast til regulering av filialer av finansforetak med hovedsete i annen stat i EØS er i tråd med EØS-retten. *FNO* og *Finansieringsselskapenes Forening* gir også uttrykk for at det bør skilles mellom EØS-filialer og filialer fra andre land i lov-

utkastet § 1-3, slik at det fremgår tydelig at det er forskjell på hvilke regler som gjelder for EØS-filialer og andre filialer. *FNO* og *Finansieringsselskapenes Forening* anfører videre at filialer av utenlandske EØS-foretak i stor grad må kunne stå fritt til å regulere de indre organisatoriske forholdet i tråd med hjemlandets lovgivning, og at Banklovkommisjonens utkast går for langt i å regulere interne forhold i filialen, herunder ved at det kan synes som at Banklovkommisjonens utkast legger opp til at norske tilsynsmyndigheter skal egnetsvurdere ledelsen i filialen. *FNO* peker også på at utkastet synes å åpne for en overlappende kontroll av Finanstilsynet og hjemlandsmyndighetenes tilsynsmyndigheter, noe som neppe kan være hensiktsmessig eller EØS-rettslig riktig.

FNO slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering om at utkastet til ny lov i større grad enn gjeldende regelverk bør avklare i hvilken utstrekning norsk lov gjelder for virksomhet som utenlandsk foretak driver i Norge. *FNO* slutter seg videre til Banklovkommisjonens forslag om at hovedreglene om hvilke bestemmelser som skal gis anvendelse på utenlandske foretak skal fremgå direkte av loven, jf. utkastet § 6-4, § 6-5 tredje ledd og § 6-7, samt at nærmere regler kan fastsettes i forskrift. *FNO* peker særskilt på at utenlandske EØS-foretak ikke bør pålegges særnorske regler dersom det er regler som ivaretar tilsvarende hensyn i hjemlandet.

FNO er ikke uenig i at utenlandske foretak som erverver norsk datterforetak må følge konsesjonsreglene i utkastet § 3-6, jf. utkastet § 6-1, men legger til grunn at det ikke vil kunne stilles andre krav til erverv av eierandeler overfor EØS-foretak enn overfor norske foretak. I tillegg har *FNO* merknader til listen av opplysninger som filialer av EØS-foretak skal gi i henhold til § 6-2 og til oppstillingen av bestemmelser som kommer til anvendelse for EØS-filialer i § 6-4.

Til utkastet § 6-2 bemerker *FNO* at henvisningen til oppstartsretten for filialer som ikke får tilbakemelding fra Finanstilsynet innen to måneder etter melding fra hjemlandstilsynet i § 6-2 annet ledd, bør gjøres klarere. *FNO* påpeker videre at vurdering av filialledelsens egnethet faller under hjemlandets tilsynsmyndigheters kompetanse, jf. utkastet § 6-2 bokstav d og e. *FNO* mener uansett at det i motivene bør avklares nærmere hvilke personer som omfattes av bestemmelsen i bokstav e. *FNO* viser til at organiseringen av utenlandske finansforetaks filialer i Norge varierer betydelig, blant annet med bakgrunn i hvilken type virksomhet filialen utøver, og skriver videre at:

«Enkelte filialer opererer ikke med andre ledelsespersoner enn den man er pliktig til å utpeke i samsvar med bokstav d) iht. gjeldende filialforskrifter (ofte kalt «landsjef» e.l.). Bestemmelsen legger etter vårt syn ikke noen føringer på hvordan filialens virksomhet skal organiseres. Det vil m.a.o. fortsatt være opp til det enkelte foretak å beslutte om filialens faktiske ledelse skal bestå av flere enn den daglige leder, med mindre annet følger av særlige regler. En naturlig forståelse av bestemmelsen tilsier at ikke evt. andre personer – heller ikke de som forestår den faktiske ledelsen fra utlandet – skal meldes til Finanstilsynet, i slike tilfeller.»

FNO bemerker videre at henvisningen i § 6-2 bokstav f til kapital- og soliditetskravene i kapittel 14 kan misforstås som at disse kravene også gjelder filialer – noe som ikke er tilfellet, jf. utkastet § 6-4.

Til utkastet § 6-4 mener FNO at en rekke av bestemmelsene i kapittel 8 ikke kan gjøres gjeldende for EØS-filialer. FNO peker blant annet på at §§ 8-10, 8-11 og 8-14 om daglig leder er bestemmelser som hører inn under hjemlandets lovgivning og som det kan være problematisk å gjøre gjeldende for EØS-filialer. Også § 8-16 om internrevisjon passer etter FNOs vurdering dårlig for filialer, ettersom filialen vil være underlagt regler om internrevisjon i foretakets hjemland og at gjeldende internkontrollforskrift ikke gjelder for EØS-filialer. FNO mener at § 8-21 om særlige undersøkelser ikke bør gjøres gjeldende for filialer. FNO viser til at vilkårene for å iverksette særlig gransking gjelder forhold som hører inn under hjemlandets tilsynskompetanse.

FNO mener videre at bestemmelsene som regulerer tillitsvalgte og ansatte i lovutkastet kapittel 9 i hovedsak passer dårlig for filialer av utenlandske finansforetak. FNO mener prinsipielt at bestemmelsene om tillitsvalgte og ansattes verv eller stilling i andre foretak, godtgjørelse fra andre og om inhabilitet hører inn under hjemlandets lovgivning, og at de ikke bør gjøres gjeldende for filialer. Dersom bestemmelsene gis anvendelse, bemerker FNO at reglene kun vil få betydning dersom filialen har personer/tillitsvalgte som nevnt ovenfor. Henvisningen til foretakets styre passer etter FNOs syn dårlig for filialer, som ofte ikke har eget styre. FNO har ikke innvendinger til at lovutkastets bestemmelser om taushetsplikt gjøres gjeldende for ansatte i filialer, men mener at andre enn styret bør kunne utarbeide retningslinjer om taushetsplikt om opplysninger som gjelder foretaket, jf. lovutkastet § 9-8.

FNO viser videre til at lovutkastet §§ 9-9 og 9-10 om lån og garantier til ansatte synes å være begrunnet i soliditetshensyn, og påpeker at dette er forhold som gjelder hjemlandets tilsynskompetanse. FNO mener derfor at disse bestemmelsene ikke bør gjøres gjeldende for filialer av utenlandske finansforetak.

FNO peker videre på at henvisningen i lovutkastet § 13-1 om forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk blir uklar mht. filialer, ettersom det er antatt at vertstatens kompetanse i forhold til regulering av virksomhetsutøvelsen er begrenset til det som følger av lovutkastet § 13-1 tredje ledd om god forretningsskikk. Tilsvarende gjelder etter FNOs syn lovutkastet § 13-5 om likviditet. FNO uttaler at det er hjemlandets tilsyn som skal bestemme og vurdere om selskapet har tilstrekkelige likvide eiendeler ettersom dette er en del av kapitaldekningsreglene. FNO mener det ikke kan – og at det heller ikke gir god mening – å oppstille krav om at man må ha en egen likviditetsstrategi for filialen og stå under tilsyn av Finanstilsynet for denne del av virksomheten.

FNO stiller videre spørsmål ved om henvisningene til hvitvaskingsloven og revisorloven er nødvendig. Filialer er klart rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven og reguleres etter gjeldende rett av de norske hvitvaskingsreglene. En slik eksplisitt henvisning, kan etter FNOs syn i stedet bidra til å skape usikkerhet knyttet til regler som ikke er listet opp.

Hva gjelder henvisningen til revisorloven § 2-3 første og annet ledd, bemerker FNO at bestemmelsen er ment å sikre at revisor kan informere styret om foretakets finansielle situasjon, nettopp uten at daglig leder er tilstede. Å gi denne bestemmelsen tilsvarende anvendelse for daglig leder fremstår etter FNOs vurdering som unødvendig ettersom revisor uansett vil ha kontakt med daglig leder under utførelsen av årsregnskapsrevisjon. FNO legger for øvrig til grunn at kommisjonens intensjon ikke er å oppstille et krav om et eget møte mellom styret og revisor, uten daglig leders tilstedeværelse, i lys av at dette spørsmålet ble utkvittert under forberedelsen av revisorloven § 2-3, se NOU 2008: 16 s. 56.

FNO har lagt en betenkning fra Advokatfirmaet Grette med nærmere vurderinger ved sin høringsuttalelse.

Brønnøysundregistrene viser til at en rekke av de formelle opplysninger som virksomheten i henhold til §§ 6-2 til 6-5 skal melde til Finanstilsynet, sammenfaller med opplysninger som skal meldes til Foretaksregisteret etter foretaksregisterloven § 3-8. Etter Brønnøysundregistrenes oppfatning

bør en se på mulighetene for samordning av disse to meldingene, slik at foretakene kun må melde endringen ett sted.

Skattedirektoratet viser til at det i lovutkastet § 6-4 og § 6-5 er angitt at norsk lovgivning for øvrig skal gjelde så langt den passer, og at både hvitvaskingsloven og markedsføringsloven er eksplisitt nevnt. Skattedirektoratet foreslår at det også gjøres en henvisning til ligningsloven kapittel 6 om tredjepartsopplysninger. Skattedirektoratet viser til at tredjepartsopplysninger er en viktig kilde for informasjon til den forhåndsutfylte selvangivelsen. Videre uttaler Skattedirektoratet at det er uklart hvor langt oppgaveplikten etter ligningsloven gjelder for utenlandske aktører og at departementet bør vurdere å lovfeste oppgaveplikten for utenlandske aktører. Skattedirektoratet fremholder at en lovfestet plikt vil gjøre det enklere for utenlandske finansforetak å orientere seg om hvilke deler av norsk regelverk som gjelder for dem, og at de kan gjøres kjent med sine plikter gjennom Finanstilsynets underretning om adgangen til å drive virksomhet i Norge, jf. lovutkastet § 6-2 annet punktum og § 6-5 første ledd tredje punktum.

4.7.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår i tråd med Banklovkomisjonens utkast å samle bestemmelsene om utenlandske foretaks virksomhet i Norge i lovforslaget kapittel 5. Etter departementets syn er det imidlertid hensiktsmessig å presisere i kapittel 1, jf. lovforslaget § 1-2 annet ledd, at loven gjelder for utenlandske foretak i den utstrekning som følger av kapittel 5.

Utenlandske foretak kan drive virksomhet i Norge enten gjennom å erverve eller etablere et norsk datterselskap, eller foretaket kan drive virksomheten selv. Dersom foretaket vil drive virksomheten selv, kan den enten drives gjennom en filial i Norge eller direkte fra det utenlandske forretningsstedet (grensekryssende). Finansforetak fra EØS-land har rett til å drive virksomhet i Norge på begge disse måtene i medhold av sin hjemlandskonsesjon. Andre utenlandske foretak kan få konsesjon til å drive virksomhet som nevnt i kapittel 2, gjennom filial.

Denne sontringen mellom de ulike typene virksomhet, og mellom EØS-foretak og foretak hjemmehørende i andre land, ligger til grunn for oppbyggingen av lovforslaget kapittel 5. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til oppbygging av bestemmelser om utenlandske foretaks virksomhet i Norge i lovforslaget kapittel

5, men foreslår enkelte endringer og presiseringer i lys av høringsmerknadene.

I tillegg til å drive virksomhet selv, kan utenlandske foretak erverve eller etablere et norsk finansforetak og drive virksomhet gjennom dette foretaket. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag til regulering av datterforetak til utenlandsk finansforetak, jf. lovforslaget § 5-1. Foretaket som etableres vil være et norsk finansforetak underlagt norske regler, mens konsernforholdet mellom det utenlandske morselskapet og det norske finansforetaket som etableres i disse tilfellene er, med unntak av reglene i §§ 18-3 til 18-5, ikke omfattet av lovforslaget, jf. § 5-1 annet ledd og NOU 2011: 8 Bind B side 626 til 627. Departementet viser til spesialmerknaden til lovforslaget § 5-1.

Flere av høringsinstansene har hatt merknader til kravet om melding etter lovforslaget § 5-2. Departementet understreker at § 5-2 første ledd ikke omhandler foretakets opplysningsplikt overfor Finanstilsynet, men at det er et vilkår for oppstart av virksomhet ved filial her i riket at Finanstilsynet har mottatt visse opplysninger om foretaket og fra tilsynsmyndigheten i foretakets hjemland. Bestemmelsen er i samsvar med hjemlandsmyndighetens plikt til å oversende opplysninger til det norske Finanstilsynet. I den grad hjemlandsmyndigheten oppfylder sin opplysningsplikt vil også vilkåret i § 5-2 være oppfylt. Departementet foreslår enkelte redaksjonelle endringer i bestemmelsen med sikte på å gjøre bestemmelsen klarere, samt en forskriftshjemmel for å fastsette krav til ytterligere opplysninger som meldingen skal inneholde. Departementet viser i denne forbindelse til at EIOPA har fastsatt samarbeidsprotokoller med krav til hvilke opplysninger om forsikringsforetak vertslandsmyndigheten skal motta fra hjemlandet, og til at EBA kan fastsette tilsvarende krav for utveksling av opplysninger om kredittinstitusjoner, jf. CRD IV artikkel 36.

Det er etter departementets syn ikke hensiktsmessig å sammenkoble informasjonsutvekslingen mellom tilsynsmyndighetene med foretakets opplysningsplikt overfor foretaksregisteret. I lys av høringsmerknadene har departementet foreslått å presisere § 5-2 annet ledd slik at det kommer klart frem at melding fra Finanstilsynet til foretaket ikke er et vilkår for oppstart, men at det er en fristregel som gjelder for Finanstilsynet. Departementet viser til spesialmerknaden til lovforslaget § 5-2.

Departementet foreslår, etter innspill fra høringsinstansene, å samle alle henvisningene til bestemmelsene som skal gjelde for utenlandske

finansforetak, i lovforslaget kapittel 5. Departementet har på bakgrunn av høringsinnspillene gjennomgått Banklovkommisjonens utkast til hvilke bestemmelser som skal gjelde for filialer av utenlandske foretak og for grensekryssende virksomhet, jf. lovforslaget §§ 5-4, 5-5 og 5-7. Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens forslag, men er enig med høringsinstansene i at utkastet på enkelte punkter bør justeres. Departementet foreslår blant annet å ta ut henvisningene til lovforslaget § 8-14 og §§ 8-16 til 8-21 som følge at disse bestemmelsene regulerer interne forhold hvor filialen er underlagt bestemmelser om dette i hjemlandet. Departementet foreslår også at lovforslaget § 8-10 første ledd og tredje ledd, samt § 8-11 tredje og fjerde ledd om krav til daglig leder, tas ut. Det vises til at krav til ledelsen av filialen reguleres av lovforslaget § 5-2 første ledd bokstav d, hvor det heter at tilsynsmyndighetene i hjemstaten skal sende opplysninger om hvem som skal forestå ledelsen av filialen og ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket. Videre skal tilsynsmyndighetene i hjemstaten bekrefte at denne personen og øvrige personer som skal inngå i ledelsen av filialen oppfyller egnethetskravene, jf. bokstav d og e. Etter departementets vurdering vil nærmere krav til daglig leder og dennes oppgaver gjelde organisatoriske forhold som hører under hjemlandets regler.

Videre mener departementet at enkelte av bestemmelsene i kapittel 9 ikke bør gjelde for utenlandske finansforetak, herunder bestemmelsene om lån og kreditt til ansatte i filialen. Departementet foreslår at kravet til god forretningskikk i lovforslaget § 13-5 fjerde ledd, samt hovedregelen om krav til likviditet i lovforslaget § 13-7 første ledd, skal gjelde for filialer av utenlandske finansforetak. Dette er regler som må anses å høre under vertstatens kompetanse. Det følger av § 8 i forskrift 2. mai 1994 nr. 326 om filialer av banker og andre kredittinstitusjoner med hovedsete i annen EØS-stat at Finanstilsynet etter gjeldende rett fører tilsyn med likviditeten i slike filialer. Finanstilsynet kan også inngå avtale med kompetent myndighet i filialens hjemland om samarbeid om slikt tilsyn. De øvrige reglene i §§ 13-5 og 13-7 gjelder forhold som etter departementets syn tilhører hjemstatens enekompetanse.

Høringsmerkene tyder på at Banklovkommisjonens utkast til henvisninger til andre deler av lovverket i § 5-4 kan medføre tolkningstvil, særlig knyttet til de lovene som ikke er nevnt i utkas-

tet. Dette er henvisninger som i utgangspunktet ikke er nødvendig å ta med, da det vil følge av ellers gjeldende regler hvorvidt de aktuelle lovene skal gjelde. Departementet viser herunder til hvitvaskingsloven § 3 som slår fast at hvitvaskingsloven gjelder for filialer av utenlandske foretak, og til markedsføringsloven § 4 som fastsetter at markedsføringsloven gjelder handlinger eller vilkår som er rettet mot forbrukere eller næringsdrivende i Norge. Departementet ser derfor heller ikke noen behov for å innta en henvisning til ligningslovens bestemmelser om tredjepartspplikter eller annet regelverk på skatte- og avgiftsområdet. Spørsmålet om oppgaveplikten for utenlandske aktører som reises av Skattedirektoratet, må ses i lys av det pågående arbeidet med å legge til rette for økt informasjonsflyt mellom Norge og andre land, blant annet gjennom FATCA-avtalen inngått mellom Norge og USA i april 2013, som bygger på den amerikanske FATCA-lovgivningen (Foreign Account Tax Compliance Act), samt OECDs arbeid med å innføre en global standard for automatisk informasjonsutveksling.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens utkast om å gjøre revisorloven § 2-3 gjeldende for filialer av utenlandske foretak. Formålsbetraktningene som FNO viser til at ble gjort av utvalget i NOU 2008: 13 er begrenset til møte med et *styre*. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at et møte i seg selv mellom revisor og filialens daglige leder vil tjene viktige formål, selv om utgangspunktet etter revisorloven er møtet mellom revisor og styret uten at daglig leder er til stede. Det faktum at filialer som regel ikke har eget styre bør etter departementets syn ikke medføre at møter mellom revisor og en representant for filialen ikke gjennomføres overhodet. Når filialen i stor grad er underlagt flere av de samme regnskaps- og rapporteringsreglene som norske finansforetak, bør også revisormøter bli gjennomført.

Det følger av forsikringsformidlingsloven § 5-3 at visse typer skadeforsikringer kan leveres til norske kunder gjennom en forsikringsmegler. Det er krav om slik adgang i henhold til Norges internasjonale forpliktelser. Departementet foreslår å vise til denne bestemmelsen i lovforslaget § 5-9.

Det vises til nærmere omtale av bestemmelsene som foreslås gjort gjeldende for utenlandske finansforetak i spesialmerkene til lovforslaget kapittel 5.

5 Konsesjonssystemet og organisatoriske krav til finansforetak

5.1 Om konsesjonssystemet og de ulike typene konsesjoner

5.1.1 Gjeldende rett

Finansmarkedsreguleringen er bygget på et grunnleggende prinsipp om krav om tillatelse (konsesjon) fra myndighetene for å drive visse former for virksomhet (konsesjonspliktig virksomhet).

Etter gjeldende rett er finansieringsvirksomhet og innskuddsvirksomhet, betalingstjeneste- og e-pengevirksomhet, forsikrings- og pensjonsvirksomhet samt valutavirksomhet konsesjonspliktig. Det er bare foretak med konsesjon som kan yte denne typen virksomhet. Det kan gis konsesjon som forretningsbank, sparebank, finansieringsforetak, forsikringsselskap, innskuddspensjonsforetak, pensjonskasse, betalingsforetak eller e-pengeforetak. De ulike foretakene kan drive ulike virksomheter. I det følgende omtales de forskjellige typene virksomhet nærmere.

Konsesjonsbelagt virksomhet som er omfattet av EU/EØS-regelverk, kan også drives i Norge av foretak med konsesjon i annen EØS-stat til å drive den samme type virksomhet. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.7 ovenfor. I dette kapitlet omtales i hovedsak kun konsesjonsreglene for norske foretak.

Eneretten til å utøve konsesjonspliktig virksomhet kombineres med krav til hvordan virksomheten utøves, og forbud mot å drive annen virksomhet. Dette inngår sammen med en definisjon av virksomheten i regelverket for forskjellige typer virksomhet.

5.1.1.1 Finansierings- og innskuddsvirksomhet

Finansieringsvirksomhet kan drives av banker, forsikringsselskaper, finansieringsforetak (kredittforetak og andre finansieringsforetak med tillatelse etter finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3) og utenlandske kredittinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-4. Finansieringsvirksomhet er definert i finansieringsvirksomhetsloven § 1-2 første ledd, som å yte, formidle eller

stille garanti for kreditt eller på annen måte medvirke ved finansiering av annet enn egen virksomhet. Deretter er det i nr. 1 til 6 i bestemmelsen gjort en rekke unntak, blant annet for selgerkreditt, lån til egne ansatte, utleie osv.

Banker (forretningsbanker og sparebanker) har enerett til å yte den konsesjonspliktige virksomheten å «skaffe seg midler til sin virksomhet ved å ta mot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere» (innskuddsvirksomhet), jf. forretningsbankloven § 1 og sparebankloven § 1. Banker kan i tillegg til å ta imot innskudd fra allmennheten og drive finansieringsvirksomhet, også yte andre vanlige og naturlige banktjenester, jf. forretningsbankloven § 19 og sparebankloven § 24. Med «vanlige» banktjenester menes tjenester som det er vanlig at banker driver med, herunder andre konsesjonspliktige tjenester som valutavirksomhet, utstedelse av e-penger og utføring av betalingstjenester. Med «naturlige» banktjenester menes fremtidige tjenester som det anses å være naturlig for en bank å drive med.

Andre norske foretak enn banker, forsikringsselskaper og låneformidlingsforetak som driver finansieringsvirksomhet, må ha konsesjon som finansieringsforetak, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-3. Den i praksis viktigste formen for finansieringsforetak er kredittforetak. Kredittforetak er foretak som mottar «andre tilbakebetalingspliktige midler [enn innskudd] fra allmennheten og [yter] lån for egen regning», jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 1, jf. nr. 3. Finansieringsforetak må ha særskilt tillatelse for å drive virksomhet som kredittforetak, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 første ledd tredje punktum.

En «kredittinstitusjon» er et foretak hvis virksomhet består i å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten og å yte lån for egen regning, og er dermed et koblingsbegrep som omfatter norske banker og kredittforetak samt utenlandske foretak som driver slik virksomhet. De gjeldende norske reglene om kredittinstitusjoner bygger i hovedsak på EØS-regler som svarer til kredittinstitusjonsdirektivet (direktiv 2006/48/EF). EU vedtok 26. juni 2013 et

nytt direktiv og en ny forordning om kredittinstitusjoner (CRD IV/CRR). Direktivet er ikke tatt inn i EØS-avtalen. Stortinget vedtok 4. juni 2013 enkelte bestemmelser om kapital- og likviditetskrav for banker og kredittforetak som svarer til CRD IV og CRR. Det vises til nærmere omtale av dette i kapittel 6.

Finansieringsforetak som ikke er kredittforetak, er finansieringsselskap. Slike foretak driver finansieringsvirksomhet som ikke er basert på innlån fra allmenheten (innskudd eller obligasjonslån), som for eksempel leasingvirksomhet og factoringvirksomhet. Konesjon som finansieringsselskap er en nasjonal konesjonskategori som ikke bygger på EØS-rettslige regler.

Formidling av lån regnes som finansieringsvirksomhet etter definisjonen i finansieringsvirksomhetsloven § 1-2. Etter § 1-4 annet ledd er det imidlertid et unntak fra kravet om konesjon som bank eller finansieringsforetak for foretak eller personer som kun formidler lån. Låneformidlingsforetak skal melde fra om virksomheten til Finanstilsynet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4-1. Slike foretak er under tilsyn av Finanstilsynet, jf. finanstilsynsloven § 1 nr. 7, og Finanstilsynet kan kreve at virksomheten skal opphøre.

5.1.1.2 *Betalingstjeneste- og e-pengevirksomhet*

Utføring av betalingstjenester og utstedelse av elektroniske penger er konesjonspliktige tjenester, jf. finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4b og 4c. Reguleringen av disse tjenestene gjennomfører EØS-regler som svarer til betalingstjenestedirektivet (direktiv 2007/64/EF) og e-pengedirektivet (direktiv 2009/110/EF). Både betalingstjenestedirektivet og e-pengedirektivet er fullharmoniseringsdirektiver.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 første ledd kan betalingstjenester utføres av kredittinstitusjoner som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd nr. 1 (banker) og 4 (utenlandske kredittinstitusjoner), e-pengeforetak, postgirokontorer som etter norsk lov har rett til å yte betalingstjenester, betalingsforetak, Norges Bank og den norske stat samt norske kommuner og fylkeskommuner når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet.

Elektroniske penger kan bare utstedes av foretak som har tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak, og institusjoner som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 første ledd nr. 1 og 4. Norges Bank og postgirokontorer kan også utstede elektroniske penger når dette følger av

ellers gjeldende lovgivning, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 annet ledd.

I henhold til betalingstjenestedirektivet artikkel 16 nr. 1 kan betalingsforetak, foruten å utføre de betalingstjenestene som foretaket har rett til i medhold av konesjonen, også utføre «andre forretningsaktiviteter enn betalingstjenester, under hensyn til gjeldende fellesskapslovgivning og nasjonal lovgivning». Tilsvarende gjelder for e-pengeforetak, jf. e-pengedirektivet artikkel 6 nr. 1 bokstav e.

Det kan settes som vilkår at dersom foretaket driver slik annen forretningsvirksomhet, skal det opprettes en separat enhet for betalingstjenestevirksomheten, så fremt betalingsforetakets øvrige forretningsvirksomhet kan bidra til å redusere enten betalingsforetakets økonomiske soliditet eller Finanstilsynets mulighet til å føre tilsyn med at foretaket driver i overensstemmelse med alle forpliktelsene fastsatt i lov, forskrift og tillatelse. Betalingsforetak og e-pengeforetak kan kun yte kreditt i tilknytning til betalingstjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav b, c og e, og da kun på særskilte vilkår. For øvrig kan slike foretak ikke drive finansieringsvirksomhet.

Betalingsforetak og e-pengeforetak regnes ikke som finansinstitusjoner, jf. § 1-3 første ledd nr. 6 og 7. Dette innebærer blant annet at det at betalingsforetak eller e-pengeforetak inngår i et konsern ikke medfører at konsernet blir et finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 første ledd bokstav a. Etter § 2a-6 kan slike foretak likevel inngå i finanskonsern.

5.1.1.3 *Forsikrings- og pensjonsvirksomhet*

«Forsikringsvirksomhet» og «forsikringsselskap» er koblingsord for alle former for forsikring. Å forsikre noe vil si å overta risiko fra forsikringstakeren. Konesjonssystemet innen forsikringsvirksomhet skiller mellom livsforsikring, skadeforsikring og kredittforsikring, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1-3. Livsforsikringsselskaper kan bare overta livsforsikringer, skadeforsikringsselskaper kan bare overta forsikringer som regnes som skadeforsikring, og kredittforsikringsselskaper kan bare overta kredittforsikringer. Livsforsikringer og skadeforsikringer er delt inn i ulike forsikringsklasser, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 fjerde ledd. Tillatelse skal gis for en eller flere forsikringsklasser, og kan også gis for deler av en forsikringsklasse.

En pensjonskasse er en selveiende institusjon med virksomhet som er basert på én eller flere

kollektive pensjonsordninger som er etablert av foretak eller kommune som deltar i pensjonskassen, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-1. Pensjonskasser kan gis tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger med forsikringselement eller kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement, men som hovedregel ikke begge deler, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1-4 annet ledd.

Innskuddspensjonsforetak er foretak som bare kan overta kollektive og individuelle pensjonsordninger uten forsikringselement. Innskuddspensjonsforetak kan ikke overta andre kollektive pensjonsordninger eller andre pensjonsforpliktelser som regnes som livsforsikring, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1-5 og kapittel 8.

5.1.1.4 Valutavirksomhet

Valutavirksomhet er en konsesjonspliktig tjeneste som bare kan drives av banker, forsikringsselskap, finansieringsforetak og filialer av utenlandske kredittinstitusjoner jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1. Valutavirksomhet er definert som all virksomhet som består i omsetning av valuta. Kravet om konsesjon for å drive valutavirksomhet innebærer et forbud mot såkalte «frittstående vekslingskontorer», det vil si valutaveksling utført av foretak som ikke er underlagt den alminnelige finansinstitusjonslovgivning.

Valutavirksomhet er en konsesjonspliktig tjeneste blant annet på bakgrunn av anbefalinger fra Financial Action Task Force (FATF), som i sitt arbeid har lagt il grunn at veksling av valuta i større grad enn tidligere benyttes som hvitvaskingsmetode, jf. Ot.prp. nr. 81 (2002–2003).

5.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår å samle bestemmelsene om konsesjonssystemet i lovutkastet kapittel 2. I utkastet § 2-1 foreslår Banklovkommisjonen å lovfeste hovedprinsippet om at finansforetak i henhold til tillatelse etter loven kan drive virksomhet som omfattet av lovutkastet, og at slike foretak kan inngå i finanskonsern. I utkastet § 2-2 foreslår Banklovkommisjonen å lovfeste at EØS-foretak kan drive virksomhet i Norge i medhold av sin hjemstatskonsesjon, mens øvrige utenlandske foretak må ha norsk tillatelse for å kunne drive virksomhet i Norge, jf. omtale i proposisjonen kapittel 4.7.

Banklovkommisjonen foreslår å samle bestemmelsene om ulike former for konsesjonspliktig virksomhet i utkastet §§ 2-3 til 2-8, og i utkastet §§ 2-9 til § 2-21 i utkastet har Banklovkommisjo-

nen samlet bestemmelsene om de ulike typer konsesjoner. Banklovkommisjonen viderefører i hovedsak de gjeldende konsesjonstypene, men har foreslått å skille ut kredittforetak som en egen konsesjonstype, jf. § 2-11. Konsesjonsbestemmelsene angir hva slags virksomhet de ulike foretakene har adgang til å drive. Banklovkommisjonen skiller mellom virksomhet som automatisk er omfattet av konsesjonen, samt virksomhet som foretaket – innenfor konsesjonen – kan få adgang til å drive.

5.1.2.1 Finansieringsvirksomhet og innskuddsvirksomhet

Banklovkommisjonen foreslår å regulere de konsesjonspliktige tjenestene finansieringsvirksomhet og innskuddsvirksomhet i utkastet §§ 2-3 og 2-4.

I utkastet § 2-3 foreslår Banklovkommisjonen i hovedsak å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 om rett til å drive finansieringsvirksomhet. Bankers enerett på å ta imot innskudd fra allmennheten følger av Banklovkommisjonens utkast § 2-4 første ledd. Etter utkastet § 2-4 annet ledd kan banker og kredittforetak, samt utenlandske kredittinstitusjoner, drive finansieringsvirksomhet basert på innlån av andre tilbakebetalingsmidler enn innskudd fra allmennheten.

I utkastet §§ 2-10 til § 2-12 foreslår Banklovkommisjonen bestemmelser om konsesjonstyper som gir rett til å drive finansieringsvirksomhet. I de ulike typer av konsesjoner er det angitt hvilke former for virksomhet som i tilfelle kan inkluderes i konsesjonen, eventuelt fastsatt regler som setter, eller åpner for å sette, grenser for den virksomhet som kan drives i henhold til den enkelte konsesjon. Banklovkommisjonen har lagt vekt på at konsesjonsmyndigheten i tillegg til å vurdere om konsesjon skal gis, også skal ha adgang til – og bør vurdere – hvilke former for virksomhet som konsesjonen i tilfelle skal omfatte eller ikke omfatte. Videre uttaler Banklovkommisjonen:

«Banklovkommisjonen viser til at en slik tilnæringsmåte vil kunne virke noe fremmed i forhold til eldre konsesjonspraksis på bankområdet, se sparebankloven § 24 første ledd og foretningbankloven § 19 første ledd som innebærer at en bankkonsesjon gir adgang til å utføre «alle vanlige bankforretninger og banktjenester» og «tjenester som det er vanlig eller naturlig at banker utfører». EU/EØS direktivet om kredittinstitusjoner (2006/48/EF) ligger i og for seg på samme linje, jf. direk-

tivet vedlegg I, selv om det der gis en meget detaljert oppregning av de ulike former for virksomhet som kredittinstitusjoner kan drive, med mindre det er gjort unntak i den enkelte konsesjon. Den etterfølgende utviklingen når det gjelder sekundærlovgevingen på finansområdet innebærer imidlertid en viss endring i tilnæringsmåten. Det må nå skilles mellom de former for virksomhet som bare kan drives i henhold til konsesjon som kredittinstitusjon, betalingsforetak og e-pengeforetak og de øvrige former for virksomhet som slike foretak ellers kan drive i henhold til sin konsesjon. Spesialiseringen videreføres ved den nye definisjon av «financial institution» som etablerer en gruppe av finansforetak med virksomhet som omfatter én eller flere av de fleste former for virksomhet som banker vanligvis driver.

Dette er i samsvar med konsesjonstradisjonen på forsikringsområdet. Her skilles det mellom ulike grupper av forsikringsforetak. I forsikringsdirektivet 2009/138/EF artikkel 15 skilles det således mellom konsesjon til livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak og gjenforsikringsforetak. Dessuten skilles det innenfor hver gruppe forholdsvis detaljert mellom en rekke ulike bransjer og forsikringsklasser, se direktivet artikkel 15 nr. 2 og 5, forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 fjerde ledd og utkastet § 2-15 første til tredje ledd. I en mellomstilling står finansieringsforetak. I finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 skilles det bare mellom kredittforetak og andre finansieringsforetak, men i konsesjonspraksis knyttes en konsesjon ofte til virksomhet basert på særskilte finansieringsformer slik at det etableres skiller mellom ulike typer av finansieringsforetak, jf. utkastet § 2-12.

Ut fra dette mener *Banklovkommissjonen* at konsesjonssystemet for finanssektoren prinsipielt bør utformes som et fleksibelt styringsverktøy for konsesjons- og tilsynsmyndighetene. Dette tilsier både at lovbestemmelsene trekker opp rammer for hvilke former for virksomhet som kan omfattes av de ulike typer av konsesjoner, og at konsesjonsmyndigheten i det enkelte tilfelle vurderer omfang og avgrensninger av konsesjonsområdet på grunnlag av forhold knyttet til det finansforetak det gjelder. *Banklovkommissjonen* legger derfor til grunn at det skal fremgå av den enkelte konsesjon hvilken type av finansforetak konsesjonen gjelder, og hvilken virksomhet som kan drives i henhold til konsesjonen, se utkastet § 2-9 tredje ledd. *Banklovkommissjonen*

viser til at dette er i samsvar med den tilnæringsmåte som er lagt til grunn i EU/EØS direktivene for livsforsikring og skadeforsikring, hvor inndelingen i bransjer og forsikringsklasser fremgår klart av vedlegg til direktivene. Dette er også systemet i de nyere direktivene på finansområdet for øvrig.»

Utkastet § 2-10 regulerer bankkonsesjon. Det sentrale i konsesjon som bank, er at konsesjonen gir adgang til å ta imot innskudd fra allmennheten, jf. utkastet § 2-4 første ledd og drive utlånsvirksomhet etter § 2-3 basert på innlån fra allmennheten, jf. § 2-4 annet ledd. Banker kan etter utkastet også få tillatelse til å drive med annen finansieringsvirksomhet, betalingstjenester, utstedelse av elektroniske penger, forretningsfor foretakets eller kundenes regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet og andre banktjenester, dersom dette er fastsatt i tillatelsen.

Banklovkommissjonen foreslår å skille mellom konsesjoner til kredittforetak og finansieringsforetak, jf. lovutkastet §§ 2-11 og 2-12. Det som etter gjeldende rett er finansieringsselskap blir finansieringsforetak i lovutkastet, jf. § 2-12, mens kredittforetak får en egen konsesjon, jf. § 2-11.

Både kredittforetak og finansieringsforetak kan drive finansieringsvirksomhet etter § 2-3. Den sentrale forskjellen mellom kredittforetak og finansieringsforetak er at kredittforetak kan drive virksomheten basert på innlån av tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, jf. § 2-11 første ledd. Tillatelsen kan også omfatte annen finansieringsvirksomhet, forretninger for foretakets regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet og andre særlige tjenester. Med særlige tjenester sikter Banklovkommissjonen til tjenester som «vil ha rimelig tilknytning til foretakets virksomhet som kredittforetak». Kredittforetak kan ikke utføre betalingstjenester, utstede e-penger eller drive valutavirksomhet, jf. §§ 2-5 til 2-7 i lovutkastet.

Finansieringsforetak kan etter Banklovkommissjonens utkast drive annen finansieringsvirksomhet enn finansieringsvirksomhet basert på innlån fra allmennheten, jf. utkaster § 2-12. De vanligste formene for slik finansieringsvirksomhet er leasingvirksomhet og factoringvirksomhet, og Banklovkommissjonen foreslår derfor å nevne disse uttrykkelig i bestemmelsen. Finansieringsforetak skal også kunne få tillatelse til å drive valutavirksomhet. Finansieringsforetak skal etter utkastet også kunne gis tillatelse som betalingsforetak eller e-pengeforetak i tillegg til å være finansieringsforetak.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 2-3 tredje ledd bokstav e at forbudet mot å drive finansieringsvirksomhet ikke skal gjelde låneformidlingsforetak, finansagenter og finansrådgivere. De nærmere reglene om låneformidling foreslår Banklovkommisjonen å beholde i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4.

5.1.2.2 Betalingstjeneste- og e-pengevirksomhet

Banklovkommisjonen foreslår regler som definerer betalingsoverføring og andre betalingstjenester samt e-pengevirksomhet, i lovutkastet §§ 2-5 og 2-6. Videre foreslår Banklovkommisjonen regler om konsesjon for betalingsforetak og e-pengeforetak i §§ 2-13 og 2-14. Betalingsoverføring og andre betalingstjenester kan etter lovutkastet § 2-5 ytes av banker, betalingsforetak og e-pengeforetak, samt finansieringsforetak som har fått tillatelse til å drive slik virksomhet. E-penger kan etter utkastet § 2-6 utstedes av banker og e-pengeforetak, samt finansieringsforetak som har fått tillatelse til å drive slik virksomhet. Også Norges Bank og Posten Norge AS har i henhold til utkastet rett til å utstede e-penger og utføre betalingstjenester. Banklovkommisjonen foreslår å definere betalingsoverføring og andre betalingstjenester i § 2-5 tredje ledd og e-penger i § 2-6 annet ledd. Definisjonen av e-penger i § 2-6 svarer til definisjonen i den nå opphevede e-pengeforetaksloven § 1-1. Definisjonen av «betalingsoverføring og andre betalingstjenester» i utkastet er ny, men bygger i hovedsak på definisjonen av betalingstjenester i betalingstjenestedirektivet.

I utkastet §§ 2-13 annet ledd og 2-14 annet ledd foreslår Banklovkommisjonen at betalingsforetak og e-pengeforetak også skal kunne gis tillatelse til å være finansieringsforetak. Banklovkommisjonen foreslår at det i så fall kan settes som vilkår at «slik virksomhet» (virksomhet som finansieringsforetak) drives i eget foretak.

5.1.2.3 Forsikrings- og pensjonsvirksomhet

Banklovkommisjonen foreslår i § 2-8 første ledd at «forsikringsvirksomhet» bare skal kunne drives av forsikringsforetak og pensjonskasser. Videre foreslår Banklovkommisjonen i annet ledd at kollektive pensjonsordninger bare kan overtas av norske og utenlandske forsikrings- og pensjonsforetak. I tredje ledd foreslår Banklovkommisjonen å definere kollektive pensjonsordninger.

De nærmere konsesjonsbestemmelser for forsikrings- og pensjonsforetak foreslår Banklovkommisjonen i utkastet §§ 2-15 til 2-21. Hovedre-

gelen om skillet mellom ulike forsikringsbransjer, samt regelen om inndeling av forsikringsvirksomhet i klasser, foreslår Banklovkommisjonen å lovfeste i § 2-15. I §§ 2-16 til 2-18 foreslår Banklovkommisjonen konsesjonsbestemmelser for henholdsvis livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak og kredittforsikringsforetak, og i §§ 2-19 og 2-20 foreslår Banklovkommisjonen konsesjonsbestemmelser for pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak. Utkastet § 2-21 inneholder enkelte fellesregler om forsikrings- og pensjonsforetak, herunder at slike foretak kan drive finansieringsvirksomhet som ledd i forvaltning av kapitalen i foretaket, samt enkelte andre fellesregler. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 bind B side 661–667.

5.1.2.4 Valutavirksomhet og låneformidling

Banklovkommisjonen foreslår å videreføre finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4a i utkastet § 2-7 om valutavirksomhet. I utkastets første ledd foreslår Banklovkommisjonen å angi at banker, betalingsforetak, e-pengeforetak og finansieringsforetak skal kunne gis adgang til å drive valutavirksomhet. Banklovkommisjonen presiserer at utkastet § 2-7 kun angir et krav om konsesjon for å drive valutavirksomhet, mens det nærmere omfanget av tillatelsen vil måtte angis av de nærmere konsesjonsbestemmelsene.

5.1.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene har ikke hatt merknader til Banklovkommisjonens forslag til oppbygning av konsesjonskapitlet, utover at de generelt har vært positiv til oppbygningen av lovutkastet, jf. omtale i kapittel 4.1.3 ovenfor. *Forbrukerombudet* og *Forbrukerrådet* tar imidlertid til orde for å utvide konsesjonssystemet slik at også gjeldsrådgivning blir en konsesjonsbelagt tjeneste. *Forbrukerrådet* foreslår at dette kan gjøres ved å se gjeldsrådgivning som tilknyttet virksomhet etter § 2-22 eller ved å liste opp gjeldsrådgivning som en konsesjonspliktig tjeneste i § 2-3 annet ledd.

5.1.3.1 Finansieringsvirksomhet og innskuddsvirksomhet

Finans Norge (FNO) mener det er uheldig at utkastet § 2-3 om finansieringsvirksomhet nevner yting av lån og kreditt, mens garantier ikke er nevnt.

Samvirkesenteret mener at bestemmelsen i § 2-4 femte ledd, om at Kongen kan bestemme at

samvirkeforetak som mottar innskudd fra medlemmer, skal organiseres og drives som egen bank, er betenkelig. Samvirkesenteret påpeker at kriteriet «Når de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta tilsier det», er vagt og gir liten forutberegnelighet, og at dette medfører svak rettssikkerhet. Samvirkeforetak mener primært at denne hjemmelen er unødvendig og bør fjernes. Subsidiært ber Samvirkesenteret om at den bør endres slik at det er klarere kriterier for hva som skal til for å benytte hjemmelen.

5.1.3.2 Betalingstjeneste og e-engevirksomhet

Justisdepartementet, Finanstilsynet og Forbrukerombudet har merknader til at definisjonene av betalingstjenester og e-penger avviker fra direktivenes definisjoner. *Justisdepartementet* påpeker at finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 tredje ledd viser til finansavtaleloven § 11 og anser det som hensiktsmessig at det også i den nye finansforetaksloven henvises til finansavtaleloven ved definisjon av hva som mener med betalingstjenester. *Forbrukerombudet* påpeker at definisjonen av betalingstjenester i lovutkastet er svært forenklet sammenlignet med direktivet, og at definisjonen derfor bør presiseres. *Finanstilsynet* påpeker at definisjonen av e-penger bør endres i samsvar med gjeldende rett.

Finanstilsynet påpeker videre at § 2-13 tredje ledd og § 2-14 tredje og fjerde ledd er virksomhetsregler, som etter Finanstilsynets vurdering bør flyttes til kapittel 13 eller til forskrift.

Buypass AS mener det ikke er hensiktsmessig at konsernforhold mellom et morselskap og et e-engeforetak medfører at konsernet blir et finanskonsern. *Buypass* mener videre at kravet om minst 5 styremedlemmer kan være litt i overkant av hva som er nødvendig for små e-engeforetak slik som *Buypass Originator AS*.

5.1.3.3 Forsikrings- og pensjonsvirksomhet

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til bestemmelsene om konsesjon til å drive forsikringsvirksomhet i §§ 2-15 til 2-18. *Pensjonskasseforeningen* påpeker at § 2-8 annet ledd ikke er helt presist utformet, ettersom også banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond kan overta innskuddspensjonsordninger. *Pensjonskasseforeningen* viser videre til at lovutkastet ikke åpner for at pensjonskasser overtar innskuddsordninger fra ett foretak og ytelsesordninger fra et annet foretak, men mener at det ikke gis en god begrunnelse for en slik begrensning. Videre påpeker

Pensjonskasseforeningen at § 2-19 fjerde ledd er unødvendig.

5.1.3.4 Valutavirksomhet

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til reguleringen av valutavirksomhet.

5.1.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens struktur og inndeling av de ulike typene konsesjonspliktig virksomhet og konsesjonstyper for finansforetak. Departementet har foreslått noen endringer i oppbygning og ordlyd i bestemmelsene, blant annet i tråd med høringsmerknadene.

Departementet har merket seg forslaget fra *Forbrukerombudet* og *Forbrukerrådet* om å gjøre gjeldsrådgivning til en konsesjonsbelagt tjeneste. Et slikt forslag har imidlertid ikke vært utredet eller vært på høring, og det følges derfor ikke opp i denne proposisjonen.

Departementet vil vurdere nærmere situasjonen for denne bransjen i samråd med andre myndigheter, med sikte på å ivareta både forbrukervern og kundenes rettigheter overfor kreditorer.

I det internasjonale arbeidet mot hvitvasking og økonomisk kriminalitet er det økende oppmerksomhet rundt bedrifter som er engasjert i handel med gull og andre edelmetaller, inkludert gullsmeder, pantelånere og brukt- og antikvitetshandlere. Også på dette området vil det ventelig skje et regelverktviklingsarbeid på norsk side.

5.1.4.1 Finansierings- og innskuddsvirksomhet

Departementet foreslår, blant annet i tråd med høringsmerkningen fra FNO, å videreføre gjeldende definisjon av finansieringsvirksomhet, slik at garantier nevnes i definisjonen av finansieringsvirksomhet i lovforslaget § 2-1.

Foretak som bare driver finansieringsvirksomhet etter § 2-1, kan ha konsesjon som finansieringsforetak. Slike foretak kan ikke ta imot innlån fra allmennheten, jf. lovforslaget § 2-9 tredje ledd. For drive finansieringsvirksomhet basert på innlån fra allmennheten må foretaket ha konsesjon som bank eller kredittforetak.

Departementet foreslår å plassere regelen om at bare banker kan ta imot innskudd fra allmennheten i første ledd. Innskudd er en underkategori av «innlån fra allmennheten», og er blant annet dekket av innskuddsgarantiordningen, jf. lovforslaget

kapittel 19 (se omtale i kapittel 10). Kravet om konsesjon som bank gjelder alle foretak som tar imot innskudd, og er ikke begrenset til foretak som driver finansieringsvirksomhet.

Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at det bør være et generelt unntak fra kravet om konsesjon som bank for å ta i mot innskudd for medlemsinnskudd i samvirkeforetak, jf. forslaget § 2-2 tredje ledd. Etter departementets vurdering er det imidlertid nødvendig å beholde adgangen til å kreve at en slik innskuddsordning skal organiseres og drives som egen bank, jf. fjerde ledd. Departementet er ikke enig med Samvirkesenteret i at en slik hjemmel gir liten forutberegnelighet. Hjemmelen er nødvendig for å hindre en uthuling av forbudet mot å ta imot innskudd eller drive finansieringsvirksomhet uten å være underlagt myndighetsregulering. Hjemmelen er en unntaksbestemmelse som vil være aktuell i saker der et slikt pålegg anses nødvendig av hensyn til finansiell stabilitet, eller der virksomheten drives i strid med forutsetningene for unntaket, jf. tredje ledd.

Departementet følger i § 2-7 opp Banklovkommisjonens utkast om konsesjon til banker. Lovforslaget innebærer at en bankkonsesjon i utgangspunktet kun omfatter adgang til å ta imot innskudd og yte lån, samt yte betalingstjenester, og at konsesjonen særlig må angi hvilke eventuelle andre tjenester banken skal ha adgang til å yte.

Forslaget innebærer at konsesjonsmyndigheten i det enkelte tilfelle må vurdere om konsesjonen skal utvides til å omfatte et bredere tjenestespekter (for eksempel verdipapirhandel). Dette vil legge bedre til rette for at myndighetene enkelt kan tilpasse konsesjonen og konsesjonsvilkårene til den enkelte bank. Det foreslåtte systemet legger til rette for å følge opp en mulig internasjonal utvikling i retning av nærmere regler i de enkelte konsesjonene for hvilken virksomhet de enkelte bankene kan drive.

Forslaget innebærer en endring sammenlignet med gjeldende rett, hvor en bank som utgangspunkt har rett til å utføre vanlige og naturlige banktjenester, jf. forretningsbankloven § 19 og sparebankloven § 24. Konsesjonsmyndigheten kan imidlertid også etter gjeldende rett avgrense virksomheten gjennom å stille vilkår i tillatelsen. Denne endringen av det konsesjonsrettslige utgangspunktet, vil derfor trolig ikke ha materiell betydning for den enkelte bank.

For å kunne yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandeloven § 2-1, må banken ha særskilt tillatelse til dette både etter denne loven,

jf. § 2-7 første ledd bokstav c og etter verdipapirhandeloven.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om skille mellom konsesjon som kredittforetak og finansieringsforetak, jf. lovforslaget §§ 2-8 og 2-9. Dette er foretak som i praksis driver svært forskjelligartet virksomhet. Det har ikke kommet innvendinger mot dette i høringsrunden.

Som nevnt i kapittel 4.1, foreslår departementet å innarbeide hele finansieringsvirksomhetsloven i finansforetaksloven, slik at finansieringsvirksomhetsloven kan oppheves. Departementet foreslår derfor å ta inn bestemmelsene om låneformidling i lovforslaget § 2-18. Dette vil også legge til rette for en eventuell senere utvidelse av det offentligrettslige regelverket for låneformidlere, slik for eksempel Forbrukerrådet og Forbrukerombudet tok til orde for i høringsrunden.

Departementet viser til spesialmerknadene og lovforslaget §§ 2-1, 2-2 og 2-7 til 2-9, samt § 2-18, for nærmere omtale av departementet forslag til endringer i Banklovkommisjonens utkast.

5.1.4.2 *Betalingstjeneste- og e-pengevirksomhet*

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens forslag til oppbygning av bestemmelsene om betalingstjenester og e-pengeforetak, men med enkelte endringer.

Departementet er enig med Justisdepartementet i at betalingstjenester bør defineres ved en henvisning til definisjonen i finansavtaleloven § 11, slik som i gjeldende rett, jf. lovforslaget § 2-3. En henvisning til finansavtaleloven § 11 vil også bidra til at definisjonen blir i samsvar med direktivet, jf. også høringsmerkningen fra Forbrukerombudet. Departementet er også enig med Finanstilsynet i at gjeldende definisjon av e-penger, slik den står i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 4c, bør videreføres i lovforslaget, jf. § 2-4. Departementet foreslår imidlertid å unnta elektronisk lagrede pengeverdier som benyttes til å gjennomføre betalingstransaksjoner, som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav m, eller som er oppbevart på instrument, som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav n. Dette unntaket er nødvendig for at ikke teleselskaper som kun tilbyr betalingstjenester som faller inn under unntaket i finansavtaleloven, samt alle butikker som utsteder elektroniske gavekort, skal måtte ha tillatelse som e-pengeforetak. Unntaket gjennomfører artikkel 1 nr. 4 og 5 i e-pengedirektivet.

Departementet er enig med Finanstilsynet i at enkelte av reglene i Banklovkommisjonens for-

slag til konsesjonsbestemmelser for betalingsforetak og e-pengeforetak er virksomhetsregler. Dette gjelder blant annet bestemmelsen om sikring av midler. Departementet foreslår å flytte disse reglene til lovforslaget kapittel 13, under et eget avsnitt om virksomhetsregler for betalingstjenester mv.

I lovforslaget § 2-10 fjerde ledd og § 2-11 tredje ledd foreslår departementet å videreføre gjeldende forskriftshjemler for betalings- og e-pengeforetak men med en presisering om at det er adgang til å gjøre unntak fra reglene som ellers gjelder for finansforetak. Betalingsforetak og e-pengeforetak er etter gjeldende rett ikke regnet som finansinstitusjoner. Presiseringen i forskriftshjemmelen om at det kan gjøres unntak fra reglene som gjelder for finansforetak, foreslås tatt inn som en konsekvens av at betalingsforetak og e-pengeforetak etter lovforslaget vil anses som finansforetak. Soliditets- og likviditetshensyn gjør seg mindre gjeldende for slike foretak, og det kan derfor være grunn til å fastsette mindre strenge regler. Videre er e-pengedirektivet og betalingstjenestedirektivet fullharmoniseringsdirektiver, og gjennomføring av disse direktivene vil kunne innebære særregulering på enkelte områder. I medhold av disse forskriftshjemele vil det også være adgang til å fastsette særlige regler om krav til styret for e-pengeforetak og om konsernforhold, jf. høringsmerknaden fra Buypass AS.

5.1.4.3 Forsikrings- og pensjonsvirksomhet

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om å videreføre gjeldende konsesjonstyper for forsikringsforetak. Som etter gjeldende rett, kan forsikringsforetak etter forslaget få konsesjon som enten livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak eller kredittforsikringsforetak. Med livsforsikring menes i lovforslaget overtakelse av døds- eller uførisiko og forsikring i form av avgivelse av avkastningsgaranti. Med skadeforsikring menes i lovforslaget forsikring mot skade eller tap av ting, rettigheter eller andre fordringer, og forsikring mot erstatningsansvar eller kostnader, samt ulykkesforsikring, sykeforsikring og annen personforsikring som ikke er livsforsikring. Kredittforsikring er etter lovforslaget overtakelse av risiko for rett oppgjør av fordring, herunder kundekredittforsikring og kausjonsforsikring. I tillegg kan det etter forslaget gis konsesjon til rene gjenforsikringsforetak. Livsforsikringsforetak og skadeforsikringsforetak kan også overta gjenforsikringer innenfor de typer forsikringer foretaket kan overta, forutsatt at gjenfor-

sikringsdelen kun utgjør en begrenset del av forsikringsvirksomheten, jf. forslaget til § 2-13 tredje ledd og § 2-14 tredje ledd.

Departementet foreslår å bygge opp konsesjonsbestemmelsene for forsikrings- og pensjonsforetak slik at systemet i loven blir ensartet for de ulike typene konsesjonsbelagt virksomhet. Dette innebærer enkelte systematiske endringer sammenlignet med Banklovkommissjonens forslag.

Etter departementets vurdering kan det være hensiktsmessig å definere de ulike typene forsikringsvirksomhet i loven. Departementet foreslår å ta inn definisjoner av livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet og kredittforsikringsvirksomhet i lovforslaget § 2-6. Definisjonene er i samsvar med gjeldende rett, selv om ikke alle definisjonene fremgår direkte av forsikringsvirksomhetsloven i dag.

I lovforslaget § 2-6 tredje ledd foreslår departementet å videreføre gjeldende forbud mot å markedsføre eller tilby forsikringer mot strafferettslige sanksjoner dersom forsikringen vil være i strid med rettsordenen. Departementet viser til nærmere begrunnelse og omtale av dette forbudet i Prop. 139 L (2009-2010).

Departementet slutter seg for øvrig til Banklovkommissjonens utkast til §§ 2-15 til 2-18 om konsesjon til ulike typer forsikringsforetak, jf. lovforslaget §§ 2-12 til 2-15. Departementet foreslår imidlertid enkelte redaksjonelle endringer slik at fellesbestemmelsene i Banklovkommissjonens utkast til § 2-21 i stedet innarbeides i de andre bestemmelsene. Det vises til nærmere omtale av de redaksjonelle endringene i spesialmerknadene.

I lovforslaget §§ 2-16 og 2-17 følger departementet i hovedsak opp Banklovkommissjonens forslag om konsesjonsbestemmelse for pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak. Departementet er enig med Pensjonskasseforeningen i at fjerde ledd i utkastet ikke er nødvendig. Departementet foreslår også enkelte redaksjonelle endringer i bestemmelsene. Definisjonen av kollektiv pensjonsordning foreslås tatt inn som nytt annet ledd i § 2-16. Bestemmelsen tilsvarer Banklovkommissjonens utkast til § 2-8 tredje ledd.

Utgangspunktet etter gjeldende rett er at et foretak som overtar pensjonsordninger uten forsikringselement, ikke skal kunne overta pensjonsordninger med forsikringselement. Dette er i tråd med separasjonsprinsippet som ligger til grunn for reguleringen av forsikringsvirksomhet. Det er gjort et unntak fra dette prinsippet slik at et enkelt foretak ikke skal måtte ha flere ulike pensjonskasser, men dette unntaket fra separasjonsprinsippet bør etter departementets syn ikke gjøres videre

enn nødvendig. Departementet følger derfor ikke opp Pensjonskasseforeningens merknad om at det bør åpnes for at pensjonskasser overtar innskuddsordninger fra ett foretak og ytelsesordninger fra et annet foretak også når foretakene ikke inngår i samme konsern. Det vises til lovforslaget § 2-16 fjerde ledd. Det er presisert i bestemmelsen at den bare gjelder innskuddspensjonsordninger uten forsikringselement.

5.1.4.4 Valutavirksomhet

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens utkast og forslag til regulering av valutavirksomhet. Det har ikke kommet merknader til dette forslaget i høringen. Det vises til lovforslaget § 2-5.

5.2 Om vilkår for etablering og oppstart av virksomhet og om behandling av konsesjonssøknader

5.2.1 Gjeldende rett

Før et foretak kan starte virksomhet som bank, forsikringsselskap eller annen finansinstitusjon må foretakets vedtekter være godkjent, jf. forretningsbankloven § 4 fjerde ledd, sparebankloven § 3 første ledd, finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 femte ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 3-2. For banker og forsikringsselskap kan ikke bli registrert i foretaksregisteret før foretaket har fått konsesjon og vedtektene er godkjent, jf. forretningsbankloven § 8 første ledd, sparebankloven § 6 og forsikringsvirksomhetsloven § 3-3 annet ledd.

Institusjonslovene stiller krav til stiftelsen av de ulike finansinstitusjonene. Forretningsbanker kan bare være organisert som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap, og stiftes etter reglene i henholdsvis allmennaksjeloven eller aksjeloven. Sparebanker må stiftes etter reglene i sparebankloven. Forsikringsselskap kan enten være aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller gjensidig forsikringsselskap. Gjensidige forsikringsselskaper stiftes etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 4, mens forsikringsselskap som er organisert som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap, stiftes etter reglene i henholdsvis allmennaksjeloven eller aksjeloven. Stiftelsesreglene for banker og forsikringsselskaper skal blant annet sikre eierspredning. Etter forretningsbankloven § 4 annet punktum må mer enn tre firedeler av forretningsbankens aksjekapital tegnes ved kapitalforhøyelse uten fortrinnsrett for aksjeeiere eller

andre. Tilsvarende gjelder for forsikringsselskaper, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 første ledd fjerde punktum. I sparebanker må det være minst 20 personer, eller en eller flere kommuner, som stifter banken, jf. sparebankloven § 2 første ledd første punktum.

Finansieringsforetak, betalingsforetak og pengeforetak skal være organisert som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, stiftelse eller samvirkeforetak av låntakere, men Kongen kan samtykke til at foretaket er organisert på en annen måte, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-3, jf. §§ 4b-2 og 4c-3. Foretakene stiftes etter de selskapsrettslige reglene som gjelder for foretakstypen, og kan starte virksomhet etter at tillatelsen er gitt. Det er ikke gitt særlige regler om registrering i foretaksregisteret for slike foretak. Det vises til nærmere omtale av samvirkeforetak i proposisjonen kapittel 9.3.

Vedtak om konsesjon eller tillatelse etter finanslovgivningen er enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven kommer til anvendelse for saksbehandlingen. I tillegg er det gitt enkelte særlige regler i institusjonslovgivningen og i finanstillitsloven. Kongen er konsesjonsmyndighet i loven, men har delegert kompetansen til Finansdepartementet. I kurante saker er kompetansen delegert videre til Finanstillitsynet. Saker som etter loven skal behandles av Kongen eller departementet, skal forberedes av Finanstillitsynet, jf. finanstillitsloven § 8.

Konsesjonsmyndigheten skal nekte tillatelse dersom nærmere spesifiserte vilkår i loven ikke er oppfylt, jf. forretningsbankloven § 8 a, sparebankloven § 3, finansieringsvirksomhetsloven § 3-3 og forsikringsvirksomhetsloven § 2-1. Etter forretningsbankloven skal tillatelse nektes hvis banken ikke tilfredsstillter kravene i loven, hvis bankens kapital ikke antas å stå i rimelig forhold til den virksomhet som banken skal drive, eller dersom styremedlemmene, administrerende direktør eller annen person som faktisk leder virksomheten ikke oppfyller nærmere spesifiserte egnetskrav. Det følger videre av bestemmelsen at foretaket må ha forretningskontor og hovedkontor i Norge. Det stilles videre krav til at eierne av banken er egnede, jf. § 8 a tredje ledd. Tilsvarende krav gjelder for sparebanker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper.

Tillatelse skal også nektes dersom foretaket ikke oppfyller det fastsatte kravet til startkapital. I tillatelsen til den enkelte finansinstitusjon stilles det normalt også krav til at en finansinstitusjon alltid har en kapital som beløpsmessig minst tilsvarende kravet til startkapital da konsesjonen ble gitt.

Kravene til startkapital varierer for de ulike foretakstypene. Banker og finansieringsforetak må ha en startkapital som minst er et beløp i norske kroner som svarer til 5 millioner euro, jf. forretningsbankloven § 5 første ledd, sparebankloven § 2 første ledd annet punktum og finansieringsvirksomhetsloven § 3-5. Kongen har adgang til i særlige tilfelle å samtykke til at aksjekapitalen eller grunnfondet settes til et lavere beløp, men ikke lavere enn et beløp som i norske kroner tilsvarer 1 million euro.

Betalingsforetak skal ha en startkapital på et beløp i norske kroner som svarer til enten 20 000 euro, 50 000 euro eller 125 000 euro, avhengig av hva slags virksomhet foretaket skal drive, jf. forskrift om betalingsforetak § 8. E-pengeforetak skal ha en startkapital på minst 350 000 euro, jf. forskrift om e-pengeforetak § 4.

Det følger av forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 tredje ledd bokstav b at et forsikringsselskap skal gis tillatelse til å drive virksomhet med mindre det er grunn til å anta at startkapitalen ikke står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet. Det er antatt at det normalt ikke kreves mer enn at minstekravene til egenkapital og kapitaldekning er oppfylt, jf. loven §§ 6-3 og 6-4. Forskrift av 8. september 1989 nr. 931 om minstekrav til egenkapitalen for norske forsikringsselskaper er fastsatt med hjemmel i tidligere forsikringsvirksomhetslov § 7-3 annet ledd, som nå tilsvarer loven § 6-3. Forskriften § 3 fastslår at før et forsikrings-selskap kan starte virksomhet, skal det ha en innbetalt egenkapital på minst 25 millioner kroner. Dette beløpet skal ifølge forskriften § 5 indeksreguleres hvert år. Per 31. desember 2010 var det indeksregulerte beløp på 39,6 millioner kroner, jf. Finanstilsynets rundskriv nr. 3/2011. I forskriften § 2 er det fastsatt krav om at egenkapitalen til enhver tid skal utgjøre minst 16 millioner kroner (indeksregulert til 25,4 millioner kroner per 31. desember 2010). Forskriften har i § 4 særlige regler om gjensidige skadeforsikringsselskaper med begrenset virksomhet.

Pensjonskasser skal til enhver tid ha en minste grunnkapital tilsvarende 10 ganger folketrygdens grunnbeløp, med mindre et høyere minstekrav er fastsatt i vedtekter eller konsesjonsvilkår, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-5 første ledd. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for innskuddspensjonsforetak, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 8-3 første ledd.

I forretningsbankloven § 8 a, sparebankloven § 3 annet ledd, finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-4 og 3-3, samt forsikringsvirksomhetsloven § 2-3 er det regler om søknad om konsesjon, her-

under om hva søknaden skal inneholde. Etter forretningsbankloven § 8 a første ledd skal søknaden inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden. Konsesjons søker skal i tillegg vedlegge vedtekter eller vedtektsutkast og en driftsplan for foretakets tre første driftsår. Videre inneholder bestemmelsen spesifiserte krav til hva driftsplanen som hovedregel skal inneholde. Bestemmelsen om søknadens innhold i sparebankloven, finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven er i hovedsak sammenfallende med bestemmelsen i forretningsbankloven. For foretak som ikke er organisert som aksje- eller allmennaksjeselskap, stilles det også krav til hva vedtektene skal inneholde. Avgjørelse av søknad om tillatelse skal meddeles søkeren innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt.

I forbindelse med at Finanstilsynet behandler søknader om tillatelser til å drive virksomhet som finansinstitusjon, betalingsforetak, e-pengeforetak eller forsikringsformidlere, stilles det krav om fremleggelse av politiattest for styremedlemmer, administrerende direktør eller andre som faktisk leder virksomheten. Finanstilsynet skal, i tillegg til å vurdere egnetheten til personer i styret, samt ledende ansatte, også foreta egnethetsvurderinger av betydelige eiere av foretak under tilsyn. Slik eierprøving gjøres både ved søknad om konsesjon, samt ved senere erverv av betydelige eierandeler i foretaket. Bestemmelsene om politiattest ble vedtatt endret i lov 22. juni 2012 nr. 35 som ledd i tilpasning til ny politiregisterlov. Lovendringene trer i kraft samtidig med politiregisterloven. Det vises til nærmere omtale i Prop. 107 L (2011–2012) kapittel 6.

Erverv som vil medføre at erververen blir eier av en kvalifisert eierandel i en finansinstitusjon, kan ikke gjennomføres uten at det på forhånd er sendt melding til Finanstilsynet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 første ledd. Det samme gjelder erverv som vil medføre at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i finansinstitusjonen, eller slik at eierandelen gir bestemmende innflytelse. Erverv av eierandel i finansinstitusjon som omfattes av første ledd, kan bare gjennomføres etter tillatelse fra departementet. Ved vurdering om det skal gis tillatelse, skal departementet vurdere om erververen er egnet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-4. Departementet skal innen 60 arbeids-

dager etter at melding er sendt til Finanstilsynet ha behandlet spørsmålet om tillatelse. Dersom meldingen ikke er behandlet innen tidsfristen, skal tillatelse anses for å være gitt.

Alle finansinstitusjoner skal registreres i Foretaksregisteret. Hovedtrekkene i gjeldende rett er at tillatelse må foreligge før registrering i Foretaksregisteret kan foretas, og at registerføreren skal kontrollere om foretaket har den nødvendige tillatelse. Virksomheten kan startes når registrering av foretaket er foretatt, jf. blant annet sparebankloven § 6, forretningsbankloven § 8 og forsikringsvirksomhetsloven § 3-3.

5.2.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår i lovutkastet kapittel 7 regler om foretaksform for finansforetak, samt regler om stiftelse av, og vedtekter for, finansforetak. I tillegg foreslår Banklovkommissjonen regler om registrering av finansforetak i foretaksregisteret.

Banklovkommissjonen foreslår i §§ 7-1 til 7-3 at bank og forsikringsforetak skal stiftes som allmennaksjeselskap dersom det skal organiseres i aksjeselskaps form, med mindre foretaket skal være datterforetak i finanskonsern. Banker kan i tillegg stiftes som sparebank, mens forsikringsforetak alternativt kan stiftes som gjensidig forsikringsforetak. Andre finansforetak kan stiftes som enten aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Kredittforetak og finansieringsforetak skal i tillegg kunne stiftes som samvirkeforetak av låntakere, jf. nærmere omtale av samvirkeforetak i kapittel 9.3 nedenfor.

Banklovkommissjonen foreslår i §§ 7-5 til 7-9 regler om stiftelse av, og vedtekter for, finansforetak. Etter utkastet § 7-5 kan finansforetak stiftes av en eller flere stiftere. Banklovkommissjonen foreslår ikke å videreføre kravet i sparebankloven § 2 om at en sparebank må stiftes av minst 20 stiftere eller av en eller flere kommuner. Banklovkommissjonen viser til at hensynene bak bestemmelsen er dekket av kravene som stilles til øverste myndighet, generalforsamlingen, i sparebanken. Kravet om at tre firedeler av aksjekapitalen i banker og forsikringsforetak må tegnes ved offentlig tegning er foreslått videreført i utkastet § 4-3 annet ledd. I §§ 7-7 til 7-9 foreslår Banklovkommissjonen nærmere regler om stiftelse, herunder om innhold i stiftelsesdokument og vedtekter, av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Utkastet til Banklovkommissjonen innebærer endringer i reglene om saksflyt ved opprettelse og

registrering av finansforetak, jf. utkastet §§ 7-9 til 7-11 og § 4-2 fjerde ledd. En av endringene i utkastet er at det ikke lenger skal være et vilkår for registrering at tillatelse foreligger, men at tillatelse kan ettersendes til foretaksregisteret innen én måned etter at tillatelse er gitt. Nødvendig tillatelse er likevel et vilkår for at virksomheten kan startes. Registerfører skal føre kontroll med og registrere opplysninger om at nødvendig tillatelse foreligger. Tillatelsen skal registreres i Foretaksregisteret innen én måned etter at den er gitt.

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 4-4 første ledd om startkapital at alle finansforetak som ikke er e-pengeforetak, betalingsforetak, forsikrings- eller pensjonsforetak skal ha en startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som svarer til 5 millioner euro. For e-pengeforetak og betalingsforetak foreslår Banklovkommissjonen at minstekravet til startkapital skal økes til 1 million euro, jf. første ledd annet punktum. Banklovkommissjonen viser til at betalingsforetak og e-pengeforetak kan drive virksomhet som i stor grad svarer til finansieringsforetak, og at det derfor bør være høyere krav enn direktivet fastsetter. Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 4-4 tredje ledd at kravet til startkapital for forsikringsforetak skal være avhengig av hvilken forsikringsvirksomhet foretaket skal drive. Beløpene svarer til Solvens II-direktivet artikkel 129 nr. 1 bokstav d. For pensjonsforetak foreslår Banklovkommissjonen at kravet til startkapital skal være 10 ganger folketrygdens grunnbeløp, jf. § 4-4 femte ledd. Kravene til startkapital som er angitt i utkastet § 4-4 første og tredje ledd er absolutte minstekrav. Foretakene må i tillegg være i stand til å oppfylle de kravene til ansvarlig kapital som følger av lovutkastet kapittel 14, jf. omtale i kapittel 6 nedenfor.

Etter lovutkastet § 4-5 skal tillatelse nektes dersom styreleder, daglig leder eller andre personer som skal inngå i den faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne ikke oppfyller nærmere angitte krav til egnethet og vandel. Etter utkastet § 4-1 fjerde ledd skal politiattest vedlegges søknaden. Utkastet er i tråd med gjeldende bestemmelser om politiattest.

Banklovkommissjonen foreslår alminnelige regler om konsesjonssøknader, konsesjonsbehandling og konsesjonstildeling i lovutkastet kapittel 4. Bestemmelsene er nært knyttet til de ulike konsesjonskravene i lovutkastet kapittel 2, 3, 5, 6, og 12, og som derfor vil utgjøre en viktig del av grunnlaget for myndighetenes styring av, og kontroll med, de organisatoriske forhold på finansområdet. Utkastet til bestemmelser er i hovedsak i samsvar med gjeldende rett. Banklov-

kommissjonens utkast til regler er utformet med utgangspunkt i behandlingen av søknader om, og tildeling av, konsesjoner som vil gi adgang til å drive ulike former for finansiell virksomhet som etter lovutkastet krever tillatelse gitt av Kongen. Det er imidlertid også andre bestemmelser i lovutkastet som forutsetter godkjenning, samtykke eller tillatelse fra Kongen eller Finanstilsynet. Bestemmelsene i lovutkastet kapittel 4 er derfor i hovedsak gitt en ordlyd som innebærer at de også skal kunne komme tilsvarende til anvendelse ved behandling av søknader om slike godkjenninger, samtykker eller tillatelser. Banklovkommissjonens utkast til regler om behandling av konsesjonssøknader suppleres av de alminnelige reglene i forvaltningsloven.

I lovutkastet kapittel 3 del I foreslår Banklovkommissjonen å videreføre finansieringsvirksomhetslovens regler i §§ 2-2 til 2-6 om melding om, og tillatelse til, erverv av kvalifiserte eierandeler, uten endringer. Saksbehandlingsreglene i kapittel 4 skal ikke gjelde for erverv av kvalifiserte eierandeler. Det vises til utkastet §§ 3-1 til 3-5.

5.2.3 Høringsinstansenes merknader

Brønnøysundregistrene viser til at alle finansforetak skal registreres i foretaksregisteret, og påpeker at Banklovkommissjonens utkast til regler om konsesjonsbehandling også har en side til den kontroll som registerføreren foretar i forbindelse med registrering i foretaksregisteret. Videre uttaler *Brønnøysundregistrene*:

«Registrering i Foretaksregisteret er et vilkår for å kunne starte næringsvirksomhet, jf. foretaksregisterloven § 4-1. I tillegg kreves det for mange former for virksomhet særskilte tillatelser for at bestemte former for virksomhet skal utøves. Det at Foretaksregisteret fører kontroll med og registrerer forhold knyttet til slike tillatelser for finansforetak representerer et unntak i dag sammenlignet med andre typer konsesjoner. Denne unntaksordningen har svakheter. For aksjeselskaper innebærer den at konsesjonen tildeles før rettssubjektet, dvs. foretaket, eksisterer. Frist for å melde nyregistrering til Foretaksregisteret er tre måneder. Dersom saksbehandlingen hos Finanstilsynet tar lengre tid enn tre måneder, må egentlig aksjeselskaper stiftes på nytt.

På denne bakgrunn støtter vi forslaget om å gå bort fra dagens ordning hvor foretaksregisteret kontrollerer om det foreligger konsesjon ved registrering av finansforetak. På den andre siden

ser vi ingen særskilte behov knyttet til finansforetak for å pålegge slike foretak å registrere konsesjoner i Foretaksregisteret i etterkant. Slike rapporteringsplikter til Foretaksregisteret finnes ikke for andre foretak som trenger andre typer konsesjoner. Det er Finanstilsynet som tildele og registrerer konsesjoner, slik at finansforetakenes rapportering av konsesjoner til Foretaksregisteret fremstår som en unødvendig dobbelrapportering for disse foretakene.»

Netfonds Holding ASA tar til orde for at kravet om at tre firedeler av aksjekapital må tegnes ved offentlig tegning uten fortrinnsrett, ikke opprettholdes. *Netfonds* viser til at Norge er det eneste landet i Europa med et slikt krav, og er av den oppfatning at kravet hindrer nyetablering og konkurranse mellom finansforetakene.

Pensjonskasseforeningen viser til at det i § 4-4 femte ledd om kapitalforhold for pensjonsforetak kreves at et pensjonsforetak skal ha en minste startkapital tilsvarende 10 ganger folketrygdens grunnbeløp. *Pensjonskasseforeningen* viser til at «startkapital» ikke er nærmere definert og mener at det er lite heldig. Etter *Pensjonskasseforeningens* syn er bestemmelsen overflødig, ettersom lovutkastet § 14-12 stiller et krav til garantifond motsvarende 10 ganger folketrygdens grunnbeløp, og dette garantifond samtidig skal motsvare minst 1/3 av kravet til solvensmarginkapital.

Pensjonskasseforeningen viser videre til at kravene til vedtekter i utkastet § 7-8 er noe annerledes formulert, og inneholder noen nye krav (regler om avviking, anvendelse av overskudd), enn gjeldende bestemmelse. *Pensjonskasseforeningen* anser det som lite meningsfylt om alle finansforetak som ikke er aksjeselskap skal måtte utforme nye vedtekter og få disse godkjent, jf. § 7-10. En hensiktsmessig løsning vil etter *Pensjonskasseforeningen* være at foretakene kan vente til senere selvinitierte endringer i vedtektene, og da sørge for at vedtektene i sin helhet bringes i overensstemmelse med kravene i loven.

5.2.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg, med enkelte redaksjonelle og språklige endringer, til Banklovkommissjonens utkast til regler om foretaksform, jf. lovforslaget §§ 7-1 til 7-3, samt regler om stiftelse av, og vedtekter for, finansforetak i lovforslaget §§ 7-5 til 7-9. For spørsmålet om samvirkeforetak skal kunne drive virksomhet som bank, vises det til omtale i kapittel 9.3 nedenfor.

Departementet foreslår enkelte endringer i saksflyten knyttet til registrering av finansforetak i Foretaksregisteret. Departementet har lagt vekt på at saksflyten skal være hensiktsmessig både for Foretaksregisteret og for foretakene. Etter Banklovkomisjonens utkast skal tillatelse meldes til Foretaksregisteret senest en måned etter at tillatelsen er gitt. Registerførers kontroll skjer imidlertid i forbindelse med registreringen av finansforetaket. Dette innebærer at etter at et finansforetak er registrert, vil Foretaksregisteret ikke ha mulighet til å kontrollere om tillatelse foreligger. Departementet foreslår derfor at finansforetak skal meldes til Foretaksregisteret etter at tillatelsen er gitt og vedtektene godkjent. Departementet foreslår også å presisere virkningene av at foretaket ikke meldes innen fristen i lovteksten. Virkningen av dette er at foretaket må stiftes på nytt. Departementet foreslår videre at meldefristene til Foretaksregisteret etter andre lover skal regnes fra tillatelse er gitt. Dette innebærer at foretaket har en meldefrist på 3 måneder fra tillatelsen er gitt, jf. foretaksregisterloven § 4-1. Tilsvarende er foreslått presisert også i andre bestemmelser i lovforslaget om melding til Foretaksregisteret, blant annet i lovforslaget kapittel 12.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om å regulere krav til startkapital for finansforetak i lovforslaget § 3-4. Departementet foreslår i første ledd at banker, kredittforetak og finansieringsforetak skal ha en samlet startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til 5 mill. euro. Kravene til ansvarlig kapital for banker er nærmere omtalt i kapittel 6.4 nedenfor.

Departementet foreslår i annet ledd å videreføre gjeldende minstekrav for kapital for e-pengeforetak og betalingsforetak. Departementet viser til at betalingsforetak og e-pengeforetak skiller seg fra andre foretak som er omfattet av finansforetaksloven ved at de ikke kan finansiere sin virksomhet med kundemidler. Kundemidlene skal holdes atskilt og være identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av betalingsforetakets fordringshavere, særlig i tilfelle av insolvens, jf. forskrift om betalingsforetak § 10 og forskrift om e-pengeforetak § 7. Dette innebærer at soliditets- og likviditetshensyn ikke gjør seg like sterkt gjeldende overfor slike foretak, og det er derfor ikke nødvendig å sette like høye krav til startkapital for slike foretak som for andre foretak.

For forsikringsforetak foreslår departementet å justere kravene til startkapital i tråd med de foreslåtte endringene i Solvens II-direktivets krav til startkapital, jf. KOM (2011) 8 (Omnibus II). Dette innebærer noe høyere krav til startkapital enn det som følger av Banklovkomisjonens forslag. Etter departementets syn vil det imidlertid være nødvendig med overgangsregler for å fastsette hva kravet til startkapital skal være for forsikringsforetak frem til Solvens II-direktivet trer i kraft (trolig i 2016). Kravene til kapital for forsikringsforetak, herunder Solvens II-direktivet, er nærmere omtalt i kapittel 6.7 nedenfor.

Departementet følger opp Banklovkomisjonens forslag om at pensjonsforetak minst skal ha en samlet startkapital som svarer til 10 ganger folketrygdens grunnbeløp. Samlet startkapital er definert i første ledd som aksjekapital, grunnfondskapital og annen egenkapital. Departementet mener det ikke er unødvendig å sette krav til startkapital for pensjonsforetak, slik Pensjonskasseforeningen antar, da loven bygger på et skille mellom krav til kapital ved oppstart av virksomhet og de løpende kapitalkravene som følger av kapittel 14. Kravene til kapital for pensjonsforetak er nærmere omtalt i kapittel 6.8 nedenfor.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast til regler for søknad om, og tildeeling av, konsesjon i kapittel 3. Departementet foreslår imidlertid enkelte språklige og redaksjonelle endringer i ordlyden. Departementet foreslår blant annet å presisere at reglene gjelder direkte for søknad om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak, men uten å vise til hvert enkelt kapittel. Ved andre saker om godkjenning, samtykke eller tillatelse, følger det av de enkelte bestemmelser i hvilken utstrekning bestemmelsene i kapittel 3 gjelder. Departementet foreslår videre å omformulere bestemmelsene i §§ 3-3 til 3-5 til rene vilkårsbestemmelser. Det følger i alle tilfeller av § 3-2 annet ledd at tillatelse skal nektes dersom vilkårene ikke er oppfylt. Disse forslagene medfører ikke materielle endringer sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast.

Departementet foreslår enkelte redaksjonelle endringer i § 3-1 fjerde ledd om innhenting av politiattest for å tilpasse bestemmelsen til ny politiregisterlov som ble vedtatt etter at Banklovkomisjonen la frem sin utredning. Endringene er i samsvar med de tilpasningene til politiregisterloven som ble gjort i gjeldende rett, jf. omtale i Prop. 107 L (2011–2012) kapittel 6. Videre foreslår departementet å utvide kretsen som skal egnethetsvurdering etter § 3-5, slik at denne bestemmelsen også

gjelder personer med nøkkelfunksjoner i foretaket. Departementet viser til Solvens II-direktivet artikkel 42, som stiller krav om at også personer i nøkkelfunksjoner skal egnethetsvurderes. Nøkkelfunksjoner inkluderer kontrollfunksjonene som er nevnt over og ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå. Selskapet må selv identifisere personkretsen og påse at disse personene til enhver tid har relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring samt godt omdømme og hederlig andel. Departementets forslag er i samsvar med Finanstilsynets høringsnotat om gjennomføring av Solvens II, jf. utkastet til endring i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 tredje ledd.

Departementet har merket seg Pensjonskasforeningens uttalelse om at det vil være lite hensiktsmessig om alle finansforetak skal måtte få godkjent nye vedtekter, men viser til at det bør adresseres i overgangsregler gitt i medhold av lovforslaget § 21-2.

Departementet viderefører, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, gjeldende regler om kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak. Departementet foreslår å gjøre dette til et eget kapittel, jf. lovforslaget kapittel 6. Departementet foreslår imidlertid enkelte redaksjonelle endringer i bestemmelsene.

5.3 Foretaksnavn

5.3.1 Gjeldende rett

Gjeldende finanslovgivning har flere bestemmelser som regulerer finansinstitusjonenes navnebruk. For sparebanker følger det av sparebankloven § 1 tredje ledd at foretak som kommer inn under loven har enerett og plikt til å bruke ordet «sparebank» eller liknende sammensetninger med ordet spare i sitt foretaksnavn. På samme måte fastsetter forretningsbankloven § 2 et forbud mot at andre enn forretningsbanker kan bruke ordet «bank» med eller uten tillegg i sitt foretaksnavn. For finansforetak som inngår i konsernforhold kreves det at navnet på morselskapet, konsernenheten eller konsernet skal fremgå i navnet eller av et tillegg til navnet til ethvert foretak som inngår i et norsk finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd.

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 1-2 annet ledd kan betegnelsen «forsikring» og andre ord eller uttrykk med samme meningsinnhold i foretaksnavn og ved markedsføring bare benyttes i næringsvirksomhet som er, eller drives i forbindelse med, forsikringsvirksomhet.

På områder som ikke er direkte regulert i finanslovgivningen gjelder de alminnelige regler om krav til foretaksnavn i lov om enerett til foretaksnavn og forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven) kapittel 2, også for finansforetak. Bestemmelsene der legger blant annet vekt på at et foretaksnavn må utformes slik at det ikke innbyr til forveksling, vil virke villedende, eller stride mot lov. Det kreves også at et selskaps ansvarsform skal fremgå av foretaksnavnet. Forbudet mot villedning i foretaksnavneloven må også ses i sammenheng med blant annet bestemmelsen om god markedsføringsskikk i markedsføringsloven § 2.

5.3.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår å videreføre gjeldende regler om bruk av betegnelsene sparebank/bank og forsikring. Det vises til utkastet §§ 2-26 og 2-27.

Banklovkommissjonen har lagt vekt på at en bør unngå en navnebruk i finansnæringen som medfører at et finansforetak bruker et foretaksnavn som kan føre til at foretaket forveksles med andre foretak, eller at et finansforetak bruker et foretaksnavn som kan gi kunder eller allmennheten et misvisende inntrykk av hvilken type av finansiell virksomhet foretaket driver. Kommisjonen gir videre uttrykk for at det bør unngås navnebruk der det kan skapes uklarhet eller misforståelse ved å bruke betegnelse eller et foretaksnavn på en avdeling eller filial som kan gi inntrykk av at avdelingen eller filialen er et selvstendig finansforetak, eller at et finansforetak som inngår i en finansgruppe benytter et foretaksnavn som kan gi inntrykk av at finansforetaket er et frittstående finansforetak uavhengig av sin konsern- eller gruppetilknytning.

Banklovkommissjonen foreslår i tråd med dette en bestemmelse i utkastet som gir konsesjons- og tilsynsmyndighetene adgang til å gripe inn overfor navnebruk både ved enkeltvedtak og forskrift, jf. utkastet § 2-28 første ledd. Bestemmelsen innebærer at konsesjons- og tilsynsmyndighetene vil kunne gripe inn overfor navnebruk som etter omstendighetene ikke finnes forenlig med de allmenne hensyn finanslovgivningen skal ivareta.

Banklovkommissjonen viser til at de prinsipper som er reflektert i utkastet § 2-28 første ledd, først og fremst er ment å angi de ulike hjemmelsgrunnlag for inngrep overfor bruk av foretaksnavn i de typetilfellene bestemmelsen angir. Det fremgår blant annet at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan fastsettes bestemmelser for å hindre at finansforetak bruker foretaksnavn som kan føre til at

foretaket blir forvekslet med et annet finansforetak, eller at finansforetak ved markedsføring av finansielle tjenester bruker betegnelse eller foretaksnavn om en filial eller avdeling som kan gi inntrykk av at filialen eller avdelingen er et selvstendig finansforetak. Endelig kan det fastsettes bestemmelser for å hindre at finansforetak som inngår i norsk finanskonsern bruker et foretaksnavn eller betegnelse ved markedsføring av finansielle tjenester som kan gi inntrykk av at finansforetaket er et frittstående finansforetak, uavhengig av sin konserntilknytning. Det følger av utkastet § 2-28 annet ledd at konserntilknytning kan angis ved et tillegg til foretaksnavnet som viser tilknytningen til morselskapet eller finanskonsernet. Banklovkommisjonen har også foreslått å presisere i utkastet § 3-15 at reglene om foretaksnavn i utkastet § 2-28 kommer til anvendelse for finansforetak som inngår i finanskonsern i henhold til § 1-5.

Banklovkommisjonen har i utkastet til § 2-29 foreslått at bestemmelsene i lovutkastet §§ 2-26 til 2-28 også gjelder navnebruk for filial av utenlandsk finansforetak som driver virksomhet her i riket.

5.3.3 Høringsinstansenes merknader

Brønnøysundregistrene slutter seg til at det kan være behov for særskilt regulering av bruk av foretaksnavn i finansbransjen, men fremholder at forholdet mellom de foreslåtte regler i finansforetaksloven og foretaksnavneloven bør kommenteres i lovproposisjonen, blant annet fordi det kan oppstå kompetansespørsmål mellom de organer som skal håndheve de forskjellige regelsett.

Den norske Advokatforening støtter at loven inneholder bestemmelser som skal gi klarhet rundt navnebruk. Advokatforeningen viser til at dette gjelder navnebruk knyttet til avdelingskontorer, filialer og konserntilknytning. Advokatforeningen uttaler blant annet at navnebruk og markedsføring ikke må gi kunden et feilaktig inntrykk av at filialen eller avdelingskontoret er et selvstendig finansforetak.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNO) og Sparebankforeningen i Norge påpeker at det av utredningen fremgår at den alminnelige navneregelen i lovutkastet § 2-28 først og fremst er utformet som en hjemmel til å fatte enkeltvedtak. FNO har videre merket seg at det åpnes for å gi forskrifter dersom utviklingen skulle medføre behov for nærmere regler på området. FNO mener det er viktig at regler om alminnelige krav til navnebruk praktiseres slik at det ikke er til hinder for

en forsvarlig forretningsmessig bruk av sekundære forretningskjennetegn og ulike produktnavn. FNO viser til at Banklovkommisjonen peker på at det vil kunne oppstå grensetilfeller der et finansforetak blir kjøpt opp og deretter omdannet til en filial av det overtakende finansforetaket. Banklovkommisjonen legger videre til grunn at tilknytningen til eierforetaket i disse tilfellene «må markeres på en egnet måte». FNO mener at det vil kunne oppstå en uheldig usikkerhet når det gjelder hva som menes med dette vurderingskriteriet. FNO peker videre på at Banklovkommisjonens forslag til § 2-28 første ledd bokstav b, i realiteten stiller krav om at en utenlandsk filial alltid skal opplyse om «selskapets form». FNO mener det ikke er grunnlag for at slike filialer skal behandles annerledes enn norske foretak på dette området.

Finansieringsselskapenes Forening uttaler at etter foreningens oppfatning har Banklovkommisjonen en noe begrenset innfallsvinkel når de relaterer publikumsforvirringen kun til navnebruk innen den regulerte finanssektor, og fremholder blant annet at det er like stor grunn til å se på bruk av begrep som «finans» og liknende som gjøres utenfor den regulerte finanssektor, dersom man ønsker å finne løsninger på forvirrende navnebruk.

Finanstilsynet viser til at det i utkastet til § 2-28 annet ledd heter at et finansforetak som inngår i finanskonsern som omfattes av § 1-5, kan ha et foretaksnavn eller bruke et tillegg til foretaksnavnet, som viser tilknytning til morselskapet eller finanskonsernet. Videre uttaler Finanstilsynet:

«I § 2-28 første ledd bokstav c heter det at Kongen ved forskrift eller enkeltvedtak kan fastsette bestemmelser for å hindre at finansforetak som inngår i norsk finanskonsern, bruker et foretaksnavn eller betegnelse ved markedsføring av finansielle tjenester som kan gi inntrykk av at finansforetaket er et frittstående finansforetak uavhengig av sin konserntilknytning.

Banklovkommisjonen peker på at sistnevnte bestemmelse omfattes av finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd, hvor det kreves at det av konsernforetakets foretaksnavn skal fremgå hvilket morselskap eller konsernforhold foretaket har tilknytning til. Banklovkommisjonen bemerker at det fremgår av utkastet til § 2-28 annet ledd at en slik markering av den aktuelle konserntilknytning vil være tilstrekkelig, men bestemmelsen i første ledd bokstav c) åpner også for at skillet mellom

selvstendig finansforetak og et finansforetak med konserntilknytning kan fremgå på annen egnet måte av foretaksnavnet. Etter Finanstilsynets vurdering er konsernselskapets foretaksnavn best egnet til å få frem selskapets tilknytning til morselskapet eller finanskonsernet. Av hensyn til brukerne av finansielle tjenester, bør regelverket derfor kreve at konsernselskapet i markedsføringen mv. bruker et foretaksnavn som viser selskapets konserntilknytning. Det bør også som hovedregel kreves at filialer av finansforetak bruker en betegnelse eller et foretaksnavn som viser tilknytningen til finansforetaket, og som tydeliggjør at filialen ikke er et selvstendig finansforetak. Finanstilsynet er av den oppfatning at gjeldende rett på området bør videreføres, og at utkast til § 2-28 annet ledd bør fastsette at et finansforetak som inngår i finanskonsern, skal ha et foretaksnavn eller bruke et tillegg til foretaksnavnet, som viser tilknytning til morselskapet eller finanskonsernet.»

Konkurransetilsynet viser til at Konkurransetilsynet tidligere har pekt på mulige konkurransebegrensende virkninger av å regulere finansinstitusjoners navnebruk blant annet i sitt høringssvar til Finansdepartementets utkast til lovregler om finansinstitusjoners navnebruk, som ble sendt på høring 15. februar 2008. Etter Konkurransetilsynets oppfatning kan bruken av merkenavn være en viktig del av et selskaps pris- og produkt differensiering, og muligheten til å videreføre merkenavn ved oppkjøp og fusjoner kan gjøre det enklere for mer effektive aktører å etablere seg. Ved en regulering av finansforetakenes navnebruk vil de positive effekter navnebruken har på konkurransen kunne reduseres. Konkurransetilsynet anerkjenner prinsipielt at det kan tenkes tilfeller hvor et finansforetaks navnebruk medfører behov for regulering. Tilsynet stiller imidlertid spørsmål ved om de begrunnelser Banklovkommisjonen viser til i utkastet er tilstrekkelig tungtveiende til at det bør innføres en regulering. Det understrekes også at det ikke foreligger noen tilsvarende regulering av navnebruk på andre markedsområder, slik at utkastet til § 2-28 vil utgjøre en særregulering for finansnæringen, som tilsynelatende ikke har sitt motstykke i noen tilsvarende EU-regulering.

Statistisk sentralbyrå (SSB) støtter Banklovkommisjonens forslag om at det bør legges visse begrensninger på bruk av foretaksnavn for å hindre forveksling og misforståelser om hvilken virksomhet finansinstitusjonen utøver. SSB fremhol-

der blant annet at det både kan lette arbeidet med å heve kvaliteten på klassifiseringen av foretakene etter næring og sektor.

Sparebank 1 Gruppen anfører i sin høringsuttalelse at det er uklart hvorvidt konsernliknende samarbeidsgrupper omfattes av bestemmelser som henviser til «finanskonsern som omfattes av § 1-5», jf. bestemmelser om alminnelige krav til navnebruk i § 2-28. Det fremholdes at dette bør avklares nærmere.

5.3.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg med enkelte presiseringer til Banklovkommisjonens forslag om å videreføre gjeldende regler i banklovene og forsikringsvirksomhetsloven om bruken av betegnelsene «bank», «sparebank» og «forsikring», jf. lovforslaget §§ 2-19 og 2-20. Bruken av disse betegnelsene skal fortsatt være forbeholdt den angitte konsesjonsbelagte virksomhet. Departementet finner ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå en tilsvarende beskyttelse av begrepet «finans».

Som Banklovkommisjonen viser til i sin utredning, har det i de senere år oppstått flere spørsmål knyttet til navnebruk innenfor finanssektoren, blant annet spørsmål knyttet til foretaksnavn som finansforetak benytter ved markedsføringen av sine finansielle tjenester. Finansforetak driver virksomhet som er av stor betydning for kundenes økonomiske forhold. Mange finansforetak finansierer sin virksomhet med kundemidler, og forpliktelsene overfor kundene er av langsiktig karakter. Kunden risikerer tap dersom foretaket går over ende. Det er derfor viktig at kundene lett kan sette seg inn i hvilket foretak de forholder seg til og hva slags virksomhet foretaket driver, slik at kunden har mulighet til å vurdere risikoen selv.

På grunn av viktigheten av at innskudd er trygge, er innskudd i bank opp til to millioner kroner garantert av Bankenes sikringsfond. Garantien gjelder per innskyter per bank. Dersom en bank bruker sekundære forretningskjennetegn i sin virksomhet slik at kunder feilaktig oppfatter samme foretak som to ulike juridiske personer, eller tror at en filial av et utenlandsk foretak er et eget norsk finansforetak, kan det ha uheldige kundevirkninger, f.eks. med hensyn til forståelsen av garantien for bankinnskudd. Departementet bemerker i denne forbindelse at det nye reviderte innskuddsgarantidirektivet, som ble vedtatt i EU i våren 2014, inneholder en bestemmelse som forutsetter at nasjonal lovgivning kan forby sekundære forretningskjennetegn (artikkel 7 nr. 9).

Bruk av sekundære forretningskjennetegn kan også medføre uheldige kundevirkninger dersom foretaket for eksempel driver risikabel virksomhet under et sekundært forretningskjennetegn slik at kundene undervurderer den reelle risikoen ved foretaket.

Hensynet til at kundene lett kan sette seg inn i hvilket foretak de forholder seg til, må derfor veie tyngre enn eventuelle konkurransemessige virkninger av en regulering av sekundære forretningskjennetegn. Dette er av større betydning i finanssektoren enn i andre sektorer, på grunn av de særegne forhold ved sektoren som er påpekt ovenfor. Det er spesielt viktig i foretak som forvalter innskyteres eller sparerers verdier, men kan ha noe mindre betydning i foretak som driver kredittgivning og andre utlånstjenester.

Departementet har foreslått en noe omarbeidet bestemmelse om alminnelige krav til navnebruk for finansforetak enn Banklovkomisjonens utkast. Departementet foreslår å presisere hovedregelen om at finansforetak skal bruke foretaksnavn og andre kjennetegn som gjør det klart for kunder og andre hvilket foretak de forholder seg til og hva slags virksomhet foretaket driver, jf. lovforslaget § 2-21 første ledd. I annet ledd foreslår departementet å presisere nærmere at finansforetak ikke skal bruke foretaksnavn som kan føre til forveksling eller skape feilaktig inntrykk av et foretaks selvstendighet, jf. lovforslaget § 2-21 annet ledd bokstav a til c. De tre typetilfellene som nevnes i lovforslaget svarer til de typetilfellene som er nevnt i Banklovkomisjonens utkast. I lovforslaget tredje ledd foreslår departementet en forskriftshjemmel om navnebruk, og at departementet ved forskrift eller enkeltvedtak kan gjøre unntak fra forbudet i annet ledd.

Departementets forslag gir tilstrekkelig fleksibilitet til å ha navn som ikke er i samsvar med annet ledd dersom dette er ubetenkelig ut fra kundehensyn eller at det av andre årsaker er gode grunner for bruk av navnet, ved at myndighetene i slike tilfeller kan gi tillatelse til den aktuelle navnebruken.

Departementet foreslår i lovforslaget § 17-10 å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd om at norske konsernforetak er pålagt å angi konserntilknytningen i navnet eller av et tillegg til navnet, jf. Finanstilsynets høringsmerknad. Departementet slutter seg til Finanstilsynets vurdering av dette spørsmålet. Det kan likevel være legitime grunner til at enkelte produkter eller produktgrupper, spesielt på utlånssiden, utvikler egne merkenavn eller -profiler. Dersom dette gir økt konkurranse i markedet, kan det

være et gode for forbrukerne. Det er imidlertid ikke heldig dersom navnebruk tilpasses på en måte som skaper inntrykk av at det er større konkurranse i markedet enn hva som faktisk er tilfelle, eller det er tvil om hvilket juridisk selskap kunden har kundeforholdet til.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonen forslag om at bestemmelsene om navnebruk også skal gjelde for filialer av utenlandske foretak, jf. lovforslaget § 2-22 annet ledd. I § 2-22 første ledd foreslår departementet å videreføre regelen i Banklovkomisjonens utkast § 2-26 fjerde ledd om at utenlandsk finansforetak som har adgang til å drive virksomhet her i riket, kan bruke det samme foretaksnavnet som det bruker i hjemstaten. Dette innebærer at for eksempel at et utenlandsk kredittforetak kan bruke betegnelsen «bank» eller «sparebank» uavhengig av forbudet mot at andre enn banker bruker betegnelsen bank i § 2-19. Bestemmelsen gjennomfører CRD IV artikkel 19.

FNO har i høringsrunden vist til at det vil kunne oppstå grensetilfeller der et finansforetak blir kjøpt opp og deretter omdannet til en filial av det overtakende finansforetaket. I slike tilfeller, der det oppkjøpte foretaket fusjoneres inn i morselskapet, vil departementets forslag innebære at det nye fusjonerte selskapet vil måtte følge kravene i lovforslaget § 2-21. Dette innebærer at en filial av det fusjonerte selskapet ikke vil kunne bruke et forretningsnavn som gir uttrykk for at foretaket fortsatt er et selvstendig foretak. Departementet viser for øvrig til at foretaket i alle tilfeller vil kunne søke om dispensasjon dersom det er ubetenkelig ut fra kundehensyn eller at det av andre årsaker er gode grunner for å beholde navnet. Ønsket om å opprettholde tilstrekkelig konkurranse i markedet kan være et forhold som bør tillegges vekt i en slik forbindelse, samtidig som en innarbeidet markedsposisjon har en naturlig forretningsverdi.

De foreslåtte reglene om navnebruk kommer i tillegg til de generelle bestemmelsene i foretaksnavneloven.

5.4 Styrings- og kontrollorganer i finansforetak. Opphevelse av krav om representantskap og kontrollkomité

5.4.1 Gjeldende rett

De styrende organene i finansinstitusjoner er i hovedsak de samme som for andre selskaper. Virksomheten finansinstitusjonene driver inne-

bærer imidlertid et behov for å stille strengere krav til de styrende organene i slike foretak. Videre er det behov for å regulere de styrende organene i foretak som ikke er omfattet av selskapslovgivningen, herunder sparebanker og gjensidige forsikringsselskap. De styrende organene består grovt sett av en øverste myndighet (generalforsamling eller forstanderskap), styre, daglig leder samt kontrollorganer.

For forretningsbanker, forsikringsselskaper, betalingsforetak og e-pengeforetak er det generalforsamlingen som er øverste myndighet, i tråd med alminnelige selskapsrettslige regler. I en pensjonskasse er det styret som er øverste myndighet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-4. Det kan fastsettes i vedtektene at pensjonskassen skal ha et representantskap som er øverste myndighet. For sparebanker er det forstanderskapet som er øverste organ, jf. sparebankloven §§ 7 flg. Forstanderskapet i sparebanker velges for en periode på fire år etter regler i vedtektene, og medlemmene skal avspeile sparebankens kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjonen til banken. Dersom sparebanken utsteder egenkapitalbevis, skal en til to femtedeler av forstanderskapet velges av egenkapitalbeviserne.

Forvaltningen av finansinstitusjonen utføres av styret og daglig leder. Utgangspunktet for regulering av styret og daglig leder, er de alminnelige selskapsrettslige reglene, men supplert med særregler i institusjonslovene. Det stilles for eksempel særlige krav til antall medlemmer i styret. I forretningsbanker skal det for eksempel være fem til ni medlemmer av styret, jf. forretningsbankloven § 9 første ledd, og i sparebanker og finansieringsforetak skal det være minst 4 medlemmer i styret, jf. sparebankloven § 14 første ledd og finansieringsvirksomhetsloven § 3-9 første ledd. I forsikrings- og pensjonsforetak skal det være minst 3 styremedlemmer, jf. forsikringsvirksomhetsloven §§ 5-1 og 7-6.

I tillegg til regler om sammensetning av styret, inneholder institusjonslovgivningen enkelte regler om styrets og daglig leders oppgaver. Disse reglene supplerer de alminnelige selskapsrettslige reglene.

Allmennaksjeloven §§ 6-35 til 6-40 inneholder regler om bedriftsforsamling i bedrifter og konserngrupper som har mer enn 200 ansatte. Etter den tidligere aksjeloven av 1976 kunne alminnelige aksjeselskaper som ikke hadde bedriftsforsamling, ha representantskap. Aksjeloven og allmennaksjeloven, begge fra 13. juni 1997, inneholder ikke regler om representantskap. Det er

imidlertid fortsatt adgang til å opprette representantskap med grunnlag i selskapets vedtekter. Har selskapet ikke bedriftsforsamling, kan representantskapet gis myndighet til å velge styre. Gjeldende finanslovgivning inneholder nokså ulike regler om representantskap.

Forretningsbanker skal ha et allsidig sammensatt representantskap bestående av 15, 30 eller 45 medlemmer. Representantskapet skal blant annet ha medlemmer fra ulike distrikter og næringer som er berørt av bankens virksomhet, jf. forretningsbankloven § 11. Representantskapet skal fastsette retningslinjer for virksomheten og treffe vedtak om godtgjørelse for bankens tillitsmenn og administrerende direktør. Generalforsamlingen velger 11/15 av representantskapets medlemmer, mens 4/15 av representantskapets medlemmer skal være valgt av og blant de ansatte. Forretningsbanker er samtidig undergitt reglene i aksjelovgivningen, herunder også reglene om bedriftsforsamling.

Forsikringsselskaper med mer enn 50 ansatte skal i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 5-4 ha representantskap på minst 12 medlemmer, hvorav generalforsamlingen velger 2/3 av medlemmene og den siste tredjedelen skal være valgt av og blant de ansatte. Medlemmene som er valgt av generalforsamlingen skal til sammen avspeile selskapets interessegrupper, kundestruktur og samfunnsfunksjon. Representantskapet skal ha de oppgaver som påligger en bedriftsforsamling etter allmennaksjeloven §§ 6-35 til 6-40, med mindre selskapets vedtekter gir representantskapet en videre kompetanse.

Også finansieringsforetak skal ha et allsidig sammensatt representantskap med minst 12 medlemmer, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-10. Dersom finansieringsforetaket ikke er organisert i aksjeselskaps form, er representantskapet den høyeste myndighet i foretaket, det vil si generalforsamling.

Banker, finansieringsforetak og forsikringsselskaper skal ha en kontrollkomité, jf. forretningsbankloven § 13 første ledd, sparebankloven § 13 første ledd, finansieringsvirksomhetsloven § 3-11 første ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 5-5 første ledd. Det samme gjelder morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d, se finansieringsvirksomhetsloven § 2a-11 fjerde ledd.

Kontrollkomiteen skal føre tilsyn med institusjonens virksomhet, og blant annet påse at virksomheten drives i samsvar med lov og vedtekter.

5.4.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår å samle regler om finansforetaks styrings- og kontrollorganer i lovutkastet kapittel 8, og å samordne reglene slik at det blir like regler for alle typer finansforetak. Banklovkommisjonens utkast inneholder utførlige regler om de ulike organers sammensetning, saksbehandling og vedtak, samt arbeidsoppgaver og plikter. Kommisjonens utkast innebærer en modernisering av regelverket, men også en utbygning sammenlignet med gjeldende rett.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 8-1 at øverste organ i alle finansforetak skal hete generalforsamling, men åpner for at foretaket i vedtektene velger et annet navn. I samvirkeforetak er det likevel årsmøtet etter samvirkeleva som er øverste myndighet, med mindre samvirkeforetaket er morselskap i finanskonsern. For finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap foreslår Banklovkommisjonen få egne regler utover aksjelovgivningen. Etter utkastet skal Finanstilsynet utøve myndigheten som etter aksjelovene er lagt til tingretten. Dette er i samsvar med gjeldende rett, jf. for eksempel forretningsbankloven § 16 annet ledd.

Finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal fastsette i vedtektene hvordan generalforsamlingen konstitueres. Utkastet forutsetter at de valgte medlemmene skal avspeile foretakets kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon, jf. utkastet § 8-2 første ledd. Dette gjelder etter utkastet alle finansforetak som ikke er AS, også for samvirkeforetak. Banklovkommisjonen foreslår at reglene om innkalling til generalforsamling og gjennomføring av møter i allmennaksjeloven i hovedsak også skal gjelde for finansforetak som ikke er AS, jf. utkastet § 8-3. Det samme gjelder reglene om ugyldige beslutninger og gransking.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet §§ 8-4 til 8-9 regler om styret i finansforetak. Banklovkommisjonens utkast er i stor grad sammenfallende med Banklovkommisjonens utkast i NOU 1998: 14. Banklovkommisjonens regler bygger på reglene i allmennaksjeloven kapittel 6 avsnitt I og II, men er vesentlig utbygget. Utkastet inneholder blant annet mer detaljerte regler om styrets ansvar og plikter enn det som følger av allmennaksjeloven. Banklovkommisjonen foreslår at utkastets regler om styret skal gjelde for alle finansforetak, uavhengig av organisasjonsform.

Banklovkommisjonen foreslår at styret i alle finansforetak skal bestå av fem medlemmer, med mindre foretaket er datterforetak i finanskonsern,

jf. utkastet § 8-4. Datterforetak i finanskonsern kan ha et styre med tre eller flere medlemmer, jf. § 8-5. I utkastet § 8-6 foreslår Banklovkommisjonen regler om styrets oppgaver og tilsynsansvar. Bestemmelsen svarer i hovedsak til allmennaksjeloven §§ 6-12 og 6-13, men er bygget noe ut og tilpasset til styrets kontroll- og tilsynsoppgaver i finansforetak. Etter utkastet § 8-7 gjelder for øvrig aksjelovens regler om styrets oppgaver, også for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Endringer i styrets sammensetning skal etter utkastet § 8-9 meldes til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan pålegge endringer i styrets sammensetning dersom styret ikke oppfyller vilkårene om egnethet, jf. utkastet § 4-5.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet §§ 8-10 til 8-14 regler om daglig leder i finansforetak. Utkastet svarer til Banklovkommisjonens utkast i NOU 1998: 14. Utkastets regler om daglig leder bygger på reglene i allmennaksjeloven, men er tilpasset finansforetakenes virksomhet. Etter utkastet § 8-13 åpnes det for at den daglige ledelsen av finansforetak kan være en direksjon bestående av minst tre medlemmer. Banklovkommisjonen foreslår at aksjelovens og allmennaksjelovens regler om daglig leder skal supplere lovutkastets regler om daglig leders oppgaver, også for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Etter utkastet skal endringer i faktisk eller daglig ledelse, på samme måte som for endringer i styret, meldes til Finanstilsynet, jf. utkastet § 8-14.

Banklovkommisjonen foreslår at gjeldende regler om representantskap erstattes av regler om foretaksforsamling i lovutkastet. Banklovkommisjonen viser til at spørsmålet om behov for lovendringer i reglene om representantskap og bedriftsforsamling ble drøftet i NOU 1998: 14 om finansforetak mv. på side 89 til 93, særlig med sikte på opprydding og forenklinger av kravene til finansforetakenes organer. Som følge av at bestemmelsene om representantskap ble utelatt ved utformingen av de nye aksjelovene (1997), fremmet Banklovkommisjonen i NOU 1998: 14 forslag om ikke å videreføre bestemmelsene om representantskap i finanslovgivningen.

Banklovkommisjonen foreslår at et finansforetak med flere enn 200 ansatte sammen med et flertall av de ansatte skal kunne avtale at foretaket skal ha foretaksforsamling (bedriftsforsamling), jf. lovutkastet § 8-15. Banklovkommisjonen foreslår videre at et flertall av de ansatte i foretak som ikke har foretaksforsamling, skal kunne kreve at inntil en tredel og minst to av medlemmene i styret, skal velges av og blant de ansatte, jf. lovutkas-

tet § 8-4 fjerde ledd. Representantskap i forsikringsforetak etter forsikringsvirksomhetsloven § 5-4, kan videreføres som foretaksforsamling etter utkastet § 8-15, jf. lovutkastet § 8-1 fjerde ledd.

I utkastet §§ 8-16 til 8-21 foreslår Banklovkommisjonen regler om kontrollorganer for finansforetak. Banklovkommisjonen foreslår at alle finansforetak skal ha internrevisjon og revisor, jf. §§ 8-16 og 8-17. Videre foreslår Banklovkommisjonen at alle banker, kredittforetak og forsikringsforetak, samt finansieringsforetak som har utstedt verdipapirer notert på regulert marked, skal ha revisjonsutvalg, jf. § 8-18. I utkastet §§ 8-19 og 8-20 foreslår Banklovkommisjonen nærmere regler om revisjonsutvalgets oppgaver og om valg av revisjonsutvalget og dets sammensetning. I § 8-21 foreslår Banklovkommisjonen en egen bestemmelse om at dersom det er grunn til å tro at foretaket ikke er forsvarlig organisert eller drevet, kan Finanstilsynet kreve at foretaket engasjerer en eller flere revisorer eller andre sakkyndige til å undersøke forholdene.

Banklovkommisjonen foreslår å oppheve ordningen med kontrollkomiteer. Etter Banklovkommisjonens oppfatning virker ordningen ikke tilfredsstillende under dagens forhold i finansnæringen. Forslaget om å oppheve lovreglene om kontrollkomiteer ble først fremsatt i NOU 1998: 14, jf. vurderingene i NOU 1998: 14 avsnitt 7.11 (særlig side 98). Banklovkommisjonen slutter seg til disse synspunktene, og har derfor ikke tatt inn bestemmelser om kontrollkomiteer i lovutkastet. Banklovkommisjonen åpner imidlertid for at finansforetak som ønsker fortsatt å ha kontrollkomité, kan gi nærmere regler om dette i vedtektene.

5.4.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen støtter forslaget om å oppheve plikten til å ha representantskap og kontrollkomité i finansforetak, og uttaler at forslaget innebærer en organisasjonsmessig forenkling og tydeliggjøring av ansvarsforhold sammenlignet med dagens regler. Advokatforeningen påpeker videre at enkelte av reglene om generalforsamling ikke fullt ut er passende for sparebanker som har vedtekter om forstanderskap. Videre påpeker Advokatforeningen av bruk av fullmektig i forstanderskapet i sparebanker ikke passer med kravet i § 8-2 om at øverste organ skal «gjenspeile kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjon». Utgangspunktet i slike foretak er at det er varamedlem som møter dersom det faste medlemmet ikke kan møte.

Finans Norge (FNO) støtter forslagene til endringer av reglene om finansforetakenes organer, herunder at det foreslås større frihet for foretakene til å etablere en organstruktur tilpasset den konkrete virksomhet. FNO mener at utkastet innebærer en forenkling og tydeliggjøring av organenes ansvarsforhold sammenlignet med dagens løsning, og at utkastets tilnærming er i tråd med det som er vanlig internasjonalt. FNO er i utgangspunktet tilfreds med at det ikke legges opp til godkjenning fra Finanstilsynet, men kun en meldeplikt, ved endringer i sammensetningen av styret og daglig ledelse. Etter FNOs syn er imidlertid også en meldeplikt overflødig og FNO påpeker at det i gjeldende rett ikke er en slik meldepliktordning. FNO mener videre at begrepet «faktisk ledelse» er uklart, og ber om en avklaring av innholdet i begrepet. FNO er også positiv til at de lovpålagte krav om representantskap og kontrollkomité foreslås opphevet.

Sparebankforeningen er enig i at kontrollkomitéordningen nå foreslås fjernet, og slutter seg til Banklovkommisjonens bemerkning om at kontrollkomiteen representerer en ordning som neppe virker tilfredsstillende under dagens forhold i finansnæringen.

Justisdepartementet har merket seg at reguleringen av styret og daglig leder delvis overlapper med reguleringen i aksjeloven og allmennaksjeloven, og påpeker at dette kan medføre tolknings tvil hvis reglene er noe forskjellig utformet. Det vises til nærmere omtale av Justisdepartementets høringsmerknad i kapittel 4.5.3.

Pensjonskasseforeningen påpeker at ikke alle pensjonskasser har generalforsamling, og at det derfor bør være krav om at man i slike tilfeller må ha regler om hvem som utøver generalforsamlingens kompetanse. Pensjonskasseforeningen påpeker også at Banklovkommisjonens utkast innebærer at pensjonskasser vil måtte ha et styre med fem medlemmer. Etter Pensjonskasseforeningen bør det kunne gjøres unntak for små pensjonskasser, slik at de kun trenger å ha tre medlemmer av styret, i tråd med gjeldende rett, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-6. Pensjonskasseforeningen mener videre at kravet om at daglig leder hver måned skal rapportere til styret ikke passer godt for små pensjonskasser og andre mindre finansforetak. Videre påpeker Pensjonskasseforeningen at mindre pensjonskasser med bare noen få ansatte ikke vil kunne etablere internrevisjon, og forutsetter at det gjeldende unntaket fra dette kravet for små pensjonskasser, jf. internkontrollforskriften, kan videreføres.

Samvirkesenteret og Landkreditt er ikke enige med Banklovkomisjonens utkast om at årsmøtet i samvirkeforetaket ikke skal være øverste organ i finansforetak som er morselskap i finanskonsern eller som er omdannet til holdingforetak, jf. utkastet § 8-2 første ledd. Banklovkomisjonens utkast innebærer etter Landkreditts syn et brudd med prinsippet om at det er eierne som har representasjonsrett eller møterett i foretakets øverste organ. Det vises til nærmere omtale av spørsmålet om øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere i avsnitt 9.3 nedenfor.

Finansforbundet mener at regelen om at datterforetak i finanskonsern ikke trenger å ha mer enn tre medlemmer i styret, jf. utkastet § 8-5 første ledd bør utgå.

Brønnøysundregistrene påpeker at kravene i §§ 8-9 og 8-14 om melding av endringer i styrets sammensetning og daglig ledelse til Finanstilsynet innebærer en ny oppgaveplikt, og at slike endringer også skal meldes til foretaksregisteret.

Norges interne revisorers forening (Internrevisorforeningen) viser til at lovutkastet § 8-16 bygger på prinsippet i forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll) § 9 og § 3 nr. 7. Internrevisorforeningen mener at § 8-16 i forslaget bør benytte de samme definisjoner og inneha de samme bestemmelsene som denne forskriften. I tråd med dette mener Internrevisorforeningen at det bør fremgå av paragrafen at lederen av internrevisjonen skal tilsettes og avskjediges av styret, at lederen av internrevisjonen har rett til å møte i styremøtene, at styret skal godkjenne internrevisjonens ressurser og planer på årlig basis, at rapporteringen til styret skal omfatte rapportering om risikostyring og internkontroll minst en gang i året og at internrevisjonen skal gjennomføres i henhold til anerkjente standarder. I tillegg foreslår Internrevisorforeningen noen presiseringer av hva som ligger i begrepet «organisert av styret» for å ytterligere å formalisere internrevisors uavhengighet.

Terra-gruppen legger til grunn at mindre finansforetak skal gis anledning til å etablere hensiktsmessige risk- og kontrollfunksjoner som er skalert i forhold til den enkelte institusjons størrelse og kompleksitet. Terra-gruppen viser til at det i dagens forskrift om risikostyring og internkontroll er satt en terskel på forvaltningskapital på NOK 10 mrd. før kravet om internrevisjon inntreffer.

De øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om dette forslaget.

5.4.4 Departementets vurdering

Banklovkomisjonens utkast er en modernisering og samordning av de organisatoriske kravene til finansforetak i tråd med internasjonal utvikling og regelverkspraksis. Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til regler om styrende organer og kontrollorganer i finansforetak, men med enkelte endringer på bakgrunn av merknader fra høringsinstansene.

Departementet har i tråd med merknaden fra Justisdepartementet gjennomgått reglene om styrende organer og kontrollorganer med sikte på å redusere dobbeltbehandling av forhold som er regulert i aksjelovgivningen. Departementet viser for øvrig til omtale av Justisdepartementets merknad i kapittel 4.5 om forholdet til aksjeloven og allmennaksjeloven.

I §§ 8-1 til 8-3 foreslår departementet i hovedsak å følge opp Banklovkomisjonens forslag om øverste myndighet. Departementet foreslår imidlertid enkelte endringer i § 8-1 for å reflektere at ikke alle pensjonskasser har generalforsamling. I slike pensjonskasser må vedtektene angi hvem som skal utøve kompetansen som ellers ligger til generalforsamlingen, jf. forslaget § 8-1 første ledd femte punktum. Spørsmålet om øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere er nærmere omtalt nedenfor i avsnitt 9.3. I tråd med Advokatforeningens høringsmerknad foreslår departementet å presisere at allmennaksjelovens regler kun gjelder så langt de passer. Departementet bemerker for øvrig at finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, herunder sparebanker, vil ha mulighet til å vedtektsfeste regler om forstanderskap. I vedtektene kan det også fastsettes regler som avviker fra allmennaksjeloven, herunder ved å vedtektsfeste ordninger om varamedlemmer.

Reglene om styret i lovforslaget §§ 8-4 til 8-9 svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast, men med enkelte redaksjonelle endringer. Det vises til omtale i spesialmerknadene til bestemmelsene. For å imøtekomme Pensjonskasseforeningens høringsmerknad foreslår departementet i § 8-4 sjette ledd at departementet skal kunne gjøre unntak fra minstekravet til antall styremedlemmer. Denne adgangen vil kunne være aktuell for eksempel for små pensjonskasser. Departementet har vurdert merknaden fra FNO om at det burde være unødvendig med en meldeplikt. Etter departementets syn er en meldeplikt nødvendig for at Finanstilsynet skal kunne føre tilfredsstillende tilsyn med at kravene

som stilles til styremedlemmer og daglig leder til enhver tid er oppfylt.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens utkast til regler om den daglige ledelse i §§ 8-10 til 8-14. Departementet foreslår enkelte mindre endringer i lovforslaget § 8-13 om direksjon, slik at bestemmelsen gjøres nøytral med hensyn til på hvilken måte beslutningen fattes. Departementet foreslår også at bestemmelsen i allmennaksjeloven § 6-19 første ledd første punktum og annet ledd, gis tilsvarende anvendelse for behandling av saker i direksjonen. Dette legger til rette for at direksjonen også kan behandle saker på annen måte enn i formelt møte.

Til Pensjonskasseforeningens merknad om at det ikke passer godt med månedlig rapportering i små pensjonskasser, viser departementet til at rapporteringen må tilpasses til størrelsen på foretaket, og at det således bør være mulig med en enkel månedlig rapportering også i små foretak. Det vises til Banklovkommissjonens omtale av dette spørsmålet i NOU 2011: 8 Bind B side 770. Departementet er imidlertid enig med Pensjonskasseforeningen i at det ikke er hensiktsmessig å fastsette regler i styreinstruks om enkelttilfeller.

Til FNOs merknad om at det kan være uklart hva som menes med «faktisk ledelse», viser departementet til at dette begrepet svarer til uttrykket «persons who effectively run the undertaking», jf. bla. Solvens II-direktivet artikkel 42 nr. 1, og at uttrykket må forstås på samme måte. Departementet viser i denne forbindelse også til definisjon av «management body» i CRD IV artikkel 3 nr. 1 (7), som lyder: «management body means an institution's body or bodies, which are appointed in accordance with national law, which are empowered to set the institution's strategy, objectives and overall direction, and which oversee and monitor management decision-making, and include the persons who effectively direct the business of the institution».

Reglene i lovforslaget §§ 8-16 til 8-21 svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast, men med noen endringer. Departementet er enig med Internrevisorforeningen i at det bør fremgå av bestemmelsen at det er styret som skal ansette og avskjedige leder av internrevisjonen, jf. lovforsla-

get § 8-16. Departementet foreslår noen øvrige endringer i lovforslaget § 8-16 om internrevisjon i tråd med høringsmerkningen fra Internrevisorforeningen og forskrift om risikostyring og internkontroll § 9. Finanstilsynet kan fastsette ytterligere bestemmelser om internrevisjon i forskrift. Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at det er nødvendig å presisere i lovforslaget at alle finansforetak skal ha revisor, jf. lovforslaget § 8-17 første ledd. Dette innebærer at unntakene fra revisjonsplikt i revisorloven § 2-1 ikke kommer til anvendelse for finansforetak.

Det er generalforsamlingen som skal utpeke revisor. I pensjonskasser uten generalforsamling, må det vedtektsfestes hvem som skal utpeke revisor, jf. lovforslaget § 8-1 første ledd femte punktum. I samvirkeforetak er det årsmøtet som velger revisor og fastsetter godtgjørelse, jf. samvirkelova § 97. Revisor skal utføre sitt arbeid i samsvar med revisjonslovgivningen, og skal etter finanstilsynsloven § 3 a gi Finanstilsynet melding om forhold eller vedtak som nevnt i Banklovkommissjonens utkast til § 8-17 tredje ledd. Departementet foreslår derfor ikke å følge opp utkastet til tredje ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurderinger og forslag om at gjeldende krav om representantskap oppheves. Departementet legger vekt på at bestemmelsene i lovforslaget i størst mulig grad bør harmoniseres med gjeldende aksjelovgivning, og at en slik forenkling av finanslovgivningen vil kunne legge til rette for en mer hensiktsmessig og effektiv organstruktur. Departementet legger videre vekt på at det vil være en fordel at de ulike typene finansforetak blir underlagt like regler.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at ordningen med kontrollkomité ikke har fungert etter hensikten. Videre er de hensyn som ligger til grunn for det gjeldende kravet om kontrollkomité tilstrekkelig ivaretatt gjennom de øvrige kontrollorganene i finansforetak, samt gjennom reglene om alminnelige krav til finansforetak, jf. lovforslaget kapittel 13. Departementet foreslår derfor, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, ikke å videreføre krav om kontrollkomité for finansforetak.

6 Virksomhetskrav og kapitalkrav mv. for finansforetak

6.1 Innledning

I kapittel 5.1 er det redegjort for de ulike typer av finansforetak, og for utforming av kravet til konsekssjon for å drive virksomhet for de ulike typer av finansforetak. I kapitlet her omtales de generelle kravene til hvordan virksomheten i finansforetak skal utøves, samt kapitalkravene for finansforetak.

Finansforetak har enerett til å drive visse typer virksomhet. Det er samtidig lagt begrensninger på hva finansforetak kan drive med av annen virksomhet enn den de har fått tillatelse til. Utgangspunktet er at finansforetak ikke kan drive annen virksomhet enn det som følger av regler gitt i eller i medhold av lov for den enkelte type foretak, foretakets tillatelse og dets vedtekter. Det vises til lovforslaget § 13-1, som er en videreføring av gjeldende rett. Som ledd i forbudet mot å drive annen virksomhet er det i gjeldende rett også satt begrensninger på et forsikringsforetaks adgang til å ha eierandeler i foretak som driver annen virksomhet enn forsikringsvirksomhet. Spørsmålet om videreføring av denne bestemmelsen er drøftet i kapittel 6.2 nedenfor. I kapittel 6.3 omtales forslag til regler om finansforetaks adgang til utkontraktering av virksomhet.

I kapittel 6.4 omtales de foretaksrettslige reglene om egenkapital og fremmedkapital i finansforetak. I kapittel 6.5 omtales de generelle kravene til forsvarlig virksomhet for finansforetak. Dette er regler om krav til risikostyring og internkontroll samt om tilsynsmessig overvåking og kontroll, som inngår i pilar II i kredittinstitusjonsdirektivet og forsikringsdirektivet. I kapittel 6.6 omtales kapitalkravene for banker, kredittforetak og finansieringsforetak. Reglene som foreslås her er en videreføring av gjeldende rett, jf. de nye kapitalkravene for banker mv. som ble vedtatt ved lovendring av 14. juni 2013, og som oppfyller forventede EØS-regler som svarer til EUs direktiv 2013/36/EU (CRD IV). I kapittel 6.7 omtales de nye kapitalkravene for forsikringsforetak, som skal oppfylle EØS-regler som svarer til EUs direktiv 2009/138/EF (Solvens II-direktivet). Kapitalkravene for pensjonsforetak omtales i kapittel 6.8, og i kapittel 6.9 omtales kapitalkrav for små forsi-

kringsselskaper, herunder sjøtrygdslag. I kapittel 6.10 omtales forslaget om å oppheve finansieringsvirksomhetslovens regler om verdipapirisering.

6.2 Virksomhetsbegrensninger

6.2.1 Gjeldende rett

Forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 første ledd fastslår at et forsikringsselskap ikke kan eie eller ved stemmegivning representere mer enn 15 pst. av aksjene eller andelene i et selskap som driver forsikringsfremmed virksomhet.

Forbudet gjelder ikke dersom «den samlede verdi av slike eiendeler er mindre enn forsikrings-selskapets midler etter fradrag for avsetninger til dekning av forsikringsforpliktelsene» (dvs. at verdien ikke må overstige foretakets «selskapsportefølge» jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 femte ledd) og «den økonomiske risiko ved investeringen er begrenset til verdien av den aktuelle investeringen». Dette unntaket må ses i sammenheng med den såkalte Skandia-dommen (EF-domstolens dom avsagt 20. april 1999 i sak C-241/97).

Det fremgår av tredje punktum at forbudet heller ikke gjelder forsikringsselskapers adgang til å eie aksjer eller andeler i finansinstitusjoner, herunder verdipapir- og eiendomsmeidlerforetak, foretak som forvalter verdipapirfond samt utenlandsk finansinstitusjon.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med forbudet i forsikringsvirksomhetsloven § 6-1 mot annen virksomhet. Forbudet innebærer at forsikringsselskaper som hovedregel bare kan drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som henger naturlig sammen med forsikringsvirksomhet. Denne bestemmelsen omtales ofte som et forbud mot at forsikringsselskaper kan drive såkalt forsikringsfremmed virksomhet. I forlengelsen av dette forbudet begrenser forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 forsikringsselskapenes adgang til å eie og øve innflytelse i selskaper som driver virksomhet som forsikringsselskapet ikke selv kan drive.

Forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 gjelder tilsvarende for pensjonskasser, jf. § 7-10 første ledd, og innskuddspensjonsforetak, jf. forskrift til for-

sikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) 30. juni 2006 nr. 869 § 1-4.

Forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 annet ledd åpner for at Kongen i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra forbudet i § 6-2. Kompetansen er delegert til Finansdepartementet ved Kronprinsreg. res. 30. juni 2006, og videre til Finanstilsynet jf. Finansdepartementets brev til Finanstilsynet 12. august 2008. Delegasjonen til Finanstilsynet omfatter ikke saker av viktighet og/eller saker av prinsipiell karakter.

Livsforsikringsselskapers og pensjonskassers kapitalforvaltning er regulert blant annet i forskrift 17. desember 2007 nr. 1457 om livsforsikringsselskapers og pensjonsforetaks kapitalforvaltning. Forskriften angir hvilke klasser av eiendeler kundemidlene kan investeres i. Utover plasseringer av kundemidler i aksjer og obligasjoner som er notert på regulert marked, kan selskapene ifølge forskriften blant annet plassere inntil 5 pst. av kundemidlene i en egen eiendelspost for investeringer klassifisert som infrastrukturinvesteringer (slike investeringer krever forhåndsgodkjenning av Finanstilsynet). I tillegg kan selskapene plassere inntil 10 pst. av kundemidlene i andre investeringer enn de som er listet opp i forskriften (den såkalte sekkeposten). Det er i tilfelle et krav om at investeringene lar seg realisere på kort sikt. Finanstilsynet gjennomførte i 2012 en undersøkelse av regelverket for forsikringsselskapers kapitalforvaltning i Sverige, Finland, Danmark, Tyskland, Storbritannia, Italia og Frankrike. Resultatene av undersøkelsen tyder på at den norske kapitalforvaltningsforskriften, etter endringene i 2011, synes å gi norske forsikringsselskaper et større handlingsrom for infrastrukturinvesteringer, enn hva tilfelle er i de nevnte landene. I tillegg til reglene i kapitalforvaltningsforskriften, har også forbudet mot å drive forsikringsfremmed virksomhet betydning for foretakenes adgang til å investere i infrastruktur.

6.2.2 EØS-rett

Det vises til det som fremgår ovenfor i kapittel 6.5.2 om EØS-regelverket om kapitalkrav for forsikringsforetak, herunder om Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet (Det konsoliderte forsikringsdirektivet).

Bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 er utformet på bakgrunn av krav som følger av livsforsikringsdirektivet (2002/83/EF) artikkel 31.

Det konsoliderte forsikringsdirektivet erstatter alle andre direktiv på forsikringsområdet. Direktivet medfører ingen endring i pensjonskassedirektivet artikkel 18 om kapitalforvaltningen i pensjonsforetak, jf. direktivet artikkel 303.

Det konsoliderte forsikringsdirektivet bygger på prinsippet om fullharmonisering av regelverk. Dette innebærer at hele direktivet må gjennomføres i norsk rett uten tilpasninger. Det er generelt ikke rom for å innføre strengere eller lempeligere krav enn det som følger av EU/EØS-reglene. Nasjonale myndigheter står fritt til å vurdere regler på de områder som ikke omfattes av direktivet. For selskaper utenfor direktivets virkeområde (små forsikringsselskap og pensjonsforetak), kan nasjonale myndigheter således selv bestemme hvilke regler som skal gjelde.

Bestemmelser om kapitalforvaltning er inntatt i det konsoliderte forsikringsdirektivets artikkel 132–135. Det fremgår av artikkel 133 at «Member States shall not require insurance and reinsurance undertakings to invest in particular categories of asset.» Videre fremgår det av fortalen (72) at «Member States should not require insurance or reinsurance undertakings to invest their assets in particular categories of assets, as such a requirement could be incompatible with the liberalisation of capital movements provided for in Article 56 of the Treaty».

Bestemmelsen i livsforsikringsdirektivet artikkel 31 nevnt ovenfor, er ikke videreført i det konsoliderte forsikringsdirektivet artikkel 133.

Artikkel 135 i det konsoliderte forsikringsdirektivet gir EU-kommisjonen hjemmel til generelt å fastsette utfyllende regler med «kvalitative» krav på kapitalforvaltningsområdet. Slike bestemmelser er ennå ikke fastsatt.

6.2.3 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen legger i lovutkastet § 14-28 opp til å videreføre forsikringsvirksomhetsloven § 6-2, jf. § 7-10 og forskrift til forsikringsloven av 30. juni 2006 nr. 869 § 1-4, med enkelte redaksjonelle endringer og forenklinger. Banklovkommisjonen uttaler blant annet følgende om dette på s. 909 i NOU 2011: 8 Bind B:

«Banklovkommisjonen mener at det bør fremgå av hovedregelen at bestemmelsen ikke gjelder eierandeler i finansforetak. Det er videre presisert at grensen på 15 pst. gjelder «kvalifiserte eierandeler», det vil si direkte eller indirekte eierandeler som representerer en fastsatt andel av kapitalen eller stemmene i

foretaket eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket, jf. annet ledd første punktum og lovutkastet § 3-1 første ledd tredje punktum og bemerkningene til denne bestemmelsen. Banklovkommisjonen har lagt vekt på at bestemmelsen i paragrafen redigeres og utformes etter samme opplegg som den tilsvarende bestemmelsen i lovutkastet § 14-27.»

Banklovkommisjonen har vurdert om bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 kan videreføres i lys av forpliktelsene som følger av det konsoliderte forsikringsdirektivet. På side 909–910 i NOU 2011: 8 Bind B uttales det blant annet følgende om dette:

«Det er foran i bemerkningene til lovutkastet § 14-26 pekt på den usikkerhet som knytter seg til innholdet av de utfyllende regler om kapitalforvaltningen i forsikringsforetak som måtte bli fastsatt. Uavhengig av dette oppstår det spørsmål om bestemmelsene i paragrafen her [§ 14-28] kan videreføres som en virksomhetsbegrensning for forsikringsforetak. I sin nåværende form er bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven utformet ut fra de krav som følger av livsforsikringsdirektivet (2002/83/EF) artikkel 31, men denne bestemmelsen er ikke videreført i forsikringsdirektivet artikkel 133. Banklovkommisjonen mener at det på det nåværende tidspunkt ikke foreligger grunnlag for å oppheve eller endre bestemmelsene i paragrafen her. Dersom paragrafen ikke vil bli videreført, vil reglene om konsolidering og kapitaldekningsreserve og om konserninterne transaksjoner i alle tilfelle måtte komme til anvendelse for deltakerandeler på 20 pst. eller mer, jf. lovutkastet §§ 15-2 og 15-3.»

Det vises i sitatet ovenfor til bemerkningene til lovutkastet § 14-26. Her heter det blant annet følgende (s. 907–908):

«Forsikringsdirektivets bestemmelser om kapitalforvaltningen inntatt i artikkelene 132 til 135 bygger på prinsippet om forsvarlig kapitalforvaltning, men de inneholder derimot ikke detaljerte regler tilsvarende de som ligger til grunn for de forskrifter om kapitalforvaltningen i livsforsikrings- og skadeforsikringsforetak som ble fastsatt i 2007. Dette må antas å ha sammenheng med at de nye kravene til solvenskapital i forsikringsforetak skal motsvare risikoberegnet verdi av samlet uforutsette tap,

herunder også finansielle tap, jf. lovutkastet § 14-19.

Uavhengig av dette gir direktivet artikkel 135 EU-Kommisjonen hjemmel til generelt å fastsette utfyllende regler med «kvalitative» krav på kapitalforvaltningsområdet. Slike bestemmelser er ennå ikke fastsatt, og det knytter seg således usikkerhet til i hvilken utstrekning og på hvilken måte et kommisjonsfastsatt regelverk vil avvike fra hittil gjeldende regler, herunder reglene om store engasjementer med en enkelt motpart. I alle tilfelle må det ventes at de bestemmelser EU-Kommisjonen fastsetter, vil nødvendiggjøre endringer i gjeldende forskrifter om kapitalforvaltningen i forsikringsforetak. Ut fra dette finner *Banklovkommisjonen* ikke grunn til å gå nærmere inn på disse spørsmål.»

Det vises til Banklovkommisjonens NOU 2011: 8 Bind B s. 908–910 for en nærmere gjennomgang av motivene bak lovutkastet § 14-28.

6.2.4 Finanstilsynets utkast

Det vises til det som fremgår om Finanstilsynets høringsnotat 12. august 2011 med utkast til lovregler som gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-regelverket i norsk rett samt høringen av dette forslaget i kapittel 6.5.4.

Finanstilsynet foreslår at den kvantitative begrensningen i adgangen til å eie aksjer i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet som i dag følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 oppheves.

Finanstilsynet viser blant annet til at Solvens II-direktivet forbyr nasjonale krav til investeringskategorier og kravet til fullharmonisering.

Finanstilsynet legger til grunn at eierrisikoen som gjeldende eierbegrensningsregel har til formål å begrense, vil fanges opp av kapitalkravene og av bestemmelsene om egenvurdering av risiko og solvens. Finanstilsynet viser her til at det er lagt til grunn i tolkingspraksis at gjeldsfinansiert virksomhet i seg selv er å anse som forsikringsfremmed.

Finanstilsynet viser videre til at en opphevelse av 15 pst.begrensningen som i dag følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 vil innebære at investeringer i lånefinansierte selskaper blir underlagt en mer konkret vurdering knyttet til kravet om forsvarlig kapitalforvaltning. Prinsippet om at forsikringsselskap bare kan drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet vil

fortsatt utgjøre en ytre ramme for selskapenes kapitalforvaltning.

For pensjonskasser foreslår Finanstilsynet at regelen om eierandeler og innflytelse i andre selskaper i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 videreføres, jf. Finanstilsynets utkast § 7-10 a.

6.2.5 Høringsinstansenes merknader

Blant høringsinstansene er det bare *Finans Norge* (da Finansnæringens Fellesorganisasjon, FNO) som har merknader til Banklovkomisjonens utkast til § 14-28. Finans Norge går i mot at regelen i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 videreføres, slik Banklovkomisjonen foreslår. Finans Norge uttaler i sin høringsuttalelse blant annet at

«FNO mener lovgrensen på 15 % ikke bør videreføres, og viser her til at også Finanstilsynet har lagt dette til grunn i tidligere høring til kapitalforvaltningsforskriften.»

Til Finanstilsynets utkast stiller Finans Norge seg positiv til forslaget om å oppheve grensen på 15 pst. eierandel i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet. Finans Norge uttaler blant annet følgende om dette:

«Finanstilsynet mener derimot at forbudet i direktivet artikkel 133 mot at det oppstilles nasjonale krav til investeringskategorier, og kravet til fullharmonisering, medfører at den kvantitative begrensningen i adgang til å eie aksjer i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 annet ledd bør oppheves.

En opphevelse av denne bestemmelsen vil i følge Finanstilsynet blant annet innebære at investeringer i lånefinansierte selskaper blir underlagt en mer konkret vurdering knyttet opp til kravet om forsvarlig kapitalforvaltning i lovforslaget § 6-4.

FNO stiller seg svært positiv til forslaget om å oppheve grensen på 15 pst. eierandel i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet.»

Finans Norge mener det er hensiktsmessig at dagens kapitalforvaltningsregelverk opprettholdes for pensjonsforetak inntil disse er omfattet av Solvens II.

Også *Energi Norge* har hatt merknader til Finanstilsynets utkast. Energi Norge viser til at dagens regel som forbyr livselskaper å ha større eierandeler i selskaper som driver «forsikrings-

fremmed virksomhet» enn 15 pst. legger begrensninger på livsforsikringsselskapenes investeringer i nettvirksomhet.

Energi Norge slutter seg til Finanstilsynets uttalelser om at dagens begrensninger på å eie mer enn 15 pst. av aksjene i selskap som anses å drive forsikringsfremmed virksomhet, bør bortfalle, med henvisning til at denne type restriksjoner på kapitalforvaltningen er uttømmende regulert i Solvens II. Energi Norge viser til at det i tråd med dette heller ikke vil være forbudt å eie mer enn 15 pst. av aksjene i selskap som driver nettvirksomhet eller et selskap som er lånefinansiert.

6.2.6 Departementets vurdering

Hovedspørsmålet her er om bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 bør videreføres. Det er, som det fremgår ovenfor, forskjellige syn på forpliktelsene som vil følge av EØS-reglene som svarer til det konsoliderte forsikringsdirektivet.

Forsikringsselskaper skal drive virksomheten og forvalte midlene slik at riktig oppfyllelse av forsikringskravene sikres («sikkerhetskensynet»), jf. blant annet uttalelsene i Ot.prp. nr. 42 (1986–1987) s. 73. Reguleringen av forsikringsselskaps adgang til å ha eierinteresser i selskaper som driver forsikringsfremmed virksomhet er videre utformet dels for å hindre konsentrasjon av eierinteresse og innflytelse, og dels for å redusere risikoen for at forsikringsselskapene, gjennom vesentlige eierinteresser i andre selskaper, kan bli involvert i støtte- eller redningsaksjoner overfor det eide selskapet, jf. Ot.prp. nr. 42 (1986–1987) s. 73.

Bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 kan sees som en operasjonalisering av forbudet mot å drive forsikringsfremmed virksomhet i samme lov § 6-1. Dette forbudet foreslås videreført i lovforslaget § 13-1 (Banklovkomisjonens utkast § 2-25) jf. omtalen av denne bestemmelsen i kapittel 6.1. Behovet for en operasjonalisering av når indirekte eierskap er i strid med forbudet mot å drive annen virksomhet synes derfor fortsatt tilstede. Det kan være vanskelig å trekke grensen mellom forvaltning av aktiva og drift av forsikringsfremmed virksomhet. I fraværet av en bestemmelse som lovforslaget § 13-9 annet ledd vil man formodentlig måtte trekke opp denne grensen mer konkret fra sak til sak. Dette vil ikke nødvendigvis være enklere for konsesjonsmyndigheten eller gi større forutberegnelighet for selskapene. Etter departementets vurdering er det derfor fremdeles behov for en operasjonalisering

av forbudet mot at forsikringssselskap kan drive forsikringsfremmed virksomhet. Departementet foreslår derfor, i tråd med utkastet fra Banklovkommisjonen, en bestemmelse i § 13-9 som viderefører prinsippet i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2. Ved vurdering av om det skal gjøres unntak med hjemmel i § 13-9 tredje ledd annet punktum, vil det blant annet være relevant å se hen til hvorvidt det eksisterer et fungerende marked for de finansielle instrumentene det investeres i, samt hvilken volatilitet og risiko investeringen innebærer.

Departementet slutter seg videre som utgangspunkt til de redaksjonelle endringene som Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet § 14-28. Det vises til Banklovkommisjonens vurderinger og begrunnelse i NOU 2011: 8 Bind B s. 908–910, som departementet tiltrer. Bestemmelsen foreslås utformet slik at dens karakter av å være operasjonalisering av forbudet mot å drive annen virksomhet i lovforslaget § 13-1 kommer tydeligere frem. Etter departementets vurdering bør også bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-16, som begrenser kredittinstitusjoners adgang til å ha eierandeler i foretak som utøver annen virksomhet, videreføres i samme bestemmelse. En slik felles bestemmelse om finansinstitusjoners eierandeler i foretak som driver annen virksomhet kan etter departementets syn naturlig plasseres i lovens kapittel 13 om krav til finansforetak i avsnitt II Krav til forsvarlig virksomhet, kapitalforvaltning mv. Det vises til lovforslaget § 13-9.

6.3 Finansforetaks utkontraktering av virksomhet

6.3.1 Bakgrunnen for lovforslaget

Banklovkommisjonen foreslo i NOU 2001: 23 *Finansforetakens virksomhet*, avgitt til Finansdepartementet 29. juni 2001, lovregler om utkontraktering. Det ble i utkastet § 10-3 blant annet foreslått at et finansforetak skulle kunne gi et annet foretak i oppdrag å utføre enkelte avgrensede deler av den virksomhet det driver på grunnlag av konsesjon, samt at finansforetaket ikke må bruke oppdragstakere i et omfang eller på felter som innebærer at det overlater utførelsen av vesentlige deler av konsesjonspliktig virksomhet til andre, og heller ikke på en slik måte at tilsynet med dets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Det ble også foreslått en plikt for finansforetak til å gi Finanstilsynet melding om avtale om bruk av oppdragstaker samt en adgang for tilsynet til å på nærmere vilkår gi pålegg om oppsigelse av avta-

len. NOU 2001: 23 *Finansforetakens virksomhet* ble sendt på høring 5. juli 2001 med høringsfrist 5. november 2001.

Deler av NOU 2001: 23 har blitt fulgt opp i Ot.prp. nr. 104 (2001–2002) Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (verdipapirisering og obligasjoner med særskilt sikkerhet) og i Ot.prp. nr. 44 (2005–2006) Om lov om endringer i lov 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere (regnskapsførerloven), lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven), lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) og enkelte andre lover.

I brev 3. juni 2010 ba Finansdepartementet Finanstilsynet om å redegjøre for rammeverket for utkontraktering av virksomhet under Finanstilsynets tilsyn og tilsynets myndighet i forbindelse med slik utkontraktering, og gi en vurdering av om det var behov for endringer eller utvidelse av tilsynets kompetanse på området.

I brev 30. september 2010 svarte Finanstilsynet at de var positive til en generell lovregulering av utkontraktering, og til at det ble etablert et klart rettslig grunnlag for at tilsynet kunne gripe inn overfor uønsket utkontraktering i tråd med forslaget fremsatt av Banklovkommisjonen i NOU 2001: 23. Finanstilsynet skrev videre at det burde vurderes lovfesting av overordnede regler for andre virksomheter som er under tilsyn av Finanstilsynet. Finanstilsynet foreslo også lovfesting av en generell meldeplikt for utkontraktering av virksomhet som er virksomhetskritisk, samt et klart rettslig grunnlag for at Finanstilsynet kan kreve at utkontraktering bringes til opphør innen en fastsatt frist.

Banklovkommisjonen avga 27. mai 2011 utredningen NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning til Finansdepartementet. I utredningen kapittel 10.2.5 drøfter kommisjonen finansforetakens bruk av oppdragstakere ved utførelse av arbeidsoppgaver (utkontraktering), og foreslår i sitt utkast til ny finansforetakslov § 2-24 en bestemmelse om finansforetakens utkontraktering av virksomhet. *Banklovkommisjonen* viste videre til at det ikke burde være noe i veien for at det inntas en generell inngrepshjemmel om utkontraktering i finanstilsynsloven som kan supplere de regler som følger av utkastet til ny finansforetakslov.

I brev 26. april 2013 ba Finansdepartementet Finanstilsynet om å vurdere beredskap for hendelser i den finansielle infrastrukturen, herunder behovet for regelverksendringer. Finanstilsynet ga slik vurdering i brev 19. juni 2013 til Finans-

departementet. Med henvisning til Finanstilsynets brev 30. september 2010 og Banklovkommisjonens utkast i NOU 2011: 8 uttalte Finanstilsynet at bruk av oppdragstakere burde lovreguleres, og videre at det burde innføres en generell meldeplikt ved utkontraktering av IKT-virksomhet som er av vesentlig betydning for foretaket selv eller for markedet.

I brev 3. oktober 2013 til Finansdepartementet har Finanstilsynet foreslått regler i finanstilsynsloven som kan bidra til å effektivisere tilsyn med og presisere Finanstilsynets adgang til å gripe inn ovenfor utkontraktering av virksomhet i institusjoner under tilsyn. Finanstilsynet foreslår 1) en bestemmelse med krav om meldeplikt for institusjoner under tilsyn av Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet og 2) en hjemmel for Finanstilsynet til å sette vilkår for utkontraktering, eller gi foretaket pålegg om å ikke iverksette eller om å avslutte et utkontrakteringsoppdrag. Bakgrunnen for forslaget er behovet for en klar generell hjemmel for Finanstilsynet til å gripe inn overfor utkontraktering som er i strid med regelverket på finansmarkedsområdet eller som er lite betryggende ut fra de hensyn dette regelverket skal ivareta, i lys av en økende tendens til at foretak under Finanstilsynets tilsyn utkontrakterer sin virksomhet.

I Prop. 87 L (2013–2014), fremmet i statsråd 9. mai 2014, ble det på denne bakgrunn blant annet foreslått lovendringer som innebar en nærmere lovregulering og presisering av virksomhetsregler og konsesjonspraksis som setter grenser for utkontraktering av virksomhet for foretak på finansområdet. Det ble foreslått en ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 a som trekker opp sentrale skranker for finansforetaks utkontraktering av virksomhet. Det ble videre foreslått en ny bestemmelse i finanstilsynsloven § 4 c som pålegger finansinstitusjoner meldeplikt ved utkontraktering og som klargjør Finanstilsynets hjemmel til å gripe inn overfor uheldige former for utkontraktering. Prop. 87 L (2013–2014) er ikke behandlet av Stortinget. Finansdepartementet foreslår at en tilsvarende bestemmelse, med enkelte tilpasninger av redaksjonell karakter, tas inn som § 13-4 i finansforetaksloven.

6.3.2 Gjeldende rett

Finansforetak har en viktig rolle i moderne samfunn. Det er krav om konsesjon for å drive virksomhet som finansforetak, og finansforetak har enerett til visse typer virksomhet. Finansforeta-

kene er særskilt regulert med krav til blant annet hvordan virksomheten utføres samt minstekrav til kapital og likviditet. De er også underlagt tilsyn, og det er begrensninger på hva finansforetak kan drive med av annen virksomhet enn det de har fått tillatelse til.

I NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning viser Banklovkommisjonen til at det ikke er generelle lover om finansforetaks adgang til å utkontraktere deler av sin virksomhet. Med begrepet utkontraktering menes i denne sammenheng å benytte oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som alternativt kunne vært utført av finansforetaket selv. Begrepet oppdragstakere omfatter andre juridiske personer enn finansforetak, også andre foretak som direkte eller indirekte har samme eier.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 annet ledd at en finansinstitusjon (finansforetak) skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Både konsesjonskravene og kravene om forsvarlig organisering og drift legger føringer for hvordan blant annet utkontraktering kan og bør organiseres. Etter dagens konsesjonspraksis på finansområdet skal normalt kjerneoppgaver, dvs. oppgaver som er nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomhet, beholdes i foretaket. Videre vil det ofte være stilt eksplisitte vilkår knyttet til tillatelser til å drive virksomhet på finansområdet som begrenser adgangen til å utkontraktere, og vilkår om at utkontraktering av oppgaver eller deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, i tilfelle bare kan gjennomføres på en måte som ikke svekker muligheten for forsvarlig tilsyn. På enkelte områder er det gitt lover og forskrifter som eksplisitt tillater utkontraktering av virksomhet. Pensjonskasser kan i medhold av forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 tredje og fjerde ledd utkontraktere sentrale deler av sin virksomhet. Utkontraktering av virksomhet i verdipapirforetak er regulert i verdipapirhandeloven § 9-11 annet ledd.

Forskrift 21. mai 2008 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT-forskriften) § 12 fastsetter at foretak har ansvar for at IKT-virksomheten oppfyller alle krav som følger av forskriften, også i de tilfeller der hele eller deler av IKT-virksomheten er utkontraktert. Utkontrakteringsavtalen mellom foretaket og oppdragstakeren skal sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra, og tilsyn hos IKT-leverandøren når Finanstilsynet anser at slikt tilsyn er nødvendig som en del av tilsynet med foretaket. Tilsvarende bestemmelse finnes i forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og intern-

kontroll (internkontrollforskriften) § 5, som angir at foretak har ansvar for risikostyring og internkontroll også der deler av virksomheten er utkontraktert. Utkontrakteringsavtalen mellom foretaket og oppdragstakeren «skal sikre at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig». Finanstilsynet har i rundskriv 14/2010 datert 31. mai 2010 fastsatt at IKT-oppgaver ikke kan utkontrakteres til landområder med høy risiko.

Et viktig generelt prinsipp ved finansforetaks virksomhet er at opplysninger om kunder er konfidensielle. Personopplysningsloven setter grenser for behandling og lagring av slike personopplysninger. Personopplysningsloven pålegger den behandlingsansvarlige en rekke plikter i forbindelse med behandling av personopplysninger. I gjeldende finanslovgivning er det gitt regler om taushetsplikt i forretningsbankloven § 18, sparebankloven § 21, forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 samt i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-13 og 3-14. Disse reglene går foran personopplysningslovens regler om utlevering av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 5, slik at personopplysninger ikke kan utleveres dersom dette er i strid med taushetspliktsbestemmelsene. Forretningsbankloven § 18 og sparebankloven § 21 pålegger taushetsplikt om «bankkundens forhold». Forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 og finansieringsvirksomhetsloven § 3-14 pålegger taushetsplikt om «andres forretningsmessige eller private forhold».

Det fremgår av lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven) § 3 første ledd, at Finanstilsynet skal «se til at de institusjoner det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter». Dette innebærer at Finanstilsynet blant annet skal håndheve de krav som stilles til institusjonen under tilsyn, herunder begrensningene i utkontraktering av virksomhet. Videre fremgår det av finanstilsynsloven § 4, som regulerer tilsynets adgang til å gi pålegg overfor institusjoner under tilsyn, i første ledd nr. 7, at Finanstilsynet har adgang til å pålegge de institusjoner det har tilsyn med «å rette på forholdet dersom en institusjons organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i eller eller [sic] i medhold av lov, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår. Det samme gjelder dersom institusjonens organer ikke har overholdt vedtekter eller interne ret-

ningslinjer fastsatt etter bestemmelser gitt i eller i medhold av lov». Disse bestemmelsene vil etter omstendighetene kunne gi Finanstilsynet adgang til å gripe inn overfor utkontraktering av virksomhet som anses i strid med lov, forskrift eller konsesjonsvedtak. Finanstilsynsloven inneholder imidlertid ingen særskilt hjemmel for Finanstilsynet til å gripe inn ved utkontraktering av virksomhet, ut over de mer generelle inngrepshjemplene som tilsynet har.

I medhold av finanstilsynsloven § 3 annet ledd annet punktum har Finanstilsynet hjemmel til å kreve utlevering av alle dokumenter som er nødvendig for å utføre tilsynet.

Bankene er en svært viktig del av vår samfunnsøkonomiske infrastruktur, blant annet for oppbevaring av sparemidler og utføring av betalingsstransaksjoner, herunder å motta kontantinnskudd og å utbetale kontanter. Banker har enerett til å ta imot innskudd fra publikum. Dette er en kjerneoppgave for bankene, og kan derfor i utgangspunktet ikke utkontrakteres. Det er av stor betydning at publikum har tilgang til bankinnskudd og betalingstjenester på en hensiktsmessig måte. Kunder må også ha adgang til å ta ut igjen sine innskudd. En bankkunde vil normalt ta kontakt med sin bank for å sette inn penger på konto, ta ut kontanter, betale regninger og få kontoinformasjon. Noen banker har over lang tid tilbudt en tjeneste kalt «bank i butikk». Denne tjenesten kan gi inntrykk av at bankene der overdrar oppgaven med å ta i mot innskudd fra allmennheten og andre oppgaver for kunden til dagligvarebutikker. Ved en slik tjeneste er det viktig at forholdet til bankenes innskuddsmonopol, hvem som på ethvert tidspunkt er ansvarlig for innskuddet etter at det er foretatt i butikken, jf. også finansavtaleloven § 27, og forholdet til taushetspliktregler og reglene om hvitvasking avklares og håndteres etter gjeldende regelverk. Spørsmålet om kontantbehandling i bankene kan også bli berørt. Etter det Finansdepartementet er kjent med behandler bankene de aktuelle butikkene som agenter. Begrepet agent er ikke entydig definert, og kan ha flere betydninger, reelt og formelt. Etter gjeldende rett må bruk av en «agent» i dette tilfellet, for at det ikke skal ha skjedd en urettmessig utkontraktering, innebære at kunden får godskrevet sitt innskudd på samme måte som kunden ville ha fått hvis kunden hadde henvendt seg direkte i en av bankens filialer, og dette uansett om innskudd skjer kontant eller ved overføring fra en konto til en annen. Bruk av agent vil for øvrig ikke på noen måte endre bankenes enerett til å ta imot innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler

fra allmennheten, samt bankenes enerett og plikt til håndteringen av kontanter. Denne type agentvirksomhet reiser også flere andre problemstillinger, blant annet spørsmål om håndtering av personopplysninger og hvitvasking.

Virksomhet som ikke er kjerneoppgaver, kan i noen tilfelle på nærmere vilkår utkontrakteres. Denne typen utkontraktering reiser en rekke problemstillinger, blant annet spørsmål knyttet til vern av personopplysninger, sikring av IKT-systemer og annen finansiell infrastruktur, beredskap og håndtering av hendelser på en trygg og effektiv måte og mulighet for tilsyn med den utkontrakterte virksomheten.

Oppmerksomheten om behovet for vern av konfidensielle personopplysninger har økt de siste årene, samtidig som omfanget av digital informasjon om den enkelte har økt. Misbruk av slik informasjon kan ta mange former, både i form av kriminell virksomhet og identitetstyveri, men også i form av misbruk gjennom kobling av personinformasjon til kommersielle formål. Vernet av konfidensiell informasjon ved utkontraktering er blitt et mer viktig område både for myndigheter og for institusjonene under tilsyn.

Ved utkontraktering av oppgaver til foretak i andre jurisdiksjoner kan problemstillingene nevnt i forrige avsnitt i enda større grad aktualiseres. Det vil derfor kunne ha betydning for vurderingen av om utkontrakteringen er i tråd med regelverket om utkontrakteringen skjer til et foretak i en annen jurisdiksjon, herunder om utkontraktering skjer til et foretak i en jurisdiksjon innenfor eller utenfor EØS.

Utkontraktering av for eksempel IKT-oppgaver til foretak i andre jurisdiksjoner vil kunne innebære at personopplysninger og andre data sendes over landegrensene. Dette reiser spørsmål om hvilken jurisdiksjon som faktisk regulerer håndteringen av dataene og om regelverket som gjelder er betryggende tatt i betraktning de hensyn som norsk lovgivning på området skal ivareta, for eksempel knyttet til personvern, taushetsplikt og tilsynsmyndigheters adgang til opplysninger. Hvorvidt Finanstilsynet vil være sikret adgang til å få utlevert informasjon hos oppdragstakeren vil derfor være et relevant moment ved vurderingen av risiko forbundet med utkontraktering og eventuelle begrensninger som eventuelt må fastsettes.

6.3.3 Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen viser i NOU 2011: 8 Ny finanslovgivning til at spørsmålet om finansforetaks adgang til å benytte oppdragstakere til å få

utført arbeidsoppgaver som ellers omfattes av deres konsesjon og vanlige virksomhet, ikke har vært gjenstand for alminnelig lovregulering.

Banklovkommisjonen fremholder at finansforetakenes bruk av oppdragstakere etter hvert er blitt så omfattende og mangeartet at foretakenes adgang til å overlate arbeidsoppgaver som inngår i virksomheten til oppdragstakere, bør avklares ved bestemmelser i den nye finanslovgivningen.

«Det naturlige utgangspunkt for en lovregulering er at finansforetakene, særlig ut fra kostnads- og effektiviseringshensyn, bør ha en ganske vid adgang til å gjøre bruk av oppdragstakere i sin virksomhet. *Banklovkommisjonen* viser til at finansforetakenes behov for å kunne sette bort arbeidsoppgaver til ulike typer av oppdragstakere i hovedsak kan tilbakeføres til forhold og utviklingstendenser av vesentlig og økende betydning for næringsvirksomhet i sin alminnelighet, både nasjonalt og internasjonalt.»

Om bakgrunnen for utkontraktering av virksomhet i finansnæringen uttaler *Banklovkommisjonen* blant annet:

«Bruk av oppdragstakere kan være nødvendig for å få tilgang til spesialkompetanse som ikke vil være tilgjengelig eller kan bygges opp innenfor egen organisasjon, eller for å oppnå tilgang til markeder eller distribusjonskanaler for egne produkter som ellers er utenfor rekkevidde. Hovedårsaken vil imidlertid gjennomgående ha sammenheng med foretakets konkurranseforhold og det kontinuerlige behov for kostnadsreduksjon og effektivisering av foretakenes virksomhet generelt sett. I så måte står de ulike deler av finansnæringen ikke i noen særstilling.»

Banklovkommisjonen viser blant annet til følgende som eksempler på oppgaver som i praksis utkontrakteres:

«De ulike finansforetaks bruk av oppdragstakere varierer en god del. Vanlige oppdrag vil gjelde arbeidsoppgaver knyttet til personal- og administrasjonsfunksjoner, økonomi- og kapitalforvaltning, aktuertjenester mv., men for eksempel for mindre pensjonskasser er det ikke uvanlig at det aller meste av virksomheten – unntatt det overordnede ansvar – bortsettes til andre, se Utredning nr. 12, NOU 2004: 24 Pensjonskasselovgivningen. Konsolidert for-

sikringslov side 95 til 96 om såkalte «nøkkelferdige pensjonskasser». Omvendt kan det dreie seg om spesialiserte oppdrag, for eksempel hvis en bank eller annet finansforetak overlater til et inkassoforetak å foreta innkreving av forfalte eller misligholdte lån, se Banklovkomisjonens Utredning nr. 5, NOU 1999: 31 Oppkjøp og inndrivning av fordringer, avsnitt 4.5.3.»

Etter Banklovkomisjonen vurdering gjør det seg gjeldende særlige hensyn som tilsier at finansforetakenes adgang til å benytte oppdragstakere i sin virksomhet likevel må undergis visse begrensninger:

«Det er etter *Banklovkomisjonens* oppfatning flere forhold som medfører at bruk av oppdragstakere reiser særlige spørsmål på finansområdet. For det første, et finansforetak driver konsesjonspliktig virksomhet. Konsesjon meddeles etter en vurdering fra konsesjonsmyndighetens side av det enkelte foretaks forutsetninger for å drive den virksomhet som omfattes av den enkelte konsesjon på en forsvarlig måte i samsvar med de hensyn finanslovgivningen skal ivareta. Det er derfor selvsagt at et finansforetak ikke har adgang til å overlate til et annet foretak å forestå utførelsen av hele den virksomhet som kan drives i henhold til foretakets konsesjon. Også bruk av oppdragstakere for å få utført sentrale deler av konsesjonspliktig virksomhet reiser særlige problemer, enten fordi oppdragstakere ikke har tilsvarende konsesjon eller – dersom dette er tilfellet – fordi det dreier seg om en form for samarbeid mellom ellers uavhengige finansforetak. Dessuten kreves det i lovgivningen at finansforetak skal organisere og drive sin virksomhet på forsvarlig måte innenfor betryggende styrings- og kontrollsystemer som omfatter den samlede virksomhet, jf. lovutkastet kapittel 13.

Omfattende bruk av oppdragstakere kan representere en betydelig utfordring i denne sammenheng, blant annet fordi det kan vanskeliggjøre så vel foretakets egen overordnede styring av virksomheten som det offentlige tilsyn med finansforetaket og dets virksomhet. Omfanget og arten av de arbeidsoppgaver som overlates til én eller flere oppdragstakere og forholdet mellom utsatte arbeidsoppgaver og den samlede virksomhet i et finansforetak, vil da være relevante forhold ved vurderingen. Det samme gjelder omfanget og arten av kundeopplysninger undergitt taushetsplikt som oppdragstakeren vil trenge for å utføre oppdra-

get, samt tiltakene fra finansforetakets side for å påse at oppdragstakeren overholder taushetsplikten etter lovutkastet § 9-7. Om oppdragstakeren selv er et finansforetak undergitt tilsyn i Norge eller i annen EU/EØS stat, vil også kunne ha betydning. Det samme vil for øvrig også gjelde størrelsen av finansforetaket. Hensynet til rasjonell drift i mindre foretak setter således i praksis grenser for i hvilken utstrekning det enkelte foretak kan bygge opp slik egen kapasitet og kompetanse på en rekke områder som trengs for at foretaket skal kunne hevde seg på finansmarkedet i konkurranse med foretak innenfor ulike finansgrupperinger.

På bakgrunn av disse forhold mener *Banklovkomisjonen* at grenser for finansforetaks adgang til å bruke oppdragstakere vanskelig kan fastsettes i konkrete regler. Variasjonsbredden er stor med til dels betydelige forskjeller mellom de ulike tilfelle som kan oppstå i praksis. Samtidig er det prinsipielt viktig at det av loven fremgår at finansforetakenes adgang til å bruke oppdragstakere, må undergis begrensninger når dette er nødvendig for at de vesentlig offentligrettslige hensyn som ligger til grunn for finanslovgivningen skal sikres gjennomslag. Det er derfor behov for et vesentlig unntak fra hovedregelen om at finansforetak kan gjøre bruk av oppdragstakere i sin virksomhet.»

Etter *Banklovkomisjonens* oppfatning bør det generelt kreves av finansforetak at oppdragstakere ikke blir benyttet i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som betryggende i forhold til de krav som stilles til styring av finansforetakets samlede virksomhet. Det vises videre til at vurdering av enkelttilfelle for øvrig vil være en oppgave for tilsynsmyndighetene, jf. den påleggshjemmel for Finanstilsynet som foreslås i utkastets § 2-24 første ledd annet punktum.

Banklovkomisjonen viser til at kommisjonen har lagt stor vekt på reglene om utkontraktering («outsourcing») i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet (Solvency II) (heretter forsikringsdirektivet) ved utformingen av utkastet til § 2-24 i ny finansforetakslov. Bestemmelsene om utkontraktering i forsikringsdirektivet følger to hovedspor. For det første, i direktivets fortale punkt 37 og i artikkel 38 legges hovedvekten på å sikre at den utkontrakterte virksomhet forblir fullt ut undergitt offentlig tilsyn. Medlemsstatene plikter å stille de vilkår for utkontrakteringen og i for-

hold til oppdragstakeren som trengs for at tilsynet ikke vanskeliggjøres. Formålet er å sikre at oppdragstakeren samarbeider med tilsynsmyndigheten og gir tilgang til opplysninger og adgang til stedlig tilsyn. For det annet inneholder direktivet artikkel 49 regler som setter vilkår for et forsikringsforetaks adgang til utkontraktering av deler av virksomheten. Det fastsettes generelt at foretaket fortsatt skal ha det fulle ansvar for at dets plikter i henhold til direktivet vil bli oppfylt. Dessuten setter artikkel 49 nr. 2 forbud mot at «critical or important operational functions or activities» blir utkontraktert på en måte som vil:

«[...]

- materially impairing the quality of the system of governance of the undertaking
- unduly increasing the operational risk,
- impairing the ability of the supervisory authorities to monitor compliance of the undertaking with its obligations,
- undermining the continuous and satisfactory services to policy holders.»

I direktivet artikkel 49 fremgår det at utkontraktering av «critical or important operational functions or activities» ikke skal kunne gå på bekostning av ulike styrings-, risiko-, tilsyns- og kundehensyn knyttet til det forsikringsforetak som utkontrakterer deler av sin virksomhet. Videre fremgår det av direktivet artikkel 39 at utkontraktert virksomhet fortsatt skal være undergitt betryggende tilsyn og kontroll fra tilsynsmyndigheter og revisorer.

Banklovkommissjonen gir uttrykk for at dette er viktige elementer som bør gjelde for finansforetak generelt. Banklovkommissjonen viser i denne sammenhengen til at selv om kredittinstitusjonsdirektivet (direktiv 2000/12/EF) ikke inneholder tilsvarende bestemmelser om utkontraktering som forsikringsdirektivet, så inneholder imidlertid direktivets artikkel 22 et alminnelig krav til kredittinstitusjonenes «system of governance» som omfatter de samme forhold som forsikringsdirektivet artikkel 41. Dette gir etter kommisjonens syn et visst grunnlag for å anta at bestemmelsen vil bli anvendt i det store og hele på en måte som er i samsvar med forsikringsdirektivet artikkel 49.

6.3.4 Finanstilsynets utkast

Finanstilsynet har i sitt høringsnotat 12. august 2011 med utkast til lovregler som gjennomfører i norsk rett EØS-regler som svarer til Solvens II-regelverket foreslått en egen bestemmelse om

utkontraktering i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6, jf. forslaget til ny § 6-3. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 49 og fastsetter forskriftshjemmel for gjennomføring av artikkel 38 samt nivå 2-bestemmelser. Det vises for øvrig til det som fremgår ovenfor under avsnitt 2.3 om Finanstilsynets høringsnotat og høringen av dette forslaget.

6.3.5 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge støtter i hovedsak Banklovkommissjonens vurdering og forslag til regler om markedssadgang og konsesjoner i utkastet kapittel 2 og 4. I tilknytning til utkastet § 13-1 om krav til forsvarlig virksomhet uttaler Finans Norge blant annet at det bør vurderes «om det er behov for bestemmelser om egnethet for ansatte i nøkkelposisjoner (fit and proper) og utkontraktering (outsourcing)». I høringsvaret i tilknytning til Finanstilsynets høringsnotat 12. august 2011 uttaler Finans Norge (FNO) følgende på side 12–13:

«Finanstilsynet foreslår en egen lovbestemmelse som gjennomfører regler om utkontraktering i direktivet artikkel 49, og som fastsetter forskriftshjemmel for gjennomføring av artikkel 38 samt nivå 2-bestemmelser.

FNO støtter i utgangspunktet forslaget, men mener bestemmelsen knyttet til utkontraktering er uklar når det gjelder hvor langt forsikringsselskapenes ansvar går. Dette må tydelig fremkomme, eventuelt ved gjennomføring av nivå 2-bestemmelsene som er under utarbeidelse.»

Forbrukerombudet viser i sin høringsuttalelse til forslaget til ny finansforetakslov til at Forbrukerombudet i forskrift om kredittavtaler § 16 er gitt tilsyn med finansavtalelovens bestemmelser om markedsføring av kredittavtaler, og uttaler videre:

«Jeg er i forskrift med [sic] om kredittavtaler § 16 gitt tilsyn med finansavtalelovens bestemmelser om markedsføring av kredittavtaler. Gjennom dette tilsynsarbeidet ser jeg flere eksempler på bruk av oppdragstakere i forbindelse med markedsføring av kreditt. Foruten markedsføring fra tradisjonelle låneagenter har jeg de siste årene møtt visse utfordringer knyttet til internettbaserte kredittformidlings-sider. Dette er gjerne websider, både norske og utenlandske, som presenterer annonser for ulike kredittyttere. Jeg opplever det tidvis utfordrende å avdekke hvem som står bak websi-

dene, det kan også være vanskelig å oppnå kontakt med disse, og det kan være utfordrende å få dem til å iverksette nødvendige endringer. Websidene markedsfører seg på lik linje med andre lånetilbydere og får på den måten forbrukere til å oppsøke siden. På annonsørens web-side får forbrukerne presentert ulike annonser for kreditt og ved å klikke på annonsene blir man ledet til kredittytters hjemmeside, gjerne direkte til et søknadsskjema. Websiden får presumptivt en økonomisk kompensasjon for den trafikk de genererer videre til de enkelte kredittytterne.

Jeg opplever at det i denne gruppen av annonsører er flere aktører som har vanskelig med å etterleve finansavtalelovens bestemmelser. Dette gjelder i særlig grad markedsføring for egen nettside, men også når det gjelder informasjon knyttet til de ulike tilbud man finner på den aktuelle siden. Gjennom å benytte slike samarbeidspartnere kan finansforetakene potensielt oppnå et økt kundetilfang som følge av en pågående, villedende og utilstrekkelig informativ markedsføring.

Bestemmelsen som er foreslått i § 2-24 tredje ledd bør kunne tjene som en hjemmel for å holde foretak ansvarlig i tilfeller hvor oppdragstakere eksempelvis bryter markedsføringsloven eller finansavtaleloven. Dette bør etter mitt syn også gjelde dersom oppdraget utføres gjennom flere ledd, eksempelvis ved at oppdragstaker benytter ulike samarbeidspartnere. Det avgjørende bør etter mitt syn være at foretaket må være ansvarlig for hvordan dets tjenester presenteres for potensielle kunder. Om nødvendig bes det om at dette presiseres i kommentarene til § 2-24.»

Advokatfirmaet Selmer gir i sin høringsuttalelse til Finanstilsynets høringsnotat 12. august 2011 på s. 4–5 blant annet uttrykk for følgende:

«Den foreslåtte bestemmelse om utkontraktering i utkastet til ny forsikringsvirksomhetslov § 6-3, åpner for utkontraktering av oppgaver og funksjoner så lenge Brannkassen kan opprettholde en forsvarlig styring av risiko og internkontroll. Brannkassene legger til grunn at den arbeidsfordeling og utkontraktering som inngår i samarbeidet med Gjensidige under ny Hovedavtale kan videreføres (jf. under punkt 2 ovenfor). Vi har også merket oss at det innføres en forskriftshjemmel som åpner for at departementet kan 'fastsette nærmere regler om utkontraktering'. Brannkassene legger til

grunn at hjemmelen ikke vil bli brukt til å innskrenke den frihet som ellers følger av utkastets § 6-3.»

6.3.6 Departementets vurdering

Banklovkommisjonen viser som nevnt over til at finansforetakenes bruk av oppdragstakere etter hvert har blitt så omfattende og mangeartet at foretakenes adgang til å overlate arbeidsoppgaver til en tredjepart bør avklares ved bestemmelser i finanslovgivningen. Departementet er enig i at det er flere forhold som medfører at bruk av oppdragstakere reiser særlige spørsmål på finansområdet.

Departementet slutter seg også til at det er naturlig å se hen til hvordan utkontraktering skal håndteres etter nytt EU-regelverk. Kredittinstitusjonsdirektivet er etter at Banklovkommisjonens avga sin utredning erstattet av direktiv 2013/36/EU (CRD IV-direktivet), som foreløpig ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Bestemmelsen i kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 22 synes her i stor grad videreført i artikkel 74. Departementet anser, som Banklovkommisjonen, at det uavhengig av dette neppe er noe til hinder for at nasjonale lovregler om utkontraktering generelt utformes med utgangspunkt i forsikringsdirektivet artiklene 38 og 49.

Utkontraktering har flere fordeler, både for finansforetakene selv og for finansmarkedet som helhet. Institusjonene vil kunne skaffe den nødvendige ekspertise til en lavere kostnad, og dermed øke sin konkurransevne. Utkontraktering vil også kunne gi bedre og mer driftssikre tjenester ved å gi foretaket tilgang til et profesjonelt miljø av en viss kritisk størrelse. Slike større miljøer kan blant annet gi foretaket bedre tilgang til spisskompetanse og redusere dets avhengighet av nøkkelpersonell.

Utkontraktering kan imidlertid medføre utfordringer både for foretakene selv, andre markedssaktører og for tilsynsmyndighetene. Overføring av funksjon til andre vil kunne svekke institusjonens kontroll med funksjonen og dens utførelse, og vil kunne skape et avhengighetsforhold til utenforstående. Valg av en tjenesteleverandør som ikke har den nødvendige kvaliteten kan lede til feil og forsinkelser som i verste fall kan medføre systemrisiko for markedet som helhet. I tillegg kan tilsynsmyndighetens tilgang til informasjon om institusjonenes virksomhet reelt sett kunne forsinkes eller reduseres.

Ved vurderingen av hvilken risiko som er forbundet med en utkontrakteringsavtale vil det

være av stor betydning hvem utkontraktingen skjer til, herunder om utkontraktingen skjer eksternt eller konserninternt. Utkontrakting innenfor konsernet kan gi opphav til andre interessekonflikter enn ved utkontrakting til eksterne leverandører, det kan blant annet være uklart om tjenestene leveres på alminnelige forretningsmessige vilkår.

Et finansforetak kan i utgangspunktet ikke overlate til et annet foretak å forestå utførelsen av hele den virksomhet som kan drives i henhold til foretakets konsesjon. Adgangen til å utkontraktere avgrensede deler av virksomheten bør avhenge av hvor sentral oppgaven er i forhold til de oppgavene som omfattes av foretakets konsesjon. Oppgaver eller funksjoner som ikke er nødvendig for den konsesjonsbelagte virksomheten bør kunne tillates utkontraktert i noen utstrekning. Det bør også ha betydning om oppdragstaker er et foretak som har konsesjon og er underlagt tilsyn eller ikke, og hva slags relasjon det er mellom det foretaket som utkontrakterer virksomhet og oppdragstakeren.

Departementet uttalte i Prop. 87 L (2013–2014) på s. 71 at lovreguleringen av utkontrakting på finansmarkedsområdet bør følge to hovedspor. For det første bør det være bestemmelser som regulerer adgangen til å utkontraktere virksomhet for de ulike kategorier foretak på finansmarkedsområdet. Finansforetaks adgang til utkontrakting ble i Prop. 87 L (2013–2014) foreslått regulert i en ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 a. En bestemmelse med tilsvarende innhold foreslås i finansforetaksloven § 13-4. For det annet bør det være bestemmelser i finanstilsynsloven som pålegger institusjonene under tilsyn meldeplikt ved utkontrakting og som gir Finanstilsynet adgang til på nærmere vilkår å gripe inn i utkontrakting av virksomhet i institusjoner under tilsyn, jf. forslaget til finanstilsynslov ny § 4 c første og annet ledd i Prop. 87 L (2013–2014).

Departementet går ikke inn for å følge opp Finanstilsynets utkast i høringsnotat 12. august 2011 til nye regler om utkontrakting i forsikringsvirksomhetsloven. Det vises til omtalen av Finanstilsynets høringsnotat i kapittel 2.3 ovenfor.

Forslaget til § 13-4 innebærer, i tråd med det som nå følger av praksis, lovfesting av at kjerneoppgaver ikke kan utkontrakteres med mindre det er gitt adgang til slik utkontrakting i bestemmelser gitt i eller i medhold av lov. Dette innebærer at den konsesjonsbelagte virksomheten i utgangspunktet skal drives i foretaket som har konsesjon til å drive denne virksomheten. Hva

som skal anses som kjerneoppgaver vil bero på en konkret vurdering med utgangspunkt i om oppgaven er en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomhet. Et eksempel på konsesjonsbelagte virksomhet er å ta imot innskudd fra allmennheten.

Eksempler på oppgaver som må anses som en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomheten er utbetaling av kontanter og bankenes kredittvurderinger. Utbetaling av kontanter kan likevel gjennomføres på flere måter, for eksempel gjennom uttak i forbindelse med kortbetaling. At bankenes kredittvurderinger i utgangspunktet ikke kan utkontrakteres, er likevel ikke til hinder for at bankene kan innhente kredittopplysninger fra eksterne tilbydere, eller for at bankene bruker eksternt utviklede systemer for kredittanalyser. Det sentrale er at bankene selv må foreta den endelige kredittvurderingen og ha kompetanse til å forstå risikoen.

For forsikringsforetak vil overtakelse av forsikringsrisiko anses som kjernevirksomhet, som ikke kan utkontrakteres. Foretakets kapitalforvaltning og skadebehandlingsfunksjon er eksempler på oppgaver det i dag er vanlig å utkontraktere. Grensetilfeller som vil kunne oppstå, må vurderes opp mot kriteriet om hva som er en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomheten. Lovforslaget her er ikke ment å gjøre endringer i den praksis som utøves i forsikringsforetakene i dag. For pensjonskasser foreslås någjeldende bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 7-7 tredje og fjerde ledd videreført i samme lovs 2-2 tredje og fjerde ledd.

Som Banklovkommisjonen peker på, er variasjonsbredden når det gjelder utkontrakting stor med til dels betydelige forskjeller mellom de ulike tilfelle som kan oppstå i praksis. Dette tilsier at man vanskelig kan regulere grensene for utkontrakting uttømmende i lovtekst. Det vil derfor fortsatt blant annet være behov for nærmere regulering av tillatt omfang av utkontrakting i konsesjonspraksis, dvs. at det kan oppstilles begrensninger i adgangen til å utkontraktere som vilkår for å gi konsesjon til virksomhet på finansmarkedsområdet. Av samme grunn bør også departementet gis adgang til å gi nærmere regler i forskrift, herunder gjøre unntak fra forbudet mot utkontrakting.

Utkontrakting av virksomheten eller deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, foreslås bare tillatt hvis den gjennomføres på en måte og innenfor rammer som sikrer at de hensyn som ligger til grunn for konsesjonsreglene ikke blir dårligere ivaretatt som følge av utkontrakte-

ringen, og at muligheten for forsvarlig tilsyn ikke svekkes.

Finansforetaket som foretar utkontraktering av oppgaver må selv inneha den nødvendige kompetanse til å vurdere utførelsen av de utkontrakterte oppgavene. Det er et viktig prinsipp at utkontraktering ikke fritar finansforetaket for det juridiske ansvaret for virksomheten som utkontrakteres. Det vises til skranker for utkontraktering av slik virksomhet i forslaget til § 13-4 første ledd første punktum.

Finansforetaket må derfor blant annet sørge for at det i avtaleforhold med oppdragstakere sikres nødvendig grunnlag for at Finanstilsynet gis tilgang til opplysninger og mulighet for tilsyn hos oppdragstakeren, tilsvarende som om institusjonen selv hadde drevet den utkontrakterte virksomheten. Oppdragstaker skal ha tilstrekkelig kunnskap om og holde seg innenfor de lover, forskrifter og retningslinjer som gjelder for den utkontrakterte oppgaven. I avtaler om utkontraktering bør oppdragstakerens rettigheter og juridiske ansvar komme klart frem slik at oppdragstakeren forstår de sikkerhetsrutiner og tiltak som skal komme til anvendelse ved uønskede hendelser. Videre skal avtalen regulere oppdragstakerens adgang til selv å utkontraktere den aktuelle oppgaven (såkalt under-utkontraktering). Det skal gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyse for det som utkontrakteres, herunder analyse av konsekvensene for sikkerhet og personvern.

Det vises til lovforslaget § 13-4.

6.4 Foretaksrettslige regler om egenkapital og fremmedkapital

6.4.1 Gjeldende rett

Aksjelovgivningen gir regler om aksjekapital og annen egenkapital for de foretakene som er organisert som aksjeselskaper (allmennaksjeselskaper).

For foretak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, herunder sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper, er det rettslige utgangspunktet mer komplisert. På egenkapitalsiden kan det prinsipielt sondres mellom egenkapital uten eierbeføyelser (grunnfondskapital) og egenkapital med eierbeføyelser i større eller mindre utstrekning (herunder særlig grunnfondsbeviskapital, men også garantikapital og medlemsinnskudd i gjensidige selskaper og kredittforeninger).

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b inneholder regler om kapitalforhold for finansforetak. Bestemmelsene i kapittel 2b kom inn i

loven i 2009, etter forslag fra departementet i Ot.prp. nr. 75 (2008–2009). I kapittel 2b avsnitt I er det regler om egenkapital og annen kapital. Bestemmelsene gjelder både finansinstitusjoner som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form.

Egenkapitalen i en finansinstitusjon omfatter kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som aksjekapital, grunnfondskapital eller eierandelskapital, samt andre former for opptjent egenkapital, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-1 første ledd.

I en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal den innbetalte egenkapital som ikke er eierandelskapital, samt egenkapital som senere er tilført grunnfondskapitalen som avkastning eller overskudd, tilordnes et grunnfond. Som grunnfondskapital regnes også gavefond og annen egenkapital tilordnet grunnfondskapitalen. I gjensidige forsikringsforetak kan vedtektene bestemme at foretaket skal ha et garantifond.

I tillegg til grunnfond eller garantifond, kan en finansinstitusjon som ikke er organisert i aksjeselskaps form, utstede egenkapitalbevis som gir eierbeføyelser i foretaket, etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b. Innbetalt kapital som etter vedtektene er knyttet til egenkapitalbevis som gir eierbeføyelser i foretaket, kalles eierandelskapital. Eierandelskapitalen omfatter også utjevningsfondet og annen kapital tilført eierandelskapitalen som avkastning eller overskudd. Egenkapitalbevis er nærmere omtalt i kapittel 9.1 nedenfor.

Aksjekapital, grunnfondskapital, eierandelskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital i finansinstitusjon, skal som hovedregel innbetales i penger, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-3. Aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes ved sammenslåing eller deling av finansinstitusjoner eller av virksomheten i finansinstitusjoner, kan likevel helt eller delvis innbetales i annet enn penger. Det samme gjelder aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes som vederlag for helt eller delvis erverv av annen finansinstitusjon eller annet foretak som kan inngå i finanskonsern, eller av virksomhet i slikt foretak.

I finansieringsvirksomhetsloven §§ 2b-4 og 2b-5 er det regler om fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital. Fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital er fremmedkapitalinstrumenter som har egenskaper som innebærer instrumentene kan godkjennes som ansvarlig kapital etter kapitalkravsreglene. Bestemmel-

sene er imidlertid ikke uttømmende, og er ikke til hinder for at foretaket med samtykke fra Finanstilsynet utsteder andre kapitalinstrumenter som Finanstilsynet godkjenner som kjernekapital etter ellers gjeldende regler.

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b inneholder også andre bestemmelser om kapitalforhold for finansinstitusjoner, herunder regler om nedsettelse av finansinstitusjoners egenkapital, erverv av egne aksjer og egenkapitalbevis og disponering av overskudd i finansinstitusjon som ikke har utstedt egenkapitalbevis. I tillegg inneholder avsnitt II i kapittel 2b detaljerte regler om egenkapitalbevis, jf. omtale i kapittel 9.1 nedenfor.

For finansinstitusjoner som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap gjelder reglene i aksjeloven eller allmennaksjeloven i tillegg til reglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b.

I finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2 avsnitt IV (§§ 2-25 til 2-35) er det regler om obligasjoner med fortrinnsrett, som er et viktig fremmedkapitalinstrument for kredittforetak.

6.4.2 Banklovkomisjonens utkast

Banklovkomisjonens utkast til kapittel 10 og 11 i loven inneholder regler som i hovedsak viderefører finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b, men med enkelte endringer. Banklovkomisjonen har valgt å dele finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b i to kapitler i lovutkastet, slik at egenkapitalbevisene kommer i et eget kapittel, jf. lovutkastet kapittel 11.

Lovutkastet kapittel 10 «Kapitalforhold» er i stor grad en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b avsnitt I. Banklovkomisjonen har imidlertid foreslått å lovfeste regler om fondsobligasjonskapital, som kommisjonen antar vil være den viktigste form for kjernekapital i finansforetak, jf. lovutkastet § 10-5. Banklovkomisjonen viser i denne sammenheng til at spørsmålet om lovfesting av foretaksrettslige hovedregler om fondsobligasjonskapital er kommet i en annen stilling som følge av de endringer i kredittinstitusjonsdirektivets regler om beregningen av ansvarlig kapital som ble gjennomført ved direktiv 2009/111/EF. Direktivet har utførlige regler som innfører nye særlige krav til kapitalinstrumenter som oppfyller særlige krav til tapsbærende egenskaper. Kravene innebærer at kapital med egenskaper som er typisk for både lånekapital og egenkapital (hybridkapital), ved beregningen av ansvarlig kapital skal kunne regnes som kjernekapital likt med egenkapital innenfor fastsatte beløpsmes-

sige grenser. Det foreslås også særlige regler som åpner for konvertering av fondsobligasjonskapital til aksjekapital i samsvar med aksjerettslige prinsipper.

Banklovkomisjonen har valgt å videreføre begrepet «fondsobligasjonskapital» som betegnelse på de kapitalinstrumenter som etter direktivet nå kan regnes som kjernekapital likt med egenkapital, blant annet for å markere skillet til andre former for hybridkapital som nærmest har karakter av ansvarlig lånekapital uten avtalefastsatt løpetid. Hovedkomponentene i kapitalgrunnlag for finansforetak har i følge Banklovkomisjonen vært, og vil fortsatt være, 1) egenkapital generelt, uavhengig av form, 2) fondsobligasjonskapital og 3) ansvarlig lånekapital.

Lovutkastet kapittel 11 viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b avsnitt II om egenkapitalbevis, jf. omtale nedenfor i kapittel 9.1.1.

Banklovkomisjonens har ikke foreslått endringer i reglene om obligasjoner med fortrinnsrett, og utkastet legger opp til at disse reglene skal forbli i finansieringsvirksomhetsloven.

6.4.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen viser til at det for enkelte former for ansvarlig kapital (eierandelskapital, jf. lovutkastet § 10-2, samt preferansekapital, jf. lovutkastet § 10-4) er regulert at det er generalforsamlingen som treffer beslutning om opptak av kapitalen, mens det for ansvarlig lån og fondsobligasjonskapital ikke er regulert hvem som har kompetanse til å beslutte opptak av kapitalen. Advokatforeningen mener det bør vurderes å angi i loven hvilket organ som har kompetanse til å beslutte opptak av fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital. Videre bemerker Advokatforeningen at oppbyggingen av lovutkastet har medført at enkelte spørsmål knyttet til eierandelskapital og egenkapitalbevis har blitt behandlet både i kapittel 10 og 11.

Finans Norge (FNO) mener at bestemmelsen i utkastet § 10-9 går for langt når den krever at en styrefullmakt til erverv av egne aksjer må godkjennes av Finanstilsynet før den kan anvendes. FNO mener det vil være vanskelig for tilsynet å gå inn og overprøve og eventuelt nekte å godkjenne styrets forretningsmessige begrunnelse. FNO mener det bør være tilstrekkelig at styrefullmakten meddeles Finanstilsynet, og at tilsynet på vanlig måte kan gripe inn dersom det finner at bruken av fullmakten er i strid med soliditets- og tilsynsmessige forhold. FNO mener videre at det av

bestemmelsen i utkastet § 10-9 bør gå klart frem av regelverket at det kan tas pant i egne aksjer, jf. allmennaksjeloven § 9-5.

Pensjonskasseforeningen har en merknad til lovutkastet § 10-3 om at egenkapital kun kan innbetales i penger. Pensjonskasseforeningen viser til at det ikke er uvanlig at særlig kommuner har styrket egenkapitalen i en pensjonskasse ved overføring av eiendom. Pensjonskasseforeningen mener det fortsatt bør være adgang til dette og foreslår at aksjeloven § 2-7, som gir en generell adgang til tinginnskudd, gjøres fullt ut gjeldende for pensjonskasser.

6.4.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår regler om egenkapital i lovforslaget kapittel 10 og regler om fremmedkapital i lovforslaget kapittel 11. Disse bestemmelsene skal etter forslaget være felles for alle finansforetak, uavhengig av hvordan foretaket er organisert eller hva slags virksomhet som drives.

I lovforslaget kapittel 10 avsnitt I foreslår departementet regler om egenkapital som i hovedsak viderefører reglene om egenkapital i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b avsnitt I og avsnitt III. Bestemmelsene er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett med enkelte redaksjonelle endringer. Departementet har i utformingen av lovforslaget kapittel 10 blant annet lagt vekt på å søke å unngå at samme spørsmål blir regulert flere steder, jf. høringsmerknaden fra Advokatforeningen.

Departementet foreslår å presisere hva som regnes som egenkapital i finansforetak i lovforslaget § 10-1 første og annet ledd. I tredje ledd foreslås en hjemmel for å gi forskrift om finansforetaks adgang til å etablere forskjellige klasser av egenkapitalbevis og aksjer. Bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-1 annet og tredje ledd om eierbrøken i finansforetak som har utstedt egenkapitalbevis, som regulerer fordelingen av kapital mellom den selveiende kapitalen (grunnfondskapitalen) og eierandelskapitalen, foreslås videreført som en egen bestemmelse, jf. lovforslaget § 10-2.

Lovforslaget § 10-3 svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast. For å imøtekomme Pensjonskasseforeningens merknad om at det for pensjonskasser kan være aktuelt å overføre eiendom til en pensjonskasse for å styrke egenkapitalen i pensjonskassen, foreslår departementet å åpne for at det i forskrift eller enkeltvedtak kan gjøres unntak fra kravet om innbetaling i penger.

Bestemmelsene i lovforslaget §§ 10-4 til 10-7 svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til §§ 10-8 til 10-11, men med enkelte redaksjonelle endringer. Departementet har merket seg merkna-den fra FNO om at det bør fremgå klart at det kan avtales avtalepant i egne aksjer. Departementet viser til at reglene i allmennaksjeloven § 9-5 om avtalepant i egne aksjer gjøres gjeldende både for finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. lovforslaget § 10-5 første ledd og for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. § 10-5 annet ledd annet punktum. Henvisningen til allmennaksjeloven § 9-5 innebærer at avtalepant likestilles med erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens utkast om at fullmakt for styret til å beslutte erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis ikke kan benyttes før den er godkjent av Finanstilsynet. Departementet viser til at dette er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 2b-8 tredje ledd.

Departementet foreslår regler om egenkapitalbevis i lovforslaget kapittel 10 avsnitt II. Egenkapitalbevis er nærmere omtalt i kapittel 9.1.

I lovforslaget kapittel 11 foreslår departementet regler om fremmedkapital. Departementet foreslår i § 11-1 første ledd å definere fremmedkapital som alle former for kapital som ikke er egenkapital. I første ledd annet punktum foreslår departementet å presisere at et foretak kan ha flere former for fremmedkapital med ulike økonomiske rettigheter og plikter. Annet ledd presiserer at innskudd i bank regnes som fremmedkapital.

Departementet foreslår i § 11-2 generelle regler om opptak, nedskrivning og konvertering av fremmedkapital. Det må i utgangspunktet være opp til foretakene selv å utforme kapitalinstrumentene. Foretakene vil normalt utforme fremmedkapitalinstrumentene slik at de har de egenskapene det er krav om for forskjellige typer kapital i kapitalkravsregelverket. Departementet foreslår ikke egne lovregler om bestemte former for fremmedkapital. Lovforslaget åpner imidlertid for at departementet i forskrift kan gi regler om ulike former for fremmedkapital, som for eksempel fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital. Departementet kan etter forslaget også gi forskrift om nedskrivning av fremmedkapital og prioritet ved nedskrivning. Departementet kan treffe enkeltvedtak eller gi forskrift om konvertering av fremmedkapital i finansforetak til egenkapital.

Departementet foreslår også, i tråd med sitt forslag om å oppheve finansieringsvirksomhetsloven, å flytte reglene om obligasjoner med for-

trinnsrett fra finansieringsvirksomhetsloven til lovforslaget kapittel 11 avsnitt II.

6.5 Krav til forsvarlig virksomhet mv.

6.5.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 stiller krav om at en finansinstitusjon skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Det heter videre at dette blant annet innebærer at institusjonen skal ha klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling, klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger og hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko som institusjonen er eller kan bli eksponert for. Styrings- og kontrollordningene samt retningslinjene og rutinene skal stå i forhold til risikoen ved og omfanget av virksomheten i institusjonen. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til artikkel 22 i EUs direktiv 2006/48/EF (kredittinstitusjonsdirektivet). Kredittinstitusjonsdirektivet er erstattet av direktiv 2013/36/EU (CRD IV-direktivet), som foreløpig ikke er tatt inn i EØS-avtalen. Bestemmelsen i kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 22 synes her i stor grad videreført i artikkel 74. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 er gjort gjeldende for alle typer finansinstitusjoner.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b skal finansinstitusjoner foreta en *egenvurdering av risiko og kapitalbehov*. Regelen ble endret og bygget ut ved lovendring av 14. juni 2013, som en del av det nye kapitaldekningsregelverket for banker, kredittforetak mv., jf. forslagene i Prop. 96 L (2012–2013). Reglene bygger på kommende EØS-regler som svarer til EUs direktiv 2013/36/EU (CRD IV) og EUs forordning 575/2013 (CRR), som igjen bygger på de såkalte Basel III-standardene. Lovendringene trådte i kraft fra 1. juli 2013. Bestemmelsen fastsetter blant annet at en finansinstitusjon til enhver tid skal ha oversikt over, og med jevne mellomrom vurdere, hvilke enkelte risikoer og samlet risiko, herunder systemrisiko, som er knyttet til virksomheten. Ved vurderingen av risiko skal det tas hensyn til kredittrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko, systemrisiko og annen risiko ved de enkelte virksomhetsområdene. Institusjonen skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengre sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Bestemmelsen gjelder for banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern, men ikke for forsikringsselskaper og pensjonskasser. Det er med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b gitt en forskrift av 22.

september 2008 nr. 1080 om risikostyring og internkontroll. Forskriften er fastsatt av Finanstilsynet, og gjelder for alle finansinstitusjoner.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 c skal en finansinstitusjon offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til institusjonen og ansvarlig kapital. Banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern skal i tillegg offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel. Bestemmelsen reflekterer pilar III i Basel-regelverket og EUs direktiv 2013/36/EU (CRD IV).

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 d pålegger Finanstilsynet å vurdere alle risikoer som institusjonene er og kan bli utsatt for, og den risikoen som institusjonene representerer for det finansielle systemet. Finanstilsynet kan etter bestemmelsen pålegge institusjonene å ha en høyere kapital enn det som følger av de lovbestemte minstekrav. Finanstilsynet kan også kreve at institusjoner som ikke oppfyller krav i lov om forskrift, iverksetter nødvendige tiltak for å rette opp dette. Bestemmelsen reflekterer pilar II om tilsynsmessig oppfølging i Basel-regelverket og EUs direktiv 2013/36/EU (CRD IV).

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 stiller krav til finansinstitusjoners likviditetsstyring. Etter bestemmelsen skal en finansinstitusjon sørge for at den til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Institusjonen skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Nærmere regler er gitt i forskrift 29. juni 2007 nr. 747 om forsvarlig likviditetsstyring. Forskriften gjelder generelt for finansinstitusjoner.

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 skal forsikringsselskaper sørge for en forsvarlig *kapitalforvaltning*. For å sikre oppfyllelse av dets forsikringsforpliktelser skal forsikringsselskapet sørge for at eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene til enhver tid er plassert på en hensiktsmessig og betryggende måte sett i forhold til arten av forsikringsforpliktelsene og hensynet til sikkerhet, risikospredning, likviditet og avkastning. Med hjemmel i bestemmelsen er det gitt en forskrift av 17. desember 2007 nr. 1456 om skadeforsikringsselskapers kapitalforvaltning og en forskrift av 17. desember 2007 nr. 1457 om livsforsikringsselskapenes og pensjonsforetaks kapitalforvaltning. I begge forskriftenes kapittel to er det satt kvalitative rammer for kapitalforvaltningen, mens det i kapittel tre er satt kvantitative rammer for plasseringer av eiendeler som dekker de forsikringstekniske avsetningene.

6.5.2 EØS-rett

Både CRD IV-direktivet og Solvens II-direktivet stiller krav om nasjonale kapitalkrav som er bygget opp med tre «pilarer». Pilar I skal inneholde kvantitative bestemmelser for beregning av kapitalkrav, herunder bestemmelser om verddivurdering av eiendeler og forsikringstekniske avsetninger for forsikringsselskaper. Pilar II skal inneholde kvalitative bestemmelser for risikostyring og internkontroll, tilsynsmessig overvåkning og kontroll, samt nærmere hjemler for tilsynsmyndighetene for å fastsette høyere kapitalkrav for enkeltforetak. Pilar III skal blant annet bestå av regler om opplysningsplikt overfor offentligheten og rapporteringsplikt overfor tilsynsmyndighetene. Det vises til kapittel 6.5 og 6.6 for nærmere drøfting av kravene under pilar I for hhv. banker og forsikringsselskaper. I det følgende gis en overordnet oversikt over enkelte sentrale elementer i Solvens II-regelverkets krav til nasjonalt pilar II- og pilar III-regelverk. Kravene til nasjonalt pilar II- og pilar III-regelverk i CRD IV er allerede gjennomført i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-9 b til 2-9 d, se kapittel 6.5.1 over. Det vises til nærmere omtale i Prop. 96 L (2012–2013).

Formålet med pilar II er at institusjonene selv skal vurdere sitt kapitalbehov i forhold til samlet risikoeksponering, dvs. vurdere sin sårbarhet i forhold til enkeltrisikoen og systemrisiko. De kvalitative kravene til selskapenes virksomhet utfyller de kvantitative kapitalkravene som inngår i pilar I.

I Solvens II-direktivet fremgår kravene til selskapets *system for risikostyring og internkontroll* av direktivet artikkel 41 til 50. Det er styret som har det overordnede ansvaret for at selskapet etterlever kravene i og i medhold av direktivet. Artikkel 41 fastsetter generelle krav til systemet for risikostyring og internkontroll. Systemet skal være hensiktsmessig og sikre forsvarlig styring av virksomheten. Selskapet skal ha en hensiktsmessig organisering med klar ansvarsfordeling og sikre god informasjonsflyt i virksomheten. Selskapet skal ha skriftlige retningslinjer for blant annet risikostyring, internkontroll, internrevisjon og utkontraktering. Retningslinjene skal vedtas av styret. Systemet for risikostyring og internkontroll skal vurderes jevnlig. Systemet skal stå i forhold til arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten (forholdsmessighetsprinsippet).

Systemet for risikostyring og internkontroll skal omfatte ulike kontrollfunksjoner. Etter Solvens II-direktivet skal forsikringsselskapet ha en risikostyringsfunksjon (artikkel 44 nr. 4), en aktuarfunksjon (artikkel 48 nr. 1), en compliancefunksjon (artikkel 46 nr. 1) og en internrevisjonsfunksjon (artikkel 47).

Nærmere krav til systemet for risikostyring følger av artikkel 44. Systemet skal omfatte strategier, prosesser og rapporteringsprosedyrer som skal sikre at selskapet løpende kan identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som selskapet er eller kan bli eksponert for og sammenhengen mellom disse. Risikoområder som minst skal dekkes er forsikringstegning og avsetninger, balansestyring, investeringer, styring av likviditets- og konsentrasjonsrisiko, styring av operasjonell risiko og gjenforsikring og andre metoder for å avdekke risiko. Risikostyringsfunksjonen skal være strukturert slik at den understøtter gjennomføringen av systemet for risikostyring.

Det følger av artikkel 45 at selskapet som en del av sitt system for risikostyring, skal etablere en prosess for egenvurdering av risiko og solvens (own risk and solvency assessment (ORSA)). Dette kravet kan ses som en parallell til kravet om ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) som etter direktiv 2006/48/EF er gjort gjeldende for blant annet banker.

Nærmere krav til aktuarfunksjonen, compliancefunksjonen og internrevisjonsfunksjonen følger av hhv. artikkel 48, 46 og 47.

Solvens II-direktivet fastsetter i artikkel 132 nr. 1 et generelt krav om *forsvarlig kapitalforvaltning*. Direktivet benytter begrepet «the prudent person principle» som henviser til en rettslig standard om forsvarlighet. Forsvarlighetsstandardene presiseres i artikkel 132 nr. 2. Bestemmelsene kan oppsummeres som følger:

- Investeringer skal kun foretas i eiendeler og instrumenter hvor underliggende risikoer kan identifiseres, måles, overvåkes, styres og rapporteres,
- Alle eiendeler skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, kvalitet, likviditet og avkastning sikres for porteføljen i sin helhet,
- Eiendelene skal være lokalisert slik at de til enhver tid er tilgjengelige,
- Eiendelene skal plasseres slik at forsikringsforpliktelsene og hensynet til forsikringstakerne ivaretas på best mulig måte, og
- I tilfeller av interessekonflikter skal plasseringen foretas i forsikringstakerens beste interesse.

Kravet om at eiendelene skal plasseres slik at hensynet til sikkerhet, kvalitet, likviditet og avkastning sikres for porteføljen i sin helhet, gjelder generelt for alle eiendelene, men det presiseres at

prinsippene særskilt skal iakttas for eiendelene som dekker kapitalkravene. Videre presiseres det at eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetningene, skal plasseres slik at en tar hensyn til egenskapene til selskapets forsikringsforpliktelser.

EU-kommisjonen kan iht. artikkel 135 nr. 1 fastsette nærmere gjennomføringsbestemmelser som presiserer de kvalitative kravene gjengitt i første strekpunkt over.

I gjeldende livsforsikrings- og skadeforsikringsdirektiv er det krav om å fastsette kvantitative begrensninger for selskapenes investeringer i ulike typer aktiver. Disse bestemmelsene er ikke videreført i Solvens II-direktivet. De formål som de kvantitative begrensningsreglene i gjeldende forsikringsdirektiver ivaretar, vil under Solvens II-direktivet ivaretas gjennom kapitalkravene og kravene til selskapets system for risikostyring og internkontroll. Det følger av artikkel 133 nr. 1 at medlemsstatene ikke kan kreve at forsikrings-selskaper skal investere i bestemte kategorier av aktiver. Det heter også i fortalen (72) at myndighetsfastsatte plasseringsbegrensninger vil kunne komme i konflikt med prinsippet om fri flyt av kapital. Solvens II-direktivet åpner således ikke for at det stilles nasjonale krav i form av bestemte investeringskategorier og plasseringsbegrensninger.

I direktivet artikkel 132 nr. 4 fastsettes ytterligere krav til kapitalforvaltningen, blant annet at eiendelene skal være tilstrekkelig diversifisert for å unngå uheldige risikokonsentrasjoner mot enkelte eiendeler, enkeltutstedere eller grupper av utstedere, geografiske områder og uforsvarlig høyt risikonivå i porteføljen som helhet. Videre skal investeringer i eiendeler utstedt av samme utsteder eller utstedere som tilhører samme gruppe være på et forsvarlig nivå.

Kravene i artikkel 132. nr. 4 gjelder ikke for eiendeler knyttet til livsforsikringskontrakter med investeringsvalg. Bakgrunnen for dette er at forsikringsselskapet her ikke bærer risiko i form av rentegaranti, samt at selskapets investeringsmandat vil være regulert i forsikringsavtalen med kunden. Unntaket må også ses i sammenheng med at direktivet artikkel 133 nr. 3 åpner for at medlemslandene, innenfor rammen av UCITS-direktivet, kan fastsette kundevernregler i form av begrensninger med hensyn til hvilke eiendeler og referanseverdier som kan inngå i investeringsvalgporteføljer.

6.5.3 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonens utkast til kapittel 13 del I fastsetter overordnede krav til finansforetakenes organisering, styring og kontroll av sin virksomhet og regulerer ulike andre forhold av sentral betydning for å sikre at virksomheten drives på en forsvarlig måte. Banklovkommisjonen viser til at bestemmelsene i stor grad viderefører regler som inngår i gjeldende lov- og forskriftsverk, men foreslås utbygget med utgangspunkt i de bestemmelsene som inngår i pilarene II og III i kredittinstitusjons- og forsikringsdirektivene ved utløpet av 2010.

Banklovkommisjonen uttaler at den ser det som vesentlig at begge de sentrale EU/EØS-direktivene på finansområdet nå bekrefter at grunnleggende krav til forsvarlig organisering, styring og kontroll av ulike sider av finansforetakenes virksomhet er blitt en selvstendig og meget vesentlig del av den samlede myndighetsregulering på finansområdet. Det tradisjonelle soliditets-tilsyn, basert først og fremst på et utførlig regelverk om ansvarlig kapital og kapitaldekning, har fortsatt en sentral plass. Dette regelverket inngår imidlertid nå i følge Banklovkommisjonen i et flersidig og til dels bredt anlagt opplegg for myndighetsreguleringen hvor også utførlige bestemmelser som omhandler ulike sider ved alminnelige krav til forsvarlig virksomhet, inngår prinsipielt og reelt som vesentlige elementer.

I lovutkastet § 13-1 foreslår Banklovkommisjonen overordnede krav til forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk. Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 13-2 regler om krav til samlet risikokoesponering.

I lovutkastet § 13-3 foreslås krav til finansforetakenes risikoklassifisering av kredittengasjementer og andre engasjementer.

I lovutkastet § 13-4 foreslås en bestemmelse som pålegger banker, kredittforetak og finansieringsforetak å identifisere og i sin virksomhet ta hensyn til, risiko knyttet til forholdet mellom foretakets samlede utlåns- og kredittengasjementer og foretakets fremtidige innlåningsbehov vurdert ut fra arten og omfanget av foretakets finansieringsvirksomhet. Bestemmelsen har til formål å bidra til å sikre stabil finansiering av foretakets kredittvirksomhet.

Banklovkommisjonen foreslår i lovutkastet § 13-5 krav til finansforetakenes likviditet.

I lovutkastet § 13-6 fastsettes krav til forsvarlig kapitalforvaltning.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 13-7 en bestemmelse om foretakets plikt til å foreta en

vurdering av egen soliditet og samlet kapitalbehov på sikt.

I lovutkastet § 13-10 foreslås en bestemmelse om krav til finansforetakets offentliggjøring av informasjon om virksomheten.

6.5.4 Finanstilsynets høringsutkast

Finanstilsynet har i sitt høringsnotat av 12. august 2011 foreslått regler for forsikringsforetak som skal gjennomføre kravene i pilar II og III i Solvens II-direktivet. Reglene foreslås tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven, se omtale i kapittel 2.3. Finanstilsynet foreslår en ny § 6-2 om krav til foretakenes systemer for risikostyring og interkontroll, ny § 6-3 om utkontraktering, ny § 6-4 om kapitalforvaltning, ny § 6-14 om foretakenes egen vurdering av risiko og solvens samt ny § 6-16 om tilsyn, retting og pålegg, herunder hjemmel for tilsynsmyndighetene til å fastsette høyere kapitalkrav for enkeltforetak. Disse bestemmelsene skal gjennomføre EØS-regler som svarer til pilar II-kravene i Solvens II-direktivet. Til gjennomføring av EØS-regler som svarer til pilar III-kravene foreslår Finanstilsynet en ny § 6-15 om forsikringsforetakenes informasjons- og rapporteringsplikt. Det vises til nærmere omtale i Finanstilsynets høringsnotat kapitlene 3 og 4.

6.5.5 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) påpeker til Banklovkommissjonens utkast at forsikringsselskaper i henhold til forsikringsdirektivet skal ha en risikostyringsfunksjon, en aktuarfunksjon, en compliancefunksjon og en internrevisjonsfunksjon. FNO viser til at det ikke finnes noen tilsvarende inndeling eller omtale av disse funksjonene i risikostyringssystemet i Banklovkommissjonens utkast til § 13-1 eller andre bestemmelser i utkastet. For å være i samsvar med Solvens II mener FNO at det må tas inn bestemmelser om dette enten i loven eller i forskrift.

FNO uttaler at de anser at rapporteringskravene etter Solvens II er tilstrekkelige for forsikringsselskaper. FNO ber derfor om at eksisterende rapporteringskrav for forsikringsselskaper og mer bankspesifikke krav ikke må gjelde i tillegg til nye krav etter Solvens II.

Til utkastet § 13-2 om samlet risikoeksponering mv. viser FNO til at de risikoklasser som nevnes i utkastet annet ledd ikke tilsvarende inndelingen i risikoklasser i forsikringsdirektivet.

Til Finanstilsynets utkast har FNO en merknad til utkastet § 6-2 hvor det settes krav til at et forsikringsselskap skal ha uavhengige kontroll-

funksjoner med ansvar for risikostyring, compliance, aktuarfaglige oppgaver og internrevisjon. FNO mener at kravet til uavhengighet går lenger enn det som kreves etter Solvens II-direktivet. For øvrig slutter FNO seg i hovedsak til Finanstilsynets utkast. Også *Aktuarforeningen* støtter Finanstilsynets utkast.

De øvrige høringsinstansene har ikke hatt merknader til utkastene.

6.5.6 Departementets vurdering

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til lovbestemmelser om krav til forsvarlig virksomhet, risikostyring og kontroll mv. men har endret noe på rekkefølge og plassering av bestemmelsene. I tråd med Banklovkommissjonens utkast foreslår departementet at reglene i all hovedsak utformes som fellesbestemmelser for bank og forsikring. Departementet har bygget på Finanstilsynets utkast der det i lovforslaget foreslås separate bestemmelser for forsikringsforetak, eller der det foreslås tilføyelser i fellesbestemmelsene som i større grad skal reflektere kravene til forsikringsforetak.

Departementet foreslår en overordnet bestemmelse om krav til forsvarlig virksomhet og god forretningsskikk i lovforslaget § 13-5. Bestemmelsens første ledd fastsetter at et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Det er fastsatt nærmere krav til at foretakene skal ha klar og hensiktsmessig styrings- og kontrollordning og retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og risiko som foretaket er eller kan bli eksponert for. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 annet ledd.

I lovforslaget § 13-5 annet ledd fastsettes det at finansforetaket skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for risikostyring og for å etterleve krav i medhold av lov eller forskrift. Dette omfatter internrevisjonsfunksjonen, risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen, jf. Solvens II-direktivet artikkel 45 til 47. Kravet om en uavhengig internrevisjonsfunksjon er nærmere regulert i lovforslaget § 8-16. Departementet foreslår videre å presisere at et forsikringsforetak i tillegg skal ha en uavhengig aktuarfunksjon, jf. Solvens II-direktivet artikkel 48 nr. 1. Forslaget er i samsvar med Finanstilsynets utkast. Departementet mener at et krav om at kontrollfunksjonene skal være uavhengige, er i samsvar med Solvens II-direktivets bestemmelser, jf. *Finans Norges* merknad om dette. Et krav om uavhengighet innebærer at kontrollfunksjonene skal være adskilt fra

den vanlige rapporteringslinjen i foretaket. Nærmere regler om hvordan kravet til uavhengighet skal praktiseres, vil kunne gis i forskrift, jf. syvende ledd i lovforslaget.

Et krav om uavhengige kontrollfunksjoner forutsetter at foretaket har en organisasjon av en viss størrelse. Selv om kravene til foretakenes styrings- og kontrollordninger skal tilpasses omfanget av virksomheten, jf. § 13-5 tredje ledd, kan det etter departementets vurdering være behov for en hjemmel til at departementet i forskrift kan gjøre unntak fra kravet til uavhengige kontrollfunksjoner for pensjonsforetak og små forsikringsforetak. Med små forsikringsforetak menes forsikringsforetak som oppfyller unntakskriteriene i Solvens II-direktivet artikkel 4, jf. nærmere omtale i kapittel 6.9. For pensjonskasser vil det også måtte vurderes om det er hensiktsmessig å avvente hvilke krav som vil følge av nytt EU-regelverk for pensjonskasser, jf. nærmere omtale i kapittel 6.8 nedenfor.

I lovforslaget § 13-5 tredje ledd foreslås at finansforetakets styrings- og kontrollordninger samt retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og gjennomfører også det såkalte forholdsmessighetsprinsippet i Solvens II-direktivet artikkel 41 nr. 2.

Nærmere regler om foretakets risikovurdering og vurdering av samlet kapitalbehov er tatt inn i lovforslaget § 13-6. Bestemmelsen er i stor grad en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b gjelder for banker og andre kredittinstitusjoner, og reflekterer derfor kravene i pilar II i CRD-regelverket. Departementet foreslår at § 13-6 skal gjelde generelt for finansforetak. Ettersom forsikrings- og pensjonsforetak vil omfattes av bestemmelsen, foreslår departementet å ta inn forsikringsrisiko blant de risikoene foretaket skal ta hensyn til ved sin vurdering av risikoen ved virksomheten, jf. annet ledd. Bestemmelsens femte ledd om krav til jevnlig beregning av kjernekapital foreslås likevel bare gjort gjeldende for banker, kredittforetak og finansieringsforetak, da begrepet kjernekapital ikke benyttes i forsikringsforetak. Departementet foreslår at det i sjette ledd tas inn en særregel for forsikringsforetak om krav til jevnlig egenvurdering av foretakets risikoprofil og ansvarlige kapital. Sammen med tredje ledd, som foreslås gjort generell for alle finansforetak, gjennomfører sjette ledd deler av Solvens II-direktivet artikkel 45. I syvende ledd foreslås en hjemmel for departementet til å gi nærmere forskrifter. Det foreslås også en

hjemmel til at departementet i forskrift kan gjøre unntak fra kravene i paragrafen for pensjonsforetak og små forsikringsforetak. Hensikten er å ha en hjemmel til å unnta små foretak fra uforholdsmessig tyngende krav, og også å kunne vurdere kravene for pensjonsforetak i lys av de krav som vil følge av det kommende pensjonskassedirektivet, se omtale over.

Departementet foreslår en bestemmelse om krav til likviditetsstyring, likviditetsreserve og stabil finansiering i § 13-7. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-17. Det settes krav til at finansforetaket skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Foretaket skal også sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret.

Etter lovforslaget § 13-8 skal finansforetak rapportere til Finanstilsynet om ansvarlig kapital, kapitalkrav og andre forhold som er nødvendige for å vurdere risikoen i virksomheten. Finanstilsynet skal også påse at finansforetak har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner for overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Bestemmelsene om tilsynsmessig oppfølging er gitt i lovforslaget § 14-6 for banker, kredittforetak og finansieringsforetak og i lovforslaget § 14-13 for forsikringsforetak.

Departementet foreslår en bestemmelse om krav til forsvarlig kapitalforvaltning i lovforslaget § 13-10. Dagens bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 gjelder bare for forsikringsselskaper og pensjonskasser. Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at forslaget til § 13-10 bør gjøres gjeldende for finansforetak generelt. I første ledd foreslås en overordnet bestemmelse om at et finansforetak skal forvalte sine eiendeler på en forsvarlig måte i samsvar med foretakets formål. Kravet er ikke som etter gjeldende bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 begrenset til eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetningene, men gjelder for alle foretakets eiendeler, jf. Solvens II-direktivets artikkel 132 nr. 1. Formuleringen «sine eiendeler» gjør også bestemmelsen bedre tilpasset bankvirksomhet. Det foreslås videre i bestemmelsen at foretaket skal vektlegge forsvarlig likviditet, sikkerhet, risikospredning og inntjening og tilpasse kapitalforvaltningen til endringer i foretakets risikoeksponering og endringer i risiko knyttet til de ulike virksomhetsområder.

I lovforslagets § 13-10 annet ledd foreslås at foretaket skal fastsette og regelmessig gjennomgå retningslinjer for kapitalforvaltningen og rammer og fullmakter for de enkelte enheter og ansattes

adgang til å handle for foretaket. Forslaget må ses som en presisering av kravet til forsvarlig virksomhet i lovforslagets § 13-5 første ledd. I tredje ledd i § 13-10 foreslås en hjemmel for departementet til å gi nærmere forskrift om kapitalforvaltningen. Departementet viser til at kapittel 3 i de gjeldende kapitalforvaltningsforskriftene, som fastsetter kvantitative plasseringsbegrensninger i tråd med gjeldende forsikringsdirektiver, ikke kan videreføres ved gjennomføringen av Solvens II-direktivet i norsk rett. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.4.2 ovenfor. Disse delene av forskriftene må derfor oppheves for forsikringselskaper når reglene som gjennomfører Solvens II-direktivet trer i kraft.

6.6 Kapitalkrav for banker, kredittforetak og finansieringsforetak

6.6.1 Gjeldende rett

En viktig del av lovgivningen for finansinstitusjoner er kapitalkravsregelverket, som inneholder minstekrav til ansvarlig kapitaldekning og regler om hva som kan regnes som ansvarlig kapital i finansinstitusjoner.

Norge innførte i 1988 kapitalkrav for finansinstitusjoner som bygget på Basel I-anbefalingene, med ikrafttredelse 1. januar 1991.

I 2006 innførte vi nye kapitalkrav for banker og andre kredittinstitusjoner basert på Basel II-anbefalingene og i samsvar med EUs og EØS regler som gjennomførte Basel II-anbefalingene i EØS-området.

De nåværende norske kapitalkravene for banker og andre kredittinstitusjoner bygger på antatt fremtidige EØS-regler som svarer til EUs direktiv 2013/36/EU (CRD IV) og EUs forordning 575/2013 (CRR), som igjen bygger på de såkalte Basel III-standardene. Lovreglene, som inneholder generelle og overordnede bestemmelser om kapitaldekning og hjemler for nærmere regler i forskrift, ble vedtatt av Stortinget 10. juni i tråd med Prop. 96 L (2012–2013). Lovendringene ble sanksjonert 14. juni og trådte i kraft fra 1. juli 2013.

Bestemmelsene om ansvarlig kapital følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 og §§ 2-9 a til 2-9 e. Dette er såkalte pilar I-regler som definerer de generelle minstekravene til ansvarlig kapital og kravene til bufferkapital (krav utover minstekravene). Kapitalkravet skal oppfylles på tre nivåer:

- selskapsnivå
- delkonsolidert nivå
- konsolidert nivå

Kapitalkravet og kapitaldekningen er uttrykt som en brøk. Telleren består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapital består av egenkapital og annen godkjent kjernekapital (hybridkapital). Nevneren i brøken (beregningsgrunnlaget) utgjør eiendelene i balansen samt forpliktelser utenom balansen, justert ut fra en risikovekting som skal gjenspeile beregnet risiko knyttet til den enkelte type eiendel eller forpliktelse. Lovhjemler for å fastsette nærmere krav om kapitaldekning følger av finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-9 a til 2-9 e.

Finansdepartementet har fastsatt detaljerte regler for hva som kan regnes som kjernekapital og tilleggskapital (ansvarlig kapital) i forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (beregningsforskriften). Nærmere regler for beregningsgrunnlaget knyttet til kapitalkravet er fastsatt i forskrift 14. desember 2006 nr. 1506 om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften). Reglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 a om beregnet kapitalkrav gjelder ikke for forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringskonsern.

Banker som beregner kapitalkrav etter risiko-baserte, interne modeller etter kapitalkravsforskriften (IRB-banker), skal som en overgangsordning ha en nevner i beregningen av sin kapitaldekning som minst tilsvarer 80 pst. av nevneren for beregning av minstekravet til kapital under de første mer sjablongmessige Basel-anbefalingene. Denne overgangsregelen gjaldt opprinnelig frem til 31. desember 2011, men ble i desember 2011 forlenget inntil videre. Denne overgangsregelen omtales vanligvis som «Basel I-gulvet». Beregningsgrunnlaget for Basel I-reglene er fastsatt i forskrift 22. oktober 1990 nr. 875 om minstekrav til kapitaldekning i finansinstitusjoner og verdipapirforetak.

Eventuelle utilsiktede effekter av dagens kapitalkrav beregnet etter pilar I kan også motvirkes av pilar II-krav (og i noen grad også av pilar III-krav) i regelverket. Pilar II omhandler tilsynsprosessen på enkeltinstitusjonsnivå, og er en sentral del av Finanstilsynets tilsyn med finansinstitusjonene. Formålet med pilar II er at institusjonene selv skal vurdere sitt kapitalbehov i forhold til samlet risikoeksponering, dvs. vurdere sin sårbarhet i forhold til enkeltrisikoe og systemrisiko. Bankenes vurderinger skal være fremtidsrettet og ta høyde for en betydelig nedgangskonjunktur

med negative resultater og vanskelig tilgang til ny egenkapital. Tilsynsmyndighetene skal etterprøve bankenes egne vurderinger, og det er i pilar II åpnet for at tilsynsmyndigheten blant annet kan stille kapitalkrav på institusjonsnivå utover det som kreves etter pilar I. Tilsynsmyndighetene skal både vurdere institusjonsspesifikk risiko og systemrisiko, og den risikoen som institusjonene representerer for det finansielle systemet.

Pilar III inneholder regler om offentliggjøring av informasjon om blant annet kapital og likviditet mv. Dette skal bidra til å styrke markedsdisiplinen.

Det er videre fastsatt regler om store engasjementer i forskrift 22. desember 2006 nr. 1615 om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer. Formålet med forskrift om store engasjementer er å begrense størrelsen på det tap en institusjon kan påføres dersom motparten ikke kan innfri sine forpliktelser.

De nye kapitalkravreglene fra juni 2013 innebærer at banker skal ha minst 4,5 pst. ren kjernekapital samt minst 3,5 pst. annen ansvarlig kapital. Videre ble det innført krav om en bevaringsbuffer på 2,5 pst. ren kjernekapital og en systemrisikobuffer som det første året skal være på 2 pst. ren kjernekapital. Summen av det foreslåtte nye minstekravet til ren kjernekapital og bufferkravene pr. 1. juli 2013 tilsvarer 9 pst. ren kjernekapital.

Fra 1. juli 2014 skal systemrisikobufferen for alle banker øke fra 2 pst. til 3 pst. ren kjernekapital, slik at det samlet blir krav på til sammen 10 pst. ren kjernekapital. Videre ble det innført en egen buffer for systemviktige banker (som er spesielt viktige for økonomien), som skal legges på med 1 pst. pr. 1. juli 2015 og 2 pst. pr. 1. juli 2016. Økningen i systemrisikobuffer og det særskilte bufferkravet for systemviktige institusjoner vil kunne kreve en gradvis økning av kjernekapitaldekningen utover det nivået de aktuelle bankene og holdingforetakene har i dag.

I tillegg til de konkrete kravene som ble lovfestet, ble det også vedtatt en hjemmel til å gi regler om en motsyklisk kapitalbuffer på mellom 0 og 2,5 pst. ren kjernekapital. Denne fastsettes i forskrift, og nivået skal tilpasses konjunktursituasjonen og etter råd fra Norges Bank i samarbeid med Finanstilsynet. Det ble også innført krav til rapportering av uvektet kjernekapitalandel, samt utvidede lovhjemler for å kunne gjennomføre andre regler om kapital og likviditet mv. som blir gjort gjeldende i EØS-området, det vil si resten av CRD IV.

6.6.2 EØS-rett

EUs nye forordning og direktiv for gjennomføring av Basel III i EU-området trådte i kraft med virkning fra 1. januar 2014. Det nye regelverket betegnes CRR/CRD IV-regelverket. Forordningen (CRR) stiller krav til institusjonenes soliditet og likviditetsstyring mv. Direktivet (CRD IV) stiller krav til nasjonal regulering av adgangen til å drive virksomhet som kredittinstitusjon og tilsyn med kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Rettssakene anses EØS-relevante, men er ikke tatt inn i EØS-avtalen ennå.

Mens et direktiv normalt gir landene et visst handlingsrom for hvordan de velger å gjennomføre direktivet i nasjonal rett, vil en forordning gjelde uten nasjonal gjennomføring og dermed i utgangspunktet innebære at reglene blir identiske i alle land. I EUs nye regelverk tas det imidlertid hensyn til at den makroøkonomiske situasjonen er forskjellig i de ulike EU-landene, og det gis derfor også i forordningen et visst handlingsrom til å kunne tilpasse nasjonale regler til forholdene i det landet det gjelder hvis dette kan begrunnes i hensynet til finansiell stabilitet.

CRR/CRD IV-regelverket er nærmere omtalt i Prop. 96 L (2012–2013) om nye kapitalkrav mv, jf. også omtale i kapittel 3 ovenfor. Det vises også til omtale i Meld. St. 1 (2013–2014) Nasjonalbudsjettet 2014.

6.6.3 Banklovkommisjonens utkast

Lovutkastet kapittel 14 om kapital- og soliditetskrav inneholder de sentrale bestemmelsene om lovfastsatte soliditetskrav som til enhver tid skal være oppfylt av finansforetak. Lovutkastet trekker et skille mellom pensjons- og forsikringsforetak og andre typer finansforetak.

Lovutkastet kapittel 14 er inndelt i fem avsnitt. I avsnitt I følger regler om hvilke former for kapital som kan regnes som ansvarlig kapital i finansforetak som ikke er forsikringsforetak, i avsnitt II følger regler om minstekrav til ansvarlig kapital i finansforetak som ikke er pensjons- og forsikringsforetak, i avsnitt III følger regler om minstekrav til ansvarlig kapital for pensjonsforetak, i avsnitt IV følger regler om hvilke former for kapital som kan regnes som ansvarlig kapital i forsikringsforetak, og om beregningen av solvenskapitalkrav og minstekrav i forsikringsforetak, og i avsnitt V følger regler om andre soliditetskrav som gjelder generelt for finansforetak, med mindre annet er særskilt fastsatt. Lovutkastet inneholder også en del detaljerte regler om kapital- og

soliditetskrav som i dag følger av ulike forskrifter om ansvarlig kapital. Dette gjelder dels regler om hvilke former for kapital som skal kunne regnes som ansvarlig kapital, og dels regler om minstekrav til ansvarlig kapital. Det vises til Banklovkommisjonens omtale av det nye lovopplegget i lovutkastet kapittel 14 i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.3.3 (s. 877–879).

6.6.4 Høringsinstansenes merknader

Høringsmerknader til Banklovkommisjonens utkast til nye kommende kapital- og likviditetsregler er nærmere omtalt i Prop. 96 L (2012–2013) om nye kapitalkrav mv.

6.6.5 Departementets vurdering

Stortinget vedtok i juni 2013 enstemmig rammeverket og tidsplanen for nye kapitalkrav for banker, kredittforetak og andre finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, i tråd med departementets forslag i Prop. 96 L (2012–2013), jf. omtale i kapittel 3 ovenfor. De nye reglene trådte i kraft 1. juli 2013. De nye reglene bygger blant annet på Banklovkommisjonens utkast.

Forslaget til kapitalkrav i denne proposisjonen for banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, fremgår av §§ 14-1 til 14-6, som i hovedsak er en videreføring av gjeldende rett med enkelte tillegg og redaksjonelle endringer for å tilpasse bestemmelsene til ny samlet finansforetakslov.

De såkalte pilar I-reglene definerer som nevnt de generelle minstekravene til ansvarlig kapital og kravene til bufferkapital (krav utover minstekravene) for banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår. Nærmere regler om pilar I følger av lovforslaget §§ 14-1 til 14-4, samt av gjeldende forskrifter. Regler om store engasjementer følger av forslaget § 13-12 og lovregler om likviditet følger av forslaget § 13-7.

Pilar II omhandler som nevnt tilsynsprosessen på enkeltinstitusjonsnivå, og er en sentral del av Finanstilsynets tilsyn med finansinstitusjonene. Nærmere regler om pilar II følger av lovforslaget § 13-6, § 13-8 og § 14-6, samt av Finanstilsynsloven og forskrifter.

Nærmere regler om offentliggjøring og pilar III følger av lovforslaget § 14-5, samt av gjeldende forskrifter.

Det er ulike konsekvenser av å ikke oppfylle hhv. bufferkravene og minstekravene til ansvarlig kapitaldekning. Et foretak må først tære på hele bufferkapitalen før den er i brudd med minstekravene til ansvarlig kapitaldekning. Hvis et foretak ikke oppfyller bufferkravene, skal foretaket utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning. Foretaket kan da ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjonærer og bonus til ansatte, eller kjøpe tilbake egne aksjer. Det vises til lovforslaget § 14-3. Det kan fastsettes i forskrift at jo større avstand det er opp til pålagt buffer, desto større andel av overskudd og bonus skal holdes tilbake. Et foretak som ikke oppfyller bufferkravene vil bli særskilt fulgt opp av Finanstilsynet. Hvis et foretak ikke oppfyller minstekravene til ansvarlig kapitaldekning, kommer reglene i kapittel 21 om soliditetssvikt og offentlig administrasjon til anvendelse. EU vedtok i mai 2014 et nytt krisehåndteringsdirektiv, jf. omtale i kapittel 10.5 nedenfor. Direktivet inneholder blant annet regler om nedskrivning og omgjøring av lånekapital til egenkapital («bail-in»). Reglene om «bail-in» skal bidra til at aksjonærer og kreditorer bærer tap av opp til 8 pst. av fordringene før krisehåndteringsfondet eller eventuelt offentlige midler brukes, og vil blant annet kunne få betydning for prisingen av ulike kapitalinstrumenter. Som nevnt i kapittel 10.5 nedenfor, skal gjennomføring av blant annet krisehåndteringsdirektivet i norsk rett utredes i Banklovkommisjonens arbeid med revisjon av sikringsregelverket. Departementet vil komme tilbake til dette etter at denne utredningen er avgitt og har vært på høring.

6.7 Kapitalkrav for forsikringsforetak

6.7.1 Gjeldende rett

Forsikringsselskapene er i dag underlagt flere kapitalkrav; solvensmarginregelverket (Solvens I), kapitaldekningsregelverket (Basel I) og et minstekrav til ansvarlig kapital. I tillegg er forsikringsselskapene underlagt krav til forsikringstekniske avsetninger. Sistnevnte krav omtales vanligvis ikke som et kapitalkrav, men som en del av soliditetsregelverket for forsikringsselskaper. De enkelte regelverkene omtales kort nedenfor.

Solvensmarginregelverket

Solvensmarginregelverket er det gjeldende europeiske soliditetsregelverket for forsikringsselskaper. Solvensmarginkravet skal først og fremst dekke forsikringsrisiko. Solvensmarginkapitalkra-

vet utgjør i livsforsikring en viss pst.andel av de forsikringstekniske avsetningene, og i skadeforsikring en viss pst.andel av premier og fordringer. Solvensmarginkravet skal sikre at det er en forsvarlig kapitalreserve ut over den kapital som er påkrevd til dekning av forsikringstekniske avsetninger. Det er fastsatt absolutte minstekrav til solvensmarginkapitalen, som for tiden utgjør 3,7 millioner euro for livsforsikringsselskaper og skadeforsikringsselskaper som tegner ansvarsforsikring, og 2,5 millioner euro for øvrige skadeforsikringsselskaper. Solvens I-regelverket er ikke et fullharmoniseringsregelverk. De enkelte land står derfor fritt til å fastsette andre typer kapitalkrav.

Reglene om solvensmargin følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-4. Nærmere regler om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital er gitt ved forskrift, jf. forskriftene 19. mai 1995 nr. 481 og 482.

Kapitaldekningsregelverket

Forsikringsselskaper er, i likhet med andre finansforetak, underlagt krav til kapitaldekning. Kapitaldekningskravet som gjelder for forsikringsselskapene skal beregnes med en metode som ligner på den som tidligere gjaldt for banker og andre kredittinstitusjoner samt verdipapirforetak (Basel I-regelverket). Ved innføringen av Basel II-regelverket i 2007 ble det vurdert at det nye kapitaldekningsregelverket ville være for omfattende og ressurskrevende å gjennomføre for forsikringsselskapene, sett i lys av at det da pågikk arbeid med nytt europeisk soliditetsregelverk for forsikringsselskaper (Solvens II). Et kapitaldekningsregelverk basert på Basel I-regelverket ble derfor videreført for forsikringsselskaper.

Kapitaldekningskravet er først og fremst utformet med tanke på kredittrisiko. Forsikringsselskaper skal ha en ansvarlig kapital som utgjør minst 8 pst. av en risikovektet balanse. Risikovektingen skal reflektere forutsetninger om kredittrisiko for ulike eksponeringer eller motparter. Det er gitt nærmere regler om hvilken kapital som kan benyttes til å dekke kapitaldekningskravet.

Kapitaldekningskravet er fastsatt med hjemmel i forsikringsvirksomhetsloven § 6-3.

Minstekrav til ansvarlig kapital

Forsikringsselskaper er i tillegg til kapitaldekningsregelverket og solvensmarginregelverket, undergitt minstekrav til ansvarlig kapital. Før et forsikringsselskap kan starte virksomhet må sel-

skapet ha en ansvarlig kapital som for tiden utgjør minst 40,1 millioner kroner. For de to første driftsårene er minstekravet 14,3 millioner kroner, deretter skal ansvarlig kapital til enhver tid minst utgjøre 25,7 millioner kroner. For gjensidige skadeforsikringsselskaper med begrenset virksomhet er det fastsatt lavere krav; for tiden 15,8 millioner kroner ved oppstart og deretter 7,9 millioner kroner under løpende drift.

Reglene om minstekrav til ansvarlig kapital følger av forskrift 8. september 1989 nr. 931 og er gitt med hjemmel i tidligere forsikringsvirksomhetslov § 7-3 annet ledd, som nå tilsvarer § 6-3.

Krav til forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetningene i et forsikringsselskap avspeiler de forpliktelsene selskapet har overfor forsikringstakere og andre sikrede etter forsikringsavtalene. For livsforsikringsselskaper følger det overordnede kravet til forsikringstekniske avsetninger av forsikringsvirksomhetsloven § 9-15, hvor det heter at forsikringsselskapet i sin årsbalanse skal føre opp avsetninger til dekning av forpliktelser under kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser, forpliktelser knyttet til verdien av særskilte investeringsporteføljer mv. Det er gitt regler om beregning av de forsikringstekniske avsetningene til dekning av premiereserve i lovens § 9-16.

For skadeforsikringsselskaper følger den overordnede bestemmelsen om forsikringstekniske avsetninger av forsikringsvirksomhetsloven § 12-10, hvor det heter at et skadeforsikringsselskap skal ha forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser, og at dette kravet skal være oppfylt til enhver tid. Nærmere krav følger av lovens §§ 12-10 annet ledd til 12-16. Med hjemmel i § 12-10 tredje ledd er det gitt utfyllende forskrifter om krav til forsikringstekniske avsetninger.

6.7.2 EØS-rett

De nye kapitalkravene for forsikringsforetak som foreslås i proposisjonen her, skal gjennomføre EØS-regler som svarer til Europaparlaments- og rådskonklusjonen 2009/138/EF av 25. november 2009 om adgang til å starte og utøve forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet (Solvens II-direktivet). Direktivet er tatt inn i EØS-avtalen, jf. Stortingets vedtak 1. mars 2012, jf. Innst. 192 S (2011–2012) og Prop. 54 S (2011–2012).

Solvens II-direktivet omtales også som det konsoliderte forsikringsdirektivet. Solvens II-

direktivet gjelder både for livsforsikring og skadeforsikring, og innebærer at i alt 14 tidligere direktiver på livsforsikrings- og skadeforsikringsområdet slås sammen i ett direktiv. Mens de tidligere forsikringsdirektivene i hovedsak stilte minimumskrav til nasjonal rett, blir det nye, samlede Solvens II-regelverket i hovedsak et fullharmoniseringsregelverk, slik at det i utgangspunktet ikke er rom for å innføre strengere eller lempeligere krav enn det som følger av EU/EØS-reglene.

I Solvens II-direktivet innføres et nytt regelverk for minstekrav til kapital i forsikringsforetak. Det innføres også et nytt regelverk for verddivurdering av de forsikringstekniske avsetningene i forsikringsforetak. Formålet med det nye regelverket er at europeiske forsikrings- og gjenforsikringsforetak skal underlegges kapitalkrav som bedre reflekterer risikoen i foretakene enn det som følger av dagens regler (Solvens I-regelverket). For å harmonisere kapitalkravene ble det også ansett nødvendig med harmoniserte regler for verddivurdering av de forsikringstekniske avsetningene.

Det nye regelverket er organisert i tre pilarer på tilsvarende måte som Basel II-regelverket for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak. Pilar I inneholder kvantitative bestemmelser for beregning av kapitalkrav, herunder bestemmelser om verddivurdering av eiendeler og forsikringstekniske avsetninger. Pilar II inneholder kvalitative bestemmelser for risikostyring og internkontroll, tilsynsmessig overvåkning og kontroll, samt nærmere hjemler for tilsynsmyndighetene for å fastsette høyere kapitalkrav for enkeltforetak. Pilar III består blant annet av regler om opplysningsplikt overfor offentligheten og rapporteringsplikt overfor tilsynsmyndighetene. Det vises til kapittel 6.4 for nærmere drøfting og gjennomføring av bestemmelsene i regelverkets pilar II og III. I det følgende gis en overordnet oversikt over enkelte sentrale elementer i Solvens II-regelverkets pilar I.

Solvens II-direktivets artikler 76 til 86 angir *kravene til forsikringstekniske avsetninger*, som i hovedsak er de samme for livsforsikringsvirksomhet og skadeforsikringsvirksomhet. Verdien av forsikringsforpliktelsene skal settes til det beløp et forsikringsforetak må betale dersom det umiddelbart skulle overdra forsikringsforpliktelsene til et annet foretak. I verdiberegningen skal det legges til grunn at den hypotetiske overdragelsen skjer på forretningsmessige vilkår mellom uavhengige parter, og at verdien er markedskonsistent. Ettersom verdien av forsikringsforpliktelsene vanskelig er observerbar, skal de forsikrings-

tekniske avsetningene fastsettes til summen av såkalt beste estimat på verdien av forsikringsforpliktelsene og en risikomargin.

Etter Solvens II-direktivet skal forsikringsforpliktelse diskontes med en såkalt risikofri rentekurve, som skal baseres på markedsrenter. Dette er en viktig forskjell fra gjeldende rett, hvor forsikringsforpliktelse diskontes med beregningsrentene som er fastsatt i de enkelte kontraktene. Etter Solvens II-regelverket vil et fall i markedsrentene normalt føre til at nåverdien av forsikringsforpliktelsene øker. Dette kan skape større svingninger i verdien av forsikringsforpliktelsene, og således også i forsikringsforetakenes solvenssituasjon, sammenlignet med gjeldende regler. Det legges opp til at det europeiske tilsynsorganet EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) jevnlig skal fastsette og publisere de rentekurver som skal brukes for de enkelte valutaer.

Etter Solvens II-direktivets artikkel 75 skal *eiendeler og forpliktelse ut over de forsikringstekniske avsetningene* verddivurderes (for soliditetsformål) til det beløp eiendelene og forpliktelsene kan omsettes eller overføres for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, velvilige parter. Slik verddivurdering kalles gjerne «virkelig verdi» eller «markedsverdi». Definisjonene er ikke identiske med disse begrepene i internasjonale regnskapsstandarder, men det heter i Solvens II-regelverket at verddivurderingen i størst mulig grad skal være forenlig med utviklingen på regnskapsområdet.

Solvens II-direktivets artikler 100 til 131 oppstiller *to nye kapitalkrav* og overordnede regler for beregning av kravene: Solvenskapitalkravet SCR («solvency capital requirement») skal hensynta alle typer kvantifiserbar risiko, og dekke uventede tap i eksisterende virksomhet samt tap som kan oppstå i virksomhet som etableres i løpet av de neste 12 måneder. Solvenskapitalkravet skal i utgangspunktet motsvare et beløp som med 99,5 pst. sannsynlighet vil overstige samlet uforutsett tap, herunder forsikringsmessig og finansielt tap, som risiko knyttet til virksomheten kan påføre foretaket de neste 12 måneder. Minstekapitalkravet MCR («minimum capital requirement») skal beregnes som en lineær funksjon av forsikringstekniske avsetninger, tegnede premier, udekket risiko, utsatt skatt og administrative kostnader (ulike funksjoner for livsforsikring og skadeforsikring). Kravet skal motsvare et beløp som med 85 pst. sannsynlighet vil overstige samlet uforutsett tap som risiko knyttet til virksomheten kan påføre foretaket de neste 12 måneder. Minstekapitalkra-

vet skal likevel ikke utgjøre mindre enn 25 pst. eller mer enn 45 pst. av solvenskapitalkravet.

Solvenskapitalkravet skal beregnes med en standardmetode, med interne modeller hos foretakene eller med en kombinasjon av standardmetoden og interne modeller. Solvenskapitalkravet skal beregnes minst én gang i året, mens minstekapitalkravet skal beregnes minst hvert kvartal. I tillegg skal begge kapitalkrav beregnes på nytt ved vesentlige endringer i risikoprofilen.

Uavhengig av minstekapitalkravet skal livsforsikringsforetak og gjenforsikringsforetak etter Solvens II-direktivet til enhver tid oppfylle et absolutt minstekrav til ansvarlig kapital på i utgangspunktet 3,2 millioner euro. For andre forsikringsforetak er minstekravet 2,2 millioner euro, med mindre foretaket har overtatt ansvarsforsikringer eller kreditt- eller garantiforsikringer (da er minstekravet 3,2 millioner euro). For gjenforsikringsforetak som bare overtar gjenforsikringer for en bestemt krets av forsikringstakere (captiveforetak) er minstekravet 1 million euro. Disse tre beløpene skal fra 31. oktober 2012 indeksreguleres med utgangspunkt i den europeiske konsumprisindeksen.

Solvens II-direktivets artikler 87 til 99 angir *krav til ansvarlig kapital* som kan telles med til å dekke de to kapitalkravene (SCR og MCR). Den ansvarlige kapitalen kan etter det nye regelverket bestå av basiskapital og supplerende kapital. Basiskapital er differansen mellom verdien av et foretaks eiendeler og verdien av dets forpliktelser, eventuelt med tillegg av ansvarlig lånekapital. Supplerende kapital er kapital som kan kalles inn for å dekke tap, f.eks. innkalt men ikke innbetalt aksjekapital. Medregning av supplerende kapital i den ansvarlige kapitalen krever godkjenning fra tilsynsmyndigheten.

Den ansvarlige kapitalen klassifiseres i tre kapitalgrupper med utgangspunkt i om (a) kapitalen er tilgjengelig for å dekke ethvert tap til enhver tid, og om (b) kapitalen ikke kan tilbakebetales før alle forsikringskrav er dekket. Basiskapital som oppfyller (a) og (b) skal inngå i kapitalgruppe 1. Basiskapital som oppfyller (b) og støttekapital som oppfyller (a) og (b) skal inngå i kapitalgruppe 2. Annen kapital skal inngå i kapitalgruppe 3. Den ansvarlige kapitalen som kan telles med til dekning av solvenskapitalkravet SCR skal bestå av minst en tredel kapitalgruppe 1-kapital, og maksimalt en tredel kapitalgruppe 3-kapital. Minstekapitalkravet MCR kan bare dekkes av basiskapital, og da skal minst halvparten av kravet dekkes av kapitalgruppe 1-basiskapital. Det stilles altså høyere krav til kvaliteten (tapsbærende

evne) på den ansvarlige kapitalen som kan dekke minstekapitalkravet.

Regler om *tilsynsmessig oppfølging* følger blant annet av direktivets artikkel 36 om at om tilsynsmyndigheten skal se til at forsikringsforetak under tilsyn driver forsvarlig. Tilsynsmyndigheten kan i medhold av direktivets artikkel 85 pålegge forsikringsforetaket å øke de forsikringstekniske avsetningene dersom foretaket ikke oppfyller kravene til slike avsetninger. I artikkel 37 fastsettes uttømmende vilkår for når tilsynsmyndigheten kan fastsette forhøyet solvenskapitalkrav. Et pålegg om kapitalkravstillegg kan kun gis i tilfeller der foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra kravene gitt i eller i medhold av lov. Ved *brudd på solvenskapitalkravet* skal tilsynsmyndighetene kreve at foretaket iverksetter tiltak for å gjenopprette soliditeten. Ved *brudd på minstekapitalkravet* skal tilsynsmyndigheten trekke tilbake foretakets konsesjon dersom det ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at bruddet er avdekket.

Solvens II-direktivet trekker opp hovedprinsippene for reguleringen av forsikrings- og gjenforsikringsvirksomhet. Mer utfyllende regler, kalt gjennomføringstiltak, skal utarbeides og vedtas av Europakommisjonen. Viktige deler av det samlede Solvens II-regelverket vil først være klart når disse gjennomføringstiltakene (såkalte nivå 2-bestemmelser) er vedtatt. Blant annet åpner direktivet for at Kommisjonen gir nærmere regler om hvilke typer av kapital som kan medregnes i den ansvarlige kapitalen og hvilken rentekurve som skal benyttes ved diskonteringen av forsikringsforpliktelsene. Direktivet og Kommisjonens gjennomføringstiltak skal suppleres med utfyllende retningslinjer og tekniske standarder (nivå 3-bestemmelser). Det er således mye som gjenstår før alt innholdet i det samlede Solvens II-regelverket er fastsatt. Gjennomføringstiltakene skal etter planen gjennomføres og tre i kraft samtidig med Solvens II-direktivet, slik at de enkelte bestemmelsene trer i kraft samtidig med de korresponderende bestemmelsene i direktivet.

Status for gjennomføring mv.

Ikrafttredelse og gjennomføring av Solvens II-direktivet er blitt utsatt i flere omganger. Det har vært behov for å endre direktivet på flere viktige punkter, blant annet for å tilpasse regelverket til EUs nye tilsynsstruktur, men også som følge av at beregningsstudier har vist at en stor del av forsikringsselskapene ville få problemer med å oppfylle de kravene som lå inne i det opprinnelige

direktivet. Behovet har vært særlig stort for nye regler om langsiktige garantier. En beregningsstudie våren 2013 viste at ca 60 pst. av livsforsikringsselskaper i EU ikke ville oppfylle de kravene som da lå inne. Det har derfor vært arbeidet med langt mildere krav enn det som tidligere har vært lagt til grunn.

Europakommisjonen la 19. januar 2011 frem et forslag til Europaparlaments- og rådsdirektiv, omtalt som Omnibus II-direktivet, om endringer i blant annet Solvens II-direktivet. Direktivet ble, etter runder med trilogforhandlinger og nye utredninger, endelig vedtatt 16. april 2014, jf. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/51/EU av 16. april 2014 (Omnibus II-direktivet).

Fristen for EUs medlemsstater til å fastsette nasjonale regler i tråd med Solvens II-direktivet, inklusive endringene i dette som følge av Omnibus II-direktivet, er 31. mars 2015. Reglene skal i utgangspunktet tre i kraft 1. januar 2016. Direktivet fastsetter imidlertid også at det skal være lange overgangsregler. Disse overgangsreglene innebærer at de nye kravene ikke vil gjelde fullt ut for selskapene før etter 16 år. Regelverket vil også gi mulighet for en del nasjonale valg.

6.7.3 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen viser i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.3 til at det gjeldende, norske soliditetssikringssystemet for forsikringsvirksomhet må endres betydelig for å gjennomføre Solvens II-regelverket, og herunder at dagens dobbeltsporede system med kapitaldekningskrav og solvensmarginkrav må erstattes av nye regler. Banklovkommisjonen viser videre til at Solvens II-regelverkets regler om beregning av ansvarlig kapital avviker formelt og til dels også reelt vesentlig fra regelverket om ansvarlig kapital i kredittinstitusjonsdirektivet og tidligere forsikringsdirektiver. En vesentlig endring er også prinsippet om markedsverdisetting av forsikringsforpliktelse til erstatning for gjeldende system med diskontering av forsikringsforpliktelse med en fast beregningsrente.

Banklovkommisjonen har lagt vekt på at soliditetssikringssystemet i Solvens II-regelverket er annerledes enn det som skal gjelde for andre typer av finansforetak, og foreslår derfor at lovbestemmelser til gjennomføring av Solvens II-regelverket legges i et eget avsnitt i den nye finansforetaksloven, jf. lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV, og at dette gjøres gjeldende for alle typer av forsikringsforetak, herunder for holdingforetak i forsikringskonsern. Banklovkommisjonen har utfor-

met denne delen av lovutkastet slik at Solvens II-direktivets krav til norsk lovgivning kan oppfylles, og hovedelementene i Solvens II-regelverket kan forankres i lov.

Banklovkommisjonen forutsetter at hovedreglene som foreslås i lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV «vil bli supplert av et utførlig og detaljert forskriftsverk, basert i første rekke på utfyllende regler fastsatt av EU Kommisjonen i henhold til de vide fullmaktene som følger av direktivets bestemmelser», jf. NOU 2011: 8 Bind B s. 899. Banklovkommisjonen foreslår derfor i lovutkastet § 14-25 en bred hjemmel for departementet til å gi nærmere regler til gjennomføring, utfylling og avgrensning av bestemmelsene i lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV.

Banklovkommisjonen foreslår at kapittel 14 avsnitt IV innledes med en overordnet bestemmelse om at kravene i avsnittet skal være oppfylt til enhver tid, og at verdsetting av eiendeler og forpliktelser alltid skal baseres på markedsverdier, jf. lovutkastet § 14-13. De overordnede Solvens II-kravene til *beregning av forsikringstekniske avsetninger* er foreslått gjennomført i lovutkastet § 14-14. Det sentrale kravet her er, som omtalt ovenfor, at de forsikringstekniske avsetningene skal fastsettes til summen av beste estimat på verdien av forsikringsforpliktelsene og en risikomargin (Banklovkommisjonen benytter imidlertid begrepet «beste skjønn» fremfor «beste estimat»). Lovutkastet § 14-14 femte ledd angir at dersom kravet til avsetninger ikke er oppfylt, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å bringe forholdet i orden, og i tilfelle fastsette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler eller dets adgang til å overta nye forsikringer.

De to nye kapitalkravene i Solvens II-regelverket – *solvenskapitalkravet* og *minstekapitalkravet* – er av Banklovkommisjonen foreslått gjennomført i lovutkastet §§ 14-15 og 14-19 til 14-23. Lovutkastet § 14-15 angir helt overordnet at forsikringsforetak skal ha tellende ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke de to kapitalkravene, mens lovutkastet §§ 14-19 til 14-23 omhandler beregningen av kapitalkravene samt Finanstilsynets mulighet for å fastsette høyere solvenskapitalkrav.

Alminnelige regler om *beregningen av solvenskapitalkravet* er foreslått inntatt i lovutkastet § 14-19, herunder Solvens II-regelverkets utgangspunkt om at solvenskapitalkravet med 99,5 pst. sannsynlighet skal overstige uventede tap de neste 12 måneder. Banklovkommisjonen foreslår å presisere at beregningen av solvenskapitalkravet skal bygge på både forsikringsmessig og finansiell risiko, fordi dette vil være en vesentlig endring fra gjeldende norsk rett. Banklovkommisjonens utkast

angir videre, i tråd med direktivet, at all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til forsikringsforetakets samlede virksomhet skal tas i betraktning i beregningen, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes overtatt i løpet av de neste 12 måneder. Beregningen skal etter utkastet minst dekke forsikringsrisiko, markedsrisiko, kredittrisiko og operasjonell risiko.

Regler om *beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden* er inntatt i lovutkastet § 14-20. I tråd med direktivets regler angir bestemmelsen at solvenskapitalkravet ved beregning etter standardmetoden skal tilsvare summen av det såkalte basiskravet til solvenskapital og kapitalkravet for operasjonell risiko, med justeringer for risikoreducerende virkning av avsetninger og utsatt skatt, samt av fremtidig skjønnsbasert overskuddstildeling. Banklovkommissjonen viser til at «standardmetoden [synes] å by på betydelige utfordringer for brukerne», og at det i medhold av direktivet er inntatt i lovutkastet § 14-20 at «forsikringsforetak [kan] benytte forenklet beregning» når foretakets risikoeksponering «tilsier at dette er ubetenkelig, og det vil medføre uforholdsmessig ulempe å følge standardmetoden», jf. NOU 2011: 8 Bind B s. 903. Lovutkastet § 14-20 innebærer også, i tråd med direktivets regler, at Finanstilsynet kan gi foretak pålegg om å legge til grunn forutsetninger tilpasset foretakets særlige risikoprofil, eller å beregne hele eller deler av solvenskapitalkravet etter en intern modell, dersom foretakets risikoprofil avviker fra standardmetodens forutsetninger.

Lovutkastet § 14-21 gjennomfører direktivets hovedregler om *beregning av solvenskapitalkravet etter interne modeller*. Utkastet angir at foretak med Finanstilsynets samtykke kan beregne hele eller deler av solvenskapitalkravet etter interne modeller. Finanstilsynet kan bare gi slikt samtykke hvis foretakets system for å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere risiko er tilfredsstillende, og foretaket for øvrig oppfyller visse krav til bruk av interne modeller. Foretak kan etter utkastet ikke uten samtykke fra Finanstilsynet endre modellen eller gå over til helt eller delvis å benytte standardmetoden. Om et foretak ikke lenger oppfyller kravene til bruk av interne modeller, kan Finanstilsynet kreve at foretaket utarbeider en plan for oppfølging av kravene og, dersom planen ikke blir gjennomført, kreve at solvenskapitalkravet blir beregnet etter standardmetoden.

Etter lovutkastet § 14-22 kan Finanstilsynet fastsette *høyere solvenskapitalkrav* enn beregnet etter standardmetoden eller intern modell. Slikt

kapitalkravstillegg kan pålegges når Finanstilsynet finner at foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for hhv. standardmetoden eller den interne modellen. Finanstilsynet kan også pålegge høyere kapitalkrav dersom det finner at foretakets system for styring og kontroll av virksomheten avviker vesentlig fra de alminnelige virksomhetskravene til finansforetak, at dette hindrer foretaket i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere risiko som foretaket er eller kan bli utsatt for, og at andre tiltak antagelig ikke vil være tilstrekkelige for å rette på forholdet innen rimelig tid.

Regler om *beregningen av minstekapitalkravet* er foreslått inntatt i lovutkastet § 14-23, herunder Solvens II-regelverkets utgangspunkt om at minstekapitalkravet med 85 pst. sannsynlighet skal overstige uventede tap de neste 12 måneder, og at minstekapitalkravet beregnes som en lineær funksjon av forsikringstekniske avsetninger, premienivå, kapitalrisiko, utsatt skatt og kostnadsnivå etter fradrag for gjenforsikring. Etter direktivet skal minstekapitalkravet som nevnt likevel ikke utgjøre mindre enn 25 pst. eller mer enn 45 pst. av solvenskapitalkravet, og dette er inntatt i utkastet tredje ledd. I utkastet første ledd er det for øvrig mer overordnet angitt at minstekapitalkravet skal tilsvare den tellende ansvarlige kapital som forsikringsforetaket må ha for at forsikringstakerne ikke skal bli utsatt for uakseptabel høy risiko hvis foretaket tillates å fortsette sin virksomhet.

Forsikringsforetak skal etter Solvens II-direktivet til enhver tid oppfylle *absolutte minstekrav til kapital* uavhengig av beregnet minstekapitalkrav, jf. ovenfor. Disse minstekravene på mellom 3,2 og 1 millioner euro er inntatt i lovutkastet § 14-23 fjerde ledd.

Lovutkastet §§ 14-16 til 14-18 gjennomfører Solvens II-direktivets regler om *klassifisering og sammensetning av ansvarlig kapital (solvenskapital)*. Utkastet § 14-16 omhandler definisjonene av basiskapital og støttekapital, jf. ovenfor, mens § 14-17 inneholder Solvens II-reglene om klassifisering av den ansvarlige kapitalen i tre kapitalgrupper. Utkastet § 14-18 gjennomfører de ovennevnte reglene om sammensetning av tellende ansvarlig kapital, det vil si den ansvarlige kapital som kan dekke solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet.

Banklovkommissjonen foreslår å gjennomføre Solvens II-direktivets regler om *oppfølging og sanksjonering av brudd* på solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet i lovutkastet § 14-24. Etter utkastet skal foretaket straks underrette Finanstilsynet hvis det ikke oppfyller solvenskapitalkravet

eller det mener at det er risiko for underoppfyllelse, og Finanstilsynet skal gi pålegg om innen seks måneder å sørge for å ha tilstrekkelig kapital til å oppfylle solvenskapitalkravet, eller å endre, avgrense eller begrense virksomheten eller redusere foretakets risikoprofil slik at kravet vil være oppfylt. Dersom foretaket ikke oppfyller minstekapitalkravet skal det fremlegge en kortsiktig plan for å rette på forholdet, og har det ikke innen tre måneder rettet på forholdet, eller endret eller begrenset virksomheten og redusert sin risikoprofil slik at kravet vil være oppfylt, skal foretakets konsesjon tilbakekalles.

Det vises til Banklovkommisjonens NOU 2011: 8 Bind B s. 899–905 for en nærmere gjennomgang av motivene bak lovutkastet §§ 14-13 til 14-24, herunder for angivelser av hvilke bestemmelser i Solvens II-direktivet de enkelte deler av lovutkastet gjennomfører.

Som nevnt foreslår Banklovkommisjonen i lovutkastet § 14-25 en bred hjemmel for departementet til å gi nærmere regler til gjennomføring, utfylling og avgrensning av bestemmelsene i lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV. Lovutkastet § 14-25 a inneholder overgangsregler for det tilfelle at en lovgivning basert på lovutkastet skulle være gjennomført før Solvens II-direktivet er trådt i kraft. Overgangsreglene sier blant annet at gjeldende regler om solvensmarginkapital og kapitaldekning mv. i forsikringsforetak skal gjelde inntil lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV er trådt i kraft eller inntil det tidspunkt departementet fastsetter.

6.7.4 Finanstilsynets utkast

Finansdepartementet sendte 24. oktober 2011 på høring et høringsnotat av 12. august 2011 utarbeidet av Finanstilsynet, med utkast til lovregler for å gjennomføre i norsk rett EØS-regler som svarer til Solvens II-regelverket. Det vises til omtale av denne høringen i kapittel 2.3. Finanstilsynet foreslår i notatet at EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet gjennomføres i norsk rett gjennom endringer i forsikringsvirksomhetsloven. Departementet varslet i høringsbrevet 24. oktober 2011 at departementet la opp til å gjennomføre nytt soliditetsregelverk for forsikringsforetak i ny finansforetaklov basert på Banklovkommisjonens utkast. Departementet ba derfor om høringsinstansenes merknader til kun det materielle innholdet i Finanstilsynets høringsnotat.

Som også omtalt i kapittel 4.1 ovenfor mener Finanstilsynet at reguleringen av forsikringsforetak bør videreføres i forsikringsvirksomhetsloven, og følgelig at Solvens II-regelverket bør gjennom-

føres i denne loven. Etter Finanstilsynets syn vil en samlet regulering av forsikrings- og pensjonsforetak i forsikringsvirksomhetsloven bidra til å få frem helheten i regelverket og sammenhengen mellom de ulike pilarene i Solvens II-regelverket. På det tidspunktet da Finanstilsynet utarbeidet sitt høringsnotat, var det antatt at Solvens II-regelverket ville tre i kraft 1. januar 2013. På grunn av usikkerhet knyttet til tidspunktet for vedtak av ny finansforetaklov, anså Finanstilsynet at det ville være hensiktsmessig at det foreslå et utkast til gjennomføring av Solvens II-regelverket i gjeldende rett.

Ut over forskjellen i lovstruktur og plassering av nye bestemmelser, er ikke Finanstilsynets utkast til lovregler for å gjennomføre Solvens II-regelverket vesentlig annerledes enn Banklovkommisjonens opplegg når det gjelder kapitalkrav for forsikringsforetak. Det er imidlertid en del forskjeller i begrepsbruk og ordlyd. Blant annet benytter Finanstilsynet begrepene «solvenskapital» og «supplerende kapital» der Banklovkommisjonen har brukt henholdsvis «ansvarlig kapital» og «støttekapital».

6.7.5 Høringsinstansenes merknader

Blant høringsinstansene er det bare *Finans Norge (FNO)* som har konkrete kommentarer til Banklovkommisjonens lovutkast §§ 14-13 til 14-25 om kapitalkrav for forsikringsforetak. FNO uttaler blant annet det bør «fremgå klart i regelverket hvilke regler som gjelder for regnskapsformål og hvilke som gjelder for solvensberegningen», at «soliditetskapital» eller «solvenskapital» bør benyttes fremfor «ansvarlig kapital», og at lovutkastet § 14-22 ikke hensyntar andre nødvendige tiltak som Finanstilsynet kan pålegge selskapene ut over forhøyet kapitalkrav. FNO mener videre at lovutkastet § 14-17 tredje ledd bør justeres for å tydeliggjøre at krav mot medlemmer i gjensidig forsikringsforetak ikke kan regnes som kapital i kapitalgruppe 2 hvis vedtektene angir en avvikende regulering av slik kapital. FNO har også en del kommentarer av mer teknisk karakter.

Til Finanstilsynets utkast uttrykker FNO i hovedsak støtte til tilsynets vurderinger og forslag, både om gjennomføringen av Solvens II og endringene i tilstøtende forsikringsvirksomhetsregler. FNO støtter imidlertid ikke tilsynets «forslag om å innføre regler for sammensetningen av solvenskapitalen før disse er endelig vedtatt» i EU.

FNO og *Gjensidige Forsikring ASA* henstiller begge om at avsetningene til naturskadefondet og skadeforsikringsselskaperens garantiordning bør

kunne telles med til dekning av de nye kapitalkravene under Solvens II.

Den Norske Aktuarforening viser til at selvkapsespesifikke parameterverdier og katastrofeszenarioer i standardmetoden for beregning av solvenskapitalkravet kan ha betydelig innvirkning på kapitalkravet, og at det i nivå 2-bestemmelsene derfor bør komme krav om grundig prosess knyttet til godkjenning og bruk av dette. *Walther Neuhaus* foreslår enkelte endringer i plasseringen av noen av Solvens II-bestemmelsene, samt at definisjonen av solvenskapitalkravet gis en alternativ ordlyd.

Finansforbundet uttaler at implementeringen av Solvens II vil medføre at «store omkostninger knyttet til etterlevelse av regelverket (compliance) pålegges virksomhetene og presset på arbeidstakerne økes», og at «særnorske krav og implementeringstidspunkter tidligere enn nødvendig [bør] unngås».

6.7.6 Departementets vurdering

Generelt

Reglene om kapitalkrav for forsikringsforetak som fremmes i lovforslaget her, vil gjennomføre hovedreglene i Solvens II-direktivet om kapitalkrav for forsikringsforetak.

Lovforslaget vil medføre vesentlige endringer i rammebetingelsene for norske forsikringsforetak. Det gjeldende norske systemet med parallelle kapitaldekningskrav og solvensmarginkrav blir erstattet av Solvens II-regelverkets system med et solvenskapitalkrav og et minstekapitalkrav. Kravene til kapitalen som kan telles med til å dekke kapitalkravene, blir også annerledes enn i dag. Den viktigste delen av kapitalen som kan brukes til å dekke kapitalkravene skal enkelt sagt beregnes som differansen mellom verdien av eiendelene og forpliktelsene, der begge deler skal verdsettes ut fra markedsverdier og markedsrenter.

Prinsippet om markedsverdisetting av forsikringsforpliktelser vil erstatte det gjeldende system med diskontering av forsikringsforpliktelser med en fast beregningsrente. Etter det nye Solvens II-systemet skal forsikringsforpliktelser diskonteres med en såkalt risikofri rentekurve, som skal baseres på markedsrenter. Faller markedsrenten, vil nåverdien av forsikringsforpliktelsene øke. Dette kan skape større svingninger i verdien av forsikringsforpliktelsene, og således også i forsikringsforetakenes solvenssituasjon. Risikoen ved forsikringsvirksomheten vil dermed i større

grad bli synliggjort enn etter gjeldende regelverk, noe som også innebærer at kapitalkravene kan bli høyere for en del foretak.

Innføring av Solvens II-regelverket vil innebære at det ikke lenger vil være tilnærmet likhet mellom de forsikringstekniske avsetningene beregnet for soliditetsformål og avsetningene knyttet til den enkelte forsikringskontrakt i kunderegnskapet. For livsforsikring er det i dag slik at premiereserven tilknyttet den enkelte forsikringskontrakt – som gir utgangspunktet for fordeling av avkastning og overskudd og for flytteverdien av kontrakten – i hovedsak svarer til de forsikringstekniske avsetningene knyttet til kontrakten.

Departementet har ved utformingen av de konkrete lovforslagene sett hen til både Banklovkommisjonens og Finanstilsynets utkast, men foreslår at bestemmelsene kortes noe ned sammenlignet med disse utkastene. Etter departementets vurdering bør kun de mer overordnede kravene fremgå av loven, mens de mer tekniske bestemmelsene mer naturlig hører hjemme i forskrift. Departementet foreslår å knytte forskriftshjemler til hver enkelt av bestemmelsene, slik at det kan gis nærmere regler til gjennomføring, utfylling og avgrensning av bestemmelsene. Dette er nødvendig på grunn av omfanget og kompleksiteten i det samlede Solvens II-regelverket, og fordi EUs utfyllende regler til Solvens II-direktivet ikke ennå er fastsatt.

Departementet slutter seg i all hovedsak til Banklovkommisjonens foreslåtte begrepsbruk i loven, herunder den foreslåtte bruken av «ansvarlig kapital». Finanstilsynet har foreslått å bruke begrepet «solvenskapital». Finanstilsynet begrunner dette med at begrepet «ansvarlig kapital» også brukes for banker, kredittforetak og finansieringsforetak, men da med et annet innhold, se lovforslaget § 14-1. Etter departementets syn er «ansvarlig kapital» et dekkende og hensiktsmessig begrep å benytte overfor alle typer finansforetak, og det vil ikke være fare for sammenblanding så lenge det kommer klart frem hva som kan telles med i den ansvarlige kapitalen i de ulike typer av finansforetak. Departementet vil her for øvrig vise til at «own funds» benyttes både i Solvens II-direktivet og i EUs kredittinstitusjonslovgivning. Departementet mener videre at begrepet «beste estimat» bør benyttes fremfor Banklovkommisjonens «beste skjønn», ettersom det etter Solvens II-regelverket ikke er særlig rom for skjønn i den aktuelle beregningen. Den engelskspråklige versjonen av direktivet benytter også «best estimate».

Finanstilsynet har i tillegg til utkast til lovregler for å gjennomføre Solvens II-regelverket, foreslått endringer i de gjenværende delene av forsikringsvirksomhetsloven. Departementet er enig med Finanstilsynet i at det er behov for å tilpasse forsikringsvirksomhetsreglene i den gjenværende forsikringsvirksomhetsloven til det nye solvensregelverket. I tillegg til at en del bestemmelser må oppheves som følge av gjennomføringen av Solvens II, vil det være behov for å endre en rekke andre bestemmelser. Det vises til nærmere omtale i kapittel 11.1.

Nærmere om de enkelte bestemmelsene

Departementet foreslår at kravet om at et forsikringsforetak til enhver tid skal ha forsikringstekniske avsetninger til dekning av samtlige foreliggende forsikringsforpliktelse, tas inn i lovforslaget § 14-7. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 76 nr. 1. Det foreslås videre tatt inn et krav om at forsikringsforetaket til enhver tid skal ha eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene. Også dette er en videreføring av gjeldende rett, og bygger på EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 76 jf. artikkel 88 nr. 1.

Regler om verdivurdering av eiendeler, forsikringsforpliktelse og forpliktelse ut over forsikringstekniske avsetninger er tatt inn i lovforslaget § 14-8. I første ledd foreslås at verdien av eiendeler og forpliktelse *ut over* forsikringstekniske avsetninger skal settes til omsetningsverdien ved forretningsmessige transaksjoner mellom uavhengige parter, jf. EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 75 nr. 1 a og b.

Prinsippet om at forsikringsforpliktelse skal verdsettes til markedsverdi, foreslås tatt inn i lovforslaget § 14-8 annet ledd flg. Etter forslaget skal verdien av forsikringstekniske avsetninger settes til det beløp forsikringsforetaket vil måtte betale ved umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsforetak. Beregningen av de forsikringstekniske avsetninger skal baseres på markedsinformasjon og allment tilgjengelige opplysninger om forsikringsrisikoer. Bestemmelsen gjennomfører hovedtrekkene i EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 76 nr. 2, jf. artikkel 75 og artikkel 76 nr. 3. Nærmere regler om verdivurderingen foreslås tatt inn i tredje til sjette ledd i bestemmelsen. I syvende ledd foreslås at departementet kan gi nærmere regler i forskrift.

I lovforslaget § 14-9 foreslås et krav om at forsikringsforetaket til enhver skal ha tellende ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. Det er i annet ledd foreslått at ansvarlig kapital kan bestå av basiskapital og supplerende kapital. Begrepet «supplerende kapital» er foreslått brukt av Finanstilsynet, og er etter departementets vurdering en mer dekkende betegnelse enn Banklovkommissjonens foreslåtte begrep «støttekapital».

Regler om inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper foreslås ikke tatt inn i lovteksten, men forutsettes regulert i forskrift. Departementet er enig i FNOs påpekning av at Banklovkommissjonens lovutkast § 14-17 tredje ledd bør justeres for ikke feilaktig å gi inntrykk av at krav mot medlemmer i gjensidig forsikringsforetak kan regnes som kapital i kapitalgruppe 2 når vedtektene angir en avvikende regulering av slik kapital, men foreslår som nevnt at disse reglene tas inn i forskrift og ikke i selve loven. Som opplyst over har FNO og Gjensidige i høringen tatt opp spørsmål om avsetningene til naturskadefondet og skadeforsikrings-selskapenes garantiordning kan telles med i den kapital som kan dekke de nye kapitalkravene. Departementet viser til at dette må løses som en egen sak.

Departementet foreslår også at det i lovforslaget § 14-9 tas inn en hjemmel for departementet til å gi nærmere regler om ansvarlig kapital i forskrift. Det vil blant annet kunne gis forskrift om godkjenning av supplerende kapital og inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper, jf. eksemplene som er eksplisitt nevnt i forslaget til § 14-9 tredje ledd. Det vil også kunne gis forskrift om hva som skal regnes som basiskapital og supplerende kapital og om hva som skal anses som ansvarlig kapital for oppfylning av solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet. For å sikre en effektiv markedsprising av ulike instrumenter av ansvarlig kapital, er det viktig at deres relative prioritet er tydelig i regelverket. Utformingen av slike instrumenter endrer seg erfaringsmessig over tid. Også forholdet til kapital skutt inn i felles eller solidariske garantiordninger og -fond kan bli gjenstand for vurderinger som er relevant for dette.

Regler om solvenskapitalkravet foreslås tatt inn i lovforslaget § 14-10. I tråd med EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 100, jf. artikkel 101 foreslås det at solvenskapitalkravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 99,5 pst. for at samlet tap, herunder forsikringsmessig og finansielt tap, over en periode på 12 måneder ikke over-

stiger det beregnede kapitalkravet. Ved beregningen skal det tas hensyn til risikoreducerende tiltak og ordninger. Det foreslås at solvenskapitalkravet skal beregnes etter en standardmetode eller etter interne modeller. Dette er i samsvar med EØS-regler som svarer til direktivet artikkel 100. Det foreslås at departementet kan gi forskrift om beregning av solvenskapitalkrav etter standardmetoden og om godkjenning av interne modeller og beregning av solvenskapitalkrav etter interne modeller.

Regler om minstekapitalkravet foreslås tatt inn i lovforslaget § 14-11. Minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets basiskapital. Kravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 85 pst. for at samlet tap over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede minstekapitalkravet. Minstekapitalkravet skal ikke være lavere enn 25 pst. eller høyere enn 45 pst. av foretakets solvenskapitalkrav medregnet eventuelt kapitalkravstillegg fastsatt i medhold av lovforslaget § 14-13 tredje ledd. Dette er i tråd med EØS-regler som svarer til direktivet 129. Uavhengig av de nevnte bestemmelsene skal minstekapitalkravet ikke være mindre enn kravet til startkapital for foretaket etter § 3-4 tredje ledd. Dette er tatt inn i lovforslaget § 14-11 tredje ledd. Det foreslås også at departementet kan gi forskrift om beregning av minstekapitalkravet.

Regler om tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg foreslås tatt inn i lovforslaget § 14-13. Det foreslås at Finanstilsynet skal se til at forsikringsforetak det har tilsyn med har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser og ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 36. I annet ledd foreslås en bestemmelse om at Finanstilsynet kan pålegge forsikringsforetak som ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av bestemmelsene i dette kapittel å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette. I bestemmelsen gis det også eksempler på hva slags pålegg Finanstilsynet kan gi foretakene, blant annet pålegg om å øke de forsikringstekniske avsetningene og endre systemet for risikostyring og internkontroll.

I lovforslaget § 14-13 tredje ledd foreslås det regler om når Finanstilsynet kan pålegge forsikringsforetakene å ha høyere solvenskapital enn det som følger av lovens hovedregel. Det fremgår av EØS-reglene som svarer til direktivet artikkel 37 at kapitalkravstillegg kun kan fastsettes der foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra kra-

vene gitt i eller i medhold av lov. Det er gitt detaljerte regler i direktivet, som forutsettes gjennomført i forskrift, jf. at departementet foreslår en hjemmel til å gi nærmere regler om kapitalkravstillegg.

Departementet foreslår i lovforslaget § 14-14 bestemmelser om Finanstilsynets sanksjoner overfor forsikringsforetak som ikke oppfyller solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet eller kravet om eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene. Det foreslås at departementet kan gi forskrift om plan og frist for oppfyllelse av kapitalkravene og om tilsynets adgang til å gi pålegg og ilegge andre sanksjoner. Bestemmelsene gjennomfører EØS-regler som svarer til direktivet artikkel 136 til 144.

6.8 Kapitalkrav for pensjonsforetak

6.8.1 Gjeldende rett

Pensjonsforetak er en samlebetegnelse for pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak. En arbeidsgiver som skal tilby en tjenstepensjonsordning for sine ansatte, kan gjøre dette gjennom å opprette en egen pensjonskasse. Både private foretak og kommuner kan opprette pensjonskasser. En pensjonskasse er en selveiende institusjon, som ledes av et eget styre og skal være økonomisk adskilt fra foretaket eller kommunen.

En pensjonskasse driver virksomhet basert på en eller flere kollektive pensjonsordninger for ett foretak eller én kommune. Foretak, kommuner eller arbeidsgivere med nær tilknytning til hverandre kan på nærmere vilkår ha felles pensjonsordning i en konsernpensjonskasse. To eller flere kommuner kan etablere interkommunale pensjonskasser, og to eller flere uavhengige foretak kan etablere fellespensjonskasse.

Innskuddspensjonsforetak er et aksjeselskap med virksomhet basert på kollektiv innskuddspensjon uten forsikringselement, og som også kan omfatte virksomhet som naturlig henger sammen med slik virksomhet.

Pensjonskasser med pensjonsordninger som anses som livsforsikring er i dag underlagt krav til ansvarlig kapital og solvensmarginkapital, dvs. de samme krav som gjelder for livsforsikringsselskaper. Dette følger av forsikringsvirksomhetsloven § 7-9. Kravene til ansvarlig kapital er nærmere regulert i forskrift 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskap, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringsselskap og forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapi-

tal for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Krav til solvensmarginkapital for pensjonskasser ble innført 1. januar 2010, og innebærer at pensjonskasser skal ha en solvensmarginkapital som til enhver tid er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet beregnet etter nærmere angitte regler. I forskrift av 30. juni 2006 nr. 869 § 9-2 heter det at forskrift 19. mai 1995 nr. 481 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper gjelder tilsvarende for pensjonskasser med pensjonsordninger som anses som livsforsikring, likevel slik at minstekravet til solvensmargin i § 3 annet punktum ikke gjelder for pensjonskasser.

Pensjonskasser skal i tillegg oppfylle et krav til minste grunnkapital for pensjonskasser. Kravet følger av forsikringsvirksomhetsloven § 7-5 der det heter at pensjonskassen til enhver tid skal ha en minste grunnkapital tilsvarende 10 ganger folketrygdens grunnbeløp (G), med mindre et høyere minstekrav er fastsatt i vedtekter eller konsesjonsvilkår.

Pensjonskasser som ikke driver livsforsikringsvirksomhet, samt innskuddspensjonsforetak, skal oppfylle de alminnelige minstekrav til ansvarlig kapital som nevnt i avsnittet over. Innskuddspensjonsforetak skal i tillegg oppfylle kravet til minste grunnkapital som er gitt i forsikringsvirksomhetsloven § 7-5. Reglene om krav til solvensmarginkapital gjelder derimot ikke for denne gruppen av pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak. Det vises til forsikringsvirksomhetsloven § 7-9 annet ledd og § 8-3.

6.8.2 EØS-rett

Pensjonskasser er i dag underlagt EØS-regler som svarer til Rådskommisjonsdirektiv 2003/41/EF om arbeidsmarkedsrelaterte pensjonskassers virksomhet og tilsyn med disse (IORP I-direktivet), heretter kalt pensjonskassedirektivet. Pensjonskassedirektivet har ikke egne regler om kapitalkrav, men viser i artikkel 17 nr. 2 til at bestemmelsene om solvensmarginkapital som følger av Solvens I-regelverket, gjelder tilsvarende for pensjonskasser.

I Solvens II-direktivet, som innfører et nytt kapitalregelverk for forsikringsselskaper, heter det i formålsparagraf 138 og artikkel 303 at Solvens I-regelverket fortsatt skal gjelde for pensjonskassene inntil et revidert europeisk solvensregelverk for pensjonskasser er på plass. Det siktes her til arbeidet med et revidert pensjonskassedirektiv (IORP II). Dette arbeidet er per i dag ikke sluttført. På det tidspunkt da Banklovkommissjo-

nen avga sin utredning NOU 2011: 8 og Finanstilsynet utarbeidet sitt høringsnotat av 12. august 2011, ble det arbeidet ut fra en tidsplan om å ha det nye rammeverket for pensjonskasser klart før 2013, jf. at Solvens II-regelverket tidligere var forventet å skulle tre i kraft 1. januar 2013. EU-kommisjonen la 27. mars 2014 frem forslag til et revidert pensjonskassedirektiv. Forslaget inneholder krav som hører under Pilar II, dvs. kvalitative krav til risikostyring, organisering mv. Det foreslås blant annet krav til ledelsen i nøkkelfunksjoner i pensjonskassen, krav til godtgørelsesordninger og regler om egenvurdering av risikostyringssystemer. Det foreslås også regler om hvilken informasjon pensjonskassen skal gi til sine medlemmer om deres pensjonsrettigheter mv. Direktivforslaget inneholder ikke regler som hører under Pilar I, dvs. krav til vurdering og beregning av forsikringstekniske avsetninger og kapitalkrav. Planlagt dato for ikrafttredelse av direktivet er 1. januar 2017.

6.8.3 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår i lovutkastet § 14-12 første ledd å videreføre gjeldende regler om krav til solvensmarginkapital for pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet. Det vises til at dette er i tråd med Norges EØS-forpliktelser som svarer til Solvens II-direktivets formålsparagraf 138 og artikkel 303.

Banklovkommissjonen viser til at det i pensjonskassedirektivet skilles mellom krav til solvensmarginkapital og krav til garantifond. Garantifondet utgjør minstekravet til solvensmarginkapital. Banklovkommissjonen uttaler at pensjonskassedirektivet synes å overlate til de enkelte medlemsstater å fastsette regler om garantifond for pensjonskasser. Banklovkommissjonen har med utgangspunkt i gjeldende forskrifter valgt å foreslå at garantifondet minst skal utgjøre en tredel av kravet til solvensmarginkapital i pensjonskasser. Minstekravet til garantifondet foreslås fastsatt til et beløp som svarer til 10 ganger folketrygdens grunnbeløp, med mindre høyere beløp er fastsatt i vedtekter, konsesjonsvilkår eller senere bestemt av departementet. Det vises til lovutkastet § 14-12 annet ledd.

Banklovkommissjonen viser til at pensjonskassene ikke er omfattet av Solvens II-direktivet, men at det er uklart om dette vil bli den endelige løsningen, jf. at det i EU arbeides med et revidert pensjonskassedirektiv. Banklovkommissjonen foreslår derfor at det i lovutkastet § 14-12 tredje ledd tas inn en forskriftshjemmel slik at departementet

kan fastsette at bestemmelsene i lovutkastet kapittel 14 avsnitt IV helt eller delvis skal legges til grunn ved beregning av kravene til ansvarlig kapital for pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet.

Som nevnt i kapittel 6.3, vil innføring av Solvens II-regelverket innebære at forsikringsselskaper ikke lenger kan underlegges det tosporede systemet en har i dag med krav til kapitaldekning og krav til solvensmarginkapital. Forskrift 22. desember 2006 nr. 1616 om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingselskap i finanskonsern, vil således ikke lenger kunne gjelde for forsikringsselskaper. Banklovkommissjonen foreslår derfor at også pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet unntas fra kapitaldekningsregelverket.

Pensjonskasser som ikke driver forsikringsvirksomhet, samt innskuddspensjonsforetak, skal etter Banklovkommissjonens utkast oppfylle de alminnelige minstekrav til ansvarlig kapital som følger av utkastet §§ 14-7 og 14-8, jf. § 14-9. Dette er en videreføring av dagens regelverk, og innebærer at kapitaldekningsforskriften, som gir nærmere regler om minstekrav til ansvarlig kapital, fortsatt vil gjelde for denne typen selskaper. Det vises til lovutkastet § 14-12 fjerde ledd.

6.8.4 Finanstilsynets utkast

Finansdepartementet sendte 2. juli 2010 et brev til Finanstilsynet om Solvens II og pensjonskasser mv., der det blant annet heter:

«Pensjonskassene og livsforsikringsselskapene står i et direkte konkurranseforhold til hverandre i Norge, og norsk lovgivning har lagt stor vekt på å sikre mest mulig like reguleringsmessige rammebetingelser for pensjonskassene og livsforsikringsselskapene, slik at ikke ulikheter her skal påvirke konkurransesituasjonen mellom dem. Selv om det ikke er tatt standpunkt til om pensjonskassene skal underlegges Solvency II regelverket i Norge, er det viktig at de større pensjonskassene nå deltar i utredningen om Solvency II. Dette er ikke til hinder for at mindre pensjonskasser – hvis det skulle bli bestemt at pensjonskassene skal omfattes av Solvency II i Norge – kan underlegges en forenklet versjon av Solvency II, evt. helt unntas.

Departementet ber om Finanstilsynets vurdering av ovennevnte problemstilling.»

Finanstilsynet har i sitt høringsnotat av 12. august 2011 vurdert og kommet med forslag til regulering av pensjonskassene under Solvens II-regelverket. Finanstilsynet foreslår i likhet med Banklovkommissjonen å videreføre gjeldende regler om krav til solvensmarginkapital for pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet. Det vises til at det er et direktivkrav at Solvens I-regelverket videreføres for pensjonskassene inntil det nye europeiske solvensregelverket for pensjonskasser er på plass. Solvensmarginkravet under Solvens I skal dekke risikoen knyttet til den garanterte renten samt forsikringsrisiko i form av dødelighets-, uføre- og opplevelsesrisiko som gjenspeiles i selskapets premier og avsetninger.

Kravet til solvensmarginkapital i Solvens I er upåvirket av selskapets aktivasammensetning. Finanstilsynet mener derfor at hensynet til et mer risikosensitivt regelverk for pensjonskassene og hensynet til like rammebetingelser for pensjonskasser og livsforsikringsselskaper tilsier at Solvens I-regelverket suppleres med regler som gir tilsvarende effekter som Solvens II.

Finanstilsynet uttaler:

«En mulighet vil være innføring av full Solvens II også for pensjonskassene fra 2013. Etter Finanstilsynets oppfatning er det imidlertid flere forhold som taler mot dette. For det første er kompleksiteten i beregningene av kapitalkravene relativt høy, og til dels unødvendig høy på visse områder. For det andre kan det anføres at pensjonskassene bør få en lengre tidsperiode til å tilpasse seg, spesielt med hensyn til beregningsmetoder men også med hensyn til vurdering av kapitalbehov, jf. at livsforsikringsselskapene til en viss grad har kunnet forbedre seg siden den første beregningsstudien for Solvens II (QIS1) ble gjennomført i 2005. For det tredje vil det være lite hensiktsmessig å innføre et komplekst regelverk fullt ut som muligens bare vil virke i ett til tre år før det avsluses av et nytt europeisk regelverk.

En mellomliggende løsning vil være å innføre en forenklet Solvens II basert på en videreutvikling av Finanstilsynets stresstester. Finanstilsynet har utarbeidet en stresstestrapporing basert på to ulike stresstester som er gjort gjeldende fra 2008 for alle forsikringsselskapene og de tre største pensjonskassene. I denne rapporteringen er stresstest I basert på en forenklet versjon av spesifikasjonene for de kvantitative beregningsstudiene (QIS) for Solvens II, og kan således sies å representere en 'Solvens II light'-løsning.»

Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn at Finanstilsynets stresstest I, som i praksis vil være en forenklet Solvens II, innføres som et tilsynsverktøy for pensjonskassene, men ikke som et bindende kapitalkrav i første omgang. Finanstilsynet viser til at dersom prosessen med å innføre et nytt europeisk regelverk trekker ut i tid, kan det være aktuelt å innføre Finanstilsynets stresstest I som et bindende kapitalkrav fra for eksempel 2015, eller eventuelt vurdere å innføre full Solvens II fra samme tidspunkt. Ulempen med denne løsningen er ifølge Finanstilsynet at konkurransevilkårene vil avvike noe fra livsforsikringsselskaperne. Etter Finanstilsynets vurdering vil dette likevel få begrenset effekt dersom det er klart at kapitalkravene vil samordnes igjen etter ett til tre år, enten som følge av et nytt europeisk fullharmonisert regelverk eller som følge av nasjonale tiltak dersom den europeiske prosessen ikke gjennomføres som planlagt.

Selv om Solvens II-direktivet ikke gjelder for pensjonskasser, mener Finanstilsynet at de nye Solvens II-prinsippene om markedsverdivurdering av forsikringstekniske avsetninger bør innføres også for pensjonskasser. Det vises til at det vil være hensiktsmessig å ha like prinsipper for pensjonskasser og livsforsikringsselskaper, og at fremtidige europeiske soliditetsregler for pensjonskasser vil legge til grunn en markedsverdivurdering av forpliktelsene. Det som taler imot er kompleksiteten i beregningene. Finanstilsynet viser likevel til at det er et begrenset antall eksterne miljøer som står for de aktuariemessige beregningene for pensjonskassene, og at en gjennom praktisering av forholdsmessighetsprinsippet kan legge til rette for forenklete metoder for små pensjonskasser.

Finanstilsynet viser til at innføringen av Solvens II for livsforsikringsselskaperne medfører at dagens kapitaldekningsregelverk ikke kan videreføres for disse. I likhet med Banklovkommisjonen foreslår Finanstilsynet at også pensjonskassene unntas fra kapitaldekningsregelverket.

For forsikringsselskaper følger kravene til risikostyring og kontroll av de såkalte Pilar-II-bestemmelsene i Solvens II-direktivet. Finanstilsynet har vurdert om disse kravene, med eller uten særtilpasninger, skal gjøres gjeldende også for pensjonsforetak. Alternativet er å videreføre gjeldende regler om risikostyring og kontroll for pensjonsforetakene. Gjeldende regler følger av Finanstilsynets forskrift om risikostyring og internkontroll, samt aktuarforskriften og kapitalforvaltningsforskriften kapittel 2. Kapitalforvaltningsforskriften kapittel 2, som inneholder kvalitative krav

til kapitalforvaltningen, dekker etter Finanstilsynets vurdering de mest sentrale kravene om risikostyring i Solvens II.

Finanstilsynet anser at det er mest hensiktsmessig at de gjeldende kvalitative kravene til risikostyring og kontroll for pensjonskasser videreføres. Det vises til at de gjeldende kravene fungerer tilfredsstillende, og at det kan fremstå som unødige komplisert å legge opp til midlertidige regler for pensjonskasser i en kort periode frem til det nye europeiske regelverket for pensjonskasser er klart. Gjeldende likviditetsforskrift foreslås imidlertid opphevet, da denne etter Finanstilsynets vurdering er lite tilpasset pensjonskassenes virksomhet.

De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapitalforvaltningsforskriften kan ikke videreføres for forsikringsselskaper når Solvens II-direktivet trer i kraft. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.4. Finanstilsynet har vurdert om de kvantitative begrensningene bør videreføres for pensjonskassene. Finanstilsynet uttaler at hensynet til stabilitet i regelverket frem til nytt europeisk regelverk trer i kraft kan tilsi at bestemmelsene videreføres. På den annen side vises til at dersom en modul for måling av konsentrasjonsrisiko innføres i stresstest I, vil dette tale for at bestemmelsene fjernes. Samlet sett er Finanstilsynet kommet til at hensynet til stabilitet i regelverket for pensjonskassene kan tilsi at kravet videreføres.

Finanstilsynet viser til at pensjonskasser som tilbyr pensjonsordninger uten forsikringselement, samt innskuddspensjonsforetak, i dag er underlagt kapitaldekningsregelverket, men ikke Solvens I-regelverket. Denne gruppen av selskaper driver virksomhet av svært begrenset omfang. Det er per i dag registrert to rene innskuddspensjonsforetak, med en samlet forvaltningskapital på under en halv million kroner. Finanstilsynet viser til at kapitaldekningsregelverket er lite egnet til å dekke risiko for denne gruppen av selskaper, ettersom operasjonell risiko, som må anses som den viktigste risikoen for denne gruppen, ikke fanges opp av kapitaldekningsregelverket. Etter Finanstilsynets vurdering er det derfor lite hensiktsmessig å opprettholde kapitaldekningsregelverket, som er et omfattende regelverk, kun for denne gruppen av selskaper. Finanstilsynet foreslår derfor at kapitalkravet for innskuddspensjonsforetakene fastsettes som en enkelt prosent av forvaltningskapitalen, og at denne settes til 2 pst. av forvaltningskapitalen. Det foreslås at dette også skal gjelde for pensjonskasser som tilbyr pensjonsordninger uten forsikringselement.

6.8.5 Høringsinstansenes merknader

Bortsett fra Pensjonskasseforeningen har høringsinstansene i liten grad uttalt seg om Banklovkommisjonens forslag til regulering av pensjonskasser. Flere har i høringsmerknadene vist til Finanstilsynets brev 12. august 2011 med forslag til gjennomføring av Solvens II-regelverket i norsk rett, og enten kommentert forslagene i Finanstilsynets brev eller vist til at de ville komme tilbake med synspunkter når Finanstilsynets brev ble sendt på høring.

Pensjonskasseforeningen går imot Banklovkommisjonens forslag om innføring av krav til garanti-fond for pensjonskasser. Foreningen peker blant annet på at en allerede i dag har krav til en minste grunnkapital i forsikringsvirksomhetsloven § 7-5. Foreningen påpeker at det foreslåtte minstekravet er tre ganger så høyt som dagens krav, noe som vil forandre rimelige overgangsordninger. Foreningen viser videre til gjeldende rett stiller krav til «grunnkapital», og at det er uheldig å innføre nye kapitalbegreper som også er unødige, i og med at de ikke benyttes i andre sammenhenger i loven.

Pensjonskasseforeningen støtter heller ikke Banklovkommisjonens forslag om en forskriftshjemmel slik at departementet kan fastsette at kapitalkravene i henhold til Solvens II-direktivet helt eller delvis skal legges til grunn ved beregning av kravene til ansvarlig kapital for pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet. Foreningen viser til at det vil være lite meningsfylt å innføre Solvens II for pensjonskasser nå, når et annet regelverk vil måtte bli innført innen kort tid. Det vises også til at solvenskapitalberegningene i Solvens II er svært kompliserte, og unødig kompliserte sett i forhold til pensjonskassenes virksomhet.

Pensjonskasseforeningen støtter forslaget fra Finanstilsynet om at Finanstilsynets stresstest I (som ligger nær reglene i Solvens II) innføres som et tilsynsverktøy, men ikke som et bindende kapitalkrav, for pensjonskassene som driver livsforsikringsvirksomhet. Foreningen viser for øvrig til at Finanstilsynet gjennom en endring i forskrift om rapportering av stresstester for forsikringsselskaper og pensjonsforetak, allerede har innført slike stresstester for pensjonsforetak. Også *Den Norske Aktuarforening*, *FNO* og *Norges Bank* støtter dette forslaget.

FNO uttaler:

«FNO mener prinsipielt at det bør være like konkurransevilkår for livsforsikringsselskaper og pensjonsforetak, og at behovet for å unngå

konkurransforskyvning i form av regelverksarbitrasje bør vektlegges når myndighetene skal utforme reguleringen for pensjonskassene frem til det reviderte pensjonskassedirektivet fastsettes. Vi mener at Finanstilsynet i høringsnotatet har gjort en grundig vurdering, og at de således har ivarettat behovet for et 'level playing field'.»

Pensjonskasseforeningen støtter forslaget fra både Banklovkommisjonen og Finanstilsynet om at pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet skal unntas fra kapitaldekningskravet, på samme måte som livsforsikringsselskapene. Foreningen peker på at forskrift om beregning av ansvarlig kapital likevel må videreføres av hensyn til bestemmelsene om solvenskapital i forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital. Pensjonskasseforeningen støtter også Finanstilsynets forslag om at likviditetsforskriften ikke skal gjelde for pensjonskasser. Det vises til at forskriften er dårlig tilpasset pensjonskassenes innretning og virksomhet.

Pensjonskasseforeningen uttaler at de et stykke på vei støtter Finanstilsynets forslag om å videreføre blant annet internkontrollforskriften og kapitalforvaltningsforskriften kapittel 2 for pensjonsforetak. Enkelte av bestemmelsene i kapitalforvaltningsforskriften, blant annet § 2-2 om egne overvåkingsenheter, er likevel etter foreningens syn dårlig tilpasset mindre pensjonskasser med begrenset stab. Pensjonskasseforeningen mener derimot at det ikke er rimelig at de kvantitative begrensningene i kapitalforvaltningsforskriften (kapittel 3 flg.) skal videreføres for pensjonskassene, slik Finanstilsynet foreslår. Disse bestemmelsene vil måtte oppheves for livsforsikringsselskapene som følge av Solvens II. Foreningen viser til at dette vil kunne gi livsforsikringsselskapene en urimelig konkurransefordel, blant annet hva gjelder investeringer i infrastruktur.

6.8.6 Departementets vurdering

Pensjonskasser og livsforsikringsselskaper konkurrerer på det samme markedet for kollektive forsikringer. Det har derfor vært lagt stor vekt på å sikre mest mulig like rammebetingelser for pensjonskassene og livsforsikringsselskapene, slik at ikke ulikheter her skal påvirke konkurransesituasjonen mellom dem. Dette har vært et grunnleggende hensyn bak lovgivningen på forsikringsområdet, og er bakgrunnen for at pensjonskasser i norsk rett i dag er underlagt de samme kapitalkrav som livsforsikringsselskaper, dvs. krav til

ansvarlig kapital (kapitaldekningskrav) og solvensmarginkapital.

Som nevnt over er det opp til det enkelte lands nasjonale myndigheter om de vil gjøre Solvens II-direktivets bestemmelser gjeldende for pensjonskasser eller ikke. Derimot er det et direktivkrav at Solvens I-regelverket videreføres for pensjonskassene inntil det nye europeiske solvensregelverket for pensjonskasser er på plass. Departementet foreslår at kravet til solvensmarginkapital tas inn i lovforslaget § 14-15 første ledd. Det foreslås også en hjemmel for departementet til å fastsette regler om beregningsmåten for solvensmarginen, den kapital som kan dekke kravene og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet.

Som vist til i kapittel 6.7.4 fastsatte Finanstilsynet i 2008 en forskrift med hjemmel i finanstilsynsloven om rapportering av stresstester basert på Solvens II. Forskriften ble gjort gjeldende for alle forsikringsselskapene og for pensjonskasser, med en forvaltningskapital på over 10 mrd. kroner. Forskriften ble gradvis innført, slik at den fra 31. desember 2011 også ble gjort gjeldende for pensjonskasser med en forvaltningskapital på mellom 2 og 10 mrd. kroner. Fra 31. desember 2012 ble forskriften gjort gjeldende for samtlige pensjonskasser. Finanstilsynets forslag i høringsnotatet av 12. august 2011 om at Finanstilsynets stresstest I, som i praksis vil være en forenklet Solvens II, innføres som et tilsynsverktøy for pensjonskassene, er derfor i dag gjennomført for samtlige pensjonskasser. Stresstesten stiller ikke opp noe bindende kapitalkrav, men er et verktøy for å beregne potensielle tap på en måte som er sammenlignbar med solvenskapitalkravet etter Solvens II.

Etter departementets vurdering vil det inntil videre være mest hensiktsmessig at pensjonskassene fortsetter med rapportering av stresstest I som et tilsynsverktøy, men ikke som et bindende kapitalkrav. Pensjonskassene vil på denne måten få mer erfaring med beregningsmetodene som benyttes i Solvens II-regelverket. Solvens II-regelverket er komplekst, og pensjonskassene har ikke hatt like lang tid til å forberede seg på Solvens II-regelverket som livsforsikringsselskapene har hatt. I tillegg kommer at det fortsatt er usikkert når arbeidet med det nye pensjonskassedirektivet (IORP II) vil være ferdigstilt, og om eventuelle kapitalkrav vil innebære at pensjonskassene underlegges de samme kravene som vil gjelde for livsforsikringsselskaper under Solvens II. Finanstilsynet har som nevnt over vist til at det, dersom prosessen med et nytt europeisk regelverk trekker ut i tid, kan være aktuelt å innføre Finanstilsy-

nets stresstest I som et bindende kapitalkrav for pensjonskassene. Departementet er enig i at det på sikt bør innføres bindende kapitalkrav for pensjonskassene som sikrer mest mulig like rammebetingelser mellom livsforsikringsselskapene og pensjonskassene. Departementet slutter seg derfor til Banklovkommisjonens forslag om en forskriftshjemmel i finansforetaksloven som gir departementet adgang til å fastsette at bestemmelsene om kapitalkrav som gjelder for forsikringsselskaper, helt eller delvis skal gjelde også for pensjonskasser. Slik forskrift må i tilfelle sendes på høring på vanlig måte. Det vises til lovforslaget § 14-15 annet ledd.

Departementet viser til at det er stor variasjon i pensjonskassenes størrelse og kompleksitet. Ifølge tall fra Pensjonskasseforeningen var det per 31. desember 2013 51 private pensjonskasser. Av disse var det syv pensjonskasser som hadde en forvaltningskapital over 5 mrd. kroner, mens 31 av pensjonskassene hadde en forvaltningskapital på under 1 mrd. kroner. Av de 33 offentlige pensjonskassene var det tre som hadde en forvaltningskapital over 5 mrd. kroner, mens ni pensjonskasser hadde en forvaltningskapital på under 1 mrd. kroner. Finanstilsynet har vist til at Solvens II-regelverket er basert på et forholdsmessighetsprinsipp som skal hensynta at de krav som regelverket stiller blir tilpasset selskapenes størrelse og kompleksitet, slik at det også kan anvendes på små selskaper som driver en liten og lite kompleks og derved mindre risikoutsatt virksomhet. Departementet er enig i at et eventuelt fremtidig Solvens II-regelverk for pensjonskassene må være tilpasset pensjonskassenes ulike størrelse og kompleksitet. Departementet foreslår i tillegg at det i lovforslaget § 13-5 annet ledd om krav til uavhengige kontrollfunksjoner og i § 13-6 om krav til egenvurdering av risiko og kapitalbehov, tas inn en hjemmel for departementet til å gjøre unntak for bestemmelsene blant annet for pensjonsforetak. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.5.6.

Departementet slutter seg til forslaget fra Banklovkommisjonen og Finanstilsynet om at krav til kapitaldekning oppheves for pensjonskasser, slik det også vil gjøres for livsforsikringsselskaper. For pensjonskasser gjennomføres dette ved at någjeldende forsikringsvirksomhetslov § 7-9 foreslås opphevet.

Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets forslag om at de gjeldende kvalitative kravene til risikostyring og kontroll for pensjonskasser videreføres, men at gjeldende likviditetsforskrift ikke lenger gjøres gjeldende for pensjonskasser. Når det gjelder de kvantitative plasserings-

begrensningene foreslår departementet, i tråd med Finanstilsynets vurdering, at disse inntil videre videreføres for pensjonskassene.

Departementet foreslår ikke å videreføre Banklovkomisjonens forslag om et garantifond for pensjonskasser. Gjeldende bestemmelser om krav til minste garantikapital foreslås videreført.

Departementet slutter seg til Finanstilsynets forslag om at innskuddspensjonsforetak og pensjonskasser som ikke driver livsforsikringsvirksomhet underlegges et krav til ansvarlig kapital som utgjør minst to pst. av foretakets eller pensjonskassens forvaltningskapital. Det vises til lovforslaget § 14-15 tredje ledd.

6.9 Kapitalkrav for små forsikringsforetak mv.

6.9.1 Gjeldende rett

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 13-4 kan Kongen gjøre helt eller delvis unntak fra lovens bestemmelser for mindre gjensidige forsikrings-selskaper. Hjemmelen er benyttet ved forskrift av 1. desember 1993 nr. 1074 om unntak for mindre gjensidige skadeforsikringsselskaper. Gjennom forskriften er det gitt unntak fra krav til selskapets organer og bestemmelser om revisjon og granskning, når selskapet har mindre enn ti årsverk.

I alt 13 sjøtrygdslag i Norge er underlagt en egen særlov om sjøtrygdslag fra 1953. Disse er ikke omfattet av forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser. Sjøtrygdslagene er små sjøforsikringsselskaper som driver innen et avgrenset geografisk virkeområde. De har generelt lavere aktivitet enn de ordinære sjøforsikringsselskaperne, og de fleste drives ifølge Finanstilsynet av én person på deltid. Regelverket for sjøtrygdslag er betydelig mindre omfattende enn regelverket for selskaper som er underlagt forsikringsvirksomhetsloven. Sjøtrygdslagene er for eksempel ikke underlagt bindende kapitalkrav, krav om aktuar, krav til risikostyring, internkontroll, stress-tester eller rapportering til tilsynet. Til gjengjeld er det fastsatt restriksjoner på maksimal egenregning for enkeltrisikoeer, og Finanstilsynet er gitt vide fullmakter til å til å gi pålegg overfor sjøtrygdslagene.

6.9.2 EØS-rett

Solvens II-direktivet omfatter i utgangspunktet alle livs- og skadeforsikringsselskaper i EU/EØS-området. Det følger likevel av artikkel 4 i direktivet at mindre selskaper som oppfyller nærmere

angitte unntakskriterier, ikke omfattes av direktivet med mindre de selv ønsker det. Blant kriteriene er at årlig forfalt bruttopremie ikke overstiger 5 millioner euro og at samlede forsikringstekniske avsetninger ikke overstiger 25 millioner euro. Videre er det vilkår om at selskapets virksomhet ikke omfatter ansvarsforsikringsvirksomhet eller kredittforsikringsvirksomhet. Selskapet må heller ikke drive gjenforsikringsvirksomhet i et vesentlig omfang, etter nærmere angitte kriterier. Selskapet må heller ikke drive filialvirksomhet eller grenseoverskridende virksomhet. Nasjonale myndigheter kan beslutte at regler tilsvarende Solvens II likevel skal gjelde for selskapene som oppfyller unntakskriteriene etter direktivet.

6.9.3 Finanstilsynets utkast

Finanstilsynet opplyser i høringsnotatet av 12. august 2011 at det er 12 ordinære skadeforsikringsselskaper i Norge som har en årlig bruttopremie på under 5 millioner euro. Kun seks av disse selskapene oppfyller alle unntakskriteriene etter Solvens II-direktivet. I tillegg finnes det 19 gjensidige brannkasser i Norge, hvorav 18 oppfyller unntakskriteriene. Ingen livsforsikringsselskaper oppfyller unntakskriteriene.

Finanstilsynet viser til at det i Solvens I-regelverket er gitt liknende unntaksbestemmelser for små selskaper som i Solvens II, men at disse ikke er gjort gjeldende for norske selskaper. Den norske tradisjonen med likebehandling av alle selskaper bør etter Finanstilsynets vurdering også gjelde for Solvens II. Finanstilsynet mener at en hensiktsmessig praktisering av forholdsmessighetsprinsippet vil være tilstrekkelig til at Solvens II-regelverket ikke blir for byrdefullt for små selskaper. Det vises også til at beregningene av solvenskapitalkravet for skadeforsikringsselskaper er vesentlig enklere enn beregningene for livsforsikringsselskaper, og at det bare er skadeforsikringsselskaper som vil omfattes av et ev. unntak fra direktivet. Argumentet om å unngå unødig kompleksitet for selskapene er etter Finanstilsynets vurdering derfor ikke like relevant her som i livsforsikringsregelverket i Solvens II.

Finanstilsynet drøfter om det bør tas inn en generell bestemmelse i loven om at Finansdepartementet eller Finanstilsynet kan gi dispensasjon fra kravene for selskaper som oppfyller unntakskriteriene i direktivet. Dette vil sikre handlefrihet til å vurdere eventuelle dispensasjoner fra sak til sak. Etter en samlet vurdering har Finanstilsynet ikke foreslått en slik lovbestemmelse. Det antas at hensynet til like rammebetingelser tilsier

at dette ikke er ønskelig, og at anvendelse av forholdsmessighetsprinsippet sikrer tilstrekkelig handlingsrom.

Finanstilsynet viser i høringsnotatet av 12. august 2011 til at alle *sjøtrygdslagene* i Norge tilfredsstiller unntakskriteriene etter Solvens II. Et av vilkårene for å få unntak fra Solvens II er at selskapet ikke mottar reassurans. Finanstilsynet viser til at dersom *sjøtrygdslagene* ikke underlegges Solvens II, må det følges opp at de ulike former for risikoutjevning mellom *sjøtrygdslagene* ikke innebærer reassurans.

Finanstilsynet uttaler i høringsnotatet at det er vanskelig å forsvare de store forskjellene i rammebetingelser mellom sjøforsikringsselskaper og *sjøtrygdslag*, som opererer på det samme markedet. Det vises til at forskjellene vil bli ytterligere forsterket gjennom innføringen av Solvens II for de selskapene som er underlagt forsikringsvirksomhetsloven. Regelverket for *sjøtrygdslag* gir etter Finanstilsynets vurdering heller ikke samme sikkerhet for forsikringstaker som regelverket etter forsikringsvirksomhetsloven.

Finanstilsynet mener på den annen side at det er klart urimelig å kreve at *sjøtrygdslagene* underlegges forsikringsvirksomhetsloven og Solvens II fra 2013. *Sjøtrygdslagene* vil ikke ha mulighet til å oppfylle minstekravene til kapital eller gjennomføre nødvendige forberedelser til Solvens II på så kort tid. Innføring av Solvens II for *sjøtrygdslagene* vil ifølge Finanstilsynet sannsynligvis innebære sammenslåinger eller nedleggelse av *sjøtrygdslag*. På den annen side viser Finanstilsynet til at større enheter kan tenkes å ha bedre mulighet til å etablere et reelt uavhengig tilbud, enn mange små aktører.

Finanstilsynet mener at hensynet til sikkerhet for forsikringstaker og hensynet til like konkurransevilkår tilsier at det bør legges til rette for en samordning av rammebetingelsene på sikt. Finanstilsynet tilrår at det allerede nå varsles at *sjøtrygdslagene* vil bli underlagt forsikringsvirksomhetsloven og Solvens II om 5, eventuelt 8 år.

Banklovkommissjonen har ikke særskilt drøftet spørsmålene om unntak fra direktivet for små selskaper eller rammebetingelsene for *sjøtrygdslag*.

6.9.4 Høringsinstansenes merknader

Små foretak

Den Norske Aktuarforening, FNO og *Norges Bank* støtter Finanstilsynets forslag om at også små forsikringsselskaper skal omfattes av Solvens II-regelverket. Aktuarforeningen uttaler at gjennom

en fornuftig praktisering av forholdsmessighetsprinsippet vil en sikre like konkurransevilkår samt risikostyring og rapportering tilpasset virksomhetens størrelse, art og kompleksitet.

Tre små sjøforsikringsselskaper (*Bud og Hustad Forsikring, Havtrygd Gjensidig Forsikring* og *Nordlys Gjensidig Forsikring*), som alle oppfyller unntakskriteriene etter Solvens II-direktivet, mener at det bør inntas en bestemmelse om at dispensasjon fra regelverket kan gis enten av Finansdepartementet eller av Finanstilsynet. Dette gjelder selv om Finanstilsynet er klare på at forholdsmessighetsprinsippet skal praktiseres.

Advokatfirmaet Selmer har avgitt høringsuttalelse på vegne av *19 selvstendige brannkasser*, hvorav 18 oppfyller unntakskriteriene etter Solvens II-direktivet. Selmer uttaler at brannkassene ønsker videreført den någjeldende unntaksbestemmelsen for små gjensidige forsikringsselskaper. Det vises til at forholdsmessighetsprinsippet er uklart i sin rekkevidde, og ikke kan erstatte en forskriftshjemmel. Det er kun ved å beholde unntakshjemmelen at departementet og Finanstilsynet vil ha det nødvendige verktøy for å regulere nye behov for særtilpasning på en hensiktsmessig måte.

Pelsdyrtrygdslaget mener at små selskaper må unntas fra Solvens II-direktivet. Subsidiært mener de at det bør tas inn en generell hjemmel i loven til at Finansdepartementet eller Finanstilsynet kan gi dispensasjon fra kravene for små selskaper som tilfredsstiller unntakskriteriene. *Pelsdyrtrygdslaget* mener det er viktig at lov og forskrift legger til rette for at små selskaper og nisjeselskaper kan fortsette virksomhet i Norge. Unntaks- eller dispensasjonsbestemmelser for små selskaper vil også senke terskelen for nyetableringer i forsikringsmarkedet. Det vises til at når direktivet unntar ekstra små selskaper fra direktivet må det nettopp være for å unngå at disse får uforholdsmessig store belastninger og svekket konkurransevne.

Sjøtrygdslag

Aktuarforeningen og *Norges Bank* støtter Finanstilsynets forslag. *FNO* uttaler at de ikke har noen motforestillinger mot at *sjøtrygdslagene* ikke underlegges Solvens II, men av hensyn til å unngå regelverksarbitrasje bør det stilles som vilkår at *sjøtrygdslagene* ikke mottar reassurans. De tre gjensidige sjøforsikringsselskapene *Bud og Hustad Forsikring Gjensidig, Havtrygd Gjensidig Forsikring* og *Nordlys Gjensidig Forsikring* er kritiske til den forskjellsbehandling det er mellom sjøforsi-

kringselskapene og de gjensidige sjøtrygdela-gene som er underlagt lov om sjøtrygdela-g.

6.9.5 Departementets vurdering

Departementet er enig med Finanstilsynet i at Solvens II-regelverket som utgangspunkt bør gis anvendelse også på små forsikringsselskaper som oppfyller unntakskriteriene etter direktivet. Som Finanstilsynet også viser til, er beregningen av solvenskapitalkravet for skadeforsikringsselskaper enklere enn for livsforsikringsselskapene. I tillegg åpner direktivet for at det kan foretas forenklede beregninger av solvenskapitalkrav mv. dersom arten, omfanget og kompleksiteten av de risikoer en står overfor, tilsier det (forholdsmessighetsprinsippet). Departementet er enig med Finanstilsynet i at anvendelse av forholdsmessighetsprinsippet normalt vil gi tilstrekkelig handlingsrom ved fastsettelse av kravene til de små selskapene. Etter departementets vurdering kan det likevel være grunn til å ta inn en bestemmelse som gir departementet adgang til å gjøre helt eller delvis unntak fra kapitalkravene for små forsikringsforetak som oppfyller vilkårene for unntak fra Solvens II-direktivet. En slik dispensasjonsadgang vil være en sikkerhetsventil dersom det viser seg at behovet for dispensasjon er større enn antatt i dag. Det vises til lovforslaget § 14-15.

Departementet foreslår også at det i lovforslaget § 13-5 annet ledd om krav til uavhengige kontrollfunksjoner og i § 13-6 om krav til egenvurdering av risiko og kapitalbehov, tas inn en hjemmel for departementet til å gjøre unntak for bestemmelsene blant annet for små forsikringsforetak. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.5.6.

Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets vurdering om at sjøtrygdela på sikt bør underlegges de alminnelige regler for forsikringsselskaper som følger av forsikringsvirksomhetsloven og av ny finansforetakslov. Både hensynet til like rammebetingelser mellom sjøtrygdela og sjøforsikringsselskaper, som opererer i det samme markedet, og hensynet til sikkerhet for forsikringstakerne tilsier dette. Finanstilsynet har anslått at dette bør gjennomføres innen 5 til 8 år. Departementet slutter seg til dette, og vil komme tilbake med forslag om opphevelse av lov om sjøtrygdela og regulering av sjøtrygdela i forsikringsvirksomhetsloven og ny finansforetakslov som egen sak.

6.10 Verdipapirisering

6.10.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 til 2-39 regulerer overdragelse av utlånsporteføljer fra finansinstitusjoner til spesialforetak for verdipapirisering. Slike overdragelser skal etter § 2-36 på forhånd meldes til Finanstilsynet. Paragraf 2-37 regulerer forholdet mellom spesialforetaket og finansinstitusjonen, herunder bestemmelser som avgrenser mulighetene til å påta seg ansvar knyttet til den overdratte låneporteføljen/fordringsmassen, til å ha eierandeler i spesialforetaket mv. Finansinstitusjonen, eller foretak i samme konsern som finansinstitusjonen, kan etter paragrafen annet ledd ikke holdes ansvarlig ved mislighold av spesialforetakets obligasjonslån, ei heller eie mer enn 5 pst. av obligasjonene i et obligasjonslån utstedt av spesialforetaket (og da som ledd i markedspleie). Spesialforetaket er i medhold av § 2-38 unntatt fra krav om konsesjon, tilsyn og kapitaldekning mv., og kan ikke drive annen virksomhet enn å erverve, eie og inndrive den overdratte utlånsporteføljen/fordringsmassen. Paragraf 2-39 oppstiller krav om at finansinstitusjonen forut for overdragelsen skal gi informasjon til låntakerne, og at låntakeren skal gis en rimelig frist til å nekte samtykke til overdragelsen. Bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 til 2-39 ble tilføyd ved lov 13. desember 2002 nr. 77, jf. Ot.prp. nr. 104 (2001–2002).

6.10.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen viser til at adgangen til verdipapirisering etter finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 til 2-39 i liten grad har vært benyttet, og mener at verdipapirisering av utlånsporteføljer bør begrenses til det som er tillatt etter reglene om obligasjoner med fortrinnsrett (NOU 2011: 8, Bind B s. 937):

«Gjennom lovens regelverk om obligasjoner med fortrinnsrett vil banker og kredittforetak kunne utnytte låneporteføljer som grunnlag for ny tilførsel av likviditet på en betryggende måte. Banklovkommisjonen mener at prinsipielt bør denne form for virksomhet ikke kunne drives av foretak som er unntatt fra konsesjons- og kapitalkrav og reglene om finansielt tilsyn. Dette er vesentlig også for å sikre ordnede forhold i obligasjonsmarkedet, og motvirke markedsreaksjoner utløst av usikkerhet knyttet til obligasjoner utstedt av frittstående

spesialforetak uten bånd til den finansgruppe som initierer transaksjonen.»

Banklovkommissjonen viser i denne sammenheng også til at mislighold av, og risiko knyttet til, verdipapiriserte obligasjonslån bidro til problemene i finansmarkedene under den internasjonale finanskrisen. Banklovkommissjonen viser videre til at bestemmelser i direktiv 2009/138/EF (Solvens II-direktivet) innebærer at spesialforetak på forsikringsområdet (som overtar forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak) «skal være undergitt krav om konsesjon, virksomhetsstyring, kapitalkrav og tilsyn», og at dette «prinsipielt kan sidestilles med finansieringsvirksomhetslovens ordning for obligasjoner med fortrinnsrett».

Flertallet i Banklovkommissjonen foreslår at reglene om verdipapirisering i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 til 2-39 ikke videreføres.

Et mindretall i Banklovkommissjonen, bestående av medlemmene Breck, Dyrhaug, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde fra henholdsvis Sparebankforeningen, FNO, Finansieringsselskapenes forening, Pensjonskasseforeningen og DNB, er uenig i forslaget om å oppheve bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven om verdipapirisering, og uttaler blant annet følgende om bakgrunnen for sitt syn (NOU 2011: 8 Bind B s. 937–938):

«Selv om det er riktig at bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 flg. i liten grad har vært benyttet hittil, er det fullt mulig at norske banker i tiden fremover vil ønske å benytte instrumentet for å sørge for en mer diversifisert finansiering. Internasjonale organer anser dette som viktig for den finansielle stabilitet, og anbefalingene fra Basel-komiteen og endringene i kapitaldekningsregelverket (CRD II og CRD III) er i samsvar med dette. Disse reglene som setter detaljerte regler for bankers verdipapirisering og deres investeringer i verdipapiriserte porteføljer, gjelder også for norske banker. (...)

Disse medlemmene mener at det ikke er grunn til å anta at en videreføring av bestemmelsene om verdipapirisering i finansieringsvirksomhetsloven vil skape fare for at man i det norske markedet skal få problemer av den art som bidro til å utløse finanskrisen i andre land. Dette har særlig sammenheng med de strenge kravene finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 flg. stiller til foretakene og de aktuelle transaksjoner som betingelse for at det ikke skal oppstå krav om konsesjon, tilsyn og kapitaldek-

ning. I sum innebærer disse vilkår en sterk grad av separasjon mellom spesialforetaket og finansinstitusjonen. (...) Finanstilsynet er derfor gitt hjemmel til å fastsette forskrift med ytterligere regler om finansinstitusjonens forhold til spesialforetaket og til låneporteføljene.»

6.10.3 Høringsinstansenes merknader

LO støtter Banklovkommissjonens forslag om å oppheve reglene om verdipapirisering, og viser til at verdipapirisering var en medvirkende årsak til den internasjonale finanskrisen. De øvrige høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget, mener i hovedsak at det fremdeles bør være adgang til verdipapirisering av utlånsporteføljer i norsk rett, men ikke nødvendigvis i medhold av de gjeldende reglene om verdipapirisering. *FNO, Finansieringsselskapenes Forening, Norges Fondsmeglerforbund, Norsk Tillitsmann ASA, NHO, Santander Consumer Bank AS og Sparebankforeningen* uttaler seg i tråd med vurderingene fra mindretallet i Banklovkommissjonen. *FNO, Finansieringsselskapenes Forening og Santander Consumer Bank AS* peker i tillegg på at de gjeldende reglene bør forbedres. *Norges Bank* tar til orde for en nærmere analyse av mulige konsekvenser av verdipapirisering for strukturen i finanssektoren, før gjeldende regler eventuelt oppheves. Finanstilsynet har ikke avgitt uttalelse om forslaget.

FNO mener som nevnt at de gjeldende reglene bør videreføres og forbedres, og uttaler blant annet følgende:

«(...) CRD-regelverket forutsetter at vi har regler om verdipapirisering. Vi viser her blant annet til kapitalkravsforskriften del VI som inneholder kapitalkravsreglene vedrørende verdipapirisering slik også øvrige stater i EØS har. Det vil fremstå som både ulogisk og uheldig at norske regler ikke åpner for tilsvarende adgang til verdipapirisering som finansforetak i andre land har. En opphevelse av verdipapiriseringsreglene vil således svekke bankenes likviditet og konkurransevne. Vi peker ytterligere på at regelverket for obligasjoner med fortrinnsrett ikke fjerner behovet for verdipapirisering. Verdipapirisering er her et alternativ som har fått en øket relevans blant annet som følge av Basel III, med krav om lavere likviditetsrisiko og høyere andel av lang finansiering. Regelverket om obligasjoner med fortrinnsrett gjelder videre kun bestemte typer aktiva, mens verdipapirisering representerer et alternativ

for andre aktiva. Vi peker ytterligere på at grunnen til at reglene om verdipapirisering bare har vært benyttet i begrenset grad skyldes at regelverket ikke har vært tilstrekkelig godt og at det har vært et svært 'kostbart' alternativ.

I stedet for å fjerne regelverket for verdipapirisering bør en derfor heller styrke dette slik at norske banker vil kunne bli mer robuste, og mer likvide, og dermed sikre norske banker mer forutsigbar og kostnadseffektiv finansiering.»

Finansieringsselskapenes Forening viser til mye av det samme som FNO viser til, herunder at det er behov for forbedringer i gjeldende regler om verdipapirisering, og legger i tillegg vekt på konkurransemessige forhold:

«De fleste land i OECD tillater at finansforetak verdipapiriserer fordringsporteføljer og EU utarbeider stadig regelverk som skal sikre en forsvarlig verdipapiriseringsprosess. Det er altså ikke slik at EU som en konsekvens av finanskrisen har valgt å forby verdipapirisering. I stedet har de innført regler som gjør det vanskeligere å misbruke instituttet. Det blir også misvisende når Banklovkomisjonens flertall i sin begrunnelse viser til at forsikringsdirektivet krever at SPV'er benyttet i forhold til overtagelse av forsikringsrisiko skal måtte ha konsesjon. EU legger opp til at dette kun gjelder særskilt for forsikringsrisiko, og ikke for kredittrisiko knyttet til utlån. Det er fastsatt et regime for forsikringsselskaper som ønsker å overdra forsikringsrisiko (konsesjon), og ett annet regime for finansforetak som ønsker å overdra kredittrisiko (ikke konsesjon).

Dersom norske foretak ikke skal tillates å verdipapirisere sine utlån, vil de få en konkurransemessig ulempe i forhold til utenlandske konkurrenter. Det er viktig at man har både et OMF-regelverk og et verdipapiriseringsregelverk.»

Santander Consumer Bank AS viser til at banken har tatt i bruk reglene om verdipapirisering, og at reglene nå bør videreføres og senere vurderes nærmere i neste etappe av Banklovkomisjonens arbeid. Santander uttaler at banken stort sett har gode erfaringer fra en verdipapirisering av deler av bankens norske billånsportefølje, gjennomført i 2011, og at behovet for å kunne verdipapirisere særlig gjør seg gjeldende for finansinstitusjoner som ikke har anledning til å finansiere seg gjen-

nom obligasjoner med fortrinnsrett. Santander viser til at verdipapirisering er lite utbredt i Norge, og peker på at dette delvis kan skyldes at de gjeldende reglene er upraktiske, og at viktige spørsmål ikke er avklart.

Norges Bank tar som nevnt til orde for en nærmere analyse av mulige konsekvenser av verdipapirisering for strukturen i finanssektoren, før reglene eventuelt oppheves. Norges Bank skriver blant annet følgende:

«I utgangspunktet kan verdipapirisering ha positive virkninger for finansielle stabilitet dersom det bidrar til mer effektiv risikospredning og bedre tilgang til kreditt for enkelte låntakergrupper. Overføring av kredittrisiko fra finansinstitusjonene til obligasjonsmarkedet kan bidra til mer effektiv risikostyring både i finansinstitusjonene og hos investorer i obligasjonsmarkedet. Det kan også gi tilgang til obligasjonsmarkedet for foretak som er for små til å legge ut egne obligasjonslån. OMF-ordningen vil bare i begrenset grad bidra til dette fordi kredittrisikoen ikke blir overført til obligasjonseierne og fordi den er avgrenset til boliglån og lån til næringseiendom. Skal verdipapiriseringer ha disse gunstige effektene, er det viktig at det både skjer en reell risikooverføring fra den utstedende finansinstitusjonen til obligasjonseierne og at obligasjonseierne har mulighet for å vurdere risikoen i obligasjonene og i de lånene som ligger til grunn for verdipapiriseringen.

Banklovkomisjonens flertall mener at spesialforetaket i en verdipapirisering skal være underlagt kapitalkrav og tilsyn. Etter de norske verdipapiriseringsreglene er det en forutsetning for at den overdragende finansinstitusjonen skal kunne fjerne porteføljen fra sitt beregningsgrunnlag for kapitaldekning at det skjer en full overføring av risikoen knyttet til porteføljen til spesialforetaket, både juridisk og økonomisk. Det er med andre ord klare krav om at kredittrisikoen både formelt og reelt skal overføres til obligasjonseierne for at porteføljen ikke lenger skal underlegges kapitalkrav. Det er den fulle risikooverføringen til obligasjonseierne som har vært grunnlaget for at spesialforetaket ikke har vært gjenstand for tilsyn og kapitalkrav. Det vil være som med andre typer obligasjoner som utstedes i verdipapirmarkedene. Obligationseierne står ansvarlig for kredittrisikoen knyttet til obligasjonene. Verken obligasjonseierne eller obligasjonsut-

stederne er underlagt kapitalkrav og tilsyn. (...)

Selv om den overdragende finansinstitusjonen formelt ikke kan holdes ansvarlig for tilbakebetaling av eller innfrielse av obligasjoner i obligasjonslån som spesialforetaket har tatt opp, vil finansinstitusjonens omdømme kunne svekkes dersom den ikke tar ansvar for mislighold fra spesialforetakets side. Dette kan føre til at den utstedende institusjon på en eller annen måte bidrar til å unngå eller redusere tap for obligasjonseierne. I så fall er det grunn til å reise spørsmål om det reelt sett er en full kredittrisikooverføring. Tilsynet med verdipapirisering skjer gjennom tilsynet med den utstedende finansinstitusjon. For ytterligere å styrke tilsynet med verdipapirisering, kan det vurderes å innføre konsesjonsplikt til erstatning for dagens meldeplikt. Det vil kunne gi Finanstilsynet bedre mulighet til å føre tilsyn med at verdipapiriseringen skjer i samsvar med regelverket blant annet gjennom å stille vilkår i konsesjonen for å sikre at risikoen reelt sett er overført fra finansinstitusjonen til spesialforetaket (obligasjonseierne).»

Norges Bank viser videre til at hvorvidt det skal være adgang til verdipapirisering bør vurderes i et langsiktig perspektiv, der blant annet betydningen av verdipapirisering for strukturen og krisehåndteringsevnen i finanssektoren bør vurderes nærmere. Norges Bank peker blant annet på at større spredning av kredittrisiko gjennom verdipapirisering kan redusere risikoen for bankkriser, samtidig som økt omfang av obligasjonsfinansiering kan gjøre det vanskeligere å oppnå avtaler om tapsfordeling mellom långiver og låntaker i en kritesituasjon.

6.10.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering om at regelverket for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) gir banker god anledning til å finansiere seg gjennom kredittforetak som overtar utlånsporteføljer og utsteder OMF. Departementet er også enig i at det er mange eksempler internasjonalt på at verdipapirisering har hatt negative virkninger for finansiell stabilitet. Oppmerksomheten om negative følger av ver-

dipapirisering og om hvilke krav som i tilfellet bør stilles for at verdipapirisering skal kunne bidra til finansiell stabilitet, har økt. Det legges i norsk finansmarkedsregulering stor vekt på at lik risiko bør reguleres likt, og ved verdipapirisering må det i tilfelle stilles krav til spesialforetak for verdipapirisering og forholdet mellom overdragende bank og spesialforetaket som ivaretar dette. Etter departementets vurdering stiller ikke de gjeldende reglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-36 til 2-39 om verdipapirisering tilstrekkelige krav. Departementet slutter seg til at disse reglene bør oppheves.

De nye EU-reglene i CRR/CRD IV om kredittinstitusjoners kapitaldekning mv. inneholder blant annet vilkår for anerkjennelse av kredittinstitusjoners risikooverføring til spesialforetak for verdipapirisering, herunder regler om hvordan dette skal hensyntas ved beregningen av risiko-vektede eksponeringer, og regler om kredittinstitusjoners eksponeringer mot slike verdipapiriseringer. Det vises til CRR del III avsnitt II kapittel 5 (artiklene 242 til 270) og del V (artiklene 404 til 410). Bestemmelsene her innebærer ikke krav om at det i nasjonal rett må være regler om verdipapirisering, men CRR vil ha betydning for, og vil måtte hensyntas ved, eventuell utforming av nasjonalt regelverk for verdipapirisering.

Departementet har merket seg innspillene fra flere av høringsinstansene om at det vil kunne være hensiktsmessig å lage nye regler om verdipapirisering. Departementet vil vurdere dette, og eventuelt komme tilbake med forslag på et senere tidspunkt. Det kan finnes typer av kredittporteføljer i foretak som ikke kan utstede obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) som kan være egnet til verdipapirisering, men det finnes også andre instrumenter enn verdipapirisering som kan ivareta slike finansieringsbehov.

Reglene i finansieringsvirksomhetsloven om verdipapirisering i §§ 2-36 til 2-39 trådte i kraft 1. januar 2004. Etter det departementet er kjent med er det bare gjort et fåtalls verdipapiriseringstransaksjoner basert på dette regelverket, og det er kun ett foretak som har utført slike transaksjoner. Departementet legger opp til å gi en overgangsbestemmelse i forskrift som kan ivareta hensynet til disse transaksjonene, jf. den foreslåtte hjemmelen til å gi overgangsbestemmelser i lovforslaget § 23-2.

7 Forholdet til kunder og andre

7.1 Kontanthåndtering

7.1.1 Gjeldende rett

Banker har enerett til å ta imot innskudd fra allmennheten, jf. sparebankloven § 1 og forretningsbankloven § 1. Det er lagt til grunn at bankene har en plikt til å tilby hensiktsmessige ordninger for innskudd og uttak av kontanter og betalingstjenester tilpasset kundegruppenes behov. Penge-sedler og mynter er tvungent betalingsmiddel i Norge, jf. sentralbankloven § 14, og etter finansavtaleloven § 38 tredje ledd har en forbruker alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos en betalingsmottaker. Finansministeren har i brev 6. mai 2011 og 30. april 2012 til Stortingets presidentskap besvart to spørsmål om bankers kontanttilbud og kontanthåndtering. Finansministeren har i begge brevene vist til at det er av stor betydning at publikum har tilgang til bankinnskudd og betalingstjenester på en hensiktsmessig måte. I brevet 6. mai 2011 uttalte finansministeren blant annet:

«Bankvirksomhet krever konsesjon, og banker har enerett til å ta imot innskudd fra publikum. Kunder må også ha adgang til å ta ut igjen sine innskudd. Kontanter er tvungne betalingsmidler, og dette må også gjelde overfor bankene. Etter min mening er det naturlig å se disse reglene i sammenheng slik at banker har plikt til å motta kontanter og å gi ut kontanter når kundene ønsker dette. Bankene plikter etter mitt syn også å ha et tilbud til kunder som ikke er i stand til å bruke nettbank til for eksempel å betale regningene sine.»

Finanstilsynet har for øvrig adgang til å gi forskrift om blant annet fremgangsmåten ved innskudd og uttak, med hjemmel i forretningsbankloven § 20 og sparebankloven § 22. Slike forskrifter er ikke gitt.

Bankers kontanthåndtering har også betydning for hvordan betalingssystemene fungerer.

Betalingsystemloven skal blant annet bidra til at systemer for betalingstjenester innrettes og drives slik at hensynet til sikker og effektiv betaling ivaretas, jf. loven § 3-1. Innskudds- og betalingstjenester er i dag for en stor del basert på elektroniske systemer, og gjeldende rett stiller krav om kontinuitets- og katastrofeplaner for bankenes IKT-systemer, herunder om beredskapsløsninger, jf. forskrift 21. mai 2003 nr. 630 om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), gitt med hjemmel i blant annet betalingssystemloven § 3-3.

7.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår ingen endring i bankenes enerett til å motta innskudd. Banklovkommisjonen uttaler at eneretten ledsages av visse (ikke-lovfestede) plikter (NOU 2011: 8 Bind B s. 644):

«Motstykket til den lovfastsatte enerett til å motta innskudd som banker har søkt om og er meddelt, må derfor være en plikt til å tilby allmennheten effektive og rasjonelle ordninger for innskudd og bruk av innskuddskonti i samsvar med kundegruppenes vanlige behov. Dette utelukker imidlertid ikke at en bank etter finansavtaleloven § 14 unntaksvis vil kunne avslå å etablere et kundeforhold til en person eller et foretak som følge av særegne forhold knyttet til kunden, for eksempel etter reglene om 'hvitvasking' av penger, eller fordi kunden mangler legitimasjon (...).»

Banklovkommisjonens lovutkast inneholder ikke en forskriftshjemmel tilsvarende den som i dag gir Finanstilsynet kompetanse til å gi nærmere forskriftsregler om blant annet fremgangsmåten ved innskudd og uttak. Lovutkastet inneholder en hjemmel for Kongen til å gi nærmere regler om hva som skal regnes som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere.

7.1.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Bank viser i sin høringsuttalelse til finansministerens svar til Stortinget 6. mai 2011, og uttaler blant annet følgende:

«Det fremgår av svaret at det kan bli aktuelt for Finansdepartementet i forbindelse med arbeidet med den nye finansforetaksloven å se nærmere på spørsmålet om bankers håndtering av kontanter. Norges Bank mener det er nyttig at Finansdepartementet vurderer om det er behov for å klargjøre hvilket ansvar bankene har til å la kundene disponere sine innskudd på den måten de selv ønsker. Etter Norges Banks syn er det et kjennetegn ved et effektivt betalingssystem at det finnes tilgjengelige betalingsmidler og betalingsinstrumenter som er tilpasset forskjellige behov. Hensynet til den samlede effektiviteten tilsier at publikum i rimelig utstrekning også bør kunne disponere sine innskudd ved kontanter, for eksempel gjennom automatiserte løsninger. Det er bedre om bankene dekker inn sine kostnader ved å prise tjenestene på kontantområdet direkte enn ved å avskjære publikums muligheter til å skaffe seg kontanter. Norges Bank viser for øvrig til at kontanter i praksis synes å være den primære beredskapsløsning for den elektroniske betalingsformidlingen som bankene tilbyr. Bankene må derfor ha systemer på plass som gjør at denne beredskapsløsningen faktisk vil fungere når den trengs. Det bør vurderes å innføre grunnlag i finanslovgivningen til å pålegge bankene å sikre at en slik beredskapsløsning vil fungere, dvs. at de vil være i stand til å sikre tilførsel av kontanter til sine kunder i en situasjon hvor de elektroniske systemene ikke fungerer.»

De øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om dette spørsmålet.

7.1.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at bankene etter gjeldende regler har en plikt til å gi kundene tilgang til og bruk av innskuddskonti i samsvar med vanlige behov. Som Norges Bank også viser til, kjennetegnes effektive betalingssystem blant annet ved at det er tilgjengelig betalingsmuligheter som er tilpasset forskjellige behov. Bankkunder har vent seg til at de kan få utbetalt innskudd i kontanter fra bankene når de ønsker det og gjennom flere kontaktpunkter utenfor egen

bank, og at det finnes alternativer i form av betalingsterminaler i butikkene eller via mobiltelefon. Tiltroen til at «kontopenger» raskt og enkelt kan gjøres om til et tilsvarende beløp i kontanter er viktig for tilliten til kontopengers status som alminnelig godtatt betalingsmiddel. På samme måte er det viktig at kontanter på en enkel måte kan settes inn som innskudd i bank.

Departementet foreslår på denne bakgrunn en bestemmelse i lovforslaget kapittel 13 avsnitt III om at banker og andre finansforetak som tar imot innskudd fra allmenheten, skal ta imot kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kunden i form av kontanter i den grad kunden har behov for dette. Det er opp til bankene selv å innrette seg slik at de oppfyller denne plikten. Det avgjørende er at kundenes behov for kontantinskudd og kontantuttak dekkes på en hensiktsmessig måte. Forslaget til bestemmelse utelukker ikke at bankene for eksempel kan ta betalt for innskudd eller uttak, og stiller heller ikke krav om at banken nødvendigvis må utføre kontanthåndteringen selv. Det vises til lovforslaget § 16-4.

Etter departementets syn bør bankene i første omgang selv få anledning til å innrette virksomheten slik at kravet om tilgjengeliggjøring av kontanter etter første ledd er oppfylt. Departementet foreslår likevel en hjemmel for departementet til å gi forskrift om kundenes adgang til å gjøre innskudd og uttak av kontanter hos innskuddsmottakerne, slik at rekkevidden av plikten etter første ledd kan avklares i forskrift dersom det viser seg at det er behov for dette.

7.2 Taushetsplikt og habilitet mv.

7.2.1 Gjeldende rett

Taushetsplikt

Regler om taushetsplikt for tillits- og tjenestemenn i finansinstitusjoner er gitt i sparebankloven § 21, forretningsbankloven § 18, finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-13 og 3-14 og forsikringsvirksomhetsloven § 1-6. Reglene i sparebankloven og forretningsbankloven omfatter også bankens revisorer. Det er presisert i finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven at taushetsplikten også gjelder for andre som utfører oppdrag for foretaket (oppdragstakere). Taushetsplikten etter sparebankloven og forretningsbankloven omfatter opplysninger som tillits- og tjenestemenn og revisorer får i stillings medfør om «bankens eller bankkundes eller annen banks eller dens bankkundes forhold». Taushetsplikten

etter finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven omfatter opplysninger som tillits- og tjenestemenn får om «andres forretningsmessige eller private forhold». Reglene om taushetsplikt har til formål å hindre at uvedkommende får innsyn. Taushetsplikten står tilbake for lovbestemt opplysningsplikt, som for eksempel rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven § 18 eller institusjonenes opplysningsplikt overfor Finanstilsynet etter finanstilsynsloven § 3. Taushetsplikten gjelder heller ikke meddelelser som styret, eller noen som har fullmakt fra styret, gir på vegne av foretaket til en annen bank/kredittinstitusjon, jf. sparebankloven § 21 første ledd annet punktum, forretningsbankloven § 18 første ledd annet punktum og finansieringsvirksomhetsloven § 3-14 første ledd tredje punktum. Forsikringsvirksomhetsloven § 1-6 annet ledd første punktum fastsetter at taushetsplikten ikke er til hinder for at styret eller noen som har fullmakt fra styret gir andre kredittinstitusjoner opplysninger som selskapet har mottatt i egenskap av kredittinstitusjon. Finanstilsynet har i rundskriv nr. 11/2000 lagt til grunn at disse unntakene fra taushetsplikten er begrenset til å holde muligheten åpen for at styret, eller andre med fullmakt fra styret, skal kunne konferere med andre finansinstitusjoner i særlige saker hvor dette er påkrevet. Dette kan for eksempel være i forbindelse med spørsmål knyttet til tapsutsatte kundeengasjementer. Det er i samme rundskriv presisert at dette ikke innebærer at det åpnes for rutinemessig utveksling av informasjon om kundegrupper. Det er også gjort et særskilt unntak for meddelelse av helse- og skadeopplysninger i forsikringsforhold, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1-6 annet ledd annet punktum. Formålet med denne utvekslingsadgangen er å motvirke forsikringssvindel.

I rundskrivet fra Finanstilsynet (11/2000) legges det videre til grunn at et aktivt skriftlig samtykke som hovedregel opphever taushetsplikten så langt samtykket rekker. Det vises til pkt. 3.2 i rundskrivet.

Taushetsplikten om kunders forhold gjelder i utgangspunktet også utveksling av opplysninger i konsernforhold. Det er imidlertid lagt til grunn at det uten hinder av taushetspliktbestemmelsene kan etableres et felles konsernkunderegister med såkalte nøytrale kundeopplysninger (navn, adresse, fødselsdato, telefonnummer osv.), herunder kundens selskapstilhørighet i konsernet. Opplysninger som ikke anses for å være av slik nøytral karakter, kan på vanlig måte bare utleveres dersom det innhentes et aktivt, skriftlig samtykke fra kunden.

I henhold til personopplysningsloven § 33 og personopplysningsforskriften §§ 7-2 og 7-3 må banker, finansinstitusjoner og tilbydere av forsikringstjenester ha konsesjon fra Datatilsynet for behandling av personopplysninger.

Habilitet mv.

Gjeldende forskrift 1. juni 1990 nr. 44 om gjensidig representasjon i styrende organer inneholder regler som begrenser adgangen til å inneha verv i styrende organer i flere finansinstitusjoner.

For at ledelse og beslutningstakere i finansforetak skal ha en uavhengig stilling, og for å sikre at beslutninger fattes på riktig grunnlag, stilles det enkelte krav til habilitet og uavhengighet. Dette innebærer blant annet at ledende ansatte og andre beslutningstakere ikke skal kunne fatte beslutninger som er av særlig betydning for seg selv eller sine nærstående. Se for eksempel forretningsbankloven § 17 første ledd. Videre er det begrensninger i finansinstitusjoners adgang til å yte lån til eller stille garanti for sine tillits- og tjenestemenn, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-15. Det vises for øvrig til omtalen i NOU 2011: 8 Bind A kapittel 2.6.5.

7.2.2 Banklovkommissjonens utkast

Taushetsplikt

Banklovkommissjonen drøfter og foreslår flere ulike taushetspliktregler i lovutkastet. Banklovkommissjonen foreslår for det første å videreføre og presisere regler om finansforetakenes ansatte og tillitsvalgte taushetsplikt om kunders og andres forretningsmessige eller private forhold. Dette følger av utkastet § 9-7. Taushetsplikten etter utkastet pålegges også finansforetakenes oppdragstakere. For det andre foreslår Banklovkommissjonen en bestemmelse om taushetsplikt i utkastet § 13-20, som retter seg mot finansforetaket og de opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller private forhold som foretaket mottar under utøvelsen av virksomheten. Denne bestemmelsen er ny i forhold til gjeldende rett. Banklovkommissjonen viser til at den foreslåtte bestemmelsen tar sikte på å avklare og presisere gjeldende regler om foretakets taushetsplikt og eventuelle utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Banklovkommissjonen har også drøftet hvorvidt opplysninger om finansforetaket og dets virksomhet også skal underlegges taushetsplikt, og foreslår at det skal være opp til foretakets styre å fastsette interne regler om taushetsplikt

for slike opplysninger. Det vises til utkastet § 9-8. Bestemmelsen er ny i forhold til gjeldende rett.

Banklovkommissjonen foreslår for det tredje enkelte bestemmelser som presiserer adgangen til å utlevere opplysninger til andre finansforetak, som bygger på gjeldende regler og praksis, jf. utkastet § 13-20 fjerde ledd. Banklovkommissjonen har i tillegg skilt ut og foreslått egne regler om utlevering av opplysninger til andre foretak i samme finanskonsern i utkastet § 15-5, jf. omtale nedenfor.

Banklovkommissjonen viser til at det innenfor finanskonsern er nødvendig med noe utveksling av kundeopplysninger på enkelte områder, for eksempel for å kunne oppfylle lovfastsatte krav som gjelder på konsolidert basis. Regler for slik utveksling er inntatt i utkastet § 13-20 første ledd. Utover dette har Banklovkommissjonen drøftet om det bør være adgang til utveksling av opplysninger på en mer forretningsmessig basis. Kommisjonen viser til at spørsmål knyttet til dette er dels prinsipielle og dels omtvistet, og at det er grunn til å utvise noe tilbakeholdenhet når det gjelder dette spørsmålet. Banklovkommissjonen har i sitt utkast vist til og lagt til grunn Datatilsynets konsesjonspraksis for finansinstitusjoner. Dette innebærer at finansforetak som inngår i konsern i henhold til utkastet § 13-20 første ledd skal kunne utlevere opplysninger om en kundes navn, fødselsdato, firma, kontaktdetaljer og hvilke tjenester og produkter som inngår i kundeforholdet til andre finansforetak i samme konsern. Opplysningene kan registreres i et felles kunderegister, jf. utkastet § 13-20 annet ledd. For at opplysningene skal kunne utleveres uten samtykke fra kunden, er det et vilkår at de fortsatt omfattes av de ansattes eller foretakets taushetsplikt etter utleveringen. Det vises for øvrig til omtalen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.4.5.

Habilitet mv.

Utover regler om taushetsplikt for tillitsvalgte og ansatte i finansforetak, har Banklovkommissjonen foreslått flere andre bestemmelser som retter seg mot finansforetaks ansatte og tillitsvalgte. Bestemmelsene er inntatt i utkastet kapittel 9. De foreslåtte bestemmelsene bygger i hovedsak på gjeldende bestemmelser i finanslovgivningen, og omhandler uavhengighet (utkastet §§ 9-1 til 9-4), inhabilitet (utkastet § 9-5), verdipapirhandel (utkastet § 9-6) og lån og annen kreditt i eget finansforetak (utkastet §§ 9-9 til 9-11). Utkastet

§§ 9-7 og 9-8 gjelder som nevnt ovenfor taushetsplikt. Utkastet § 9-3 er ny sammenlignet med gjeldende rett, og begrenser adgangen for daglig leder og andre som inngår i finansforetakets faktiske ledelse til å delta i næringsvirksomhet. Bestemmelsen har til formål å sikre at tjenestemenn i bank og andre finansforetak er uavhengige i forhold til det næringsliv finansforetaket betjener.

7.2.3 Høringsinstansenes merknader

Datatilsynet, FNO og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) støtter Banklovkommissjonens utkast til regler om utveksling av kundeopplysninger mellom konsernforetak. FNO viser for øvrig til at bestemmelsen i utkastet § 13-20 tredje ledd om bekjempelse av betalingsbedrageri også burde omfatte forsikringssvindel.

FAD viser til at taushetsplikten når det gjelder helseopplysninger bør være streng, og at en eventuell bestemmelse om fritak fra taushetsplikten på dette området bør kommenteres særskilt i lovforslaget. Videre ber FAD og *Justis- og politidepartementet (JD)* om at det vurderes å ta inn en henvisning til personopplysningsregelverkets bestemmelser om internkontroll i tilknytning til utkastets bestemmelser om kontrollordninger for taushetsbelagte opplysninger (utkastet § 13-20 femte ledd).

Forbrukerrådet mener at det ikke bør være adgang til å utveksle kundeopplysninger mellom konsernforetak uten kundens samtykke. *Forbrukerombudet* mener at forholdet til markedsføringsloven om bruk av kundeopplysninger bør komme til uttrykk i lovteksten.

Flere høringsinstanser har hatt merknader til utkastets regler for tillitsvalgte og ansatte. *Forbrukerrådet* støtter presiseringen om at også oppdragstakere (som ikke er ansatt i finansforetaket) er underlagt taushetsplikt. *FNO* og *Sparebankforeningen* viser til at utkastets regler, blant annet om habilitet, omhandler den «faktiske ledelse», og ber om at det avklares hvilken krets av personer som omfattes. FNO er i hovedsak positiv til utkastets bestemmelser om lån/garantier til finansforetakets tillitsvalgte og ansatte, men mener at reglene er for detaljerte og på noen punkter går for langt.

Pensjonskasseforeningen viser blant annet til at pensjonskasser ikke er i konkurranse med hverandre, og at adgangen til gjensidig representasjon i flere pensjonskasser derfor bør kunne modifiseres noe.

7.2.4 Departementets vurdering

Taushetsplikt

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om å videreføre og presisere reglene om ansattes og tillitsvalgtes taushetsplikt om kunders og andres forretningsmessige eller private forhold. Departementet foreslår imidlertid en noe annen ordlyd på taushetspliktsbestemmelsene enn Banklovkommisjonen har foreslått i sitt utkast. Departementets forslag til ordlyd svarer til taushetspliktsbestemmelsen i forvaltningsloven § 13. Det vises til nærmere omtale av ordlyden i spesialmerknaden til bestemmelsen.

Departementet finner grunn til spesielt å peke på at taushetspliktsbestemmelsene også gjelder ansatte og tillitsvalgte som slutter i eller tar permisjon fra stillingen eller vervet, når det gjelder tidligere kunder de måtte ha hatt i institusjoner under tilsyn. Dette gjelder også der slike medarbeidere går over i politisk virksomhet.

Departementet slutter seg også til at det presiseres at taushetsplikten også omfatter finansforetakets oppdragstakere. Det vises til lovforslaget § 9-7. Departementet slutter seg videre til Banklovkommisjonens forslag om å lovfeste at taushetsplikten også gjelder for finansforetaket som sådan, jf. forslaget til § 16-2. Dette er nytt sammenlignet med gjeldende rett. Departementet er enig med Banklovkommisjonen i at taushetsplikten bør utvides til også å omfatte opplysninger om finansforetaket. En av oppgavene til styret i finansforetaket er å fastsette interne retningslinjer om slik taushetsplikt, jf. lovforslaget § 8-6 annet ledd om styrets oppgaver. Etter lovforslaget § 9-8 plikter ansatte, tillitsvalgte og andre som utfører oppdrag for finansforetaket å følge disse retningslinjene.

Banklovkommisjonen har foreslått at *den opplysningen gjelder* skal kunne samtykke til utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Etter departementets vurdering bør det være *de som har krav på taushet* som må samtykke til utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Det er ikke alltid at det bare er den som opplysningen gjelder som har krav på taushet. Departementets forslag er i samsvar med systemet i forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven § 13 a nr. 1.

Adgang til å utlevere opplysninger til andre etter skriftlig samtykke fra den som har krav på taushet, bør etter departementets vurdering også omfatte samtykke gitt på annen måte, herunder elektronisk, jf. blant annet FNOs høringsmerknad. Det vises til lovforslaget § 16-2 annet ledd. Det må i så fall være en forutsetning at personvernet ikke blir materielt svekket og at sam-

tykket er gitt i henhold til betryggende rutiner og kontroll. Departementet bemerker at det fortsatt kreves et «aktivt» samtykke, som etter gjeldende rett, jf. Finanstilsynets rundskriv nr. 11/2000.

Departementet har også, blant annet etter innspill fra FNO i høringsrunden, vurdert om Banklovkommisjonens utkast til § 13-20 fjerde ledd, med krav om styrevedtak, er for strengt. Bestemmelsen i utkastet § 13-20 fjerde ledd, som svarer til § 16-2 tredje ledd i departementets forslag, er en særlig unntaksbestemmelse hvor det er en rekke vilkår som må være oppfylt for at unntaket kommer til anvendelse. Bestemmelsen krever ikke at hver enkeltstående utlevering av informasjon må være behandlet i styret, men styret må fastsette retningslinjer som, som et minimum, må ta stilling til forskjellige typetilfeller. Det vises til lovforslaget § 16-2 tredje ledd. Det er ikke adgang for styret til å fastsette retningslinjer som gir en helt generell adgang til rutinemessig utveksling av opplysninger mellom finansforetak.

For øvrig viser departementet til at lovforslaget bygger på gjeldende regler og praksis, samt konsesjonsvilkårene fastsatt av Datatilsynet. Som opplyst i Banklovkommisjonens omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.4, er adgangen til å utlevere blant annet helseopplysninger til andre meget begrenset. Departementet slutter seg også til Banklovkommisjonens utkast om at finansforetak skal ha kontrollordninger for å sikre at kundeopplysninger blir behandlet på en betryggende måte og at uvedkommende ikke får tilgang eller kjennskap til opplysningene. Det vises til lovforslaget § 16-2 fjerde ledd. Bestemmelsen er generell, og suppleres av de mer detaljerte bestemmelsene i personopplysningsloven §§ 13 og 14 med tilhørende forskrift.

Departementet foreslår å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 4b-4, som åpner for rutinemessig utveksling av opplysninger i nærmere angitte saker knyttet til betalingstransaksjoner, som en egen bestemmelse i avsnittet om virksomhetsregler for betalingstjenestevirksomhet. Det vises til forslaget til § 13-21.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, enkelte unntak fra taushetsplikten etter §§ 9-7 og 16-2 for utveksling av visse typer opplysninger innad i et finanskonsern. Unntakene fra taushetsplikten innebærer at det ikke er nødvendig med samtykke fra den enkelte kunde for å utveksle slike kundeopplysninger innenfor konsernet. Slik utveksling av opplysninger innenfor et finanskonsern vil i noen tilfeller være nødvendig for å kunne oppfylle myndighetsfastsatte krav. Videre vil for eksempel opprettelse

av et felles kunderegister kunne lette foretakenes administrasjon av kundeforholdet, og øke deres samlede konkurransekraft. På den annen side er departementet enig med Banklovkommissjonen i at personvern hensyn tilsier at utveksling av kundeopplysninger mellom konsernforetak uten samtykke fra kunden bare bør tillates i begrenset grad. Ved utforming av unntaket fra taushetsplikt for utveksling av kundeopplysninger mellom konsernforetak, har departementet lagt vekt på at Banklovkommissjonens utkast i hovedsak lovfester og viderefører tidligere praksis og de vilkår Data-tilsynet har satt for sine konsesjoner til banker og andre finansinstitusjoner. Etter departementets vurdering har Banklovkommissjonens utkast fått en hensiktsmessig utforming. Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at det bør være et vilkår for anvendelsen av unntaket at også den som mottar opplysningene er underlagt taushetsplikt etter lovens §§ 9-7 og 16-2. Departementet viser til lovforslaget § 18-5 som tilsvarer Banklovkommissjonens utkast til § 15-5.

Habilitet mv.

Regler som har til formål å sikre uavhengighet og integritet hos finansforetakenes tillitsvalgte og ansatte er etter departementets vurdering viktige for tilliten til finansforetakene og til at disse fatter beslutninger på riktig grunnlag. Departementet følger derfor opp Banklovkommissjonens forslag til bestemmer i lovutkastet kapittel 9. Lovforslaget § 9-1 regulerer adgangen til å være styremedlem eller ansatt i flere finansforetak samtidig (gjensidig representasjon). Departementet foreslår at det ikke bare er hensynet til konkurranseforholdene som bør være avgjørende for om en person kan være medlem av flere styrer, men alle de hensyn som loven skal ivareta, herunder hensynet til konkurranse. Departementet foreslår videre å presisere at unntaket for tilfeller der det er ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta også skal gjelde for regelen i annet ledd, jf. Pensjonskasseforeningens høringsmerknad. Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens utkast til § 9-2 om verv i foretak med forretningsforbindelser til finansforetaket, med enkelte språklige presiseringer.

Departementet legger til grunn at det derfor er hensiktsmessig at bestemmelsene som skal sikre uavhengighet og integritet i kapittel 9 ikke bare retter seg mot den delen av de ansatte som inngår i foretakets formelle ledelse, men også mot dem som rent faktisk fatter beslutninger – som i Banklovkommissjonens utkast omtales som den

«faktiske ledelse». Det må foretas en konkret vurdering av hvilke personer i det enkelte finansforetak som omfattes når pliktsubjektene avgrenses på denne måten. Når det gjelder bestemmelsen om godtgjørelse fra andre enn finansforetaket, er departementet enig med Banklovkommissjonen i at denne bestemmelsen bør gjelde alle ansatte i foretaket, og at den bør gjelde all godtgjørelse som den ansatte mottar fra andre enn finansforetaket «i anledning sitt arbeid» for foretaket. Departementet viser til at bestemmelsen svarer til aksje- og allmennaksjeloven § 6-17, men at forbudet i Banklovkommissjonens utkast går noe lengre enn de tilsvarende bestemmelsene i aksjelovene. Forbudet i aksjeloven § 6-17 gjelder kun «i anledning av rettshandel for selskapet». Det forbudet bør imidlertid ikke være til hinder for at det åpnes for mindre og minnelige gaver i tilknytning til spesielle begivenheter og høytider, så lenge dette er i samsvar med retningslinjer vedtatt av finansforetaket, jf. høringsmerknaden fra Finansnæringsens Fellesorganisasjon. Det vises for øvrig til spesialmerknaden til § 9-4.

Finansforetak bør som etter gjeldende rett, bare ha adgang til å yte lån eller stille sikkerhet for sine egne ansatte og tillitsvalgte når det er ubetenkelig ut fra hensynet til finansforetakenes tillit. Etter departementets vurdering er de vilkårene som er oppstilt i utkastet §§ 9-9 første ledd og 9-10 annet ledd, tilstrekkelig til å oppnå dette. Videre mener departementet at for at reglene skal få den tilskattede virkning, må også lån og garantier til personlige nærstående omfattes, jf. lovforslaget § 9-9 fjerde ledd. Departementet foreslår å utvide kretsen av personlige nærstående til også å omfatte selskaper som nevnt i allmennaksjeloven § 1-5 annet ledd nr. 3, da de samme hensynene gjør seg gjeldende overfor slike foretak som for andre personlige nærstående.

7.3 Kundebehandling

7.3.1 Gjeldende rett

Finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven regulerer det avtalerettslige forholdet mellom finansforetak og deres kunder. Finansieringsvirksomhetsloven oppstiller noen særskilte opplysningsplikter for finansforetakene. Finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-11 til 2-14 krever at finansforetakene gir kunden opplysninger knyttet til priser, produktpakker og låneavtaler. Bestemmelsene gir også hjemmel til å fastsette nærmere regler om dette i forskrift. Finansdepartementet har fastsatt regler om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av

sammensatte produkter i forskrift 25. september 2006 nr. 1317, og regler om produktpakker mv. i forskrift 1. juni 1990 nr. 429.

Finansavtaleloven § 47 oppstiller for øvrig en frarådingsplikt for finansforetakene ved inngåelse av avtaler om lån. Bestemmelsen innebærer at en finansinstitusjon har plikt til å fraråde en forbruker å ta opp lån, dersom finansinstitusjonen må anta at forbrukerens økonomiske evne eller andre forhold på forbrukerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra låneopptak.

Verdipapirhandelloven regulerer investerings-tjenester, herunder rådgivning, knyttet til finansielle instrumenter som for eksempel aksjer og verdipapirfondsandeler. Verdipapirhandelloven gjennomfører EUs direktiv om markeder for finansielle instrumenter (MiFID) i norsk rett. Både loven og direktivet oppstiller nærmere krav til verdipapirforetakenes behandling av kunder og foretakets interne organisering av sin kundebehandling. Det er gitt utfyllende bestemmelser i forskrift 29. juni 2007 nr. 826 til verdipapirhandelloven kapittel 9 og 10. I den grad finansforetak driver virksomhet som omfattes av verdipapirhandelloven, vil verdipapirhandellovens regler om behandling av kunder (interessekonflikter, god forretningsskikk, krav til vurdering av egnethet osv.) komme til anvendelse på denne delen av virksomheten.

Bransjen har selv innført en egen autorisasjonsordning for finansielle rådgivere. Ordningen er et samarbeidstiltak, etablert ved en egen avtale mellom Finans Norge, Finansforbundet og Verdipapirfondenes forening (VFF). Ordningen er ikke lovregulert.

Finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven inneholder ikke tilsvarende utførlig regulering av foretakenes forhold til kunder og organisering av kundebehandling som verdipapirhandelloven.

I tillegg til de særskilte bestemmelsene på finansområdet vil markedsføringslovens generelle bestemmelser komme til anvendelse på finansforetakenes markedsføring av produkter og tjenester.

7.3.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet en egen bestemmelse om finansforetakenes kundebehandling, jf. utkastet § 13-19. Bestemmelsen er utformet som en organisatorisk bestemmelse, som stiller krav til foretakenes organisering av kundebehandling. Utkastet legger således ikke opp til en direkte regulering av selve kundebe-

handlingen. Etter Banklovkommissjonens vurdering er det behov for å utvide gjeldende regler om foretakenes forhold til kunder, blant annet sett hen til den senere tids utvikling på finansområdet. Videre gir kommisjonen uttrykk for at slike ytterligere regler vil kunne ha betydning både for kundenes rettsstilling, men også for det alminnelige tillitsforholdet mellom finansforetaket og kundene, noe som er avgjørende for velfungerende finansmarkeder.

Banklovkommissjonen presiserer at den foreslåtte bestemmelsen i utkastet § 13-19 må leses i sammenheng med, og suppleres av, utkastet § 13-1 om forsvarlig virksomhet og god forretnings-skikk.

Det følger av utkastet § 13-19 første ledd at finansforetak skal *organisere* kundebehandlingen sin slik at kundene blir behandlet med kompetanse og fagkyndighet tilpasset de ulike tjenestene som foretakets virksomhet omfatter. Herunder skal det legges vekt på at foretakets kundebehandlere kan gi forsvarlig rådgivning og veiledning tilpasset kundens situasjon.

Videre foreslår Banklovkommissjonen at det stilles krav om at finansforetakene *etablerer systemer og rutiner* for å sikre at finansavtalelovens og forsikringsavtalelovens bestemmelser om opplysningsplikt og utforming av kundeavtaler oppfylles. Dette følger av utkastet § 13-19 annet ledd.

Finansforetakenes tilbud av spare- og kapitalprodukter er særskilt tatt opp av Banklovkommissjonen. Kommisjonen viser til at kundenes behov for veiledning og rådgivning er særlig markert ved markedsføring og tilbud av slike produkter. Etter Banklovkommissjonens vurdering, og sett i sammenheng med verdipapirhandellovens krav til investeringsrådgivning, bør det stilles krav om at foretak som tilbyr slike produkter skal *etablere ordninger* for å sikre at kundegrupper på en betryggende måte blir gjort kjent med en rekke forhold ved investeringene. Dette omfatter blant annet graden av risiko, kostnadsansvar, forventet netto avkastning, bindingstid, oppsigelse, inn/utbetalingsordninger. Bestemmelsen er tatt inn i utkastet § 13-19 tredje ledd første punktum. Banklovkommissjonen har vurdert om det bør innføres en tilsvarende frarådingsplikt som den som følger av finansavtaleloven § 47 for låneavtaler, ved inngåelse av avtale om investering i spare- og kapitalprodukter. Banklovkommissjonen kommer imidlertid til at spørsmål knyttet til finansforetakenes veilednings- og rådgivningsplikter må vurderes på bakgrunn av de særlige forhold knyttet til de spare- og kapitalprodukter det gjelder. Kommisjonen foreslår derfor ikke en frarådingsplikt i til-

knytning til finansforetakenes markedsføring og salg av spare- og kapitalprodukter.

Banklovkommisjonen har også drøftet om det bør innføres et krav om at foretakene skal gi Finanstilsynet melding om nye spare- og kapitalprodukter før de blir markedsført, etter mønster av forsikringsvirksomhetslovens meldeplikt for livsforsikringsprodukter, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-6. Banklovkommisjonen konkluderer med at det ikke er grunn til å anta at utforming og markedsføring av vanskelig tilgjengelige eller ugunstige spare- og kapitalprodukter har sammenheng med mangel på dialog med Finanstilsynet. Banklovkommisjonen foreslår derfor ikke å innføre en slik meldeplikt. I stedet foreslår Banklovkommisjonen at det tas inn i utkastet en egen bestemmelse om at Finanstilsynet kan stille særskilte krav til kundebehandlerne uavhengighet og fagkyndighet ved finansforetakenes markedsføring av spare- og kapitalprodukter. Det vises til utkastet § 13-19 tredje ledd annet punktum.

Finansforetakenes håndtering av interessekonflikter omhandles i utkastet § 13-19 fjerde ledd. Banklovkommisjonen foreslår at finansforetakene skal *innrette sin virksomhet* slik at risikoen for interessekonflikter begrenses til et minimum. Dette gjelder potensielle interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder, men også mellom ulike kunder og kundegrupper. Tilsvarende skal risikoen for kundebehandling i strid med god forretningsskikk også begrenses til et minimum. Utkastet krever videre at finansforetaket skal ha betryggende ordninger og rutiner for å identifisere og eventuelt motvirke slike risikoforhold innenfor de ulike områder av virksomheten.

Banklovkommisjonen har foreslått at det tas inn en forskriftshjemmel i utkastet § 13-19 femte ledd. Banklovkommisjonen viser til at det vil kunne være behov for utfyllende bestemmelser for eksempel om spare- og kapitalprodukter og om håndtering av eventuelle interessekonflikter. Videre viser kommisjonen til at det vil kunne være behov for å gi regler om tjenester som finansforetak tilbyr som ikke omfattes av finansavtalelovvingen.

Banklovkommisjonen foreslår for øvrig ikke endringer i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-11 til 2-14 om blant annet opplysninger om priser, produktpakker og låneavtaler, slik at disse videreføres.

7.3.3 Høringsinstansenes merknader

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) mener at det er behov for å styrke forbrukerbeskyttelsen

på finansområdet og støtter utkastets bestemmelser om etablering av regler om kompetanse og fagkyndighet hos kundebehandler og forsvarlig rådgivning og veiledning ved valg av produkter.

FNO støtter i hovedsak utkastets bestemmelse om finansforetaks organisering av kundebehandlingen. FNO gir imidlertid uttrykk for at Banklovkommisjonens utkast ikke kan være til hinder for at finansforetakene forskjellsbehandler kunder og kundegrupper, så fremt en forskjellsbehandling ikke er urimelig. Dette bør ligge innenfor foretakenes forretningsmessige handlefrihet. *Forbrukerrådet* mener på sin side at det er viktig at kundene får informasjon om foretakets praksis knyttet til forskjellsbehandling av kunder og kundegrupper, og at denne praksisen ikke kan anses som interne forretningshemmeligheter.

Forbrukerombudet og *Forbrukerrådet* har merknader til spørsmålet om finansforetakene bør pålegges en frarådingsplikt ved markedsføring av spare- og kapitalprodukter. Forbrukerrådet mener det bør vurderes å innføre en slik frarådingsplikt, blant annet fordi en slik konkret plikt vil kunne gjøre det lettere for kunder å nå frem med sine krav mot finansforetak enn ved henvisning til mer generelle bestemmelser (som for eksempel avtaleloven § 36, krav til god forretningsskikk). Som et alternativ til en frarådingsplikt viser Forbrukerrådet til verdipapirhandelloven § 10-11 fjerde ledd som stiller krav om at verdipapirforetak skal tilby tjenester og finansielle instrumenter som «egner seg» for vedkommende kunde. Forbrukerombudet viser til at en frarådingsplikt vil kunne styrke forbrukerbeskyttelsen i noen tilfeller. Forbrukerombudet uttaler:

«Det bør ved vurderingen av innføring av en eventuell frarådingsplikt være naturlig å se hen til dagens regulering av en investeringsrådgivers plikter overfor kunder etter verdipapirhandelloven. Ut fra prinsippene i verdipapirhandelloven med forskrifter skal en investeringsrådgiver tilby kunden produkter som er egnet for vedkommende ut fra en kartlegging av kundens investeringsmålsetninger, jf. blant annet vphl. § 10-11 fjerde ledd. Et produkt som må frarådes vil etter mitt syn aldri oppfylle verdipapirhandellovens krav til «egnethet». Gitt at investeringsrådgivning foregår i samsvar med reglene i verdipapirhandelloven vil det ikke være passende å ha en parallell frarådingsplikt. Det vil derfor være noe uheldig å oppstille en frarådingsplikt i situasjoner som omfattes av vphl. § 10-11 fjerde ledd.

Det kan imidlertid diskuteres hvorvidt det burde innføres en regel om frarådningsplikt for spareprodukter som ikke tilbys som ledd i investeringsrådgivning eller aktiv forvaltning. Jeg stiller meg i utgangspunktet positiv til dette. På verdipapirhandelovens område følger en slik frarådningsplikt i dag av vphl. § 10-11 femte ledd.

For salg av spareprodukter som faller utenfor verdipapirhandelovens område mener jeg at det i de krav som stilles til god forretningsskikk, jf. den foreslåtte § 13-1 tredje ledd, ligger en plikt til ikke å råde forbrukere til å kjøpe spareprodukter som i tilfelle skulle være frarådet. En lovbestemt frarådningsplikt vil således kunne fremstå som en adgang til å tilby uegnede produkter, i strid med god forretningsskikk, hvorpå frarådningsplikt vil kunne fri foretaket for ansvar. Det vil isolert sett være uheldig og svekke forbrukerens stilling.

Videre vil en generell frarådningsplikt kunne være aktuell ved formidling av spareprodukter som har egenskaper som avviker fra hva som må anses vanlig, uavhengig av kundens individuelle forhold. Eksempelvis vil dette kunne gjelde produkter som er eksponert for svært høy risiko, produkter som er helt eller delvis lånefinansiert eller som er underlagt bindingstid eller på annen måte har en usikker likviditet. I slike tilfeller kan en frarådningsplikt være et positivt bidrag til en styrket forbrukerbeskyttelse på området. Uavhengig av en frarådningsplikt burde foretakene pålegges en særlig informasjonsplikt som tydelig fremhever egenskaper ved spareprodukter som skiller dem fra hva forbrukerne normalt vil forvente av et spareprodukt.

Uavhengig av de berørte spørsmål om i hvilke tilfeller og ved hvilken terskel en eventuell frarådningsplikt skulle inntre er jeg positiv til å lovfeste sivilrettslige konsekvenser for foretak som selger spareprodukter som skulle vært frarådet.

Dersom spørsmålet om frarådningsplikt tas opp til vurdering vil jeg på bakgrunn av ovennevnte understreke viktigheten av et man i vurderingen også ser hen til de eksisterende krav til god forretningsskikk og reglene i verdipapirhandeloven. Dette for å unngå at en «fraråding» ikke kan bli utnyttet som en adgang til å legitimere brudd på god forretningsskikk. Jeg vil også understreke at det bør være en målsetting at nivået på forbrukerbeskyttelsen ikke bør legges lavere enn nivået i verdipapirhan-

delloven når det er tale om lignende eller tilsvarende tjenester.»

Forbrukerrådet mener at det bør lovfestes en plikt for finansforetakene til å melde sine spare- og kapitalprodukter til Finanstilsynet, på lik linje med livsforsikringsselskapers plikt etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-6. Forbrukerrådet viser også til at mange av kundereglene etter Banklovkommisjonens forslag fortsatt vil ligge i henholdsvis finansieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven, og mener at dette vil gjøre det krevende for kundene å finne frem til hvilke regler som gjelder og hvordan de er å forstå.

Finansforbundet foreslår at finansforetakene skal pålegges å inngå avtaler med de tillitsvalgte om plikt for foretaket til jevnlig faglig oppdatering av de ansatte.

7.3.4 Departementets vurdering

Finansforetakenes organisering av sin kundebehandling er en viktig side av foretakenes virksomhet. For finansforetakenes kunder er det viktig at regelverket i tilstrekkelig grad regulerer og beskytter deres rettigheter og stilling overfor finansforetakene. Dette gjelder også retten til å få sine saker behandlet på en nøytral og profesjonell måte, uavhengig av hvordan henvendelsen til foretaket skjer. For finansforetakene er det viktig at de har kundenes tillit og tillit i markedet generelt. Denne tilliten er igjen viktig for velfungerende finansmarkeder. Departementet viser til at de høringsinstansene som har uttalt seg, støtter hovedtrekkene i en slik bestemmelse om kundebehandling som Banklovkommisjonen har foreslått. Dette taler for at det bør lovfestes krav til finansforetakenes organisering av denne delen av virksomheten.

Finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven inneholder nærmere regler om det avtalerettslige forholdet mellom finansforetakene og kundene, herunder om hvilke plikter finansforetakene har overfor kundene ved avtaleinngåelse. Noen slike regler finnes også i finansieringsvirksomhetsloven, jf. omtalen ovenfor under avsnittet om gjeldende rett. Som Banklovkommisjonen peker på, er det ikke nå foretatt en alminnelig gjennomgang av temaet kundebehandling/forholdet til kunder som sådan. I forslag til ny lov om finansforetak er det etter departementets vurdering heller ikke på sin plass å foreslå mer generelle regler om forholdet mellom finansforetak og deres kunder. Dette hører i hovedsak hjemme i avtalelovgivningen. De reglene som Banklovkommisjonen har foreslått,

retter seg imidlertid mot finansforetakene og deres interne organisering av kundebehandlingen. Som nevnt i kapittel 4.1, legger departementet opp til å oppheve finansieringsvirksomhetsloven og i stedet innarbeide de resterende delene av finansieringsvirksomhetsloven i lovforslaget. I tråd med dette har departementet foreslått å videreføre finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-11 til 2-14 i kapittel 13 i lovforslaget. Departementet foreslår imidlertid å oppheve finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-12 og 2-12 a om opplysningsplikt overfor låntakere og om låneavtalen. Det materielle innholdet i disse bestemmelsene er dekket av finansavtalelovens regler om låneavtaler, og endringen har derfor ikke materiell betydning.

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til regler om kundebehandling, som stiller nærmere krav til hvordan finansforetakene skal innrette og organisere sin kundebehandling. Forslaget følger i hovedtrekk den tilnærming som er valgt på verdipapirområdet, jf. også omtale ovenfor under gjeldende rett, men departementet har foreslått enkelte redaksjonelle endringer av bestemmelsen. Det vises til omtale av de redaksjonelle endringene i spesialmerknaden til lovforslaget § 16-1, som i hovedsak svarer til utkastet § 13-19.

Departementet har vurdert om finansforetakene bør pålegges en særskilt frarådingsplikt ved markedsføring og tilbud av spare- og kapitalprodukter. Forbrukerombudet har i sin høringsuttalelse vist til at en slik plikt ikke entydig vil kunne være i forbrukernes/kundenes interesse. Departementet er enig i dette, og er kommet til at en slik plikt ikke inntas i lovforslaget.

Departementet er for øvrig enig med Banklovkomisjonen i at det ikke foreslås å innføre en meldeplikt for spare- og kapitalprodukter før disse markedsføres. Det vises til Banklovkomisjonens omtale av dette i NOU 2011: 8 Bind B s. 867.

Finansforetakenes organisering av sin kundebehandling er en viktig side av foretakenes virk-

somhet. For finansforetakenes kunder er det viktig at regelverket i tilstrekkelig grad regulerer og beskytter deres rettigheter og stilling overfor finansforetakene. For finansforetakene er det viktig at de har kundenes tillit og tillit i markedet generelt. Denne tilliten er igjen viktig for velfungerende finansmarkeder. Ved lovendring 11. april 2014 nr. 12, basert på departementets forslag i Prop. 188 L (2012–2013), ble det innført nye regler i blant annet finansieringsvirksomhetsloven om nemndbehandling av tvister mellom finansforetak og deres kunder. Reglene innebærer hjemmel for Kongen til å bestemme i forskrift at finansforetak skal være tilsluttet en klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4 eller forsikringsavtaleloven § 20-1. Det er videre fastsatt at et finansforetak skal, dersom det ikke følger en uttalelse fra en klagenemnd i tvist med en forbrukerkunde, dekke egne og motpartens nødvendige sakskostnader ved domstolsbehandling i første instans av samme tvist mellom de samme partene. Dette skal gjelde tilsvarende for behandling i høyere rettsinstanser dersom finansforetaket er den ankende part. Lovforslaget bygget på utkast og initiativ fra Banklovkomisjonen og Finanskriseutvalget, jf. henholdsvis NOU 2011: 8 og NOU 2011: 1. Departementet foreslår at de nye lovreglene videreføres i lovforslaget, jf. § 16-3, samt §§ 2-10 og 2-11.

Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte

I lovforslaget § 9-5 foreslår departementet en bestemmelse om behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte. Forslaget er en videreføring av forslaget til ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 5-4, som ble fremmet i Prop. 87 L (2013–2014), jf. omtale i kapittel 9. Departementet viser til nærmere omtale av forslaget der.

8 Finanskonsern og samarbeidende grupper

8.1 Generelt om finanskonsern

8.1.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a inneholder regler om finanskonsern. Reglene om finanskonsern ble tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven ved lov 6. desember 1991 nr. 79 etter forslag fra Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 2 (1991–1992), som Stortinget i hovedsak sluttet seg til, jf. Innst. O. nr. 8 (1991–1992). Bakgrunnen for lovforslaget var blant annet de endringene som hadde funnet sted på finansmarkedet årene før, med større enheter og enheter med flere datterselskaper som utøvde en rekke ulike finansielle tjenester, noe som igjen skapte behov for en særskilt regulering av finanskonserner.

Begrepet finanskonsern er definert i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 første ledd bokstav a. Definisjonen tar utgangspunkt i et aksjerettslig konsernbegrep og bestemmer at som finanskonsern regnes konsern der minst ett selskap, som ikke er morselskapet, er finansinstitusjon, samt konserngruppe som etter nærmere regler er etablert ved en avtale mellom sparebank og gjensidig forsikringsselskap om at foretakene skal ha et felles styre, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-17. Som blandet konsern regnes finanskonsern der det inngår både bank og forsikringsforetak, jf. bokstav § 2a-2 første ledd bokstav b, og som delkonsern regnes to eller flere selskaper innen et finanskonsern som innbyrdes står i et konsernforhold til hverandre, jf. bokstav c. Morselskapet i et finanskonsern inngår ikke i delkonsernet.

I finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a er det videre gitt nærmere regler om konsesjon og krav til organiseringen av finanskonsern, om transaksjoner mellom foretak i samme konsern og om konsolidering. Det er også gitt særregler om holdingselskap som er morselskap i finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d), og det er gitt egne regler om konserngruppe bestående av sparebank og gjensidig forsikringsselskap, jf. § 2a-17. En nærmere redegjørelse for gjeldende rett for finanskonsern er innført i NOU 2011: 8 Bind A side 124 flg.

Forsikringsvirksomhetsloven § 3-5 oppstiller enkelte særlige krav for at forsikringsselskap skal kunne inngå i et konsernforhold i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6. Det følger videre av forsikringsvirksomhetsloven § 4-10 at gjensidige selskaper gjennom samarbeidsavtaler kan danne konsernenheter basert på felles vedtektsfestede selskapsorganer, og at vedtektene i slike tilfeller kan avvike fra reglene i forsikringsvirksomhetsloven og finansieringsvirksomhetsloven.

8.1.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår i utkast til § 1-5 å videreføre definisjonene av finanskonsern og delkonsern slik de fremgår av finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-2 bokstavene a og c, jf. § 2a-17, samt forsikringsvirksomhetsloven § 4-10. Banklovkommisjonen definerer i utkast til § 1-5 hvilke konsernforhold og konsernlignende grupper som skal omfattes av loven. Utkastet § 1-5 første ledd bygger, i tråd med gjeldende rett, på den definisjonen av konsernforhold som benyttes i aksjelovgivningen, jf. aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3.

Banklovkommisjonen uttaler at «[u]tviklingen i finansnæringen har imidlertid ført til andre gruppedannelser som – i forhold til den offentligrettslige reguleringen i lovutkastet – bør helt eller delvis sidestilles med aksjerettslig konsernforhold, blant annet slik at særlige regler om virksomheten i konsernforhold helt eller delvis kommer til anvendelse.», jf. NOU 2011: 8 Bind B kapittel 9.2 side 631.

Banklovkommisjonen foreslår derfor for det første at finanskonsernbegrepet utvides til også å omfatte et fast organisert samarbeid med felles konsernstyre og konsernsjef for en gruppe av foretak som ikke er organisert som aksjeselskap, i dette tilfellet sparebank og gjensidig forsikringsselskap, jf. utkastet § 1-5 annet ledd. Etter gjeldende rett omfattes grupper som enten består av gjensidige forsikringsforetak eller av et gjensidig forsikringsforetak og en sparebank. Etter Banklovkommisjonens vurdering bør også spareban-

ker kunne etablere tilsvarende konserngrupper. Banklovkommisjonen uttaler at »[d]ette vil på sikt kunne bidra til en mer slagkraftig sparebankstruktur og til å sikre sparebankenes stilling innenfor banksektoren», jf. NOU 2011: 8 Bind B kapittel 9.2 side 632.

Banklovkommisjonen foreslår videre at en gruppe av finansforetak som har etablert et organisert samarbeid på avgrensede virksomhetsområder innenfor ett eller flere finansforetak, hvor finansforetak i samarbeidsgruppen direkte eller indirekte til sammen har 50 pst. av eierinteressene, skal regnes som finanskonsern i den utstrekning det følger av reglene om samarbeidende grupper i utkastet §§ 3-20 og 3-21. Denne ytterligere utvidelsen av gruppen av foretak som skal regnes som finanskonsern sammenlignet med det som følger av gjeldende rett, følger av utkastet § 1-5 tredje ledd. Utkastet § 1-5 tredje ledd er utformet på bakgrunn av utviklingen innenfor sparebanksektoren, hvor det i de senere år er inngått omfattende samarbeidsavtaler som reelt sett etablerer konsernlignende samarbeidsgrupper mellom et antall ellers uavhengige sparebanker. Banklovkommisjonen begrunner denne utvidelsen av konsernbegrepet nærmere i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 9.2, og uttaler følgende på side 632:

«Det dreier seg oftest om et opplegg for langsiktig samarbeid på avgrensede, men konkurransemessig interessante finansielle områder, normalt organisert innenfor, eller i nær tilknytning til, ett eller flere finansforetak som opprettes og eies i fellesskap av samarbeidspartnerne eller en del av dem. Forutsetningen er således at eierforetakene hver for seg – men innenfor rammene av samarbeidsavtalen – fortsatt skal forestå sin kjernevirksomhet. Samtidig er det behov for nye foretak til å forestå virksomheten både på områder som «outsources» fra de sparebanker som deltar i samarbeidsopplegget, og på nye virksomhetsområder som de deltaende finansforetak ikke finner å kunne engasjere seg i på egen hånd.

Etablerer det nye finansforetaket ett eller flere datterforetak til å forestå deler av den virksomhet som omfattes av samarbeidsavtalen, vil denne foretaksgruppen i seg selv utgjøre et vanlig aksjerettslig konsernforhold som omfattes av første ledd. Foretakene i samarbeidsgruppen, som direkte eller indirekte eier det eller de finansforetak som etableres for å forestå virksomheten omfattet av samarbeidsopplegget, vil imidlertid ikke uten videre

omfattes av dette konsernforholdet. Derimot gjør samarbeidsgruppens eierskap i, og styring av, virksomheten i det nye foretaket og i tilfelle dets datterforetak det naturlig å legge til grunn at også samarbeidsgruppen og det nyetablerte foretaket med datterforetak prinsipielt og i hovedsak også reelt utgjør en egen konsernlignende gruppe i forhold til finanslovgivningen. Dette tilsier at det samlede opplegget for et organisert, men avgrenset samarbeid mellom ellers uavhengige finansforetak bør undergis en samlet vurdering basert på de prinsipper som konsesjonsmyndigheten vanligvis legger til grunn ved vurderingen av organisatoriske spørsmål knyttet til finanskonsern, jf. lovutkastet § 3-20 annet ledd.»

Banklovkommisjonen viser til at en viktig forutsetning for slike samarbeidsopplegg er at finansforetakene i samarbeidsgruppen fortsatt skal fremtre som uavhengige foretak hva angår den virksomhet som foretakene skal videreføre og drive på områder som ikke omfattes av samarbeidsopplegget.

Banklovkommisjonens utkast til nærmere regler om samarbeidende grupper, jf. §§ 3-19 til 3-21, er omtalt nedenfor i kapittel 8.3.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 1-6 definisjoner av holdingforetak i finanskonsern, som i hovedsak svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. I lovutkastet §§ 3-6 til 3-10 foreslår Banklovkommisjonen regler om etablering av finanskonsern, herunder krav til konsesjon, som i hovedsak innebærer en videreføring av gjeldende rett.

8.1.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) støtter forslaget om at fast gjensidig konsernsamarbeid gjennom et konsernstyre kan inngås mellom to sparebanker, jf. utkastet § 1-5.

FNO uttrykker forståelse for at det av tilsynsmessige hensyn kan være ønskelig å foreta en nærmere regulering av samarbeidsgrupper som reelt kan sammenlignes med konsern, slik Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 1-5 tredje ledd. FNO viser til at en slik regulering også vil kunne sikre samarbeidsgruppene like vilkår som andre finanskonsern og således styrke slike gruppers konkurransekraft, forutsatt at merknadene som FNO har inngitt, hensyntas. FNO mener det er et klart behov for å stramme inn og klargjøre de foreslåtte reglene og viser til at en slik innstramning også er nødvendig for å sikre at

reglene ikke får utilsiktede og uheldige konsekvenser for eksisterende samarbeidsgrupper, særlig når det gjelder konkurransevne, styringsstruktur, konsolidering og krav til rapportering. Dette er også viktig for å muliggjøre en videreutvikling av eksisterende samarbeidsgrupper, herunder legge til rette for at nye banker kan komme inn på eiersiden i produktselskaper.

FNO mener det må klargjøres hvor langt konsernbegrepet i utkastet § 1-5 tredje ledd rekker. FNO mener videre det kan reises spørsmål om ikke det ville være en mer hensiktsmessig løsning at slike samarbeidsgrupper ikke ble definert som finanskonsern i seg selv, og at det heller positivt ble angitt hvilke bestemmelser som skal gjelde for samarbeidsgruppene. FNOs merknader til bestemmelsene om samarbeidende gruppe av finansforetak i utkastet §§ 3-19 til 3-21 er behandlet nærmere nedenfor i kapittel 8.3.

Sparebankforeningen uttaler at den største utfordringen for sparebanknæringen i lovutkastet gjelder forslagene til regulering av samarbeidende grupper av finansforetak, jf. utkast til § 1-5 tredje ledd, § 3-20 og § 3-21, samt kapittel 15 om virksomhet i finanskonsern. Sparebankforeningen er redd for at viktige elementer i den foreslåtte reguleringen av samarbeidende grupper i ikke ubetydelig grad vil kunne fremtvinge nærings- og distriktspolitisk uønskede strukturelle endringer og tilpasninger innen sparebanknæringen, med langt færre selvstendige enheter som resultat.

Sparebank 1 Gruppen visert til at det ikke er kjent at det er behov for en konstellasjon hvor det kan etableres konserngruppe mellom sparebanker, men er positiv til forslaget. Sparebank 1 Gruppen har merknader til Banklovkomisjonens forslag til regler om samarbeid mellom finansinstitusjoner utenfor konsernforhold. Dette er nærmere knyttet til utkast til §§ 3-19 til 3-21 og kapittel 15. Merknadene fra Sparebank 1 Gruppen er derfor behandlet nedenfor i kapittel 8.3.

Terra-Gruppen AS gir uttrykk for to hovedbetyrninger knyttet til de nye bestemmelsene om samarbeidende grupper. Den ene er at de foreslåtte reglene vil gjøre det mer krevende for sparebanker å samarbeide om eierskap i produktselskaper og gå sammen i faste allianser, og at sparebankenes konkurransekraft og inntjening dermed svekkes. Den andre er at de foreslåtte reglene vil bidra til at egenkapitalbeviset blir mindre attraktivt for investorer, og at sparebankenes mulighet til å hente inn kapital svekkes.

Høringsmerknadene fra Terra-Gruppen AS om dette er i hovedsak knyttet til reglene om samarbeid utenfor konsernforhold i lovutkastet §§ 3-

19 til 3-21. Dette er behandlet nærmere nedenfor i kapittel 8.3.

8.1.4 Departementets vurdering

Finansdepartementet foreslår i § 1-4 regler om hva som skal regnes som finanskonsern etter loven. Bestemmelsen viderefører i første ledd definisjonen av finanskonsern slik den i dag fremkommer i gjeldende rett, basert på den konsern-definisjonen som benyttes i aksjelovgivningen. Som finanskonsern regnes et konsern der minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak. Et finanskonsern kan inneholde flere konsern som også hver for seg oppfyller definisjonen som finanskonsern. Begrepet delkonsern er ikke benyttet ellers i lovforslaget, og etter departementets vurdering er det ikke nødvendig å ta inn en egen definisjon av delkonsern.

Etter departementets vurdering synes det ikke hensiktsmessig å utvide finanskonsernbegrepet til også å omfatte konserngruppe som er etablert ved samarbeidsavtale mellom sparebanker om at foretakene skal ha et felles styre og i tilfelle andre felles foretaksorganer. Departementet foreslår i stedet å videreføre gjeldende rett om at avtale om å opprette en konserngruppe kan inngås mellom gjensidige forsikringsselskaper, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 4-10 eller mellom sparebank og gjensidig forsikringsselskap, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-17. Departementet mener at utgangspunktet om at bankvirksomhet bare skal drives innen ett foretak i et konsern bør opprettholdes. Det vises til lovforslaget § 1-4 annet ledd.

Finansdepartementet foreslår en noe annen løsning i lovforslaget enn Banklovkomisjonen for samarbeidende grupper av finansforetak. Finansdepartementet foreslår at samarbeidende gruppe etableres som et eget begrep og at samarbeidende gruppe ikke regnes som finanskonsern i loven. I tråd med høringsmerknaden fra Finans Norge, foreslår departementet at det reguleres konkret i loven hvilke regler som skal gjelde for samarbeidende gruppe. Det vises til lovforslaget § 17-12 og nærmere omtale av samarbeidende gruppe nedenfor i kapittel 8.3.

Departementet foreslår at kravet etter gjeldende rett om konsesjon for å etablere et finanskonsern videreføres i § 17-1, som i hovedsak svarer til Banklovkomisjonens utkast § 15-1. Banklovkomisjonens utkast til § 15-1 annet ledd er ikke videreført i lovforslaget da det allerede følger av § 6-1 første ledd at erverv av så stor eierandel i et finansforetak at det vil etableres et konsernforhold (det vil si at erververen får bestemmende

innflytelse, jf. allmennaksjeloven § 1-3) mellom erververen og finansforetaket krever tillatelse etter reglene i lovforslaget kapittel 6.

Departementet foreslår videre at det kan gis forskrift med nærmere regler om finanskonsern, morselskap i finanskonsern eller en del av dette, og deres virksomhet. Dette er i tråd med Banklovkommisjonens utkast og en videreføring av gjeldende rett. I tillegg foreslår departementet at det i forskrift kan gjøres unntak fra reglene om finanskonsern for visse typer av finansforetak, jf. forslaget § 17-1 annet ledd annet punktum. Etter definisjonen av finanskonsern i § 1-3 første ledd, regnes et konsern som et finanskonsern når minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak. Dette innebærer at et konsern vil regnes som et finanskonsern etter definisjonen der et lite finansforetak inngår i et konsern som ellers ikke ville ha vært et finanskonsern, for eksempel der et betalingsforetak inngår i et tele-konsern eller der et finansieringsforetak inngår i et industrikonsern. Det vil i konkrete tilfeller kunne være behov for å gjøre unntak fra reglene om finanskonsern for enkelte typer av foretak, og departementet foreslår derfor en unntakshjemmel i § 17-1 annet ledd.

Departementet foreslår nærmere regler om etablering av finanskonsern i §§ 17-2 til 17-5 som i hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsene svarer til Banklovkommisjonens utkast, men er noe nedkortet for å unngå dobbeltbehandling av lovreglene.

8.2 Organisering av finanskonsern

8.2.1 Gjeldende rett

Organisering av finanskonsern krever etter gjeldende rett godkjenning fra Kongen, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd. Gjeldende regulering av finanskonsern skal bidra til at de enkelte virksomhetsområder holdes i atskilte selskaper, at det enkelte konsernselskap kan isoleres mest mulig fra økonomiske problemer i et annet konsernselskap, og at konsolidering, både på konsernnivå og i de enkelte delkonsernene, skjer etter prinsipper som gir et riktig bilde av enhetenes økonomiske stilling.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd femte punktum stiller krav til organiseringen av «blandet konsern», det vil si finanskonsern der det inngår både bank og forsikringsforetak. Et blandet konsern kan organiseres på to ulike måter, hhv. en «holdingmodell» der morselskapet (konsernspissen) er et rent holdingselskap som

nevnt i finvl. § 2a-2 bokstav d, som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte eierinteressene i datterselskapene, jf. finvl. § 2a-6 annet ledd femte punktum bokstav a, og en alternativ modell der en bank eller et forsikringsselskap er morselskap i konsernet. I en slik «datterselskapsmodell» er det krav om et mellomliggende holdingselskap som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte eierskapet i datterselskapene, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd femte punktum bokstav b og c. Finansdepartementet har lagt til grunn at holdingmodellen etter § 2a-6 annet ledd bokstav a er hovedmodellen. Dette har blant annet kommet til uttrykk i konsesjonspraksis.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd fjerde punktum inneholder et eksplisitt forbud mot at en bank kan eie en annen bank. Kongen (delegert Finansdepartementet) kan i særlige tilfeller dispensere fra dette forbudet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 sjette ledd.

8.2.2 Banklovkommisjonens utkast

Banklovkommisjonen foreslår i hovedsak å videreføre gjeldende rett om organisering av finanskonsern. En hovedregel om at finanskonsern skal organiseres i en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom de ulike virksomhetsområdene i konsernet, og som nå er klarest uttrykt i forarbeidene til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6, foreslås lovfestet i lovutkastet § 3-13 første ledd første punktum.

Holdingmodellen som foretrukket modell

I lovutkastet § 3-13 tredje ledd foreslår Banklovkommisjonen å videreføre bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd femte punktum, om organiseringen av finanskonsern som omfatter både bank og forsikringsforetak (blandet finanskonsern), uten realitetsendring, jf. også avsnittet nedenfor. Etter Banklovkommisjonens oppfatning vil ikke organiseringen av et blandet finanskonsern reise særlige problemer når morselskapet i konsernet (konsernspissen) er et holdingforetak som nevnt i lovutkastet § 1-6, slik at banken og forsikringsforetaket begge er datterforetak i konsernet.

Etter Banklovkommisjonens oppfatning er holdingmodellen best egnet til å tilfredsstille kravet til en klar organisasjonsstruktur, særlig i større finanskonsern. Holdingmodellen innebærer at morselskapet (holdingforetaket) vil ha direkte kontroll med alle operative enheter i konsernet. En slik struktur legger blant annet til rette for å

håndtere motstridende interesser mellom operative foretak på de sentrale virksomhetsområder og for å finne helhetlige løsninger. Banklovkommissjonen viser herunder til at konsesjons- og tilsynsmyndighetene vil ha adgang til å stille krav om organisering etter holdingmodellen når denne modellen fremtrer som den beste løsningen ut fra omfanget av finanskonsernets virksomhet og behovet for skiller mellom de sentrale virksomhetsområder i finanskonsernet.

Banklovkommissjonen viser i denne sammenheng til brev fra Finansdepartementet til DnB NOR av 13. juni 2008 vedrørende konsernstrukturen i DnB NOR-konsernet, hvor departementet uttalte følgende:

«Etter ordlyden i § 2a-6 annet ledd kan en ikke legge til grunn at den ene modellen er preferert foran den andre. Finansdepartementet har derfor sett hen til lovens forarbeider. En helhetlig tolkning av forarbeidene gjør det klart at loven må forstås slik at holdingmodellen som er skissert i § 2a-6 annet ledd litra a) er lovens hovedmodell. Denne forståelsen er etter departementets syn også fulgt opp i praksis».

Flertallet i Banklovkommissjonen slutter seg til at holdingmodellen er lovens hovedmodell etter gjeldende rett, og foreslår at dette videreføres. Et mindretall i Banklovkommissjonen er uenig i at det bør legges til grunn at holdingmodellen skal være lovens utgangspunkt. Mindretallet uttaler blant annet følgende i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.4, side 698:

«Medlemmene Breck, Dyrhaug, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde mener at det innenfor rammen av forsvarlig ivaretagelse av tilsynsmessige forhold bør overlates til det enkelte konsern å velge den konsernstruktur som anses mest hensiktsmessig, også i store finanskonsern. Dette har vært lagt til grunn i våre nordiske naboland, og har ført til at alle de store nordiske finanskonsernene av DnB NORs kategori har en bank som konsernspiss. Dette gjelder Nordea, Handelsbanken, SEB, Swedbank og Danske Bank. I tillegg vil holdingmodellen i enkelte tilfeller kunne gi uheldige utslag, særlig der konsernet har én enhet som er dominerende balansemessig og inntjeningsmessig. Holdingmodellen skaper i disse tilfellene en tungvint og kompleks struktur som kan føre til uklare ansvarsforhold mellom organene i holdingselskapet og organene i datterselskapet. Mest bekymringsfullt vil dette

være i forhold til datterselskap som står for en stor del av konsernets risikotagning.

Disse medlemmene mener at klare selskapsrettslige skiller og lovgivningens klare regler for konserninterne transaksjoner innebærer at det vil være liten risiko for sammenblanding av bankvirksomhet og forsikringsvirksomhet selv om et operativt foretak er konsernspiss. Det er heller ikke grunn til å tro at styret i et rent holdingselskap vil ivareta konserninteresser på noen annen måte enn styret i et operativt foretak som er konsernspiss. I begge tilfeller representerer styret i første rekke aksjonærfellesskapet, og dets beslutninger vil være motivert av hva som er best for konsernet under ett innenfor de rammer som settes av lovgivningen og hensynet til kunder og fordringshavere».

Kommisjonsmedlem Elvestad fra Finanstilsynet fremholder i en særmerknad på side 699 i utredningen at «en konsernmodell med et holdingforetak som konsernspiss er den modellen som er best egnet til å hindre at problemer i et finansforetak sprer seg til de andre finansforetakene i konsernet og at det derfor bør være den foretrukne modellen».

Krav om mellomliggende holdingforetak (datterselskapsmodellen)

Banklovkommissjonen foreslår å videreføre gjeldende bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd femte punktum bokstav b og c, men likevel skilt ut i et eget ledd. Banklovkommissjonen skriver blant annet følgende (NOU 2011: 8 Bind B s. 697–698):

«Organiseringen av et blandet finanskonsern reiser normalt ikke særlige problemer når morselskapet i konsernet (konsernspissen) er et holdingforetak som nevnt i lovutkastet § 1-6, slik at banken og forsikringsforetaket begge er datterforetak i konsernet. Dette fremgår også av loven § 2a-6 annet ledd femte punktum. Bestemmelsene i loven § 2a-6 annet ledd femte punktum bokstavene b) og c) er således beregnet på tilfelle hvor konsernspissen i et blandet konsern enten er en bank eller et forsikrings-selskap som selv driver operativ virksomhet. Alternativet til de modeller som der angis, er at banken selv har direkte eiermajoritet i forsikrings-selskapet eller omvendt.

Lovens krav om at blandet finanskonsern i tilfelle skal organiseres ved at bank og for-

sikringsforetak holdes atskilt ved et mellomliggende eierselskap, er blitt kritisert som unødvendig komplisert, og det hevdes at dette prinsippet neppe fyller det behov for atskillelse av ulike virksomhetsområder som reglene er ment å imøtekomme. Spørsmålet er imidlertid forholdsvis nylig utførlig drøftet og vurdert i Ot.prp. nr. 50 (2002–2003) om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner) side 51 til 52. Banklovkommissjonen foreslår på denne bakgrunn at de gjeldende bestemmelser blir videreført.»

Et mindretall i Banklovkommissjonen, bestående av medlemmet Elvestad fra Finanstilsynet, mener at gjeldende bestemmelse bør oppheves, og uttaler blant annet følgende (NOU 2011: 8 Bind B s. 698):

«Disse holdingforetakene har ingen soliditetsmessig funksjon, verken formelt eller i praksis. Tvert i mot bidrar de til å gjøre konsernstrukturen unødvendig komplisert. Selv om bestemmelsen ble videreført da reglene om eierkontroll i finansinstitusjoner ble gjennomført i regelverket, fremkommer det klart av Ot.prp. nr. 50 (2002–2003) at det ikke ble gjort en fornyet vurdering av hensiktsmessigheten av å kreve slike mellomliggende holdingforetak. Bestemmelsens annet ledd gir tilstrekkelig hjemmel til å kreve mellomliggende holding dersom dette gir en hensiktsmessig struktur for et finanskonsern sett under ett.»

I tillegg uttaler et annet mindretall i Banklovkommissjonen, bestående av medlemmene Breck, Dyrhaug, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde fra henholdsvis Sparebankforeningen, FNO, Finansieringsselskapenes forening, Pensjonskasseforeningen og DNB, blant annet at «det innenfor rammen av forsvarlig ivaretagelse av tilsynsmessige forhold bør overlates til det enkelte konsern å velge den konsernstruktur som anses mest hensiktsmessig» (NOU 2011: 8 Bind B s. 698–699), jf. foregående avsnitt for gjengivelse og omtale av denne merknaden.

Forbud mot at bank eier bank

Banklovkommissjonen foreslår at forbudet i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd fjerde punktum mot at en bank kan eies av en annen bank, ikke videreføres i ny finansforetakslov, jf.

lovutkastet § 3-13. Etter Banklovkommissjonens vurdering bør spørsmålet om i hvilken utstrekning en bank skal kunne eie eller erverve eiermajoritet i en annen bank ikke formelt håndteres som et dispensasjonsspørsmål. Banklovkommissjonen mener at dette i stedet bør avgjøres ved selve konsesjonsbehandlingen, eller ved godkjenningen av organiseringen av finanskonsernet. Banklovkommissjonen antar på denne bakgrunn at virkningene av å oppheve lovforbudet som nevnt vil være begrenset.

8.2.3 Høringsinstansenes merknader

Fire høringsinstanser har hatt merknader til Banklovkommissjonens forslag til § 3-13 om organisering av finanskonsern. Tre av høringsinstansene, *Advokatforeningen*, *FNO* og *Sparebankforeningen*, støtter den generelle merknaden fra medlemmene Breck, Dyrhaug, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde om organisering av finanskonsern. *Finanstilsynet* støtter merknaden fra medlemmet Elvestad. De øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om spørsmålet om organisering av finanskonsern.

Holdingmodellen som foretrukket modell

Advokatforeningen viser til at representanter fra næringen har gitt en særmerknad i tilknytning til lovutkastet § 3-13, og uttaler at «[e]tter Advokatforeningens syn bør det i utgangspunktet være opp til det enkelte konsern å ta stilling til sin egen organisering, med mindre tilsyns- og soliditetsmessige forhold skulle tilsi noe annet.»

Finans Norge (FNO) uttrykker i sin høringsuttalelse støtte til Banklovkommissjonens forslag om at både operative finansforetak og rene holdingselskap kan være konsernspiss i konsernet, og viser til at dette også har fungert godt i praksis. FNO har imidlertid merket seg at flertallet i kommisjonen på side 698 i utredningen uttaler at den foretrukne modell bør være at et rent holdingselskap er konsernspiss i et blandet konsern. Etter FNOs syn bør det klare utgangspunkt være at det enkelte konsern selv må kunne ta stilling til hva som er en hensiktsmessig organisering ut fra sin virksomhet og strategi. FNO påpeker at det vil medføre betydelige kapitalkostnader å oppkapitalisere et holdingforetak. FNO støtter på denne bakgrunn særmerknaden fra kommisjonens mindretall på side 698 i utredningen, jf. punkt 8.2.2 ovenfor. FNO bemerker for øvrig at loven i betydelig grad regulerer forholdet mellom de ulike foretak og virksomheten i finanskonsernet,

og at et av hovedhensynene i denne forbindelse er å sikre at foretakenes ulike interesser ikke sammenblandes. FNO viser til at heller ikke aksjelovgivningen stiller krav til hvilke typer foretak som skal kunne være konsernspiss. FNO har derfor vanskelig for å se at det er et begrunnet behov for at loven skal favorisere noen bestemte modeller her.

Sparebankforeningen i Norge (Sparebankforeningen) viser i sin høringsuttalelse til at de støtter særmerknaden fra mindretallet i Banklovkommissjonen (jf. ovenfor) om at det bør være konsernets besluttende organer som kan avgjøre om konsernspissen skal være et operativt selskap eller et rent holdingselskap. Sparebankforeningen slutter seg også til «særmerknadens fyldige argumentasjon som imøtegår kommisjonsflertallets vurderinger i retning av at holdingselskap skal være den foretrukne modell som morselskap».

Krav om mellomliggende holdingforetak (datterselskapsmodellen)

Finanstilsynet uttaler at gjeldende bestemmelse om krav til mellomliggende holdingselskap bør oppheves, og viser til begrunnelsen medlemmet Elvestad i Banklovkommissjonen har gitt i sin særmerknad. De mellomliggende holdingforetakene har i følge Finanstilsynet «ingen soliditetsmessig funksjon, verken formelt eller i praksis», og bidrar til «å gjøre konsernstrukturen unødvendig komplisert». Finanstilsynet mener at lovtkastet § 3-13 annet ledd «gir tilstrekkelig hjemmel til å kreve mellomliggende holding dersom dette gir en hensiktsmessig struktur for et finanskonsern sett under ett». *Advokatforeningen, FNO* og *Sparebankforeningen* slutter seg til den mer generelle merknaden fra medlemmene Breck, Dyrhaug, Løfsgaard, Skomsvold og Vihovde, om at finanskonsernet selv bør kunne velge den organiseringen som anses mest egnet. Disse høringsinstansene har ikke eksplisitt tatt opp spørsmålet om krav til mellomliggende holdingforetak.

Forbud mot at bank eier bank

Det har i høringen ikke vært merknader til Banklovkommissjonens forslag om å oppheve forbudet mot at bank eies av annen bank.

8.2.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at hovedprinsippet om at finanskonsern skal organiseres slik at det etableres en oversiktlig sel-

skapsstruktur med klare skiller mellom de ulike virksomhetsområder i konsernet bør lovfestes, jf. lovforslaget § 17-8 første ledd. Dette prinsippet ligger til grunn også for gjeldende rett og konsejnspraksis, selv om prinsippet ikke fremgår direkte av finansieringsvirksomhetsloven. I forarbeidene til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd femte punktum i Ot.prp. nr. 2 (1991–1992), som Stortinget ga sin tilslutning til, jf. Innst. O. nr. 8 (1991–92) og Besl. O. nr. 11 (1991–92), la departementet vekt på at klare selskapsrettslige skiller mellom de ulike virksomhetsområdene i et blandet finanskonsern, bidrar til å skape oversikt og ryddighet i konserninterne transaksjoner og risikoeksponering. Departementet gjentok dette i Ot.prp. nr. 50 (2002–2003), som Stortinget sluttet seg til i Besl. O. nr. 88 (2002–2003), jf. Innst. O. nr. 88 (2002–2003).

Holdingmodellen som foretrukket modell i blandet finanskonsern

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering om at finanskonsern som både driver bank- og forsikringsvirksomhet, som hovedregel bør organiseres med et holdingforetak som konsernspiss. Etter departementets vurdering er det denne modellen som best ivaretar hensynet til at konsernet skal ha en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom ulike virksomhetsområder i konsernet. Departementet slutter seg også til at en organisering med rent holdingforetak er best egnet for effektivt tilsyn og kontroll med konsernet og for å forhindre at problemer i et konsernselskap skal forplante seg til de andre selskapene.

Departementet forutsetter at denne hovedregelen legges til grunn ved vurdering av søknader om godkjenning av organisering av et blandet finanskonsern. Dersom hensynene bak denne hovedregelen også kan ivaretas ved en annen modell, vil det likevel i særlige tilfelle kunne være adgang til å gi tillatelse til en slik annen modell for organisering av et blandet finanskonsern. Det vises til lovforslaget § 17-8.

Krav om mellomliggende holdingforetak (datterselskapsmodellen)

Formålet med krav om mellomliggende holdingforetak har vært å ivareta soliditeten i foretakene i konsernet og å legge til rette for effektivt tilsyn med virksomheten i blandede konsern. Et krav om mellomliggende holdingforetak innebærer større avstand mellom de operative finansforeta-

kene, og innebærer at konserninterne transaksjoner og risikoeksponering går gjennom et ekstra selskapsledd. Det er likevel tvil om dette har en praktisk soliditets- og tilsynsmessig funksjon.

Kravet om mellomliggende holdingforetak har blant annet til hensikt å legge til rette for effektivt tilsyn med virksomheten i blandede konsern. Departementet legger stor vekt på Finanstilsynets vurdering av spørsmålet om effekten av et slikt krav om mellomliggende holdingforetak, og har etter en samlet vurdering kommet til at de gjeldende bestemmelser om krav om mellomliggende holdingforetak i blandede finanskonsern, ikke bør videreføres. Dette vil, som også Finanstilsynet har pekt på, ikke være til hinder for at det som vilkår for Kongens godkjenning av organiseringen av et finanskonsern stilles krav om mellomliggende holdingforetak der det vurderes som hensiktsmessig, jf. lovforslaget § 17-8 annet ledd. Dersom det etter lovforslaget gis tillatelse til at operative finansforetak kan være direkte eiet av et operativt finansforetak som driver annen type virksomhet, bør tillatelsen etter departementets syn alltid gis på vilkår om at datterforetaket oppfyller særskilte krav om uavhengighet. Slike vilkår kan f.eks. omhandle graden av personfelleskap i styrene i mor- og datterforetak, omfanget av transaksjoner og engasjementer mellom mor- og datterforetak mv.

Slike vilkår kan i utgangspunktet stilles i medhold av lovforslaget § 17-8 annet ledd. Etter departementets syn vil det imidlertid være hensiktsmessig å slå fast i en egen lovbestemmelse at slike vilkår skal stilles i de aktuelle tilfellene. Det vises til lovforslaget § 17-8 tredje ledd.

Forbudet mot at bank eier bank

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering av at forbudet i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd fjerde punktum, om at en bank ikke kan eies av en annen bank, ikke videreføres i ny finansforetakslov. Endringer innebærer at spørsmålet om en bank skal kunne eie eller erverve eiermajoritet i en annen bank blir avgjort ved den ordinære konsesjonsbehandlingen etter lovforslaget § 17-1, eller ved godkjenningen av organiseringen av finanskonsernet etter lovforslaget § 17-8.

Hensynet til en klar konsernstruktur vil imidlertid etter departementets oppfatning tilsi at likeartet virksomhet som en hovedregel blir drevet innenfor ett og samme konsernforetak. Forskjellen fra gjeldende rett vil derfor etter departementets vurdering hovedsakelig være av lovteknisk

karakter. I henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 sjette ledd kan Kongen (delegert Finansdepartementet) i særlige tilfeller gi dispensasjon fra forbudet om at bank ikke kan eie bank også etter gjeldende rett. I konsesjonspraksis har departementet særlig lagt vekt på om bankene driver virksomhet innenfor samme geografiske område eller innenfor samme markedssegment. Departementet viser også til at det i konsesjonspraksis blant annet har vært åpnet for at en norsk bank kan eie en utenlandsk datterbank.

Avslutningsvis er departementet enig med Banklovkommissjonen at tilsvarende vurderinger vil måtte gjøres av konsesjonsmyndigheten også ved konsesjonsbehandlingen av organiseringen av andre finanskonsern, for eksempel ved vurderingen av om et forsikringsselskap skal kunne eie at annet forsikringsselskap med samme type virksomhet.

Det vises til lovforslaget §§ 17-1 og 17-8.

8.3 Samarbeidende grupper og samarbeidsavtaler

8.3.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 inneholder bestemmelser om samarbeidsavtaler mellom finansinstitusjoner som ikke inngår i samme konsern. Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 første ledd at samarbeidsavtaler mellom finansinstitusjoner som ikke inngår i samme konsern, skal godkjennes av departementet. Dette gjelder imidlertid ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning på konkurranseforholdene, jf. første ledd annet punktum. Verdipapirforetak og eiendomsmeglerforetak, samt foretak som forvalter verdipapirfond, skal også regnes som finansinstitusjon etter bestemmelsen, jf. § 2-7 annet ledd. Videre er Kongen i tredje ledd gitt hjemmel til i tvilstilfelle å avgjøre om en samarbeidsavtale krever godkjenning. Kongens kompetanse er her delegert til Finansdepartementet, jf. Kgl.res. 10. juni 1988 nr. 457, og videre til Finanstilsynet, jf. brev fra Finansdepartementet til Finanstilsynet 12. august 2008.

8.3.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet §§ 3-19 til 3-21 regler om samarbeid mellom finansinstitusjoner som ikke inngår i samme konsern, herunder regler om hvilke av lovens bestemmelser som skal komme til anvendelse på slikt samarbeid.

Banklovkommissjonen mener at det foreligger behov for modernisering og utbygging av reglene om samarbeidsavtaler utenfor konsernforhold og uttaler at «[s]ett i forhold til strukturforholdene i finansnæringen, vil ulike typer av samarbeidsavtaler mellom finansforetak kunne ha høyst forskjellige virkninger. Den offentligrettslige regulering, herunder konsesjonsordningen, bør tilpasses dette.», jf. NOU 2011: 8 Bind B side 702, kapittel 10.3.6.

Banklovkommissjonen viser videre til at en del samarbeidsavtaler generelt sett vil ha forholdsvis begrenset betydning, mens andre samarbeidsavtaler vil kunne ha større betydning for struktur og markedsforhold i finansnæringen. Banklovkommissjonen foreslår derfor at det gjøres et skille mellom ulike samarbeidsavtaler, og at det for de enklere samarbeidsavtalene kun oppstilles et krav om meldeplikt til Finanstilsynet, jf. utkastet § 3-19, mens det for de mer omfattende samarbeidsavtalene kreves at samarbeidsavtalen godkjennes av Kongen, jf. utkastet § 3-20.

Utkastet § 3-19 er utformet med utgangspunkt i finansieringsvirksomhetsloven § 2-7, og det følger av første ledd at Finanstilsynet skal gis melding om samarbeidsavtaler mellom finansforetak, herunder avtaler og samordnet praksis som finansforetak deltar i som medlem av bransjeorganisasjon eller på annen måte. Dette gjelder ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning på konkurranseforholdene. Banklovkommissjonen foreslår at Kongen gis hjemmel til i forskrift å gjøre unntak for særskilte grupper av avtaler. Videre foreslår Banklovkommissjonen i utkastet § 3-19 annet ledd at verdipapirforetak, foretak som forvalter verdipapirfond, forsikrings- og finansmeglerforetak og eiendomsmeglerforetak også skal regnes som finansforetak etter bestemmelsen. Dette er i hovedsak en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 annet ledd.

Meldeplikten skal ikke gjelde samarbeidsavtaler mellom finansforetak som inngår i samme finanskonsern, og heller ikke samarbeid innenfor samarbeidende gruppe av finansforetak som krever godkjenning etter utkastet § 3-20, jf. utkastet § 3-19 tredje ledd. Det vil i praksis kunne oppstå tvil om hvorvidt en samarbeidsavtale omfattes av utkastet § 3-19 som kun oppstiller en meldeplikt, eller utkastet § 3-20 som krever godkjenning. Banklovkommissjonen har derfor foreslått at Kongen kan avgjøre om en samarbeidsavtale omfattes av § 3-19 første ledd eller § 3-20 første eller annet ledd.

Banklovkommissjonen foreslår videre at det i meldingen til Finanstilsynet skal vedlegges en kopi av samarbeidsavtalen og inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for en vurdering av avtalens virkning for konkurranseforholdene. Videre foreslår Banklovkommissjonen at avtalen skal anses godtatt med mindre Finanstilsynet innen tre måneder etter at meldingen er mottatt har meddelt partene at avtalen ikke må settes i verk før den er godkjent av Finanstilsynet og hvilken frist som gjelder for søknad om godkjenning og fremleggelse av ytterligere opplysninger, jf. utkastet § 3-19 fjerde ledd. Dette innebærer at Finanstilsynet kan overføre samarbeidsavtalen til behandling innenfor en godkjennelsesordning etter utkastet § 3-20.

Banklovkommissjonen er videre av den oppfatning at Finanstilsynet bør gis hjemmel til å kunne pålegge partene å bringe avtalen til opphør dersom Finanstilsynet finner at samarbeidsavtalen har virkninger som tilsynsmessig eller av andre grunner vurderes som uheldige i forhold til de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta. Det vises til utkastet § 3-19 femte ledd. Banklovkommissjonen foreslår at bestemmelsen skal gjelde tilsvarende for samarbeid eller samordnet praksis mellom norske og utenlandske finansforetak, og mellom utenlandske finansforetak, når dette kan få innvirkninger av betydning for konkurranseforholdene her i riket.

For de mer omfattende samarbeidsavtalene mellom grupper av ellers uavhengige finansforetak, mener Banklovkommissjonen at hovedregelen bør være at samarbeidsavtalen krever godkjenning av Kongen, jf. utkastet § 3-20 første ledd. Bestemmelsen er ny, men Banklovkommissjonen viser til at bestemmelsen omfatter særlige typer av samarbeidsavtaler som etter gjeldende rett også er omfattet av godkjennelsesordningen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-7. Banklovkommissjonen uttaler følgende i NOU 2011: 8 Bind B side 702, kapittel 10.3.6:

«For det annet, utviklingen har også ført til at det er blitt inngått ganske omfattende samarbeidsavtaler som omfatter grupper av ellers uavhengige finansforetak. Det kan dreie seg om etablering av organisert samarbeid om produktutvikling, markedsføring av ulike typer av finansielle tjenester eller om annet samarbeid på avgrensede virksomhetsområder. Etter Banklovkommissjonens oppfatning står en her overfor samarbeidsprosjekt med vesentlige virkninger i forhold til kunder, andre finansforetak og markedsforholdene for øvrig. For

slike samarbeidsopplegg bør derfor hovedregelen være at samarbeidsavtalen krever godkjenning av Kongen, se lovutkastet § 3-20 første ledd, jf. bemerkningene til lovutkastet § 1-5 tredje ledd (foran avsnitt 9.2). Dette vil gjøre det mulig for tilsynsmyndighetene å knytte vilkår til godkjenningen som vil motvirke at samarbeidsopplegget vil få virkninger som tilsynsmessig eller av andre grunner vurderes som uheldige i forhold til de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta.

Slike samarbeidsopplegg karakteriseres av at de er fast organiserte og langsiktige, og at de oftest vil omfatte et ganske bredt spekter av finansielle tjenester. I forhold til strukturforholdene i finansnæringen dreier det seg således om en ny organisasjonsform av til dels vesentlig betydning for ulike delmarkeder. Den overordnede ledelse av slike grupper og deres virksomhet og utvikling vil være et fellesskapsanliggende for de finansforetak som deltar i samarbeidsopplegget. Banklovkommisjonen mener derfor at det ut fra hensynet til betryggende og gjennomsliktige organisasjonsformer i finansnæringen bør kreves at samarbeidsavtalen fastlegger de virksomhetsområder som skal omfattes av samarbeidet, og hovedelementene i beslutningsprosessen i slike samarbeidsgrupper. Det følger således av lovutkastet § 3-20 første ledd at samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om møter, stemmerett og vedtak i samarbeidsgruppen.»

Banklovkommisjonen foreslår i § 3-20 første ledd at en gruppe av finansforetak bare kan etablere organisert samarbeid om produktutvikling, markedsføring av bestemte finansielle tjenester, eller på andre avgrensede virksomhetsområder i henhold til samarbeidsavtale godkjent av Kongen. Samarbeidsavtalens oppgave er å etablere gruppen av deltagende finansforetak og fastlegge de aktuelle samarbeidsområdene. Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om hvilke virksomhetsområder som omfattes, og om møter, stemmerett og vedtak i samarbeidsgruppen. Banklovkommisjonen foreslår også at utkastet § 3-19 femte ledd skal gjelde tilsvarende, slik at Finanstilsynet kan gi foretakene pålegg om å avslutte virksomhet i henhold til samarbeidsavtalen eller fastsette særlige vilkår dersom Finanstilsynet finner at virksomheten ikke er organisert eller drives på betryggende måte i samsvar med de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta, eller at tilsynet med foretakenes samlede virksomhet vanskeliggjøres.

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 3-20 annet ledd at et samarbeid på ett eller flere avgrensede virksomhetsområder som er organisert innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetak i samarbeidsgruppen direkte eller indirekte til sammen har mer enn 50 pst. av eierinteressene, bare kan etableres i henhold til konsesjon som finanskonsern. Banklovkommisjonen uttaler blant annet følgende om dette i NOU 2011: 8 Bind B side 702, kapittel 10.3.6:

«Videre er det karakteristisk for samarbeidsgrupper etablert av ellers uavhengige finansforetak at samarbeidet på de virksomhetsområder som omfattes, blir organisert innenfor ett eller flere nyetablerte finansforetak hvor foretakene innenfor gruppen har eiermajoritet og i fellesskap utøver en eierinnflytelse – i hovedsak på samme måte som et morselskap i finanskonsern – over de foretak som driver de former for virksomhet samarbeidet omfatter. En står da reelt overfor en konsernlignende samarbeidsgruppe som i hovedsak bør regnes som finanskonsern i forhold til de sentrale bestemmelser om finanskonsern og virksomheten i finanskonsern i lovutkastet kapitlene 3 og 15, med mindre unntak er gjort ved bestemmelse gitt i eller i medhold av loven, se bemerkningene til utkastet § 1-5 tredje ledd foran (avsnitt 9.2). Slike konsernlignende grupper bør således bare kunne etableres i henhold til tillatelse etter lovutkastet §§ 3-6 og 3-10, og i samsvar med kravene til organisering av finanskonsern i utkastet §§ 3-12 til 3-15. Hovedregelen bør videre være at bestemmelsene i lovutkastet kapittel 15 om virksomhet i finanskonsern mv. kommer tilsvarende til anvendelse på slike konsernlignende grupper. Det er likevel et visst behov for nærmere regler for å avklare i hvilken utstrekning bestemmelser i lovutkastet som vedrører finanskonsern skal komme til anvendelse, se lovutkastet §§ 3-20 og 3-21 med tilhørende forskriftshjemler.»

Banklovkommisjonen uttaler at hovedformålet er å sikre at reglene i lovutkastet kapittel 15 om virksomheten i finanskonsern som hovedregel også vil gjelde i forholdet mellom finansforetakene i samarbeidsgruppen og finansforetakene i det finanskonsern som blir etablert som et resultat av samarbeidsopplegget, og at denne tilnæringsmåten er i samsvar med formålsparagraf nr. 98 i forsikringsdirektivet. Banklovkommisjonen uttaler videre

«Reglene i lovutkastet kapittel 15 bør ikke gjelde i forholdet mellom det enkelte finansforetak og de øvrige foretakene i samarbeidsgruppen, og heller ikke virksomhet i det enkelte foretak som ikke inngår i det etablerte samarbeidet, med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i forskrift gitt av Kongen, jf. lovutkastet § 1-5 tredje ledd annet punktum. Forholdet mellom de enkelte finansforetak som er deltakere i samarbeidsgruppen er regulert i samarbeidsavtalen, og må vurderes i forbindelse med en godkjenning av avtalen etter [utkastet § 3-20] første ledd.», jf. NOU 2011: 8 Bind B side 705 (kapittel 10.3.6).

På denne bakgrunn foreslår Banklovkommissjonen i utkast til § 3-21 særlige regler for samarbeidende grupper av finansforetak. Bestemmelsen er ny. Hovedregelen etter første ledd er at bestemmelsene i utkastet kapittel 15 om virksomheten i finanskonsern mv. får tilsvarende anvendelse for konsernlignende samarbeidsgrupper med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven. I utkastet § 3-21 annet til femte ledd foreslår Banklovkommissjonen særlige bestemmelser som innebærer unntak og tilpasninger fra dette utgangspunktet.

Banklovkommissjonen viser til at utkast til § 9-1, hvor hovedregelen er at medlem av styret og personer i den faktiske ledelse av virksomhet i et finansforetak ikke samtidig kan være styremedlem eller inngå i den daglige ledelse av annet finansforetak, vanskeliggjør utøvelsen av den eierinnflytelse som tilkommer foretakene i samarbeidsgruppen. Banklovkommissjonen foreslår derfor et unntak fra denne bestemmelsen i utkastet § 3-21 tredje ledd, slik at tillitsvalgte eller ansatte i de enkelte finansforetak som inngår i samarbeidsgruppen, kan være medlem av styre i finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidsavtalen eller morselskap for finansforetakene som forestår virksomheten. Det presiseres imidlertid i annet punktum at minst en firedel av medlemmene i styret likevel skal være personer som ikke er tillitsvalgt eller ansatt i noen av de foretakene som inngår i samarbeidsgruppen.

I utkast § 3-21 fjerde ledd foreslår Banklovkommissjonen at tillitsvalgte og ansatte i finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidsavtalen, ikke kan være tillitsvalgt, daglig leder eller inngå i den faktiske ledelse i noen av de enkelte finansforetak i samarbeidsgruppen. Dette er begrunnet i hensynet til å opprettholde et ryddig skille mellom de finansforetak som inngår i samarbeidsgruppen og de finansforetak som

forestår den virksomhet samarbeidsopplegget omfatter. Det gjøres unntak for styremedlem i finansforetaket eller morselskapet som kommer fra et av finansforetakene i samarbeidsgruppen og derfor omfattes av tredje ledd, jf. utkastet § 3-21 fjerde ledd annet punktum.

I lovutkastet § 8-17 tredje ledd er hovedregelen at et konsernforetak skal ha samme revisor som morselskapet i finanskonsernet. Banklovkommissjonen viser til at dette er en regel som i forhold til en konsernlignende samarbeidsgruppe bare kan gjelde for et finanskonsern som omfatter de finansforetak som driver den virksomhet som omfattes av samarbeidsopplegget, og foreslår at dette fremgår av utkastet § 3-21 femte ledd.

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 3-21 sjette ledd at nærmere regler som avgrensner og utfyller bestemmelsene om organisert samarbeid som nevnt i utkastet § 3-20 annet ledd, kan fastsettes av Kongen.

8.3.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) mener at bestemmelsene om finanskonsern og samarbeidende grupper slik de nå er utformet vil få en rekke utilsiktede og negative konsekvenser. FNO viser til at det i næringen foreligger en rekke ulike typer av samarbeidsformer, med ulik grad av integrering. FNO mener derfor at det i enkelttilfeller vil kunne være vanskelig å foreta en avgrensning mellom samarbeidende grupper etter utkastet § 1-5 tredje ledd, jf. utkastet § 3-20 og § 3-21, og andre samarbeidsavtaler etter § 3-19, samt deleierskap hvor det for eksempel ikke foreligger noen samarbeidsavtale.

FNO peker på at anvendelsen av finanskonsernreglene særlig vil ha uheldige konsekvenser når det gjelder styringsstruktur (utkastet § 15-1), krav til konsolidering (utkastet § 15-2) og krav til rapportering. FNO mener at dersom § 15-1 om styringsstruktur skal komme til anvendelse uavhengig av størrelsen på det enkelte foretaks eierandeler, så vil dette føre til en uryddig styringsstruktur og ansvarspulverisering som utfordrer etablerte rammer i blant annet aksjelovgivningen. FNO uttaler videre at:

«Bestemmelsene om konsolidering vil videre være vanskelige å håndtere og ha negativ effekt for mindre foretak/foretak med små eierandeler i et samarbeidsforetak, uten at det er lett å se hvilke positive virkninger en slik konsolidering vil gi ut fra et soliditetsperspektiv. Vi mener også at forslaget vil kunne gi et misvi-

sende bilde av regnskaps- og kapitalmessige forhold. FNO foreslår på dette grunnlag at utkastet § 3-21 første ledd, siste punktum og § 15-2 tredje ledd om at reglene kommer til anvendelse uansett om krav til størrelse på eierandel er oppfylt, utgår og at de ordinære terskler for konsolidering på soliditetsmessig grunnlag også blir gjeldende for deltakere i slike samarbeidskonstellasjoner.

FNO peker videre på at det i utkastet § 3-20 første ledd allerede er foreslått krav til samarbeidsavtalens innhold, jf. her særlig kravene til hvilke virksomhetsområder som omfattes, og om møter, stemmerett og vedtak i gruppen. Dette kan eventuelt suppleres med at det i avtalen, evt. som vilkår for godkjenningen, kreves at det etableres tilstrekkelige rutiner for rapportering av soliditet, risiko og likviditet til eierne og tilsynsmyndighetene. Dette vil sikre at slike samarbeidende grupper underlegges tilfredsstillende offentligrettslig tilsyn og kontroll. Som nevnt ovenfor peker vi imidlertid på at Finanstilsynet allerede har hjemler til å følge opp og kontrollere dette. Når dette hensynet er ivaretatt, burde det etter vår oppfatning i det minste være rom for å gjøre ovennevnte unntak fra finanskonsernreglene. Et alternativ er at § 3-21 endres slik at det fremgår at reglene i kapittel 15 ikke kommer til anvendelse.»

Advokatforeningen mener utgangspunktet bør være at selskapsrettslige regler bør gjelde så langt det er mulig og viser til at disse reglene legger få begrensninger på organiseringen av vanlige konserner. Etter Advokatforeningen syn kan omfattende regulering av finanskonsern og inkluderingen av samarbeidsgrupper som ikke oppfyller selskapslovgivningens ordinære definisjon av konsern, innebære en konkurranseulempe for norske finansinstitusjoner i det norske markedet.

Finanstilsynet uttaler at det i mange tilfeller vil kunne oppstå tvil om hvorvidt en samarbeidsavtale faller innenfor utkastet § 3-19 som stiller krav om melding til Finanstilsynet, eller om samarbeidsavtalen faller innenfor § 3-20 som krever godkjenning. Finanstilsynet påpeker at en ordning med melding og deretter eventuell godkjenning/avslag etter Finanstilsynets oppfatning er egnet til å skape klarhet rundt etableringen av et samarbeid. Finanstilsynet uttaler følgende:

«Utkastet til § 3-19 annet ledd annet punktum sier at Kongen avgjør om en samarbeidsavtale omfattes av første ledd eller § 3-20 første eller annet ledd, og det antas at Kongen også avgjør

om avtalen faller innenfor § 3-19 fjerde ledd eller § 3-20. Etter Finanstilsynets vurdering kan utkastet uansett skape unødig tvil om avtalen skal meldes eller godkjennes, og videre hvilket organ som i tilfelle har godkjenningsmyndighet. Etter Finanstilsynets vurdering bør gjeldende rett på dette området videreføres, dog slik at virkeområdet for bestemmelsen om samarbeidsavtaler utvides til også å omfatte samarbeidende gruppe av finansforetak, slik utkast til § 3-20 er forutsatt å regulere.»

Finanstilsynet mener at siste del av utkastet § 3-20 fjerde ledd som gir Kongen hjemmel til å fastsette forskrift til utfylling og avgrensning av bestemmelsen og herunder at bestemmelser om finanskonsern i loven ikke skal gjelde, bør strykes.

Sparebankforeningen uttaler at den største utfordringen for sparebanknæringen i lovutkastet gjelder forslagene til regulering av samarbeidende grupper av finansforetak, som er lagt svært tett opp til finanskonsernreglene, jf. utkast til § 1-5 tredje ledd, § 3-20 og § 3-21, samt kapittel 15 om virksomhet i finanskonsern. Sparebankforeningen er redd for at viktige elementer i den foreslåtte reguleringen av samarbeidende grupper i ikke ubetydelig grad vil kunne fremtvinge nærings- og distriktpolitisk uønskede strukturelle endringer og tilpasninger innen sparebanknæringen, med langt færre selvstendige enheter som resultat.

Sparebank 1 Gruppen mener at lovutkastet inneholder en rekke bestemmelser som legger plikter på morselskapet i et finanskonsern. Sparebank 1 Gruppen mener det er upraktisk at det er gruppen av eierforetakene som anses som morselskap, og at det organ som representerer eierforetakene bør regnes som morselskap. Sparebank 1 Gruppen uttaler videre følgende:

«Et organisert overordnet samarbeid mellom finansforetak kan ha flere ulike samarbeidskonstellasjoner som hver for seg fanges opp av bestemmelsene i utkastet §§ 3-10 første og annet ledd. Det bør i praksis være adgang til at slikt overordnet samarbeid, med ulike underordnede samarbeidskonstellasjoner, kan samles under én felles konsesjon.»

For øvrig påpeker Sparebank 1 Gruppen at Banklovkommisjonen ikke drøfter konkurransemessige implikasjoner av lovforslaget om regulering av samarbeidende grupper, og viser til at det synes naturlig at ordningen med konsesjon samt de forpliktelser med hensyn til rapportering og konsolidering som ligger i forslaget, må ha som

motsats at samarbeidsgruppen anses som én økonomisk enhet i konkurranselovens forstand, slik at det samarbeidet mellom det enkelte eierforetak og de virksomheter samarbeidet omfatter ikke beskrankses av konkurranseloven § 10.

Terra-Gruppen AS stiller seg bak høringsuttalelsene fra FNO og Sparebankforeningen. Terra-Gruppen har to hovedbekymringer knyttet til de nye bestemmelsene om samarbeidende grupper. Den ene er at de foreslåtte reglene vil gjøre det mer krevende for sparebanker å samarbeide om eierskap i produktselskaper og gå sammen i faste allianser, og at sparebankenes konkurransekraft og inntjening dermed svekkes. Den andre er at de foreslåtte reglene vil bidra til at egenkapitalbeviset blir mindre attraktivt for investorer, og at sparebankenes mulighet til å hente inn kapital svekkes.

Terra Gruppen mener videre at reglene om ansvar og kontroll er uklare og uttaler følgende:

«Gjennom lovforslaget § 3-21(1), jf. § 15-1(8), gjøres blant annet § 15-1 (1) og (2) om ansvar og kontroll for forsvarlig drift, styring og kontroll i finanskonsern, gjeldende for samarbeidende grupper. Etter disse bestemmelsene tiligger dette ansvaret morselskapet. I § 15-1 (8) annet punktum fastsettes det at:

‘Som morselskap i finansinstitusjon regnes her den gruppe av foretak som har eierinteresse i det eller de finansforetak som forestår virksomheten [...]’

Det er for oss uklart hvordan slik ‘ansvarsgjennomskjæring’ vil fungere i praksis. I denne sammenheng kan ‘gruppen av samarbeidende finansforetak’ både leses slik at det er gruppen som helhet som er morselskap, og som at hver enkelt bank i gruppen skal regnes som morselskap hver for seg.»

Terra-Gruppen mener at en ny modell der eierne pålegges deler av det ansvaret som i dag tilligger styret i Terra-Gruppen vil skape en uoversiktlig situasjon både for selskapet, eierne og tilsynsmyndighetene. Terra-Gruppen mener videre at det ikke er noen kontrollmessig gevinst ved rapportering på konsolidert nivå etter utkastet kapittel 13. Terra-Gruppen mener også at utkastet § 15-1 syvende ledd om at styret, daglig ledelse eller andre styrende organer i morselskapet i finanskonsernet ikke har adgang til å treffe beslutninger med bindende virkning for datterforetak i finanskonsernet, også bør gjøres gjeldende for samarbeidsgrupper dersom § 15-1 første ledd for øvrig gjøres gjeldende for slike grupper.

Terra-Gruppen uttaler i tilknytning til utkastet § 15-2 tredje ledd som pålegger finansforetak i samarbeidsgruppen å foreta forholdsmessig innkonsolidering, basert på eierandel, av beregningsgrunnlag for soliditetskrav i det foretak/konsern det samarbeides gjennom, uavhengig av om den enkelte eier er en liten minoritetsaksjonær eller en aksjonær med reell påvirkningsmulighet i det selskap samarbeidet utøves i, at:

«Forslaget til utvidet krav til konsolidering i forhold til soliditetskrav, vil påføre aksjonærene i Terra-Gruppen AS en merbelastning i forhold til kapitalkrav og rapportering. Vi mener samtidig at det ikke er noen gevinst ved å pålegge en konsolidering for små eierandeler. Tvert imot mener vi de konsoliderte tallene vil gi mindre presis og sammenlignbar informasjon om bankenes økonomiske situasjon enn de tallene bankene rapporterer i dag. [...]

Pålegg om forholdsmessig konsolidering innebærer dermed at Terra-Gruppens eierbanker får ulempene ved å regnes som konsern gjennom å måtte foreta konsolidering, men ikke fordelene av å være et konsern gjennom å kunne nullvekke engasjementer mot datterselskapet...svekker gruppens konkurransekraft.»

Terra-Gruppen støtter forslagene til endringer fra FNO om at utkastet § 3-21 første ledd, siste punktum og § 15-2 tredje ledd utgår, og at de ordinære tersklene for konsolidering på soliditetsmessig grunnlag også blir gjeldende for deltakere i samarbeidende grupper.

Konkurransetilsynet mener prinsipielt at det er lite hensiktsmessig at konkurransen på finansmarkedet reguleres av to ulike regelverk, og viser til at en slik dobbeltregulering er problematisk da den skaper uoversiktlige rammeverk for finansforetakene og fører til unødvendig ressursbruk for det offentlige. Det er Konkurransetilsynets vurdering at adgangen til å inngå avtaler mellom finansforetak av hensyn til konkurranseforholdene best reguleres gjennom konkurranselovgivningen.

Konkurransetilsynet viser blant annet til at lovutkastets system med forhåndsgodkjenning av samarbeidet avviker fra konkurranselovens system med etterfølgende kontroll med markedsatferden. Videre påpeker Konkurransetilsynet at dersom et samarbeid som er ulovlig etter konkurranselovgivningen gis godkjenning fra Finanstilsynet eller Finansdepartementet, oppstår det en risiko for at de involverte finansforetakene overser forhold til konkurranselovgivningen, og at det

vil være uheldig at en offentlig myndighet gir godkjenning til en samarbeidsavtale som vil være lovstridig og ugyldig mellom partene, eller unngår å godkjenne en avtale av konkurransehensyn, hvis avtalen er i overensstemmelse med konkurranselovgivningen.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet slutter seg til Konkurransetilsynets høringsuttalelse på dette området.

8.3.4 Departementets vurdering

Som Banklovkommissjonen har redegjort for, har det de senere årene blitt inngått forholdsvis omfattende samarbeidsavtaler mellom ellers uavhengige finansforetak. Dette dreier seg om samarbeid på ulike områder og av ulikt omfang. Samarbeidet er ofte organisert innenfor, eller i nær tilknytning til, ett eller flere finansforetak som opprettes og eies i fellesskap av samarbeidspartnerne, eller en del av dem. Inngåelse av ulike allianser og samarbeidsavtaler har vært særlig fremtredende innen sparebanksektoren. Gjennom deltakelse i slike allianser har de små sparebankene blant annet sikret seg tilgang til kompetanse, felles markedsføring og et bredt produktspekter mv.

Finansdepartementet mener i likhet med Banklovkommissjonen at de ulike samarbeidsavtalenes virkning på effektiv konkurranse i markedet i hovedsak vil måtte vurderes av konkurransemyndighetene etter reglene i konkurranselovgivningen. Mens samarbeid i grupper på noen måter kan styrke konkurransen i markedet, gjennom blant annet å gi økt kritisk masse og mer effektiv drift til ellers svakere aktører, kan slikt samarbeid også begrense konkurransen hvis det foregår markedsdeling eller bevisst eller ubevisst tilpassing av priser og produkter mellom ulike tilbydere. Bestemmelsene i lovforslaget om regulering av samarbeidende gruppe er ikke ment å medføre noen begrensinger i konkurransemyndighetenes adgang til å gripe inn mot adferd som er i strid med konkurranselovgivningens forbud mot konkurransebegrensende virksomhet. Etter departementets vurdering er det likevel fornuftig å la samarbeidets betydning for konkurransen være ett av vurderingstemaene i spørsmålet om et samarbeid krever melding til Finanstilsynet. Dette er for øvrig en videreføring av gjeldende rett. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 bestemmer i dag at samarbeidsavtaler mellom finansinstitusjoner som ikke inngår i samme konsern, skal godkjennes av departementet. Finansdepartementet er enig med Banklovkommissjonen i at det er behov for en modernisering og utbygging av reglene om

samarbeidsavtaler utenfor konsernforhold, dvs. samarbeidsavtaler som inngås mellom ellers uavhengige finansforetak.

Finansdepartementet har valgt en noe annen løsning for reguleringen av samarbeidende grupper av finansforetak enn det som følger av Banklovkommissjonens utkast. Etter departementets vurdering bør ikke en samarbeidende gruppe regnes som et finanskonsern, slik Banklovkommissjonen legger opp til i utkastet. Finansdepartementet mener det er mer hensiktsmessig at loven positivt angir hvilke regler som skal gjelde for en samarbeidende gruppe. Det er naturlig at flere av reglene som gjelder for finanskonsern, også gjøres gjeldende for samarbeidende grupper, men ikke alle reglene om finanskonsern passer like godt på samarbeidende grupper. Hensyn som Banklovkommissjonen har vektlagt i utformingen av utkastet, er imidlertid fortsatt relevante selv om samarbeidende grupper ikke regnes som konsern etter lovforslaget.

Departementet foreslår en løsning hvor samarbeid mellom finansforetak reguleres på tre nivåer avhengig av det faktiske omfanget av samarbeidet.

For den enkleste typen av samarbeid foreslår departementet i tråd med utkastet fra Banklovkommissjonen at det oppstilles en meldeplikt til Finanstilsynet, jf. lovforslaget § 17-11 annet ledd. Dette innebærer at finansforetakene skal gi melding om sitt samarbeid til Finanstilsynet. Med meldingen skal det blant annet vedlegges en kopi av samarbeidsavtalen og den skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for en vurdering av avtalens virkning på konkurranseforholdene.

Samarbeidsavtaler som etablerer et organisert samarbeid med felles beslutninger mellom to eller flere finansforetak om produktutvikling, markedsføring av bestemte finansielle tjenester, eller på andre avgrensede virksomhetsområder, skal godkjennes av departementet, jf. forslaget § 17-11 første ledd. Dette er også i tråd med Banklovkommissjonens utkast.

Flere av høringsinstansene har påpekt at det vil kunne være vanskelig å trekke grensene for når et samarbeid utløser meldeplikt, jf. § 17-11 annet ledd, og når samarbeidet krever godkjenning, jf. § 17-11 første ledd. For å avhjelpe den usikkerhet som eventuelt måtte oppstå, foreslår departementet i § 17-11 fjerde ledd at det kan gis forskrift om hvilke kategorier av samarbeidsavtaler som krever godkjenning og hvilke som utløser meldeplikt. Videre gis departementet i tillegg kompetanse til å avgjøre om en samarbeidsavtale

krever melding eller godkjenning, jf. § 17-11 fjerde ledd. Departementet foreslår også at krav om godkjenning og meldeplikt ikke skal gjelde samarbeidsavtaler mellom finansforetak som inngår i samme finanskonsern, og samarbeid innenfor samarbeidende gruppe. Dette er også i tråd med Banklovkommisjonens utkast.

Den tredje og mest omfattende typen samarbeid foreslås regulert i §§ 17-12 og 17-13 under betegnelsen «samarbeidende gruppe». Karakteristisk for en slik samarbeidende gruppe er at samarbeidet er organisert innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetakene (som samarbeider) direkte eller indirekte til sammen har mer enn 50 pst. av eierinteressene. En samarbeidende gruppe kan bare etableres etter tillatelse fra departementet. Finansdepartementet foreslår at reglene om søknad om tillatelse i § 17-5 og reglene om organiseringen av finanskonsern i §§ 17-7 til 17-10 skal gjelde tilsvarende så langt de passer for samarbeidende grupper. Samarbeidende grupper har mange likhetstrekk med finanskonsern, og etter departementets vurdering er det derfor naturlig at reglene om organiseringen av finanskonsern gis tilsvarende anvendelse. Det samme gjelder kravene til søknad om tillatelse, jf. § 17-5. Utvidelse av virkeområdet for samarbeidet og vesentlige endringer av samarbeidet eller eierinteressene i finansforetak som samarbeidet er organisert innenfor, krever også tillatelse av departementet, jf. § 17-12 annet ledd. Ved øvrige endringer i samarbeidet foreslår departementet at reglene om meldeplikt og Finanstilsynets kompetanse i § 17-11 annet ledd skal komme til anvendelse.

En samarbeidende gruppe har både en horisontal og en vertikal dimensjon. Foretakene som har inngått samarbeidet (horisontalt), deltar i den samarbeidende gruppen. Den samarbeidende gruppen har i fellesskap etablert foretak (vertikalt), som utfører den virksomhet som omfattes av samarbeidet, for eksempel et boligkredittforetak. Virksomhet i eierforetakene (horisontalt) som ikke er en del av samarbeidet, holdes utenfor reguleringen av samarbeidende gruppe i lovforlaget.

Departementet foreslår i § 17-13 en nærmere regulering av hvilke av lovens regler om finanskonsern som kommer til anvendelse på samarbeidende gruppe med konsesjon etter § 17-12. Likhetstrekkene mellom samarbeidende grupper og finanskonsern tilsier at flere av finanskonsernreglene også bør gjelde for samarbeidende grupper. Samtidig bør ikke, som flere høringsinstanser har påpekt, alle konsernregler også gjelde for samar-

beidende grupper. Paragraf 17-13 første ledd gir for det første § 18-3 første til tredje ledd om transaksjoner mellom konsernforetak tilsvarende anvendelse på samarbeidende gruppe. Videre gis § 18-4 om lån, garantier mv. mellom konsernforetak og § 18-5 første, annet og fjerde til sjette ledd om utveksling av kundeinformasjon tilsvarende anvendelse på samarbeidende gruppe.

Spørsmålet om konsolidering av eierandeler er regulert i § 17-13 annet ledd. Departementet foreslår at finansforetak som deltar i samarbeidende gruppe, ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, skal foreta forholdsmessig konsolidering av sin eierandel i det eller de finansforetak som forestår den virksomhet samarbeidet omfatter. Forslaget er i tråd med Banklovkommisjonens utkast. Kravet om konsolidering gjelder kun eierinteressen i felleseide foretak. Det skal ikke foretas konsolidering mellom eierforetakene, dvs. foretakene som har inngått samarbeidet, og heller ikke for virksomhet som ikke inngår i samarbeidet. Dette følger av § 17-13 annet ledd annet punktum. Unntak kan imidlertid være særskilt fastsatt i loven eller ved forskrift gitt av departementet.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering på dette området, og følger opp Banklovkommisjonens forslag om forholdsmessig konsolidering, selv om departementet har valgt en annen teknisk løsning i § 17-13. Etter departementets vurdering vil en forholdsmessig konsolidering forenkle det gruppebaserte tilsynet. Det vil være enklere å foreta en samlet vurdering av soliditeten i samarbeidende grupper og forhindre at lovfastsatte kapital- og soliditetskrav reelt svekkes som følge av organisatoriske forhold i den samarbeidende gruppen. Departementet mener videre at krav om forholdsmessig konsolidering er en hensiktsmessig måte å ivareta risikoen på for det enkelte foretak som deltar i en samarbeidende gruppe. For øvrig viser departementet til at det vil kunne fastsettes nærmere regler om samarbeidende gruppe i forskrift, jf. § 17-13 fjerde ledd.

Lovforslaget § 9-1 regulerer adgangen til å være styremedlem eller ansatt i flere finansforetak samtidig (gjensidig representasjon). Hovedregelen i § 9-1 første ledd er at medlem av styret i et finansforetak ikke samtidig kan være medlem av styret i et annet finansforetak med mindre dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta. Videre bestemmer § 9-1 annet ledd at daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i et finansforetak, ikke samtidig kan være medlem av styret i et annet finansforetak eller inngå i den faktiske ledel-

sen av virksomhet i et annet finansforetak med mindre dette er ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta. Dette er ikke til hinder for at tillitsvalgt eller ansatte i et finansforetak kan være ansatt i foretak i samme konsern eller medlem av styret i annet foretak i konsernet, jf. tredje ledd. Finansdepartementet foreslår at det også gjøres unntak fra hovedregelen i § 9-1 første og annet ledd for finansforetak som inngår i samarbeidende gruppe, slik at tillitsvalgt eller ansatt i finansforetak som deltar i en samarbeidende gruppe, kan utgjøre inntil tre firedeler av medlemmene i styret i finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidet eller er morskap for finansforetakene som forestår virksomheten. Det vises til lovforslaget § 9-1 fjerde ledd. Forslaget følger opp Banklovkommissjonens utkast. Hensynet til å opprettholde et ryddig skille mellom de finansforetak som inngår i samarbeidsgruppen, og de finansforetak som forestår den virksomhet samarbeidsopplegget omfatter, tilsier at tillitsvalgte og ansatte i finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidsavtalen, ikke kan være tillitsvalgt, daglig leder eller inngå i den faktiske ledelse i noen av de enkelte finansforetak som inngår i samarbeidsgruppen. Her kommer hovedregelen i § 9-1 første og annet ledd til anvendelse. Forslaget er i tråd med Banklovkommissjonens utkast.

8.4 Lån og garantier mv. i konsernforhold

8.4.1 Gjeldende rett

For å støtte opp under prinsippet om separasjon mellom ulike typer virksomhet innenfor et finanskonsern er det krav om at transaksjoner mellom foretak i samme finanskonsern skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-8 første ledd. Finansieringsvirksomhetsloven oppstiller videre et generelt forbud mot at et finansforetak yter lån eller stiller garanti for et annet foretak i samme konsern. Det er i forarbeidene presiserte at regelen ikke skal være til hinder for at fordringer og gjeld kan oppstå som følge av normale forretningsmessige transaksjoner, jf. Ot.prp. nr. 2 (1991–92) s. 18. Det kan gjøres unntak fra dette forbudet ved forskrift eller enkeltvedtak. Kompetansen er lagt til Kongen (delegert til Finansdepartementet og i nærmere angitte tilfeller videre til Finanstilsynet).

Finansdepartementet har i forskrift 20. desember 1991 nr. 850 § 1 gitt regler som åpner for at

konsernselskap som ikke er forsikringsselskap, kan yte lån eller stille garanti som nevnt i finvl. § 2a-8, på visse betingelser. Det er også i noen tilfelle gjort unntak fra forbudet mot konserninterne lån ved enkeltvedtak.

Forsikringsselskaper har generelt ikke adgang til å yte lån til andre foretak i samme konsern. Det er imidlertid gitt tillatelse til at forsikringsforetak kan plassere midler på oppgjørskonti hos bank i samme konsern, dersom midlene på slike konti er tilpasset og ikke går ut over behovene omfanget av forsikringsvirksomheten kan begrunne. Det er et krav at slike konti blir disponert i samsvar med rutiner godkjent av Finanstilsynet.

8.4.2 Banklovkommissjonens utkast

Banklovkommissjonen foreslår at forbudet mot konserninterne lån i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-8 fjerde ledd erstattes av en ny bestemmelse i utkastet § 15-4. Banklovkommissjonens vurdering er at det generelle forbudet i § 2a-8 fjerde ledd ikke gir et helt dekkende bilde av gjeldende rett, og foreslår en modernisering og en noe annen utforming av reglene på dette området. Utkastet § 15-4 bygger på den nevnte forskriftens bestemmelser, samt på konsesjonspraksis. Etter utkastet § 15-4 første ledd skal konsernforetak, med unntak av forsikringsforetak, kunne yte lån eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern. Vilkåret er at slike lån og garantier samlet ikke må overstige en grense fastsatt i eller i medhold av lov for samlet engasjement overfor en enkelt motpart.

Særskilte og strengere regler for forsikringsforetak er inntatt i utkastet § 15-4 annet og tredje ledd. Det fremgår der at forsikringsforetak må ha samtykke fra Kongen for å yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern. Banklovkommissjonen foreslår et unntak for lån til forsikringsforetaks heleide datterselskap som bare driver virksomhet som foretaket selv kan drive. En slik lovfesting er nytt i forhold til gjeldende rett, som bare åpner for dette i eiendomsselskaper (som er heleid), jf. kapitalforvaltningsforskriften § 3-1 første ledd nr. 12. Banklovkommissjonen foreslår videre å lovfeste konsesjonspraksis tilknyttet forsikringsforetaks adgang til å ha oppgjørskonti i bank som inngår i samme konsern. Utkastet inneholder også en forskriftshjemmel for Finanstilsynet til å fastsette nærmere regler om dette. Se utkastet § 15-4 tredje ledd annet punktum.

Hovedreglene om at transaksjoner mellom foretak i samme konsern skal være på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper, og at inntek-

ter, kostnader, tap og gevinster skal fordeles på en mest mulig korrekt måte mellom konsernforetakene og virksomhetsområdene, videreføres i utkastet, jf. utkastet § 15-4 tredje og fjerde ledd. I tråd med konglomeratdirektivet inneholder utkastet også forslag til en meldeplikt overfor Finanstilsynet når konsernforetaket yter lån til eller stiller garanti for et annet konsernforetak som overstiger 5 pst. av foretakets ansvarlige kapital.

8.4.3 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) sier i høringen at foreningen ser det som positivt at de nærmere regler om lån og garantier mellom konsernforetak nå foreslås tatt inn i loven i utkastet § 15-4. FNO sier videre:

«Gjeldende reguleringer, som har vært basert på forskrifter og overgangsbestemmelser, har vært uoversiktlige. Særlig viktig er det at forholdet til forsikringsselskaps lån, herunder innskudd i konsernbank avklares. De nærmere detaljregler, herunder hvilke innskuddstyper og innskuddsgrenser som aksepteres, bør fastsettes i forskrift. Det er her viktig at eksisterende tillatelser og dispensasjoner kan videreføres, og at dette så langt som mulig klargjøres i bestemmelsens annet eller tredje ledd at forsikringsselskap i samsvar med reglene for kapitalforvaltning kan plassere i obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av konsernforetak. Vi har videre merket oss at det i bestemmelsens annet ledd forutsettes at lån kun kan gis til 'heleid' datterselskap. FNO mener det bør kunne gis lån også til datterselskap som ikke er heleid. I forarbeidene argumenteres det for at dagens konsesjonspraksis relatert til innskudd/lån fra forsikringsselskap skal lovfestes. Vi er enig i at dette er hensiktsmessig, evt. at dette gjøres i forskrift. I forhold til innskuddsrammer i eget konsern bør spørsmålet løses i samsvar med Solvens II regelverkets krav om kapitalisering i forhold til risiko investeringer/plasseringer, og ikke av en særegen norsk bestemmelse. Omfanget av investeringer/plasseringer i eget konsern bør styres av rammene for aktivaallokeringer. Dersom forslaget legges til grunn, påpeker vi at det synes uklart om bestemmelsen, slik den foreligger, gir adgang til blant annet å videreføre tillatelser som gir livsforsikringsselskapene muligheten til å ha kundemidler i Unit Linked-produkter i konsernets bankkonti. Innskudd i form av oppgjørskonto er lovfestet. Dette kan også 'reguleres' ved at man får en tilføyelse i § 20-2 som

innebærer at særskilte tillatelser gitt før lovens ikrafttredelse videreføres.»

Ingen andre høringsinstanser hadde merknader til denne delen av utkastet.

8.4.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til at gjeldende rett bør videreføres. Dette innebærer at finansforetak ikke bør ha adgang til å yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern dersom dette ikke er forsvarlig ut fra finansforetakets kapital og risikoeksponering, jf. lovforslaget § 18-4 første ledd. Gjeldende rett er som nevnt ovenfor utformet som et generelt forbud i loven med unntak gitt i forskrift. Dette foreslås nå regulert i lovsform. Det er en forutsetning at samlet lån/garanti ikke må overstige den forsvarlighets grense som gjelder for engasjementer overfor én enkelt motpart, se lovforslaget § 13-12. Finansdepartementet foreslår å følge opp konglomeratdirektivets regler om meldeplikt når konsernforetaket yter lån til eller stiller garanti for et annet konsernforetak som overstiger 5 pst. av foretakets ansvarlige kapital, jf. lovforslaget § 18-4 annet punktum. Departementet er enig med Banklovkommissjonen om at Finanstilsynet i sitt arbeid og tilsyn med soliditetsforhold i et finanskonsern bør ha oversikt over større lånetransaksjoner og garantier mellom konsernforetak.

Departementet legger til grunn at det fortsatt er naturlig å skille ut forsikringsforetak og regulere disse særskilt. Forsikringsforetak bør, blant annet under henvisning til de virksomhetsbegrensninger som følger av forsikringsvirksomhetsloven, være underlagt strengere regler om konserninterne lån og garantier enn andre finansforetak. Dette er også i tråd med gjeldende rett. Departementet foreslår at det legges opp til en konkret vurdering av hvert tilfelle, slik det har vært gjort hittil. Det foreslås derfor fastsatt i loven at et forsikringsforetak ikke uten samtykke fra departementet kan yte lån til eller stille garanti for annet foretak i samme konsern. Et forsikringsforetak kan likevel gi lån til et heleid datterforetak som bare driver virksomhet som forsikringsforetaket selv kan drive, jf. lovforslaget § 18-4 annet ledd.

For øvrig er departementet enig med Banklovkommissjonen om at det i reglene om konserninterne lån og garantier bør henvises til de generelle reglene om at transaksjoner mellom konsernforetak skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper mv. Det vises til spesialmerknaden til § 18-4 som henviser til § 18-3. I

den grad det skjer formuesoverføringer mellom konsernselskaper, må det dreie seg om ordinære forretningsmessige transaksjoner, dvs. transaksjoner som i form og innhold er i samsvar med vanlig praksis i markedet. Krav som oppstilles enten i

særlovgivning eller i sektorlovgivning må i utgangspunktet være oppfylt før institusjonene kan benytte seg av adgangen i forslaget til § 18-3 og § 18-4.

9 Finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap

9.1 Enkelte spørsmål knyttet til regler for egenkapitalbevis, fordeling av overkurs og gaveutdeling fra finansforetak som ikke er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

9.1.1 Gjeldende lovregler om egenkapitalbevis

Sparebanker har tradisjonelt vært selveiende institusjoner. Gjensidige forsikringsselskaper og kredittforetak organisert som foreninger, er tradisjonelt eid av kundene. I 1988 fikk sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger adgang til å utstede et omsettelig egenkapitalinstrument, kalt grunnfondsbevis, som ved lovendring i 2009 ble omdøpt til egenkapitalbevis. Formålet med regelverket for grunnfondsbevis (nå egenkapitalbevis) var å legge til rette for å hente inn egenkapital fra eksterne investorer, slik at disse foretakene kunne øke kapitalen utover det som var mulig gjennom akkumulering av overskudd i driften. Etablering av adgangen til å hente inn egenkapital fra eksterne investorer for de nevnte typene finansinstitusjoner hadde sammenheng med innføringen av de såkalte Basel I-reglene med nye minstekrav til kapitaldekning. Blant annet sparebankene og Sparebankforeningen har lagt stor vekt på at regelverket bidrar til at egenkapitalbeviset er godt egnet til innhenting av kapital, og i så stor grad som mulig er parallelt med regelverket for aksjer.

Sparebanker og andre typer finansinstitusjoner som utsteder egenkapitalbevis, har to grupper av eiere: sparebanken selv og kundene i gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger, og eierne av egenkapitalbevisene. Det er krevende å utforme regelverket slik at det blir god balanse mellom rettighetene til eierne av grunnfondet og den andre eiergruppen.

Sparebankforeningen gjennomførte i 2006 en egen utredning av spørsmål om struktur og kapital, som ble oversendt til Finansdepartementet i januar 2007. Som en oppfølging av en viktig del av dette arbeidet utarbeidet Finansdepartementet et

høringsnotat med forslag om endringer og presiseringer av rettighetsforholdet mellom selveid kapital og grunnfondsbeviserens kapital. Dette ble sendt på høring 20. desember 2007. Forslaget omfattet 1) ny utbyttebrøk som skulle erstatte grunnfondsbevisbrøken, 2) utvidet adgang til å gi gaver til allmenntilgittige formål og 3) adgang til opprettelse av reservefond. De tre tiltakene hadde, hver for seg, noe ulike virkninger og formål, men samlet sett som mål å gjøre regelverket mer fleksibelt og gi adgang til å motvirke overkapitalisering og utvanning av grunnfondsbevis kapital i sparebanker, kredittforeninger og forsikringsselskaper som har utstedt grunnfondsbevis. Det var derfor viktig å se dem i sammenheng. Grunnfondsbevisere og selveid/kundeeid kapital skulle etter utkastet likebehandles ved overskuddsdisponering, emisjon og nedskrivning av tap.

Flertallet av høringsinstansene, herunder Sparebankforeningen, gikk i mot forslaget til ny utbyttebrøk som skulle erstatte gjeldende grunnfondsbevisbrøk. Det ble argumentert med at den foreslåtte modellen ble for komplisert og vanskelig å markedsføre, og dermed ville bidra til at interessen for grunnfondsbeviset ble redusert, selv om de fleste var enig i at dette ville gi en riktigere fordeling av eierandeler og fjerne en del uheldige og tilfeldige effekter som påvirker forholdet mellom selveid/kundeeid kapital og eierandelskapital i foretak som utsteder grunnfondsbevis. Fordi de tre tiltakene ikke kunne ses isolert, valgte Finansdepartementet ikke å gå videre med forslagene etter høringen.

Innspillene fra Sparebankforeningen ble fulgt opp gjennom flere oppdrag til Banklovkommissjonen i løpet av 2007 og 2008 knyttet til lovreglene for sparebanker. Banklovkommissjonen avga 9. januar 2009 sin utredning nr. 22, Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. (NOU 2009: 2). Næringen ga i høringen bred støtte til Banklovkommissjonens utredning og utkast til nye regler. Stortinget vedtok i juni 2009 nye lovregler om kapitalforhold og struktur- og foretaksendringer i sparebanker på bakgrunn av forslag fra Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 75 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 102 (2008–2009). Reglene

ble inntatt som kapittel 2b, 2c og 2d i finansieringsvirksomhetsloven. Departementets forslag bygget på rapporten fra Sparebankforeningens rammevilkårutvalg og lovutkastet i Banklovkommissjonens utredning.

En viktig del av de nye lovreglene var tiltak for å bedre forholdet mellom rettighetene til grunnfondsbeviserne og rettighetene til grunnfondet, herunder motvirke urimelig utvanning ved over-skuddsdisponering og emisjoner. Grunnfondsbevis ble som nevnt med de nye lovreglene omdøpt til egenkapitalbevis. Reglene trådte i kraft 1. juli 2009.

Reglene fra 2009 foreslås videreført. Det har imidlertid etter ikrafttredelse vært reist enkelte spørsmål knyttet til lovreglene, særlig fra sparebanker. Departementet ønsker på denne bakgrunn å presisere enkelte deler av lovreglene om kapital- og organisasjonsformer for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap, i forbindelse med at disse reglene foreslås flyttet over i ny finansforetakslov. Med sparebank i dette kapitlet menes sparebanker som ikke er organisert som aksjeselskap.

9.1.2 Fordeling av overkurs

Gjeldende rett

Alle sparebanker har et grunnfond. Sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis, har også eierandelskapital. Tilsvarende gjelder for gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger som har utstedt egenkapitalbevis. Nedenfor brukes for enkelthets skyld «bank» eller «sparebank». Når egenkapitalbeviserne eier en del av banken, mens resten av banken er «selveiet», og i tillegg har en dårligere prioritet ved tap og underskudd, er det viktig å regulere forholdet mellom de to forskjellige eiergruppene på en balansert måte. Ett av spørsmålene som oppstår, er hvordan overkursen skal fordeles mellom de to eiergruppene ved en kapitalutvidelse dersom tegningskursen/emisjonskursen er høyere enn pålydende.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 at det skal tilføres overkurs til overkursfondet¹ etter forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter nytegningen, med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye egenkapitalbevis. Resten av overkursen tilføres kompensasjonsfondet².

¹ Inngår i eierandelskapitalen.

² Inngår i grunnfondskapitalen (den eierløse kapitalen).

Fordelingen skal beregnes av institusjonen og vedtas av styret. I § 2b-14 første ledd er det med presiseringen «med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye egenkapitalbevis» gitt adgang til at representantskapet, for sparebanker som allerede har utstedt egenkapitalbevis, fatter vedtak om en skjønnsmessig fordeling av overkursen. Finanstilsynet skal godkjenne vedtak om utstedelse av egenkapitalbevis, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-9 tredje ledd.

I Ot.prp. nr. 75 (2008–2009), hvor finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 ble foreslått, har departementet uttalt følgende om fordeling av overkurs:

«Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommissjonens forslag og foreslår bestemmelser om overkurs i ny § 2b-14. Departementet viser imidlertid til at det i Gjensidige Forsikrings høringssvar 3. mars 2008 til Finansdepartementets forslag om tiltak for å bedre og stabilisere rettighetsforholdet mellom selveid kapital og grunnfondsbeviskapital, fremgår at en fordeling tilsvarende regelen i Banklovkommissjonens utkast til § 2b-14, ikke vil gi en teoretisk korrekt fordeling av overkurs i tilfeller hvor institusjonen har eierandelskapital fra før. I Gjensidige Forsikrings notat 3. oktober 2008 til Banklovkommissjonen drøftes mulige løsninger på dette problemet, herunder en mulig forskriftsregulering og som alternativ en adgang for generalforsamlingen til å vedta det konkrete beløp det i et gitt tilfelle vil være korrekt å tilføre kompensasjonsfondet. Siden den teoretisk korrekte fordelingen av overkurs når det må tas hensyn til eksisterende eierandelskapital er teknisk komplisert, antar departementet at det kan være hensiktsmessig at den korrekte fordelingen beregnes av styret og vedtas av institusjonen, jf. adgangen for institusjonen til å fastsette slikt beløp etter § 2b-14 annet ledd første punktum. Departementet ser det imidlertid som hensiktsmessig at det oppstilles en forskriftshjemmel i tilfelle det skulle oppstå behov for å gi nærmere regler om fordeling av overkurs på et senere tidspunkt, jf. forslaget til forskriftshjemmel i § 2b-14 annet ledd tredje punktum.»

Stortinget sluttet seg til departementets forslag, og finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 annet ledd tredje punktum gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om fordeling av overkurs i institusjoner som har egenkapitalbevis fra før.

Fordelingsnøkkelen for overkurs

En kapitalforhøyelse skjer til overkurs når tegningskursen overstiger pari kurs (pålydende verdi), jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-8 tredje ledd og § 10-12 annet ledd.

Overkurs i en emisjon representerer i utgangspunktet en kompensasjon til eksisterende eiere for det verditap de påføres som følge av differansen mellom markedsverdien (tegningskurs) til den eierandel som avgis, og pålydende verdi på de egenkapitalbevisene som utstedes. Dette tilsier at overkurs bør fordeles mellom dem som reelt sett må avgi sin eksisterende eierandel. Dersom institusjonen ikke har eierandelskapital fra før, vil hovedregelen etter finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 normalt gi en korrekt fordeling av slik overkurs (fordeling etter eierbrøken).

Ved fordeling av overkurs hos sparebanker som allerede har utstedt egenkapitalbevis, vil situasjonen være en annen. Sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis, skiller seg fra aksjeselskaper da det for sparebankene er snakk om to eierklasser (grunnfondskapital og eierandelskapital), og det dermed oppstår spørsmål om fordeling av overkursen mellom disse to eierklassene. I den grad det er verdier som ikke reflekteres i egenkapitalbevisenes pålydende, men i en pris i emisjonen ut over pålydende, vil en forholdsmessig mindre andel av emisjonskursen bli ny pålydende eierandelskapital, og en forholdsmessig større andel bli overkurs. I utgangspunktet tilsier dette at fordelingsnøkkelen etter hovedregelen i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 må korrigeres for bokførte verdier utover egenkapitalbevisenes pålydende som tilhører egenkapitalbevisene. Finansdepartementet fastsatte 28. mars 2011 utdypende regler om fordeling av overkurs i sparebanker som har utstedt egenkapitalbevis, i forskrift 29. juni 2009 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper (forskrift om egenkapitalbevis).

Ved forskriftsendring 28. mars 2011 ble forskrift om egenkapitalbevis tilført et nytt kapittel 5 om fordeling av overkurs. Forskrift om egenkapitalbevis § 12 sier at overkurs opp til bokført verdi per egenkapitalbevis skal fordeles til overkursfondet. Resten av overkursen skal fordeles etter eierbrøken, dvs. etter forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og bokført grunnfondskapital. Er emisjonskursen lavere enn bokførte verdier, er det eksisterende egenkapitalbevisiere som må «dekke» verditapet (symmetrisk med at de får hele gevinsten ved en emisjonskurs opp til bokførte verdier).

I høringen av de nye forskriftsreglene om fordeling av overkurs, støttet FNO (og Sparebankforeningen) forslaget om at all overkurs opp til bokført verdi per egenkapitalbevis skulle overføres til overkursfondet, dvs. til egenkapitalbevisiere. FNO mente imidlertid at dersom tegningskursen endte under bokført verdi, burde kompensasjonsfondet (den eierløse kapitalen) også belastes for verdireduksjonen. Norske Finansanalytikere forening (NFF) støttet også forslaget, og mente i tråd med FNOs høringsmerknad at grunnfondskapitalen bør være med å dekke verditapet for egenkapitalbevisiere dersom tegningskursen skulle bli lavere enn bokført verdi per egenkapitalbevis.

Norges Bank viste imidlertid til at der tegningskursen er lavere enn bokført verdi, så vil det ikke oppstå en verdiutvanning mellom de to eierklassene, heller ikke mellom eksisterende eller nye egenkapitalbevisiere.

Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 tredje ledd er det ikke adgang til å bruke kompensasjonsfondet til å dekke verdifall av egenkapitalbevisene for eierne av slike bevis, slik Sparebankforeningen har tatt til orde for. Egenkapitalbevisiere må selv ta høyde for en evt. verdireduksjon hvis tegningskursen kommer under bokført verdi per egenkapitalbevis. Dette er rimelig blant annet fordi egenkapitalbevisiere vil få fordelt all overkurs opp til bokført verdi per egenkapitalbevis, og har en bedre prioritet ved underskudd og tap. Dersom en bank skulle beslutte å emittere nye egenkapitalbevis til en kurs under bokført verdi per egenkapitalbevis, vil eksisterende eiere av egenkapitalbevis ha anledning til å beskytte seg mot denne verdiutvanningen av de eksisterende egenkapitalbevisene ved å tegne seg i emisjonen, jf. også systemet i aksjelovgivning.

9.1.3 Nærmere om gaveutdeling

Overskuddsdisponering

I en selveiende sparebank som ikke har utstedt egenkapitalbevis, legges alt overskudd til grunnfondet. For banker som har utstedt egenkapitalbevis, skal årets overskudd fordeles mellom de to kapitaleierne. Egenkapitalbevisierens andel av overskudd kan utdeles som utbytte. Dersom grunnfondets andel av overskuddet ikke deles ut, vil grunnfondet vokse i forhold til eierandelskapitalen, og få rett til en større del av det fremtidige overskuddet i banken. Utdeling av gaver reduserer veksten i grunnfondet, og kan dermed mot-

virke endringer i størrelsesforholdet mellom grunnfond og eierandelskapital.

Et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som har utstedt egenkapitalbevis, vil ved overskuddsdeling mellom eierne normalt dele ut gaver for å bevare størrelsesforholdet mellom grunnfond og eierandelskapital. Finansdepartementet har i Finansmarknadsmeldinga 2011, Meld. St. 24 (2011–2012), blant annet redegjort nærmere for hvordan omfanget av tildeling av gaver fra sparebanker har økt de senere årene. Den markerte veksten i gaveutdeling fra sparebanker etter 2002 har trolig sammenheng med at den kvantitative grensen for hvor stor andel av overskuddet som kunne deles ut, ble satt vesentlig opp med virkning fra 2002.

Utbyttmidler tilordnet institusjonen kan benyttes til gaver til allmenntilgode formål direkte fra banken. Midlene kan alternativt overføres til et gavefond eller til en stiftelse med allmenntilgode formål. Utvidet adgang til å gi gaver, kombinert med sterk faktisk økning i gavetildeling, har ført til økt interesse for avgrensningen og tolkningen av begrepet allmenntilgode formål.

Gaveutdeling

Sparebanker har tradisjonelt gitt deler av overskuddet i virksomheten tilbake til samfunnet de virker i. Dette kommer til uttrykk allerede i Oth. Prp. No. 27 (1886) Ang. Udfærdigelse af en Lov om Sparebanker m.M., fremmet 10. februar 1886:

«At Grundfondet først skal kunne tilbagebetales Bidragyderne, naar Sparebanken af Overskuddet af dens Virksomhed har samlet et eget Fond af mindst samme Størrelse, er ikke andet enn, hvad der ved Approbation af Planer stadig har været krævet. [...] At ingen Del af Sparebankens Overskud kan anvendes til almenntilgode Øiemed, forinden Bankens Fond er bragt op til en Tiendedel af Beløpet af Indretningens Forpligtelser, er heller ikke andet enn, hva man i den senere Tid stadig har forlangt indtaget Bestemmelse om i Planene.»

Som det fremgår av sitatet fra Odelstingsproposisjonen, hadde mange sparebanker også før dette bestemmelser om utdeling av gaver i sine vedtekter. Departementet viste i proposisjonen også til at sparebankene i Sverige og Preussen delte ut gaver til «allmenntilgode Øiemed».

En begrensning av adgangen til å gi slike gaver til allmenntilgode formål ble lovfestet allerede i sparebankloven av 1887, jf § 2 c:

«Overskudet af Indretningens Virksomhed tilfalder Grundfondet. Kun forsaavidt dette – i Tilfelde efter Fradrag af erlagte Bidrag med Renter heraf – overstiger en Tiendedel af Beløbet af Indretningens Forpligtelser, kan det overskydende eller en del heraf efter Planens nærmere Bestemmelse besluttes anvendt til almenntilgode Øiemed.» (Sitert fra Oth. Prp. No. 27 Ang. Udfærdigelse af en Lov om Sparebanker m.M. , fremmet 10. februar 1886)

Den 4. juli 1924 ble det vedtatt en ny lov om sparebanker hvor rammene for gavedisponering ble presisert. I tilknytning til bestemmelsen om gaveutdeling (§ 51) uttalte Finansdepartementet følgende i Ot. Prp. Nr. 14 for 1923 (s. 32):

«Under gaver i allmenntilgode øiemed inngår ikke bevilgninger, som det efter lovgivninger påhviler vedkommende kommune å bekoste. Forutsetning for bevilgning av en sparebanks midler til en kommunes skoler, veivesen eller lignende må derfor være, at bevilgningen anvendes til foranstaltninger utover lovens minimumskrav eller til fremme av anleggsarbeider, som ikke kan skaffes plass på vedkommende kommunebudgett. Tilskudd til bestrikkelse av ordinære drifts- og vedlikeholdsutgifter må ikke under nogen omstendighet ydes av sparebanken.»

Fra 1977 og frem til juni 2002 hadde sparebanker adgang til å dele ut inntil 10 pst. av overskuddet som tilfalt grunnfondet, som gaver. Dette fulgte av dagjeldende sparebanklov § 32, som ved lovendring i 1998 ble flyttet til § 28. Grensen ble i 2002 hevet til inntil 25 pst. av overskuddet, jf. lovendring 21. juni 2002 nr. 32.

Det har ikke vært tilsvarende begrensning på å dele ut gaver fra andre finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap.

De nevnte lovreglene om kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. som trådte i kraft 1. juli 2009, inneholder blant annet generelle nye regler om tildeling og disponering av utbytte i finansinstitusjon som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som ikke har utstedt egenkapitalbevis. De nye reglene er tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b. Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 skal årets overskudd tilordnes institusjonens grunnfondskapital, «med mindre det i vedtektene er fastsatt at overskuddsmidler skal kunne disponeres som utbyttmidler og benyttes til gaver til allmenntilgode formål eller et fond for slike gaver,

til gave til en stiftelse med allmennyttig formål, eller til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder.» Den kvantitative grensen i sparebankloven § 28 for hvor stor andel av grunnfondets andel av overskuddet som kunne deles ut som gaver, ble samtidig opphevet.

Grensen for gavetildeling etc. for finansinstitusjoner som ikke har utstedt egenkapitalbevis, er nå «det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntreffe,» jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 annet ledd. Bestemmelsen forstås slik at sparebanker og andre finansinstitusjoner som nevnt kan disponere inntil hele årets overskudd som gaver. Finanstilsynet kan ut fra soliditetshensyn gi pålegg om at overskudd i stedet skal brukes til å styrke institusjonens soliditet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 tredje ledd.

Det er egne regler i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2b om tildeling og disponering av utbytte for sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger som har utstedt egenkapitalbevis. Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18 femte ledd kan også en slik finansinstitusjon fastsette i vedtektene at utbyttmidler tilordnet grunnfondskapitalen kan benyttes til gaver til allmennyttige formål eller overføres til gavefondet, overføres til stiftelse med allmennyttig formål, eller benyttes til utbytte til kunder. Disse finansinstitusjonene er også underlagt en tilsvarende utbyttebegrensning som den som følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 annet ledd. For disse institusjonene er det heller ikke adgang til å dele ut mer i utbytte enn det som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn også til påregnelige fremtidige tap, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18 tredje ledd. Finanstilsynet kan, også for finansinstitusjoner som har utstedt egenkapitalbevis, ut fra soliditetshensyn gi pålegg om at overskudd skal benyttes til å styrke institusjonens soliditet i stedet for å deles ut. For disse institusjonene er det imidlertid også meldeplikt dersom samlet utdeling (utbytte og gaveutdeling) settes høyere enn 30 pst. av årets overskudd. Utdeling av mer enn 60 pst. av årets overskudd som utbytte og gaver krever tilsynets godkjenning, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18 sjette ledd. Meldeplikten og kravet om godkjenning er begrunnet ut fra hensynet til å sikre finansiell stabilitet.

For institusjoner som har utstedt egenkapitalbevis, er det også egne regler om at årets utbyttmidler skal fordeles mellom eierandelskapitalen

og institusjonen etter forholdet mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, jf. § 2b-18 femte ledd. Det er lovfestet at institusjonen ved disponering av utbyttmidler bør legge vekt på at forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen ikke endres vesentlig.

Dette innebærer at den kvalitative grensen for hvor stor andel av årets overskudd som kan utdeles som utbytte, i praksis også ofte vil bli grensen for hvor stor del av grunnfondets andel av dette utbyttet som kan deles ut som gaver.

«Allmennyttige formål»

Høsten 2010 orienterte Finanstilsynet departementet om at tilsynet planla å utrede spørsmålet om grensene for hvilke gaveutdelinger som kunne anses å falle innenfor rammen av «allmennyttige formål», jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18 femte ledd. Videre ble det opplyst at tilsynet tok sikte på å utrede spørsmålet i samarbeid med bransjen, og at utredningen ville være ferdig innen 1. mai 2011.

I brev 10. desember 2010 ba Finansdepartementet om at Finanstilsynet i sitt arbeid med å utrede spørsmålet om grensene for gaveutdeling la vekt på å utrede om, og eventuelt i hvilken grad, det skulle være tillatt å utdele midler til såkalte næringsformål. Som ledd i dette arbeidet ba Finansdepartementet om at Finanstilsynet kartla og beskrev sparebankenes eksisterende praksis ved utdelinger etter bestemmelsen.

Departementet ba også om at Finanstilsynet samtidig undersøkte om, og eventuelt i hvilket omfang, sparebankene foretok utdelinger av utbyttmidler eller utdelinger fra gavefondet til stiftelser som ikke er underlagt Finanstilsynets kontroll, og at det samtidig ble vurdert om alle slike stiftelser, både etablerte og nye, burde underlegges tilsyn av Finanstilsynet.

Finanstilsynet avga sin utredning til Finansdepartementet i brev 15. april 2011. Finanstilsynet viser innledningsvis i brevet til at reglene om gaveutdelinger gjelder finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, og således også omfatter gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger i tillegg til sparebanker. Finanstilsynet har imidlertid konsentrert sin utredning om gaveutdelinger fra sparebanker og sparebankstiftelser.

Finanstilsynets undersøkelser viser at det er stor variasjon mellom bankene i praktisering og retningslinjer for gavetildeling, samt i avgrensningen av begrepet «allmennyttige formål» mot næringsformål. Finanstilsynet uttaler at noen ban-

ker virker restriktive i sin tildelingspraksis til næringsformål, mens andre banker virker mer liberale i sin praktisering, og har gått lengre i å tildele gavemidler til næringsrettede formål. Finanstilsynet antar at den varierende praksisen i stor grad skyldes bankenes utforming av retningslinjer for disponering av gavemidlene, herunder hvilke mål og fordelinger som er satt for ulike kategorier av mottakere.

Departementet viser til at begrepet «allmenntilgitt formål» i tillegg til å brukes i finansieringsvirksomhetsloven, også brukes i skatte- og avgiftslovgivningen. Etter arveavgiftsloven § 4 femte ledd er arv og gave til juridisk person med allmenntilgitt formål unntatt fra avgiftsplikt. På bakgrunn av bestemmelsen i arveavgiftsloven, foreligger det omfattende teori og praksis om hva som kan anses som «allmenntilgitt formål», og dermed være fritatt for arveavgift. Det vises for eksempel til listen inntatt i boks 11.1 i NOU 2000: 8 Arveavgift, hvor det gis en oversikt over formål som er godkjent etter arveavgiftsloven § 4 femte ledd. Listen omfatter blant annet utdanning og forskning, kunst og kultur, idrett og idrettslag og svaktstilte grupper. Det er viktig at formålets allmenntilgitt karakter er klar, og at gaven er sporbar.

Allmenntilgitt formål avgrenses vanligvis mot næringsinteresser. I NOU 2000: 8 er det blant annet opplyst følgende om gjeldende rett:

«Det må kreves at formålet har en viss allmenn oppslutning og at allmennheten får nytte av midlene.[...] I uttrykket allmenntilgitt ligger at det må stilles krav til at kretsen som nyter godt av arven/gaven skal ha et visst omfang.»

Det er i NOUen også tatt inn følgende sitat fra Harboe (1982)³:

«Generelt må man antakelig kunne si at allmenntilgitt vil være betinget av at ikke mer utpregede privatøkonomiske interesser er tilgodesett. Næringsinteresser regnes neppe som allmenntilgitt. Allmenntilgitt foreligger heller ikke når den persongruppe som begunstiges, er avgrenset etter familietilhørighet og antakelig heller ikke når begunstigelsen er betinget av yrke.»

Som opplyst i NOU 2000: 8 er det i departementets praksis på avgiftsområdet ikke regnet som all-

mennyttig formål å tilgodese virksomheter eller ansatte som virker for forretningsinteresser. Politiske partier eller fagforeninger er heller ikke ansett som allmenntilgitt etter arveavgiftsloven.

Etter departementets vurdering taler tungtveiende hensyn for at det samme innholdet i og avgrensningen av begrepet allmenntilgitt formål også bør kunne legges til grunn i regelverket for gaver fra finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Sparebankene ble i sin tid opprettet for å bistå også forretningsvirksomhet i lokalsamfunnet. De ble imidlertid ikke etablert for verken å eie, drive eller betale for lokal næringsvirksomhet. En avgrensning av begrepet allmenntilgitt formål fremstår derfor godt i samsvar med de idealer som hele tiden har ligget bak den kapitalen som er bygget opp. Avgrensningen er imidlertid ikke til hinder for at stiftelsene bidrar til generelle tiltak som er nyttig for lokal verdiskaping, enten dette deier seg om investeringer, stipender, kompetansetiltak eller enkeltstående gaver til organisasjoner eller andre virksomheter som stimulerer til næringsvirksomhet og lokalt entreprenørskap på generell basis.

Ved utdeling av gaver kan det bli spørsmål om grensen mellom gaver til et allmenntilgitt formål og gaver til drift av virksomhet, herunder spørsmål om et finansforetak gjennom gavetildeling i praksis kan drifte en virksomhet med allmenntilgitt formål. På den ene siden må sparebanker og andre finansforetak kunne gi gaver til samme formål eller mottaker flere ganger. På den annen side er sparebanker og andre finansforetak som er omfattet av gaverreglene, også underlagt blant annet virksomhetsbegrensninger som innebærer at de ikke kan drive annen virksomhet enn hhv. bankvirksomhet, forsikringsvirksomhet eller virksomhet som kredittforetak.

Gaver til allmenntilgitt formål må også avgrenses klart mot sponsorvirksomhet, blant annet på grunn av ulik skattemessig behandling av gavemidler og sponsormidler. En gave innebærer en ensidig ytelse fra giver uten noen tilsvarende motytelse. At det stilles vilkår knyttet til anvendelsen av gaven, endrer ikke gavens karakter. Dersom det faktisk ytes eller forlanges gjenytelser, kan dette innebære at grensen mot sponsorvirksomhet overskrides. Sponsoravtaler er gjensidig bebyrdende avtaler. Gaver gis av sparebankenes overskudd som er allerede beskattede midler. For sparebanken innebærer gaveutdeling en resultatdisponering. Bankenes sponsorvirksomhet er imidlertid en kommersiell markedsføringsaktivitet og skal kostnadsføres i bankenes resultatregn-

³ Harboe: Arveavgift 1. utgave (1982) – ny oppdatert utgave utgitt i 2000.

skap på lik linje med annen markedsføring. Mens gaver kun kan benyttes til et nærmere definert formål, kan sponsorinntekt gå til ordinær driftsstøtte og disponeres fritt av mottaker innenfor avtalen. Videre må gaveutdeling ikke blandes med vanlig bankvirksomhet.

Finansdepartementet foreslår at departementet gis hjemmel til å fastsette nærmere regler om utdeling av gaver til allmennyttig formål. Det vises til forslaget § 10-7 tredje ledd og § 10-17 femte ledd. I tråd med dette vil departementet kunne gi nærmere avgrensninger av adgangen til å gi gaver i tråd med de prinsipper som det er redegjort for over.

Gaveutdeling fra finans- og sparebankstiftelser

Ved struktur- og foretaksendringer hos finansforetak som ikke er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap vil det ofte bli etablert finansstiftelser. Fra sparebankhold er det reist spørsmål om utdeling av gaver til stiftelser.

En sparebank kan gi gaver til en stiftelse med allmennyttig formål, jf. lovforslaget §§ 10-7 og 10-17. Hvis denne stiftelsen er underlagt tilsyn fra Finanstilsynet og følger reglene i finansieringsvirksomhetsloven for finans- og sparebankstiftelser, kan stiftelsen bruke mottatte midler til å gi gaver til andre allmennyttige formål, jf. lovforslaget § 12-22. Lovforslaget § 12-26 tredje ledd presiserer at en sparebankstiftelse som benytter årets overskudd til gaver til allmennyttige formål, skal legge vekt på å fremme utviklingen i områder hvor den kapital som er tilført stiftelsen da den ble opprettet er frembrakt, eller til avsetning til et gavefond med samme formål. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Gaver som gis til stiftelser med allmennyttig formål som ikke er en finans- eller sparebankstiftelse, kan imidlertid ikke gis videre. Denne stiftelsen må i så fall være den endelige mottaker av gavemidlene. Tilsvarende gjelder for gaver gitt fra en sparebankstiftelse til et allmennyttig formål.

9.2 Foretaksendringer, avvikling og omdanning

9.2.1 Gjeldende rett

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2c og 2d inneholder regler om foretaksendringer, avvikling og omdanning av finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Bestemmelsene er forholdsvis nye og ble tatt inn ved lovendring 19. juni 2009 nr. 46. Lovreglene ble foreslått i Ot.prp.

nr. 75 (2008–2009) om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.) som bygget på Banklovkomisjonens utredning 2009: 2 Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.

9.2.2 Banklovkomisjonens utkast

Banklovkomisjonen foreslår at finansieringsvirksomhetslovens regler i kapittel 2c, Struktur- og foretaksendringer i finansinstitusjoner som ikke er organisert i aksjeselskaps form, og 2d, Finans- og sparebankstiftelser, videreføres i lovutkastet kapittel 12 om foretaksendringer, avvikling og omdanning. Banklovkomisjonens utkast svarer i hovedsak til det forslag som Banklovkomisjonen fremla i NOU 2009: 2, som Finansdepartementet i det alt vesentlige fulgte opp gjennom sitt forslag i Ot.prp. nr. 75 (2008–2009) om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og enkelte andre lover (kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv.), vedtatt av Stortinget 19. juni 2009. Det vises derfor til NOU 2009: 2 og Ot.prp. nr. 75 (2008–2009) for en nærmere redegjørelse for de overordnede vurderinger og generelle merknader knyttet til regelverket om foretaksendringer, avvikling og omdanning inntatt i Banklovkomisjonens utkast.

9.2.3 Høringsinstansenes merknader

Advokatforeningen og *Brønnøysundregistrene* har hatt merknader til lovutkastet kapittel 12. Merknadene er i hovedsak av juridisk-teknisk karakter og innebærer konkrete forslag til forbedringer i lovteksten. Merknadene fra Brønnøysundregistrene er basert på erfaringer med gjeldende regelverk, og gjelder primært den tekniske prosessen med å gjennomføre sammenslåinger og omdanninger. Brønnøysundregistrene foreslår blant annet at utkastet § 12-3 om melding av fusjonsplan til Foretaksregisteret endres slik at det direkte fremgår av loven at både plan om sammenslåing og plan om deling skal meldes til Foretaksregisteret. Gjeldende rett inneholder en bestemmelse om at allmennaksjeloven § 13-13 om melding av fusjonsplan til Foretaksregisteret gjelder så langt den passer. Brønnøysundregistrene viser til at registeret i praksis har «hatt tilfelle der foretakene har vært av den oppfatning at planen ikke skal meldes».

Brønnøysundregistrene viser til at gjennomføring av foretaksendringer bør skje simultant og i umiddelbar sammenheng, slik at det skapes en

best mulig samordning av de selskapsrettslige regler for finansforetak uavhengig av foretaksform. Brønnøysundregistrene uttaler at ved for eksempel en sammenslåing, bør melding til Foretaksregisteret etter utkastet § 12-6 ha «som virkning at det eller de overdragende foretak blir endelig avvirket (slettet) for sammenslåing med overtakende foretak. Samtidig meldes gjennomføring av tingsinnskuddet i overtakende foretak (evt. nyregistrering av foretak som opprettes ved sammenslåingen), og opprettelse av eventuell sparebankstiftelse som skal opprettes som følge av sammenslåingen».

Brønnøysundregistrene bemerker videre at Banklovkommisjonens formulering «i aksjeselskaps form» som benyttes flere steder i lovutkastet, kan være egnet til å forstås som om det kun er snakk om aksjeselskap og ikke både aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Brønnøysundregistrene foreslår derfor at dette endres til «som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap».

Advokatforeningen har blant annet pekt på at utkastet § 12-3 fjerde ledd stiller krav om at det på et tidlig tidspunkt i prosessen skal fremlegges stiftelsesdokument for finansstiftelsen som skal opprettes i forbindelse med sammenslåing eller deling, som blant annet skal angi navn på styremedlemmer frem til generalforsamlingen i finansstiftelsen selv kan foreta egne valg. Advokatforeningen viser til at det i praksis har vært vanskelig å peke ut og navngi styremedlemmer så tidlig i prosessen, og foreslår at «bestemmelsen utformes slik at det er tilstrekkelig at fremgangsmåten for valg av styremedlemmer angis i de beslutningsdokumenter som legges frem for forstanderskap/generalforsamling og at styremedlemmene er på plass før stiftelsen opprettes».

9.2.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår i kapittel 12 regler om foretaksendringer, avvikling og omdanning som i hovedsak svarer til Banklovkommisjonens utkast. Som nevnt ovenfor, er disse reglene nylig vurdert, behandlet og vedtatt av Stortinget, jf. Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 75 (2008–2009).

Brønnøysundregistrene og Advokatforeningen har hatt merknader til Banklovkommisjonens utkast. Merknadene har i hovedsak vært av teknisk karakter. Merknadene og tilhørende forslag til presisering av lovteksten som har kommet fra Advokatforeningen og Brønnøysundregistrene, innebærer ingen reell materiell utvidelse eller innskrenking av adgangen til å omdanne, slå sammen eller dele sparebanker og andre finansforetak som

ikke er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Merknadene gjelder blant annet forholdet til aksjelovgivningen, og de foreslåtte tekniske endringene vil etter departementets vurdering bidra til at selve prosessen ved å gjennomføre en omdanning, sammenslåing eller deling, blir mer hensiktsmessig. Departementet har søkt å ivareta merknadene i lovforslaget. Departementet har blant annet endret formuleringen «i aksjeselskaps form» i lovteksten, slik at det nå uttrykkelig fremgår at det er snakk om både aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Departementet foreslår videre at formuleringen i § 12-3 annet og tredje ledd presiseres slik at det fremgår eksplisitt av bestemmelsen at planen foretakene skal utarbeide for en sammenslåing eller deling, skal meldes til Foretaksregisteret. Advokatforeningen har påpekt at kravet i § 12-3 fjerde ledd om at det skal fremlegges stiftelsesdokument som skal angi hvem som skal være styremedlemmer i stiftelsen som skal opprettes, frem til generalforsamlingen selv kan foreta valg, i praksis har vist seg vanskelig å etterleve. Finansdepartementet ser at hvem som skal være styremedlemmer ikke alltid vil være klart på dette tidspunktet i prosessen. I tråd med merknaden fra Advokatforeningen foreslår derfor departementet at det er tilstrekkelig at planen som legges frem for generalforsamlingen, inneholder fremgangsmåte for valg av styremedlemmer, men presiserer at styremedlemmer må være valgt før stiftelsen opprettes. Det vises til § 12-3 fjerde ledd og § 12-14 annet ledd.

Departementet foreslår videre at ordlyden i §§ 12-5 og 12-6 gjenspeiler merknaden fra Brønnøysundregistrene om at sammenslåing av to foretak, avvikling av det overdragende foretaket og eventuell opprettelse av sparebankstiftelse, skal skje simultant og i umiddelbar sammenheng. Gjeldende rett og Banklovkommisjonens utkast kan leses slik at sammenslåing, avvikling og opprettelse av finansstiftelse skal skje i etterfølgende prosesser. Dette er ikke tilsiktet og endres derfor i departementets lovforslag.

Departementet presiserer videre at en omdanning av et finansforetak innebærer en endring av foretakets organisasjonsform, men ikke er ment å innebære noen endring av foretakets juridiske identitet, slik det kan synes å fremgå av gjeldende rett og utkastet til § 12-14. For å synliggjøre dette og at det ikke er snakk om noen nystiftelse av et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, foreslår departementet at § 12-15 første ledd uttrykkelig sier at omdanning registreres i Foretaksregisteret ved navneendring. Dette ivaretar merknader fra

både Advokatforeningen og Brønnøysundregistrene.

Tilsyn med finans- og sparebankstiftelser

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2d-5 tredje ledd og § 2d-9 annet ledd jf. § 2d-5 tredje ledd for sparebankstiftelser, at Finanstilsynet kan treffe vedtak om at finans- og sparebankstiftelser skal være undergitt tilsyn av Stiftelsestilsynet når nærmere angitte vilkår er oppfylt.

Etter Finansdepartementets vurdering er det viktig at finans- og sparebankstiftelser som er underlagt reglene i finansieringsvirksomhetsloven, også er under lagt tilsyn av Finanstilsynet. For myndighetene er det blant annet viktig å sikre at overføring av gavemidler fra en sparebank til en stiftelse med allmenntilgitt formål, som igjen deler ut gaver videre, kan føres tilsyn med av den myndighet som har tilsynsansvaret for finansmarkedet, og som skal sikre at lovene på finansmarkedsområdet følges.

Det prinsipielle spørsmålet om hvorvidt sparebankstiftelser skal være undergitt tilsyn av Finanstilsynet ble vurdert i forbindelse med sammenslåing av Sparebanken Møre og Tingvoll Sparebank og sammenslåingen av Sparebankene Vest og Sauda, som var de to første konsesjonssakene som ble behandlet etter at de nye lovreglene om kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. trådte i kraft. I Finansdepartementets vedtak 30. september 2009 om tillatelse til sammenslåing mellom Sparebanken Møre og Tingvoll Sparebank og i pressemelding samme dag, har Finansdepartementet presisert at «sparebankstiftelser, uansett eierandel, underlegges reglene i finansieringsvirksomhetsloven og tilsyn av Kredittilsynet».

Finansdepartementet foreslår på denne bakgrunn at dette hensynet gjenspeiles i lovforslaget. Det vises til forslaget § 12-19 annet ledd annet punktum, hvor det foreslås at finanstilsynet skal føre tilsyn med finansstiftelser og deres virksomhet etter reglene i finanstilsynsloven. Utgiftene ved tilsynet utlignes etter samme lov. Dette gjelder også for sparebankstiftelser, jf. forslaget § 12-24 annet ledd, jf. § 12-19 annet ledd.

9.3 Særlige spørsmål knyttet til samvirkeforetak

9.3.1 Gjeldende rett

Samvirkeforetaks adgang til å drive virksomhet som finansforetak er regulert i banklovene, finan-

sieringsvirksomhetsloven og forsikringsvirksomhetsloven. Bank- og forsikringslovgivningen åpner ikke for at samvirkeforetak kan drive virksomhet som bank eller forsikringsselskap, men det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 3-2, jf. § 3-3 første ledd tredje punktum, at samvirkeforetak av låntakere kan gis tillatelse til å drive virksomhet som kredittforetak eller annet finansieringsforetak. I så fall vil bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 om finansieringsforetak og andre deler av loven som gjelder for finansieringsforetak, gjelde fullt ut for samvirkeforetaket av låntakere.

Samvirkeforetak av låntakere med konsesjon til å drive virksomhet som kredittforetak eller annet finansieringsforetak etter finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3, kan godkjennes som morselskap i finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-5 bokstav a og 2a-6 annet ledd. Et samvirkeforetak av låntakere kan også omorganiseres til holdingforetak i finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d annet punktum, men dette forutsetter at foretakets operative virksomhet overføres til et annet finansforetak som er datterforetak i samme konsern. Lovreglene som åpner for at samvirkeforetak av låntakere kan være holdingforetak i finanskonsern, ble inntatt i finansieringsvirksomhetsloven ved lovendring 15. juni 2007 nr. 33, etter forslag fra Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 42 (2006–2007). Departementets forslag var basert på Banklovkommisjonens utredning NOU 2006: 17, Kredittforening som konsernspiss. Gjennom lovendringen i 2007, er det lagt til rette for at andelslag kan drive bankvirksomhet gjennom bestemmelser om morselskap i finanskonsern, selv om ikke banken kan være organisert etter samvirkemodellen.

Samvirkeforetak av låntakere er omfattet av samvirkelova. Finansdepartementet har i Ot.prp. nr. 75 (2008–2009) side 14 (kapittel 3.4), generelt lagt til grunn at samvirkeforetak som driver finansieringsvirksomhet, vil være undergitt finanslovgivningen, og at finanslovgivningen har forrang foran de alminnelige reglene om samvirkeforetak som samvirkelova inneholder.

9.3.2 Banklovkommisjonens utkast

9.3.2.1 Samvirkeforetak som holdingforetak i finanskonsern

Banklovkommisjonen foreslår i utkastet § 1-6 definisjoner av holdingforetak som kan være morselskap i finanskonsern. Bestemmelsen som foreslås

svarer med enkelte redaksjonelle endringer til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. Som holdingforetak i finanskonsern regnes et foretak etablert i aksjeselskaps form her i riket som bare skal være morselskap i finanskonsern, og som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finansforetak og i tilfelle andre foretak som inngår i konsernet. Utenlandsk morselskap som driver virksomhet i Norge gjennom et datterforetak etablert her, omfattes således ikke, jf. NOU 2011: 8 Bind B, side 633.

Banklovkommissjonen foreslår å videreføre gjeldende rett om at et samvirkeforetak av låntakere kan være holdingforetak i finanskonsern, jf. utkastet § 1-6 annet ledd. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d annet punktum. Finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d annet punktum gjaldt opprinnelig kun kredittforening, men i forbindelse med vedtakelsen av samvirkeoven 29. juni 2007, ble begrepet kredittforening erstattet med «samvirkeforetak av låntakere», og ved vedtakelsen av lov 19. juni 2009 nr. 46, ble bestemmelsen utvidet til også å gjelde gjensidige forsikringsforetak og sparebanker.

Banklovkommissjonen viser i utredningen til at samvirkeforetak av låntakere i lovutkastet ikke utgjør en egen gruppe av finansforetak, og uttaler videre at:

«Med utgangspunkt i kredittinstitusjonsdirektivet må det i finanslovgivningen skilles prinsipielt mellom kredittforetak og finansieringsforetak. Kredittforening, herunder samvirkeforetak av låntakere, er i denne sammenheng et kredittforetak. Ut fra dette antar Banklovkommissjonen at uttrykket 'samvirkeforetak av låntakere' i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d) annet punktum bør erstattes med 'kredittforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form' i annet ledd. For øvrig åpner lovutkastet for at et samvirkeforetak av låntakere også kan gis konsesjon enten som kredittforetak eller som finansieringsforetak, jf. utkastet § 7-3 første ledd.», jf. NOU 2011: 8 Bind B side 634.

9.3.2.2 Øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 8-1 regler om øverste myndighet i finansforetak. Dette er nærmere omtalt i avsnitt 5.4 om styrings- og kontrollorganer ovenfor.

I tredje ledd annet punktum foreslår Banklovkommissjonen at årsmøtet etter reglene i samvirke-lova skal være øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere, med mindre samvirkeforetaket er morselskap i finanskonsern eller er omdannet til et holdingforetak. I slike tilfeller skal de alminnelige reglene om sammensetningen av generalforsamlingen i utkastet § 8-2 gjelde fullt ut. Etter Banklovkommissjonens vurdering dekker ikke begrunnelsen for et unntak fra kravene til generalforsamlingens sammensetning de tilfelle hvor et samvirkeforetak av låntakere er morselskap i finanskonsern som omfatter finansforetak med ulike former for finansiell virksomhet. Dette gjelder også samvirkeforetak som er et kredittforetak, og som er omdannet til et holdingforetak i finanskonsern som nevnt i utkastet § 1-6 annet ledd. Det vises til NOU 2011: 8 Bind B side 614, hvor Banklovkommissjonen blant annet uttaler at

«Virksomheten innenfor et finanskonsern vil generelt sett være basert på et vesentlig bredere spekter av finansielle tjenester og kunde-forhold enn virksomheten i et frittstående samvirkeforetak av låntakere, og dette bør reflekteres i sammensetningen av den øverste myndighet i morselskapet i finanskonsernet, jf. utkastet § 8-2».

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 8-2 første ledd at i finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, sammensettes og velges medlemmene i generalforsamlingen etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i foretaket. Det skal videre legges vekt på at de valgte medlemmer avspeiler finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjon, med mindre slike interesser ivaretas av annet overordnet foretaksorgan. Tredje ledd stiller krav om at dersom finansforetaket har eierandelskapital, skal vedtektene inneholde bestemmelser som sikrer eierne av egenkapitalbevis representasjonsrett eller møterett i generalforsamlingen. Utkastet § 8-2 er en videreføring av gjeldende rett.

9.3.2.3 Fordeling av (gjenværende) formue ved avvikling av et samvirkeforetak av låntakere

Banklovkommissjonen foreslår i utkastet § 12-11 at ved avvikling av et finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, skal den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kredito-

rer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt mellom eiere av egenkapitalbevis etter utkastet § 11-13, disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av utkastet § 12-12 som gjelder avvikling av sparebank, eller Kongen ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til foretakets kunder fastsetter noe annet. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2c-11.

Utkastet § 12-11 kommer til anvendelse på samvirkeforetak av låntakere og vil ha forrang foran samvirkeoven § 135. Bestemmelsen i samvirkeoven § 135 vil imidlertid kunne tas i betraktning ved fordelingen av gjenværende egenkapital ut fra allmenne hensyn eller hensynet til kunder.

9.3.2.4 Valg av foretaksform – bank stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller sparebank

Banklovkommisjonen foreslår å videreføre gjeldende rett om at bank skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller som sparebank, jf. utkast til § 7-1 første ledd. Banklovkommisjonen begrunner dette i hensynet til oversiktighet, brukervennlighet og praktisk håndtering av den offentligrettslige regulering av bankene som den klart viktigste gruppe av finansforetak, jf. NOU 2011: 8 Bind B, side 620:

9.3.3 Høringsinstansenes merknader

9.3.3.1 Samvirkeforetak som holdingforetak i finanskonsern

Landkreditt SA viser til at samvirkeforetaks adgang til å være holdingforetak i finanskonsern etter utkastet § 1-6 annet ledd er snevrere enn for aksjeselskaper. Landkreditt mener at definisjonen bør endres slik at også samvirkeforetak som ikke tidligere har drevet operativ finansierings- eller forsikringsvirksomhet, kan anses som holdingselskap. Landkreditt mener at det neppe er grunn til at aksjeselskaper skal ha videre adgang enn samvirkeforetak til å være holdingselskap i et finanskonsern. Landkreditt viser for øvrig til Samvirkesenterets høringsuttalelse og stiller seg bak denne. Samvirkesenterets høringsuttalelse gjelder primært adgang til å organisere banker som samvirkeforetak, men Landkreditt viser til at de momentene som gjør seg gjeldende i den vurderingen også gjør seg gjeldende i vurderingen av om samvirkeforetak på samme måte som aksjeselskap kan være holdingselskap i finanskonsern.

Det vises til Samvirkesenterets høringsuttalelse nedenfor i pkt. 9.3.3.4.

Handelshøyskolen BI uttaler at det bør vurderes å endre definisjonene i utkastet § 1-6 slik at også samvirkeforetak som ikke tidligere har drevet aktiv/operativ finansierings- eller forsikringsvirksomhet, kan anses som holdingselskap, noe som vil innebære likestilling mellom samvirkeforetak og aksjeselskaper. *Handelshøyskolen BI* mener at det neppe er grunn til at aksjeselskaper skal ha videre adgang enn samvirkeforetak til å være holdingselskap i et finanskonsern.

9.3.3.2 Øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere

Landkreditt og Samvirkesenteret er uenig i Banklovkommisjonens forslag om at årsmøtet i samvirkeforetak som er morselskap i finanskonsern eller er omdannet til holdingforetak, skal ha en sammensetning i tråd med reglene i utkastet § 8-2 første ledd. Utkastet § 8-2 første ledd stiller blant annet krav om at generalforsamlingen skal avspeile finansforetakets kundestruktur. Landkreditt mener at dette ikke er en god løsning ettersom ordningen bryter med prinsippet om at det er eierne som har representasjonsrett og møterett i foretakets øverste organ. Landkreditt viser til at det i samvirkeprinsippene klart er slått fast at foretaket styres på demokratisk vis ved at medlemmene, som er brukere og eiere av foretaket, utgjør den øverste myndighet gjennom foretakets årsmøte, jf. NOU 2002: 6 Lov om samvirkeforetak side 433 flg. der samvirkeprinsippene er tatt inn. Landkreditt mener at det kun er medlemmer/eiere som skal kunne ha medlemsrettigheter/eierrettigheter knyttet til årsmøtet i samvirkeforetak.

Landkreditt mener videre at forskriftshjemmelen i utkastet § 8-2 fjerde ledd er unødvendig og for vid.

Handelshøyskolen BI mener at Banklovkommisjonens forslag om at reglene om sammensetningen av generalforsamlingen skal gjelde fullt ut der morselskapet i et finanskonsern er et samvirkeforetak eller omdannet holdingforetak etter utkastet § 1-6 annet ledd, ikke er en god løsning. *Handelshøyskolen BI* mener at denne ordningen bryter med prinsippet om at det er eierne som har representasjonsrett i foretakets øverste organ. *Handelshøyskolen BI* viser til at dette er ordningen i andre typer foretak med eiere, og mener at det ikke er grunn til å behandle samvirkeforetak av låntakere på en annen måte.

9.3.3.3 *Fordeling av (gjenværende) formue ved avvikling av et samvirkeforetak av låntakere*

Landkreditt er uenig i utkastet § 12-11 som gir Kongen hjemmel til å treffe vedtak om å fravike at kapitalen fordeles i tråd med foretakets vedtekter ved avvikling. *Landkreditt* viser til at formuen i et samvirkeforetak er å betrakte som medlemmenes formue. Den skapes ved den startkapital som medlemmene stiller til disposisjon ved etableringen av foretaket, og bygges opp ved tilbakeholdt overskudd. Dette gjelder også om en del av overskuddet kan henføres til omsetning med kunder som ikke er medlemmer/eiere. *Landkreditt* mener at eventuell gjenværende formue/egenkapital ved avvikling skal tilbakeføres medlemmene i forhold til deres bruk av foretaket over en gitt tidsperiode før avviklingen. *Landkreditt* mener videre at hjemmelen er betenkelig fordi kriteriene «allmenne hensyn» og «hensynet til foretakets kunder» er vage og gir liten forutberegnelighet.

Handelshøyskolen BI viser til at forslaget ikke er en god løsning for samvirkeforetak.

9.3.3.4 *Valg av foretaksform – bank stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller sparebank*

Det er få høringsinstanser som har uttalt seg om dette spørsmålet. Høringsinstansene som har uttalt seg, mener det er uheldig at bank ikke kan organiseres som samvirkeforetak, og ønsker at det åpnes for dette slik at stiftere og eiere kan velge å drive bankvirksomhet i foretaksformen samvirke.

Samvirkesenteret mener at lovbaserte begrensninger i valg av foretaksform, herunder et forbud mot at banker organiseres som samvirkeforetak, kun bør etableres dersom det er tilstrekkelig sterke og påviselige grunner til dette. *Samvirkesenteret* uttaler at det er behov for og ønskelig med mange forskjellige foretaksformer å velge mellom ettersom et godt utvalg vil øke mulighetene for å kunne benytte en foretaksform som er særlig egnet. *Samvirkesenteret* mener videre at et mangfold av foretaksformer vil bidra til å gjøre det finansielle systemet mer robust. *Samvirkesenteret* uttaler følgende:

«Det er ikke påviselige og gode nok grunner til at banker skal være avskåret fra å kunne organiseres som samvirkeforetak. Tvert om er det en lang rekke gode grunner for å tillate banker organisert som samvirkeforetak. Samvirkeformen har en lang rekke egenskaper som gjør

den gunstig for bankvirksomhet. Det foreligger ikke forhold som tilsier at den er lite egnet.»

Samvirkesenteret mener at begrensninger i valg av foretaksform vil utgjøre et etableringshinder for aktører som ønsker å etablere en kooperativ bank, det vil si en bank organisert som et samvirkeforetak, og videre at etableringshindringer ikke stimulerer konkurransen.

Samvirkesenteret uttaler videre at samvirkeformen gir gunstige eierforhold blant annet ved at den er egnet til å sikre bredt eierskap, og at samvirkeformen er egnet til å sikre norsk eierskap.

Landkreditt SA mener at en ny lov om finansforetak bør åpne for å organisere banker som samvirkeforetak. *Landkreditt* viser for øvrig til *Samvirkesenterets* høringsuttalelse og stiller seg bak denne.

Norsk Landbrukssamvirke finner at et forbud mot at bank kan organiseres som samvirkeforetak er svært uheldig og viser til at kooperativ organisering av bankvirksomhet er utbredt i Europa, USA og verden for øvrig. *Norsk Landbrukssamvirke* viser til uttalelsen fra *Samvirkesenteret* og støtter denne.

Norsk Boligbyggelags Landsforbund slutter seg i det alt vesentlige til de vurderinger som kommer til uttrykk i *Samvirkesenterets* høringsuttalelse.

Handelshøyskolen BI uttaler at det ikke er påvist grunn til de begrensningene i valg av foretaksform som lovforslaget legger opp til. *Handelshøyskolen BI* mener at det bør vurderes om den nye finansforetaksloven bør åpne for kooperative banker. *Handelshøyskolen BI* viser i likhet med *Samvirkesenteret* til at lovbestemte begrensninger i valg av foretaksform kun bør etableres dersom det er tilstrekkelige sterke og påviselige grunner til dette, og at fordelene med begrensningene bør oppveie ulempene som reguleringene medfører. *Handelshøyskolen BI* mener, som *Samvirkesenteret*, at det ikke er påviselige og gode nok grunner til at banker skal være avskåret fra å kunne organiseres som samvirkeforetak, men heller at det er en lang rekke gode grunner for å tillate banker organisert som samvirkeforetak.

Coop Norge SA går også inn for at det bør åpnes for samvirkeorganisering av banker i Norge.

9.3.4 Departementets vurdering

9.3.4.1 *Samvirkeforetak som holdingforetak i finanskonsern*

Departementet foreslår i tråd med Banklovkomisjonens utkast å videreføre gjeldende rett om at

samvirkeforetak kan være finansforetak, ved at et samvirkeforetak kan gis konsesjon som kredittforetak eller finansieringsforetak, jf. forslaget § 7-3.

Det er tidligere lagt til rette for at et samvirkeforetak skal kunne være holdingforetak i konsern, jf. lov 15. juni 2007 nr. 30, som ble vedtatt etter forslag i Ot.prp. nr. 42 (2006–2007). Departementets forslag var basert på Banklovkomisjonens utredning Kredittforening som konsernspiss, NOU 2006: 17, som nevnt foran.

Departementet foreslår at holdingforetak som skal være morselskap i finanskonsern, defineres i tråd med Banklovkomisjonens utkast som er en videreføring av gjeldende rett. Det vises til lovforslaget § 17-3. Etter forslaget § 17-3 tredje ledd kan samvirkeforetak av låntakere som ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i konsernet, regnes som holdingforetak i finanskonsern.

9.3.4.2 Øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere

Finansdepartementet foreslår i §§ 8-1 til 8-3 regler om øverste myndighet i finansforetak som samsvarer med Banklovkomisjonens utkast. Det vises til nærmere omtale av finansforetaks styrende organer ovenfor i avsnitt 5.4.

For samvirkeforetak av låntakere skal årsmøtet etter reglene i samvirkelova være øverste myndighet, jf. § 8-1 første ledd. Departementet foreslår i tråd med høringsmerknaden fra Landkreditt at årsmøtet etter reglene i samvirkelova også skal være øverste myndighet der samvirkeforetaket er morselskap i finanskonsern eller er omdannet til holdingforetak som nevnt i forslaget § 17-3 tredje ledd. Departementet peker imidlertid på at det kan være særlige hensyn som tilsier at ikke lånekollektivet gjennom sitt medlemskap i samvirkeforetaket bør være øverste myndighet. Konsernets virksomhet vil kunne omfatte både bank og forsikring og vil kunne ha et svært bredt virkeområde, og kundekretsen vil her favne mye videre enn det lånekollektiv samvirkeforetak av låntakere normalt representerer. Departementet foreslår derfor en hjemmel til å gi forskrift om valg til, og sammensetningen av, årsmøte i samvirkeforetak av låntakere. Det vises til lovforslaget § 8-2 fjerde ledd siste punktum.

9.3.4.3 Fordeling av (gjenværende) formue ved avvikling av et samvirkeforetak av låntakere

Finansdepartementet foreslår i § 12-11 regler om disponering av gjenværende formue ved avvikling

av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Bestemmelsen samsvarer med Banklovkomisjonens utkast og viderefører gjeldende rett, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2c-11. Forslaget § 12-11 slår fast at den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt etter § 10-20, skal disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av særlige regler om avvikling av sparebank i § 12-12. Bestemmelsen ble tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven ved lovendring 19. juni 2009 nr. 46.

Departementet foreslår også at hjemmelen til å fastsette en annen fordeling enn den som fremgår av vedtektene, ut fra allmenne hensyn eller hensynet til foretakets kunder, videreføres. Departementets hjemmel til å fatte enkeltvedtak gjelder etter lovforslaget for alle typer finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Ved enkeltvedtak rettet mot samvirkeforetak av låntakere vil det, som ett av flere hensyn i vurderingen som foretas, være naturlig å se hen til det systemet for avvikling av samvirkeforetak som følger av samvirkelova.

9.3.4.4 Valg av foretaksform – bank stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller sparebank

Spørsmålet om en bank skal kunne organiseres som et samvirkeforetak har også vært reist tidligere, senest våren 2009 i forbindelse med høringen av Banklovkomisjonens utredning om Kapital- og organisasjonsformer i sparebanksektoren mv. (NOU 2009: 2). Departementet har tidligere kommet til at fordelene ved å åpne for samvirkeorganisering av bankvirksomhet ikke ville stå i forhold til ressursbruken ved å utvikle og vedlikeholde et eget regelsett for samvirkeorganisering av bank.

Departementet legger fremdeles til grunn at mye av det som kan oppnås ved samvirkeorganisering av bank, også kan oppnås ved organisering av bank som sparebank. Sparebank som organisasjonsform har lang historisk tradisjon, og bidrar til god forankring lokalt og regionalt.

Finansdepartementet foreslår på denne bakgrunn, i tråd med utkastet fra Banklovkomisjonen, at gjeldende rett videreføres, slik at bank enten kan stiftes som allmennaksjeselskap eller som sparebank, jf. lovforslaget § 7-1.

10 Videreføring av reglene om sikringsordninger og soliditetssvikt

10.1 Gjeldende rett

Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskaperes garantiordninger og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner (banksikringsloven) er det offentligrettslige rammeverket for håndtering av betalings- og soliditetsproblemer i finansinstitusjoner. Loven inneholder blant annet flere sett med regler for å sikre de krav kundene har mot finansinstitusjoner. Loven kapittel 2 gir regler om Bankenes sikringsfond og innskuddsgarantiordningen, og gjelder som utgangspunkt for norske banker og utenlandske kredittinstitusjoner som er etablert i Norge gjennom filial. Kapittel 2A gir regler om forsikringsselskaperes garantiordninger, og gjelder i utgangspunktet for norske skadeforsikringsselskap og utenlandske forsikringsselskap som driver skadeforsikring gjennom norsk filial. Banksikringsloven kapittel 3 omhandler betalings- og soliditetsvansker i finansinstitusjoner, og kapittel 4 regulerer offentlig administrasjon av i hovedsak banker og forsikringsselskap.

Det vises til Banklovkomisjonens utredning (NOU 2011: 8 Bind A s. 154–162) for en nærmere oversikt over gjeldende banksikringslov og bakgrunnen for lovgivningen.

10.2 Banklovkomisjonens utkast

Banklovkomisjonen foreslår å flytte bestemmelsene fra banksikringsloven inn i ny finansforetakslov, og å oppheve gjeldende banksikringslov. I lovutkastet del IV om sikringsordninger og soliditetssvikt svarer kapittel 16 til banksikringsloven kapittel 2, kapittel 17 til banksikringsloven kapittel 2A og kapittel 18 til banksikringsloven kapitlene 3 og 4. De innledende bestemmelsene i banksikringsloven kapittel 1 er dekket av andre deler av Banklovkomisjonens lovutkast. Banksikringsloven § 1-1 om virkeområde er innarbeidet i relevante kapitler i lovutkastet, mens loven §§ 1-2 og 1-3 om henholdsvis unntak og definisjo-

ner er dekket av lovutkastet kapittel 1. Banklovkomisjonen uttaler på s. 929 i NOU 2011: 8 at kommisjonen

«har valgt denne lovtekniske fremgangsmåten fordi bestemmelser om de forhold som nå dekkes av regelverket i banksikringsloven, vil være en viktig del av den nye finanslovgivningen, og fordi regelverket knytter seg nært til bestemmelsene i lovutkastet Del III om virksomheten i finansforetak og de sentrale EU/EØS direktivene.»

Banklovkomisjonen foreslår i hovedsak bare redaksjonelle endringer i banksikringslovens bestemmelser ved innarbeidingen av disse i utkast til ny finansforetakslov. Kommisjonen forutsetter at gjeldende forskrifter til banksikringsloven videreføres. Banklovkomisjonen arbeider for tiden med en større revisjon av reglene som er foreslått flyttet til kapittel 16 til 18 i lovutkastet, og derfor er det ikke foreslått større materielle endringer i dette regelverket i denne omgang.

I lovutkastet kapittel 16 om Bankenes sikringsfond innebærer § 16-1 en videreføring av banksikringsloven § 2-1 og deler av loven §§ 1-1 og 1-2, dog med enkelte justeringer. Banksikringsloven § 1-1 annet ledd og § 2-1 annet punktum, som gir Kongen hjemmel til å bestemme at andre institusjoner enn banker skal være medlem av Bankenes sikringsfond og gi nærmere regler om dette, er foreslått videreført med en ny kvalifikasjon om at slikt kan bestemmes i «særlige tilfelle». I utkastet §§ 16-1 og 16-12 foreslår Banklovkomisjonen dessuten at henholdsvis begrepene «andre kredittinstitusjoner» og «annen institusjon» byttes ut med «annet finansforetak».

Lovutkastet kapittel 17 om garantiordninger for forsikringsvirksomhet viderefører banksikringsloven kapittel 2A (med enkelte redaksjonelle justeringer).

Lovutkastet kapittel 18 om soliditetssvikt og offentlig administrasjon viderefører banksikringsloven kapitlene 3 og 4, og inneholder i tillegg

enkelte forslag til endringer i bestemmelsenes virkeområde (samt enkelte redaksjonelle justeringer). Banklovkommissjonen foreslår at også pensjonsforetak skal omfattes av reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon, viser til at banksikringsloven i dag gir Kongen hjemmel til å fastsette dette (uten at så er gjort), og uttaler blant annet følgende på s. 931 i utredningen:

«Banklovkommissjonen legger vekt på at pensjonsforetakene i hovedsak har langsiktige pensjonsforpliktelser, og at reglene om offentlig administrasjon derfor gir en hensiktsmessig og fleksibel ramme for håndtering av soliditetssvikt i, og mulig rekonstruksjon av, pensjonsforetak eller dersom dette ikke lar seg gjøre, avvikling av foretaket.»

Banklovkommissjonen foreslår videre at virkeområdet for reglene om offentlig administrasjon utvides ytterligere til også å omfatte kredittforetak, jf. lovutkastet kapittel 18. Kommisjonen viser til at banksikringsloven i dag gir Kongen hjemmel til å fastsette dette (uten at dette er gjort), og uttaler blant annet følgende på s. 931 i utredningen:

«Også kredittforetakenes forpliktelser er i meget stor utstrekning av langsiktig karakter, i hovedsak langsiktige obligasjonsforpliktelser. Selv om dette ikke er forpliktelser som omfattes av bankenes sikringsordninger i lovutkastet kapittel 16, jf. lovutkastet § 16-1 annet ledd, bør regelverket om offentlig administrasjon kunne utgjøre en egnet og fleksibel ramme for håndtering av soliditetssvikt i kredittforetak, i alle tilfelle en mer egnet ramme enn konkurslovgivningen.»

I lovutkastet er dessuten «morselskap i finanskonsern» byttet ut med «holdingforetak i finanskonsern» i angivelsen av virkeområdet for reglene om offentlig administrasjon. Banklovkommissjonen foreslår dette for å utelukke foretak som ikke selv er finansforetak eller organisert som holdingforetak i finanskonsern.

Banklovkommissjonen foreslår i hovedsak å videreføre Kongens hjemmel for å bestemme at og i hvilken grad, reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon skal gjelde for filialer av utenlandske finansforetak, dog noe omarbeidet og spesifisert, jf. lovutkastet §§ 18-1 fjerde ledd og 18-7 annet ledd. Banklovkommissjonen viser til enkelte problemstillinger knyttet til tilpasninger i det enkelte tilfelle av offentlig administrasjon av utenlandsk filial og til begrensninger for norske

myndigheters adgang til å fastsette regler for filialer i henhold til EØS-lovgivningen, og uttaler at kommisjonen tar sikte på å utrede disse nærmere i forbindelse med kommisjonens kommende gjennomgang av regelverket i banksikringsloven.

10.3 Finanstilsynets utkast

Finanstilsynet har i høringsnotat av 12. august 2011 vurdert hvilke lovendringer som er nødvendig for å gjennomføre Solvens II-regelverket i norsk rett, jf. direktiv 2009/138/EF.

Finanstilsynet viser i notatet 12. august 2011 til at bestemmelsene i banksikringsloven om finansinstitusjoners meldeplikt ved betalingsvansker mv., som av Banklovkommissjonen foreslås videreført i lovutkastet § 18-1, også gjelder for forsikringsselskaper. Med henvisning til at Finanstilsynet i notatet foreslår egne bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven om slik meldeplikt, mener tilsynet det er grunnlag for å vurdere om meldepliktsreglene i banksikringsloven ikke lenger bør gjelde for forsikringsselskaper.

10.4 Høringsinstansenes merknader

Finans Norge (FNO) har ingen kommentarer til Banklovkommissjonens lovutkast kapittel 16 og 17, ut over at det stilles spørsmål om virkeområdet mv. for garantiordningen for skadeforsikring i større grad bør reguleres i lov fremfor forskrift, jf. lovutkastet § 17-1. FNO støtter Banklovkommissjonens forslag om at pensjonsforetak og kredittforetak skal omfattes av virkeområdet for reglene om offentlig administrasjon, jf. lovutkastet kapittel 18. FNO går ikke imot kommisjonens forslag om en mer spesifisert hjemmel for å bestemme at reglene om offentlig administrasjon skal gjelde for filialer av utenlandske finansforetak, jf. lovutkastet § 18-7 annet ledd, men uttaler blant annet følgende:

«Vi vil imidlertid understreke at dette er en hjemmel som det kun kan være aktuelt å benytte i helt ekstraordinære situasjoner. EØS-rettens klare hovedregel er at spørsmål av denne art hører eksklusivt under hjemlandets konsesjons- og tilsynsmyndigheter. Situasjonen da Kaupthing ble satt under offentlig administrasjon i oktober 2008, viste likevel at det var behov for en inngrepshjemmel når tilsynsmyndighetene i hjemlandet ikke håndterte situasjonen på en måte som sikret norske kunder

samme vern som kundene i hjemlandet. Det er dette som ligger til grunn for forskrift 12.10.2008 nr. 1102, som fortsatt gjelder. FNO ber om at bestemmelsens 'nødrettskarakter' understrekes og betones på en sterkere måte i lovmotivene enn det som er gjort ifra Banklovkommissjonens side.»

For øvrig mener FNO at finansieringsvirksomhetsloven § 2-11 a om at Kongen kan fastsette regler som begrenser kredittinstitusjoners adgang til å bruke opplysninger om sikringsordninger i sin markedsføring, som Banklovkommissjonen har foreslått å videreføre i den gjenværende finansieringsvirksomhetsloven, «bør kunne tas inn i kapitlet om sikringsordninger i den nye loven i forbindelse med Banklovkommissjonens arbeid med sikringsordninger mv.»

FNO støtter Finanstilsynets forslag om egne bestemmelser om meldeplikt ved betalingsvansker mv. i forsikringsvirksomhetsloven, og å oppheve meldepliktsreglene i banksikringsloven for forsikringsselskaper.

Finanstilsynet mener, som omtalt i kapittel 4 ovenfor, at en samlelov etter Banklovkommissjonens forslag ikke nødvendigvis er den beste løsning for regulering av finansområdet. Finanstilsynets alternative forslag til regelverksstruktur innebærer videreføring av banksikringsloven som separat lov, som i dag.

De øvrige høringsinstansene har ikke uttalt seg om denne delen av Banklovkommissjonens lovutkast.

10.5 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om å innarbeide bestemmelsene fra banksikringsloven i ny finansforetakslov. Det vises til lovforslaget kapittel 19 til 21. Departementet er enig i at regelverket som i dag ligger i banksikringsloven utgjør en viktig del av den samlede finanslovgivningen, og at det er hensiktsmessig å integrere dette i en samlet finansforetakslov. Herunder er koblingspunktene og samordningsbehovet mellom sikringsregelverket og virksomhetsreglene for finansforetak et viktig hensyn. Det vises til departementets vurdering av lovstrukturen i kapittel 4 ovenfor.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at det er hensiktsmessig å kun flytte bestemmelsene inn i lovutkastet i denne omgang. Banklovkommissjonen vurderer dette regelverket i lys av nytt EØS-relevant EU-regelverk. Departe-

mentet finner det derfor ikke hensiktsmessig å foreslå større materielle endringer i dette regelverket nå. I tillegg til hensynet til EØS-relevant EU-regelverk er det viktig å vurdere også andre forhold som sikringsbestemmelsene og -ordningene må ivareta; herunder beskyttelse og videreføring av informasjon og opplysninger av betydning for kunder og skattemyndigheter. Departementet slutter seg i all hovedsak til de mindre endringene som Banklovkommissjonen har foreslått.

Departementet er for det første enig med Banklovkommissjonen i at pensjonsforetak (pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak) bør omfattes av reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon, jf. lovforslaget kapittel 21. Etter gjeldende rett kan Kongen bestemme at pensjonskasser skal omfattes av disse reglene, jf. banksikringsloven § 1-1 tredje ledd, men denne adgangen er til nå ikke benyttet. Etter departementets syn er det nå naturlig og hensiktsmessig at reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon utvides slik at de også gis anvendelse for pensjonsforetak, så langt reglene passer. Departementet mener i likhet med Banklovkommissjonen at dette vil gi en hensiktsmessig og fleksibel ramme for håndtering av eventuelle problemer i pensjonsforetak.

For det andre er departementet enig med Banklovkommissjonen i at reglene om offentlig administrasjon bør gjelde også for kredittforetak, jf. lovforslaget § 21-7. Kredittforetakene har de senere årene kommet til å utgjøre en stor og viktig del av det norske finanssystemet, der særlig boligkredittforetakene har en viktig funksjon i kredittmarkedene. Ordnet håndtering av eventuelle problemer i kredittforetak er av stor betydning for virkemåten til markedet for obligasjoner med fortrinnsrett, og for norske bankers muligheter for å finansiere kredittgivning til publikum. Kredittforetakene har på sett og vis tatt over noen av bankenes viktigste funksjoner. Etter gjeldende rett kan Kongen bestemme at kredittforetak skal omfattes av disse eller andre regler i sikringsregelverket, jf. banksikringsloven § 1-1 annet ledd, men denne adgangen er ikke benyttet. Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering om at reglene om offentlig administrasjon vil kunne gi en fleksibel ramme for håndtering av soliditetssvikt i kredittforetak som er bedre egnet enn den alminnelige konkurslovgivningen.»

Departementet er for det tredje stort sett enig i de mer redaksjonelle endringer Banklovkommissjonen foreslår i sikringsregelverket, inkludert forslagene om å bytte ut begrepet «morselskap i finanskonsern» med «holdingforetak i finanskon-

sern» i angivelsen av virkeområdet for reglene om offentlig administrasjon (for å utelukke foretak som ikke selv er finansforetak eller organisert som holdingforetak i finanskonsern) og å justere Kongens hjemmel for å bestemme at, og i så fall i hvilken grad, reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon skal gjelde for filialer av utenlandske finansforetak. Departementet foreslår imidlertid ikke å legge til en kvalifikasjon i Kongens hjemmel til å bestemme at andre finansforetak enn banker skal være medlem av Bankenes sikringsfond og gi nærmere regler om dette, om at slikt kan bestemmes bare i «særlige tilfelle».

Departementet bemerker for øvrig at den gjennomgående bruken av begrepet «finansforetak», og definisjonen av dette, i lovforslaget har betydning for virkeområdet til enkelte bestemmelser som for øvrig foreslås videreført. Dette gjelder blant annet for bestemmelsene i lovforslaget kapittel 21 avsnitt I om betalings- og soliditetsvansker, som etter lovforslaget som nevnt ovenfor gis anvendelse for alle typer finansforetak, inkludert pensjonsforetak.

Departementet slutter seg ikke til Finanstilsynets to forslag til endringer i sikringsregelverket. Departementet foreslår ikke å oppheve banksikringslovens regler om meldeplikt ved betalingsvansker mv. for forsikringsselskaper, blant annet fordi departementet ikke går inn for å gjennomføre Finanstilsynets forslag om egne bestemmelser om dette i forsikringsregelverket. Det vises til omtalen i kapittel 4.4 ovenfor.

Banklovkommissjonen foreslår som nevnt å videreføre Kongens hjemmel for å bestemme at, og i så fall i hvilken grad, reglene om soliditetssvikt og offentlig administrasjon skal gjelde for filialer av utenlandske finansforetak, dog i noe omarbeidet og spesifisert form. FNO ber som nevnt i sin høringsuttalelse om at bestemmelsens «nødrettskarakter» understrekes og betones på en sterkere måte. Departementet foreslår nå bare videreføring av gjeldende rett i tråd med utkastet fra Banklovkommissjonen. Etter departementets syn er det ikke hensiktsmessig å gå nærmere inn på slike spørsmål nå, når det bare er tale om en videreføring av gjeldende rett. Norske myndigheters adgang til å fastsette regler for filialer innenfor gjeldende og antatt nytt EØS-regelverk skal utredes i Banklovkommissjonens arbeid med revisjon av sikringsregelverket. Departementet vil kunne komme tilbake til dette etter at denne kommende utredningen er avgitt og har vært på høring.

FNO mener at finansieringsvirksomhetsloven § 2-11 a om at Kongen kan fastsette regler som

begrenser kredittinstitusjoners adgang til å bruke opplysninger om sikringsordninger i sin markedsføring, som Banklovkommissjonen har foreslått å videreføre i den gjenværende finansieringsvirksomhetsloven, bør kunne tas inn i kapitlet om sikringsordninger i den nye loven. Som det fremgår av kapittel 4 ovenfor har departementet foreslått å innarbeide de resterende delene av finansieringsvirksomhetsloven i lovforslaget. Etter departementets syn er det hensiktsmessig å samordne bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-11 a om adgang til å bruke opplysninger om sikringsordninger i sin markedsføring med bestemmelsen i banksikringsloven § 2-3 (Banklovkommissjonens utkast til § 16-3). Departementet har foreslått å legge denne bestemmelsen i kapittel 16 om forholdet til kunder. Forslaget medfører at § 16-3 i Banklovkommissjonens utkast ikke videreføres i lovforslaget. Det vises til lovforslaget § 16-5.

Stortinget vedtok i lov 14. desember 2012 nr. 84 om endringer i finanstillsynsloven, banksikringsloven og foretakspensjonsloven å endre banksikringsloven § 2-7 slik at avgift også skal svares når Bankenes sikringsfond egenkapital overstiger minstekravet etter banksikringsloven § 2-6. Stortinget vedtok videre en endring i banksikringsloven § 2-11 som innebærer at dekning etter innskuddsgarantien skal skje så snart som mulig og senest én uke etter at tapet har oppstått, mot tidligere 3 måneder. Disse lovendringene er videreført i lovforslaget.

EU vedtok i mai 2014 et nytt krisehåndteringsdirektiv. Direktivet skal gjennomføres i EU innen 1. januar 2015. For enkelte deler av direktivet er det senere gjennomføringsfrister. Krisehåndteringsdirektivet pålegger de enkelte medlemsstatene å etablere et nærmere angitt regelverk for krisehåndtering. Alle banker skal organiseres på en måte som gjør at hele eller deler av virksomheten enkelt lar seg avvikle, og de skal pålegges å utarbeide beredskapsplaner med konkrete og gjennomførbare tiltak for håndtering av finansielle krisesituasjoner. Reglene skal gi nasjonale myndigheter mulighet til å sette minimumskrav til institusjonenes evne til å absorbere tap, og til å gripe inn tidlig i kriser. Nasjonale krisehåndteringsmyndigheter skal utarbeide krisehåndteringsplaner for finansforetak med hovedsete i hjemlandet. Bankene skal i løpet av ti år finansiere oppbygging av nasjonale krisehåndteringsfond som skal svare til 1 pst. av garanterte innskudd. Regler om nedskrivning og omgjøring av lånekapital til egenkapital («bail-in»), skal bidra til at aksjonærer og kreditorer bærer tap opp til 8 pst. av for-

dringene før krisehåndteringsfondet eller eventuelt offentlige midler brukes. Innskudd opp til 100 000 euro skal ikke kunne «bailes inn». Innskudd over dette fra fysiske personer og fra små og mellomstore foretak skal ha fortrinnsrett fremfor andre kreditorers fordringer.

Direktivet antas å være EØS-relevant, og Banklovkommisjonen utreder som nevnt ovenfor norsk

regelverk på området. Direktivet legger kompetanse til den europeiske banktilsynsmyndigheten, EBA, som innebærer at det ikke kan tas inn i EØS-avtalen før det er funnet en generell EØS-tilpassning til EUs finanstilsynsmyndigheter.

11 Endringer i andre lover

11.1 Endringer i forsikringsvirksomhetsloven

11.1.1 Bakgrunn

Ny finansforetaklov vil omfatte regler om konseksjon, selskapsrettslige regler, kapitalkrav og generelle virksomhetskrav for alle typer finansforetak. For forsikringsselskaper og pensjonsforetak fremgår slike regler i dag dels av forsikringsvirksomhetsloven og dels av finansieringsvirksomhetsloven. Finansieringsvirksomhetsloven foreslås opphevet i sin helhet ved fastsettelse av ny finansforetaklov, jf. nærmere omtale i kapittel 4.1. Også flere kapitler i forsikringsvirksomhetsloven foreslås opphevet ved fastsettelsen av ny finansforetaklov. Forsikringsvirksomhetsloven inneholder imidlertid også regler for virksomheten i forsikringsselskaper og pensjonsforetak som er spesifikke for disse institusjonene. Banklovkommissjonen har foreslått at disse beholdes i eksisterende forsikringsvirksomhetslov.

Banklovkommissjonen har ikke vurdert eller foreslått endringer i de gjenværende bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven, ut over rent tekniske tilpasninger i loven. Finanstilsynet har i sitt høringsnotat av 12. august 2011 vist til at gjennomføringen av Solvens II-direktivet i norsk rett vil medføre store endringer i regelverket for forsikringsforetak, og at det er behov for en rekke endringer i de gjenværende bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven for å tilpasse disse til det nye solvensregelverket. Finanstilsynets utkast omtales nærmere nedenfor.

11.1.2 Finanstilsynets høringsutkast

Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet 12. august 2011 endringer i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 9, 10, 11 og 12, for å tilpasse bestemmelsene til det nye solvensregelverket som følger av Solvens II.

Finanstilsynet foreslår for det første å innføre et klarere skille i forsikringsvirksomhetsloven mellom beregning av kundens midler og beregning av de forsikringstekniske avsetninger til sol-

vensformål. Finanstilsynet viser til at det i livsforsikring i dag er slik at premiereserven tilknyttet den enkelte kontrakt – som gir uttrykk for kundens midler og er utgangspunktet for fordeling av avkastning og overskudd og for flytteverdien av kontrakten – i hovedsak svarer til de forsikringstekniske avsetningene knyttet til den enkelte kontrakt for soliditetsformål. Med de nye verdivurderingsprinsippene som følger av Solvens II-regelverket skal de forsikringstekniske avsetningene verdsettes til markedsverdi. Det betyr hyppige endringer i de beregningstekniske forutsetningene. En direkte kobling mellom beregningen av kundens midler (premiereserven) og de forsikringstekniske avsetningene til solvensformål, vil etter Finanstilsynets vurdering ikke være hensiktsmessig fordi dette vil kunne innebære kontinuerlige endringer i premiereserven. Finanstilsynet foreslår at begrepet «forsikringskapital» innføres som en ny samlebetegnelse for alle midler som er knyttet til kontrakten (kundens midler). Dette vil omfatte premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond og bufferfond. Forslaget til definisjon av forsikringskapitalen fremgår av utkast til ny § 9-7 a i Finanstilsynets høringsnotat.

Finanstilsynet foreslår at gjeldende bestemmelse om premiereserve for kontraktfastsatte forpliktelse i forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 oppheves og erstattes av en ny § 9-7 b. Det foreslås her at beregning av premiereserven ikke lenger skal være knyttet til de forsikringstekniske avsetningene. Det foreslås ingen endringer i prinsippet om at premiereserven skal utgjøre forskjellen mellom nåverdien av selskapets fremtidige forpliktelse og nåverdien av selskapets fremtidige nettopremier (prospektiv beregningsmetode). Som i dag skal premiereserven hvert år tilføres et beløp som tilsvarer sparedelen av årets premie, årlig avkastning i samsvar med en premieberegningssrente, og tilført dødelighetsarv. Den renten som selskapet benytter ved premieberegningen, skal imidlertid ikke lenger benyttes for å beregne kravet til de forsikringstekniske avsetningene. De forsikringstekniske avsetningene skal

under Solvens II-regelverket diskonteres ved å benytte en relevant risikofri rentekurve. Nærmere regler om rentekurven vil bli fastsatt av EU-kommisjonen gjennom gjennomføringsbestemmelser på nivå 2.

Finanstilsynet foreslår i denne sammenheng å oppheve hjemmelen i nåværende forsikringsvirksomhetslov § 9-16 for Kongen til å fastsette en høyeste tillatte beregningsrente. Denne myndigheten er delegert til Finanstilsynet, jf. § 2-3 i forskrift til forsikringsvirksomhetsloven. Bakgrunnen for forslaget er at regler om en maksimal premieberegningssats må anses som en solvensregel. Etter Finanstilsynets vurdering vil derfor videreføring av en kvantitativ øvre grense for beregningsrenten stride mot formålet med harmoniseringen som også er å gi forsikringsselskapene like konkurransevilkår på solvensområdet. Finanstilsynet viser til at reglene om risikostyring og forsikringsvirksomhetslovens krav om tilstrekkelige og betryggende premier, vil gi en klar begrensning med hensyn til hvor høy fremtidig avkastning selskapet kan legge til grunn ved premieberegningen.

Finanstilsynet viser videre til at en med ulike regler for beregning av kundens midler og beregning av de forsikringstekniske avsetninger til solvensformål, vil kunne få avvik mellom verdien av kundemidlene og verdien av avsetningene. Finanstilsynet foreslår derfor at forsikringsselskapet, i tilfeller der verdien av de forsikringstekniske avsetninger er høyere enn den samlede forsikringskapitalen i kundeporteføljen, skal føre et tilleggsregister over eiendelene som dekker denne merverdien. Det foreslås at selskapet skal påse at disse eiendelene forvaltes i samsvar med kravene som stilles til forvaltningen av eiendeler som skal sikre forsikringstekniske avsetninger. Regelen foreslås tatt inn i forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 åttende ledd.

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9 skal avkastningsoverskudd på kontraktene i kollektivporteføljen fordeles etter størrelsen på de forsikringstekniske avsetninger knyttet til hver av kontraktene. Finanstilsynet foreslår å endre ordlyden slik at fordelingen foretas etter forholdet mellom forsikringskapitalen som er knyttet til hver av kontraktene. Dette vil ikke medføre endringer i forhold til hvordan overskudd fordeles per i dag.

I forsikringsvirksomhetsloven § 11-7 om flytting av kontrakter heter det at flytteverdien av en pensjonsordning skal baseres på forsikringsteknisk beregnet verdi av pensjonsordningens midler. Finanstilsynet foreslår at dette endres til at det er den forsikringskapital som er knyttet til pen-

sjonsordningens midler som skal overføres ved flytting.

Finanstilsynet viser til at et spørsmål som kan reises ved beregning av premiereserven er om endringer i de biometriske forutsetningene (forutsetninger om dødelighet mv.) som får betydning for beregningen av de forsikringstekniske avsetningene til Solvens II-formål, også bør medføre at de tilsvarende forutsetningene i premieberegningssammenheng endres. Endringer i de biometriske forutsetningene skal i dag føre til omberegning av premiereserven. Finanstilsynet foreslår at forsikringsselskapene ikke lenger skal være automatisk forpliktet til å øke premiereserven for opptjente rettigheter når det foretas endringer i de biometriske forutsetningene. Finanstilsynet legger her avgjørende vekt på at premiereserven etter gjennomføringen av Solvens II i seg selv ikke har soliditetssikring som formål.

Finanstilsynet viser til at manglende styrking av premiereserven vil kunne bety et mer begrenset flyttemarked. Bakgrunnen for dette er at forsikringstaker selv må skyte til midler dersom premiereserven som overføres ved flytting ikke er tilstrekkelig i forhold til mottakende selskaps forsikringstekniske beregningssammenheng. Forslaget om at selskapet ikke lenger skal være automatisk forpliktet til å øke premiereserven for opptjente rettigheter når det foretas endringer i de biometriske forutsetningene, bør derfor etter Finanstilsynets vurdering kombineres med et sett av kundevernregler. Finanstilsynet utdyper dette slik:

«I den grad selskapet får samtykke etter lovens § 9-11 til å bruke overskudd fra kollektivporteføljen til styrking av egen solvens, legger Finanstilsynet uten videre til grunn at overskuddet blir overført til premiereserven. Det vil i seg selv styrke flytteretten og motvirke innlåsingseffekten for fripoliser. Dette forsterkes dersom Finanstilsynet stiller vilkår for samtykke at selskapet også må overføre egne midler til premiereserven.»

Finanstilsynet viser videre til at forsikringsvirksomhetsloven § 9-11 annet ledd gir Finanstilsynet hjemmel for å pålegge selskapet å benytte overskudd til nødvendig styrking av premiereserven når selskapets soliditet tilsier det. Finanstilsynet foreslår at denne hjemmelen utvides slik at det ved vurdering av om pålegg skal gis, også kan legges vekt på hensynet til å styrke flytteretten.

Finanstilsynet foreslår videre å oppheve bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven og

tilhørende forskrift om ansvarshavende aktuar med den begrunnelse at bestemmelsene i hovedsak er dekket gjennom kravet til aktuarfunksjon i Solvens II-direktivet. Finanstilsynet viser til at Solvens II-direktivet i art. 48 gir regler om aktuarfunksjonen. Det ansvarsområdet som er tillagt aktuarfunksjonen i Solvens II-direktivet, omfatter det soliditetssikringsansvaret som i dagens lovgivning er lagt til selskapets ansvarshavende aktuar. Finanstilsynet mener derfor at en videreføring av gjeldende bestemmelser om ansvarsområdet til ansvarshavende aktuar vil medføre en dobbeltregulering som vil kunne skape uklare ansvarsforhold internt i forsikrings-selskapet, samtidig som det vil være unødig ressurskrevende for selskapene.

Finanstilsynet peker på at det gjenstående ansvarsområdet for ansvarshavende aktuar vil bestå av ivaretagelse av forsikringskundene gjennom overvåking og kontroll med at kostnader, tap, inntekter og fond fordeles i tråd med regelverket for livsforsikringsvirksomhet. Finanstilsynet ser det som naturlig at det endelige ansvaret for etterlevelsen av disse bestemmelsene, som for virksomhetsreglene for øvrig, påhviler forsikrings-selskapets styre, og at det er selskapet selv som fastsetter hvordan kontrollen med etterlevelsen skal organiseres og ivaretas innenfor de rammene som regelverket setter. Finanstilsynet anser at en opphevelse av kravet til en ansvarshavende aktuar ikke svekker kontrollen med de forsikringstekniske avsetningene i selskapene. Det vises til at de oppgaver som tillegges aktuarfunksjonen etter direktivet er omfattende og at kontrollansvaret har en langt høyere presiseringsgrad enn i gjeldende regelverk. Finanstilsynet foreslår på denne bakgrunn å oppheve bestemmelsene om ansvarshavende aktuar i forsikringsvirksomhetsloven § 9-24 og § 12-9 annet ledd samt tilhørende forskrift om ansvarshavende aktuar.

11.1.3 Høringsinstansenes merknader

Den Norske Aktuarforening er stort sett enig i Finanstilsynets forslag, men uttaler blant annet at «Finanstilsynet gjennom meldeplikten [bør] føre tilsyn med hvilke beregningsrenter som legges til grunn i de ulike pristariffer» hvis adgangen til å sette en maksimal beregningsrente oppheves.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet uttaler at «lovforslaget som nå fremmes bare må inneholde bestemmelser som er helt nødvendige for gjennomføringen av Solvens II-direktivet», og at mer generelle spørsmål innen forsikring, for eksempel om forholdet mellom kunder

og selskap mv. «må behandles i forbindelse med den pågående utredningen i Banklovkommisjonen om nye pensjonsprodukter mv.».

Skattedirektoratet viser til at det kan oppstå enkelte skattemessige spørsmål som følge av at det ikke lenger vil være likhet mellom de forsikringstekniske avsetningene beregnet for soliditetsformål og avsetningene knyttet til den enkelte forsikringskontrakt i finansregnskapet. Skattedirektoratet uttaler blant annet følgende:

«Det følger av skatteloven § 8-5 første ledd at det gis fradrag «for avsetninger for å dekke eller sikre kontraktsmessige overtatte forpliktelser overfor de forsikrede.» Det kan etter dette være et spørsmål om avsetninger skal baseres på kundens kontoførte verdier eller de forsikringstekniske avsetninger i solvensberegningen. ...»

Til forslaget om å oppheve gjeldende forskrift om ansvarshavende aktuar, bemerker Den norske aktuarforening at det er flere områder hvor Solvens II-regelverket ikke ivaretar dagens krav til kontroll med de tekniske avsetningene. Blant annet vises det til at avsetningene knyttet til kundemidlene ikke er omfattet av Solvens II-regelverket, og at det fortsatt vil være behov for aktuarmessig kompetanse for å påse at fordelingen av kostnader, tap, inntekter og fond på kundemidlene skjer i henhold til regelverket. Det vises også til at aktuarforskriften i dag gjelder for virksomhet som drives i Norge av utenlandske forsikrings-selskaper hjemmehørende utenfor EØS. Aktuarforeningen viser til at det ikke fremgår av Finanstilsynets høringsnotat om aktuarforskriften foreslås opphevet også for disse selskapene. Etter foreningens syn bør slike selskaper ha en ansvarshavende aktuar/aktuarfunksjon for å påse at kapitalkravene er oppfylt samt bidra til at norske virksomhetsregler følges på sentrale punkter.

11.1.4 Departementets vurdering

Departementet er enig med Finanstilsynet i at det er behov for endringer i forsikringsvirksomhetsloven for å klargjøre skillet mellom kundens premiereserve og de forsikringstekniske avsetningene som skal beregnes for Solvens II-formål. Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets forslag om at det bør være premiereserven som skal danne grunnlag for kontraktens flyttestverdi og for tildeling av overskudd. Departementet viser til at premiereserven skal beregnes på samme måte som i dag.

Etter gjeldende rett vil foretaket ha plikt til å styrke premiereserven for opptjente rettigheter dersom dødelighetsforutsetningene som ligger til grunn for premieberegningen endres. Slik oppreservering skal i utgangspunktet finansieres av foretakets egne midler. Foretaket har imidlertid, med samtykke fra Finanstilsynet, adgang til å benytte overskudd som ellers skulle vært tilordnet kunden, til å styrke premiereserven. Finanstilsynet kan også pålegge foretakene å benytte overskuddet til å styrke premiereserven, når hensynet til foretakets soliditet tilsier det. Som Finanstilsynet påpeker, vil det med bortfallet av koblingen mellom premiereserven og de forsikringstekniske avsetningene, oppstå spørsmål om hvorvidt foretakene fortsatt skal ha plikt til å øke premiereserven når dødelighetsforutsetningene endres. Departementet er enig med Finanstilsynet i at foretakene ikke bør ha plikt til automatisk å øke premiereserven ved endringer i de biometriske forutsetningene som ligger til grunn for premieberegningen, jf. Finanstilsynets vurdering i kapittel 11.1.2 som departementet slutter seg til. Det vises til forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 3-9 annet ledd. I samsvar med Finanstilsynets forslag foreslår departementet likevel å videreføre dagens regel om at foretaket, med samtykke fra Finanstilsynet, kan benytte hele eller deler av kundeoverskuddet til å styrke premiereserven. Det foreslås videre at Finanstilsynet skal kunne pålegge foretakene å benytte kundeoverskudd til å styrke premiereserven når hensynet til foretakets soliditet eller flytteretten tilsier det. Det vises til forslaget til forsikringsvirksomhetsloven § 3-15.

Departementet slutter seg etter dette til Finanstilsynets utkast til endringer i forsikringsvirksomhetsloven for å klargjøre skillet mellom kundens premiereserve og de forsikringstekniske avsetningene som skal beregnes etter regler som svarer til Solvens II-bestemmelsene. Det vises særlig til forslag til forsikringsvirksomhetsloven §§ 3-8 til 3-14.

Departementet følger ikke opp Finanstilsynets utkast til bestemmelse om et tilleggsregister i forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 åttende ledd. Departementet viser til at nærmere regler om registrering av slike eiendeler heller bør gis i for-

skrift. Det foreslås en slik forskriftshjemmel i § 9-7 nytt siste ledd.

Til merknaden fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet viser departementet til at det i proposisjonen her bare foreslås endringer i forsikringsvirksomhetsloven som anses som nødvendige for gjennomføringen av Solvens II-regelverket i norsk rett. Forholdet mellom kunde og selskap skal ikke endres. Til merknaden fra Skattedirektoratet vil departementet vise til at formålet med de forsikringstekniske avsetningene som skal beregnes etter Solvens II-reglene er å utlede kapitalkravene som forsikringsforetakene må oppfylle. Departementet legger til grunn at det fortsatt skal være avsetningene knyttet til den enkelte forsikringskontrakt i kunderegnskapet (kundens midler) som skal være grunnlaget for det aktuelle skattefradraget. Departementet slutter seg videre til Finanstilsynets forslag om å oppheve bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 9-16 om at Kongen kan fastsette en høyeste tillatte beregningsrente.

Departementet slutter seg til Finanstilsynets forslag om å oppheve instituttet ansvarshavende aktuar når bestemmelsen som gjennomfører Solvens II-direktivets krav til aktuarfunksjon trer i kraft. Det vil etter departementets syn være fare for uklare ansvarsforhold dersom en har to aktuarfunksjoner i selskapet. Som både Finanstilsynet og Aktuarforeningen har påpekt, vil aktuarfunksjonen etter Solvens II-reglene ikke omfatte ansvaret for ivaretagelsen av forsikringskundene gjennom overvåking og kontroll med at kostnader, tap, inntekter og fond fordeles i tråd med regelverket for livsforsikringsvirksomhet. Departementet er enig med Finanstilsynet i at ansvaret for etterlevelsen av disse bestemmelsene, som for virksomhetsreglene for øvrig, påhviler forsikringsforetakets styre, og at det er foretaket selv som må fastsette hvordan kontrollen med etterlevelsen skal organiseres og ivaretas. Foretaket kan med andre ord selv bestemme at denne oppgaven skal ivaretas av foretakets aktuarfunksjon, men må iaktta mulige interessekonflikter mellom denne oppgaven og de oppgavene aktuarfunksjonen skal ha etter Solvens II-direktivet.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til lov om finansforetak og finanskonsern innebærer en samordning og redaksjonell forenkling av store deler av gjeldende norsk finanslovgivning med offentligrettslige regulering. En sammenfatning i lovs form av hovedlinjene i den offentligrettslige regulering av finansforetak, finanskonsern og samarbeidende finansgrupper, antas å bidra til et mer konsistent og transparent regelverk. Selv om lovforslaget i seg selv er omfattende, bør det likevel gjøre den samlede lovgivning på finansområdet lettere tilgjengelig og mer brukervennlig både for private parter og offentlige myndigheter.

Lovforslagets ventes ikke å medføre betydelige administrative eller økonomiske konsekvenser for private parter eller offentlige myndigheter. Private parter og offentlige myndigheter vil etter lovforslaget kunne fortsette sitt arbeid og virksomhet innenfor et mer håndterlig regelverk uten noen særlige endringer i sine rutiner eller arbeidsoppgaver.

Lovforslagets regler i kapittel 2 til 6 om konsekssonssystemet, saksbehandlingsregler, norske foretaks virksomhet i utlandet, utenlandske foretaks virksomhet i Norge, og eierkontrollregler medfører at regelsettene i den institusjonsrettede lovgivningen som nå er fordelt på flere lover, blir avløst av et i hovedsak felles regelverk. Tilsvarende innebærer lovforslagets kapital- og virksomhetsregler både en modernisering og samlet presentasjon av hovedregler som i gjeldende regelverk er inntatt i ulike deler av forskriftsområdet. Ved utforming av lovforslaget kapittel 3 om saksbehandling og lovforslaget kapittel 12 om sammenslåing, omdanning og avvikling, har det vært lagt vekt på å legge til rette for en mer effektiv prosess enn etter gjeldende rett, i samsvar med det alminnelige systemet for registrering av foretak i foretaksregisterloven. På noen punkter inneholder lovforslaget mer konkrete materielle regler enn det som fremgår av gjeldende lovverk, og det er lagt vekt på å avklare rettstilstanden på ulike avgrensede områder innenfor finanssektoren. Det er lagt vekt på at slik utbygging og avklaring ikke pålegger verken konsesjons- og tilsynsmyndigheter vesentlig nye arbeidsoppgaver.

Lovforslaget gjennomfører hovedlinjene i Solvens II-direktivet (direktiv 2009/138/EF), og viderefører gjeldende bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven som gjennomfører CRD IV/CRR (direktiv 2003/36/EU og forordning (EU) 575/2013), og som ble vedtatt i 2013. Foretakene som er berørt av CRD IV/CRR må antas å ha tilpasset seg de nye reglene, ettersom nye lovregler om kapital ble tatt inn i gjeldende rett juni 2013 og trådte i kraft 1. juli 2013. Solvens II-reglene endrer alle de sentrale soliditetsreglene for forsikringselskaper. Beregningsstudier som Finanstilsynet har gjennomført samt Finanstilsynets stresstest I har vist at kapitalkravene skjerpes under Solvens II sammenliknet med dagens regime. Dette gjelder spesielt for livsforsikringsselskapene. Flere selskaper har derfor behov for å styrke soliditeten før Solvens II treer i kraft.

Innføringen av Solvens II krever nye metoder for beregning av forsikringstekniske avsetninger og for beregning av solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav. Solvens II-regelverket stiller også utførlige krav til foretakenes systemer for risikostyring og internkontroll, krav til opplysninger, rapportering mv. Dette medfører nye arbeidsoppgaver og økt ressursbruk både for myndigheter og foretakene. Hovedtrekkene i EUs nye Solvens II-regelverk har imidlertid vært kjent lenge, og Finanstilsynet har hvert år siden 2007 fått tilført midler til arbeidet med innføring av Solvens II. Det antas at innføringen av Solvens II fortsatt vil kreve ekstra ressurser i Finanstilsynet i årene fremover. Også foretakene har forberedt seg på innføringen av Solvens II gjennom flere år, blant annet gjennom deltakelse i Finanstilsynets beregningsstudier og stresstest I. De delene av Solvens II som ikke blir gjennomført i loven her, vil egne seg for gjennomføring i forskrifter gitt i medhold av loven.

Store deler av eksisterende forskriftsverk vil kunne videreføres med nytt hjemmelsgrunnlag etter lovforslaget, men vedtakelse av den nye loven vil medføre en viss ressursbruk som følge av behov for tilpasninger og opprydding i forskriftene. Forskriftene ville imidlertid uansett måtte ha vært endret som følge av gjennomføring av nye og

endrede EU/EØS-forpliktelser. Innenfor den ramme for norsk finanslovgivning som loven vil utgjøre, er det lagt til rette for at også fremtidige lovendringer skal kunne innlemmes og håndteres på en praktisk måte.

For foretakene vil lovforslaget bidra til å gi likere konkurransevilkår uavhengig av de enkelte finansforetaks organisasjonsform. Videre innebærer lovforslaget på noen områder enklere myndighetskrav. Det foreslås blant annet å oppheve representantskapet og kontrollkomiteen som lovplagte organer. Dette vil kunne redusere foretakenes kostnader, avhengig av om foretaket velger å ha foretaksforsamling. I tillegg er det lagt vekt på at kravene i lovforslaget skal være fleksible og tilpasset virksomheten til det enkelte foretak.

På noen områder inneholder lovforslaget mer konkrete materielle regler enn det som fremgår av gjeldende lovverk, blant annet når det gjelder krav til finansforetakenes kundebehandling og taushetsplikt. Slike regler bør imidlertid på en forholdsvis enkel og naturlig måte kunne inngå i allerede etablerte arbeidsoppgaver og rutiner for foretakets ansatte. Den foreslåtte utbygging av regelverket om finansforetakenes forhold til kundene generelt kan også bidra til økt kundetillit og innvirke positivt på finansforetakenes alminnelige omdømme.

I en omleggingsfase vil lovforslaget kunne medføre noe ekstra administrasjon knyttet til at noen foretak må, eller alternativt vil ønske å, søke om ny konsesjon. Departementet legger opp til å fastsette overgangsregler for å hindre at den

administrative belastningen knyttet til omleggingen blir for omfattende. I tillegg vil lovforslaget i en omleggingsfase kunne medføre arbeid for blant annet Enhetsregisteret og Statistisk sentralbyrå som følge av endret begrepsbruk. Statistisk sentralbyrå påpeker blant annet at SSB per i dag benytter betegnelsen «finansforetak» med et annet innhold enn etter loven her. Departementet understreker imidlertid at det er et klart behov for å markere et skille mellom det gamle begrepet «finansinstitusjon» og det nye begrepet «finansforetak», jf. omtale i kapittel 4.3 ovenfor, og at disse konsekvensene derfor er uunngåelige. Det nye begrepet «finansforetak» ble foreslått allerede i Banklovkomisjonens utredning nr. 4 fra 1998 (NOU 1998: 14 Finansforetak), og ble også brukt blant annet i utredning NOU 2001: 23 og NOU 2002: 14 (Finansforetakenes virksomhet delutredning I og II), og departementet har blant annet omtalt begrepet i Ot.prp. nr. 44 (2005–2006). Det har således i lang tid vært varslet at begrepet «finansforetak» var tiltenkt å erstatte begrepet finansinstitusjon.

Banklovkomisjonen påpeker i utredningen at det er vanskelig å tallfeste hvilke økonomiske konsekvenser som kan knyttes til lovforslaget, og konsekvensene må også antas å være påvirket av hvilken virksomhet de enkelte foretak driver. Departementet viser til nærmere omtale av de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget i Banklovkomisjonens utredning NOU 2011: 8 Bind B kapittel 15.

13 Merknader til de enkelte bestemmelsene

13.1 Kapittel 1. Formål og virkeområde, definisjoner mv.

Til § 1-1 Formål

Paragrafen er ny sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast, og viderefører formålsbestemmelsen som ble tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven § 1-1 ved lovendring 14. juni 2013 nr. 34. Det vises til nærmere omtale i Prop. 96 L (2012–2013).

Et hovedformål med lovregler for finansforetak er å bidra til finansiell stabilitet. Reglene i lovforslaget stiller blant annet krav om at finansforetakene er solide samt at de virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Dette reflekteres i formålsbestemmelsen. Det er gjort noen redaksjonelle og tekniske endringer i bestemmelsen sammenlignet med gjeldende rett. Begrepet «finansforetak» dekker både banker og andre finansforetak, jf. merknaden til § 1-3.

Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen i kapittel 4.2 ovenfor.

Til § 1-2 Virkeområde

Paragrafen om virkeområde er utformet noe annerledes enn Banklovkomisjonens utkast § 1-1 og virkeområdebestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven. *Første ledd* fastsetter at loven gjelder enhver som skal drive eller driver virksomhet som er omfattet av loven. Mange av bestemmelsene i loven gjelder bare for finansforetak og finanskonsern. En del av bestemmelsene gjelder for ansatte og tillitsvalgte i finansforetak, jf. for eksempel bestemmelsene i kapittel 9. Noen av bestemmelsene i loven retter seg imidlertid mot andre enn finansforetak og personer med særlig tilknytning til finansforetak. Eksempler på dette er §§ 2-1 til 2-6 om konsesjonspliktig virksomhet og § 2-19 og 2-20 om enerett til å bruke «bank» og «forsikring» i foretaksnavnene sine, som i praksis er forbud for andre mot å utøve slik virksomhet og mot å bruke slike begrep i foretaksnavn. Virkeområdet er derfor ikke avgrenset til finansforetak og finanskonsern.

Utformingen av virkeområdet innebærer at også utenlandske foretaks virksomhet i Norge er omfattet. Det er gitt nærmere regler om utenlandske foretaks virksomhet her i riket i loven kapittel 5, jf. *annet ledd*. Det vises til nærmere omtale av utenlandske finansforetaks virksomhet her i riket i kapittel 4.7 ovenfor.

Første ledd fastsetter videre at den geografiske avgrensningen til Norge ikke gjelder for norske finansforetak, slik at loven i utgangspunktet også regulerer norske finansforetaks virksomhet i utlandet. Det er gitt nærmere regler om norske finansforetaks virksomhet i utlandet i loven kapittel 4. Det vises til nærmere omtale av norske finansforetaks virksomhet i utlandet i proposisjonen kapittel 4.6 ovenfor.

Tredje ledd gir Kongen myndighet til å avgjøre i hvilken utstrekning loven skal gjelde for Svalbard, Jan Mayen og bilandene, jf. Justisdepartementets høringsuttalelse. Etter lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 2 gjelder ikke annen norsk lovgivning enn lovgivning innen privatrett og straffrett samt lovgivning om rettspleie på Svalbard, uten at dette fastsettes særskilt. Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2 ovenfor.

Til § 1-3 Finansforetak

Paragrafen definerer begrepet «finansforetak», som er et sentralt koblingsbegrep i loven. Paragrafen viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven §§ 1-3 og 1-4 og svarer til Banklovkomisjonens utkast § 1-3.

Etter *første ledd* regnes følgende som finansforetak:

- Bank, det vil si foretak med tillatelse til å motta innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten og til å yte kreditt for egen regning, jf. § 2-7. Finansforetaksloven skiller mellom sparebanker og andre banker. Som sparebank regnes bank hvor stifterne eller andre ikke har rett til utbytte av virksomheten utover eventuell forrentning av egenkapitalbevis. Øvrige banker, det vil si banker som ikke er sparebank, tilsvarer det som etter gjeldende rett kalles forretningsbanker, men

denne betegnelsen videreføres ikke i finansforetaksloven.

- Kredittforetak, det vil si foretak med tillatelse til å motta andre tilbakebetalingspliktige midler enn innskudd fra allmennheten og til å yte kreditt for egen regning, jf. § 2-8.
- Finansieringsforetak, det vil si foretak med tillatelse til å drive finansieringsvirksomhet, men som ikke har tillatelse til å motta tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, jf. § 2-9. Betegnelsen omfatter således ikke kredittforetak, noe som er en endring i forhold til gjeldende rett.
- Forsikringsforetak, det vil si livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak, kredittforsikringsforetak og gjenforsikringsforetak, samt holdingforetak som er morselskap i et finanskonsern som utelukkende eller i hovedsak bare omfatter forsikringsforetak, jf. §§ 2-12 til 2-15.
- Pensjonsforetak, det vil si pensjonskasser, jf. § 2-16 og innskuddspensjonsforetak, jf. § 2-17, jf. definisjonen § 1-5 femte ledd.
- Holdingforetak i finanskonsern, det vil si foretak som bare skal være morselskap i finanskonsern, og som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finansforetak og i tilfelle andre foretak som inngår i konsernet, jf. § 17-3.

Betalingsforetak, det vil si foretak med tillatelse til å utføre betalingstjenester, jf. § 2-10, og e-pengeforetak, det vil si foretak med tillatelse til å utstede betalingsmidler i form av elektroniske penger, jf. § 2-11, regnes som finansforetak med mindre annet er bestemt i loven eller i forskrift gitt i medhold av loven, jf. *annet ledd*. Dette er en systematisk endring fra gjeldende rett, hvor slike foretak ikke regnes som finansinstitusjon. Materielt er imidlertid reglene for slike foretak uendret.

Låneformidlingsforetak, det vil si foretak som ikke driver annen finansieringsvirksomhet enn organisert eller ervervsmessig formidling av lån eller garanti for lån, jf. § 2-18, regnes ikke som finansforetak.

Til § 1-4 Finanskonsern

Paragrafen bygger på Banklovkomisjonens utkast § 1-5 og definerer konsern og samarbeidende gruppe. *Første og annet ledd* viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav a og bestemmer blant annet at som finanskonsern regnes konsern der minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak. Videre regnes

også konserngruppe etablert ved samarbeidsavtale mellom sparebank og gjensidig forsikringsforetak om at foretakene skal ha et felles styre og i tilfelle andre felles foretaksorganer, som finanskonsern. Banklovkomisjonens forslag om å åpne for at slik konserngruppe også kan etableres ved samarbeidsavtale mellom to sparebanker, er ikke fulgt opp. Bankvirksomhet skal som hovedregel organiseres innenfor ett foretak i konsernet.

Banklovkomisjonens utkast til definisjon av delkonsern er tatt ut, da begrepet delkonsern ikke benyttes andre steder i loven. Et finanskonsern kan bestå av flere mindre konserner som hver for seg også oppfyller konserndefinisjonen.

To eller flere finansforetak som har etablert et organisert samarbeid på avgrensede virksomhetsområder innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetak i samarbeidsgruppen direkte og indirekte til sammen har mer enn 50 prosent av eierinteressene, regnes som en samarbeidende gruppe. En samarbeidende gruppe regnes ikke i seg selv som et konsern. Det skilles mellom foretakene som deltar i en samarbeidende gruppe, og foretakene som utfører samarbeidet. Foretakene som har inngått samarbeidet (horisontalt), deltar i den samarbeidende gruppen. Den samarbeidende gruppen har etablert foretak (vertikalt), som utfører den virksomhet som omfattes av samarbeidet, for eksempel et boligkredittforetak. Nærmere regler om samarbeidende gruppe følger av §§ 17-12 og 17-13.

Det vises til nærmere omtale av finanskonsern og samarbeidende grupper i proposisjonen kapittel 8 ovenfor og til merknadene til lovbestemmelsene i kapittel 17 nedenfor.

Til § 1-5 Definisjoner

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 1-7 første, femte og syvende til ellefte ledd. Innholdet av de andre definisjonene i Banklovkomisjonens utkast fremgår av konsesjonsbestemmelsene til det enkelte foretak, jf. kapittel 2 og 12 (finansstiftelse).

Kredittinstitusjon, jf. *fjerde ledd* er et samlebegrep som omfatter norske banker og kredittforetak, samt utenlandske foretak som har tillatelse til å ta imot innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmenheten. På samme måte er «pensjonsforetak» et samlebegrep som omfatter pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak, jf. *femte ledd*.

I *sjette ledd* defineres «filial» som et forretningssted som etableres av finansforetak og som kan utføre forretninger for foretaket. Dersom den

fysiske tilstedeværelsen mangler, og forretnin-
gene utføres fra et av foretakets forretningssteder
i utlandet, vil det som utgangspunkt foreligge
«grensekryssende virksomhet» i lovens forstand.

Det vises for øvrig til omtale av definisjonene i
NOU 2011: 8 Bind B s. 634–635.

Til § 1-6 Unntak fra loven

Finansforetaksloven regulerer i hovedsak finans-
foretak og finanskonsern og deres virksomhet.
Finansforetak er foretak som nevnt i § 1-3, det vil
si foretak som driver virksomhet som nevnt i
lovens §§ 2-1 til 2-6. Utgangspunktet for loven er at
bestemmelsene retter seg mot alle som driver
virksomhet som er omfattet av loven, jf. § 1-2 før-
ste ledd. Etter *første ledd* gjelder loven likevel ikke
Norges Bank, Statens Pensjonskasse eller foretak
eiet av staten som er finansiert over statsbudsjet-
tet, og som er undergitt særskilte regler fastsatt
ved annen lov, når ikke annet følger av bestem-
melse gitt i eller i medhold av lov. Bestemmelsen
svarer i hovedsak til § 1-1 annet ledd i Banklov-
kommisjonens utkast, men med enkelte redaksjo-
nelle endringer.

Annet og tredje ledd svarer til Banklovkommi-
sjonens utkast til § 1-8 annet og tredje ledd. I noen
tilfeller kan det være tvil om et foretak eller den
virksomheten et foretak driver krever tillatelse
etter loven her. I slike tilfeller kan departementet
avgjøre om virksomheten krever tillatelse eller
ikke, jf. *annet ledd*. Bestemmelsen viderefører
finansieringsvirksomhetsloven § 1-2 tredje ledd.
Kompetansen er etter gjeldende bestemmelse lagt
til Kongen, men den har vært delegert til Finans-
departementet siden lovens ikrafttredelse.

Departementet kan også i særlige tilfelle unnta
finansforetak og grupper av finansforetak, samt
enkelte typer av virksomhet som drives av finans-
foretak, fra en eller flere bestemmelser i loven og
kan blant annet sette vilkår for slikt unntak, jf.
tredje ledd. Bestemmelsen viderefører finansier-
ingsvirksomhetsloven § 1-3 annet og tredje ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.2
ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 635.

Til § 1-7 Forskrifter

Paragrafen gir forskriftshjemmel for departemen-
tet til å fastsette nærmere regler til gjennomfø-
ring, utfylling og avgrensning av loven. Forskrifts-
hjemmelen supplerer de mer konkrete forskrifts-
hjemlene som er inntatt i andre bestemmelser i
loven jf. for eksempel i kapittel 17 om finanskon-
sern og kapittel 14 om kapital- og soliditetskrav.

Hjemmelen vil blant annet kunne benyttes til å
gjennomføre i norsk rett mer detaljerte nye EU/
EØS-rettsakter fastsatt av EU-kommisjonen med
hjemmel i rettsakter som inngår i EØS-avtalen.
Selv om forskriftshjemmelen er vidt formulert, er
forskriftskompetansen avgrenset ved at eventu-
elle forskrifter gitt i medhold av denne bestem-
melsen vil måtte ha et innhold i tråd med de prin-
sipp og rammer som er fastlagt i loven.

Siste del av paragrafen gir departementet
adgang til å fastsette regler om makrotiltak ut fra
hensynet til finansiell stabilitet. Eksempler på
regler som kan vil kunne fastsettes med denne
hjemmelen er begrensninger på belåningsgrad
når et finansforetak gir lån og begrensninger på
lånekunders gjeldsgrad. Bestemmelsen viderefør-
er finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 fjerde
ledd, som ble vedtatt i lov 14. juni 2013 nr. 34. Det
vises til omtale i Prop. 96 L (2012–2013). En øvre
grense for belåningsgrad på boligeiendom (låne-
størrelse i forhold til pantets verdi) er et instru-
ment for makroregulering som har vært brukt i
mange land over lang tid. Hovedformålet er å
bidra til å dempe veksten i gjeld og boligpriser.
Begrensning av maksimal gjeldsgrad, som
begrenser en husholdnings mulighet for å ta opp
lån til en viss andel av brutto inntekt, har også
vært brukt i flere land i lang tid for å bidra til å
dempe ubalanser i husholdningenes finansielle
stilling, og kan være et nyttig supplement til et
krav om maksimal belåningsgrad. Hjemmelen må
ses i sammenheng med formålsbestemmelsen i
§ 1-1.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.4
ovenfor, og til omtale av Banklovkommisjonens
utkast til § 1-8 første ledd i NOU 2011: 8 Bind B
s. 635.

13.2 Kapittel 2. Krav om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak

Til § 2-1 Finansieringsvirksomhet

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommi-
sjonens utkast § 2-3. Det følger av *første ledd første
punktum* at bare banker, kredittforetak og finansi-
eringsforetak med tillatelse etter denne loven kan
drive finansieringsvirksomhet. Forbudet er imid-
lertid ikke til hinder for at andre foretak driver
finansieringsvirksomhet i den utstrekning de har
tillatelse til det etter særlovgivningen. Etter *annet
punktum* kan finansieringsvirksomhet også drives
av utenlandske kredittinstitusjoner som har
adgang til å drive slik virksomhet her i riket etter

reglene i kapittel 5. Det vil si at filialer av kredittinstitusjoner fra andre EØS-land som oppfyller vilkårene i § 5-2, samt finansieringsforetak som oppfyller vilkårene i § 5-3, kan etablere seg og drive finansieringsvirksomhet her i riket. Den nærmere avgrensingen av virksomheten som er omfattet av kredittinstitusjonens tillatelse følger av § 5-2. Slike foretak kan også drive grensekryssende virksomhet her i riket etter § 5-5. Andre utenlandske foretak enn kredittinstitusjoner må ha tillatelse etter loven her for å kunne etablere filial her i riket, jf. § 5-6.

I *annet ledd* defineres finansieringsvirksomhet. Definisjonen svarer materielt sett til definisjonen i finansieringsvirksomhetsloven § 1-2 første ledd, men er redaksjonelt omarbeidet ved at det skilles mellom henholdsvis yting og formidling av kreditt og garantier, jf. bokstav a og b. I tråd med gjeldende rett omfatter «kreditt» alle former for kreditt, herunder lån. Innskudd på bankkonti regnes i denne sammenheng ikke som kreditt, selv om det å ha penger på en bankkonto reelt sett er å yte kreditt til banken.

Det følger av *annet ledd bokstav a* at finansiell leasing er finansieringsvirksomhet. Det er vanlig å skille mellom finansiell leasing og operasjonell leasing. Ved finansiell leasing vil det normalt være tre parter, selgeren av gjenstanden, leietakeren og leasingselskapet. Finansiell leasing har blant annet følgende karakteristika:

- Produktet erverves av leasingselskapet i tilknytning til leasingavtalen, dvs. at leasingavtalen er en forutsetning for kjøpsavtalen.
- Leasingselskapet påtar seg ikke ansvar for feil eller mangler ved produktet i leieperioden.
- Det er leietakeren som har ansvar for produktet utover normal slitasje, og ikke eier/leasingselskapet.
- Leieavtalen kan normalt ikke sies opp i leieperioden.
- Avtalen inneholder ingen rett for leietaker til å erverve produktet ved avtaleperiodens utløp, men standardavtalene inneholder en rett for leietaker til å fortsette leieforholdet til sterkt redusert pris. Ofte inngås avtale om kjøp etter leieperiodens utløp.

Ved operasjonell leasing vil det normalt være to parter, utleier av gjenstanden og leietaker. Ansvar for produktet vil ligge hos leverandøren (utleier) i hele leieperioden, dvs. at utleier har den finansielle risikoen. Andre karakteristika er at avtalen normalt kan sies opp av begge parter med relativt kort frist, og at leietaker ikke har rett til å erverve produktet ved leieperiodens utløp. Den

rene formen for operasjonell leasing er egentlig ordinær utleievirksomhet. Operasjonell leasing regnes ikke som finansieringsvirksomhet.

Virksomhet som nevnt i *tredje ledd bokstav a til f* regnes ikke som finansieringsvirksomhet. Unntakene er formulert som unntak fra definisjonen av finansieringsvirksomhet, og innebærer at virksomhet som nevnt i unntakene kan drives av andre enn foretak med konsesjon uten hinder av forbudet i første ledd. Bestemmelsene viderefører materielt unntakene i gjeldende finansieringsvirksomhetslov §§ 1-2 og 1-3. Unntakene svarer materielt til Banklovkommisjonens utkast, men er redaksjonelt endret ved at det gjøres unntak fra definisjonen i annet ledd istedenfor fra forbudet i første ledd.

Unntaket for finansagenter og finansrådgivere i *bokstav e*, er noe endret sammenlignet med Banklovkommisjonens utkast. Det å drive låneformidling regnes som finansieringsvirksomhet, jf. annet ledd bokstav b, og låneformidlingsforetak er derfor ikke omfattet av unntaket. Adgangen for låneformidlingsforetak til å drive låneformidling er nærmere regulert i § 2-18. Etter denne bestemmelsen kan låneformidlingsforetak drive virksomhet som består i ervervsmessig formidling av lån eller garanti for lån etter at melding er sendt til Finanstilsynet. For finansagenter og finansrådgivere er det presisert at det bare er *virksomhet som finansagent og finansrådgiver* som er unntatt fra definisjonen av finansieringsvirksomhet. Virksomhet som finansagent og finansrådgiver er nærmere regulert i finansavtaleloven kapittel 6.

I *fjerde ledd* presiseres det at unntakene i bokstav d for den som yter kreditt som selger av en vare eller en tjeneste og bokstav f for finansiering som bare ytes i enkeltstående tilfeller, ikke gjelder dersom selger som ikke er forbruker, yter kreditt i forbindelse med salg av bolig som er knyttet til eller skal knyttes til andel i borettslag. Unntaket er nærmere omtalt i Prop. 115 L (2009–2010) kapittel 7. Unntaket innebærer at stiftere av borettslag ikke kan gi lån til kjøpere av borettslagsboliger som ikke har fått lån i et finansforetak med tillatelse etter loven her. Bestemmelsen gjelder kun selgere som ikke er forbruker. Dette innebærer at for eksempel salg av en borettslagsandel mellom slektninger, der det gis helt eller delvis betalingsutsettelse, ikke omfattes av fjerde ledd. Bestemmelsen gjelder bare salg av borettslagsandeler, jf. omtale i Prop. 115 L (2009–2010) kapittel 7.4, ettersom det er for slike andeler at selgerfinansiering har vært en problemstilling.

Forskriftshjemmelen i *femte ledd* gir mulighet for departementet til i forskrift å avklare eventuelle grensespørsmål knyttet til rekkevidden av unntakene i tredje ledd, herunder fastsette plikter for og regler om tilsyn med foretak som driver virksomhet som nevnt i tredje ledd. Det kan for eksempel være aktuelt å pålegge slike foretak å stille sikkerhet for det ansvar de kan pådra seg ved utøvelse av virksomheten og at de skal være underlagt tilsyn av Finanstilsynet.

Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.1.4.1 ovenfor og til omtale av Banklovkommisjonens utkast i NOU 2011: 8 Bind B side 640–642.

Til § 2-2 Innskuddsvirksomhet mv.

Paragrafen svarer materielt til Banklovkommisjonens utkast til § 2-4 men er redaksjonelt omarbeidet, jf. omtale i proposisjonen kapittel 5.1.4.1 ovenfor.

Første ledd viderefører bankenes innskuddsmonopol, jf. forretningsbankloven § 1 første ledd og sparebankloven § 1 første ledd. Innskuddsmonopolet innebærer at bare banker kan ta imot innskudd fra allmennheten. Innskudd er en underkategori av «innlån fra allmenheten». Begrepet innskudd brukes også i reglene om innskuddsgarantiordning, jf. lovforslaget kapittel 19 (se omtale i proposisjonen kapittel 10). Kravet om konsesjon som bank gjelder alle foretak som tar imot innskudd, og er ikke begrenset til foretak som driver finansieringsvirksomhet. Banker har en viss adgang til å bruke agenter til å ta imot innskudd. Posten tilbyr for eksempel grunnleggende banktjenester gjennom sitt landpostnett som agent for en bank som Posten har avtale om banktjenester med, jf. lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett § 2. Utenlandske kredittinstitusjoner kan ta imot innskudd her i riket etter reglene i kapittel 5, jf. §§ 5-2, 5-5 og 5-6.

I *annet ledd* er det presisert at mottak av betalingsmidler for å utstede elektroniske penger ikke regnes som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere, og at det samme gjelder betalingsmidler mottatt av betalingsforetak eller e-pengeforetak i forbindelse med oppdrag om betalingstjenester. Bestemmelsen svarer til Banklovkommisjonens utkast til § 2-4 tredje ledd og viderefører gjeldende bestemmelse i forretningsbankloven § 1. Slike betalingsmidler skal ikke være rentebærende, og skal enten være atskilt og identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av foretakets fordringshavere, eller være garan-

tert av et forsikringsforetak eller en bank som ikke tilhører samme konsern som foretaket, jf. § 13-18.

Tredje og fjerde ledd svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til fjerde og femte ledd. Departementet kan når som helst bestemme at en innskuddsordning som omfattes av tredje ledd, skal organiseres og drives som egen bank, ikke bare i forbindelse med at Finanstilsynet har mottatt melding etter tredje ledd.

Organiseringen av og virksomheten i boligbyggelag er regulert i lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova). Boligbyggelag er i henhold til bustadbyggjelagslova § 1-1 første ledd å anse som et samvirkeforetak «som har til hovudføremål å skaffe bustader til andelseigarane gjennom burettslag eller på anna vis å forvalte bustader for andelseigarande». Boligbyggelag som reguleres av bustadbyggjelagslova omfattes av bestemmelsens tredje ledd, og sidestilles i så måte med samvirkeforetak regulert av lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak når det gjelder adgangen til å motta innskudd fra medlemmer.

Til § 2-3 Betalingstjenester mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast § 2-5. Bestemmelsen i *første ledd* viderefører gjeldende krav om konsesjon for å drive betalingstjenestevirksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 første ledd. Det er bare banker, e-pengeforetak og betalingsforetak som i utgangspunktet kan utføre betalingstjenester. I tillegg kan finansieringsforetak gis tillatelse til å utføre betalingstjenester, med mindre hensynet til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak, jf. § 2-9 annet ledd. Finansieringsvirksomhetsloven § 4b-1 første ledd nr. 3 anses ikke nødvendig å videreføre ettersom Posten Norge ikke utfører betalingstjenester selv, men gjennom avtale med et finansforetak. Pengeoverføringstjenester, det vil si «betalingstjeneste hvor det mottas midler fra en betaler uten at det opprettes en konto i betalingsmottakerens eller betalerens navn, utelukkende med sikte på å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller til en institusjon på vegne av en betalingsmottaker og/eller der midlene tas imot på mottakerens vegne og stilles til mottakerens rådighet», jf. finansavtaleloven § 12 bokstav k, jf. tredje ledd, kan også ytes av betalingsforetak med begrenset tillatelse, jf. § 2-10 fjerde ledd nedenfor.

Etter *annet ledd* kan også utenlandsk kredittinstitusjon, betalingsforetak og e-pengeforetak utføre betalingstjenester dersom de etter denne loven har adgang til det. Dette innebærer at foretak fra andre EØS-land kan drive slik virksomhet i medhold av sin hjemstatskonsesjon etter reglene i kapittel 5. Foretak fra tredjeland må ha tillatelse etter loven her, jf. § 5-6.

Etter *tredje ledd* skal betalingstjenester regnes som tjenester som angitt i finansavtaleloven § 11. Henvisningen til finansavtaleloven § 11 skal forstås slik at tjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd ikke regnes som betalingstjenester, og at forbudet i første ledd derfor ikke gjelder slike tjenester.

Tilleggstjenestene som er omtalt i *fjerde ledd* er en del av det å utføre betalingstjenester. Foretakene kan kun yte disse tjenestene som ledd i sin betalingstjenestevirksomhet. Bestemmelsen svarer til Banklovkommisjonens utkast til § 2-13 første ledd annet punktum bokstav b og c og § 2-14 første ledd annet punktum bokstav b og c.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.2 ovenfor.

Til § 2-4 Utstedelse av e-penger

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til § 2-6.

Første ledd viderefører kravet om konsesjon for å utstede e-penger, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 annet ledd. Etter *første ledd annet punktum* kan også utenlandsk kredittinstitusjon og e-pengeforetak utstede e-penger dersom de etter denne loven har adgang til det. Dette innebærer at foretak fra andre EØS-land kan drive slik virksomhet i medhold av sin hjemstatskonsesjon etter reglene i kapittel 5. Foretak fra tredjeland må ha tillatelse etter loven her, jf. § 5-6.

Definisjonen av e-penger i *annet ledd* viderefører definisjonen av e-penger i finansieringsvirksomhetsloven § 4c-1 første ledd. I *tredje ledd* presiseres det at en elektronisk lagret pengeverdi som benyttes til å gjennomføre betalingstransaksjoner som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav m, eller som er oppbevart på instrument som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav n, ikke regnes som elektroniske penger. Unntaket fra bokstav m innebærer at telekommunikasjonselskaper som lar kundene betale for tjenester over telefonregningen etter unntaket i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav m, ikke må ha konsesjon som e-pengeforetak. Unntaket fra bokstav n innebærer at alle butikker og lignende som utsteder gavekort eller tilgodelapper ikke skal

måtte ha konsesjon som e-pengeforetak. Dette er i samsvar med e-pengedirektivet artikkel 1 nr. 4 og 5, og sikrer at det er sammenfall mellom virkeområdet for betalingstjenestevirksomhet og e-pengevirksomhet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.2 ovenfor.

Til § 2-5 Valutavirksomhet

Første ledd viderefører kravet om konsesjon for å drive valutavirksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1, og svarer til § 2-7 i Banklovkommisjonens utkast. Betalingsforetak og e-pengeforetak vil som hovedregel ikke få tillatelse til å drive valutavirksomhet annet enn i tilknytning til pengeoverføringsvirksomheten, jf. § 2-10 første ledd og § 2-11 første ledd. Et foretak som kun skal drive valutavirksomhet, må derfor som hovedregel ha konsesjon som finansieringsforetak, jf. § 2-9 første ledd bokstav c. Etter *første ledd annet punktum* kan også utenlandsk kredittinstitusjon, betalingsforetak og e-pengeforetak drive valutavirksomhet dersom de etter denne loven har adgang til det. Dette innebærer at foretak fra andre EØS-land kan drive slik virksomhet i medhold av sin hjemstatskonsesjon etter reglene i kapittel 5, men bare i den utstrekning det følger av forskrift gitt i medhold av §§ 5-2 og 5-5 at virksomheten er omfattet av reglene om gjensidig anerkjennelse. Foretak fra tredjeland må ha tillatelse etter loven her, jf. § 5-6

Definisjonen i *annet ledd* viderefører gjeldende definisjon av valutavirksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4a-1 annet ledd.

Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen i kapittel 5.1.4.4 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B s. 650–651.

Til § 2-6 Forsikringsvirksomhet mv.

Paragrafens første ledd tilsvarende Banklovkommisjonens utkast til § 2-8 første ledd. Bestemmelsen viderefører gjeldende krav i forsikringsvirksomhetsloven § 1-2 første ledd om at det kreves konsesjon for å drive forsikringsvirksomhet, og at slik konsesjon bare kan gis til forsikrings- og pensjonskasser. Bestemmelsen viderefører også gjeldende regler om at forsikringsvirksomhet også kan drives av utenlandske forsikrings- og pensjonsforetak som etter loven her har adgang til å drive slik virksomhet her i riket. Det siktes her til at forsikrings- og pensjonsforetak med hovedsete i annen EØS-stat vil kunne drive forsikringsvirksomhet her i riket gjennom filial eller grensekryss-

sende virksomhet uten konsesjon fra norske myndigheter. Vilkåret er at foretaket har konsesjon fra hjemstaten som gir tillatelse til å drive tilsvarende virksomhet i hjemstaten. Nærmere regler om dette er gitt i lovens §§ 5-2 til 5-5.

Annet ledd gir en oppregning av de ulike former for forsikring som danner grunnlag for ulike konsesjonstyper etter loven, jf. § 2-12 som fastsetter at et forsikringsforetak skal gis konsesjon enten som et livsforsikringsforetak, skadeforsikringsforetak, kredittforsikringsforetak eller gjensikringsforetak. Bestemmelsen om hva som skal regnes som skadeforsikring viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 12-1 første ledd. Bestemmelsen om hva som skal regnes som kredittforsikring er en sammenfatning av forskrift 18. september 1995 nr. 797 om inndeling i forsikringsklasser som grunnlag for konsesjonstilDELING § 3 g. Det er i gjeldende rett ingen definisjon av livsforsikring, men det er i klasseforskriften § 1 fastsatt hvilke typer forsikringer som skal regnes som livsforsikring. I forsikringsvirksomhetsloven § 9-1 angis hva som skal regnes som hhv. kollektiv og individuell livsforsikring. Annet ledd i paragrafen her angir hva som kjennetegner de forsikringer som regnes som livsforsikring, nemlig at forsikringsforetaket eller pensjonskassen overtar døds- eller uføriserisiko (biometrisk risiko) eller forsikring i form av avgivelse av avkastningsgaranti (overtakelse av renterisiko).

Tredje ledd viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 12-2 annet ledd første punktum, men virkeområdet utvides fra kun å gjelde skadeforsikringsforetak til å gjelde alle forsikringsforetak.

Fjerde ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 2-21 fjerde ledd. Bestemmelsen bygger på forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 fjerde ledd. Finanstilsynets avgjørelser etter bestemmelsen vil være enkeltvedtak.

Til § 2-7 Konsesjon som bank

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-10. En bank kan drive virksomhet som nevnt i *første ledd første punktum* med mindre det følger noe annet av tillatelsen. Alle foretak med konsesjon som bank vil normalt ha adgang til å utføre vanlige bankoppgaver som å ta imot innskudd og yte lån, samt yte betalingstjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11. Dette omfatter blant annet tjenester som gjør det mulig å sette kontanter inn på og ta kontanter ut av en konto, og alle transaksjoner som er nødvendige for forvaltning av kontoen, utstedelse av betalings-

kort mv. For at en bank skal kunne drive virksomhet som nevnt i *første ledd annet punktum*, må adgangen til dette følge eksplisitt av tillatelsen. Med «andre banktjenester», jf. *bokstav d*, menes alle tjenester som det er vanlig eller naturlig at en bank kan drive med. Det kan avgrenses nærmere i konsesjonen hvilke andre banktjenester konsesjonen omfatter. Det vises for øvrig til omtalen av hva som omfattes av andre banktjenester i NOU 2011: 8 Bind B side 656.

For å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester må foretaket, i tillegg til tillatelse etter *første ledd annet punktum bokstav c*, også ha tillatelse etter verdipapirhandeloven. Tilsvarende gjelder for andre tjenester som krever særskilt tillatelse etter annen lovgivning, for eksempel eiendomsmegling.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.1 ovenfor og til omtalen av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 655 til 656.

Til § 2-8 Konsesjon som kredittforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-11, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Det er nytt at kredittforetak er en egen konsesjonstype. Etter gjeldende rett er kredittforetak en underkategori av finansieringsforetak.

Et kredittforetak kan drive virksomhet som nevnt i *første ledd første punktum* med mindre det følger noe annet av tillatelsen. For at foretaket skal kunne drive virksomhet som nevnt i *første ledd annet punktum*, må det eksplisitt følge av tillatelsen.

For å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester må foretaket, i tillegg til tillatelse etter *første ledd annet punktum bokstav c*, også ha tillatelse etter verdipapirhandeloven. Tilsvarende gjelder for andre tjenester som krever særskilt tillatelse etter annen lovgivning, for eksempel eiendomsmegling.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.1 ovenfor og til omtalen av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 656 til 657.

Til § 2-9 Konsesjon som finansieringsforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-12, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Konsesjonstypen har et annet innhold enn etter gjeldende rett. Etter gjeldende rett er finansieringsforetak en samlebetegnelse på kredittforetak og andre finansieringsforetak (også kalt finansieringsselskap). I loven

her omfatter konsesjonstypen finansieringsforetak kun sistnevnte kategori (finansieringsselskap). Kredittforetak er en egen konsesjonstype, jf. § 2-8.

Konsesjonen til et finansieringsforetak må presisere hvilken type virksomhet foretaket kan drive, jf. *første ledd*. Finansieringsforetak kan i motsetning til banker eller kredittforetak, ikke ta imot tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, jf. *tredje ledd*. Finansieringsforetak må derfor finansiere virksomheten med egenkapital og andre typer innlån.

Etter *annet ledd* kan finansieringsforetak også gis tillatelse etter §§ 2-10 eller 2-11 til å drive virksomhet som e-pengeforetak eller betalingsforetak, med mindre hensyn til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak. Dersom foretaket får tillatelse til å drive slik virksomhet selv, vil det ha to konsesjoner (både som finansieringsforetak og e-pengeforetak eller betalingsforetak). Ved vurdering av om virksomheten skal måtte drives i et separat foretak, må det blant annet legges vekt på om Finanstilsynet vil kunne føre et effektivt tilsyn med at foretakets virksomhet er i tråd med regelsettene både for betalings- eller e-pengevirksomheten og for finansieringsvirksomheten. Adgangen til å drive slik virksomhet i et separat foretak (datterforetak), er et unntak fra forbudet i § 13-1 mot å drive annen virksomhet i datterforetak enn foretaket selv har adgang til å drive.

For å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester må foretaket, i tillegg til tillatelse etter *første ledd bokstav b*, også ha tillatelse etter verdipapirhandeloven. Tilsvarende gjelder for andre tjenester som krever særskilt tillatelse etter annen lovgivning, for eksempel eiendomsmedling.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.1 og 5.1.4.2 ovenfor og til omtalen av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 657 til 659.

Til § 2-10 Konsesjon som betalingsforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-13 og viderefører materielt finansieringsvirksomhetsloven §§ 4b-2 og 4b-3.

Tillatelse etter *første ledd* til å drive virksomhet som betalingsforetak gir adgang til å utføre betalingstjenester, jf. definisjonen i § 2-3, samt motta betalingsmidler fra kunder til bruk ved utførelsen av slike tjenester. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd. Betalingsforetak kan ikke motta innskudd eller andre tilbakebe-

talingspliktige midler fra allmennheten, annet enn som ledd i gjennomføring av betalingstransaksjoner.

Etter *annet ledd* kan betalingsforetak også gis tillatelse etter § 2-9 til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensynet til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak. Dersom foretaket får tillatelse til å drive slik virksomhet selv, vil det ha to konsesjoner (både som finansieringsforetak og betalingsforetak). Ved vurdering av om virksomheten skal måtte drives i et separat foretak, må det blant annet legges vekt på om Finanstilsynet vil kunne føre et effektivt tilsyn med at foretakets virksomhet er i tråd med regelsettene både for betalingsvirksomheten og finansieringsvirksomheten. Adgangen til å drive slik virksomhet i et separat foretak (datterforetak), er et unntak fra forbudet i § 13-1 mot å drive annen virksomhet i datterforetak enn foretaket selv har adgang til å drive.

Unntakshjemmelen i *tredje ledd* viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 4b-3 om unntak for foretak som driver begrenset pengeoverføringsvirksomhet. Dette er en nasjonal underkategori av betalingsforetak, og betalingsforetaks adgang til å drive virksomhet i hele EØS i medhold av sin hjemstatskonsesjon gjelder ikke slike foretak. Filialer av foretak med hovedsete i annen stat i EØS vil imidlertid kunne få norsk tillatelse til å drive virksomhet i Norge etter denne paragrafen. Det vises til nærmere omtale av slik begrenset pengeoverføringsvirksomhet i Prop. 84 L (2009–2010) kapittel 2.6.

Relevante deler av gjeldende forskrift om betalingsforetak kan videreføres i medhold av forskriftshjemmelen i *fjerde ledd*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.2 ovenfor og til omtalen av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 659 til 660. Kravet om sikring av midler som Banklovkomisjonen hadde foreslått i utkastet til § 2-13 tredje ledd annet punktum følger i loven her som § 13-18.

Til § 2-11 Konsesjon som e-pengeforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-14, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Paragrafen viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 4c-2 første og annet ledd.

Etter *annet ledd* kan e-pengeforetak også gis tillatelse etter § 2-9 til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensynet til foretakets risikostyring og soliditet eller andre til-

synsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak. Dersom foretaket får tillatelse til å drive slik virksomhet selv, vil det ha to konsekvenser (både som finansieringsforetak og e-pengeforetak). Ved vurdering av om virksomheten skal måtte drives i et separat foretak, må det blant annet legges vekt på om Finanstilsynet vil kunne føre et effektivt tilsyn med at foretakets virksomhet er i tråd med regelsettene både for betalingsvirksomheten og finansieringsvirksomheten. Adgangen til å drive slik virksomhet i et separat foretak (datterforetak), er et unntak fra forbudet i § 13-1 mot å drive annen virksomhet i datterforetak enn foretaket selv har adgang til å drive.

Finansieringsvirksomhetsloven § 4c-2 tredje og fjerde ledd er videreført i §§ 13-18 og 13-19.

Relevante deler av gjeldende forskrift om e-pengeforetak kan videreføres i medhold av forskriftshjemmelen i *tredje ledd*.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.2 ovenfor og til omtalen av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 660 til 661.

Til § 2-12 Konesesjon som forsikringsforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-15. I *første ledd* videreføres separasjonsprinsippet i forsikringsvirksomhetsloven § 1-3. Dette innebærer at konesesjon som forsikringsforetak enten kan gis som livsforsikringsforetak (§ 2-13), skadeforsikringsforetak (§ 2-14), kredittforsikringsforetak (§ 2-15) eller gjenforsikringsforetak (§ 2-12 fjerde ledd). Annet punktum viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 annet ledd nr. 2.

Annet ledd viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 fjerde ledd. Nærmere regler om inndeling i forsikringsklasser er gitt i forskrift 18. september 1995 nr. 797 om inndeling i forsikringsklasser som grunnlag for konesesjonstildeling. *Tredje ledd* viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 2-1 tredje ledd annet punktum.

Fjerde ledd første punktum viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 femte ledd. I *annet punktum* foreslås en hjemmel for departementet til å gi forskrift om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak. Det siktes her til foretak som nevnt i Solvens II-direktivet artikkel 13 nr. 26. Dette er foretak som ikke har konesesjon som gjenforsikringsforetak, men som etter avtale overtar risiko fra et forsikringsforetak og fullt ut finansierer overtatt risiko ved opptak av lån i verdipapir eller kapitalmarkedene. Annet punktum gir hjemmel til å gi forskrift som gjennomfører direktivet

artikkel 211. Denne artikkelen forutsetter at EU-kommisjonen skal gi nærmere regler om at spesialforetaket skal ha konesesjon og være undergitt krav til forsvarlig ledelse og internkontroll, ansvarlig kapital og tilsyn mv.

Til § 2-13 Konesesjon som livsforsikringsforetak

Paragrafen angir hvilke former for forsikringsvirksomhet en tillatelse til å drive virksomhet som livsforsikringsforetak kan gi adgang til å drive. Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-16, og viderefører i hovedsak reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 første ledd. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.3 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 663 til 664.

Første ledd slår fast hovedregelen om at tillatelse til å drive virksomhet som livsforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som livsforsikring. Hva som regnes som livsforsikring fremgår av § 2-6 annet ledd. Videre vil foretaket kunne overta personforsikringer i den utstrekning det er gitt tillatelse til dette i konesesjonen.

Annet og tredje ledd omhandler livsforsikringsforetaks adgang til å overta henholdsvis pensjonsordning med innskuddspensjon uten forsikringselement og gjenforsikring.

Til § 2-14 Konesesjon som skadeforsikringsforetak

Paragrafen angir hvilke former for forsikringsvirksomhet som en tillatelse til å drive virksomhet som skadeforsikringsforetak kan gi adgang til å drive. Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-17, og viderefører i hovedsak reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 annet ledd. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.3 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 664 til 665.

Første ledd slår fast hovedregelen om at tillatelse til å drive virksomhet som skadeforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som skadeforsikring. Hva som regnes som skadeforsikring fremgår av § 2-6 annet ledd.

Annet og tredje ledd omhandler skadeforsikringsselskapers adgang til å overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer og gjenforsikring.

Det fremgår av *fjerde ledd* at forsikringsselskap med tillatelse til å overta skadeforsikringer ikke kan overta kredittforsikringer, med mindre foretaket har adgang til det i medhold av §§ 5-1 eller 5-5.

Til § 2-15 Konesjon som kredittforsikringsforetak

Paragrafen angir hvilke former for forsikringsvirksomhet som en tillatelse til å drive virksomhet som kredittforsikringsforetak kan gi adgang til å drive. Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til § 2-18, og viderefører i hovedsak reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 tredje ledd. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.3 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 665.

Første ledd slår fast hovedregelen om at tillatelse til å drive virksomhet som kredittforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som kredittforsikring. Hva som regnes som kredittforsikring fremgår av § 2-6 annet ledd.

Annet ledd gir Finanstilsynet hjemmel til å gi forskrift med nærmere regler om hva som skal regnes som kredittforsikringer.

Det fremgår av *tredje ledd* at kredittforsikringsforetak regnes som skadeforsikringsforetak når annet ikke er bestemt i finansforetaksloven.

Til § 2-16 Konesjon som pensjonskasse

Paragrafen omhandler konesjoner som pensjonskasse og angir hvilke former for virksomhet som en tillatelse til å drive virksomhet som pensjonskasse kan omfatte. Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til § 2-19, og viderefører i hovedsak reglene i forsikringsvirksomhetsloven §§ 1-4 og 7-1 til 7-3. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.3 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 665 til 666.

Første ledd slår fast hovedregelen om at tillatelse til å drive virksomhet som pensjonskasse gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger for foretak og kommuner som har opprettet og deltar i pensjonskassen. Videre vil foretaket kunne drive virksomhet som konsernpensjonskasse, interkommunal pensjonskasse eller fellespensjonskasse etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 2-2 i den utstrekning det er gitt tillatelse til det i konesjonen.

Hva som skal regnes som kollektiv pensjonsordning angis i *annet ledd*.

Tredje ledd viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 1-3 annet ledd og § 1-4 første ledd annet punktum. *Fjerde ledd* viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 1-4 annet ledd. Det er presisert i annet punktum at bestemmelsen gjelder innskuddspensjonsordninger uten forsikringselement.

Det fremgår av *femte og sjette ledd* at pensjonskasser, når annet ikke er fastsatt, blant annet kan

drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten og utstede fripoliser, pensjonsbevis eller pensjonskapitalbevis.

Syvende ledd gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om pensjonskasser og pensjonsordninger som omfattes av § 2-16.

Til § 2-17 Konesjon som innskuddspensjonsforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til § 2-20. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.1.4.3 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B s. 666 til 667. Bestemmelsen viderefører i hovedsak reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 1-5, jf. §§ 8-1 første ledd annet punktum og 8-2 annet ledd.

Første ledd slår fast hovedregelen om at tillatelse til å drive virksomhet som innskuddspensjonsforetak gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement og individuelle pensjonsavtaler uten forsikringselement.

Annet ledd svarer til § 2-16 femte ledd og gir innskuddspensjonsforetak adgang til å drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten.

Tredje ledd gir Finansdepartementet hjemme til å gi nærmere regler om innskuddspensjonsforetak.

Til § 2-18 Låneformidlingsforetak

Paragrafen viderefører materielt gjeldende rett. Bestemmelsen må ses i sammenheng med at formidling av lån i utgangspunktet er omfattet av definisjonen av finansieringsvirksomhet, jf. forslaget § 2-1.

Første ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 annet ledd om at låneformidlingsforetak uten hinder av eneretten til nærmere angitte typer foretak til å drive finansieringsvirksomhet etter første ledd, kan drive låneformidling.

Definisjonen av låneformidlingsforetak svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 2. Kravet om meldeplikt til Finanstilsynet viderefører gjeldende meldeplikt etter finansieringsvirksomhetsloven § 4-1 første ledd. Drives virksomheten på en måte som strider mot bestemmelser i lov eller forskrift gitt i medhold av lov, kan Finanstilsynet kreve at virksomheten skal opphøre. Finanstilsynet kan kreve de opplysninger som er nødvendige for å kontrollere at virksomheten opphører. Dette følger av finanstilsynsloven, og det er derfor ikke nødvendig å videreføre finansieringsvirksomhetsloven § 4-1 annet ledd i bestemmelsen her.

Annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 4-2 første ledd.

Til § 2-19 Foretaksnavn for banker

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-26, og viderefører gjeldende rett. *Første ledd* viderefører bankers rett og plikt til å bruke begrepet «bank» i sitt foretaksnavn, jf. foretretningsbankloven § 2. I *annet ledd* videreføres sparebankers enerett og plikt til å bruke ordet «sparebank» eller lignende sammensetninger med ordet «spare», jf. sparebankloven § 1 tredje ledd. Sparebanker som er omdannet til AS etter reglene i kapittel 12 avsnitt III, kan fortsatt bruke betegnelsen sparebank dersom sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen, eier minst ti prosent av aksjene i banken eller bankens morselskap.

Andre foretak enn banker må ha hjemmel i lov eller samtykke av departementet for å kunne bruke de nevnte betegnelsene, jf. *tredje ledd*. I slike tilfeller vil det kunne være av betydning om navnebruken er egnet til å skape uklarhet om hvorvidt det aktuelle foretaket er en bank eller ikke.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.3 ovenfor.

Til § 2-20 Foretaksnavn for forsikringsforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-27.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.3 ovenfor.

Til § 2-21 Alminnelige krav til navnebruk

Paragrafen bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 2-28, men er noe endret. Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.3 ovenfor.

Til § 2-22 Filial av utenlandsk foretak

Paragrafen åpner for at utenlandsk finansforetak som har adgang til å drive virksomhet her i riket, kan bruke det samme foretaksnavnet som det bruker i hjemstaten, herunder bruke begrepet «bank», «sparebank», e.l. i tråd med hjemlandets regler, jf. Banklovkomisjonens utkast til § 2-26 første ledd for kredittinstitusjoner.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.3 ovenfor.

13.3 Kapittel 3. Konesjonsbehandling

Til § 3-1 Søknad om konsesjon mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 4-1, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer.

Virkeområdet er generelt angitt til søknader om tillatelse, godkjenning eller samtykke etter loven her, jf. *første ledd*. For andre typer tillatelse, godkjenning eller samtykke enn søknad om tillatelse (konesjon) til å etablere og drive virksomhet som finansforetak etter reglene i kapittel 2, er det i mange tilfeller angitt i de aktuelle bestemmelsene i loven i hvilken utstrekning saksbehandlingsreglene i kapittel 3 gjelder.

Tredje ledd bokstav c svarer til Banklovkomisjonens utkast til bokstav i om hvordan forsikringsforetak skal skaffe til veie kapital for å oppfylle kapitalkravene etter kapittel 14, men er gjort gjeldende for alle finansforetak.

I fjerde ledd er personkretsen som det skal vedlegges informasjon om, utvidet sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast. I tillegg til styremedlem, varamedlem og observatør i styret, daglig leder og andre personer som skal inngå i den faktiske ledelsen av virksomheten eller deler av denne, skal det vedlegges informasjon andre personer med nøkkelfunksjoner i foretaket, jf. Solvens II-direktivet artikkel 42 som stiller krav om at personer med nøkkelfunksjoner i forsikringsforetak skal egnethetsvurderes. Det vises til omtale av § 3-5 tredje ledd nedenfor.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 708 til 710.

Til § 3-2 Tildeling, vilkår mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 4-2, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 710 til 713.

Til § 3-3 Eierforhold

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 4-3, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer.

Kravet i *første ledd første punktum* om at departementet skal «kjenne identiteten til eierne i foretaket og være overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler» er en videreføring av gjeldende rett, jf. Ot.prp. nr. 50 (2002–2003) kapittel 5.3. Vurde-

ringskriteriene som skal legges til grunn for vurderingen, herunder at departementet skal være overbevist, bygger på den danske og norske versjonen av kredittinstitusjonsdirektivet, jf. direktiv 2000/12/EF art. 7, 2006/48/EF artiklene 12, 19 og 59 og CRD IV (2013/36/EU) artikkel 14 (2).

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 713 til 715.

Til § 3-4 Minstekrav til startkapital

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast til § 4-4, men med enkelte endringer i startkapitalkravene for forsikringsforetak og for betalings- og e-pengeforetak.

Kravene til startkapital for banker, kredittforetak og finansieringsforetak i *første ledd* viderefører gjeldende rett, jf. omtale i NOU 2011: 8 Bind B side 715. Dette er i samsvar med kravene i sparebankloven § 2 første ledd, forretningsbankloven § 5 første ledd og finansieringsvirksomhetsloven § 3-5 første ledd.

Kravene til startkapital for betalings- og e-pengeforetak i *annet ledd* viderefører gjeldende krav til startkapital for slike foretak, jf. forskrift om betalingsforetak § 8 og forskrift om e-pengeforetak § 4.

Kravene til startkapital for forsikringsforetak i *tredje ledd* er justert i tråd med forventede EØS-forpliktelser som svarer til Omnibus II-direktivet.

Dersom foretaket ikke oppfyller kravet til startkapital når foretaket søker om konsesjon, skal tillatelse nektes, jf. § 3-2 annet ledd. De løpende kravene til foretakets kapital etter at foretaket er etablert, følger av kapittel 14. Som hovedregel danner kravet til startkapital et nedre gulv også for kravene til den løpende kapitalen, jf. for eksempel § 14-10 tredje ledd.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 715 til 717.

Til § 3-5 Krav til ledelsen av foretaket

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast til § 4-5, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer.

Tredje ledd er ny sammenlignet med Banklovkommissionens forslag og gjeldende rett. Bestemmelsen er i samsvar med Finanstilsynets høringsnotat om gjennomføring av Solvens II, jf. Finanstilsynets utkast til endring i forsikringsvirksomhetsloven § 6-2 tredje ledd, og gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet

artikkel 42. Personer med nøkkelfunksjoner inkluderer ansatte med beslutningskompetanse på høyt nivå og personer med kontrollfunksjoner som nevnt i første ledd. Det enkelte foretak må selv identifisere personkretsen, og påse at disse personene til enhver tid har relevante kvalifikasjoner og yrkeserfaring samt godt omdømme og hederlig vandel.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 717 til 718.

Til § 3-6 Igangsetting av virksomhet

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast til § 4-6, men med enkelte endringer i saksflyten for etablering av finansforetak i samsvar med Brønnøysundregisterets høringsmerknad. Registerførerens kontroll skjer i forbindelse med registreringen av finansforetaket. Etter at et finansforetak er registrert, vil Foretaksregisteret ikke ha mulighet til å kontrollere om tillatelse foreligger. Finansforetak skal derfor meldes til Foretaksregisteret etter at tillatelsen er gitt og vedtektene godkjent, jf. § 7-11. Etter dette kan virksomheten startes opp, jf. *første ledd*.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 718 til 719.

Til § 3-7 Endring og tilbakekall

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast til § 4-7, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer.

Dersom foretaket ikke følger plikten til å avvikle seg etter annet ledd, kan Finanstilsynet overta ansvaret for avviklingen, jf. at Finanstilsynet har fått tingrettens kompetanse etter allmennaksjeloven § 16-14.

Departementets adgang til å gjøre unntak fra plikten til å avvikle foretaket etter *annet ledd annet punktum*, vil bare være aktuell dersom for eksempel deler av tillatelsen videreføres eller foretaket ønsker å bare drive virksomhet som ikke er konsesjonspliktig.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 719 til 720.

Til § 3-8 Endring av konsesjonsvilkår

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast til § 4-8.

Det vises til omtale i kapittel 5.2.4 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B side 720.

13.4 Kapittel 4. Norske finansforetaks virksomhet i utlandet

Til § 4-1 Etablering av datterforetak i annen EØS-stat mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 5-1 første og tredje ledd. Paragrafen gjelder bare etableringer i annen EØS-stat. Etableringer utenfor EØS reguleres av § 4-4. Paragrafen regulerer ikke virksomheten i det utenlandske datterforetaket eller hvilke tillatelser foretaket må ha i den staten foretaket er etablert. Om etableringen eller ervervet krever tillatelse etter hjemlandets rett, samt hvilken virksomhet som datterforetaket kan drive i medhold av tillatelsen, avgjøres i henhold til hjemlandets lovgivning.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i kapittel 4.6 og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.5.

Til § 4-2 Etablering av filial i annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 5-2. *Første ledd* stiller krav om at foretaket må gi Finanstilsynet melding med opplysninger om den ønskede etableringen før filialen kan etableres. *Første ledd bokstav a til c* svarer til Banklovkommissjonens utkast. I CRD IV artikkel 36 nr. 5 er det lagt opp til at EBA skal fastsette nærmere regler om hvilke opplysninger vertslandsmyndigheten skal motta fra hjemlandet. Tilsvarende følger av Solvens II-direktivet artikkel 145. EIOPA har utarbeidet samarbeidsprotokoller for utveksling av opplysninger om forsikringsforetak. I *tredje punktum* er det i lys av dette lagt opp til at departementet i forskrift kan fastsette at meldingen også skal inneholde andre opplysninger. Det kan være ulike krav til opplysninger i meldingen for ulike typer finansforetak.

Tredje og fjerde ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast. Bestemmelsen i *fjerde ledd* om at foretaket skal melde endringer til Finanstilsynet senest en måned før endringen iverksettes, svarer til CRD IV artikkel 36 nr. 4 for kredittinstitusjoner (banker og kredittforetak) og Solvens II artikkel 145 nr. 4 for forsikringsforetak. *Femte ledd* svarer materielt til Banklovkommissjonens utkast.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i kapittel 4.6 og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.5.

Til § 4-3 Grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 5-3. I CRD IV artikkel 36 nr. 5 er det lagt opp til at EBA skal fastsette nærmere

regler om hvilke opplysninger vertslandsmyndigheten skal motta fra hjemlandet. Tilsvarende følger av Solvens II-direktivet artikkel 145 flg. EIOPA har utarbeidet samarbeidsprotokoller for utveksling av opplysninger om forsikringsforetak. Det er i *første ledd annet punktum* lagt opp til at departementet i forskrift kan fastsette at meldingen også skal inneholde andre opplysninger. Det kan være ulike opplysninger i meldingen for ulike krav til typer finansforetak.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i kapittel 4.6 og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.5.

Til § 4-4 Etableringer utenfor EØS mv.

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 5-4. Det vises til omtale i kapittel 4.6 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.5.

Til § 4-5 Nærmere regler om norske finansforetaks virksomhet i utlandet

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 5-5. Det vises til omtale i kapittel 4.6 ovenfor og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.5.

13.5 Kapittel 5. Utenlandske finansforetaks virksomhet her i riket

Til § 5-1 Datterforetak av utenlandsk finansforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 6-1. *Første ledd* omhandler etablering av nytt norsk finansforetak eller holdingforetak samt de tilfeller hvor et utenlandsk finansforetak erverver et eksisterende norsk finansforetak. Foretaket som etableres er norsk, og vil være fullt ut underlagt reglene i loven. Konsernforholdet mellom det utenlandske foretaket som etablerer eller erverver finansforetaket, og finansforetaket, vil imidlertid være et utenlandsk finanskonsern. Dette innebærer at konsernreglene i utgangspunktet ikke gjelder. Det følger imidlertid av *annet ledd annet punktum* at §§ 18-3 til 18-5 gjelder for det norske datterselskapets forhold til sitt utenlandske morselskap. Det utenlandske finansforetaket skal regnes som morselskap for det norske datterselskapet, selv om det utenlandske finansforetaket allerede driver virksomhet også gjennom egen filial her i riket.

Bestemmelsen nevner ikke uttrykkelig det tilfellet at et utenlandskeid norsk finansforetak, herunder holdingforetak, deretter selv etablerer eller

erverver et annet norsk finansforetak som datterforetak. Også dette krever norsk konsesjon eller tillatelse. I dette tilfellet vil det utenlandske norske finansforetaket være morselskap for det nye datterselskapet, og det etableres således her et norsk konsernforhold som er et delkonsern innenfor det utenlandske konsernforholdet. Loven vil gjelde fullt ut for dette norske delkonsernet, jf. NOU 2011: 8 Bind B side 626 til 627. Det følger også av annet ledd annet punktum at §§ 18-3 til 18-5 gjelder for forholdet mellom morselskapet i det norske delkonsernet og det utenlandske morselskapet.

Det vises for øvrig til omtale ovenfor i kapittel 4.7 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-2 Filial av kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 6-2, men er noe omredigert, blant annet i lys av at Banklovkomisjonens utkast til § 2-2 ikke er videreført i lovforslaget.

Filialer av kredittinstitusjoner, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i annen stat i EØS som har tillatelse og er undergitt tilsyn fra myndighetene i hjemstaten, kan drive virksomhet her i riket i medhold av sin hjemlandskonsesjon, jf. *første ledd*. Virksomheten som kan drives gjennom filialen er virksomhet som er omfattet av EØS-regler om gjensidig anerkjennelse, og som foretaket har tillatelse til å drive i hjemlandet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om hva slags virksomhet som skal anses omfattet av EØS-regelverket om fri adgang til tjenesteyting gjennom filial, jf. *femte ledd*. I gjeldende rett er dette for eksempel for banker tatt inn som et vedlegg til forskrift 2. mai 1994 om filial av banker mv innen EØS, jf. forskriften § 2 annet ledd.

Andre filialer enn de som er omfattet av paragrafen her, må ha tillatelse etter bestemmelsene i §§ 5-3 og 5-6.

EØS-reglene om filialetablering bygger på et system der finansforetakets hjemlandsmyndigheter må sende nærmere angitt informasjon til vertslandsmyndighetene før filialen kan etableres. Dette er gjennomført ved opplysningskravene og tidsfristene i første og annet ledd. Forslaget er i samsvar med kredittinstitusjonsdirektivet (2006/48/EF) artikkel 25 nr. 2 og 3 og 26 nr. 1 og 2 samt de tilsvarende reglene i CRD IV artikkel 35 og 36. Tilsynsmyndighetene i vertslandet skal etter direktivreglene ha plikt og rett til å påse at meldin-

gen fra hjemlandet inneholder de opplysninger som gir rett til filialetablering, og til å reagere dersom dette ikke er tilfellet, jf. artikkel 26 nr. 2. Meldingen er en bekreftelse fra hjemlandets tilsynsmyndigheter om at kravene i artikkel 25 nr. 2 og 3 er oppfylt.

Første ledd bokstav a til g angir hvilke opplysninger meldingen fra tilsynsmyndigheten i finansforetakets hjemstat skal inneholde. Etter *bokstav d og e* skal meldingen blant annet inneholde en bekreftelse fra hjemlandsmyndighetene på at egnethet er prøvd og godkjent av hjemlandets myndigheter som ledd i vurderingen av filialens «administrative structure», som svarer til kravene som for norske foretak følger av § 3-5. Egnetskravene i § 3-5 er i samsvar med de krav som stilles i EØS-direktivene på finansområdet, jf. eksempel kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 11 og forsikringsdirektivet (2009/138/EF) artikkel 42, se også NOU 2011: 8 Bind B side 718 første spalte. Tilsvarende innebærer ikke *første ledd bokstav f* at filialen skal underlegges norske regler, men bare at hjemlandets tilsynsmyndigheter skal bekrefte at de relevante kapitalkrav mv. for foretaket er oppfylt, jf. kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 25 nr. 3. *Første ledd bokstav g* er en videreføring av gjeldende forskriftsbestemmelse, jf. forskrift 2. mai 1994 nr. 326 § 4 første ledd bokstav f.

I CRD IV artikkel 36 nr. 5 er det lagt opp til at EBA skal fastsette nærmere regler om hvilke opplysninger vertslandsmyndigheten skal motta fra hjemlandet. Tilsvarende følger av Solvens II-direktivet artikkel 145 flg. EIOPA har utarbeidet samarbeidsprotokoller for utveksling av opplysninger om forsikringsforetak. *Første ledd bokstav h* sammenholdt med forskriftshjemmelen i femte ledd gir adgang til å gjennomføre slike nye regler fra EUs finanstilltilsynsmyndigheter.

Kravet i *annet ledd* om at Finanstilsynet skal gi en oversikt over hvilke regler som skal gjelde før filialen begynner sin virksomhet, må sees i sammenheng med tidsregelen i første ledd. Dette innebærer at Finanstilsynet må gi slike opplysninger før fristen på to måneder er gått ut, noe som også indirekte fremgår av Banklovkomisjonens bemerkninger til bestemmelsen i sitt utkast i NOU 2011: 8 Bind B side 730, ved at det henvises til kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 26 nr. 1 (som svarer til CRD IV artikkel 36 nr. 1) og forsikringsdirektivet artikkel 146 nr. 3.

Tredje og fjerde ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Det vises for øvrig til omtale ovenfor i kapittel 4.7 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-3 Filial av finansieringsforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 6-3, men med enkelte lovtekniske og redaksjonelle endringer, blant annet i lys av at Banklovkommissjonens utkast til § 2-2 ikke er videreført i lovforslaget. Finansieringsforetak er i utgangspunktet ikke omfattet av EØS-regler om gjensidig anerkjennelse, og må derfor som hovedregel ha tillatelse etter § 5-6 for å kunne drive virksomhet her i riket. Det vises for øvrig til omtale i kapittel 4.7 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-4 Virksomhet i filial av finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 6-4, og viderefører forskrift 2. mai 1994 nr. 326 § 6 fjerde ledd og forskrift 22. september 1995 nr. 827 § 10 fjerde ledd jf. NOU 2011: 8 Bind B s. 732 annen spalte.

I *første ledd* er det listet opp hvilke bestemmelser i loven som kommer til anvendelse for filialer av alle typer finansforetak med hovedsete i annen EØS-stat som driver virksomhet her i riket etter reglene om gjensidig anerkjennelse i §§ 5-2 og 5-3. Angivelsen av hvilke lovbestemmelser som kommer til anvendelse, er både redaksjonelt og materielt endret sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast, jf. omtale i kapittel 4.7 ovenfor.

I tillegg til innledningskapittelet gjelder følgende bestemmelser for filialen:

- §§ 2-19 til 2-22 om foretaksnavn,
- § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2 og §§ 9-4 til 9-5 om regler for daglig leder og faktisk ledelse av filialen samt § 9-6 om taushetsplikt for ansatte i filialen,
- § 12-27 om porteføljeoverdragelse,
- Bestemmelsen om god forretningsskikk i § 13-5 fjerde ledd og kravet til likviditet i § 13-7 første ledd,
- § 13-17 om provisjon ved forsikringsformidling
- Kapittel 16 om forholdet til kunder,
- § 17-11 sjette ledd og § 17-12, samt § 17-13 første ledd og tredje ledd for samarbeid som filialen inngår med norske finansforetak. Bestemmelsene som det vises til i § 17-13 første ledd er de samme bestemmelsene som gjelder for forholdet mellom et norsk finansforetak og utenlandsk morselskap etter § 5-1 annet ledd.
- § 19-2 om medlemskap i Bankenes sikringsfond,

- § 20-3 annet ledd om medlemskap i garantiordningen for skadeforsikring,
- § 21-7 annet ledd som gir departementet adgang til å fastsette i forskrift at bestemmelsene om offentlig administrasjon også skal gjelde for utenlandske kredittinstitusjoner, forsikringsforetak eller pensjonsforetak,
- §§ 22-1 til 22-3 om straff og sanksjoner mv.

I tillegg skal revisorloven § 2-3 første og annet ledd gjelde for møter mellom daglig leder og revisor. For øvrig gjelder norsk lovgivning i den utstrekning det følger av de relevante lovene. Dette gjelder blant annet markedsføringsloven, skatte- og avgiftslovgivningen og hvitvaskingsloven.

I *annet ledd* er det listet opp bestemmelser som, i tillegg til bestemmelsene i første ledd, kommer til anvendelse på forsikringsforetak, og i *tredje ledd* er det fastsatt at de bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven som er omfattet av annet ledd, skal gjelde tilsvarende for filial av pensjonskasser eller innskuddspensjonsforetak når dette følger av forsikringsvirksomhetsloven §§ 7-10 eller 8-3.

Forskriftshjemmelen i *fjerde ledd* gir adgang til å fastsette nærmere regler for virksomhet i filialen i forskrift og om meldingen som Finanstilsynet skal motta fra hjemstaten, jf. §§ 5-2 og 5-3 samt merknadene til disse paragrafene. I *fjerde ledd annet punktum* åpnes det for at departementet kan gjøre unntak fra første til tredje ledd for så vidt det etter lovgivningen i hjemstaten gjelder tilsvarende regler for virksomheten. Slike unntak kan gis i forskrift eller enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2, og vil i tråd med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper bli meddelt de foretak som vedtaket har relevans for.

Det vises for øvrig til omtale ovenfor i kapittel 4.7 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-5 Grensekryssende virksomhet fra en annen EØS-stat

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 6-5, men med enkelte redaksjonelle og tekniske endringer. I tillegg er det gjort enkelte endringer i listen over paragrafer som gjelder for filialene.

Det fremgår av henvisningen i *første ledd* til § 5-2 første ledd annet punktum bokstav h at det kan fastsettes i forskrift at meldingen skal inneholde ytterligere opplysninger. Det vises til omtale av bokstav h i merknaden til § 5-2 ovenfor. For

øvrige svarer første ledd til Banklovkomisjonens utkast, men med enkelte redaksjonelle endringer.

Etter *tredje ledd* gjelder følgende bestemmelser for virksomheten:

- § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2 og §§ 9-4 til 9-5 om regler for personen som leder den norske delen av virksomheten samt § 9-6 om taushetsplikt
- § 12-27 om porteføljeoverdragelse,
- §§ 16-5 til 16-8 om forholdet til kunder,
- §§ 22-1 til 22-2 om straff og sanksjoner mv.

For øvrig gjelder norsk lovgivning, herunder markedsføringsloven, hvitvaskingsloven og skatte- og avgiftslovgivningen, i den utstrekning dette følger av de aktuelle lovene.

Annet, fjerde og femte ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Bestemmelsen er omtalt i ovenfor i kapittel 4.7 og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-6 Filial av utenlandske finansforetak som ikke er omfattet av §§ 5-2 og 5-3

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 6-6. Det vises til omtale i kapittel 4.7 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-7 Virksomhet i filial av andre utenlandske finansforetak

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 6-7. Det vises til omtale i kapittel 4.7 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-8 Representasjonskontor for utenlandsk finansforetak

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 6-8. Det vises til omtale i kapittel 4.7 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.6.

Til § 5-9 Megling til utenlandsk forsikringsforetak

Det er i en viss utstrekning adgang til å megle skadeforsikring i næringsvirksomhet til skadeforsikringsselskap med hovedsete i stat utenfor EØS, jf forsikringsvirksomhetsloven § 2-4 annet ledd og forsikringsformidlingsloven § 5-3 annet ledd. *Paragrafen* innebærer at det aktuelle utenlandske skadeforsikringsselskapet får adgang til å yte de tjenestene det har påtatt seg på denne måten.

13.6 Kapittel 6. Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak

Til § 6-1 Erverv av eierandeler i finansforetak mv.

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-1, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-2.

Paragrafen er omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.2.

Til § 6-2 Saksbehandlingsregler

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-2, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Paragrafen viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 2-3.

Etter *annet ledd* skal melding etter bestemmelsen inneholde de opplysninger som vil være av betydning ved vurderingen av om tillatelse skal gis. Departementet kan fastsette det nærmere innholdet av meldingen i forskrift gitt i medhold av § 6-1 sjette ledd.

Tredje ledd stiller krav om at spørsmålet om det skal gis tillatelse etter § 6-1 annet ledd, skal avgjøres innen en periode på 60 arbeidsdager, regnet fra det tidspunkt Finanstilsynet har bekreftet å ha mottatt meldingen. Har departementet eller Finanstilsynet før det er gått 50 arbeidsdager fremsatt skriftlig krav om ytterligere opplysninger, avbrytes fristen inntil svaret fra erververen er mottatt, men ikke i mer enn 20 arbeidsdager hvis erververen er undergitt tilsyn i eller er hjemmehørende i en EØS-stat. Andre krav om ytterligere opplysninger enn det som er nevnt i paragrafen, er uten virkning for lengden av vurderingsperioden. Dersom fristen for avgjørelse nærmer seg, og erververen ikke har gitt ytterligere opplysninger, vil konsekvensen være at departementet vil kunne avslå. Dersom erververen ikke er undergitt tilsyn i eller er hjemmehørende i en EØS-stat, gjelder ikke tidsfristene som nevnt i tredje ledd annet punktum.

Paragrafen er omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.2.

Til § 6-3 Egnethetsvurdering mv.

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-3, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-4.

Paragrafen er omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.2.

Til § 6-4 Tillatelse til erverv av kvalifisert eierandel

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-4, men med enkelte redaksjonelle endringer. Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-5.

Bestemmelsen om tilbakekall i *femte ledd*, er ikke ment å være uttømmende. Tillatelser kan også tilbakekalles etter alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Paragrafen er omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.2.

Til § 6-5 Konsolidering av eierandeler

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-5, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-6.

Paragrafen er omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.2.

13.7 Kapittel 7. Etablering av finansforetak

Til § 7-1 Organisasjonsform for banker

Paragrafen svarer til utkastet § 7-1, med en redaksjonell endring i *første ledd*. En sparebank er en bank hvor stifterne eller andre ikke har rett til utbytte av virksomheten utover eventuell forrentning av egenkapitalbevis. Sparebanker må oppfylle kravene til generalforsamling i § 8-2.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.2.

Til § 7-2 Organisasjonsform for forsikringsforetak

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-2, men med enkelte redaksjonelle endringer i *tredje og fjerde ledd*. I *annet ledd* er det et forbehold for at det i særskilte lover kan åpnes for at bestemte typer forsikringsforetak organiseres i annen foretaksform. Begrepet «selveiende institusjon», jf. *tredje ledd* er en videreføring av gjeldende rett, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-1 første ledd.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.2.

Til § 7-3 Organisasjonsform for andre finansforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 7-3, men med enkelte redaksjonelle endringer. Kredittforetak og finansieringsforetak som er organisert som samvirkeforetak kalles heretter for «samvirkeforetak av låntakere».

Tredje ledd annet punktum svarer til § 3-8 tredje ledd i Banklovkomisjonens utkast. For holdingforetak som er organisert i aksjeselskapsform, gjelder reglene i aksjeloven eller allmennaksjeloven, jf. § 7-4.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.2.

Til § 7-4 Forholdet til aksjelovgivningen og samvirkelova

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-4. Det vises til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.2.

Til § 7-5 Krav til stifterne

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-5. Kravene til å angi foretakets selskapsform, jf. Banklovkomisjonens utkast til fjerde ledd, følger allerede av foretaksnavneloven § 2-2, og er derfor ikke foreslått tatt med i forslaget. Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.3.

Til § 7-6 Stiftelse av finansforetak som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-6, men med en presisering i *første ledd første og nytt annet punktum* av at det er stiftelsesreglene i hhv. aksjeloven og allmennaksjeloven som kommer til anvendelse.

Etter *første ledd tredje punktum* kan det fastsettes i vedtektene at valg av styremedlemmer skal forberedes av en valgkomité, jf. også § 8-4. Det følger av § 7-8 første ledd bokstav f at vedtektene skal inneholde regler for valg av styremedlemmer. Videre følger det av § 7-10 at foretakets vedtekter må være godkjent av departementet. Departementet kan også gi nærmere regler om innholdet i vedtektene, herunder om regler for valg av styremedlemmer, jf. § 7-10 annet ledd.

Minstekravet til startkapital, jf. *annet ledd*, følger av § 3-4.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.3.

Til § 7-7 Stiftelse av finansforetak som ikke skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-7 med en redaksjonell endring i nytt tredje ledd, som svarer til første ledd bokstav b annet punktum i utkastet. Minstekravet til startkapital følger av § 3-4.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.3.

Til § 7-8 Vedtekter for finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 7-8, og stiller minstekrav til hva vedtektene for et finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form skal inneholde. Vedtektene til foretaket, samt senere vedtektsendringer, må være godkjent av departementet, jf. § 7-10 første ledd. Departementet kan også gi nærmere regler om innholdet i vedtektene, jf. § 7-10 annet ledd.

Etter første ledd bokstav d skal vedtektene angi størrelsen på foretakets grunnfond. Dette vil for det første gjelde alle sparebanker. Videre kan samvirkeforetak ha andelsinnskudd, jf. samvirke-lova § 10, og etter § 10-1 i loven her regnes slik andelskapital som grunnfond. Det er ikke aktuelt at samvirkeforetak kan være finansforetak uten å ha slik kapital. Tilsvarende gjelder for pensjonsforetak.

Etter første ledd bokstav e skal vedtektene angi sammensetningen av generalforsamlingen, mv. Generalforsamlingen i et finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form må være sammensatt i tråd med § 8-2 og eventuelle forskrifter fastsatt i medhold av den bestemmelsen. For pensjonskasse som ikke har generalforsamling, skal det i vedtektene angis hvem som utøver kompetanse som ellers ligger til generalforsamlingen, jf. § 8-1 første ledd. Det kan også fastsettes et annet navn på generalforsamlingen, jf. § 8-1 tredje ledd. Vedtektene kan også fastsette nærmere regler om foretakets eventuelle foretaksforsamling, jf. § 8-15.

I første ledd bokstav f er det presisert at vedtektene må inneholde både laveste og høyeste antall av styremedlemmer. Det er ikke tilstrekkelig bare

å angi enten maksimum eller minimum. Dette er i samsvar med aksjeloven § 2-3 første ledd nr. 7 og allmennaksjeloven § 2-2 første ledd nr. 8. Styret må i alle tilfelle oppfylle kravene i kapittel 8 annet avsnitt. Det kan også fastsettes i vedtektene at valg av styremedlemmer skal forberedes av en valgkomité, jf. § 7-6 første ledd annet punktum.

Første ledd bokstav g stiller krav om at vedtektene må angi om foretaket har adgang til å utstede omsettelige egenkapitalbevis etter reglene i §§ 10-9 til 10-24. Hvis foretaket har utstedt egenkapitalbevis, må vedtektene inneholde bestemmelser som gir eierne av egenkapitalbevis rett til enten selv eller ved valgte representanter å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen, jf. § 10-11.

Første ledd bokstav h om at vedtektene må angi hvordan overskudd skal anvendes og underskudd skal dekkes, gjelder for alle finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, selv om det er gitt regler i loven om dette for foretak med eierandelskapital. For slike foretak kan vedtektene gjengi, presisere eller henvise til loven. Med overskudd og underskudd menes i denne bestemmelsen over-/underskudd etter resultatregnskapet.

I første ledd bokstav i er det gjort enkelte språklige justeringer sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast.

Kravet i tredje ledd til at vedtektene i en kredittforening skal inneholde reglene for medlemskap mv., gjelder også for samvirkeforetak av låntakere, selv om det er gitt regler i samvirke-lova om medlemskap, medlemsinnskudd og medlemmenes innbyrdes ansvar.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.3.

Til § 7-9 Innbetaling, registrering mv. for foretak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-9, og fastsetter at reglene om stiftelse av foretaket, og tegning og innbetaling av tilskudd til foretakets grunnfondskapital i allmennaksjeloven gjelder tilsvarende, jf. første ledd. Etter annet ledd anses foretaket som stiftet når alle stifterne har undertegnet stiftelsesdokumentet.

Tredje ledd første punktum stiller krav om at tilskuddene til foretakets grunnfond må være innbetalt før meldingen til Foretaksregisteret sendes. Dette innebærer at manglende innbetaling er til hinder for registrering, og dermed noe som Fore-

taksregisteret skal kontrollere. Foretaksregisteret registrerer i dag ikke noen opplysninger om grunnfond, og krever dermed ikke noen dokumentasjon av opplysninger om grunnfond i forbindelse med registrering. For at Foretaksregisteret skal kunne kontrollere innbetalingen presiseres det i *tredje ledd annet punktum* at Foretaksregisteret kan kreve bekreftelse fra revisor på at tilskuddene til grunnfond er innbetalt. Videre følger det av *tredje ledd tredje punktum* at allmennaksjelovens bestemmelser om melding til foretaksregisteret i kapittel 2 avsnitt 3 gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Meldefristen etter allmennaksjeloven § 2-18 tredje ledd regnes fra tillatelse er gitt, jf. § 7-11 første ledd.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.3.

Til § 7-10 Godkjennelse av vedtekter

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-10, med en lovteknisk endring i *første ledd*. Kompetansen til å godkjenne vedtekter og vedtektsendringer er lagt til departementet, men departementet kan velge å delegerer kompetansen, for eksempel til Finanstilsynet. Etter *annet ledd* kan departementet gi nærmere regler om innholdet av vedtektene og om godkjenning av vedtekter i forskrift. Det vises for øvrig til § 7-8 om hva vedtektene minst må inneholde, og til § 7-6 om at det kan fastsettes i vedtektene at valg av styremedlemmer skal forberedes av en valgkomité.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.4.

Til § 7-11 Registrering av konsesjon

Paragrafen er på bakgrunn av merknader i høringen noe omarbeidet sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast § 7-11. Foretaksregisterets kontroll av om et foretak oppfylder vilkårene for registrering, skjer i forbindelse med registreringen. I *første ledd første punktum* videreføres og kodifiseres derfor gjeldende praksis for registrering av finansforetak, som innebærer at tillatelse må være på plass før foretaket kan bli registrert. Ved å videreføre dagens system med at tillatelse er et vilkår for registrering i Foretaksregisteret vil det ikke være noe behov for egne regler om oppfølging av manglende melding om tillatelse.

Det følger blant annet av allmennaksjeloven at det er en frist på tre måneder på å melde foretak

for registrering i Foretaksregisteret regnet fra selskapet er stiftet. I de tilfellene hvor foretaket er stiftet, men venter på Finanstilsynets saksbehandling, er det derfor mulig at melding til Foretaksregisteret blir sendt inn etter fristen i aksjeloven, jf. allmennaksjeloven § 2-18 første ledd. For å unngå at foretaket nektes registrering og må stiftes på nytt, er det fastsatt i *første ledd annet punktum* at meldefristen gjelder fra tillatelsen er gitt. I *første ledd tredje punktum* presiseres det at virkningene av å oversitte fristen er at foretaket må stiftes på nytt. Dette følger også av allmennaksjeloven § 2-18, som gjelder tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, jf. § 7-9 tredje ledd.

Foretaksregisteret skal foreta en formalkontroll for å kontrollere at foretaket har tillatelse etter § 3-2 og at foretakets vedtekter er godkjent etter § 7-10, jf. *annet ledd*. Dette gjelder for alle finansforetak. Det Foretaksregisteret skal kontrollere, er om foretaket etter første ledd har sendt inn dokumentasjon på at tillatelse er gitt og at vedtektene er godkjent. Hvorvidt tillatelse er gitt eller ikke, vil imidlertid ikke være en egen opplysning som går frem av registeret. Denne opplysningen vil i stedet fremgå av Finanstilsynets konsesjonsregister.

Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.2.4 ovenfor.

Til § 7-12 Forhøyelse av grunnfondet

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 7-12. Henvisningene i *annet ledd* er endret pga. annen plassering av de aktuelle bestemmelsene i lovforslaget, men Banklovkomisjonens utkast videreføres materielt sett.

Det vises til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.2.4.

13.8 Kapittel 8. Generalforsamling, styrings- og kontrollorganer mv.

Til § 8-1 Øverste myndighet

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 8-1, men er redaksjonelt noe omarbeidet, slik at den strukturelt er blitt samordnet med øvrige bestemmelser i kapittel 8.

Første ledd første punktum slår fast hovedregelen om at finansforetak skal ha generalforsamling. Generalforsamlingen er finansforetakets øverste myndighet, jf. *annet punktum*. For samvirkeforetak av låntakere er det imidlertid årsmøtet etter

samvirkelova som er foretakets øverste myndighet, jf. *tredje punktum*. Dette innebærer at årsmøtet utøver den kompetansen som etter loven her er lagt til finansforetakets generalforsamling. Departementet kan imidlertid i forskrift fastsette nærmere regler om valg til, og sammensetning av, årsmøte i samvirkeforetak av låntakere, herunder gjøre unntak fra reglene i samvirkelova, jf. § 8-2 tredje ledd.

I *første ledd fjerde punktum* er det åpnet for at pensjonskasser kan unnlate å ha generalforsamling med mindre annet følger av vedtekter eller konsesjonsvilkår. I så fall må vedtektene angi hvem som utøver den kompetansen som loven her legger til generalforsamlingen, jf. *femte punktum*. Dette gjelder blant annet hvem som velger revisor og godkjenner revisors godtgjørelse. Foretak som etablerer pensjonskasser velger normalt at pensjonskassen ikke skal ha generalforsamling.

I finansforetak med flere enn 200 ansatte kan det avtales mellom foretaket og et flertall av de ansatte eller fagforeninger som omfatter minst to tredeler av de ansatte, at foretaket skal ha foretaksforsamling etter nærmere regler fastsatt i vedtektene, jf. § 8-15. Foretaksforsamlingen har de oppgaver som påligger en bedriftsforsamling etter aksjelovgivningen, med mindre foretakets vedtekter gir foretaksforsamlingen en videre kompetanse.

Det følger av *annet ledd* at hhv. allmennaksjelovens og aksjelovens regler om generalforsamling kommer til anvendelse for generalforsamlingen for finansforetak som er organisert i aksjeselskaps form. Tingrettens kompetanse til å innkalle til generalforsamling dersom styret eller bedriftsforsamlingen unnlater å gjøre dette, er imidlertid lagt til Finanstilsynet, jf. henvisningen til asl./asal. § 5-9 annet ledd i *annet punktum*. Det samme gjelder kompetansen til å utpeke den som skal åpne generalforsamlingen etter asl./asal. § 5-12 annet ledd, beslutte granskning etter asl./asal. § 5-25 annet ledd og til å innkalle til generalforsamling til behandling av granskningsberetningen, jf. asl./asal. § 5-28 annet ledd.

Tredje ledd svarer til fjerde ledd i Banklovkommissjonens utkast. Bestemmelsen legger til rette for at for eksempel sparebanker kan videreføre navnet «forstanderskap» på øverste organ i sparebanken.

Er det avtalt at foretaket skal ha foretaksforsamling, vil også bestemmelsen om foretaksforsamling i § 8-15 komme til anvendelse.

Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.4.4 ovenfor.

Til § 8-2 Generalforsamling i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 8-2, men er redaksjonelt noe omarbeidet. Hovedregelen etter *første ledd* er at medlemmene som velges til generalforsamlingen i et finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form skal representere kunder og andre interessegrupper. Banklovkommissjonens utkast til tredje ledd er ikke fulgt opp, men endringen har ikke materiell betydning. Det følger av lovforslaget § 10-11 at finansforetak som har utstedt eierandelskapital skal vedtektsfeste representasjonsrett eller møterett i generalforsamlingen for eierne av egenkapitalbevisene. Krav om at vedtektene skal angi sammensetningen av generalforsamlingen følger av lovforslaget § 7-8 første ledd bokstav e. Unntak fra plikten til å ha generalforsamling for samvirkeforetak og pensjonskasser følger av § 8-1 første ledd. *Tredje ledd* gir hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om valg til generalforsamlingen og om valg til og sammensetning av årsmøte i samvirkeforetak av låntakere.

Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.4.4 ovenfor.

Til § 8-3 Møter og vedtak i generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 8-3, og fastsetter at allmennaksjelovens bestemmelser om generalforsamling i hovedsak gjelder tilsvarende så langt de passer for møter og vedtak i generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Det bør imidlertid være en viss adgang til å vedtektsfeste ordninger som avviker noe fra de nevnte bestemmelsene i allmennaksjeloven. Det kan for eksempel være aktuelt å ha en ordning med varamedlemmer til generalforsamling (forstanderskap) i sparebank, i stedet for en møterett ved fullmektig, jf. allmennaksjeloven § 5-2.

På samme måte som for finansforetak organisert i aksjeselskaps form, er kompetansen til å innkalle til generalforsamling dersom styret eller bedriftsforsamlingen unnlater å gjøre dette, lagt til Finanstilsynet, jf. henvisningen til asal. § 5-9 annet ledd i *femte ledd*. Det samme gjelder kompetansen til å utpeke den som skal åpne generalforsamlingen etter asal. § 5-12 annet ledd, beslutte granskning etter asal. § 5-25 annet ledd og til å innkalle til generalforsamling til behandling av granskningsberetningen, jf. asal. § 5-28 annet ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.2.

Til § 8-4 Styrets sammensetning mv.

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 8-4, og fastsetter krav til styret i finansforetak, og gjelder for alle finansforetak. *Tredje til femte ledd* svarer til Banklovkommissjonens utkast § 8-4.

Etter *første ledd første punktum* skal foretaket ha et allsidig sammensatt styre bestående av minst fem medlemmer, men departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra minstekravet, jf. *sjette ledd*. Dette kan være aktuelt for små finansforetak, som for eksempel mindre epengeforetak og betalingsforetak eller for pensjonskasser med liten forvaltningskapital. Kravet om minst fem medlemmer gjelder heller ikke for finansforetak som er datterforetak i finanskonsern. For slike finansforetak er det gitt egne regler i § 8-5. I § 8-5 er det også gjort unntak fra forbudet mot at styreleder er ansatt i annet foretak i samme konsern, slik at ansatte i morselskapet kan være styreleder i datterforetaket. Styremedlemmene må i tillegg oppfylle vilkårene i §§ 9-1 og 9-2.

I foretak som skal ha revisjonsutvalg, jf. § 8-18, må minst ett av styrets uavhengige medlemmer ha nødvendige kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon, jf. § 8-20 og § 3-5.

Etter *annet ledd annet punktum* kan departementet fastsette krav om at finansforetak skal ha valgkomité, herunder kriterier for hvilke foretak som skal ha valgkomité. Det følger av CRD IV artikkel 88 nr. 2 at foretak som er «significant in terms of their size, internal organisation and the nature, scope and complexity of their activities» skal ha valgkomité. Valgkomitéen skal etter CRD IV bestå av styremedlemmer som ikke utfører noen ledelsesoppgaver i foretaket. Solvens II-direktivet inneholder ikke bestemmelser om valgkomité, men stiller generelt krav om at «system of governance» må være proporsjonalt «to the nature, scope and complexity of the operations (...)».

Fjerde ledd gjelder ikke datterforetak i finanskonsern dersom de ansatte er representert i morselskapets styre, jf. § 8-5 første ledd annet punktum.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-5 Styret i finansforetak som er datterforetak i finanskonsern

Hovedregelen i § 8-4 om styrets sammensetning gjelder i utgangspunktet også for finansforetak som er datterforetak i finanskonsern. *Paragrafen* her, som i hovedsak svarer til Banklovkommissjonens utkast § 8-5, inneholder enkelte unntak for datterforetak.

Annet ledd svarer materielt til Banklovkommissjonens utkast, men har fått en noe annen utforming. I *annet punktum* er det åpnet for at ansatte i et morselskap kan være styreleder i datterforetaket. Dette er et unntak fra det generelle forbudet i § 8-4 første ledd mot styreleder er ansatt i foretaket eller i et foretak i samme konsern. Tilsvarende regel for samarbeidende grupper følger av § 9-1 fjerde ledd.

Bestemmelsene i *tredje ledd* om at styreleder i morselskap ikke kan være medlem av styret i et datterforetak i konsernet uten samtykke fra Finanstilsynet gjelder for alle foretak i rett nedadgående linje fra morselskapet.

Ved endringer i styrets sammensetning skal foretaket sende melding til Finanstilsynet, jf. § 8-9, som har ansvaret for kontrollere at endringene i styrets sammensetning er i tråd med bestemmelsen her.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-6 Styrets oppgaver og tilsynsansvar

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 8-6 og fastsetter oppgavene til styret i et finansforetak. *Paragrafen* gjelder for alle finansforetak, uavhengig av hvordan foretaket er organisert, og kommer i tillegg til aksjelovgivningens regler om styrets oppgaver, jf. § 8-7.

Etter *første ledd* hører forvaltningen av foretaket under styret, og styret skal sørge for forsvarlig organisering av selskapet. Dette innebærer også at styret skal påse at kravene i kapittel 13 til organisering av foretaket og til etablering av forsvarlige styrings- og kontrollsystemer, blir etterkommet. Med kontrollsystemer menes også internrevisjon.

Etter *annet ledd* skal styret fastsette planer og budsjetter for foretakets virksomhet. Styret har også en plikt til å fastsette retningslinjer for virksomheten, i motsetning til aksjelovgivningens regler, som bare gir en adgang til dette. Styret må også sørge for at foretaket har retningslinjer om ansattes og tillitsvalgtes taushetsplikt for opplys-

ninger om foretaket og dets virksomhet, jf. § 9-7. Retningslinjene bør gjelde opplysninger som ansatte, tillitsvalgte og enhver annen som utfører oppdrag for foretaket, blir kjent med under utførelsen av sitt arbeid eller verv for foretaket. Det er naturlig at disse retningslinjene blant annet tar stilling til i hvilken grad ansattrepresentanter i styret kan diskutere saker med dem de representerer. Ansatte og tillitsvalgte vil også være underlagt andre regler om håndtering av informasjon, blant annet reglene i verdipapirloven om håndtering av markedssensitiv informasjon.

Tredje ledd stiller krav om at styret holder seg godt orientert om foretakets økonomiske stilling, jf. også allmennaksjeloven § 6-12 tredje ledd. Styret skal minst én gang hvert kvartal ha møte med revisor uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede, med mindre annet fastsettes i instruks for styret. Regler om styreinstruks følger av allmennaksjeloven § 6-23, som også gjelder for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, jf. § 8-7 annet ledd.

Fjerde ledd første punktum om styrets plikt til å føre tilsyn med daglig ledelse svarer til allmennaksjeloven § 6-13 første ledd. Etter *annet punktum* skal styret fastsette instruks for den daglige ledelse. Dette er noe strengere enn allmennaksjeloven § 6-13 annet ledd, hvor regelen om instruks for daglig leder er en kan-regel. Daglig leder skal etter § 8-12 første ledd regelmessig gi styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Styret har imidlertid en selvstendig plikt til å sørge for at daglig leder faktisk gir styret den underretningen styret skal ha.

Femte ledd svarer til allmennaksjeloven § 6-12 fjerde ledd.

I tillegg til styrets oppgaver etter denne paragrafen og etter § 8-7, skal styret også skal overvåke og styre finansforetaks samlede risiko og jevnlig vurdere om finansforetakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten, jf. § 13-6 fjerde ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-7 Forholdet til reglene om styrets oppgaver i aksjelovgivningen

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 8-7 og angir forholdet til aksjelovens og allmennaksjelovens bestemmelser om styrets oppgaver. De oppgavene til styret som føl-

ger av asal. § 6-12 første til fjerde ledd samt § 6-13 første og annet ledd gjelder også for finansforetak etter § 8-6, men er noe strengere. For øvrig følger det av § 7-4 (om at aksjelovgivningen gjelder hvis ikke annet er fastsatt) at aksjelovgivningen gjelder for finansforetak i aksjeselskaps form, jf. *første ledd*. Dette innebærer blant annet at også § 6-13 tredje ledd gjelder for finansforetak i aksjeselskapsform, selv om denne ikke er gjentatt i loven her.

Styrets handleplikt ved tap av egenkapital, jf. asal./asl. § 3-5, gjelder imidlertid ikke for finansforetak, ettersom kapitalkravene for finansforetak er utformet på en annen måte, jf. kapittel 14 i loven.

Etter *annet ledd* gjelder allmennaksjelovens regler om styrets oppgaver også for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form. Dette er i tråd med § 7-4 annet ledd om at aksjelovgivningens bestemmelser gjelder for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form i den utstrekning det følger av loven selv.

I tillegg til § 8-6 samt allmennaksjelovens regler om styrets oppgaver er det også regler av betydning for styremedlemmene i kapittel 9, som gjelder for tillitsvalgte og ansatte i finansforetak. Kapittel 9 har blant annet regler om inhabilitet og om adgangen til å ha verv i, eller motta godtgjørelse fra, andre foretak mv. Særlig viktig for styret er § 9-5 om inhabilitet ved behandling av saker i styret. Denne bestemmelsen viser til og modifierer allmennaksjeloven § 6-27, og derfor er det ikke vist til § 6-27 i paragrafen her. Regler om godtgjørelse fra andre enn selskapet er gitt i § 9-4 og derfor er det ikke henvist til allmennaksjeloven § 6-17.

Det vises ikke til asal. § 6-16a om erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i denne bestemmelsen, ettersom det er et eget kapittel om godtgjørelsesordninger i loven her, jf. kapittel 15. Det er fastsatt i § 15-6 at asal. § 6-16a også gjelder for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Allmennaksjeloven § 6-18 om at gjeldsforhandling eller konkursbehandling for selskapet kan bare fremsettes av styret gjelder bare for foretak som ikke er underlagt reglene om offentlig administrasjon etter kapittel 21 avsnitt II, jf. § 21-7.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-8 Avtaler med eiere av egenkapitalbevis og medlemmer av foretakets ledelse

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-8. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-9 Endringer i styrets sammensetning

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 8-9 og stiller krav om at finansforetak melder endringer i styrets sammensetning til Finanstilsynet, jf. *første ledd*. Alle former for endringer i styrets sammensetning omfattes av meldeplikten, herunder utskifting av varamedlemmer og observatører, valg av nye styremedlemmer, varamedlemmer eller observatører, eller at styremedlemmer, varamedlemmer eller observatører fratrer uten oppnevning eller valg av nye personer.

Etter *tredje ledd* kan Finanstilsynet gi pålegg om endringer i styrets sammensetning dersom enkelte styremedlemmer ikke oppfyller egnetskravene i § 3-5. Adgangen til pålegg om endringer er uavhengig av om endringen er iverksatt eller ikke. Finanstilsynet kan for eksempel pålegge at endringer ikke skal iverksettes, men kan også pålegge krav om reversering av generalforsamlingens valgbeslutning, eller nyvalg mv., dersom endringene er iverksatt.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.3.

Til § 8-10 Daglig ledelse

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-10, men med en mindre språklig endring i *fjerde ledd*. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.4.

Til § 8-11 Daglig leders oppgaver

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-11, men med en mindre språklig endring i *fjerde ledd*. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.4.

Til § 8-12 Daglig leders plikter overfor styret

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 8-12. Daglig leders rapporterings-

plikt etter *første ledd* gjelder for alle finansforetak, men omfanget av underretningen må tilpasses størrelsen på foretaket, jf. Banklovkomisjonens omtale i spesialmerknaden til paragrafen. Paragrafen svarer til asal. § 6-15.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.4.

Til § 8-13 Direksjon

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-13, og åpner for at den daglige ledelsen av et finansforetak kan utøves av et kollektivt organ. Det er gjort enkelte redaksjonelle endringer i bestemmelsen sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast, men innholdet er materielt sett det samme.

Virkningene av at foretaket har en direksjon, er at det er direksjonen som sådan som har de oppgavene og pliktene som påligger den daglige ledelse etter §§ 8-11 og 8-12, jf. *annet ledd*. Direksjonen kan dele arbeidsoppgavene mellom seg, og reglene for fordeling av arbeidsoppgaver skal forelegges styret for godkjenning, jf. *annet ledd annet punktum*. Direksjonen kan delegere myndighet til å treffe avgjørelser i bestemte saker eller grupper av saker innenfor sitt ansvarsområde til enkeltmedlemmer av direksjonen, jf. *annet ledd tredje punktum*. I tråd med vanlige delegasjonsprinsipper kan direksjonen herunder fastsette regler om når slike saker likevel skal forelegges direksjonen til avgjørelse.

Etter *første ledd tredje punktum* representerer direksjonens leder selskapet utad. Hvert enkelt av direksjonens medlemmer, og det kollektive organet som sådan, har de rettigheter og plikter som følger av § 8-10 annet ledd om deltakelse i styrebehandling av saker, jf. *fjerde punktum*.

Som direksjonens beslutning gjelder det flertallet har stemt for, jf. *tredje ledd*. Ved stemmelikhet regnes det direksjonens leder har stemt for som direksjonens beslutning. Minst halvparten av direksjonens medlemmer må delta i beslutningen. Direksjonen kan fatte beslutninger både i møte og på annen måte, på samme måte som for styrebehandling av saker, jf. henvisningen til asal. § 6-19 første ledd første punktum i fjerde ledd. Dersom beslutningen skal fattes på annen måte enn i møte, må alle direksjonens medlemmer gis adgang til å delta i beslutningen. Det bør bare unntaksvis være aktuelt å fatte beslutninger på annen måte enn i møte uten at alle direksjonens medlemmer deltar.

Fjerde ledd om saksbehandling og møteprotokoller gjelder tilsvarende så langt den passer for beslutninger som ikke fattes i møter.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.4.

Til § 8-14 Endringer i daglig ledelse

Første ledd svarer til Banklovkommisjonens utkast § 8-14, men med enkelte redaksjonelle og språklige endringer. Det vises til Banklovkommisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.4.

Etter *annet ledd* kan departementet fastsette forskrift om innholdet i slik melding. Det vil for eksempel kunne være aktuelt å stille krav om at det må fremgå av meldingen om endringen i den daglige ledelsen skyldes at egnethetsvilkårene ikke lenger er oppfylt.

Til § 8-15 Foretaksforsamling

Paragrafen svarer til Banklovkommisjonens utkast § 8-15. Det vises til Banklovkommisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-16 Internrevisjon

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast § 8-16, men med enkelte endringer basert på høringsinnspill fra Internrevisorforeningen. *Første ledd* fastsetter at et finansforetak skal ha internrevisjon. Internrevisjonen må være ansvarlig organisert og ha ansvar for å kontrollere at foretaket er organisert og drives på en ansvarlig måte i samsvar med gjeldende krav til virksomheten som følger av denne og andre lover. Etter § 13-1 skal foretaket blant annet ha klar organisasjonsstruktur, klar ansvarsfordeling, klare, hensiktsmessige og effektive styrings- og kontrollordninger, hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for og retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåking og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordning. Det er internrevisjonens oppgave å kontrollere at disse kravene er oppfylt og at styrings- og kontrollordningene mv. er tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket. Internrevisjonen rapporterer til styret og daglig leder om forhold som vurderes som utilfredsstillende.

Annet ledd svarer til forskrift 22. september 2008 nr. 1080 om risikostyring og interkontroll § 9 annet ledd. Etter *annet ledd første punktum* skal styret organisere og fastsette retningslinjer for internrevisjonen, jf. første ledd første og annet punktum i Banklovkommisjonens utkast. Etter *annet ledd annet punktum* tilligger det styret å ansette og avskjedige leder av internrevisjonen og å fastsette dennes betingelser. *Annet ledd tredje punktum* fastsetter at internrevisjonen minst én gang i året skal avgi rapport til styret om risikostyringen og internkontrollen samt sin virksomhet. Finanstilsynet kan i forskrift fastsette ytterligere regler om organisering og gjennomføring av internrevisjonen i finansforetak, jf. *fjerde ledd*. Finanstilsynet kan også gjøre unntak fra kravet om internrevisjon for bestemte grupper av finansforetak.

Etter *tredje ledd* kan styret i holdingforetaket eller annet morselskap i finanskonsernet fastsette retningslinjer for fordelingen av arbeidsoppgavene mellom internrevisjonen i morselskapet og internrevisjonen i det enkelte foretak, jf. § 18-1 tredje ledd. Etter § 18-1 tredje ledd skal internrevisjonen i morselskapet se til at internrevisjon som omfatter den samlede virksomhet i finanskonsernet, er organisert og blir gjennomført på en ansvarlig måte.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-17 Revisor

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast § 8-17. Etter *første ledd første punktum* har alle finansforetak revisjonsplikt. Revisor må være registrert eller statsautorisert. Bestemmelsen viderefører sparebankloven § 34 første ledd. For de fleste finansforetak vil plikten uansett følge av revisorloven § 2-2, men det kan tenkes tilfeller der finansforetak ville ha kommet inn under et av unntakene uten denne presiseringen. Det er generalforsamlingen som skal velge revisor og godkjenne deres godtgjørelse, jf. *annet punktum*. Pensjonskasser uten generalforsamling må vedtektsfeste hvem som velger revisor og fastsetter, dennes godtgjørelse, jf. § 8-1 første ledd siste punktum. I samvirkeforetak er det årsmøtet som velger revisor og fastsetter godtgjørelse, jf. samvirkelova § 97. Etter *tredje punktum* skal foretak som har revisjonsutvalg etter § 8-18 innhente uttalelse fra revisjonsutvalget før foretaket velger revisor.

Revisor skal, som i alle sine oppdrag, utføre sitt arbeid i samsvar med reglene i revisorlovgivningen. Finanstilsynet kan imidlertid fastsette særlige regler om revisors arbeidsoppgaver i finansforetak, jf. *annet ledd*, ut fra de særlige hensyn som ligger til grunn for reguleringen av finansforetak. Finanstilsynet kan imidlertid ikke gi revisor arbeidsoppgaver som kan skape tvil om revisors uavhengighet og objektivitet overfor foretaket eller andre foretak i konsernet, jf. revisorloven kapittel 4.

Tredje ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Revisor plikter etter finanstilsynsloven § 3a å rapportere til Finanstilsynet ethvert forhold vedrørende virksomheten som denne får kjennskap til under utøvelsen av sin revisjonsvirksomhet som kan

1. innebære en overtredelse av bestemmelser som regulerer institusjonens virksomhet, dersom overtredelsen kan medføre tilbakekall av institusjonens tillatelse til å drive virksomhet,
2. skade den fortsatte drift av institusjonen, eller
3. medføre at regnskapene ikke godkjennes eller at det tas forbehold.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-18 Plikt til å ha revisjonsutvalg

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 8-18. Alle banker, kredittforetak og forsikringsforetak har plikt til å ha revisjonsutvalg, jf. *første ledd første punktum*. Det samme gjelder finansieringsforetak som er allmennaksjeselskaper (som har notert aksjene på et regulert marked) eller som har utstedt obligasjoner. Også holdingforetak, jf. § 17-3, i konsern hvor slike finansforetak (bank, kredittforetak, forsikringsforetak og de nevnte finansieringsforetakene) inngår, har plikt til å ha revisjonsutvalg, jf. *annet punktum*.

I *annet ledd* er det gjort unntak for heleide datforetak i finanskonsern dersom morselskapet har revisjonsutvalg, kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett, jf. §§ 11-5 flg. og finansieringsforetak som oppfyller alle tre vilkårene i bokstav c. *Bokstav c* gjennomfører revisjonsdirektivet artikkel 41 nr. 6 bokstav d.

Tredje ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-19 Revisjonsutvalgets oppgaver

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-19, og fastsetter hvilke oppgaver revisjonsutvalget har. Etter *annet ledd bokstav c* skal revisjonsutvalget blant annet avgi uttalelse om valg av revisor før generalforsamlingen velger revisor etter § 8-17 første ledd. Revisjonsutvalget har etter *bokstav e* også ansvar for å vurdere og overvåke at revisor oppfyller krav til uavhengighet og objektivitet overfor foretaket, jf. revisorloven kapittel 4.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-20 Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 8-20 med enkelte språklige endringer, og fastsetter reglene om valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning. Etter *første ledd første punktum* skal revisjonsutvalget velges blant styrets medlemmer, men bare blant de av styrets medlemmer som ikke er ansatte i foretaket og som inngår i den faktiske ledelsen. Begge vilkårene må være oppfylt for at et styremedlem ikke skal kunne være medlem av revisjonsutvalget. Dersom senere endringer i styremedlemmets arbeidsoppgaver medfører at medlemmet ikke lengre oppfyller vilkårene for å være medlem av revisjonsutvalget, må vedkommende tre ut av revisjonsutvalget.

Minst ett av medlemmene skal ikke være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern og ha kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon, jf. *annet ledd*. Dette innebærer at minst et uavhengig styremedlem må ha slike kvalifikasjoner, jf. merknaden til § 8-4. Det kan fastsettes i vedtektenes at hele styret skal fungere som revisjonsutvalg, jf. *tredje ledd*, styret må uansett oppfylle de krav som stilles til revisjonsutvalget i annet ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

Til § 8-21 Særlige undersøkelser

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 8-21, og gir på visse vilkår Finanstilsynet adgang til å kreve at foretaket engasjerer en (eller flere) annen en foretakets valgte revisor eller andre sakkyndige personer til å undersøke om foretaket oppfyller lovens krav til betryggende rutiner for risikostyring, internkontroll, eller for

finansiell rapportering til børs, autorisert markeds plass eller allmennheten. Det er foretaket selv som formelt engasjerer revisorene eller de sakkyndige personene, og som må betale kostnaden ved undersøkelsene.

Etter finanstilsynsloven § 2, jf. *første ledd annet punktum*, har foretaket og tillits- og tjenestemenn i foretaket samme opplysningsplikt overfor den engasjerte revisoren/sakkyndige som de har overfor Finanstilsynet etter finanstilsynsloven § 3 annet og tredje ledd. Som ledd i granskningen kan revisoren kreve bevisopptak ved domstolene etter domstolloven § 44. Revisoren har taushetsplikt som angitt i finanstilsynsloven § 7 femte ledd og må hvis ikke annet er fastsatt eller forutsatt ved oppnevningen, følge de regler som gjelder for styremedlemmer i Finanstilsynet.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 5.4 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.3.5.

13.9 Kapittel 9. Tillitsvalgte og ansatte

Til § 9-1 Verv eller stilling i annet finansforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 9-1, men med enkelte endringer. Etter *første ledd* kan medlem av styret i et finansforetak som hovedregel ikke samtidig være medlem av styret i et annet finansforetak. Etter *annet ledd* kan daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i et finansforetak som hovedregel ikke samtidig være medlem av styret i, eller inngå i den faktiske ledelsen av et annet finansforetak. Det er unntak fra regelen i første ledd om styremedlemmer og fra regelen i annet ledd om ledelsen når verv eller stilling i flere foretak må anses ubetenkelig. Relevante hensyn vil blant annet være hensynet til finansiell stabilitet, konkurransehensyn og hensynet til tilliten til finansforetakene. Begrepet «faktisk ledelse» er brukt flere steder både i denne loven og i andre lover på finansmarkedsområdet, jf. for eksempel verdipapirhandelloven § 9-9 som gjennomfører direktiv 2004/39/EF om markeder for finansielle instrumenter (MiFID) artikkel 9 nr. 1 første ledd. Både MiFID og CRD IV (direktiv 2013/36/EU) stiller krav om at det må være minst to personer som «effectively direct» virksomheten. Tilsvarende begrep brukes i forsikringsdirektivet Solvens II (direktiv 2009/138/EF) artikkel 42 om egnethetsvurdering av alle personer som «effectively run the undertaking». Det er dette begrepet som på norsk er oversatt til «faktisk ledelse».

Det følger av *tredje ledd* at tillitsvalgte eller ansatte i et finansforetak kan være ansatt i foretak i samme konsern eller medlem av styre i et annet foretak i konsernet. Styret som helhet må likevel oppfylle kravene i § 8-5 om at minst en firedel av styremedlemmene må være uavhengig. Bestemmelsen i *fjerde ledd* fastsetter samme regel for samarbeidende gruppe som omfattes av § 17-12, som den som gjelder for konsern, jf. § 8-5.

Forskriftshjemmelen i *femte ledd* svarer til Banklovkommissjonens utkast til fjerde ledd.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-2 Verv eller stilling i foretak med forretningsforbindelse med finansforetaket

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 9-2 med enkelte redaksjonelle endringer i *annet ledd*. Det vises til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-3 Deltakelse i næringsvirksomhet

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 9-3 med enkelte redaksjonelle endringer i *annet ledd*. Det vises til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-4 Godtgjørelse fra andre enn finansforetaket

Paragrafen regulerer godtgjørelse fra andre enn finansforetaket, og svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 9-4. *Første ledd* gjelder samme personkrets som nevnt i allmennaksjeloven § 6-17 første ledd, selv om formuleringen er noe annerledes her. Selv om personkretsen er den samme som i allmennaksjeloven, er forbudet mot å ta imot godtgjørelse videre etter denne bestemmelsen enn etter allmennaksjeloven § 6-17. Allmennaksjeloven § 6-17 gjelder bare godtgjørelse i forbindelse med rettshandler, mens forbudet etter paragrafen her gjelder all godtgjørelse i anledning arbeidet. Forbudet bør imidlertid ikke være til hinder for at det kan åpnes for mindre og minnelige gaver i tilknytning til spesielle begivenheter og høytider, så lenge dette er i samsvar med retningslinjer vedtatt av finansforetaket.

Etter *annet ledd* kan godtgjørelse som styremedlem, daglig leder og andre ansatte i et finansforetak ikke kan motta, heller ikke mottas av noen som vil være vedkommendes nærstående. Person-

kretsen er den samme som etter første ledd og dermed videre enn etter allmennaksjeloven § 6-17, jf. at også andre ansatte er omfattet. Reglene om nærstående i allmennaksjeloven § 1-5 gjelder tilsvarende.

Tredje ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

I *fjerde ledd* er det gjort noen språklige forenklinger sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast. Innholdet i bestemmelsen er det samme som i utkastet fra Banklovkomisjonen. Det ligger i forutsetningen om at styremedlemmer kan motta «mellommannsgodtgjørelse» at dette må være godtgjørelse for mellommannsoppdrag. Det er en forutsetning for at styremedlemmer kan motta denne typen godtgjørelse at styret i foretaket tillater dette og har fastsatt regler om slik virksomhet.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkomisjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-5 Inhabilitet

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast § 9-5 og fastsetter i *første ledd* at reglene om inhabilitet i allmennaksjeloven § 6-27 skal gjelde for styremedlemmer, daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelse av virksomheten i finansforetak. I tillegg omfattes personene i foretakets internrevisjon og godtgjørelsesutvalg, jf. *tredje ledd*. Personkretsen som omfattes av denne paragrafen er videre enn etter allmennaksjeloven § 6-27 ved at den også omfatter andre personer som inngår i den faktiske ledelsen, jf. at bestemmelsene allmennaksjeloven kun omfatter styremedlemmer og daglig leder. Revisjonsutvalget er ikke eksplisitt nevnt i paragrafen. Medlemmene av revisjonsutvalget velges blant styremedlemmene, og alle personene i revisjonsutvalget er dermed omfattet.

I *annet ledd* er det gjort enkelte redaksjonelle endringer sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast, men innholdet i bestemmelsen er det samme som etter utkastet.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkomisjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-6 Taushetsplikt om kundeforhold mv.

Paragrafen fastsetter ansatte og tillitsvalgtes taushetsplikt, og svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 9-7. Taushetsplikten er i *første ledd* formulert på samme måte som i forvaltnings-

loven § 13. Unntaket i *annet ledd* for utlevering av opplysninger til andre enn de som er «vedkommende» er formulert på samme måte som unntaket i forvaltningsloven § 13a første ledd nr. 1, jf. første ledd.

Skriftlig samtykke fra kunder og andre med krav på taushet kan innhentes der dette er påkrevet og saklig begrunnet, men kan ikke settes som standardvilkår for innvilgelse av lån, tegning av forsikring mv.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkomisjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-7 Taushetsplikt om finansforetaket

Paragrafen svarer i hovedsak til § 9-8 i Banklovkomisjonens utkast. *Første ledd* fastsetter at ansatte, tillitsvalgte og enhver annen som utfører oppdrag for foretaket, plikter å følge styrets retningslinjer om taushetsplikt for opplysninger om foretaket og dets virksomhet, jf. § 8-6 annet ledd.

Annet ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkomisjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.2.

Til § 9-8 Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte

Paragrafen svarer til forslaget til ny bestemmelse i finansieringsvirksomhetsloven § 5-4, som ble fremmet i Prop. 87 L (2013–2014), jf. omtale i kapittel 9 i nevnte proposisjon. Departementet viser til nærmere omtale av forslaget der.

Til § 9-9 Kreditt til ansatte og tillitsvalgte mv.

Paragrafen svarer til § 9-9 i Banklovkomisjonens utkast og fastsetter på hvilke vilkår et finansforetak kan gi kreditt til ansatte og tillitsvalgte. Etter *første ledd første punktum* kan et finansforetak gi lån til eller stille garanti for styremedlemmer når dette skjer på normale kundevilkår. Med normale kundevilkår menes kredittordninger som foretaket tilbyr sine øvrige personkunder. Dersom vedtektene i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap (jf. § 8-2) inneholder regler om leder av generalforsamling, bør vedtektene gjøre regelen i første ledd gjeldende også for generalforsamlingens leder. Dette kan eksempelvis være aktuelt for sparebanker som har forstanderskap etter gjeldende rett.

Etter *annet punktum* kan foretaket fastsette regler for finansiell bistand til sine ansatte, og gi lån og stille garantier i samsvar med dette. Dersom foretaket ikke har fastsatt slike regler, kan foretaket gi lån eller stille garantier på normale kundevilkår.

Annet og tredje ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Etter *fjerde ledd* gjelder første til tredje ledd tilsvarende overfor personlige nærstående, jf. asal. § 1-5 annet ledd. Dette omfatter både personer, jf. nr. 1 og 2 og selskaper som angitt i nr. 3.

Femte ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.3.

Til § 9-10 Kreditt til foretak hvor tillitsvalgte eller ansatte er ansvarlig deltaker eller styremedlem

Paragrafen svarer til § 9-10 i Banklovkommissjonens utkast og fastsetter restriksjoner i adgangen til å gi lån til eller stille garanti for foretak hvor tillitsvalgte eller ansatte er ansvarlig deltaker eller styremedlem. *Første ledd* stiller krav om at internrevisjonen eller revisor må bekrefte overfor styret eller daglig leder at lånet eller garantien vil være betryggende sikret. Videre følger det av *annet punktum* at Finanstilsynet i særlig tilfelle kan samtykke i at lån eller garanti gis til foretak hvor styremedlem deltar som styremedlem. Dersom vedtektene i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap (jf. § 8-2) inneholder regler om leder av generalforsamling, bør vedtektene fastsette at det samme skal gjelde for generalforsamlingens leder som for styremedlemmer. Dette kan for eksempel være aktuelt for foretak som har forstanderskap etter gjeldende rett.

Annet ledd fastsetter unntak fra forbudet i første ledd. Etter *bokstav e* er det gjort unntak for syndikerte lån og syndikerte garantier. Garantier og garantifasiliteter kan være syndikert på samme måte som lån, og bør derfor behandles likt i loven, jf. høringsmerknaden fra FNO.

Tredje og fjerde ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Det vises for øvrig til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.3.

Til § 9-11 Forholdet til aksjelovgivningen

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 9-11, og gjør unntak fra aksje- og all-

mennaksjelovens §§ 8-8 og 8-9 om kreditt til hhv. ansatte som er aksjeeier og tillitsvalgte for finansforetak organisert i aksjeselskaps form, ettersom det er fastsatt særlige regler om dette i loven her, jf. §§ 9-9 og 9-10.

Det vises til kapittel 7.2.4 ovenfor og til Banklovkommissjonens omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.4.3.

13.10 Kapittel 10. Egenkapital

Til § 10-1 Egenkapital

Kapittel 10 i loven er bygget opp på en mer overordnet måte enn Banklovkommissjonens utkast, og regulerer egenkapitalen i finansforetak jf. omtale i proposisjonen kapittel 6.4. I *første ledd* defineres egenkapital i finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. I slike foretak omfatter egenkapitalen kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som aksjekapital og overkurs samt egenkapital som er opptjent.

I *annet ledd* defineres egenkapitalen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, i hovedsak sparebanker, gjensidige forsikringsforetak og samvirkeforetak av låntakere. I slike foretak omfatter egenkapitalen kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som grunnfondskapital og eventuelt eierandelskapital, samt egenkapital som er opptjent. Departementet kan i forskrift fastsette om og på hvilke vilkår medlemsinnskudd kan regnes som egenkapital.

Etter *tredje ledd* kan departementet i forskrift fastsette regler om finansforetaks adgang til å opprette flere klasser av aksje- eller eierandelskapital. For finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, er det allerede regler om ulike klasser i aksjelovgivningen som kommer til anvendelse.

Til § 10-2 Eierbrøken i finansforetak som har utstedt egenkapitalbevis

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-1 annet til fjerde ledd, og fastsetter hvilken kapital som er tilordnet henholdsvis grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen.

Senere tilført avkastning eller overskudd tilføres grunnfondskapital og eierandelskapital i henhold til reglene i §§ 10-14 og 10-17.

Til § 10-3 Innbetaling av egenkapital

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-3, og svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 10-3. Ved utstedelse av egenkapitalbevis som helt eller delvis innbetales i annet enn penger, jf. annet eller tredje ledd, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4, 2-6 og 2-7 tilsvarende, jf. § 10-13 første ledd (som svarer til fjerde ledd i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-3 og Banklovkommissjonens utkast).

Etter *første ledd annet punktum* kan departementet i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om innbetaling i penger ved kapitalforhøyelse. Departementet legger til grunn at det særlig for kommuner ikke er uvanlig å styrke egenkapitalen i pensjonskassen ved overføring av eiendom.

Til § 10-4 Endring av finansforetaks vedtektsfestede egenkapital

Paragrafen regulerer nedsettelse, tilbakebetaling og forhøyelse av kapital, og bygger på Banklovkommissjonens utkast til § 10-8 som igjen bygger på finansieringsvirksomhetsloven § 2b-7.

Etter *første ledd* må vedtak om nedsettelse, tilbakebetaling eller forhøyelse av et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Dette svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-8 fjerde ledd første punktum. Ved forhøyelse av eierandelskapitalen ved utstedelse av egenkapitalbevis gjelder reglene i § 10-10, som blant annet fastsetter at allmennaksjelovens regler om styrefullmakt gjelder tilsvarende, jf. § 10-10 annet ledd.

I *annet ledd* fastsettes det at foretakets vedtektsfestede egenkapital ikke kan settes ned under det lovfastsatte minstekrav til egenkapital som følger av § 3-4, med mindre nedsettelsen foretas uten utbetaling til aksjeeierne, eiere av egenkapitalbevis eller andre. Bestemmelsen svarer til den gjeldende bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-7 annet ledd annet punktum.

Etter *tredje ledd* må Finanstilsynet samtykke til vedtak om nedsettelse, tilbakebetaling eller forhøyelse av egenkapital for at det skal være gyldig, jf. *fjerde ledd første punktum*. Samtykkekravet viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-7 første ledd for så vidt gjelder nedsettelse og tilbakebetaling, og finansieringsvirksomhetsloven § 2b-23 sjette ledd for så vidt gjelder forhøyelse av eierandelskapitalen og sparebankloven § 2 første ledd femte punktum for så vidt gjelder forhøyelse av grunnfondet.

Endringene av foretakets vedtektsfestede egenkapital må meldes til Foretaksregisteret, jf. allmennaksjeloven § 10-9 (forhøyelse av egenkapital), jf. § 10-10 i loven her, og allmennaksjeloven § 12-4 (nedsettelse av egenkapital), jf. § 10-21 i loven her. Fristen regnes fra Finanstilsynet har gitt samtykke. Virkningen av fristoversittelse er at vedtaket faller bort og at generalforsamlingen må fatte nytt vedtak, jf. *fjerde ledd tredje punktum*.

Til § 10-5 Erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis. Kreditt til aksjeeier mv.

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-9. *Første til fjerde ledd* viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-8, men med enkelte endringer. Henvisningen til allmennaksjeloven § 9-5 i *første og annet ledd* innebærer at avtalepant i egne aksjer likestilles med erverv av egne aksjer og tilsvarende for egenkapitalbevis. Etter allmennaksjeloven § 9-4, jf. *annet ledd*, må generalforsamlingsvedtaket gis med flertall som for vedtektsendring. Det kan fastsettes særlige regler i vedtektene om generalforsamlingens vedtak om erverv av egne egenkapitalbevis, jf. § 10-16 annet ledd annet punktum, for å ta hensyn til at det er to eierkategorier i slike foretak (grunnfondet og eierandelskapitalen).

Femte ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-9 femte ledd.

Det vises til nærmere omtale av § 10-9 i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.5.6.

Til § 10-6 Utdeling av utbytte mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 10-10.

Første ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-10 første ledd, og omfatter i praksis alle former for egenkapitalavkastning. Presiseringen i bestemmelsen om at det ved vurderingen av om det skal utbetales utbytte også må legges vekt på behovet for oppbygging av egenkapital i finansforetaket, svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-10 annet ledd første punktum.

Annet ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-11 annet ledd, men er flyttet til paragrafen her slik at den skal gjelde for alle finansforetak, i motsetning til § 10-7 (som svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-11), som bare gjelder finansforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis.

Tredje og fjerde ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-10 annet ledd annet punktum og tredje ledd.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.5.6.

Til § 10-7 Disponering av overskudd i finansforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis

Første ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-11 første ledd første punktum og viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 første ledd første punktum. *Annet ledd* svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-11 første ledd annet punktum og viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-27 første ledd annet punktum. Banklovkommissjonens utkast til annet ledd er flyttet til § 10-6 annet ledd og gjort generell for alle finansforetak.

Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om utdeling av gaver etter første ledd. Hjemmelen er tatt inn i forbindelse med presisering av gavebegrepet og hva som anses som allmennyttig formål. Allmennyttig formål må avgrenses mot sponsorvirksomhet, drift av virksomhet og støtte til politisk parti. Det vises til nærmere omtale om disponering av overskudd i kapittel 9.1.3 ovenfor.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.5.6.

Til § 10-8 Tilbakebetaling og nedskrivning av egenkapital

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 14-31. Det vises til nærmere omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B side 912.

Til § 10-9 Utstedelse av egenkapitalbevis

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-2 og svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 10-9. Egenkapitalbevis skal normalt være omsettelige, jf. § 10-15, og det er begrenset adgang til å utstede ikke-omsettelige egenkapitalbevis, jf. § 10-15 annet ledd.

I *første ledd annet punktum* som svarer til Banklovkommissjonens utkast § 11-1 annet ledd første punktum, fastsettes utgangspunktet om at alle egenkapitalbevis gir lik rett i foretaket. Denne bestemmelsen svarer til likhetsgrunnsetningen for aksjer, jf. asal. § 4-1 første punktum. På samme måte som for aksjer, jf. asal. § 4-1 annet punktum, åpnes det i *tredje punktum* for at det i vedtektene kan bestemmes at det skal være egenkapitalbevis av ulike slag. Vedtektene skal godkjennes etter § 7-10.

Allmennaksjeloven § 4-1 gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis etter § 10-12, men det anses likevel hensiktsmessig å uttrykke likhetsgrunnsetningen eksplisitt i paragrafen her.

Annet ledd regulerer på hvilken måte egenkapitalbevis kan utstedes. Både utstedelse ved nytegning og utstedelse ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital må godkjennes av departementet etter første ledd. Har foretaket eierandelskapital fra før, skal overkurs fordeles etter § 10-14.

Tredje og fjerde ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 10-9.

Femte ledd gir hjemmel til å videreføre forskrift om preferanseegenkapitalbevis til Statens finansfond, og erstatter utkastet § 11-18.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-10 Vedtak om utstedelse av egenkapitalbevis og om forhøyelse av eierandelskapital

Paragrafen viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 2b-9 og § 2b-23 tredje ledd, og bygger på Banklovkommissjonens utkast til § 11-1.

Første og annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-9 første og annet ledd og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 11-1 første og tredje ledd. Banklovkommissjonens utkast til § 11-1 annet ledd er erstattet av § 10-1 første ledd annet punktum og femte ledd. Kravet i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-9 tredje ledd, jf. Banklovkommissjonens utkast til fjerde ledd, om at utstedelse av egenkapitalbevis ikke kan settes i verk før det er godkjent av Finanstilsynet, er ikke fulgt opp ettersom det uansett følger av § 10-9 første ledd at egenkapitalbevis ikke kan utstedes uten etter samtykke fra departementet.

Tredje ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-23 tredje ledd og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 11-15 tredje ledd. Henvisningen til allmennaksjeloven § 10-5 innebærer at det også vil kunne være adgang til å fravike egenkapitalbeviseiernes fortrinnsrett ved forhøyelse av eierandelskapitalen i andre tilfeller enn de som er nevnt i tredje ledd. Som *Advokatforeningen* uttaler i sin høringsmerknad vil dette særlig kunne være aktuelt der eksempelvis en sparebank har behov for å innhente mer kapital og eksisterende egenkapitalbeviseiere ikke vil bidra i det omfang som er nødvendig.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-11 Vedtektsbestemmelser om stemmerett og rett til representasjon

Paragrafen viderefører det materielle innholdet i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2b-10 til 2b-12 jf. Banklovkomisjonens utkast §§ 11-2 til 11-4, men er slått sammen til én bestemmelse.

Bestemmelsen i *første ledd* er ikke til hinder for at det i vedtektene for et foretak fastsettes at det skal gjelde særskilte flertallskrav for visse beslutninger av vesentlig betydning for eierne av egenkapitalbevis eller rettighetene i henhold til egenkapitalbevis, jf. omtale av Banklovkomisjonens utkast til § 11-2 annet ledd.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2b-12 fjerde ledd er ikke videreført ettersom loven ikke viderefører gjeldende regler om representantskap.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-12 Tegning, registrering mv. av egenkapitalbevis.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-13 og svarer til Banklovkomisjonens utkast § 11-5. Det presiseres i nytt *første ledd annet punktum* at fristen for melding til Foretaksregisteret skal regnes fra departementet har gitt sitt samtykke etter § 10-9, og i *tredje punktum* er det fastsatt at virkningene av at vedtak ikke meldes innen fristen er at vedtaket faller bort og må fattes på nytt.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-13 Innbetaling av egenkapital i annet enn penger ved utstedelse av egenkapitalbevis

Første ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-3 fjerde ledd, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 10-3 fjerde ledd.

Annet ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 10-3 femte ledd.

Det vises til nærmere omtale av Banklovkomisjonens utkast til § 10-3 fjerde og femte ledd i NOU 2011: 8 Bind B side 807.

Til § 10-14 Overkurs og anvendelse av overkursfond og kompensasjonsfond

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-14 og svarer til Banklovkomisjonens utkast § 11-6. *Første ledd* fastsetter at overkurs skal fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet. *Annet ledd* fastsetter at det skal til-

føres overkurs til overkursfondet etter forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter nytegningen, med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye egenkapitalbevis.

I forskrift 29. juni 2009 nr. 913 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper kapittel 5 har departementet gitt nærmere regler om fordeling av overkurs. En kapitalforhøyelse skjer til overkurs når tegningskursen overstiger pari kurs (pålydende verdi), jf. aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-8 tredje ledd og § 10-12 annet ledd. Ved nytegning av egenkapitalbevis i institusjoner som har utstedt egenkapitalbevis fra før, skal positiv differanse mellom bokført verdi per egenkapitalbevis og pålydende verdi overføres til overkursfondet. Positiv differanse mellom tegningskurs og bokført verdi per egenkapitalbevis skal fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet etter forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og bokført grunnfondskapital. Ved beregningen av eierbrøken skal overkursfondet legges til eierandelskapitalen og kompensasjonsfondet legges til grunnfondskapitalen.

Tredje og fjerde ledd fastsetter grenser for hva overkursfondet og kompensasjonsfondet kan brukes til.

Det vises for øvrig til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-15 Overdragelse. Pantsettelse

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-15, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-7.

Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-16 Tegning og erverv av egne egenkapitalbevis

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-16, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-8. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-17 Overskudd, utbytte mv.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-10. Sammenlignet med gjeldende rett og utkastet har *første og andre ledd* i bestemmelsen byttet plass og *tredje til femte ledd* svarer til fjerde til sjette ledd. Finansieringsvirksomhets-

loven § 2b-18 tredje ledd første punktum er flyttet til § 10-6 annet ledd. Tredje ledd i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-18 annet punktum er flyttet til *første ledd annet punktum*. I tråd med aksjelovens system skal årets overskudd etter *annet ledd første punktum* beregnes etter «sist godkjente årsregnskap». Dette innebærer at foretaket etter regnskapsårets slutt ikke trenger å vente på fastsettelse av nytt årsregnskap.

Forskriftshjemmelen i *femte ledd* er tatt inn i forbindelse med presisering av gavebegrepet og hva som anses som allmenntilgjengelig formål. Det vises til de generelle motivene i proposisjonen kapittel 9.1.3 ovenfor.

Det vises for øvrig til nærmere omtale av utkastet § 11-10 i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-18 Utjevningsfondet

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-19, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-11. Utjevningsfondet er tilordnet eierandelskapitalen. Bestemmelsen regulerer tilførsel til utjevningsfondet, og når og hvordan midler i utjevningsfondet kan anvendes. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-19 Underskudd

Første og annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-20, dog slik at det er presisert i *første ledd annet punktum* at hovedregelen er at underskudd i kredittforening eller gjensidig forsikringsforetak skal utlignes på medlemmene, med mindre annet er fastsatt i vedtektene.

Etter *tredje ledd* skal underskudd som ikke er dekket ved nedskrivning etter første og annet ledd, dekkes ved nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital, og eventuelt ved nedsettelse av annen kapital når dette følger av vedtekter eller avtalevilkår, jf. § 11-2 annet ledd som fastsetter at finansforetak skal påse at avtalevilkårene for lån angir dets prioritet ved avvikling av foretaket, og i hvilken grad det under løpende drift kan foretas nedskrivning av lån for å dekke resultatført underskudd i årsregnskapet etter nedsettelse av innskutt egenkapital. Dersom foretaket har utstedt preferanseegenkapitalbevis i henhold til forskrift gitt i medhold av § 10-9 femte ledd annet punktum, vil det kunne gjelde særlige regler i forskrift for nedskrivning av slik egenkapital.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-20 Fordeling av kapital ved avvikling av foretaket

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-21, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-13. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-21 Nedsettelse av eierandelskapitalen

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-22, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-14. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Tredje ledd i finansieringsvirksomhetsloven § 2b-22 og Banklovkomisjonens utkast til § 11-14 videreføres ikke, ettersom vedtak om endring av vedtektsfestet kapital uansett krever samtykke fra Finanstilsynet etter § 10-4 tredje ledd.

Til § 10-22 Forhøyelse av eierandelskapitalen

Paragrafen viderefører materielt finansieringsvirksomhetsloven § 2b-23 og bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 11-15, men det er foretatt noen redaksjonelle endringer i bestemmelsen.

Kravet til generalforsamlingsbeslutning med flertall som for vedtektsendring følger av § 10-4 første ledd, og det følger av § 10-4 tredje ledd jf. fjerde ledd at vedtaket krever samtykke fra Finanstilsynet, jf. utkastet § 11-15 sjette ledd. Utkastet til tredje ledd er flyttet til § 10-10 tredje ledd.

Det vises for øvrig til omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-23 Tegningsretter

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-24, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-16. *Første ledd annet punktum* fastsetter at vedtaket må godkjennes av Finanstilsynet, og det presiseres at vedtaket ikke kan registreres i foretaksregisteret før det er godkjent. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

Til § 10-24 Lån med rett til å kreve egenkapitalbevis utstedt

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-25, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 11-17. I *annet ledd tredje punktum* presiseres det at virkningene av manglende godkjenning fra Finanstilsynet er at vedtaket ikke kan

registreres i foretaksregisteret. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.6.2.

13.11 Kapittel 11. Fremmedkapital mv.

Til § 11-1 Fremmedkapital

Kapittel 11 i loven er bygget opp annerledes enn Banklovkommisjonens utkast, jf. proposisjonen kapittel 6.4. *Paragrafen* fastsetter at et foretak kan ha flere former for fremmedkapital med ulike økonomiske rettigheter og plikter, herunder ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonskapital.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.4.4 ovenfor.

Til § 11-2 Opptak, nedskrivning og konvertering av fremmedkapital

Paragrafen regulerer opptak, nedskrivning og konvertering av fremmedkapital.

Det er i utgangspunktet opp til foretakene selv å utforme fremmedkapitalinstrumentene. Fremgangsmåten for opptak av fremmedkapital skal være fastsatt i vedtektene. Ved utformingen av fremmedkapitalinstrumentene må foretaket påse at avtalevilkårene angir prioritet ved avvikling av foretaket, og i hvilken grad kapitalinstrumentet kan nedskrives under løpende drift for å dekke resultatført underskudd, jf. *annet ledd*. Foretakene vil normalt utforme fremmedkapitalinstrumentene slik at de har de egenskapene det er krav om for forskjellige typer kapital i kapitalkravsregelverket.

Første ledd tredje punktum åpner for at departementet i forskrift kan gi regler om ulike former for fremmedkapital, som for eksempel fondsobligasjonskapital og ansvarlig lånekapital. Departementet kan etter forslaget også gi forskrift om nedskrivning av fremmedkapital og prioritet ved nedskrivning. Departementet kan treffe enkeltvedtak eller gi forskrift om konvertering av fremmedkapital i finansforetak til egenkapital.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.4.4 ovenfor.

Til § 11-3 Medlemsansvar i kredittforeninger og gjensidige forsikringsforetak

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-6, og svarer til Banklovkommisjonens utkast til § 10-7.

Til § 11-4 Tilbakebetaling og nedskrivning av ansvarlig kapital

Paragrafen stiller krav om samtykke fra Finanstilsynet for å redusere annen ansvarlig kapital enn egenkapital på annen måte enn ved tilbakebetaling ved avtalt forfall eller ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet som ikke kan dekkes på annen måte.

Til § 11-5 Virkeområde

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-25.

Til § 11-6 Beskyttet betegnelse

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-26.

Til § 11-7 Virksomhetsbegrensning og meldeplikt ved oppstart

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-27.

Til § 11-8 Krav til sikkerhetsmassens sammensetning

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-28. Med «EØS» menes i denne sammenheng EØS-området, jf. definisjonen i § 1-5.

Til § 11-9 Beregning av verdi på underliggende formuesgoder

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-29.

Til § 11-10 Pantsettelse og tvangsforfølgning

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-30.

Til § 11-11 Krav til stadig beløpsmessig balanse

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-31. I forskriftshjemmelen i *første ledd tredje punktum* er det presisert at forskrift gitt i medhold av paragrafen også kan fastsette kvantitative krav til overpantsettelse.

Til § 11-12 Likviditetskrav

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-32.

Til § 11-13 Krav til registrering

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-33.

Til § 11-14 Uavhengig gransker

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-34.

Til § 11-15 Fortrinnsrett til sikkerhetsmassen, felles gjeldsforfølgning mv.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-35, men med enkelte endringer som følge av at det etter § 21-8, jf. § 21-7 ikke kan åpnes gjeldsforhandling eller konkurs i kredittforetak. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 10. Nærmere regler om gjennomføring av offentlig administrasjon eller avvikling av kredittforetak kan gis i medhold av § 21-7 tredje ledd.

13.12 Kapittel 12. Foretaksendringer, avvikling og omdanning

Til § 12-1 Tillatelse

Kapittel 12 avsnitt I regulerer sammenslåing og deling av alle typer finansforetak. Bestemmelsene er redaksjonelt endret sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast. Avsnitt I er slått sammen med Banklovkomisjonens utkast til § 3-16. *Paragrafen* bygger på utkastet § 3-15, og stiller krav om at alle former for sammenslåing og deling mv. krever tillatelse av departementet. Dette følger av *første ledd*. Bestemmelsen gjelder uavhengig av om finansforetaket er organisert i aksjeselskapsform eller ikke. I kapittel 12 avsnitt I brukes begrepene «sammenslåing og deling» istedenfor fusjon og fisjon. Disse begrepene brukes for å markere at begrepene innholdsmessig kan avvike fra aksjelovens begreper, jf. omtale i NOU 2009: 2 kapittel 7.2.1.

De øvrige bestemmelsene i kapittel 12 gjelder kun for finansforetak som ikke er organisert som AS/ASA, men dette følger av de enkelte bestemmelsene og det er derfor ikke behov for å angi virkeområdet særskilt i § 12-1, slik Banklovkomisjonen hadde foreslått.

Annet ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast til §§ 3-16 annet ledd og 12-1 første ledd annet og tredje punktum. Bestemmelsen fastsetter at virksomhetsoverdragelse bare kan skje etter reglene om sammenslåing eller deling i kapittel 12.

Tredje ledd stiller krav om at vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåingen skal godkjennes av departementet. Det samme gjelder for eventuelt nytt foretak som opprettes som følge av sammenslåingen eller delingen. Bestemmelsen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 12-2 tredje ledd, men er redaksjonelt noe endret, ved at krav om godkjenning av vedtekter for finansstiftelse som opprettes som følge av sammenslåingen eller delingen er flyttet til lovforlaget § 12-20 annet ledd.

Fjerde ledd svarer til § 3-16 tredje ledd i Banklovkomisjonens utkast.

Forskriftshjemmelen i *femte ledd* svarer materielt til Banklovkomisjonens utkast til tredje ledd, men er redaksjonelt noe endret.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-2 Ulike selskapsformer

Det følger av *første ledd* at sammenslåing av foretak med ulike selskapsformer skal følge reglene for foretak som ikke er organisert i aksjeselskapsform, selv om det ene foretaket er et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Overskriften er endret sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast for å vise at særreglene for foretak med ulike foretaksformer er samlet i denne bestemmelsen.

Første ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 12-1 annet ledd, men er redaksjonelt endret.

Annet ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 12-2 annet ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-3 Vedtak om sammenslåing eller deling

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 12-3. Har finansforetaket eierandelskapital opptatt før 1. juli 2009, gjelder forskrift 29. juni 2010 nr. 913 om egenkapitalbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper § 10 for vedtak om fusjon, med mindre vedtaket er truffet med flertall som nevnt i annet punktum. Denne overgangsregelen legges det opp til å videreføre hvis den nye loven blir vedtatt.

Første ledd svarer til Banklovkomisjonens utkast, med unntak av utkastet til tredje punktum som planlegges videreført i forskrift med hjemmel i første ledd. I *annet og tredje ledd* er det i tråd med

Brønnøysundregisterets høringsmerknad presisert at den felles planen for sammenslåing eller deling skal meldes til Foretaksregisteret. For øvrig svarer annet og tredje ledd til Banklovkommissjonens utkast.

I *fjerde ledd annet punktum* er det åpnet for at utkastet til stiftelsesdokumenter som skal vedlegges planen for sammenslåing eller deling, ikke nødvendigvis trenger å inneholde navn på alle styremedlemmene. Det er tilstrekkelig at planen inneholder fremgangsmåte for valg av styremedlemmene. Planen må legges frem tidlig i prosessen og da er det ikke nødvendigvis klarlagt hvem som skal sitte i styret. Det følger av *tredje punktum* at styremedlemmer må være klarlagt i de endelige stiftelsesdokumentene. Styremedlemmer må være valgt før stiftelsen faktisk opprettes, men dette henger også sammen med godkjenningen av vedtekter for stiftelsen etter § 12-20. For øvrig svarer fjerde ledd til Banklovkommissjonens utkast, men med en redaksjonell språklig endring i *fjerde punktum*.

Femte ledd fastsetter foretakets opplysningsplikt overfor kunden om virkningene av en sammenslåing eller deling. Informasjonen til kundene må være tydelig og lettfattelig, slik at kundene kan forstå betydningen for dem av vedtaket om sammenslåing eller deling, samt hvilke rettigheter de har.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-4 Opprettelse av finansstiftelse. Disponering av utbyttmidler mv.

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 12-4, med enkelte redaksjonelle endringer. Etter *tredje ledd* skal vedtektene inneholde bestemmelser som angir hvor stor del av utbyttmidlene i et år som skal disponeres til allmennyttige formål innenfor de enkelte områder hvor hver av bankene som omfattes av sammenslåingen har drevet det vesentligste av sin virksomhet. Samlet omfang av utbyttmidler fastsettes etter reglene i § 10-7 eller § 10-17 fjerde ledd, jf. § 10-6.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-5 Melding om sammenslåing eller deling. Kreditorvarsel

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 12-5 og fastsetter i *første ledd* at Foretaksregisteret skal ha melding om sammenslåingen eller delingen senest én måned etter at planen er godkjent etter § 12-3. I *annet ledd* er det foretatt en redaksjonell presisering sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast. Tredje ledd i Banklovkommissjonens utkast er i tråd med Brønnøysundregisterets merknad ikke videreført, jf. merknadene til § 12-6.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-6 Melding om ikrafttredden. Gjennomføring

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 12-6. Bestemmelsens *første ledd* er noe endret sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast for å imøtekomme høringsinnspill fra Brønnøysundregisteret. Etter denne bestemmelsen skal Foretaksregisteret få melding om registrering av finansforetak eller finansstiftelse som skal opprettes som følge av vedtak om sammenslåing eller deling, samtidig med melding om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft. Opprettelse av stiftelsen er basert på planen for sammenslåing eller deling. Stiftelsens funksjon er å eie og forvalte egenkapitalbevis eller aksjer som utstedes i forbindelse med den aktuelle sammenslåingen eller delingen, og stiftelsen har dermed sin eksistensberettigelse knyttet til gjennomføring av planen. Det er derfor hensiktsmessig at melding om registrering av stiftelsen bør skje samtidig med melding om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft.

Melding om sammenslåing etter denne bestemmelsen vil ha som virkning at det eller de overdragende foretak blir endelig avvirket (slettet) for sammenslåing med det overtakende foretak. Samtidig meldes tingsinnskuddet i overtakende foretak, og opprettelse av eventuell finansstiftelse. Dette samsvarer med gjeldende regler og praksis i selskapsretten for øvrig, jf. høringsmerknaden fra Brønnøysundregisteret.

Annet ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-7 Søksmål om ugyldig sammenslåing eller deling

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 12-7, og er kun redaksjonelt endret sammenlignet med utkastet. I tillegg til bestemmelsene som nevnes i paragrafen gjelder også de øvrige bestemmelsene i loven, herunder § 8-3 fjerde ledd, jf. femte ledd som fastsetter at allmennaksjelovens bestemmelser om granskning gjelder tilsvarende for finansforetak (asal. §§ 5-21 til 5-28).

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.2.

Til § 12-8 Vedtak om avvikling

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 12-8, men med enkelte redaksjonelle endringer.

Skjæringspunktet for tilsvarende anvendelse av § 21-18 (forbud mot å tegne nye forsikringer), jf. *fjerde ledd siste punktum*, er enten tidspunktet for generalforsamlingens vedtak om avvikling eller tre måneder etter møtet i generalforsamlingen hvis plikten til straks å treffe nødvendige tiltak inntreffer.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.3.

Til § 12-9 Melding om avvikling. Kreditorvarsel

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 12-9. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.3.

Til § 12-10 Avviklingsstyre mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 12-10. Etter *første ledd første punktum* skal Finanstilsynet oppnevne et avviklingsstyre som skal tre i stedet for foretakets styre og daglig leder. Det følger av *annet punktum* at allmennaksjelovens regler om både styrets og daglig leders kompetanse skal gjelde for avviklingsstyret.

I *annet ledd* er det gjort enkelte redaksjonelle endringer i ordlyden sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast.

Etter særregelen for forsikringsforetak i *tredje ledd* kan Finanstilsynet gi tillatelse til overdragelse

av forsikringsbestanden (forsikringsavtalene) eller deler av denne til et annet forsikringsforetak. Det vil være naturlig for Finanstilsynet å se hen til reglene i § 12-27 og eventuelle nærmere forskrifter om overdragelse, som i tilfelle vil kunne inkorporeres i et vedtak om tillatelse til overdragelse.

Etter *fjerde ledd* skal Finanstilsynet føre tilsyn med foretak under avvikling.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.3.

Til § 12-11 Disponering av formue etter avvikling

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 12-11 og fastsetter at formuen etter avvikling som hovedregel skal disponeres som fastsatt i vedtektene. For samvirkeforetak vil det normalt være medlemmene som skal motta det overskytende. Dette vil normalt også følge av vedtektene, jf. samvirkelova kapittel 10. Det vil likevel i noen tilfeller kunne være aktuelt å treffe vedtak om en annen fordeling, for eksempel dersom det kort tid før avvikling har vært store endringer i medlemsmassen.

For sparebanker skal formuen etter avvikling overføres til en eller flere sparebankstiftelser, jf. § 12-12.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.3.

Til § 12-12 Avvikling av sparebank, sparebankstiftelse

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast til § 12-12 og fastsetter en særregel for sparebanker om disponering av overskytende midler etter at alle forpliktelsene er dekket. Bestemmelsen er redaksjonelt noe endret sammenlignet med utkastet. Hvis avvikling av sparebanken skjer i forbindelse med en sammenslåing, skal også forpliktelser etter planen for sammenslåingen være dekket først. Dersom vedtektene har bestemmelser om hvordan de overskytende midlene skal fordeles innenfor rammene av bestemmelsen, så må avviklingen følge disse vedtektsbestemmelsene. Stiftelsen som får tilført midlene etter § 12-12 vil alltid være en sparebankstiftelse, og være underlagt reglene om sparebankstiftelser i §§ 12-19 til 12-26.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.3.

Til § 12-13 Tillatelse mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast § 12-13.

Bestemmelsene i dette avsnittet gjelder kun for finansforetak som ikke er organisert i aksjeselskaps form, dvs. sparebanker, gjensidige forsikringsforetak, samvirkeforetak av låntakere, pensjonskasser samt kredittforeninger. Med omdanning menes endring av juridisk organisasjonsform fra en av de nevnte foretaksformene og til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Omdanning kan bare skje etter tillatelse fra departementet, jf. *første ledd*. Ved omdanning av andre foretak enn samvirkeforetak skal det opprettes en stiftelse (finansstiftelse eller sparebankstiftelse), jf. § 12-15 tredje ledd, med mindre departementet samtykker til noe annet etter § 12-15 fjerde ledd. Opprettelsen fra finansstiftelse forutsetter tillatelse fra departementet etter første ledd. Det opprettes ikke stiftelse ved omdanning av samvirkeforetak, jf. § 12-15 sjette ledd.

Første og annet ledd er redaksjonelt noe omarbeidet sammenlignet med Banklovkommissionens utkast, men materielt er bestemmelsene uendret. *Tredje og fjerde ledd* svarer til Banklovkommissionens utkast.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-14 Vedtak om omdanning

Paragrafen svarer til Banklovkommissionens utkast til § 12-17. Det er gjort enkelte språklige og redaksjonelle endringer i *første og annet ledd* sammenlignet med Banklovkommissionens utkast.

Det er tilstrekkelig at planen som styret skal forelegge for generalforsamlingen etter *annet ledd* inneholder fremgangsmåte for valg av styremedlemmene. Planen må legges frem tidlig i prosessen og da er det ikke nødvendigvis klarlagt hvem som skal sitte i styret. Styremedlemmer må imidlertid være klarlagt i det endelige stiftelsesdokumentet, jf. *fjerde punktum*. Se også merknaden til § 12-3 fjerde ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-15 Gjennomføring av omdanningen

Paragrafen svarer til utkastet § 12-14 og viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 2c-14, men slik at *første ledd* viderefører egenka-

pitalbevisforskriften § 17. Bestemmelsen innebærer at et finansforetak kan omdannes til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap ved navneendring, altså uten nystiftelse av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Dette innebærer at foretaket kan beholde samme organisasjonsnummer etter omdanningen. Det vises til Brønnøysundregisterets og Advokatforeningens høringsmerknader.

Annet ledd svarer til Banklovkommissionens utkast til første ledd annet punktum.

Etter *tredje ledd* skal det opprettes en finansstiftelse etter reglene i avsnitt IV (§§ 12-19 til 12-23) ved omdanning av sparebanker, gjensidige forsikringsselskap eller kredittforening. For sparebanker vil stiftelsen bli en sparebankstiftelse, underlagt de særlige reglene for slike stiftelser i §§ 12-24 til 12-27. Har det finansforetak som omdannes, tidligere opprettet en finansstiftelse som er undergitt reglene om finans- eller sparebankstiftelser, kan departementet samtykke i at aksjene i stedet blir overført til denne finansstiftelsen.

Ved omdanning av gjensidig forsikringsselskap eller kredittforening kan departementet i særlige tilfelle samtykke til at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet, jf. *fjerde ledd*. For samvirkeforetak gjelder reglene om fordeling av aksjene i samvirkelova kapittel 11, jf. *sjette ledd*. Samvirkelova § 147 tredje ledd fastsetter at aksjene fordeles etter samvirkelova § 135, som da også får virkning for finansforetak som er samvirkeforetak.

Femte ledd svarer til Banklovkommissionens utkast til fjerde ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-16 Omdanning til datterforetak eid av nytt holdingforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkommissionens utkast § 12-15 og inneholder regler om omdanning der det omdannede foretaket blir datterforetak av et nyopprettet holdingforetak, jf. § 17-3. Finansforetaket omdannes til datterforetaket etter reglene i § 12-15 første ledd, jf. *første ledd*. Omdanningen skjer ved navneendring, slik at foretaket som omdannes beholder samme organisasjonsnummer etter omdanningen, jf. merknaden til § 12-15. Forskjellen fra § 12-15 er at aksjene i datterforetaket blir eiet av et nystiftet morsel-

skap (holdingforetak), mens aksjene i morselskapet fordeles etter reglene i § 12-15 tredje, fjerde eller sjette ledd, avhengig av den opprinnelige foretaksformen til foretaket som omdannes, jf. *annet ledd*.

Vedtektene til holdingforetaket og datterforetaket skal godkjennes av departementet, jf. § 12-18.

Etter omdanningen vil det være etablert et konsernforhold mellom holdingforetaket og datterforetaket. Bestemmelsene om finanskonsern i §§ 17-6 til 17-10 og om virksomhet i finanskonsern i kapittel 18, vil gjelde for det finanskonsernet som etableres.

Tredje ledd svarer til utkastet tredje ledd, men med enkelte språklige endringer.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-17 Fordeling av aksjekapital og aksjer

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 12-16, og fastsetter at aksjekapital og aksjer skal fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av egenkapitalbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen. Som fastsatt i § 10-2 omfatter grunnfondskapitalen blant annet kompensasjonsfondet og eierandelskapitalen blant annet overkursfondet.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-18 Vedtekter. Registrering

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast § 12-18, og fastsetter at vedtektene for det omdannede foretaket, samt for eventuelle aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som opprettes ved omdanningen skal være godkjent av departementet. Det omdannede foretaket vil ikke selv være nystiftet, men omdannes ved navneendring, jf. § 12-15 første ledd.

Dette vil blant annet gjelde holdingforetak som opprettes ved omdanning etter § 12-16. Vedtektene for finansstiftelsen som opprettes ved omdanningen skal være godkjent etter § 12-20.

Etter *annet ledd* skal foretaket sende melding om omdanningsvedtaket til Foretaksregisteret. Selve omdanningen skjer ved at foretaket endrer navn, jf. § 12-15. Utgangspunktet for fristen for å melde omdanningen til Foretaksregisteret, er tidspunktet for når tillatelsen til omdanning etter § 12-13 ble gitt. Virkningene av fristoversittelse er at

omdanningsvedtaket faller bort. Dersom foretaket fortsatt ønsker ommdanning, må generalforsamlingen fatte nytt vedtak. Dette er den vanlige virkningen av å oversitte meldingsfrister til Foretaksregisteret.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.4.

Til § 12-19 Opprettelse. Tilsyn mv.

Etter *første ledd* er en finansstiftelse en stiftelse som er opprettet etter vedtak om overføring av egenkapitalbevis til finansstiftelse etter konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital eller vedtak om opprettelse av stiftelse i forbindelse med sammenslåing, deling, avvikling eller omdanning av finansforetaket. Dette er vedtak med innhold som nevnt i §§ 10-2 annet og tredje ledd, 12-4, 12-8 eller 12-14. *Første og annet ledd* svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-1 første og annet ledd samt Banklovkommissjonens utkast § 12-19, med enkelte redaksjonelle endringer.

Tredje ledd svarer i hovedsak til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-5 tredje ledd og Banklovkommissjonens utkast til § 12-23 tredje ledd, dog slik at kompetansen er lagt til departementet. Virkningen av et vedtak etter denne bestemmelsen er at stiftelsen ikke lenger vil være å anse som en finansstiftelse eller sparebankstiftelse, og at reglene i §§ 12-19 flg. ikke vil gjelde. Etter et slikt vedtak vil stiftelsen være en ordinær næringsdrivende stiftelse, underlagt reglene i stiftelsesloven og under tilsyn av Stiftelsestilsynet. Det vil derfor bare være aktuelt å fatte slikt vedtak dersom det ut fra de hensyn loven skal ivareta ikke anses nødvendig at finansstiftelsen er undergitt bestemmelsene i dette avsnittet og herunder tilsyn av Finanstilsynet. Ved beregningen av finansstiftelsens samlede eierandel skal det også tas hensyn til aksjer eller egenkapitalbevis som eies av annen finansstiftelse som stiftelsen har vedtektsfestet samarbeid med, jf. *annet punktum*. Bestemmelsen i annet punktum svarer materielt til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-9 annet ledd og Banklovkommissjonens utkast til § 12-27 annet ledd, men er gjort generell slik at den gjelder også for andre finansstiftelser enn sparebankstiftelser.

Fjerde ledd viderefører overgangsregelen som ble gitt i finansieringsvirksomhetsloven § 2d-1 fjerde ledd.

Femte ledd er ny sammenlignet med gjeldende rett og Banklovkommissjonens utkast. Forvaltningen av register- og tilsynsmessige forhold for alle finansstiftelser må foregå i samhandling mellom

Foretaksregisteret, Finanstilsynet og Stiftelsestilsynet, jf. Brønnøysundregisterets høringsmerknad. Det er derfor viktig at alle tre organene blir gjort kjent med endringer som nevnt i tredje og fjerde ledd. Plikten til å gi opplysninger om endringer som nevnt i tredje og fjerde ledd er pålagt stiftelsen.

Bestemmelsene om finansstiftelser gjelder også for sparebankstiftelser, som er en underkategori av finansstiftelsene, jf. § 12-24 første ledd.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.5.

Til § 12-20 Vedtekter

Paragrafen svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-2 og Banklovkomisjonens utkast §12-20, men med enkelte mindre språklige endringer. Kompetansen til å godkjenne stiftelsens vedtekter er lagt til departementet i tråd med lovens system for øvrig, jf. *annet ledd*.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.5.

Til § 12-21 Organer

Paragrafen svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-3 og Banklovkomisjonens utkast § 12-21, men med enkelte språklige endringer i *fjerde ledd*. *Fjerde ledd første punktum* innebærer for det første at ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen ikke kan være ansatt i finansforetaket. Videre innebærer bestemmelsen at ansatte eller tillitsvalgte i stiftelsen heller ikke kan sitte i andre styrende organer enn til holdingselskapet (det er bare her stiftelsen vil ha eierinteresser, jf. *annet punktum*). Ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen kan være medlem av styrende organer i det selskapet som stiftelsen har eierandeler i, jf. *annet punktum*. Etter *tredje punktum* kan imidlertid ikke mer enn en tredjedel av det enkelte organ være personer som er ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen. Dersom eierandelen til stiftelsen er større enn en tredjedel må stiftelsen foreslå og velge andre personer enn personer ansatt eller tillitsvalgt i stiftelsen. Se også NOU 2009: 2 kapittel 9.4.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.5.

Til § 12-22 Finansstiftelsens virksomhet

Paragrafen svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-4 og Banklovkomisjonens utkast §§ 12-22, men med enkelte språklige endringer sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast i *første ledd*. Stiftelsens midler skal forvaltes i tråd med vedtektenes plasseringsregler, jf. § 12-20 første ledd bokstav d. I tillegg følger det av *første ledd tredje punktum* at stiftelsen skal forvalte sin kapital på forsvarlig måte.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.5.

Til § 12-23 Sammenslåing, avvikling mv.

Paragrafen svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-5 og Banklovkomisjonens utkast § 12-23, dog slik at finansieringsvirksomhetsloven § 2d-5 tredje ledd og utkastet tredje ledd er flyttet til § 12-19 tredje ledd, jf. merknaden til den bestemmelsen.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.5.

Til § 12-24 Sparebankstiftelser

Paragrafen viderefører materielt sett finansieringsvirksomhetsloven § 2d-6 og svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 12-24, men med enkelte redaksjonelle endringer.

Sparebankstiftelser er finansstiftelser som er opprettet av en sparebank, jf. *første ledd*. Slike stiftelser skal alltid bruke navnet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn, jf. *annet ledd første punktum*. For øvrig gjelder de generelle navnereglene i §§ 2-19 til 2-22. Dette innebærer at en sparebankstiftelse ikke kan bruke ordene «bank» eller «sparebank» i foretaksnavnet sitt utover å bruke betegnelsen «sparebankstiftelse», jf. § 2-19 tredje ledd.

Sparebankstiftelser er en underkategori av finansstiftelser, som er underlagt de særlige reglene i lovens avsnitt V i tillegg til at de er underlagt de generelle reglene om finansstiftelser i avsnitt IV, jf. *annet ledd annet punktum*.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.6.

Til § 12-25 Videreføring av sparebanktradisjonene

Paragrafen viderefører regelen i finansieringsvirksomhetsloven § 2d-7 første ledd om at formålet med sparebankstiftelser er å videreføre sparebanktradisjonene.

Finansieringsvirksomhetsloven § 2d-7 og Banklovkomisjonens utkast til § 12-25 annet og tredje ledd om vedtekter og generalforsamling i sparebankstiftelser følger av § 12-21, og er derfor ikke videreført her. Tredje ledd annet punktum i finansieringsvirksomhetsloven § 2d-7 og Banklovkomisjonens utkast følger av § 12-20 første ledd bokstav e.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.6.

Til § 12-26 Særlige regler om sparebankstiftelser

Paragrafen bygger på Banklovkomisjonens utkast § 12-26 og inneholder særlige regler for sparebankstiftelser, som enten kommer i tillegg til eller modifierer reglene om finansstiftelsers virksomhet i § 12-22, jf. § 12-24.

Paragrafen svarer, med mindre redaksjonelle endring, til finansieringsvirksomhetsloven § 2d-8, som viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-23 slik denne ble vedtatt i 2003. Bestemmelsen fastsetter særlige regler om sparebankstiftelsers virksomhet. Vanlige finansstiftelser har ikke adgang til å ta opp lån, men for sparebankstiftelsen er det åpnet for dette for å sikre at sparebankstiftelsen kan ivareta sitt formål om langsiktig eierskap, jf. første ledd. Bakgrunnen for dette er omtalt i Ot.prp.nr. 59 (2001–2002) kapittel 4.4 om sparebankstiftelsers adgang til å utstede grunnfondsbevis eller på annen måte ta opp lån.

Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 9.2 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 11.7.6.

Til § 12-27 Overdragelse av forsikrings- og låneporteføljer mv.

Paragrafen bygger på Banklovkomisjonens utkast til §§ 3-17 og 3-18. *Paragrafen* er tatt inn som et eget avsnitt i kapittel 12, fordi reguleringen av porteføljeoverdragelser har naturlig og logisk sammenheng med reguleringen av andre foretaksendringer. *Paragrafen* gjelder også for utenlandske foretak, jf. henvisninger fra §§ 5-4 og 5-5.

Det vises til Banklovkomisjonens omtale av utkastet til §§ 3-17 og 3-18.

Banklovkomisjonens utkast til § 12-27 om avvikling av sparebankstiftelser er innarbeidet i de øvrige bestemmelsene om finans- eller sparebankstiftelser, og således ikke nødvendig.

13.13 Kapittel 13. Krav til virksomheten i finansforetak

Til § 13-1 Forbud mot å drive annen virksomhet

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-25, og viderefører i hovedsak reglene i sparebankloven § 24, forretningsbankloven § 19, finansieringsvirksomhetsloven § 3-16 og forsikringsvirksomhetsloven §§ 6-1, 7-1 og 8-1. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B s. 679 til 680.

Første ledd bestemmer at Finansforetak ikke kan drive annen virksomhet enn det som følger av regler gitt i eller i medhold av lov for den enkelte type foretak, foretakets tillatelse og dets vedtekter.

Annet ledd fastsetter i utgangspunktet de samme rammene for virksomhet drevet gjennom datterforetak. Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at datterforetak i annet land etter en konkret vurdering gis tillatelse til å drive samme type konsesjonspliktig virksomhet etter reglene for slik virksomhet i det landet datterforetaket er etablert.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift med nærmere regler om hvilken virksomhet de enkelte typer av finansforetak kan drive.

Til § 13-2 Tilknyttet virksomhet mv.

Paragrafen gjelder finansforetaks adgang til å drive tilknyttet virksomhet, det vil si virksomhet som har naturlig tilknytning til den virksomhet tillatelsen omfatter, jf. *første ledd*.

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 2-22. Bestemmelser som regulerer tilsvarende forhold finnes i dag i sparebankloven § 24 første ledd, forretningsbankloven § 19 første ledd, finansieringsvirksomhetsloven § 3-16 første ledd og forsikringsvirksomhetsloven § 6-1. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B s. 670 til 672.

I *annet ledd* utvides finansforetaks adgang til å drive eller delta i annen virksomhet i den utstrekning dette er nødvendig som ledd i en økonomisk sanerings- eller redningsaksjon, for å få dekket krav, for å få avviklet forsikrings-skadeoppgjør eller som ledd i en ordinær fulltegningsgaranti.

Til § 13-3 Formidling av finansielle tjenester for andre finansforetak

Paragrafen omhandler finansforetaks formidling av andre finansielle tjenester

Bestemmelsen svarer i hovedsak til Banklovkommisjonens utkast til § 2-23. Gjeldende lovgivning inneholder ikke særskilte bestemmelser om slike samarbeidsordninger, ut over det alminnelige kravet i finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 om at samarbeidsavtaler mellom finansforetak som ikke inngår i samme konsernforhold, skal godkjennes av departementet. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B s. 672 til 674.

Det fremgår av *første ledd* at et finansforetak ved samarbeidsavtale med et annet finansforetak kan påta seg å utføre markedsføring og formidling av andre finansielle tjenester enn de tjenester som omfattes av finansforetakets egen virksomhet.

I *annet ledd* er det presisert at finansforetaket ved formidlingen av finansielle tjenester som samarbeidsavtalen omfatter, skal sørge for at kundeavtalene inngås på vegne av det finansforetak som skal levere tjenestene.

Til § 13-4 Utkontraktering mv.

Paragrafen har, med enkelte tilpasninger av redaksjonell karakter, tilsvarende innhold som forslaget til ny § 2-17a i finansieringsvirksomhetsloven i Prop. 87 L (2013–2014) fremmet av Finansdepartementet 9. mai 2014.

Bestemmelsen trekker opp sentrale lovfaste skranker for finansforetaks utkontraktering av virksomhet. Med utkontraktering forstås her et finansforetaks bruk av oppdragstakere til å få utført arbeidsoppgaver som omfattes av virksomhetens konsesjon og vanlige virksomhet.

Første ledd første punktum inneholder hovedregelen om at finansforetak kan utkontraktere oppgaver som ikke er kjerneoppgaver. Det er likevel ikke tillatt å utkontraktere slike oppgaver dersom dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort.

Skrankene for utkontraktering som følger av § 13-4 gjelder som utgangspunkt også for utkontraktering til annet foretak i samme konsern. I praksis kan en noe mindre restriktiv holdning til utkontraktering av oppgaver til foretak i samme konsern begrunnes blant annet i at oppdragstaker i slike tilfeller vil være under tilsyn på grunn av konsernforholdet, jf. finanstillsynsloven § 1 annet ledd.

I vurderingen av om utkontrakteringen kan anses som forsvarlig må det blant annet legges vekt på betydningen for styringen av finansforetakets samlede virksomhet, og de hensyn som lovgivningen om finansforetak ellers skal ivareta. Om utkontrakteringen skjer til et foretak under tilsyn eller til et foretak som ikke er under tilsyn vil også være relevant.

Det vil også være av betydning om utkontrakteringen skjer til et foretak som ligger i en annen jurisdiksjon. Når den planlagte utkontrakteringen skal skje til et foretak som ligger i en annen jurisdiksjon, vil det generelt kunne være mindre betenkelig om utkontrakteringen skjer til en annen jurisdiksjon innenfor EØS enn til en jurisdiksjon utenfor EØS.

I vurderingen av om utkontrakteringen kan anses å vanskeliggjøre tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller med foretakets samlede virksomhet, vil det på samme måte som for forsvarlighetsvurderingen være av betydning om utkontrakteringen skjer til et foretak under tilsyn eller til et foretak som ikke er under tilsyn, og til hvilken jurisdiksjon foretaket det utkontrakteres til, ligger i. Det vil videre være av betydning om avtalen mellom finansforetaket som utkontrakterer oppgaver og oppdragstakeren gir Finanstillsynet tilfredsstillende adgang til informasjon og mulighet for tilsyn.

Første ledd annet punktum angir at kjerneoppgaver ikke vil kunne utkontrakteres, med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov. Hva som skal anses som kjerneoppgaver vil bero på en konkret vurdering med utgangspunkt i om oppgaven er en nødvendig og integrert del av den konsesjonsbelagte virksomhet som foretaket driver. Det vil i medhold av adgangen til å gi forskrift om utkontraktering i fjerde ledd kunne gjøres unntak fra forbudet. Det vil også være adgang til å dispensere fra forbud mot utkontraktering i særlige tilfeller, jf. lovforslaget § 1-6 tredje ledd. Der utkontraktering tillates, vil det på vanlig måte kunne settes vilkår.

I *annet ledd* fremgår det at bestemmelsen i første ledd også gjelder oppdrag som et finansforetak gir til et annet finansforetak eller leverandør av bestemte varer eller tjenester, og som gjelder markedsføring eller salg av finansforetaks finansielle tjenester.

I *tredje ledd* fastslås at et finansforetaks bruk av oppdragstakere ikke skal innvirke på foretakets plikter og ansvar overfor kunder og offentlig myndighet etter ellers gjeldende regler. Dette anses å være i samsvar med alminnelige rettsregler. Slike plikter vil for eksempel kunne følge av markeds-

føringsloven, forsikringsavtaleloven, finansavtaleloven og av avtalen med kunden.

Fjerde ledd inneholder en hjemmel for departementet til å gi nærmere regler om utkontraktering og bruk av oppdragstakere i forskrift. I forskrift kan det blant annet fastsettes forbud mot utkontraktering til nærmere angitte jurisdiksjoner utenfor EØS eller fastsettes at slik utkontraktering kun kan skje med tillatelse fra Finanstilsynet, jf. de betenkeligheter som kan gjøre seg gjeldende ved utkontraktering av virksomhet til jurisdiksjoner utenfor EØS.

Det vises for øvrig til de alminnelige merkningene til bestemmelsen ovenfor i kapittel 6.3.

Til § 13-5 Forsvarlig virksomhet. God forretningskikk

Paragrafen setter overordnede krav til finansforetakenes organisering og utforming av styrings- og kontrollordninger. Bestemmelsen bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 13-1, men er noe utvidet.

Første ledd er i all hovedsak en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 annet ledd. Bestemmelsen bygger på kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 22 og forsikringsdirektivet artikkel 41 jf. artikkel 44 og 45. Nytt i bestemmelsen er *fjerde punktum* om at finansforetaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåking og regelmessig vurdering av foretakets godtgjørelsesordninger. Fjerde punktum følger opp Finanstilsynets forslag til endring av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 annet ledd i høringsnotat 10. oktober 2011 om gjennomføring av CRD IV, og ivaretar artikkel 73 og 74 i kredittinstitusjonsdirektivet. Nærmere regler om godtgjørelsesordninger er gitt i kapittel 15.

I *annet ledd* fastsettes krav til hvilke uavhengige kontrollfunksjoner finansforetaket skal ha. Bestemmelsen bygger på Finanstilsynets forslag til ny § 6-2 annet ledd i forsikringsvirksomhetsloven, jf. deres høringsnotat 12. august 2011. Kravene til hhv. internrevisjonfunksjon, risikostyringsfunksjon og funksjon med ansvar for å etterleve krav i medhold av lov eller forskrift (compliancefunksjon) følger av artiklene 45 til 47 i Solvens II-direktivet. Kravene gjelder etter direktivet bare for forsikringsforetak, men foreslås i bestemmelsen her gjort gjeldende for finansforetak generelt. Et unntak er kravet til en uavhengig aktuarfunksjon, jf. Solvens II-direktivet artikkel 48 nr. 1, som bare er aktuelt for forsikringsforetak. Kravet om en uavhengig internrevisjonsfunksjon er nærmere regulert i lovforslaget § 8-16.

I *annet ledd tredje punktum* er departementet gitt hjemmel til i forskrift å gjøre unntak fra kravet til uavhengige kontrollfunksjoner for pensjonsforetak og små forsikringsforetak. Med små forsikringsforetak menes forsikringsforetak som omfattes av § 14-15 med tilhørende forskrift, det vil si som oppfyller unntakskriteriene i Solvens II-direktivet artikkel 4. Bakgrunnen for at det åpnes for å gjøre unntak i tredje punktum er at et krav om uavhengig kontrollfunksjon vil kunne være uforholdsmessig tyngende for små foretak med liten organisasjon. For pensjonsforetak vil det derfor kunne være aktuelt å begrense unntaket til små pensjonsforetak. For pensjonskassene vil et tilleggsmoment være om det er hensiktsmessig å avvente hvilke krav som vil følge av nytt EU-regelverk for pensjonskasser.

Det følger av *tredje ledd* at finansforetakets styrings- og kontrollordninger samt retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og gjennomfører også det såkalte forholdsmessighetsprinsippet i Solvens II-direktivet artikkel 41 nr. 2.

Bestemmelsen i *fjerde ledd* er i samsvar med Banklovkomisjonens utkast til § 13-1 tredje ledd. Det vises til omtalen av denne bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B side 853.

Bestemmelsen i *femte ledd* gjennomfører CRD IV artikkel 71 om varsling og supplerer arbeidsmiljøloven § 2-4.

Det følger av *sjettede ledd* at departementet kan gi utfyllende forskrifter til reglene i første til tredje ledd. For forsikringsforetak vil det her måtte fastsettes forskrifter i tråd med gjennomføringsbestemmelser (nivå 2-bestemmelser) fra EU-kommisjonen, jf. Solvens II-direktivet artikkel 50. Departementet kan også gi forskrift med nærmere regler om varsling, jf. femte ledd.

Til § 13-6 Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov

Bestemmelsen fastsetter overordnede krav til finansforetakenes egenvurdering av risiko og kapitalbehov. Dette er en del av Pilar II både i kredittinstitusjonsdirektivet og Solvens II-direktivet. Bestemmelsen bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 13-2 og på finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b, slik den ble endret ved lovendring 14. juni 2013 nr. 34 om gjennomføring av CRD IV-regelverket i norsk rett (nye kapitaldekningskrav).

Bestemmelsens *første ledd* viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b første ledd. Dagens regel i finansieringsvirksomhetsloven

gjelder for banker og andre kredittinstitusjoner, og gjennomfører kravene i kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 22. Paragrafen her gjelder CRD IV-regelverket. Tilsvarende bestemmelser fremgår av Solvens II-direktivet artikkel 41 nr. 3, 44 og 45 nr. 1 og 2. Paragrafen her gjelder derfor generelt for finansforetak, jf. likevel noen særbestemmelser i femte og sjette ledd.

Annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b annet ledd. Denne bestemmelsen gjelder i dag for banker og andre kredittinstitusjoner, og reflekterer derfor kravene i pilar II i CRD-regelverket. § 13-6 skal gjelde også for forsikringsforetak, og forsikringsrisiko er derfor tatt inn blant de risikoene foretaket skal ta hensyn til ved sin vurdering av risikoen ved virksomheten.

Tredje ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b tredje ledd. *Fjerde ledd* viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b femte ledd, jf. kredittinstitusjonsdirektivet artikkel 76. Solvens II-direktivet har ingen tilsvarende bestemmelse som kredittinstitusjonsdirektivet om at foretaket skal ha et risikoutvalg. Det er imidlertid adgang for departementet til i forskrift eller enkeltvedtak å gjøre unntak fra plikten til å ha risikoutvalg, jf. siste punktum.

Femte ledd om krav til jevnlig beregning av kjernekapital er bare gjort gjeldende for banker, kredittforetak og finansieringsforetak, da begrepet kjernekapital ikke benyttes i forsikringsselskaper. Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b fjerde ledd. I *sjette ledd* er det tatt inn en særregel for forsikringsforetak om krav til jevnlig egenvurdering av foretakets risiko og ansvarlige kapital. Bestemmelsen gjennomfører Solvens II-direktivet artikkel 45.

Departementet er i *syvende ledd* gitt hjemmel til å fastsette nærmere forskrifter. Bestemmelsens første og annet punktum viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 b sjette ledd. Etter tredje punktum kan departementet i forskrift gjøre unntak fra reglene i paragrafen for pensjonsforetak og små forsikringsforetak, jf. § 14-15. For pensjonsforetak vil kravene i første til fjerde ledd i utgangspunktet gjelde. For små forsikringsforetak vil i utgangspunktet første til fjerde ledd og sjette ledd gjelde. Om bakgrunnen for unntakshjemmelen vises til merknaden om bakgrunnen for unntakshjemmelen i § 13-5 annet ledd, som vil gjelde tilsvarende.

Til § 13-7 Likviditetsstyring, likviditetsreserve og stabil finansiering

Bestemmelsen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-17. *Første ledd* fastsetter at finansforetaket skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall. Kravet skal oppfylles «til enhver tid». Foretaket skal også sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret, jf. *annet ledd*. *Tredje ledd* fastsetter en rapporteringsplikt for banker til Finanstilsynet om gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke balanseførte finansielle instrumenter. *Fjerde ledd* gir Finanstilsynet kompetanse til å gi enkeltinstitusjoner pålegg om likviditetskrav. *Femte ledd* gir hjemmel til departementet til å fastsette nærmere regler, herunder til å fastsette kvantitative krav til beholdning av likvide eiendeler (likviditetsreserve) og krav til finansinstitusjoners sammensetning av finansieringskilder (stabil finansiering).

Til § 13-8 Rapportering til Finanstilsynet

Paragrafen pålegger finansforetakene en rapporteringsplikt til Finanstilsynet. Det følger i dag av finanstilsynsloven § 4 at Finanstilsynet kan pålegge de institusjoner det har tilsyn med å

«sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv, herunder til statistisk formål, samt å sende slike oppgaver og opplysninger til myndigheter i andre stater som fører tilsyn med tilsvarende foretak».

Finanstilsynet krever i medhold av finanstilsynsloven § 4 blant annet løpende rapportering av kapitalforhold og andre elementer som er nødvendige for å vurdere risikoen i virksomhetene og oppfyllelse av kapitalkrav. Finanstilsynsloven § 4 vil også kunne benyttes til å følge opp nye rapporteringskrav som følge av ny EØS-regulering. En rekke EU-regler om rapportering til tilsynsmyndighetene vil gis i form av forordninger. Når disse tas inn i EØS-avtalen må de gjennomføres ved inkorporasjon (henvisning). Det er derfor behov for en særskilt hjemmel for å kunne gjennomføre disse i norsk rett. Departementet foreslår derfor i *annet punktum* en generell forskriftshjemmel som vil gi det nødvendige grunnlaget for å gjennomføre disse forordningene (og eventuelle direktivkrav) i norsk rett.

Til § 13-9 Eierandeler i foretak som driver annen virksomhet

Paragrafen gir nærmere regler om finansinstitusjoners eierandeler i foretak som driver annen virksomhet enn finansforetak jf. forbudet i § 13-1 mot å drive annen virksomhet.

Første ledd er basert på Banklovkomisjonens utkast i NOU 2011: 8 til ny finanslov § 14-27 som viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-16. Bestemmelsen innebærer at bank og kredittforetak som utgangspunkt kan ha kvalifiserte eierandeler i foretak som ikke kan inngå i finanskonsern dersom bokført verdi av eierandelen ikke overstiger 15 prosent av foretakets ansvarlige kapital etter siste års- eller delårsregnskap. Med kvalifisert eierandel menes eierandel som representerer mer enn 10 prosent av kapitalen eller stemmene, eller som gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet.

Annet ledd er basert på Banklovkomisjonens utkast i NOU 2011: 8 til ny finanslov § 14-28 som viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 6-2, jf. § 7-10 og forskrift til forsikringsloven av 30. juni 2006 nr. 869 § 1-4, med enkelte redaksjonelle endringer og forenklinger. Første punktum gir forsikrings- og pensjonsforetak adgang til å ha eierandeler med begrenset ansvar som representerer inntil 15 prosent av kapitalen eller stemmene i foretak som driver virksomhet som ikke kan drives av et forsikrings- eller pensjonsforetak, og som ikke kan inngå i finanskonsern. Annet punktum slår fast at forbudet i § 13-1 ikke gjelder for eierandeler som i sin helhet inngår i foretakets selskapsportefølje når den økonomiske risiko knyttet til eierandelene er begrenset til verdien av den enkelte investering.

Tredje ledd gir departementet adgang til å gi utfyllende regler til bestemmelsene i første og annet ledd i forskrift, samt gjøre unntak ved enkeltvedtak i særlige tilfeller. Det kan settes vilkår for slike unntak.

Det vises for øvrig til det som fremgår i kapittel 6.2. ovenfor.

Til § 13-10 Kapitalforvaltning

Bestemmelsen er i samsvar med Banklovkomisjonens utkast til § 13-6, med noen språklige endringer. Bestemmelsen gjelder for finansforetak generelt. Gjeldende bestemmelse om krav til forsvarlig kapitalforvaltning følger av forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 og gjelder bare for forsikringsselskaper og pensjonskasser.

I første ledd gis en overordnet bestemmelse om at et finansforetak skal forvalte sine eiendeler på en forsvarlig måte i samsvar med foretakets formål. Kravet er ikke som etter gjeldende bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 begrenset til eiendeler som skal dekke de forsikringstekniske avsetningene, men gjelder for alle foretakets eiendeler, jf. Solvens II-direktivets artikkel 132 nr. 1. Formuleringen «sine eiendeler» gjør også bestemmelsen bedre tilpasset bankvirksomhet. Kravet til at foretaket ved forvaltningen av eiendeler skal vektlegge forsvarlig likviditet, sikkerhet, risikospredning og avkastning er i samsvar med kriteriene etter gjeldende rett, og reflekterer også hovedelementene i forsvarlighetskravet slik det er angitt i Solvens II-direktivet artikkel 132 nr. 2. Kravet om at kapitalforvaltningen skal tilpasses til endringer i foretakets risikoeksponering og endringer i risiko knyttet til de ulike virksomhetsområder må ses i sammenheng med kravene til risikostyring som følger av §§ 13-5 og 13-6.

Kravet i *annet ledd* må ses som en presisering av kravet til forsvarlig virksomhet i § 13-5 første ledd. Etter *tredje ledd* kan departementet gi forskrift om kapitalforvaltningen. Det følger av Solvens II-direktivets artikkel 135 at EU-kommisjonen skal fastsette nærmere gjennomføringsbestemmelser til direktivet. På forsikringsområdet vil det derfor måtte fastsettes forskrift i samsvar med disse gjennomføringsbestemmelsene.

Til § 13-11 Samlet beholdning av eierandeler mv.

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 14-29, men med enkelte språklige og redaksjonelle endringer. For kapitalforvaltningen i forsikringsforetak og pensjonsforetak gjelder særskilte regler fastsatt ved forskrift gitt i medhold av § 13-10 tredje ledd.

Til § 13-12 Høyeste engasjement med en enkelt motpart

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-10, og fastsetter at en finansinstitusjon ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig. Dette er i tråd med forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer. Det er presisert at grensene for høyest samlet engasjement med en enkelt motpart også gjelder for engasjementer med to eller flere motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske vansker

hos denne sannsynligvis vil medføre betalingsvanskeligheter for den eller de andre.

Til § 13-13 Kredittengasjementer. Risikoklassifisering

Paragrafen svarer til § 13-3 i Banklovkommissjonens utkast, og pålegger finansforetakene en plikt til å vurdere porteføljekvalitet og avsetningsbehov årlig. Bestemmelsen må ses i sammenheng med bestemmelsen om forsvarlig kapitalforvaltning i § 13-10 og bestemmelsen om samlet risikoeksponering i § 13-11. Etter *første ledd* skal finansforetaket foreta risikoklassifisering av kredittengasjementer og andre engasjementer etter retningslinjer fastsatt av styret. Engasjementer skal risikoklassifiseres minst en gang hvert år.

Det følger av *annet ledd* at finansforetaket skal ha retningslinjer fastsatt av styret for vurderingen av behovet for avsetninger til dekning av tap på kredittengasjementer som er misligholdt eller for øvrig antas å være tapsutsatte, og av andre tap som følge av risiko som for øvrig må antas å knytte seg til porteføljer av kredittengasjementer til enhver tid.

Til § 13-14 Avsetninger til dekning av tap

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 13-9, og regulerer avsetninger til dekning av tap. Forsikringsforetak må i tillegg foreta forsikringstekniske avsetninger etter § 14-7.

Til § 13-15 Egne eiendeler som sikkerhet

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 14-30, og bygger på sparebankloven § 23 og forretningsbankloven § 21. Bestemmelsene i *første og tredje ledd* er byttet om sammenlignet med Banklovkommissjonens utkast. Utgangspunktet er at finansforetak ikke kan stille egne eiendeler som sikkerhet for forpliktelser som overstiger 10 pst. av foretakets kjernekapital, uten samtykke fra Finanstilsynet, jf. *første ledd*. For boligkredittforetak vil det ligge i foretakets konseksjon at foretaket har samtykke til dette. Foretaket kan likevel gi pant i fast eiendom som foretaket benytter i sin virksomhet uten samtykke fra Finanstilsynet, jf. *første ledd annet punktum*. *Annet ledd* svarer til Banklovkommissjonens utkast.

Til § 13-16 Låneopptak i forsikringsforetak og pensjonsforetak

Paragrafen svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 2-21 annet ledd. Det anses å følge av

virksomhetsbegrensningsreglene for forsikringsforetak og pensjonsforetak, jf. §§ 13-1 og 13-2 sammenholdt med konsesjonsbestemmelsene i kapittel 2, at forsikringsforetak og pensjonsforetak, med enkelte unntak, ikke kan lånefinansiere sin virksomhet. Bestemmelsen i § 13-16 angir hvilke former for lån forsikringsforetak og pensjonsforetak likevel kan ta opp. Opptak av ansvarlig lån er tillatt i den grad Finanstilsynet samtykker. I særlige tilfeller kan forsikrings- og pensjonsforetak få samtykke fra Finanstilsynet til å ta opp andre lån.

Til § 13-17 Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 6-9.

Til § 13-18 Sikring av midler

Paragrafen viderefører forskrift om betalingsforetak § 10, som gjelder tilsvarende for e-pengeforetak, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 4c-2 fjerde ledd og forskrift om e-pengeforetak § 7.

Til § 13-19 Omgjøring av betalingsmidler til e-penger. Forbud mot renter

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 4c-2 tredje ledd annet og tredje punktum, jf. omtale i Prop. 139 L (2010–2011) kapittel 3 og spesialmerknaden til bestemmelsen.

Betaling mottatt av e-pengeforetak ved utstedelse av e-penger eller ved utførelsen av betalingstjenester, regnes ikke som innskudd, jf. EØS-regler som svarer til e-pengedirektivet (direktiv 2009/110/EF) artikkel 6 nr. 3. Det at et e-pengeforetak ikke har adgang til å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, jf. gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 4c-2 tredje ledd første punktum og EØS-regler som svarer til e-pengedirektivet artikkel 6 nr. 2, følger av § 2-2, som uttømmende regulerer hvilke foretak som har adgang til dette.

Det følger av uttrykket «omgjøres til e-penger» i *første ledd*, at e-pengene skal ha samme verdi som de betalingsmidlene som er mottatt fra kunden. Dette følger også av direktivet artikkel 11 nr. 1, hvor det heter (i dansk oversettelse):

«Medlemsstaterne sikrer, at udstedere af elektroniske penge udsteder elektroniske penge til pariværddi ved modtagelse af midler.»

Forbudet mot renter i *annet ledd*, er i tråd med EØS-regler som svarer til e-pengedirektivet artikkel 12.

Til § 13-20 Innløsning av e-penger

Paragrafen viderefører forskrift om e-pengeforetak § 9, som gjennomfører e-pengedirektivet (direktiv 2009/110/EF) artikkel 11.

Første ledd annet punktum gjør unntak fra den ordinære foreldelsesfristen i foreldelsesloven § 2, jf. § 1 for krav på innløsning av e-penger. Dette er i tråd med e-pengedirektivet, som i artikkel 11 nr. 2, jf. fortalen punkt 18, fastsetter at e-penger skal kunne innløses «at any moment and at par value». Det følger av bakgrunnsdokumentene til direktivet at dette er ment som et unntak fra foreldelsesfristen, og unntaket er begrunnet i at brukerne av e-pengene skal kunne ha tilliten til e-penger som betalingsmiddel. Istedenfor foreldelse, fastsetter direktivet i artikkel 11 nr. 4 at virkningene av å be om innløsning mer enn ett år etter utløpet av kontrakten er at utsteder kan kreve et innløsningsgebyr etter artikkel 11 nr. 3. Dette er gjennomført i *annet og tredje ledd* i paragrafen.

Til § 13-21 Adgang til behandling og utveksling av betalingsinformasjon

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2b-4, jf. omtale i Prop. 84 L (2009–2010) kapittel 2 og spesialmerkningen til bestemmelsen.

13.14 Kapittel 14. Kapital- og soliditetskrav

Til § 14-1 Minstekrav til ansvarlig kapital

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 a første ledd og åttende ledd bokstav a.

Det vises til lovvedtak i juni 2013 etter forslag i Ot.prp. 96 L (2012–2013) om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelsloven (nye kapitalkrav mv.). Departementet kan med hjemmel i *annet ledd annet punktum* også utforme bestemmelser som inkorporerer forordninger i norsk rett, som for eksempel EØS-tilpasset form av forordning nr. 575/2013 om krav til kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, den såkalte CRR.

Til § 14-2 Beregningsgrunnlag

Paragrafen fastsetter beregningsgrunnlaget for minstekravet til ansvarlig kapital og viderefører i

hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 a åttende ledd bokstav b, c og d.

Departementet kan med hjemmel i *sjette ledd* også utforme bestemmelser som inkorporerer forordninger i norsk rett, som for eksempel EØS-tilpasset form av forordning nr. 575/2013 om krav til kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, den såkalte CRR.

Til § 14-3 Bufferkrav

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 e.

Til § 14-4 Krav til uvektet kjernekapitalandel

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 a åttende ledd bokstav e, og gir hjemmel til å kunne fastsette bestemmelser om uvektet kjernekapitalandel.

Til § 14-5 Informasjonsplikt

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 c og reflekterer den såkalte pilar III i kapitalkravsregelverket fra Baselkomiteen og EU. *Første ledd* stiller krav til institusjonens offentliggjøring av informasjon om virksomheten, risikostyringen og kapitalkrav. *Annet punktum* pålegger bank, kredittforetak og morselskap i finanskonsern å offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel. Formålet med bestemmelsen er å bidra til økt markedsdisiplin. *Annet ledd* gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om offentliggjøring og krav til dokumentasjon.

Til § 14-6 Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 d og reflekterer den såkalte pilar II i kapitalkravsregelverket fra Baselkomiteen og EU. Bestemmelsen gjelder for banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern og legger til rette for den tilsynsmessige oppfølgingen av institusjonenes samlede kapitalbehov. *Første ledd* pålegger Finanstilsynet å se til at de finansinstitusjonene de har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner i tråd med all relevant regelverk. *Annet ledd* pålegger Finanstilsynet å vurdere alle risikoer som institusjonene er og kan bli utsatt for, og den risikoen som institusjonene representerer for det finansielle systemet. *Tredje ledd* fastsetter at Finanstilsynet kan kreve at institusjoner som ikke oppfyller krav i lov og forskrift, iverkset-

ter ulike nødvendige tiltak for å rette opp dette. *Fjerde ledd* gir Finanstilsynet hjemmel, i særlige tilfelle og for en tidsbegrenset periode, til å samtykke til at banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern kan ha lavere ansvarlig kapital enn minstekravene og bufferkravene hvis helt særskilte forhold skulle tilsi det.

Til § 14-7 Krav til avsetninger for forsikringsforpliktelser

Det følger av *første ledd* at et forsikringsforetak til enhver tid skal ha forsikringstekniske avsetninger til dekning av samtlige foreliggende forsikringsforpliktelser. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 76 nr. 1. De forsikringstekniske avsetningene er en passivapost på foretakets balanse, og skal motsvares av eiendeler som føres på aktivasiden i foretakets balanse, og som minst tilsvares størrelsen på de forsikringstekniske avsetningene. Kravet om at forsikringsforetaket til enhver tid skal ha eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene er nedfelt i *annet ledd*. Også dette er en videreføring av gjeldende rett.

Til § 14-8 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser

Paragrafen gjennomfører hovedelementene i EØS-reglene som svarer til Solvens II-direktivets bestemmelser om verdivurdering av eiendeler, forsikringsforpliktelser og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.7.6.

Første ledd første punktum angir at verdien av eiendeler og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger, skal settes til det beløp de kan omsettes for ved forretningsmessige transaksjoner mellom uavhengige parter. Denne bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 75 nr. 1 a og b. Bestemmelsen bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 14-13 annet ledd.

Annet ledd gir regler om verdivurdering av de forsikringstekniske avsetningene, og gjennomfører det såkalte overdragelsesprinsippet eller «transfer value principle» som følger av Solvens II-direktivet artikkel 76 nr. 2. Bestemmelsen må ses i sammenheng med det generelle verdivurderingsprinsipp som følger av artikkel 75. Det følger av *annet punktum* at beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal være konsistent med foreliggende markedsinformasjon, jf. artikkel 76 nr. 3.

Det følger av *tredje ledd* at de forsikringstekniske avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte. Dette gjennomfører direktivet artikkel 76 nr. 4.

Fjerde ledd fastsetter de overordnede bestemmelsene om beregning av de forsikringstekniske avsetningene, som er at verdien av avsetningene skal være summen av et beste estimat og en risikomargin. Disse elementene skal som hovedregel beregnes hver for seg. I bokstav a og b fastsettes de grunnleggende kravene til metodene som skal benyttes ved beregningene av hhv. beste estimat og risikomarginen. Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 77 nr. 1, 2 (med unntak av siste punktum), 3 og 5. *Annet punktum* i fjerde ledd gjennomfører direktivets artikkel 77 nr. 2 siste punktum. Bestemmelsen tilsvare Finanstilsynets utkast til forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 fjerde og femte ledd. Med spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko menes foretak som nevnt i denne lovs § 2-12 fjerde ledd.

Det følger av *femte ledd* at foretaket skal ta hensyn til alle relevante kontantstrømmer ved beregningen av forsikringstekniske avsetninger. Bestemmelsen bygger på Finanstilsynets utkast til forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 sjette ledd.

Sjette ledd tilsvare Finanstilsynets utkast til forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 åttende ledd, og gjennomfører direktivets artikkel 81.

Syvende ledd gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift.

Til § 14-9 Ansvarlig kapital

Paragrafen angir hovedelementene i kravet til ansvarlig kapital for forsikringsforetak. Det følger av *første ledd* at et forsikringsforetak til enhver tid skal ha en ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke et solvenskapitalkrav og minstekapitalkrav. Begrepet ansvarlig kapital etter bestemmelsen her har et annet innhold enn begrepet ansvarlig kapital for banker. Første ledd må ses i sammenheng med annet ledd, som angir hovedelementene i hva ansvarlig kapital kan bestå av. Med hjemmel i tredje ledd kan det blant annet fastsettes forskrift om hvilke typer av ansvarlig kapital som kan regnes med til dekning av hhv. solvenskapitalkravet og minstekapitalkravet (såkalt «tellende ansvarlig kapital»). Første ledd sammenholdt med tredje ledd gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artiklene 100 første ledd og 128.

Annet ledd angir at ansvarlig kapital kan bestå av basiskapital og supplerende kapital. Definisjonene av basiskapital og supplerende kapital gjen-

nomfører hovedelementene i Solvens II-direktivet artiklene 88 – 90. Nærmere regler om hva som skal regnes som basiskapital og supplerende kapital, om Finanstilsynets godkjenning av supplerende kapital mv., kan gis i forskrift, jf. tredje ledd.

Det følger av *tredje ledd* at departementet kan gi nærmere regler i forskrift om ansvarlig kapital. I bestemmelsen er det vist til at det blant annet vil kunne gis forskrift om Finanstilsynets godkjenning av supplerende kapital og om inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper, men oppregningen er ikke uttømmende. Det vil dels være behov for å gi forskrifter som gjennomfører nærmere krav i direktivet, for eksempel artikkel 93 om klassifisering av ansvarlig kapital ut fra kvalitative kriterier knyttet til kapitalens tapsabsorberende evne og artikkel 94 om at denne klassifiseringen gir grunnlag for inndeling av kapitalen i tre kapitalgrupper («tiers»). I tillegg vil det være behov for forskrifter som gjennomfører regler fastsatt av EU-kommisjonen som nivå 2 - bestemmelser.

For nærmere omtale av oppbyggingen av kravet til ansvarlig kapital i Solvens II-direktivet vises til Banklovkomisjonens utredning pkt. 12.3.7 avsnitt 4.

Til § 14-10 Solvenskapitalkrav

Paragrafen angir hovedelementene i solvenskapitalkravet, som er det ene av de to kapitalkravene etter Solvens II-direktivet. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 100 jf. artikkel 101.

Første og annet ledd bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 14-19 første ledd, men er språklig noe omarbeidet.

Tredje ledd bygger på Banklovkomisjonens utkast til § 14-19 annet ledd, og gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 101 nr. 3 og 4.

Etter *fjerde ledd* skal solvenskapitalkravet beregnes etter en standardmetode eller etter interne modeller. Bestemmelsen tilsvarende Banklovkomisjonens utkast til § 14-19 tredje ledd. Nærmere regler om beregning etter standardmetoden eller interne modeller, samt om godkjenning av interne modeller, forutsettes gitt i forskrift, jf. *annet punktum*. I Banklovkomisjonens lovutkast fremgår disse reglene av §§ 14-20 og 14-21.

Til § 14-11 Minstekapitalkrav

Paragrafen angir hovedelementene i minstekapitalkravet, som er det andre av de to kapitalkravene

etter Solvens II-direktivet. Bestemmelsen tilsvarende i all hovedsak Finanstilsynets utkast til ny § 6-13 i forsikringsvirksomhetsloven, jf. Finanstilsynets høringsnotatet av 12. august 2011.

Første ledd gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 128.

Annet ledd første punktum gjennomfører EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 129 nr. 1 bokstav c. *Annet punktum* gjennomfører direktivets artikkel 129 nr. 3.

Tredje ledd gjennomfører EØS-regler som svarer til direktivets artikkel 129 nr. 1 bokstav d. De absolutte minstebeløp for minstekapitalkravet tilsvarende kravene til startkapital for forsikringsforetak, som følger av § 3-4 tredje ledd. Det er derfor vist til denne bestemmelsen i tredje ledd.

Fjerde ledd gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 300.

Etter *femte ledd* kan departementet gi forskrift om beregning av minstekapitalkravet.

Til § 14-12 Informasjonsplikt

Første ledd svarer til Finanstilsynets utkast til ny § 6-15 første ledd i forsikringsvirksomhetsloven i høringsnotatet av 12. august 2011. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 51 nr. 1. De nærmere krav til informasjon som skal offentliggjøres foreslås likevel regulert i forskrift, jf. annet ledd. Artikkel 51 inngår som en del av Pilar III i direktivet. Pilar III skal sikre markedsdisiplin gjennom krav til foretaket om å offentliggjøre informasjon om sin solvens og sin finansielle stilling. *Annet punktum* gjennomfører direktivets artikkel 54 nr. 1.

Annet ledd er gitt samme utforming som § 14-5 annet ledd, som viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 c annet ledd.

Til § 14-13 Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg

Paragrafen regulerer den tilsynsmessige oppfølgingen av de kvantitative krav til forsikringsforetakene som følger av lovens kapittel 14 (kapitalkravene) og de kvalitative krav (krav til risikostyring og internkontroll mv.) som følger av lovens kapittel 13. Bestemmelsen tilsvarende Finanstilsynets utkast til ny § 6-16 i forsikringsvirksomhetsloven i høringsnotatet av 12. august 2011.

Første ledd forankrer prinsippet om at Finanstilsynet skal se til at forsikringsforetak drives på en forsvarlig måte. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 36.

Det følger av *annet ledd* at Finanstilsynet kan pålegge forsikringsforetak som ikke oppfyller krav gitt i eller i medhold av bestemmelsene i kapittel 13 og 14, å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette. De tiltakene som er særskilt nevnt i bokstavene a til d skal ikke anses som uttømmende.

Etter *annet ledd bokstav a* kan Finanstilsynet pålegge forsikringsforetak å øke de forsikrings-tekniske avsetningene dersom foretaket ikke oppfyller kravet til avsetninger som følger av § 14-7 jf. § 14-8. Bestemmelsen gjennomfører direktivet artikkel 85.

Annet ledd bokstav b åpner for å pålegge foretaket å erstatte et sett av parametere brukt i beregningen etter standardmetoden, med parametere som er spesifikke for selskapet. Påleggskompetansen er begrenset til beregningen av modulen for livsforsikrings-, skadeforsikrings- og helseforsikringsrisiko, og forutsetter at det foreligger et vesentlig avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som ligger til grunn for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden. Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 110.

Annet ledd bokstav c åpner for å pålegge foretaket å bruke en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet eller relevante risikomoduler som inngår i dette kravet. Det er en forutsetning at det foreligger et vesentlig avvik mellom selskapets risikoprofil og de forutsetninger som ligger til grunn for beregning av solvenskapitalkravet etter standardmetoden. Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 119.

Annet ledd bokstav d åpner for å pålegge foretaket å endre sitt system for risikostyring og internkontroll, jf. direktivets artikkel 41 nr. 5.

Tredje ledd gir Finanstilsynet hjemmel til å pålegge kapitalkravstillegg. Kapitalkravstillegg kan kun pålegges i de konkrete tilfeller som er uttømmende regulert i *bokstavene a til c*. Pålegg om kapitalkravstillegg skal være et siste virkemiddel, og forutsetter at andre tiltak er forsøkt eller er uhensiktsmessige. I *fjerde ledd* gis det en hjemmel til departementet til å gi nærmere regler om kapitalkravstillegg i forskrift. Det vil her kunne gis regler som gjennomfører Kommisjonens gjennomføringsbestemmelser om kapitalkravstillegg. Bestemmelsene i tredje og fjerde ledd gjennomfører direktivets artikkel 37.

Til § 14-14 Forsikringsforetak med svekket finansiell stilling

Første ledd fastsetter en meldeplikt til Finanstilsynet. Forsikringsforetak skal melde fra til Finanstilsynet ved vesentlig svekkelse av sin finansielle stilling. Det legges til grunn at meldeplikten, som gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkel 136, ikke inntreer ved en enhver finansiell svekkelse, men er begrenset til tilfeller hvor svekkelsen påvirker foretakets totale finansielle stilling vesentlig. Foretaket skal også melde fra dersom det er i brudd med solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet, eller det er risiko for brudd på disse kravene de nærmeste tre måneder. Dette gjennomfører direktivets artikler 138 nr. 1 og 139 nr. 1. Det følger av første ledd *annet punktum* at foretaket skal fremlegge en plan for å rette på forholdene. Planen skal fylle bestemte krav som vil bli fastsatt i forskrift, jf. fjerde ledd. Planen skal godkjennes av Finanstilsynet. Bestemmelsen gjennomfører EØS-regler som svarer til direktivet artiklene 138 nr. 2 og 139 nr. 2. Bestemmelsen bygger på Banklovkommisjonens utkast til § 14-24 og Finanstilsynets utkast til ny forsikringsvirksomhetslov § 6-17 i høringsnotatet av 12. august 2011.

Første ledd *tredje punktum* gir Finanstilsynet adgang til å kreve at foretaket gjennomfører bestemte tiltak for gjenoppfylling av kapitalkravene.

Det følger av *annet ledd* at Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen dersom foretaket ikke oppfyller minstekapitalkravet, og Finanstilsynet anser at planen for gjenoppfylling av kravet ikke er tilfredsstillende. Konsesjonen skal videre tilbakekalles dersom foretaket ikke etterlever minstekapitalkravet innen tre måneder etter at manglende oppfyllelse av kravet er avdekket. Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 144 nr. 1 annet ledd, jf. artikkel 139 annet ledd, som angir at den plan foretaket skal fremlegge for å oppfylle minstekapitalkravet, skal fastsettes med henblikk på at minstekapitalkravet skal være oppfylt innen tre måneder. Bestemmelsen i annet ledd er en skal-regel, dvs. at det ikke er rom for skjønn i de tilfeller hvor vilkårene etter bestemmelsen er oppfylt.

Tredje ledd regulerer Finanstilsynets påleggskompetanse i de tilfeller der et forsikringsforetak ikke oppfyller kravet til avsetninger, jf. §§ 14-7 og 14-8. Dette omfatter både de tilfeller der avsetningskravet er beregnet på uriktig måte, og tilfeller der kravet til avsetninger til dekning av forsikringsforpliktelser ikke er oppfylt. Finanstilsy-

net kan i slike tilfeller gi foretaket pålegg om å bringe forholdet i orden. Finanstilsynet kan også fastsette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler og for foretakets adgang til å overta nye forsikringer. Bestemmelsen tilsvarende Banklovkommisjonens utkast til § 14-14 femte ledd, og gjennomfører EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet artikkelene 85 og 137.

Til § 14-15 Små forsikringsforetak

Paragrafen gir hjemmel for departementet til å gjøre helt eller delvis unntak fra §§ 14-7 til 14-14 for små forsikringsforetak som oppfyller nærmere vilkår fastsatt i forskrift. Det siktes her til små forsikringsforetak som oppfyller kriteriene for å unntas fra Solvens II-direktivets virkeområde, jf. direktivets artikkel 4. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.9.

Til § 14-16 Kapitalkrav for pensjonsforetak

Paragrafen fastsetter kapitalkrav for pensjonsforetak. Pensjonsforetak er ikke omfattet av Solvens II-direktivet, jf. nærmere omtale i kapittel 6.8.

Pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet skal etter *første ledd* til enhver tid ha kapital som er tilstrekkelig til å dekke et solvensmarginkrav. Dette er en videreføring av kravet til solvensmargin kapital i forsikringsvirksomhetsloven § 6-4. Kravet gjennomfører EØS-regler som redegjort for i kapittel 6.8.2. I annet punktum er det gitt en hjemmel til å gi nærmere regler om beregningsmåte for kravet, hvilken kapital som kan dekke kravet og andre forhold vedrørende gjennomføringen av kravet.

Etter *annet ledd* kan departementet fastsette i forskrift at §§ 14-7 til 14-14 med tilhørende forskrifter helt eller delvis skal legges til grunn ved beregningen av krav til ansvarlig kapital for pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet. Bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14 gjennomfører de nye kapitalkravene og de nye prinsippene for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger i Solvens II-direktivet, og er i loven kun gjort gjeldende for forsikringsforetak. Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.8.6.

Tredje ledd fastsetter kapitalkravet for pensjonskasser som ikke driver livsforsikringsvirksomhet og for innskuddspensjonsforetak. Slike foretak skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som utgjør minst to prosent av forvaltningskapitalen. Departementet kan gi forskrift om hva som skal regne som ansvarlig kapital og hva som kan inngå i forvaltningskapitalen. Bestemmelsen til-

svarer Finanstilsynets utkast til forsikringsvirksomhetsloven § 7-9 annet ledd, jf. § 8-3 første ledd.

Fjerde ledd fastsetter at bestemmelsen i § 14-6 fjerde ledd gjelder tilsvarende for pensjonsforetak. Bestemmelsen åpner for at Finanstilsynet i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode kan samtykke i at pensjonsforetak har lavere ansvarlig kapital enn minstekravet som gjelder for foretaket. En tilsvarende bestemmelse er ikke gitt for forsikringsforetak, da Solvens II-direktivet ikke åpner for dette.

Til § 14-17 Kapitalkrav for betalingsforetak og e-pengeforetak

Paragrafen viderefører hjemmel til å fastsette krav til ansvarlig kapital for betalingsforetak og e-pengeforetak. Hjemmelen supplerer forskriftshjernelene i §§ 2-10 fjerde ledd og 2-11 tredje ledd.

13.15 Kapittel 15. Godtgjørelsesordninger i finansforetak

Til § 15-1 Etablering av godtgjørelsesordning

Stortinget vedtok 14. juni 2010 nye regler om godtgjørelse i finanssektoren som gjennomfører EØS-regler som svarer til regler om godtgjørelse i EUs direktiv 2010/76/EU (CRD III), jf. Prop. 117 L (2009–2010). Bestemmelsene i kapittel 15 viderefører bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22. Det vises til omtale i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 13 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-18, og svarer til Banklovkommisjonens utkast til § 13-13. Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om etablering av godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner. Slik godtgjørelsesordning skal gjelde for hele foretaket. Ordningen skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte med kontrolloppgaver. Bestemmelsen gir også hjemmel til å fastsette forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

Finansdepartementet fastsatte ny forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond 1. desember 2010, som trådte i kraft 1. januar 2011. Forskriften pålegger styret i ethvert

foretak å fastsette retningslinjer og rammer for en godtgjørelsesordning som skal gjelde for hele foretaket, og som skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring og kontroll med foretakets risiko på lengre sikt. Ordningen skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Dersom disse gruppene skal få variabel godtgjørelse, må sammensetningen av fast og variabel godtgjørelse være balansert, og slik at den faste delen av godtgjørelsen skal være tilstrekkelig høy til at foretaket kan unnlate å utbetale den variable delen av godtgjørelsen. For daglig leder og andre medlemmer av ledergruppen i en bank skal variabel godtgjørelse ikke kunne utgjøre mer enn halvparten av den faste godtgjørelsen. Utover dette stilles det ikke begrensninger for nivå på variabel godtgjørelse. Det er imidlertid forbud mot å utbetale godtgjørelse gjennom indre selskap eller på annen måte som innebærer omgåelse av reglene.

Finanstilsynet har utarbeidet et rundskriv med nærmere retningslinjer for godtgjørelsesordninger, basert blant annet på retningslinjer fra EBA (European Banking Authority) så langt de passer.

Til § 15-2 Krav til godtgjørelsesordninger

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-19, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 13-14. Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette nærmere krav i forskriften til godtgjørelsesordninger som nevnt i § 15-1. Opplistingen i første ledd bokstavene a til i, er ikke ment å være uttømmende. Paragrafen er omtalt i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 13 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

Til § 15-3 Pålegg og sanksjoner

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-20, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 13-15. Paragrafen gir hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift som gir myndighet til å treffe vedtak om pålegg om endringer i godtgjørelsesordningen som ikke er i samsvar med kravene i forskriften, en kvantitativ grense for foretakets omfang av prestasjonsbetinget godtgjørelse, og sanksjoner for overtredelse av krav og regler i forskriften. Myndighet til å treffe vedtak som nevnt er etter gjeldende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond § 8, lagt til Finanstilsynet. Paragrafen er

omtalt i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 13 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

Til § 15-4 Styrets rolle, godtgjørelsesutvalg, intern kontroll

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-21, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 13-16. Paragrafen gir hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om styrets ansvar knyttet til godtgjørelsesordningen, om godtgjørelsesutvalg og interkontroll. Paragrafen er omtalt i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 13 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

Til § 15-5 Informasjonsplikt

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-22, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 13-17. Paragrafen gir hjemmel til å fastsette nærmere krav i forskrift om offentliggjøring av informasjon vedrørende foretakets godtgjørelsesordning, om hvilke forhold det skal gis opplysninger om og hvordan denne informasjonen skal offentliggjøres. Paragrafen er omtalt i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 13 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

Til § 15-6 Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte

Paragrafen viderefører, med redaksjonelle tilpasninger, finansieringsvirksomhetsloven § 2b-28, og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 13-18. Etter bestemmelsen gjøres allmennaksjeloven § 5-6 tredje ledd og § 6-16 a gjeldende tilsvarende for foretak med egenkapitalbevis notert på regulert marked. Paragrafen er omtalt i Prop. 117 L (2009–2010) kapittel 12 og i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.3.

13.16 Kapittel 16. Forholdet til kunder, markedsføring mv.

Til § 16-1 Organisering av kundebehandling

Paragrafen svarer materielt til Banklovkomisjonens utkast til § 13-19. Det vises til omtale av denne paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.4, og til den generelle omtalen av finansforetaks kundebehandling i kapittel 7.3 ovenfor.

I første ledd er det gjort en språklig justering av ordlyden for å understreke at den ansatte må ha nødvendig kompetanse og fagkyndighet til å kunne gi kundene forsvarlig rådgivning og veiled-

ning ved valg av produkter ut fra kundens opplysninger og det finansforetaket for øvrig kjenner til om kundens situasjon. Dette innebærer at de ansatte må ha kompetanse om de ulike finansielle tjenestene som foretakets virksomhet omfatter.

I *annet ledd* er det presisert at foretakene til enhver tid skal ha systemer og rutiner for å sikre etterlevelse av regler om opplysningsplikt og om utforming av kundeavtaler. Det er ikke tilstrekkelig å etablere systemene og rutinene. Foretaket må også sørge for at systemene og rutinene faktisk fungerer.

I kravet i *tredje ledd* om at kundene på en «betryggende måte» skal bli gjort kjent med graden av risiko, kostnadsansvar og forventet netto avkastning knyttet til produktene, samt de regler om bindingstid, oppsigelse og inn- og utbetalingsordninger som skal gjelde, ligger det også et krav om at materialet må være tilpasset de ulike kundegruppene. Det som er betryggende overfor en profesjonell investor vil for eksempel ikke nødvendigvis være betryggende overfor kunder som ikke tidligere har handlet med finansielle produkter.

Etter *femte ledd* kan departementet gi forskrift om organisering av kundebehandling og krav til fagkyndighet for kundebehandlere, herunder stille krav for å sikre at rådgiverne ikke har uheldige insentiver, og fastsette regler om at kundebehandlere må besitte særlige faglige kvalifikasjoner ved salg av enkelte typer produkter. Bestemmelsen bygger på Banklovkomisjonens utkast til tredje ledd annet punktum.

Til § 16-2 Finansforetaks taushetsplikt, behandling av kundeopplysninger mv.

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 13-20. Det vises til omtale av paragrafen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.4 side 868–872.

Første ledd svarer materielt til Banklovkomisjonens utkast, men med enkelte språklige endringer. For det første er det presisert at taushetsplikten innebærer at foretaket har en plikt til å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger. Videre er det presisert at taushetsplikten gjelder «andres forretningsmessige eller personlige forhold». Dette er samme rekkevidde av taushetsplikten som i sentralbankloven § 12.

I *annet ledd annet punktum* er det presisert at det avgjørende er at det er den som har krav på taushet som må gi skriftlig samtykke i at opplysninger utleveres. Den som har krav på taushet

kan være en annen person enn den som opplysningene gjelder. Det kan også være flere enn en person, eller flere foretak, som har krav på taushet. I slike tilfeller må alle som har krav på taushet samtykke for at opplysningen kan utleveres. Også forvaltningsloven § 13 a nr. 1 knytter unntaket til samtykke fra den som har krav på taushet.

Banklovkomisjonens utkast til tredje ledd er erstattet av § 13-21, som viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 4b-4. *Tredje ledd* svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til fjerde ledd, og gjør unntak fra taushetsplikten for utveksling av opplysninger med et annet finansforetak. Dette er en særlig unntaksbestemmelse hvor det er en rekke vilkår som må være oppfylt for at unntaket kommer til anvendelse, herunder krav om styrebehandling. Bestemmelsen krever ikke at hver enkeltstående utlevering av informasjon må være behandlet i styret, men styret må fastsette retningslinjer som, som et minimum, må ta stilling til forskjellige typetilfelle. Det er ikke adgang for styret til å fastsette retningslinjer som gir en helt generell adgang til rutinemessig utveksling av opplysninger mellom finansforetak. Bestemmelsen bygger på gjeldende regler og praksis, samt konsesjonsvilkårene fastsatt av Datatilsynet. Som opplyst i Banklovkomisjonens omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 12.2.4, er adgangen til å utlevere blant annet helseopplysninger til andre meget begrenset. I forskrift gitt i medhold av femte ledd, kan departementet fastsette nærmere regler om hvilke opplysninger som kan utveksles og sette ytterligere vilkår for utveksling. Bestemmelsen i tredje ledd gjør bare unntak fra taushetsplikten etter første ledd. I tillegg må utveksling av opplysninger oppfylle vilkårene i personopplysningsloven, jf. særlig personopplysningsloven §§ 8, 9 og 11, jf. omtale i NOU 2011: 8 Bind B side 871.

Fjerde ledd om at finansforetak skal ha kontrollordninger for å sikre at kundeopplysninger blir behandlet på en betryggende måte og at uvedkommende ikke får tilgang eller kjennskap til opplysningene, svarer til Banklovkomisjonens utkast til femte ledd. Bestemmelsen er generell, og suppleres av de mer detaljerte bestemmelsene i personopplysningsloven §§ 13 og 14 med tilhørende forskrift.

Det vises for øvrig til omtale i kapittel 7.2.4 ovenfor.

Til § 16-3 Klagenemd for behandling av tvister

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-12 b, som ble vedtatt ved lov 11. april

2014 nr. 12, og som trer i kraft 1. juli 2014. Bestemmelsen følger opp Finanskriseutvalgets forslag om dekning av sakskostnader, jf. NOU 2011: 1, kapittel 14.4.3. Det vises til spesialmerknedene til paragrafen, samt til den generelle omtalen, i Prop. 188 L (2012–2013) kapittel 2.

Til § 16-4 Kontanter

Første ledd lovfester bankenes plikt til å motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter. Dette er motstykket til den lovfastsatte enerett til å motta innskudd som banker har, og innebærer en plikt for bankene til å tilby allmennheten effektive og rasjonnelle ordninger for innskudd og bruk av innskuddskonti i samsvar med kundegruppenes vanlige behov. Det er opp til bankene selv å innrette seg slik at de oppfyller denne plikten. Det avgjørende er at kundenes behov for kontantinnskudd og kontantuttak dekkes på en hensiktsmessig måte. Forslaget til bestemmelse utelukker ikke at bankene for eksempel kan ta betalt for innskudd eller uttak, og stiller heller ikke krav om at banken nødvendigvis må utføre kontanthåndteringen selv.

I medhold av forskriftshjemmelen i *annet ledd* kan rekkevidden av plikten etter første ledd avklares i forskrift, dersom det viser seg at det er behov for dette.

Det vises til omtale av bestemmelsen i proposisjonen kapittel 7.1.

Til § 16-5 Opplysningsplikt om garantiordninger mv.

Første ledd viderefører banksikringsloven § 2-3 om plikt til å opplyse kundene om hvilken garantiordning som gjelder for virksomheten, og svarer til Banklovkomisjonens utkast § 16-3.

Annet ledd viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-11 a.

I medhold av *tredje ledd* kan departementet i forskrift fastsette at tilsvarende opplysningsplikt som nevnt i første ledd, også skal gjelde for andre finansforetak som er medlem av garantiordninger (for eksempel skadeforsikringsforetak).

Til § 16-6 Prisfastsetting mv.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-13, jf. omtale i kapittel 7.3.4 ovenfor.

Til § 16-7 Produktpakker mv.

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-14, jf. omtale i kapittel 7.3.4 ovenfor.

Til § 16-8 Opplysningsplikt om priser og produktpakker
Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2-11, jf. omtale i kapittel 7.3.4 ovenfor.

Til § 16-9 Forsikringsvilkår

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 6-7, jf. § 7-10, men med en språklig endring i *annet ledd annet punktum*.

13.17 Kapittel 17. Finanskonsern og samarbeidsavtaler

Til § 17-1 Konesjonskrav

Paragrafen svarer i hovedsak til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 første ledd første punktum, annet ledd annet punktum og femte ledd, samt finansieringsvirksomhetsloven § 2a-1 annet ledd, og svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast § 3-6. *Første ledd* bestemmer at et finanskonsern bare kan etableres i henhold til tillatelse gitt av departementet. Tilsvarende gjelder dersom et finanskonsern utvides ved at det etableres konsernforhold til et annet finansforetak eller til verdipapirforetak, forsikringsmeglerforetak, eiendomsmeglerforetak, eller forvaltningsselskap for verdipapirfond. Formuleringen annet finansforetak omfatter også betalingsforetak og e-pengeforetak, jf. § 1-3 annet ledd.

I tillegg vil det kreves tillatelse etter § 3-1. Det følger av § 3-1 første ledd at erverv av så stor eierandel i et finansforetak at det vil etableres et konsernforhold (det vil si at erververen får bestemmende innflytelse, jf. allmennaksjeloven § 1-3) mellom erververen og finansforetaket krever tillatelse etter reglene i §§ 3-1 til 3-5. Banklovkomisjonens utkast til annet ledd er ikke videreført i lovbestemmelsen, da dette allerede følger av § 3-1.

Annet ledd gir departementet kompetanse til å fastsette forskrift med nærmere regler om finanskonsern, morselskap i finanskonsern eller i en del av dette, og deres virksomhet. Departementet er også gitt hjemmel til i forskrift å gjøre unntak fra reglene om finanskonsern for visse typer av finanskonsern. Dette vil kunne være aktuelt der et lite finansforetak inngår i et konsern som ellers ikke ville vært et finanskonsern, for eksempel der et betalingsforetak inngår i et telekonsern eller der et finansieringsselskap inngår i et industrikonsern. Etter annet ledd tredje punktum, kan departementet også i forskrift gi nærmere regler om hvilke bestemmelser som skal gjelde for finansforetak som inngår i utenlandsk finanskonsern.

Til § 17-2 Omorganisering til finanskonsern med holdingforetak som morselskap

Paragrafen bygger på finansieringsvirksomhetsloven § 2a-16 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-7, men er noe endret språklig sett sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast.

Uttrykket «omorganisering til» finanskonsern med holdingforetak som morselskap, er valgt fremfor «etablering av» i bestemmelsens overskrift, da det første mer presist angir hva bestemmelsen handler om.

Første ledd bestemmer at generalforsamlingen i et finansforetak kan beslutte at finansforetaket skal omorganiseres til et finanskonsern med et holdingforetak som morselskap. En slik beslutning krever flertall som for vedtektsendring, og kan ikke gjennomføres uten etter tillatelse fra departementet. Bestemmelsen gjelder finansforetak generelt, uavhengig av om foretaket er organisert som aksjeselskap/allmennaksjeselskap eller ikke. Dette er i samsvar med Banklovkomisjonens utkast.

Annet og tredje ledd regulerer gjennomføringen av omorganiseringen. *Annet ledd* gjelder finansforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 2a-16 annet og tredje ledd. *Tredje ledd* gjelder finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 17-3 tredje ledd.

Det vises for øvrig til Banklovkomisjonens omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B, kapittel 10.3.3.

Til § 17-3 Holdingforetak

Paragrafen viderefører kravet om konsesjon for holdingforetak i finanskonsern, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 første ledd, men er endret (forkortet) sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast til § 3-8. Etablering av konserntilknytningen gir et holdingforetak i finanskonsern og utløser krav om konsesjon. Tilsvarende konsesjonskrav for andre typer finansforetak følger av lovens kapittel 2.

Et holdingforetaks vedtekter og vedtektsendringer skal være godkjent av departementet. Krav om godkjenning følger av § 7-10.

Banklovkomisjonens utkast til § 3-8 annet ledd om at bestemmelsene i allmennaksjeloven gjelder for holdingforetak som er organisert som allmennaksjeselskap, og at bestemmelsene i aksjeloven gjelder for holdingforetak som er orga-

nisert som aksjeselskap, dersom ikke annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av finansforetaksloven, følger av § 7-4 første ledd.

Banklovkomisjonens utkast til § 3-8 tredje ledd om at holdingforetak som er organisert som gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, eller sparebank, når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av loven her, skal være undergitt reglene om henholdsvis forsikringsforetak, kredittforetak som er samvirkeforetak av låntakere, eller sparebank, følger av § 7-3 tredje ledd.

Til § 17-4 Konserngruppe etablert av gjensidige forsikringsforetak og sparebanker

Første ledd viderefører kravet i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 første ledd, jf. § 2a-2 bokstav a annet punktum om at konserngruppe etablert av gjensidige forsikringsforetak eller en sparebank og et gjensidig forsikringsforetak krever konsesjon. Første ledd er endret sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast, ved at det ikke åpnes for konserngruppe etablert av to sparebanker, se merknad til § 1-4 annet ledd.

Bestemmelsen svarer for øvrig til Banklovkomisjonens utkast til § 3-9 med enkelte språklige endringer.

Til § 17-5 Søknad

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-10.

Til § 17-6 Morselskap i finanskonsern

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-11, men er noe omskrevet. *Første ledd* presiserer at foretak som har en så stor eierandel i et finansforetak at det er etablert et konsernforhold mellom foretaket og finansforetaket, regnes som morselskap i finanskonsern. *Annet ledd* lister opp hvilke foretak som kan være morselskap i finanskonsern.

Til § 17-7 Konsernforetakene

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-12 og lister opp hvilke foretak som kan inngå i et finanskonsern i tillegg til morselskapet. Begrepet finansforetak i *første ledd bokstav a* omfatter betalingsforetak og e-pengeforetak, jf. § 1-3 annet ledd. Betalingsforetak og e-pengeforetak er derfor ikke listet opp i egne bokstaver i

lovteksten, slik det er i Banklovkomisjonens utkast § 3-12 første ledd bokstav g og h.

Annet ledd gir departementet hjemmel til å treffe enkeltvedtak eller gi forskrift om at andre foretak enn foretakene listet opp i første ledd, kan inngå i finanskonsern. Bestemmelsen er presisert sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast.

Til § 17-8 Krav til organisering av finanskonsern

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 3-13.

Finanskonsern skal organiseres slik at det etableres en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom de ulike virksomhetsområder i konsernet, jf. *første ledd*. Dette prinsippet ligger til grunn også for gjeldende rett og konsesjonspraksis, selv om prinsippet ikke fremgår direkte av finansieringsvirksomhetsloven.

Etter *annet ledd første punktum* skal organiseringen av et finanskonsern godkjennes av departementet. Dette er en videreføring av finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd første punktum. Forbudet i finansieringsvirksomhetslov § 2a-6 fjerde ledd om at en bank ikke kan eies av en annen bank er ikke videreført i lovutkastet. Hensynet til en klar konsernstruktur vil normalt tilsi at likeartet virksomhet som en hovedregel blir drevet innenfor ett og samme konsernforetak. I særlige tilfeller vil det likevel kunne åpnes for at lik virksomhet drives i forskjellige foretak, jf. *annet punktum*. Bestemmelsen erstatter forbudet i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 fjerde ledd, men er ment å videreføre gjeldende konsesjonspraksis. Spørsmålet om en bank eller annet finansforetak skal kunne eie eller erverve eiermajoritet i et annet foretak som driver lik virksomhet vil måtte vurderes opp mot denne bestemmelsen. I konsesjonspraksis har departementet særlig lagt vekt på om bankene driver virksomhet innenfor samme geografiske område eller innenfor samme markedssegment. I konsesjonspraksis har det blant annet vært åpnet for at en norsk bank kan eie en utenlandsk datterbank. *Annet ledd tredje og fjerde punktum* svarer til Banklovkomisjonens utkast til annet ledd annet og tredje punktum.

I *tredje ledd* presises hovedregelen om at blandet finanskonsern skal organiseres med et holdingforetak som konsernspiss. Denne måten å organisere konsernet på er best egnet til å ivareta hensynet til at konsernet skal ha en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom ulike virksomhetsområder i konsernet, og er også best egnet for effektivt tilsyn og kontroll med konser-

net og for å forhindre at problemer i et konsernselskap skal forplante seg til de andre selskapene.

Dersom hensynene bak hovedregelen kan ivaretas ved en annen modell, vil det likevel i særlige tilfelle kunne være adgang til å gi tillatelse til en slik annen modell for organisering av et blandet finanskonsern, jf. *tredje ledd annet punktum*. Dersom det gis tillatelse til at operative finansforetak kan være direkte eiet av et annet operativt finansforetak som driver annen type virksomhet, skal det settes vilkår om at datterforetaket oppfyller særskilte krav om uavhengighet, jf. *tredje ledd tredje punktum*. Slike vilkår kan f.eks. omhandle graden av personfelleskap i styrene i mor- og datterforetak, omfanget av transaksjoner og engasjementer mellom mor- og datterforetak mv.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.2.4 ovenfor og til NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.4.

Til § 17-9 Organisatoriske endringer

Paragrafen svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 3-14, og viderefører med enkelte redaksjonelle endringer finansieringsvirksomhetsloven § 2a-7. Det vises til nærmere omtale i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 10.3.4.

Til § 17-10 Konsernforetaks navnebruk

Paragrafen viderefører § 2a-6 femte ledd, og supplerer reglene om foretaksnavn i §§ 2-19 til 2-22 for foretak som inngår i finanskonsern. Etter gjeldende rett er det «navnet» på morselskapet eller konsernet som skal fremgå. Etter *femte ledd* er det «tilknytningen» som skal fremgå. Foretaksregisterets praksis knyttet til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd er at registeret godtar at navnet på datterselskap til finansinstitusjon bruker «bank», «sparebank» og liknende betegnelser når morselskapet har adgang til å bruke betegnelsene. Det har i følge Foretaksregisteret i praksis vært noe tvil om også datterselskaps datterselskap kan bruke navn som nevnt, eller om slik navnepraksis er begrenset til selskap som er direkte eiet av morselskapet (finansforetaket). *Annet ledd* gir hjemmel for departementet til å avklare dette nærmere i forskrift.

Til § 17-11 Samarbeidsavtale mellom finansforetak

Paragrafen bygger på Banklovkomisjonens utkast §§ 3-19 og 3-20 første ledd, og regulerer ulike former for samarbeid mellom finansforetak. Samarbeidende gruppe reguleres av § 17-12.

Første ledd tar utgangspunkt i Banklovkommissjonen utkast § 3-20 første ledd og stiller krav om at et organisert samarbeid mellom finansforetak med felles beslutninger må nedfelles i en samarbeidsavtale som må være godkjent av departementet. Samarbeidsavtalens oppgave er å etablere gruppen av deltakende finansforetak og fastlegge samarbeidsområdene. Avtalestrukturen må innebære at beslutningene blir felles og får innvirkning på institusjonene som deltar i samarbeidet. Bestemmelsen stiller ikke krav om at det må opprettes egne beslutningsorganer. Etter *første ledd annet punktum* kan departementet stille vilkår om organisering av samarbeidet og om at reglene om samarbeidende gruppe i §§ 17-12 og 17-13 skal gjelde tilsvarende. Videre bestemmer *tredje punktum* at vesentlige endringer av samarbeidet krever ny godkjenning fra departementet.

Annet ledd gjelder enklere former for samarbeid mellom finansforetak og tar utgangspunkt i Banklovkommissjonens utkast § 3-19. Annet ledd inneholder alminnelige regler om samarbeidsavtaler mellom ellers uavhengige finansforetak. Bestemmelsen tar utgangspunkt i, og er en videreføring av, finansieringsvirksomhetsloven § 2-7, men i tråd med Banklovkommissjonens utkast er godkjennelsesordningen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 erstattet med en meldeplikt til Finanstilsynet. *Annet ledd første punktum* stiller krav om at finansforetak som inngår samarbeidsavtale som ikke omfattes av godkjenningsordningen i første ledd, med et eller flere andre finansforetak, skal påse at det blir gitt melding om samarbeidsavtalen til Finanstilsynet. Det samme gjelder avtale og samordnet praksis som finansforetaket deltar i som medlem av bransjeorganisasjon eller på annen måte. Etter *annet punktum* gjelder meldeplikten ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning for forholdet til kunder eller konkurranseforholdene, for eksempel hvis to banker går sammen om å finansiere et byggeprosjekt.

Annet ledd tredje og fjerde punktum stiller nærmere krav til innholdet av meldingen som skal gis til Finanstilsynet, og svarer i hovedsak til Banklovkommissjonens utkast § 3-19 fjerde ledd.

Tredje ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast § 3-19 annet ledd og fastslår i tråd med finansieringsvirksomhetsloven § 2-7 annet ledd at som finansforetak regnes også verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forsikrings- og finansmeglerforetak og eiendomsmeglerforetak.

Fjerde ledd fastslår at krav om godkjenning og meldeplikt etter bestemmelsens henholdsvis før-

ste og annet ledd ikke gjelder samarbeidsavtaler mellom finansforetak som inngår i samme finanskonsern og samarbeid innenfor samarbeidende gruppe. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om samarbeidsavtaler i konsern, jf. § 18-6.

I enkelte tilfelle kan det være vanskelig å trekke grensene for når et samarbeid utløser meldeplikt, jf. annet ledd, og når samarbeidet krever godkjenning, jf. første ledd. For å avhjelpe den usikkerhet som eventuelt måtte oppstå, kan det gis forskrift om hvilke kategorier av samarbeidsavtaler som krever godkjenning og hvilke som utløser meldeplikt, jf. *tredje punktum*. Videre har departementet i tillegg kompetanse til å avgjøre om en samarbeidsavtale krever melding eller godkjenning, jf. *annet punktum*.

Femte og sjette ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast § 3-19 femte og sjette ledd.

Til § 17-12 Samarbeidende gruppe

Paragrafen er ny sammenlignet med gjeldende rett og regulerer den mest omfattende formen for samarbeid mellom ellers uavhengige finansforetak, under betegnelsen samarbeidende gruppe. Karakteristisk for slik samarbeidende gruppe er at samarbeidet er organisert innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetakene (som samarbeider) direkte eller indirekte til sammen har mer enn 50 prosent av eierinteressene. En samarbeidende gruppe kan bare etableres etter tillatelse fra departementet. §§ 17-12 og 17-13 bygger på Banklovkommissjonens utkast til § 3-20 og 3-21.

Første ledd oppstiller krav om konsesjon for samarbeidende gruppe. Etableringen av det eller de finansforetakene som skal utføre selve samarbeidet, krever konsesjon etter de alminnelige reglene, men første ledd stiller krav om at også etableringen av gruppen av finansforetak som samarbeider (horisontalt) og eier det eller de utførende finansforetakene, krever konsesjon. *Første ledd annet punktum* gjør reglene om søknad om tillatelse til å etablere finanskonsern i § 17-5, og reglene om organisering av finanskonsern i §§ 17-7 til 17-10 gjeldende så langt de passer for samarbeidende grupper.

Annet ledd gjør konsesjonskravet i første ledd tilsvarende gjeldende for utvidelser av virkeområdet for samarbeidet og ved vesentlige endringer av samarbeidet eller eierinteressene i finansforetak som samarbeidet er organisert innenfor. Samarbeidende grupper vil kunne ha behov for å tilpasse eller utvide samarbeidsopplegget til utvik-

lingen på finansmarkedsområdet. Ved mindre omfattende endringer gjelder reglene om meldepplikt til Finanstilsynet og Finanstilsynets kompetanse i § 17-11 annet ledd tilsvarende.

Det vises til nærmere omtale av samarbeidende grupper i kapittel 8.3.

Til § 17-13 Særlige regler for samarbeidende gruppe

Paragrafen gir særlige regler for samarbeidende grupper med konsesjon etter § 17-12, herunder en oppregning av hvilke konsernregler som gjelder. Samarbeidende gruppe ligner på mange måter på et finanskonsern, og det er naturlig at enkelte av konsernreglene også gjelder tilsvarende for samarbeidende gruppe.

I de tilfeller der samarbeidet etablerer et finanskonsern hvor morselskapet eies av de samarbeidende foretakene, vil lovens regler om finanskonsern, herunder også regelen i § 8-17 tredje ledd om revisor, gjelde for dette konsernet.

Det følger av *første ledd* at bestemmelsene om transaksjoner mellom konsernforetak mv. i § 18-3 første til tredje ledd, bestemmelsene om lån, garantier mv. mellom konsernforetak i § 18-4 og bestemmelser om utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak i § 18-5 første, annet og fjerde til sjette ledd gjelder tilsvarende for samarbeidende gruppe.

Annet ledd gjelder konsolidering og bestemmer at finansforetak som deltar i en samarbeidende gruppe, dvs. eierforetakene, skal ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, foreta konsolidering etter prinsippet om forholdsmessig konsolidering uavhengig av størrelsen på eierinteressen i finansforetak som forestår den virksomhet som samarbeidet omfatter. Kravet om forholdsmessig konsolidering gjelder ikke for forholdet mellom det enkelte finansforetak og de øvrige finansforetak i den samarbeidende gruppen, og heller ikke for virksomhet i det enkelte finansforetak som ikke inngår i det organiserte samarbeidet med mindre annet er særskilt angitt i loven eller ved forskrift gitt av departementet.

Tillitsvalgte og ansatte i finansforetak som forestår virksomhet for en samarbeidende gruppe, kan være tillitsvalgt i eller delta i ledelsen av, finansforetak i samarbeidsgruppen etter reglene i § 9-1 fjerde ledd.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om samarbeidende gruppe. Det kan blant annet gis forskrift om at bestemmelsen i første og annet ledd ikke skal

gjelde for forholdet mellom det enkelte foretak og de øvrige foretakene i den samarbeidende gruppen.

Det vises til nærmere omtale av samarbeidende grupper i kapittel 8.3.

13.18 Kapittel 18. Virksomhet i finanskonsern, konsolidering mv.

Til § 18-1 Alminnelige krav til finanskonsern

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 15-1. I *første ledd* er paragrafhenvisningene oppdatert som følge av at systemet i lovforslaget kapittel 13 og 14 er endret sammenlignet med Banklovkomisjonens utkast. I *annet ledd* er det presisert at det er styret i morselskapet som er ansvarlig for at det er etablert klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger for den samlede virksomheten i finanskonsernet. *Tredje til sjuende ledd* svarer til Banklovkomisjonens utkast. Etter *åttende ledd* gjelder bestemmelsene i paragrafen her ikke for eierforetak som ikke er finansforetak. Det vises for øvrig til omtale i proposisjonen kapittel 8 ovenfor.

Til § 18-2 Konsolideringsregler mv.

Paragrafen viderefører i hovedsak finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9.

Til § 18-3 Transaksjoner mellom konsernforetak

Transaksjoner mellom foretak i samme finanskonsern skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. I den grad det skjer formuesoverføringer mellom konsernselskaper, må det dreie seg om ordinære forretningsmessige transaksjoner, dvs. transaksjoner som i form og innhold er i samsvar med vanlig praksis i markedet. Bestemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 2a-8 første, annet og tredje ledd. Krav som oppstilles enten i særlovgivning eller i sektorlovgivning må i utgangspunktet være oppfylt før foretakene kan benytte seg av adgangen i § 18-3.

Med felles ledelse, jf. *annet ledd*, menes at to eller flere foretak ved avtale eller vedtektsbestemmelser er underlagt felles ledelse, eller at de samme personer utgjør flertallet i foretakenes styrende eller kontrollerende organer og har fungert i regnskapsåret og inntil det tidspunktet årsregnskapet ble utarbeidet.

Til § 18-4 Lån, garantier mv. mellom konsernforetak

Paragrafen viderefører i hovedsak gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 2a-8 fjerde ledd og forskrift 20. desember 1991 nr. 850. Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 18-3. Det vises til spesialmerknaden til § 18-3. Finansforetak som i samsvar med bestemmelsen i første ledd første punktum, yter lån eller stiller garanti som overstiger fem prosent av foretakets ansvarlige kapital, skal gi melding til Finanstilsynet.

Krav som oppstilles enten i særlovgivning eller i sektorlovgivning må i utgangspunktet være oppfylt før foretakene kan benytte seg av adgangen i § 18-4.

Til § 18-5 Utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak

Paragrafen svarer i hovedsak til Banklovkomisjonens utkast til § 15-5. I *femte ledd* er det presisert adgangen til å utlevere opplysninger etter første til tredje ledd bare gjelder i den utstrekning også foretaket som mottar opplysningene, og den ansatte i foretaket, er underlagt taushetsplikt etter loven her. Dette innebærer at andre konsernforetak enn foretak underlagt loven her ikke kan motta taushetsbelagte opplysninger etter reglene i paragrafen.

Til § 18-6 Meldeplikt for samarbeidsavtaler i konsern

Paragrafen gir departementet adgang til å fastsette nærmere regler om godkjenning og meldeplikt for samarbeidsavtaler mellom finansforetak i samme konsern. Det vises til at § 17-11 om samarbeidsavtaler ikke gjelder samarbeid mellom finansforetak i samme konsern, jf. § 17-11 fjerde ledd.

Til § 18-7 Forskrifter

Paragrafen gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om virksomhet i finanskonsern. Hjemmelen vil blant annet kunne være nødvendig for gjennomføring i norsk rett av nye EU/EØS-rettsakter og forskrifter fastsatt av EU-kommisjonen med hjemmel i rettsakter som inngår i EØS-avtalen. Det vises til omtale i proposisjonen kapittel 4.4 ovenfor.

13.19 Kapittel 19. Bankenes sikringsfond

Til § 19-1 Medlemskap mv.

Første ledd viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-1 første punktum. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Annet ledd viderefører banksikringsloven § 2-1 annet punktum og § 1-1 annet ledd.

Tredje ledd viderefører unntakene i banksikringsloven § 1-2. Finansforetaksloven gjøres ikke gjeldende for Norges Bank, jf. § 1-6, og unntaket for Norges Bank er derfor ikke videreført i paragrafen her.

Til § 19-2 Medlemskap for utenlandske filialer

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-2. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-3 Sikringsfondets formål, vedtekter mv.

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-4. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-4 Innskudd

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-5. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-5 Sikringsfondets ansvarlige kapital

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-6. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-6 Avgift fra medlemmene

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-7. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2. Ved lovendring 14. desember 2012 ble taket på fondet opphevet, jf. forslag i Prop. 11 L (2012–2013). Gjeldende rett videreføres i paragrafen her.

Til § 19-7 Garanti fra medlemmene

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-8. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-8 Endringer i medlemskap

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-9. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2. Banksikringsloven § 2-9 første ledd annet punktum videreføres ikke, ettersom «taket» på fondet ble opphevet ved lovendring 14. desember 2012, jf. omtale i Prop. 11 L (2012–2013).

Til § 19-9 Innskuddsgaranti

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-10. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-10 Oppgjør

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-11. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2. Ved lovendring 14. desember 2012 ble utbetalingstiden i første ledd redusert fra 3 måneder til én uke, jf. omtale i Prop. 11 L (2012–2013). Gjeldende rett videreføres i paragrafen her.

Til § 19-11 Støttetiltak

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-12. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-12 Regress

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-13. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-13 Generalforsamling

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-14. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

Til § 19-14 Styre

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2-15. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.2.

13.20 Kapittel 20. Garantiordninger for forsikringsvirksomhet

Til § 20-1 Virkeområde. Formål

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske og redaksjonelle endringer banksikringsloven § 2A-1. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Garantiordningens navn er «Garantiordningen for skadeforsikring», jf. *første ledd*.

Det følger av forskrift om garantiordning for skadeforsikring § 1-3 at offentleglova får anvendelse for garantiordningens virksomhet og at forvaltningsloven kapittel II, § 13 til § 13f, § 18 til § 21 og § 35 gjelder for garantiordningens virksomhet. For vedtak om utbetaling fra garantiordningen gjelder §§ 23 til 25 og § 27, samt kapittel VI i forvaltningsloven så langt de passer. I lys av dette er det nødvendig å beholde første punktum i forskriftshjemmelen, jf. *femte ledd*. Selv om det følger av offentleglova § 2 første ledd første punktum bokstav d at offentleglova gjelder, er det hensiktsmessig å beholde forskriftshjemmelen slik at ikke forskriften må endres. Som nevnt i kapittel 10, er bestemmelsene om garantiordning for skadeforsikring flyttet over fra banksikringsloven som ledd i den samordningen som foreslås, uten at det er foreslått materielle endringer. Det anses likevel ikke nødvendig å beholde adgangen i gjeldende § 2A-1 fjerde ledd annet punktum til å utfylle, supplere eller avvike fra regler gitt i eller i medhold av forvaltningsloven og offentleglova.

Til § 20-2 Styre og vedtekter mv.

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 2A-2. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-3 Medlemskap

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 2A-3. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-4 Medlemmenes ansvar overfor garantiordningen

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 2A-4. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-5 Innkalling av kapital

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 2A-5. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-6 Utbetaling fra garantiordningen

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2A-6. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-7 Rapportering, regnskap og revisjon

Paragrafen viderefører med enkelte lovtekniske endringer banksikringsloven § 2A-7. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

Til § 20-8 Andre garantiordninger

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 2A-8. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.3.

13.21 Kapittel 21. Soliditetssvikt og offentlig administrasjon

Til § 21-1 Melding om betalingsvansker mv.

Bestemmelsene i *første til tredje ledd* viderefører banksikringsloven § 3-1. *Fjerde ledd* viderefører forskriftshjemmelen i banksikringsloven § 1-1 fjerde ledd. *Paragrafen* svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-1. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Det bemerkes at begrepet «finansforetak» her, som i lovforslaget for øvrig, er benyttet gjennomgående. For bestemmelsene i dette avsnitt innebærer det at de gis anvendelse for alle typer finansforetak, inkludert pensjonsforetak og kredittforetak.

Til § 21-2 Finanstilsynets myndighet

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 3-2 og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-2. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Til § 21-3 Revidert statusoppgjør

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 3-3 og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-3. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Til § 21-4 Innkalling til generalforsamling

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 3-4 og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-4. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Til § 21-5 Nedsetting av aksjekapital og grunnfondsbevis

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 3-5 med enkelte språklige justeringer, herunder er begrepet «grunnfondsbeviskapitalen» byttet ut med «eierandelskapitalen». *Paragrafen* svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-5. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Til § 21-6 Nedsetting av ansvarlig lånekapital

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 3-6 og svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-6. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor og NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.1.

Til § 21-7 Virkeområde

Første ledd angir virkeområdet for bestemmelsene om offentlig administrasjon, og viderefører i hovedsak banksikringsloven § 4-1 første og annet ledd. Virkeområdet er imidlertid utvidet ved at også pensjonsforetak og kredittforetak er omfattet. Etter banksikringsloven kunne Kongen (delegert departementet, jf. kgl.res. 6. desember 1996 nr. 1138) bestemme at disse reglene skulle gjelde for pensjonskasser og kredittforetak, jf. banksikringsloven § 1-1 annet og tredje ledd.

Annet ledd svarer til Banklovkommissjonens utkast til § 18-7 annet ledd, og er nærmere omtalt i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 13.4.2.

Tredje ledd første punktum viderefører banksikringsloven § 4-1 tredje ledd, dog slik at hjemmelen for å fastsette nærmere regler bare er knyttet til bestemmelsene i dette avsnitt, og ikke til bestemmelsene i lovforslaget avsnitt III. For kredittforetak som omfattes av §§ 11-5 til 11-15, suppleres denne hjemmelen av forskriftshjemmelen i § 11-15 femte ledd.

Det vises for øvrig til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-8 Gjeldsforhandling eller konkurs

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-2 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-8. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-9 Soliditetssvikt

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-3 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-9. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-10 Melding til departementet

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-4 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-10. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-11 Vedtak om offentlig administrasjon

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-5 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-11. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Etter *tredje ledd* skal vedtak om offentlig administrasjon kunngjøres i elektronisk kunngjøringspublikasjon, og ikke i Norsk Lysingsblad som tidligere. Dette er en modernisering av paragrafen som innebærer at denne typen kreditorvarsel (som kunngjøring av vedtak om offentlig administrasjon er) følger samme system som for andre kreditorvarsel som utstedes på vegne av finansforetak.

Til § 21-12 Virkninger av vedtak om offentlig administrasjon

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-6 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-12. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

I *første ledd bokstav c* er «kredittforetak» føyd til, slik at verken banker eller kredittforetak kan ta imot innskudd, påta seg nye engasjementer eller

øke tidligere engasjementer uten Finanstilsynets godkjenning når vedtak om offentlig administrasjon er truffet.

Til § 21-13 Administrasjonsstyre og revisor

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-7 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-13. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-14 Administrasjonsstyrets og revisors oppgaver og kompetanse

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-8 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-14. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-15 Fri virksomhet

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-9 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-15. Det vises til omtale i kapittel 10 ovenfor.

Til § 21-16 Avvikling

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-10 og svarer til Banklovkomisjonens utkast til § 18-16. Det vises til omtale i kapittel 10.

Av hensyn til bruk av konsekvent terminologi i loven, er det presisert i *tredje ledd* at Finanstilsynet skal sende melding til Foretaksregisteret om at foretaket skal slettes fra registeret. Dette innebærer ingen materiell endring sammenlignet med formuleringen i banksikringsloven § 4-10 tredje ledd.

Til § 21-17 Virkeområde

Paragrafen er ny, men innebærer ikke annen endring i gjeldende rett enn at også pensjonsforetak omfattes av bestemmelsene i dette avsnitt. *Første punktum* viderefører banksikringsloven § 4-1 første ledd, som dekker bestemmelsene i banksikringsloven som videreføres i dette avsnitt. *Annet punktum* angir at bestemmelsene i dette avsnitt også gjelder for pensjonsforetaks pensjonsavtaler som ikke bygger på forsikringsavtale.

For øvrig er overskriften til dette avsnitt endret sammenlignet med overskriften til banksikringsloven kapittel 4 avsnitt II, som videreføres i dette avsnitt, for å gjenspeile at bestemmelsene her også vil gjelde for pensjonsforetak.

Til § 21-18 Forsikringsforpliktelser

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-11 med enkelte språklige justeringer, herunder er begrepet «forsikringsfondet» byttet ut med «verdien av forsikringstekniske avsetninger».

Til § 21-19 Skadeforsikringsbestand

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-12.

Dersom en kunde har godtatt bruk av elektronisk kommunikasjon etter forsikringsavtaleloven § 20-3, så vil det også kunne gis elektronisk underretning etter denne bestemmelsen. Andre enn kunder (de sikrede og andre med økonomiske interesser knyttet til forsikringsdekningen) kan godta elektronisk kommunikasjon etter denne bestemmelsen.

Til § 21-20 Disponering av livsforsikringsbestand

Paragrafen viderefører banksikringsloven § 4-13.

Dersom en kunde har godtatt bruk av elektronisk kommunikasjon etter forsikringsavtaleloven § 20-3, så vil det også kunne gis elektronisk underretning etter denne bestemmelsen. Andre enn kunder (de sikrede og andre med økonomiske interesser knyttet til forsikringsdekningen) kan godta elektronisk kommunikasjon etter denne bestemmelsen.

13.22 Kapittel 22. Straff. Sanksjoner

Til § 22-1 Straff

Paragrafen viderefører finansieringsvirksomhetsloven § 5-1, og er utformet slik at den rammer enhver som forsettlig eller uaktsomt bryter loven eller bestemmelse eller pålegg gitt med hjemmel i loven. Dette omfatter blant annet ansatte og tillitsvalgte i finansforetak samt andre som pålegges plikter i eller i medhold av loven, for eksempel regnskapsførere, revisorer, eiere mv. Foretak vil også kunne straffes for overtredelser, jf. straffeloven 1902 § 48 a.

Til § 22-2 Pålegg og tvangstiltak

Paragrafen svarer materielt til finansieringsvirksomhetsloven § 5-2 og Banklovkommisjonens utkast til § 19-2, men med enkelte lovtekniske tilpasninger av bestemmelsen. Det presiseres at pliktsubjektene etter lovens bestemmelser, uavhengig av denne bestemmelsen, selv har en selv-

stendig plikt til på eget initiativ å bringe forhold i strid med loven til opphør. Det presiseres videre at pålegg om mulkt etter *annet ledd* er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 første ledd bokstav b.

Det vises til omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 14.1.

Til § 22-3 Opplysningsplikt

Paragrafen svarer til finansieringsvirksomhetsloven § 5-3 og Banklovkommisjonens utkast til § 19-3. Det vises til omtale av bestemmelsen i NOU 2011: 8 Bind B kapittel 14.1.

13.23 Kapittel 23. Ikrafttredden, overgangsbestemmelser, oppheving og endring av andre lover

13.23.1 Til § 23-3 nr. 1

I § 23-3 *nr. 1* foreslås endringer i finanstillsynsloven for å oppdatere loven i tråd med forslaget til ny finansforetakslov.

For det første foreslås det endringer av bestemmelser i finanstillsynsloven som inneholder henvisninger til lover som foreslås opphevet, jf. finansforetaksloven § 23-3 nr. 3 til 6.

For det andre foreslås endringer i finanstillsynsloven med sikte på å oppdatere lovens begrepsbruk slik at den bedre samsvarer med begrepsbruken som foreslås i finansforetaksloven, blant annet slik at betegnelsen «finansforetak» erstatter betegnelsen «finansinstitusjon». På denne bakgrunn endres også lovens tittel til lov om tilsynet med finansforetak mv. (finanstillsynsloven).

Det foreslås også endringer i finanstillsynsloven § 1 som regulerer hvilke typer virksomhet som er underlagt tilsyn av Finanstillsynet, herunder en omstrukturering av rekkefølgen på foretakene nevnt i første ledd. Forholdet mellom gjeldende § 1 første ledd og § 1 første ledd etter at de foreslåtte endringene er vedtatt kan kort beskrives som følger:

- nr. 1 (banker) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 1 og 2,
- nr. 2 (kredittforetak) er ny, jf. at slike foretak i tråd med begrepsbruken i finansforetaksloven ikke lenger bør anses omfattet av § 1 første ledd nr. 3 («finansforetak»),
- nr. 3 (finansieringsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 6, men i tråd med begrepsbruken i finansforetaksloven omfatter betegnelsen ikke kredittforetak,

- nr. 4 (betalingsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 18,
- nr. 5 (e-pengeforetak) er ny og viderefører forskrift om e-pengeforetak § 1 annet ledd,
- nr. 6 (skadeforsikringsforetak, herunder utenlandske skadeforsikringsforetaks generalagent (hovedagent) i Norge, og gjenforsikringsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 3,
- nr. 7 (livsforsikringsforetak, herunder utenlandske livsforsikringsselskapers generalagent (hovedagent i Norge)) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 4,
- nr. 8 (kredittforsikringsforetak) er ny,
- nr. 9 (innskuddspensjonsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 16,
- nr. 10 (sjøtrygdslag) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 12,
- nr. 11 (private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser og pensjonsfond samt Norges Banks pensjonskasse) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 15,
- nr. 12 (forsikringsformidlingsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 17,
- nr. 13 (lånformidlingsforetak) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 7,
- nr. 14 (regulerte markeder) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 10,
- nr. 15 (verdipapirregistre) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 11,
- nr. 16 (verdipapirforetak og andre foretak som driver virksomhet i forbindelse med verdipapirhandel, samt med overholdelsen av bestemmelser om verdipapirhandel gitt i eller i medhold av lov) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 14,
- nr. 17 (revisorer og revisjonsselskaper som er godkjent etter revisorloven) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 9,
- nr. 18 (autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 19,
- nr. 19 (filial av utenlandsk kredittinstitusjon for såvidt gjelder virksomhet som drives her i riket) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 5,
- nr. 20 (utenlandske finansforetaks representasjonskontorer i Norge) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 13,
- nr. 21 (andre foretak så langt det følger av bestemmelser i eller i medhold av særskilt lov) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 20, og
- nr. 22 (andre foretak, når det besluttes ved enkeltvedtak i medhold av lov) viderefører nåværende § 1 første ledd nr. 8.

I § 1 *femte ledd* foreslås hjemmel for Kongen til å i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra reglene i § 1.

Det foreslås også mindre endringer i andre bestemmelser i finanstilsynsloven, blant annet for å justere henvisninger til § 1, regeltekniske forenklinger og retting av skrivefeil.

De foreslåtte endringene i finanstilsynsloven anses i all hovedsak for å være av redaksjonell karakter.

13.23.2 Til § 23-3 nr. 2

I Prop. 87 L (2013–2014) om endringer i børsloven og verdipapirhandelloven mv. og lov om kredittvurderingsbyråer foreslås det blant annet endringer i finanstilsynsloven. Forutsatt at Stortinget vedtar forslaget til endringer i finanstilsynsloven som fremgår av lovproposisjonen, foreslås det i § 23-3 nr. 2 endringer i finanstilsynsloven § 4 c og § 7 tredje og fjerde ledd som innebærer at betegnelsen «finansforetak» erstatter betegnelsen «finansinstitusjon», slik at begrepsbruken i bestemmelsene er bedre i samsvar med begrepsbruken som foreslås i finansforetaksloven.

13.23.3 Til § 23-3 nr. 3 til 6

§ 23-3 nr. 3 til 6 innebærer at følgende lover oppheves når finansforetaksloven trer i kraft:

- lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker,
- lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker,
- lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner,
- lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner.

13.23.4 Til § 23-3 nr. 7

I § 23-3 nr. 7 foreslås endringer som innebærer at begrepet «en finansinstitusjon» endres til «et finansforetak», begrepet «finansinstitusjon» endres til «finansforetak» og begrepet «ein finansinstitusjon» endres til «eit finansforetak i foretaksregisterloven, aksjeloven, allmennaksjeloven og samvirkeoven. Formålet med endringene er å bringe begrepsbruken i disse lovene i samsvar med begrepsbruken i finansforetaksloven.

13.23.5 Til § 23-3 nr. 8

Det foreslås i § 23-3 nr. 8 endringer i forsikringsvirksomhetsloven for å oppdatere loven i tråd med forslaget til ny finansforetakslov.

For det første er kapitlene 2 til 6, 8, 13 og 14 opphevet og erstattet av nye bestemmelser i finansforetaksloven eller flyttet til gjenstående kapitler i forsikringsvirksomhetsloven. Reglene om konsesjon, selskapsrettslige regler og generelle regler om virksomheten, herunder kapitalkrav, vil nå fremgå av finansforetaksloven. De gjenstående kapitlene 7, 9 til 12 og 15 til 17 i forsikringsvirksomhetsloven blir nye kapitler 2 til 10. De gjenstående bestemmelsene vil omfatte særlige virksomhetsregler for forsikringsselskaper og pensjonsforetak, samt regler om flytting av kontrakter.

For det andre foreslås det endringer av bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven for å tilpasse disse til det nye Solvens II-regelverket. Det innføres blant annet et klarere skille i loven mellom beregning av premiereserve og beregning av de forsikringstekniske avsetninger til solvensformål. Det vises til nærmere omtale i kapittel 11.1.4. Begrepet «forsikringskapital» innføres som en ny samlebetegnelse for alle reserver og fond som er tilordnet den enkelte forsikringskontrakt (kundens midler).

For det tredje foreslås at betegnelsen «forsikringsselskap» erstattes med «forsikringsforetak», som er det begrepet som brukes i finansforetaksloven. Tilsvarende foreslås betegnelsen «selskap» endret til «foretak». I forsikringsvirksomhetsloven kapittel 2 om pensjonsforetak og kapittel 6 om flytting brukes begrepet «foretak» i betydningen «arbeidsgiverforetak». Foretaket vil her være den som har opprettet en pensjonsordning for sine ansatte i en pensjonskasse eller i en annen pensjonsinnretning. Denne betydningen av begrepet foretak vil fremgå av sammenhengen i de aktuelle bestemmelsene i kapitlene 2 og 6.

Lovens tittel foreslås endret til *lov om forsikringsvirksomhet*.

Til § 1-1 Virkeområde

I *første ledd* angis at loven gjelder for forsikringsforetak og pensjonsforetak som driver virksomhet i henhold til finansforetaksloven. Bakgrunnen for at det henvises til finansforetaksloven er at reglene om konsesjon for forsikringsselskaper og pensjonsforetak, om etablering av foretaket, eierforhold, etablering av finanskonsern, kapitalfor-

hold og generelle virksomhetsregler mv. vil være regulert i finansforetaksloven. Forsikringsvirksomhetsloven vil bare omfatte de særlige virksomhetsreglene for forsikringsselskaper og pensjonsforetak, som ikke er aktuelle for andre typer finansforetak, samt regler om flytting.

I *annet ledd* endres kapittelhenvisningen som følge av at de någjeldende kapitlene 2 til 6 oppheves og erstattes av bestemmelser i finansforetaksloven.

Til § 1-2 Geografisk virkeområde

Paragrafen svarer materielt til forsikringsvirksomhetsloven § 1-8. I tillegg gis Kongen myndighet til å avgjøre i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Til § 1-3 Unntak fra loven

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 15-8 tredje ledd. Det presiseres at unntak fra loven kan gjøres for enkelte former for virksomhet som drives av forsikrings- og pensjonsforetak.

Til § 2-1 Pensjonskasse. Pensjonsordning

Paragrafen bygger på forsikringsvirksomhetsloven § 7-1. Definisjonene av pensjonskasse og kollektiv pensjonsordning er nå tatt inn i finansforetaksloven, og det vises til de aktuelle bestemmelsene der. Bestemmelsen i gjeldende § 7-1 tredje ledd om adgang til å drive tilknyttet virksomhet er videreført i finansforetaksloven § 2-16 sjette ledd.

Til § 2-2 Pensjonskasser for flere foretak/ arbeidsgivere

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 7-2. I *første ledd* er det tatt inn en henvisning til tjenestepensjonsloven § 7-1, ettersom adgangen til å opprette felles pensjonsordning også gjelder for pensjonsordninger etter tjenestepensjonsloven. I tillegg er henvisningene til andre bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven endret.

Til § 2-3 Organisering av virksomheten

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 7-7. I *annet ledd* om at styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, er det lagt til en henvisning til finansforetaksloven kapittel 13, hvor kravene til forsvarlig organisering av virksomheten fremgår blant annet av § 13-5.

Til § 2-4 Forholdet til pensjonsordningene og arbeidsgiver

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 7-8 første, annet og fjerde ledd, samt § 7-9 tredje ledd. Gjeldende § 7-8 tredje ledd er flyttet til § 2-6, mens § 7-9 første, annet og fjerde ledd nå er erstattet av nye bestemmelser i finansforetaksloven.

Til § 2-5 Aktuar

Paragrafen er ny, men viderefører kravet etter gjeldende rett om at en pensjonskasse skal ha aktuar. Bestemmelsen svarer materielt til forsikringsvirksomhetsloven § 9-24, som etter gjeldende lov § 7-10 er gjort tilsvarende gjeldende for pensjonskasser. For forsikringsforetak oppheves reglene i forsikringsvirksomhetsloven om krav til ansvarshavende aktuar. Forsikringsforetak skal i stedet ha en aktuarfunksjon som oppfyller kravene i EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet, jf. finansforetaksloven § 13-5. For pensjonskasser skal kravet til aktuar fortsatt gjelde, og det er derfor tatt inn en ny § 2-5 om dette.

Til § 2-6 Alminnelige regler for virksomheten

Paragrafen viderefører i hovedsak forsikringsvirksomhetsloven § 7-10 annet til fjerde ledd. Någjeldende § 7-10 første ledd oppheves ettersom bestemmelsene i kapittel 6 er flyttet til finansforetaksloven. Det anses heller ikke nødvendig å vise til at kapitlet om flytting gjelder tilsvarende for pensjonskasser, da dette følger av den innledende bestemmelsen i flyttekapitlet (§ 6-1). I § 2-6 første ledd er kapittelhenvisningen endret, samt at det presiseres at også forskrifter som er hjemlet i lovens kapittel 3, skal gjelde tilsvarende for pensjonskasser som omfattes av leddet. Videre er det tatt inn en regel om krav til avtalen mellom arbeidsgiverforetaket og pensjonskassen for det tilfelle at midlene i pensjonskassen skal forvaltes som egen investeringsportefølje. I *annet ledd* er henvisningene til øvrige bestemmelser i loven rettet opp. Någjeldende første ledd i § 7-10 foreslås opphevet, uten at dette innebærer noen realitetsendring.

Til § 2-7 Informasjonskrav

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 7-11.

Til § 2-8 Sammenslåing, deling og opphør

Paragrafen bygger på forsikringsvirksomhetsloven § 7-12. Bestemmelsen i *første ledd* om at sammenslåing, deling og opphør kan skje etter reglene i finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt I eller II, er ny. *Annet ledd* er en videreføring av gjeldende rett, men det er tatt inn en henvisning til tjenstepensjonsloven kapittel 7, ettersom adgangen til sammenslåing, deling og opphør av en pensjonskasse også gjelder for pensjonskasser som har pensjonsordning etter tjenstepensjonsloven.

Til § 2-9 Særlige regler for fellespensjonskasse

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 7-13. Henvisningene til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp. I tillegg er det i *fjerde ledd siste punktum* tatt inn en henvisning til tjenstepensjonsloven § 7-1, ettersom bestemmelsen også gjelder for pensjonskasser som har pensjonsordning etter tjenstepensjonsloven.

Til § 2-10 Gjenforsikring

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 6-8, likevel slik at den kun gjøres gjeldende for pensjonskasser. For forsikringsforetak oppheves kravet til gjenforsikring i gjeldende rett, og erstattes av krav som oppfyller EØS-regler som svarer til Solvens II-direktivet.

Til § 2-11 Krav til organisering, virksomhet mv. i innskuddspensjonsforetak

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 8-3 og 8-4. Henvisningene til øvrige bestemmelser i loven og til bestemmelser i andre lover er rettet opp.

Til § 3-1 Virkeområde og definisjoner

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-1. Henvisningene til øvrige kapitler i loven er rettet opp. Begrepet «selskaper» er endret til «foretak» i samsvar med begrepsbruken i ny finansforetakslov. I *annet ledd* er det tatt inn en henvisning til tjenstepensjonsloven, ettersom kollektive pensjonsordninger kan etableres også i medhold av denne loven. Tilsvarende er pensjonsbevis, som er bevis for opptjente pensjonsrettigheter i ordninger etablert etter tjenstepensjonsloven, inkludert i oppregningen i *fjerde ledd*.

Til § 3-3 Pristariffer

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-3. I fjerde ledd er pensjonsbevis, jf. omtale under § 3-1, inkludert i oppregningene.

Til § 3-6 Beregning av premier mv.

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-5. En henvisning samt begrepsbruk er rettet opp.

Til § 3-7 Meldeplikt og tilsyn med pristariffer

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-6. Henvisningene til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp.

Til § 3-8 Forsikringskapitalen

Paragrafen er ny. Her innføres begrepet «forsikringskapital», som er en ny samlebetegnelse for alle reserver og fond som er tilordnet den enkelte forsikringskontrakt. Dette vil tilsvare kundens midler. Forsikringskapitalen vil omfatte premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond, reguleringsfond og bufferfond. Pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond er fond som er omfattet av tjenestepensjonsloven. Med bufferfond siktes til fond som omtalt i forskrift til forsikringsvirksomhetsloven av 30. juni 2006 nr. 869 § 6-3.

Til § 3-9 Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser

Paragrafen fastsetter hvordan premiereserven knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser skal beregnes. Bestemmelsen tar utgangspunkt i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 9-16, men den koblingen en har i dag mellom beregning av premiereserven og beregning av de forsikringstekniske avsetninger videreføres ikke i lovforslaget her. Det vises til nærmere omtale i kapitlene 11.1.2 og 11.1.4.

Første ledd tar utgangspunkt i § 9-16 første ledd, men er i motsetning til gjeldende rett ikke utformet som et minstekrav. Begrepet «kapitalverdi» er erstattet med «nåverdi».

Annet ledd innebærer at foretaket ikke skal ha plikt til å styrke premiereserven for opptjente rettigheter dersom dødelighetsforutsetningene mv. endres. Dette er nytt i forhold til gjeldende rett.

Bestemmelsen om premieberegningsrenten viderefører gjeldende § 9-16 annet ledd.

Tredje og fjerde ledd viderefører i hovedsak gjeldende § 9-16 tredje og femte ledd, men ordlyden er noe endret. Bestemmelsene angir hva som skal tilføres premiereserven. I nytt siste punktum i tredje ledd angis det i tillegg hva som skal komme til fradrag i premiereserven.

Femte ledd viderefører gjeldende § 9-16 fjerde ledd.

Sjette ledd gir hjemmel til departementet til å gi forskrift med nærmere regler om beregning av premiereserven.

Til § 3-10 Premiereserve for forpliktelser knyttet til særskilt investeringsportefølje

Paragrafen fastsetter hvordan pensjonskapital for forpliktelser knyttet til særskilt investeringsportefølje skal beregnes. Bestemmelsen tar utgangspunkt i gjeldende forsikringsvirksomhetslov § 9-18, som regulerer beregningen av de forsikringstekniske avsetningene til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje. Som i § 3-9 gjennomfører en i § 3-10 et skille mellom beregningen av premiereserve/pensjonskapital og beregning av de forsikringstekniske avsetningene.

I første ledd brukes betegnelsen pensjonskapital og ikke premiereserve, da betegnelsen premiereserve vanligvis bare brukes om de avsetninger som skal dekke kontraktfastsatte forpliktelser. Det følger av første ledd at pensjonskapitalen der forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje, til enhver tid skal motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. *Annet ledd* tar utgangspunkt i § 9-18 annet ledd, men regulerer beregningen av premiereserven og ikke de forsikringstekniske avsetningene til dekning av kontraktfastsatte uføre- og etterlatteytelser.

Til § 3-11 Inndeling av forvaltningskapitalen

Paragrafen viderefører i hovedsak forsikringsvirksomhetsloven § 9-7, men er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregning av premiereserven og beregning av de forsikringstekniske avsetningene, samt innføringen av begrepet forsikringskapital, se merknaden til § 3-8. De eiendeler som skal forvaltes i kollektivporteføljen skal etter *annet ledd* motsvare den forsikringskapital som er knyttet til kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser. Etter *tredje ledd* skal investeringsvalgporteføljen bestå av eiendeler som motsvarer den

forsikringskapital som er knyttet til verdien av særskilte investeringsvalgporteføljer. Begrepet «forsikringskapital» er tilsvarende benyttet i *fjerde ledd*.

Når det er fastlagt hvilke eiendeler som omfattes av henholdsvis kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen, vil foretakets øvrige eiendeler måtte tilordnes selskapsporteføljen, jf. *femte ledd*.

Nytt *ellefte ledd* gir hjemmel til departementet til å gi forskrift til utfylling av reglene i paragrafen. Med hjemmel i denne bestemmelsen vil det blant annet kunne gis nærmere regler om registrering av eiendeler i tråd med Solvens II-direktivet artikkel 145, jf. nærmere omtale i kapittel 11.1.4.

§ 3-12 Forvaltning av porteføljene

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-8 med unntak av § 9-8 første ledd annet punktum og tredje ledd. Disse bestemmelsene oppheves som følge av tilpasning til Solvens II-direktivet, se nærmere omtale i kapittel 6.5.6. For pensjonsforetak vil regler som viderefører disse bestemmelsene eventuelt kunne gis i forskrift.

§ 3-13 Tilordning av avkastning, overskudd

Paragrafen viderefører i hovedsak forsikringsvirksomhetsloven § 9-9, men er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregningen av premiereserve og beregning av de forsikringstekniske avsetningene, samt innføringen av begrepet forsikringskapital, se merknaden til § 3-8. Det følger av *femte ledd* at eiendelene skal verdsettes i samsvar med reglene i årsregnskapsforskriften for forsikringsforetak. Det siktes her til forskrift 16. desember 1998 nr. 1241 om årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper. Dette er en videreføring av gjeldende prinsipper for verdivurdering av eiendeler. For å ta høyde for utviklingen på regnskapsområdet er det tatt inn en hjemmel for departementet til å gi forskrift med nærmere regler om verdivurdering av eiendeler.

Til § 3-14 Overskudd på risikoresultat

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-10, med en mindre presisering i annet ledd.

Til § 3-15 Styrking av premiereserve

Paragrafen viderefører i hovedsak forsikringsvirksomhetsloven § 9-11. I *første ledd* videreføres fore-

takenes adgang til å benytte overskudd som ellers skulle vært tilordnet kunden til å styrke premiereserven, dersom det foretas endringer i dødelighetsforutsetningene som ligger til grunn for premieberegningen. Adgangen gjelder selv om foretakene etter lovforslaget her ikke lenger skal ha plikt til automatisk å styrke premiereserven ved endringer i dødelighetsgrunnlaget. Det vises til nærmere omtale i kapittel 11.1.4. Som etter gjeldende rett kreves det samtykke av Finanstilsynet for at foretakene kan benytte kundeoverskuddet som nevnt. I første ledd presiseres det at overskuddet kan benyttes til å styrke premiereserven for forsikringsforpliktelser «knyttet til de kontrakter overskuddet ellers skulle vært tilordnet». Bestemmelsen åpner dermed ikke for at overskudd på én kontrakt kan benyttes til styrking av premiereserven knyttet til en annen kontrakt.

Annet ledd bygger på forsikringsvirksomhetsloven § 9-25, som fastsetter at forhøyelse av avsetningene kan foretas etter en plan som skal meddeles Finanstilsynet. I *annet punktum* er det presisert at Finanstilsynet kan sette som vilkår for samtykke at foretaket bidrar med egne midler til styrkingen av premiereserven. *Tredje ledd* bygger på forsikringsvirksomhetsloven § 9-11 annet ledd og angir vilkårene for at Finanstilsynet kan pålegge foretakene å benytte hele eller deler av overskuddet til å styrke premiereserven. Det åpnes for at Finanstilsynet kan legge vekt på hensynet til å styrke flytteretten i tillegg til foretakets soliditet. Størrelsen på premiereserven har betydning ved flytting, fordi forsikringstaker vil måtte skyte til midler dersom overførte midler ikke er tilstrekkelige i forhold til mottakende foretaks forsikringstekniske beregningsgrunnlag. Dette vil øke flyttekostnadene for kunden. Manglende styrking av premiereserven vil dermed kunne føre til et mer begrenset flyttemarked.

Fjerde ledd fastslår at overskudd som blir anvendt etter paragrafen, skal tilføres premiereserven for de enkelte kontrakter.

Til § 3-16 Overskudd tilordnet fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktfastsatte forpliktelser

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-12. I *første ledd* er en henvisning rettet opp. I tillegg er pensjonsbevis, jf. omtale under § 3-1, inkludert i oppregningen.

Til § 3-17 Negativt risikoresultat for fripoliser og pensjonskapitalbevis med investeringsvalg

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-13. I *første ledd* er pensjonsbevis, jf. omtale under § 3-1, tatt med i oppregningen. I annet ledd er en henvisning samt begrepsbruk rettet opp.

Til § 3-18 Anvendelsen av overskudd tilordnet kontrakten

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-14. Begrepsbruk samt henvisningene til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp. I tillegg er tjenestepensjonsloven tatt med i oppregningen i bokstav a).

Til § 3-19 Tilleggsavsetninger

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-17. *Første ledd* er skrevet noe om for å tydeliggjøre at avsetning til tilleggsavsetninger gjøres av overskudd på den enkelte kontrakt ut over minstekravet til premiereserve. *Tredje ledd* er tilpasset bortfallet av koblingen mellom premieberegningssgrunnlaget og beregning av de forsikringstekniske avsetningene.

Til § 3-20 Premie- og innskuddsfond mv.

Paragrafen viderefører i hovedsak forsikringsvirksomhetsloven § 9-19 første og annet ledd. *Første ledd* er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregning av premiereserve og beregningen av de forsikringstekniske avsetningene. I *annet ledd* er henvisningene rettet opp.

Til § 3-21 Kursreguleringsfond

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-20.

Til § 3-22 Risikoutjevningfond

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-22. *Første ledd* er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregning av premiereserven og beregningen av de forsikringstekniske avsetningene.

Til § 3-23 Kontoføring. Kontoutskrift

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-23, men er tilpasset bortfallet av koblingen

mellom beregning av premiereserven og beregningen av de forsikringstekniske avsetningene.

Til § 3-24 Livsforsikringsytelser i krig

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 9-26.

Til §§ 4-1 til 4-10

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 10-1 til 10-8. Henvisninger til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp.

Til §§ 5-1 til 5-7

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 10A-1 til § 10A-7. Henvisninger til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp.

Til §§ 6-1 til 6-6

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 11-1 til 11-6. Henvisninger til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp. I tillegg er tjenestepensjonsloven og pensjonsbevis etter tjenestepensjonsloven tatt med i oppregningene i § 6-1.

Til § 6-7 Beregning av pensjonsordningens midler

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 11-7, men *tredje ledd* er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregningen av premiereserve og beregningen av de forsikringstekniske avsetningene. Tredje ledd regulerer beregningen av pensjonsordningens midler som skal overføres ved flytting av ordningen (flytteverdi). Mens flytteverdien etter gjeldende rett skal tilsvare forsikringsteknisk beregnet verdi på tidspunktet for oppsigelsesfristens utløp, skal flytteverdien nå tilsvare den forsikringskapital som er knyttet til pensjonsordningen på samme tidspunkt. Begrepet forsikringskapital er definert i § 3-8. I *annet punktum* videreføres gjeldende regel om at kontraktens andel av overskudd i flytteåret frem til tidspunktet for oppsigelsesfristens utløp, skal medregnes i flytteverdien.

Til § 6-8 Premiereserve for uføreytelser

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 11-8, men *første ledd* er tilpasset bortfallet av koblingen mellom beregningen av premiereserven og beregningen av de forsikringstekniske avsetningene.

Til § 6-9 Oppgjørsmåte

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 11-9. Henvisninger til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp.

Til § 6-10 Anvendelse av overførte midler

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 11-10, men det er presisert at vurderingen av hvorvidt overført premiereserve er tilstrekkelig til å sikre medlemmenes og pensjonistenes pensjonsrettigheter skal foretas ut fra beregningsgrunnlaget i det foretaket det flyttes til.

Til §§ 6-11 til 6-14

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 11-11 til 11-14. Henvisningene til øvrige bestemmelser i loven er rettet opp. I tillegg er pensjonsbevis tatt med i oppregningene i §§ 6-11 og 6-13.

Til §§ 7-1 til 7-7

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 12-1 til 12-7.

Til §§ 7-8 til 7-10

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 12-17 til 12-19.

Til §§ 8-1 til 8-7

Paragrafene viderefører i forsikringsvirksomhetsloven §§ 15-1 til 15-7. I § 8-2 er en henvisning tatt ut da den ikke lenger er aktuell.

Til § 8-8 Andre unntak

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 15-8 første og annet ledd. Unntaksbestemmelsene i *første ledd* er forenklet ved at departementet er gitt hjemmel til i forskrift eller ved enkeltvedtak å gjøre unntak fra loven for foretak som omhandlet i bestemmelsen.

Til § 9-1 Straffeansvar

Paragrafen viderefører forsikringsvirksomhetsloven § 16-1.

Til §§ 10-1 til 10-3

Paragrafene viderefører forsikringsvirksomhetsloven §§ 17-1 til 17-3.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)

Kapittel 1. Formål og virkeområde, definisjoner mv.

§ 1-1 *Formål*

Formålet med loven er å bidra til finansiell stabilitet, herunder at finansforetak virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Med finansiell stabilitet menes at det finansielle systemet er robust nok til å motta og utbetale innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmenheten, formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte.

§ 1-2 *Virkeområde*

(1) Loven gjelder virksomhet som drives eller skal drives i Norge, samt norske finansforetaks virksomhet i utlandet.

(2) Loven gjelder for utenlandske finansforetak som driver eller skal drive virksomhet gjennom filial her i riket, eller ved grensekryssende virksomhet i den utstrekning det følger av bestemmelsene i kapittel 5.

(3) Kongen avgjør i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

§ 1-3 *Finansforetak*

(1) Som finansforetak regnes foretak som driver virksomhet som:

- a) bank,
- b) kredittforetak,
- c) finansieringsforetak,
- d) forsikringsforetak,
- e) pensjonsforetak,
- f) holdingforetak i finanskonsern.

(2) Som finansforetak regnes også foretak som er gitt tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak eller e-pengeforetak, når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven.

§ 1-4 *Finanskonsern*

(1) Som finanskonsern regnes et konsern der minst ett foretak som ikke er morselskapet, er et finansforetak.

(2) Som finanskonsern regnes også konserngruppe som er etablert ved samarbeidsavtale mellom gjensidige forsikringsforetak eller mellom sparebank og gjensidig forsikringsforetak om at foretakene skal ha et felles styre og i tilfelle andre felles foretaksorganer.

§ 1-5 *Definisjoner*

(1) Med EØS menes Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

(2) Som hjemstat regnes i denne lov den stat der et finansforetak har sitt hovedsete og er gitt tillatelse til å utøve virksomhet som finansforetak.

(3) Som vertsstat regnes annen stat enn hjemstaten der et finansforetak yter tjenester gjennom filial eller ved grensekryssende virksomhet.

(4) Som kredittinstitusjon regnes bank og kredittforetak.

(5) Som pensjonsforetak regnes pensjonskasse og innskuddspensjonsforetak.

(6) Som filial regnes et forretningssted som etableres av finansforetak, og som kan utføre forretninger for foretaket.

(7) Som representasjonskontor regnes markedsføringskontor her i riket som er etablert av utenlandsk finansforetak, og som ikke er filial.

§ 1-6 *Unntak fra loven*

(1) Loven gjelder ikke Norges Bank, Statens Pensjonskasse eller foretak eiet av staten som er finansiert over statsbudsjettet, og som er undergitt særskilte regler fastsatt ved annen lov, når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

(2) Departementet avgjør i tvilstilfelle om et foretak eller den virksomhet som drives av et foretak, krever tillatelse etter denne loven.

(3) Departementet kan i særlige tilfelle unnta finansforetak og grupper av finansforetak, samt enkelte typer av virksomhet som drives av finansforetak, fra en eller flere bestemmelser i loven og kan sette vilkår for slikt unntak. Departementet kan bestemme at foretak som etter bestemmelsen i denne paragraf er eller blir unntatt fra visse av lovens bestemmelser, skal være undergitt tilsyn av Finanstilsynet.

§ 1-7 Forskrifter

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, utfylling og avgrensning av loven, og om nærmere krav til finansforetak ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet.

Kapittel 2. Krav om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak

I. Adgang og enerett til å drive virksomhet her i riket

§ 2-1 Finansieringsvirksomhet

(1) Finansieringsvirksomhet kan bare drives av banker, kredittforetak og finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket, med mindre annet følger av lovgivningen om verdipapirforetak, forsikringsformidlingsforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond og eiendomsmeglerforetak. Finansieringsvirksomhet kan også drives av utenlandske kredittinstitusjoner som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Som finansieringsvirksomhet regnes:

- a) å yte kreditt og stille garantier for egen regning, herunder finansiell leasing,
- b) å formidle kreditt og garantier, samt annen medvirkning ved finansiering av annet enn egen virksomhet.

(3) Som finansieringsvirksomhet regnes ikke:

- a) virksomhet i offentlig institusjon eller fond som er opprettet for særlige kredittformål,
- b) virksomhet i stiftelse som ikke har til formål å drive næringsvirksomhet, eller fylkesmannens forvaltning av finansielle eiendeler etter vergemålsloven,
- c) å yte kreditt til, eller stille garantier for, ansatte i foretaket eller foretak i samme konsern som kredittgiver eller garantistiller,
- d) å yte kreditt som selger av en vare eller tjeneste. Det samme gjelder kreditt til kjøperen som etter avtale skal ytes av et foretak i samme konsern som selgeren, dersom foretaket finansierer sin kredittvirksomhet ved lån fra finansforetak eller lån fra foretak som inngår i konsernet, med mindre foretaket som yter selgerkreditten også driver annen finansieringsvirksomhet,
- e) virksomhet som finansagent eller finansrådgiver,
- f) finansiering som bare ytes i enkeltstående tilfeller.

(4) Unntakene i tredje ledd bokstav d og f gjelder ikke dersom en selger som ikke er forbruker, yter kreditt i forbindelse med salg av bolig som er knyttet til eller skal knyttes til andel i borettslag.

Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

(5) Departementet kan gi nærmere regler som gjør unntak fra, avgrenser eller utfyller bestemmelsene i paragrafen her, herunder fastsette plikter for og regler om tilsyn med foretak som er unntatt fra forbudet i første ledd.

§ 2-2 Innskuddsvirksomhet mv.

(1) Innskudd fra en ubestemt krets av innskytere kan bare mottas av banker som etter denne lov har tillatelse til å ta imot innskudd og av utenlandske kredittinstitusjoner som etter denne loven har adgang til å ta imot innskudd her i riket. Departementet kan gi nærmere regler om hva som skal regnes som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere.

(2) Mottak av betalingsmidler for å utstede elektroniske penger regnes ikke som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere. Det samme gjelder betalingsmidler mottatt av betalingsforetak eller e-pengeforetak i forbindelse med oppdrag om betalingstjenester. Departementet kan fastsette regler om adgangen for betalingsforetak og e-pengeforetak til å motta betalingsmidler i tilknytning til oppdrag fra kunder.

(3) Første ledd er ikke til hinder for at samvirkeforetak mottar innskudd fra medlemmer i samsvar med melding til Finanstilsynet om ordningens omfang og disponeringen av innskuddsmidlene. Finanstilsynet skal kreve at det etableres betryggende sikkerhet for innskuddene dersom det mottas innskudd fra en ubestemt krets, og kan fastsette regler om slik sikkerhet. Departementet kan gi forskrift om tilsyn med samvirkeforetak som mottar innskudd, og om sikringsordninger for innskuddene. Departementet kan også bestemme at bestemmelsene i leddet her skal gjelde tilsvarende for andre foreninger eller foretak som mottar innskudd fra medlemmer.

(4) Departementet kan bestemme at innskuddsordning som omfattes av tredje ledd, skal organiseres og drives som egen bank og kan fastsette frist for søknad om konsesjon til bank etter reglene i § 2-7.

§ 2-3 Betalingstjenester mv.

(1) Betalingstjenester kan bare utføres av banker, betalingsforetak og e-pengeforetak, og av finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket. Pengeoverføringer kan også utføres av foretak med tillatelse etter § 2-10 tredje ledd.

(2) Betalingstjenester kan også utføres av utenlandske kredittinstitusjoner, betalingsforetak

og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(3) Som betalingstjenester regnes i denne loven tjenester som angitt i finansavtaleloven § 11. Med pengeoverføringer menes betalingstjeneste som angitt i finansavtaleloven § 12 bokstav k.

(4) Tillatelse til å utføre betalingstjenester omfatter, når ikke annet er fastsatt, også omsetning av valuta i forbindelse med pengeoverføringer med utlandet og kredittytting innenfor fastsatte kredittgrenser ved gjennomføringen av oppdrag om betalingsoverføring dersom kreditten ikke ytes av midler mottatt for å utføre betalingsoverføringer, og er kortsiktig og skal tilbakebetales senest innen 12 måneder.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler om betalingstjenestevirksomhet og hva som skal regnes som betalingstjenester.

§ 2-4 Utstedelse av elektroniske penger

(1) Elektroniske penger kan bare utstedes av banker og e-pengeforetak, og av finansieringsforetak som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet her i riket. Elektroniske penger kan også utstedes av utenlandske kredittinstitusjoner og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Med elektroniske penger menes en elektronisk lagret pengeverdi representert ved en fordring på utstederen, som er utstedt etter mottak av midler for å utføre betalingstransaksjoner, og som er anerkjent som betalingsmiddel av andre foretak enn utstederen. Med betalingstransaksjoner menes transaksjoner som angitt i finansavtaleloven § 12 bokstav a.

(3) En elektronisk lagret pengeverdi som benyttes til å gjennomføre betalingstransaksjoner som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav m, eller som er oppbevart på instrument som nevnt i finansavtaleloven § 11 annet ledd bokstav n, regnes ikke som elektroniske penger.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om utstedelse av elektroniske penger, herunder unnta visse e-pengeforetak helt eller delvis fra bestemmelser om e-pengeforetak gitt i eller i medhold av denne loven.

§ 2-5 Valutavirksomhet

(1) Valutavirksomhet kan bare drives av banker og av betalingsforetak, e-pengeforetak og finansieringsforetak som har tillatelse til å drive slik virksomhet. Valutavirksomhet kan også drives av utenlandske kredittinstitusjoner, betalings-

foretak og e-pengeforetak som etter denne loven har adgang til å drive slik virksomhet her i riket.

(2) Som valutavirksomhet regnes virksomhet som består i omsetning av valuta.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om valutavirksomhet. Når særlige grunner tilsier det, kan Departementet også gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2-6 Forsikringsvirksomhet mv.

(1) Forsikringsvirksomhet kan bare drives av forsikringsforetak og pensjonskasser som etter denne loven har tillatelse til å drive slik virksomhet, og av utenlandske forsikrings- og pensjonsforetak som etter denne loven har adgang til å drive forsikringsvirksomhet her i riket.

(2) Som forsikringsvirksomhet regnes livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, kredittforsikringsvirksomhet og gjenforsikringsvirksomhet. Som livsforsikring regnes overtakelse av døds- eller uføriserisiko og forsikring i form av avgivelse av avkastningsgaranti. Som skadeforsikring regnes forsikring mot skade eller tap av ting, rettigheter eller andre fordringer og forsikring mot erstatningsansvar eller kostnader, samt ulykkesforsikring, sykeforsikring og annen personforsikring som ikke er livsforsikring. Som kredittforsikring regnes overtakelse av risiko for rett oppgjør av fordring, herunder kundekredittforsikring og kausjonsforsikring.

(3) Forsikringsforetak har ikke adgang til å markedsføre eller tilby forsikringer mot straffrettslige sanksjoner dersom forsikringen vil være i strid med rettsordenen.

(4) Finanstilsynet kan avgjøre om en virksomhet skal anses som forsikringsvirksomhet og om en forsikring kan eller skal regnes som livsforsikring, skadeforsikring eller kredittforsikring, eller om en pensjonsordning kan eller må overtas av en pensjonskasse eller et innskuddspensjonsforetak.

II. De enkelte typer av konsesjoner

§ 2-7 Konsesjon som bank

Tillatelse til å drive virksomhet som bank gir adgang til å motta innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, å yte kreditt og stille garantier for egen regning og til å yte betalingstjenester. Tillatelsen kan også omfatte følgende typer virksomhet:

- annen finansieringsvirksomhet,
- utstedelse av elektroniske penger,
- forretninger for foretakets eller kundenes regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet
- andre banktjenester.

§ 2-8 Konsesjon som kredittforetak

Tillatelse til å drive virksomhet som kredittforetak gir adgang til å motta andre tilbakebetalingspliktige midler enn innskudd fra allmennheten og å yte kreditt og stille garantier for egen regning. Tillatelsen kan også omfatte følgende typer virksomhet:

- a) annen finansieringsvirksomhet,
- b) forretninger for foretakets regning i penge-, valuta- og verdipapirmarkedet,
- c) andre særlige tjenester.

§ 2-9 Konsesjon som finansieringsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak kan omfatte en eller flere av følgende virksomheter:

- a) leasing, factoring og annen finansieringsvirksomhet,
- b) forretninger for foretakets eller kunders regning i penge- eller valutamarkedet,
- c) omsetning av valuta eller andre særlige tjenester.

(2) Et finansieringsforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak eller som betalingsforetak, med mindre hensyn til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Finansieringsforetak kan ikke ta imot tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten.

§ 2-10 Konsesjon som betalingsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som betalingsforetak gir adgang til å utføre betalingstjenester og til å motta betalingsmidler fra kunder til bruk ved utførelsen av slike tjenester. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd.

(2) Et betalingsforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensynet til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Tillatelse som er begrenset til å gjennomføre pengeoverføringer her i riket, kan gis til foretak med hovedkontor og forretningskontor i Norge eller til filial av foretak hjemmehørende i annen EØS-stat med begrenset tillatelse fra sitt hjemlands myndigheter til å gjennomføre pengeoverføringer. Bestemmelsene i § 3-1, § 3-2 med unntak av annet ledd bokstav b og §§ 3-5 til 3-7 gjelder tilsvarende. For virksomhet i henhold til tillatelsen gjelder følgende:

- a) Foretaket eller filialen skal ha systemer og retningslinjer for kontroll og avdekking av risiko for å påse at forpliktelsene på alle vesentlige aktivitetsområder vil bli oppfylt, herunder sikring av midler mottatt i forbindelse med pengeoverføringer.
- b) Foretaket skal ha startkapital, samt ansvarlig kapital i samsvar med krav fastsatt i tillatelsen.
- c) Det samlede beløpet for betalingstransaksjoner utført av virksomheten, inkludert eventuell agent som handler på vegne av virksomheten, i gjennomsnitt over de 12 foregående måneder skal ikke overstige et beløp på fem millioner kroner per måned. Departementet kan ved enkeltvedtak fastsette et annet maksimalbeløp, men ikke et beløp i norske kroner som overstiger tilsvarende tre millioner euro per måned.
- d) Virksomheten er revisjonspliktig.

(4) Departementet kan fastsette nærmere regler om betalingsforetak og foretak med begrenset tillatelse etter tredje ledd, herunder gjøre unntak fra reglene som gjelder for finansforetak, og fastsette regler om organisering, virksomhet, kapitalkrav, eierforhold, sikring av midler, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, tilbakekall av tillatelse, nemndbehandling av tvister og tilsyn. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak for virksomhet som omfattes av tredje ledd.

§ 2-11 Konsesjon som e-pengeforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som e-pengeforetak gir adgang til å utstede elektroniske penger og utføre betalingstjenester, og til å motta betalingsmidler fra kunder til bruk ved utførelsen av slike tjenester. Tillatelsen kan avgrenses til å gjelde én eller flere av de tjenester som nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd.

(2) Et e-pengeforetak kan også gis tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak, med mindre hensyn til foretakets risikostyring og soliditet eller andre tilsynsmessige hensyn tilsier at slik virksomhet drives i eget foretak.

(3) Departementet kan gi forskrift om e-pengeforetak, herunder gjøre unntak fra reglene som gjelder for finansforetak, og fastsette regler om organisering, virksomhet, kapitalkrav, eierforhold, sikring av midler, innløsning av elektroniske penger, bruk av agenter og oppdragstakere, vilkår for tillatelse, tilbakekall av tillatelse, nemndbehandling av tvister og tilsyn.

§ 2-12 Konsesjoner som forsikringsforetak

(1) Et forsikringsforetak kan gis tillatelse til å drive virksomhet som enten livsforsikringsfore-

tak, skadeforsikringsforetak, kredittforsikringsforetak eller gjenforsikringsforetak. Når ikke annet er fastsatt, kan et forsikringsforetak også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til forsikringsvirksomheten.

(2) Tillatelse gis for én eller flere forsikringsklasser, eller for en del av en forsikringsklasse. Departementet kan fastsette nærmere regler om inndeling i forsikringsklasser.

(3) Tillatelsen kan begrenses til et bestemt geografisk område, til bestemte kundegrupper eller på annen måte.

(4) Gjenforsikringsforetak kan bare overta gjenforsikring. Departementet kan gi forskrift om spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko fra et forsikringsforetak, herunder bestemme i hvilken utstrekning reglene i loven skal gjelde for slike foretak.

§ 2-13 *Konsesjon som livsforsikringsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som livsforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som livsforsikring, samt andre personforsikringer som angitt i tillatelsen.

(2) Livsforsikringsforetak som har overtatt pensjonsordning med foretakspensjon for et foretak eller et konsernforetak som inngår i en konsernpensjonsordning, kan også overta pensjonsordning med innskuddspensjon uten forsikringselement for samme foretak eller for foretak som inngår i samme konsernforhold.

(3) Livsforsikringsforetak kan som en begrenset del av sin virksomhet overta gjenforsikring innenfor de klasser tillatelsen omfatter.

§ 2-14 *Konsesjon som skadeforsikringsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som skadeforsikringsforetak gir adgang til å overta forsikringer som regnes som skadeforsikring.

(2) Skadeforsikringsforetak med tillatelse til å overta personforsikringer som ikke er livsforsikring kan, når annet ikke er fastsatt i tillatelsen, også overta livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer som etter avtalen er av høyest ett års varighet og gir rett til utbetaling av erstatning som engangsbeløp, eller som oppfyller andre produktkrav fastsatt i forskrift gitt av departementet. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om kollektive forsikringer (grufforsikringer) knyttet til dødelighetsrisiko eller uførerisiko som omfattes av første punktum.

(3) Skadeforsikringsforetak kan som en begrenset del av sin virksomhet overta gjenforsikring innenfor de klasser tillatelsen omfatter.

(4) Forsikringsforetak med tillatelse til å overta skadeforsikringer, kan ikke overta kredittforsikringer, med mindre foretaket har adgang til dette etter §§ 5-1 eller 5-5.

§ 2-15 *Konsesjon som kredittforsikringsforetak*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som kredittforsikringsforetak gir adgang til å overta kredittforsikringer og gjenforsikring innen kredittforsikring.

(2) Finanstilsynet kan gi nærmere regler om hvilke forsikringer som skal regnes som kredittforsikringer.

(3) I denne loven regnes kredittforsikringsforetak som skadeforsikringsforetak når annet ikke er bestemt.

§ 2-16 *Konsesjon som pensjonskasse*

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som pensjonskasse gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger for foretak og kommune som har opprettet og deltar i pensjonskassen. Tillatelsen kan også gi en pensjonskasse adgang til å drive virksomhet som konsernpensjonskasse, interkommunal pensjonskasse eller fellespensjonskasse etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven § 2-2.

(2) Som kollektiv pensjonsordning regnes kommunale pensjonsordninger og pensjonsordninger opprettet i samsvar med foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og tjenestepensjonsloven, samt andre kollektive pensjonsordninger. Som kollektiv pensjonsordning regnes også pensjonsordning opprettet av medlemmer i en forening av selvstendige næringsdrivende og i tilfelle deres arbeidstakere (foreningspensjonsordning).

(3) Tillatelsen kan gi en pensjonskasse adgang til enten å overta pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, eller til å overta pensjonsordninger uten forsikringselement. Tillatelsen gir også adgang til å overta pensjonsordninger etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning for medlemmer av en kollektiv pensjonsordning i pensjonskassen.

(4) Pensjonskasse med tillatelse til å overta pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, kan ikke overta pensjonsordninger uten forsikringselement. Har pensjonskassen overtatt pensjonsordning med foretakspensjon for et foretak eller et konsernforetak som har felles pensjonsordning i pensjonskassen, kan pensjonskassen overta pensjonsordning med innskuddspensjon uten forsikringselement for samme foretak eller for et foretak som inngår i samme konsern.

(5) Når ikke annet er fastsatt, kan en pensjonskasse også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten.

(6) Pensjonskasser kan, med mindre annet er fastsatt i tillatelsen, også utstede fripoliser, pensjonsbevis eller pensjonskapitalbevis til arbeidstakere som er fratrudd sin stilling og opphørt å være medlem av en kollektiv pensjonsordning i pensjonskassen, samt tilleggsavtaler til slik rett til pensjon. Pensjonskasser som overtar kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, kan, med mindre annet er fastsatt i tillatelsen, også overta forsikring av risiko for uførhet eller død knyttet til medlemmene i slik pensjonsordning.

(7) Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om pensjonskasser og pensjonsordninger som omfattes av paragrafen her, herunder om pensjonskassers adgang til å overta pensjonsordning fra flere kommuner (interkommunal pensjonskasse) eller fra flere foretak (fellespensjonskasse).

§ 2-17 Konesjon som innskuddspensjonsforetak

(1) Tillatelse til å drive virksomhet som innskuddspensjonsforetak gir adgang til å overta kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement og individuelle pensjonsavtaler uten forsikringselement.

(2) Når ikke annet er fastsatt, kan et innskuddspensjonsforetak også drive finansieringsvirksomhet i tilknytning til virksomheten.

(3) Departementet kan ved forskrift gi nærmere regler om innskuddspensjonsforetak.

§ 2-18 Låneformidlingsforetak

(1) Foretak kan drive virksomhet som består i ervervsmessig formidling av lån eller garanti for lån (låneformidlingsforetak) etter at melding er sendt til Finanstilsynet.

(2) Et låneformidlingsforetak skal på betryggende måte ivareta både låntakernes og långiverens interesser. Foretaket skal gi partene i låneforholdet opplysning om den effektive renten og andre forhold av betydning, herunder tilbakebetalingsvilkårene og eventuell adgang til å regulere renten. Ved beregningen av den effektive renten skal det tas hensyn til enhver ytelse fra låntakerens side, herunder formidlingsprovisjon, garantiprovisjon, annen provisjon og utgifter til administrasjon av lånet samt eventuell underkurs ved utbetaling av lånet. Opplysningen om den effektive renten skal gis tydelig og i skriftlig form med en nøyaktighet av minst en fjerdedels prosent årlig rente.

III. Foretaksnavn

§ 2-19 Foretaksnavn for banker

(1) En bank skal bruke ordet «bank», med eller uten tillegg, i sitt foretaksnavn.

(2) En bank stiftet som sparebank skal bruke ordet «sparebank» eller lignende sammensetninger med ordet «spare» i sitt foretaksnavn. Etter omdanning av en sparebank kan banken fortsatt bruke «sparebank» eller «spare» i sitt foretaksnavn dersom sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen, eier minst ti prosent av aksjene i banken eller bankens morselskap.

(3) Andre foretak enn banker kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke ordet «bank» i sitt foretaksnavn eller ved omtale eller markedsføring av sin virksomhet. Andre foretak enn banker som nevnt i annet ledd kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke ordet «sparebank» eller lignende sammensetninger med ordet «spare» i sitt foretaksnavn eller ved omtale eller markedsføring av sin virksomhet.

§ 2-20 Foretaksnavn for forsikringsforetak

(1) Forsikringsforetak skal bruke ordet «forsikring» eller annen betegnelse med samme betydningsinnhold, med eller uten tillegg, i sitt foretaksnavn.

(2) Andre foretak enn forsikringsforetak kan ikke uten hjemmel i eller i medhold av lov eller med samtykke fra departementet bruke slike betegnelser i sitt foretaksnavn eller ved omtale eller markedsføring, med mindre foretaket driver næringsvirksomhet som er knyttet til forsikringsvirksomhet.

§ 2-21 Alminnelige krav til navnebruk

(1) Finansforetak skal bruke foretaksnavn og andre kjennetegn som gjør det klart for kunder og andre hvilket foretak de forholder seg til, og hva slags virksomhet foretaket driver.

(2) Finansforetak skal ikke bruke foretaksnavn eller betegnelse som:

- a) fører til at foretaket lett kan forveksles med et annet finansforetak, eller gir et misvisende inntrykk av hva slags virksomhet foretaket driver,
- b) gir inntrykk av at en del av finansforetaket er et eget finansforetak,
- c) gir inntrykk av at finansforetak som inngår i norsk finanskonsern, er frittstående.

(3) Departementet kan gi forskrift om finansforetaks navnebruk, og ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2-22 *Filial av utenlandsk finansforetak*

Utenlandsk finansforetak som har adgang til å drive virksomhet her i riket, kan bruke det samme foretaksnavnet som det bruker i hjemstaten.

Kapittel 3. Konesjonsbehandling

§ 3-1 *Søknad om konsesjon mv.*

(1) Søknad om tillatelse, godkjenning eller samtykke etter denne loven sendes Finanstilsynet.

(2) Søknaden skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden, herunder dokumentasjon som viser at foretaket er stiftet i tråd med kravene i kapittel 7. Finanstilsynet kan kreve at søkeren gir ytterligere opplysninger.

(3) Søknad om tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak skal inneholde foretakets vedtekter og en organisasjons- og driftsplan for de tre første driftsårene. Planen skal redegjøre for organiseringen av de sentrale deler av konsesjonspliktig virksomhet, og skal som hovedregel også redegjøre for:

- a) foretakets eier- og ledelsesforhold etter etableringen,
- b) foretakets styrings- og kontrollsystemer,
- c) hvordan foretaket skal skaffe til veie kapital til dekning av kapitalkrav for den virksomhet driftsplanen omfatter,
- d) foretakets kapital- og soliditetsforhold og prognose for finansiell stilling i hvert av de tre første år,
- e) budsjetter for etablerings- og administrasjonskostnader,
- f) budsjetter med resultatregnskap, balanseregnskap og finansieringsanalyse for hvert av de tre første driftsårene,
- g) foretakets konserntilknytning,
- h) finansielle tjenester som foretaket vil tilby med tilhørende driftsopplegg,
- i) foretakets tiltak for å oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av hvitvaskingsloven,
- j) hvordan betalingsforetak og e-pengeforetak skal sikre kundemidler.

Forsikringsforetak skal i tillegg gi opplysninger om hvilke forsikringer foretaket vil tilby, og redegjøre for prinsippene for premieberegning og gjenforsikring. Skal foretaket dekke risiko innen forsikringsklassen ansvar for landkjøretøy, som ikke bare omfatter fraktføreransvar, skal det gi opplysninger om navn og adresse på de skadebehandlingsrepresentanter som skal være utpekt i hvert av de øvrige EØS-landene.

(4) Søknad etter tredje ledd skal inneholde opplysninger om kvalifikasjoner, yrkeserfaring og forhold nevnt i §§ 9-1 til 9-3, samt ordinær politiat-test etter politiregisterloven § 40, for hvert enkelt styremedlem, varamedlem og observatør i styret, daglig leder, andre personer som skal inngå i den faktiske ledelsen av virksomheten eller deler av denne, samt andre personer med nøkkelfunksjoner i foretaket.

§ 3-2 *Tildeling, vilkår mv.*

(1) Tillatelse, godkjenning eller samtykke etter denne loven gis av departementet. Det kan settes vilkår for tillatelsen, godkjenningen eller samtykket, herunder at virksomheten drives på en bestemt måte eller innenfor visse rammer, eller andre vilkår i samsvar med de formål som lovgivningen om finansforetak skal ivareta.

(2) Tillatelse til å etablere og drive virksomhet som finansforetak skal nektes dersom:

- a) finansforetaket ikke har hovedsete og forretningskontor her i riket, med mindre finansforetaket søker tillatelse etter kapittel 5,
- b) vilkårene i §§ 3-3 til 3-5 ikke er oppfylt,
- c) det ikke er godtgjort at finansforetaket vil være i stand til å oppfylle krav til forsvarlig virksomhet som følger av §§ 8-16 til 8-20, §§ 13-4 til 13-7, § 13-13, kapittel 14 og § 16-1,
- d) det er grunn til å anta at foretaket ikke vil oppfylle de krav som stilles i lov eller i medhold av lov, eller at virksomheten vil være i strid med rettsordenen.

(3) Ved vurdering av om tillatelse skal gis, skal det legges vesentlig vekt på om foretakets kapital- og soliditetsforhold er betryggende, herunder om startkapitalen står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet, og om organisasjons- og driftsplanen er betryggende for den virksomhet som skal drives. Det skal også legges vesentlig vekt på om tillatelsen på annen måte kan få uheldige virkninger for finansforetakets kunder eller grupper av kunder.

(4) Avgjørelse av en søknad skal meddeles søkeren innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. For søknad om tillatelse som betalingsforetak eller e-pengeforetak er fristen tre måneder. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt, likevel slik at søknaden i alle tilfelle skal være avgjort innen tolv måneder etter at den er mottatt.

§ 3-3 Eierforhold

(1) Departementet skal kjenne identiteten til eierne i foretaket og være overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler og utøve slik innflytelse i foretaket som eierandelene gir grunnlag for. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som nevnt i § 6-1 første ledd, jf. § 6-1 fjerde og femte ledd.

(2) Tre firedeler av aksjekapitalen i bank eller forsikringsforetak skal være tegnet ved kapitalforhøyelse uten fortrinnsrett for aksjeeiere eller andre. Når det i stiftelsesdokumentet er opplyst at stifterne eller andre har ervervet eller skal erverve et antall aksjer, kan slike aksjer ikke avhendes før foretaket har offentliggjort årsregnskapet for det første hele driftsåret.

(3) Departementet kan gjøre unntak fra kravet om offentlig tegning av aksjekapitalen ved kapitalforhøyelse som nevnt i annet ledd. Departementet kan også samtykke i at hele aksjekapitalen blir tegnet av foretak i et finanskonsern som banken eller forsikringsforetaket skal inngå i, eller av tre eller flere banker som i fellesskap har stiftet banken.

§ 3-4 Minstekrav til startkapital

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak skal ha aksjekapital, grunnfondskapital og annen egenkapital (samlet startkapital) som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til 5 millioner euro.

(2) E-pengeforetak skal ha samlet startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til 350 000 euro. Betalingsforetak skal samlet ha en startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til:

- a) 20 000 euro dersom betalingsforetaket bare yter slik betalingstjeneste som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav d,
- b) 50 000 euro når betalingsforetaket yter betalingstjenesten som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav e,
- c) 125 000 euro når betalingsforetaket yter én eller flere av betalingstjenestene som er nevnt i finansavtaleloven § 11 første ledd bokstav a til c.

(3) Forsikringsforetak skal ha en samlet startkapital som utgjør et beløp i norske kroner som minst svarer til:

- a) for livsforsikringsforetak 3,7 millioner euro,
- b) for andre forsikringsforetak 2,5 millioner euro, men 3,7 millioner euro hvis foretaket har overtatt ansvarsforsikringer knyttet til motorvogn,

luftfartøy eller skip eller andre ansvarsforsikringer, eller kreditt- eller garantiforsikringer,

- c) for gjenforsikringsforetak 3,6 millioner euro, men 1,2 millioner euro for gjenforsikringsforetak som etter sine vedtekter bare kan overta gjenforsikringer for en bestemt krets av forsikringstakere.

(4) Pensjonsforetak skal ha en samlet startkapital som minst svarer til 10 ganger folketrygdens grunnbeløp.

(5) Departementet kan ved forskrift justere minstekravene i samsvar med prisutviklingen og fastsette krav om høyere minstebeløp enn nevnt. For foretak som nevnt i første ledd kan departementet i særlige tilfelle samtykke til lavere samlet startkapital. Er minstekravene i første til femte ledd ikke oppfylt, kan tillatelse likevel gis dersom den inneholder vilkår om at tillatelsen ikke trer i kraft før kapital lik minstekravet er registrert innbetalt.

§ 3-5 Krav til ledelsen av foretaket

(1) Foretaket kan ikke ha styremedlemmer, daglig leder eller andre personer i den faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne som:

- a) ikke kan antas å ha de nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen eller vervet,
- b) er dømt for straffbart forhold, og det straffbare forholdet gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte,
- c) i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik adferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte.

(2) En person kan nektes godkjent som varamedlem eller observatør i styret, dersom det foreligger forhold som nevnt i første ledd.

(3) Første ledd gjelder tilsvarende for andre personer med nøkkelfunksjoner i foretaket.

§ 3-6 Igangsetting av virksomhet

(1) Virksomhet som finansforetak kan ikke settes i gang før foretaket er registrert i Foretaksregisteret.

(2) Dersom organisasjons- og driftsplanen etter § 3-1 tredje ledd ikke lenger er dekkende, skal foretaket forelegge en oppdatert plan for Finanstilsynet før virksomheten settes i gang.

(3) Ved endringer i organisasjons- og driftsplanen, kan Finanstilsynet stille de vilkår som anses påkrevd for å sikre at virksomheten blir drevet på en forsvarlig måte.

§ 3-7 Endring og tilbakekall

(1) Departementet kan helt eller delvis tilbakekalle, endre eller sette nye vilkår for en tillatelse etter denne loven dersom:

- a) finansforetaket ikke har begynt sin virksomhet innen ett år fra den dag tillatelsen ble gitt, eller ikke lenger driver aktiv virksomhet,
- b) styret eller andre organer i foretaket har gjort seg skyldig i grov eller vedvarende overtredelse av plikter gitt i eller i medhold av lov, eller i henhold til konsesjonsvilkår eller vedtekter,
- c) styremedlemmer, daglig leder eller annen person som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten eller deler av denne, har handlet på en slik måte at kravene til ledelsen etter § 3-5 ikke lenger er oppfylt, herunder at personer i styret eller ledelsen slutter i løpet av det første hele driftsåret etter at virksomheten er satt i gang,
- d) eierforholdene i foretaket er endret ved erverv i strid med reglene i kapittel 6,
- e) foretaket ikke oppfyller kapitalkrav fastsatt i eller i medhold av denne loven, eller unnlater å etterkomme pålegg av Finanstilsynet.

(2) Tilbakekalles tillatelsen, skal foretaket og dets virksomhet avvikles etter reglene i kapittel 12 avsnitt II. Departementet kan gjøre unntak fraplikten til å avvikle foretaket slik at deler av virksomheten kan videreføres.

(3) Tilbakekalles tillatelsen til et finansforetak med hovedsete her i riket som også driver virksomhet i fremmed stat, skal Finanstilsynet underrette tilsynsmyndighetene i vertsstaten.

§ 3-8 Endring av konsesjonsvilkår

(1) Et finansforetak kan søke om endring av konsesjonsvilkårene. Søknaden skal inneholde de opplysninger som må antas å være av betydning for behandlingen av søknaden. Bestemmelsene i § 3-1 første og annet ledd og § 3-2 gjelder tilsvarende.

(2) Dersom erverv etter kapittel 6 av eierandeler i et finansforetak med tillatelse etter § 3-2, jf. § 3-3, medfører at det etableres et konsernforhold mellom foretaket og erververen, kan det fastsettes nye eller endrede vilkår for tillatelsen.

Kapittel 4. Norske finansforetaks virksomhet i utlandet

§ 4-1 Etablering av datterforetak i annen EØS-stat mv.

(1) Et norsk finansforetak kan ikke etablere eller erverve finansforetak som datterforetak i

annen EØS-stat uten tillatelse etter § 17-1. Saksbehandlingsreglene i § 17-5 og kapittel 3, unntatt § 3-2 annet ledd, § 3-3 og § 3-4, gjelder tilsvarende. For konsernforholdet mellom datterforetaket og finansforetaket og det finanskonsern finansforetaket inngår i, gjelder §§ 17-7 til 17-9 og kapittel 18 tilsvarende.

(2) Et norsk finansforetak skal gi melding til Finanstilsynet dersom foretaket erverver en eierandel på ti prosent eller mer i finansforetak i annen EØS-stat. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende ved beregning av eierandelene. Bestemmelsene i § 17-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende ved erverv eller avhendelse av slik eierandel.

§ 4-2 Etablering av filial i annen EØS-stat

(1) Før banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak betalingsforetak eller e-pengeforetak etablerer filial i en annen EØS-stat, skal foretaket gi Finanstilsynet melding med opplysninger om:

- a) hvilken stat filialen ønskes etablert, og filialens adresse,
- b) de personer som skal forestå ledelsen av filialen,
- c) størrelsen av foretakets ansvarlige kapital og oppfyllelsen av krav til ansvarlig kapital og soliditet.

I tillegg skal foretaket gi Finanstilsynet en virksomhetsplan med opplysninger om hvilke typer finansielle tjenester virksomheten skal omfatte og om filialens organisatoriske oppbygging. Departementet kan gi forskrift om hvilke øvrige opplysninger meldingen skal inneholde for ulike typer finansforetak.

(2) Finanstilsynet skal sende melding om filialetablering til vertsstatens tilsynsmyndigheter senest innen tre måneder etter at melding som nevnt i første ledd er mottatt. Dette gjelder likevel ikke hvis Finanstilsynet har grunn til å anta at foretakets organisatoriske og administrative forhold eller finansielle situasjon ikke gir et forsvarlig grunnlag for etablering av filialen, eller at filialens ledelse ikke er egnet etter § 3-5. Finanstilsynet skal i så fall uten ugrunnet opphold underrette foretaket.

(3) I meldingen til vertsstatens tilsynsmyndigheter skal Finanstilsynet bekrefte at den planlagte virksomheten omfattes av foretakets tillatelse, og at foretaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket etter reglene i kapittel 14. Det skal angis hvilken garantiordning som i tilfelle vil gjelde for filialens virksomhet. Finanstilsy-

net skal samtidig underrette foretaket om oversendelsen.

(4) Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet og vertsstatens tilsynsmyndigheter om enhver endring i forhold som omfattes av første ledd, senest en måned før endringen gjennomføres. Det samme gjelder endringer i den garantiordningen som gjelder for filialen.

(5) Et finansieringsforetak kan ikke etablere filial i annen EØS-stat uten tillatelse gitt av departementet. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(6) Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak.

§ 4-3 Grensekryssende virksomhet i annen EØS-stat

(1) Før banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak betalingsforetak eller e-pengeforetak tilbyr grensekryssende tjenester i en annen EØS-stat skal foretaket gi Finanstilsynet melding som angir hvilken stat dette gjelder, og hvilke tjenester virksomheten vil omfatte. Departementet kan gi forskrift om hvilke øvrige opplysninger meldingen skal inneholde for de ulike typer finansforetak. Departementet kan fastsette at meldeplikten også skal gjelde dersom finansforetaket skal drive slik virksomhet fra filial i en annen EØS-stat.

(2) Finanstilsynet skal senest innen én måned etter at meldingen er mottatt, sende den til vertsstatens tilsynsmyndigheter og opplyse om hvilken virksomhet som kan drives i henhold til foretakets tillatelse. Finanstilsynet skal også bekrefte at den planlagte virksomheten omfattes av foretakets tillatelse, og at foretaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket etter reglene i kapittel 14. Det skal angis hvilken garantiordning som i tilfelle vil gjelde for virksomheten. For øvrig gjelder § 4-2 annet ledd annet og tredje punktum tilsvarende så langt de passer. Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i dette ledd for ulike typer finansforetak.

§ 4-4 Etableringer utenfor EØS mv.

(1) Et norsk finansforetak kan ikke etablere eller erverve finansforetak som datterforetak i stat som ikke omfattes av EØS-avtalen, uten tillatelse etter § 17-1. Saksbehandlingsreglene i § 17-5 og kapittel 3, unntatt § 3-2 annet ledd, § 3-3 og § 3-4, gjelder tilsvarende. For konsernforholdet mellom datterforetaket og finansforetaket og det finanskonsern finansforetaket inngår i, gjelder §§ 17-7 til 17-9 og kapittel 18 tilsvarende.

(2) Et finansforetak kan ikke uten tillatelse gitt av departementet etablere filial i en stat som ikke omfattes av EØS-avtalen. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(3) Et finansforetak kan ikke uten tillatelse gitt av departementet erverve en eierandel på ti prosent eller mer i et finansforetak i en stat som ikke omfattes av EØS-avtalen. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende ved beregning av eierandelene. Bestemmelsene i § 17-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende ved erverv eller avhendelse av slik eierandel.

§ 4-5 Nærmere regler om norske finansforetaks virksomhet i utlandet

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om virksomhet som norske finansforetak driver i utlandet.

Kapittel 5. Utenlandske finansforetaks virksomhet her i riket

§ 5-1 Datterforetak av utenlandsk finansforetak

(1) Finansforetak som er hjemmehørende utenfor Norge kan etablere datterforetak her i riket etter reglene i kapittel 7 og drive virksomhet i henhold til tillatelse etter reglene i §§ 2-7 til 2-18, § 17-3 og kapittel 3. Erverv som medfører at finansforetak etablert her i riket blir datterforetak av finansforetak hjemmehørende utenfor Norge, kan bare skje etter tillatelse gitt etter reglene i § 17-1 første og annet ledd og § 17-5.

(2) Det utenlandske finansforetaket regnes som morselskap for det norske datterforetaket og bestemmelsene i §§ 18-3 til 18-5 gjelder tilsvarende for datterforetaket.

(3) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet som drives av datterforetak av finansforetak hjemmehørende i fremmed stat her i riket, herunder gjøre unntak fra bestemmelser i denne loven.

§ 5-2 Filial av kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) Kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat som har tillatelse og er undergitt tilsyn fra myndighetene i hjemstaten, kan drive virksomhet som foretaket kan drive etter tillatelsen i hjemstaten, gjennom filial her i riket. Filialen kan etableres to måneder etter at Finanstilsynet har mottatt følgende opplysninger fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat:

- a) en virksomhetsplan som angir hvilke typer av finansielle tjenester virksomheten skal omfatte og filialens organisatoriske oppbygning,
- b) en erklæring om at planlagt virksomhet er omfattet av foretakets tillatelse i hjemstaten,
- c) filialens adresse,
- d) hvem som skal forestå ledelsen av filialen og ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket, og en bekreftelse på at denne personen oppfyller egnethetskravene,
- e) hvem som skal inngå i ledelsen av virksomheten ved filialen, og en bekreftelse på at disse personene oppfyller egnethetskravene,
- f) en erklæring om at finansforetaket oppfyller de krav til ansvarlig kapital som gjelder for foretaket,
- g) den garantiordningen som i tilfelle skal gjelde for filialens virksomhet,
- h) ytterligere opplysninger som fastsatt i forskrift gitt i medhold av femte ledd.

(2) Finanstilsynet skal innen to måneder etter at opplysningene er mottatt fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat, gi foretaket melding om at filialen kan etableres, og gi filialen en oversikt over hvilke regler som vil gjelde for virksomheten her i riket. Foretaket skal registrere filialen i Foretaksregisteret før filialen begynner sin virksomhet.

(3) Personen som forestår ledelsen av filialen skal ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket og til å reise og motta søksmål som gjelder filialens virksomhet her i riket.

(4) Dersom det foretas endringer i noen av de forhold som er opplyst etter første ledd, skal foretaket skriftlig melde fra om endringene til Finanstilsynet senest innen én måned før endringene trer i kraft.

(5) Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak. Departementet kan herunder gi regler om hva slags virksomhet som er omfattet av retten til å drive virksomhet gjennom filial og om hvilke opplysninger Finanstilsynet skal motta fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat.

§ 5-3 Filial av finansieringsforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) Et finansieringsforetak som er etablert i en annen EØS-stat, kan drive virksomhet gjennom filial her i riket dersom:

- a) finansieringsforetaket har tillatelse til å drive og driver tilsvarende virksomhet i hjemstaten,
- b) én eller flere kredittinstitusjoner etablert i samme stat som finansieringsforetaket, som

- har rett til å drive virksomhet her i riket etter § 5-2, eier aksjer som til sammen representerer minst 90 prosent av stemmene i finansieringsforetaket,
- c) kredittinstitusjonen, eller kredittinstitusjonene, med samtykke fra tilsynsmyndigheten i hjemstaten har påtatt seg solidarisk ansvar for finansieringsforetakets forpliktelser her i riket, og
- d) finansieringsforetaket og kredittinstitusjonen, eller kredittinstitusjonene, omfattes av konsolidert tilsyn etter regler tilsvarende reglene i kapittel 15.

(2) Tilsynsmyndigheten i hjemstaten skal bekrefte at vilkårene etter første ledd er oppfylt. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 5-2 tilsvarende.

§ 5-4 Virksomhet i filial av finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat

(1) For filial som etter reglene i §§ 5-2 og 5-3 driver virksomhet her i riket, gjelder kapittel 1 samt bestemmelsene i §§ 2-19 til 2-22, § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2, §§ 9-4 til 9-6, § 12-27, § 13-5 fjerde ledd, § 13-7 første ledd, § 13-17, kapittel 16, § 17-11 sjette ledd, § 17-12, § 17-13 første og tredje ledd, § 19-2, § 20-3 annet ledd, § 21-7 annet ledd og §§ 22-1 til 22-3. Revisorloven § 2-3 første og annet ledd gjelder tilsvarende for møter mellom daglig leder av filialen og revisor.

(2) I tillegg til bestemmelsene angitt i første ledd, skal følgende bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven gjelde tilsvarende for virksomhet ved filial av forsikringsforetak med hovedsete i annen EØS-stat: § 2-7, § 3-4, § 3-5 første ledd, § 3-6 tredje ledd, § 3-24, § 3-25, § 4-16, § 7-3 annet ledd, § 7-6 første og tredje ledd, § 7-7 første ledd annet punktum og § 7-8, samt kapittel 6. Forsikringsvirksomhetsloven § 3-13, § 3-14 tredje ledd, §§ 3-16 til 3-18 og § 3-22 skal gjelde dersom ikke annet følger av lovgivningen i hjemstaten. Det skal i alle tilfelle fremgå av forsikringsvilkårene hvilke regler som skal gjelde om retten til overskudd, herunder reglene om beregning, ufordelt overskudd og tidspunkt for utbetaling eller annen disponering av overskuddsmidler.

(3) For virksomhet i filial av pensjonsforetak med hovedsete i en annen EØS-stat gjelder bestemmelsene angitt i annet ledd i den utstrekning bestemmelsene gjelder for norske pensjonsforetak etter forsikringsvirksomhetsloven §§ 2-6 og 2-11.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet i filial av finansforetak med hovedsete i en annen EØS-stat. Departemen-

tet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra denne paragrafen når virksomheten er underlagt regler i hjemstaten som regulerer samme forhold.

§ 5-5 Grensekryssende virksomhet fra en annen EØS-stat

(1) Kredittinstitusjon, forsikringsforetak, pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak med hovedsete i en annen EØS-stat kan drive grensekryssende virksomhet her i riket i den utstrekning foretaket har tillatelse fra, og er undergitt tilsyn fra, myndighetene i hjemstaten. Foretaket kan starte virksomheten her i riket én måned etter at Finanstilsynet har mottatt melding fra tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat med opplysninger om hvilke finansielle tjenester foretaket vil tilby her i riket. Meldingen skal også inneholde opplysninger som nevnt i § 5-2 første ledd bokstavene b, f, g og h. Finanstilsynet skal innen én måned etter at meldingen er mottatt, gi foretaket en oversikt over hvilke regler som vil gjelde for virksomheten. § 5-2 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for finansieringsforetak som oppfyller vilkårene i § 5-3 for å kunne drive virksomhet her i riket gjennom filial.

(3) For grensekryssende virksomhet her i riket fra en annen EØS-stat gjelder kapittel 1 samt bestemmelsene i § 9-1 annet og tredje ledd, § 9-2, §§ 9-4 til 9-6, § 12-27, §§ 16-5 til 16-9, § 22-1 og § 22-2, tilsvarende.

(4) For grensekryssende virksomhet som drives av forsikrings- eller pensjonsforetak, gjelder også bestemmelsene i § 5-4 annet og tredje ledd tilsvarende.

(5) Departementet kan fastsette nærmere regler for virksomhet som omfattes av første og annet ledd, herunder om hva slags virksomhet som er omfattet av retten til å drive grensekryssende virksomhet. Departementet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsene i tredje og fjerde ledd når virksomheten er underlagt regler i hjemstaten som regulerer samme forhold. Departementet kan gi forskrift som utfyller eller gjør unntak fra reglene i paragrafen her for ulike typer finansforetak.

§ 5-6 Filial av utenlandske finansforetak som ikke er omfattet av §§ 5-2 og 5-3

(1) Et finansforetak som har hovedsete i fremmed stat, og som ikke oppfyller vilkårene for å drive virksomhet her i riket etter §§ 5-2 og 5-3, kan etter tillatelse gitt av departementet etter reglene i §§ 2-7 til 2-18 etablere og drive virksomhet gjen-

nom filial her i riket. Reglene i kapittel 3, unntatt §§ 3-3 og 3-4, gjelder tilsvarende.

(2) Tillatelse etter første ledd kan bare gis til å drive virksomhet som tilsvarer virksomheten foretaket har tillatelse til å drive i hjemstaten, og bare dersom foretaket er undergitt betryggende tilsyn i hjemstaten. Før et utenlandsk finansforetak starter sin virksomhet her i riket skal det være etablert et tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i foretakets hjemstat og Finanstilsynet.

(3) Finansforetaket skal deponere kapital her i riket som skal forvaltes på betryggende måte av en norsk bank. Departementet kan gi regler om minstekrav til, og beregning av, kapital. For forsikringsforetak og pensjonskasser som driver livsforsikring, skal kapitalen minst tilsvare avsetninger beregnet etter reglene i §§ 14-7 til 14-11 eller § 14-16. Kapitalen kan ikke frigis eller utbetales av banken uten etter samtykke av Finanstilsynet.

(4) Kommer det utenlandske finansforetaket under insolvensbehandling i hjemstaten, eller har Finanstilsynet ellers grunn til å anta at forpliktelser inngått gjennom filialen her i riket ikke vil bli oppfylt, gjelder kapittel 21 tilsvarende.

(5) Foretaket skal registrere filialen i Foretaksregisteret før filialen begynner sin virksomhet. Personen som forestår ledelsen av filialen, skal ha fullmakt til å handle på vegne av foretaket og til å reise og motta søksmål som gjelder filialens virksomhet her i riket.

§ 5-7 Virksomhet i filial av utenlandske finansforetak som ikke er omfattet av §§ 5-2 og 5-3

(1) For finansforetak som driver virksomhet gjennom filial her i riket etter tillatelse etter § 5-6, gjelder kapittel 2 til 3 og kapittel 17, samt de bestemmelsene som angitt i eller gitt i medhold av § 5-4 første og fjerde ledd.

(2) I tillegg til bestemmelsene angitt i første ledd, skal følgende bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven med tilhørende forskrifter gjelde tilsvarende for virksomheten ved filial av forsikringsforetak i henhold til tillatelse etter § 5-6 første ledd: § 2-7, § 3-1 fjerde ledd, §§ 3-3 til 3-7, § 3-11 første, sjette og syvende ledd, §§ 3-12 til 3-14, §§ 3-16 til 3-18, § 3-22, § 3-24, § 3-25, § 4-6 og § 4-16, samt kapitlene 5, 6 og 7. Når ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov, skal det utenlandske finansforetaket i alle rettsforhold som utspringer av filialens virksomhet, være undergitt norsk rett.

(3) For filial av utenlandsk pensjonsforetak gjelder bestemmelsene som angitt i annet ledd i den utstrekning bestemmelsene gjelder for nor-

ske pensjonsforetak etter forsikringsvirksomhetsloven §§ 2-6 og 2-11.

(4) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for virksomhet i filial av utenlandsk finansforetak. Departementet kan ved forskrift og enkeltvedtak gjøre unntak fra denne paragrafen når det etter lovgivningen i hjemstaten gjelder tilsvarende regler for virksomheten.

§ 5-8 Representasjonskontor for utenlandsk finansforetak

Utenlandske finansforetak skal registrere representasjonskontor i Norge hos Finanstilsynet før representasjonskontoret kan starte virksomhet. Departementet kan fastsette nærmere regler om utenlandsk representasjonskontor.

§ 5-9 Megling til utenlandsk forsikringsforetak

Bestemmelsene i forsikringsformidlingsloven § 5-3 om megling av forsikring til utenlandsk forsikringsforetak gjelder tilsvarende for forsikringsforetak.

Kapittel 6. Kontroll med eiere av kvalifiserte eierandeler i finansforetak

§ 6-1 Erverv av eierandeler i finansforetak mv.

(1) Den som vil gjennomføre erverv som vil medføre at vedkommende blir eier av en kvalifisert eierandel i et finansforetak, må på forhånd sende melding om dette til Finanstilsynet. Det samme gjelder erverv som vil medføre at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i finansforetaket, eller slik at eierandelen gir bestemmende innflytelse som nevnt i allmennaksjeloven § 1-3 i finansforetaket. Som kvalifisert eierandel regnes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i finansforetaket, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet. Ved beregning av kvalifisert eierandel i foretak som har utstedt egenkapitalbevis, regnes eierandel som andel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av stemmene i generalforsamlingen. Erverv som foretas av to eller flere erververe etter samråd, regnes som ett erverv.

(2) Erverv som omfattes av første ledd, kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(3) Enhver som vil avhende en kvalifisert eierandel, eller redusere den slik at eierandelen blir mindre enn en av grensene som nevnt i første ledd, skal gi melding om dette til Finanstilsynet.

(4) En eiers samlede eierandel beregnes ut fra de eierandeler vedkommende direkte eller indirekte eier og vil bli eier av ved ervervet, og i tillegg:

- eierandeler som vedkommende etter avtale har rett til å erverve på eget initiativ,
- eierandeler som vedkommende etter avtale har rett til å utøve stemmerett for, unntatt stemmerettsfullmakt som nevnt i aksjeloven § 5-2 og allmennaksjeloven § 5-2 når det ikke er gitt vederlag for fullmakten, og
- eierandeler som en person som omfattes av § 6-5 eier eller har rett til å erverve eller utøve stemmeretten for.

(5) Ved beregning av eierandeler omfattes ikke eierandeler eller stemmeretter som er overtatt av en kredittinstitusjon eller et verdipapirforetak som følge av fulltegningsgaranti, forutsatt at disse ikke brukes til å utøve innflytelse i foretaket og blir avhendet innen ett år etter overtagelsen. Heller ikke eierandeler eller stemmeretter ervervet ved avtale som er betinget av tillatelse etter finanslovgivningen omfattes, med mindre avtalen innebærer at:

- eierne gis rett til vederlag på mer enn fem prosent av markedsverdien av eierandelene på tilbudstidspunktet,
- eierne gis rett til lån fra tilbyderer, eller
- eiernes rett til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjene begrenses.

(6) Departementet kan gi forskrift til utfylling, gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i kapittel 6, herunder regler om egnethetsvurderingen etter § 3-3. Departementet kan også gi forskrift om plikt for finansforetak til å gi melding om eiere som har kvalifiserte eierandeler i foretaket, og om plikt for juridiske personer som har kvalifiserte eierandeler i et finansforetak, til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 6-2 Saksbehandlingsregler

(1) Melding etter § 6-1 første ledd skal angi størrelsen på den eierandelen det tas sikte på å erverve, og størrelsen av den samlede eierandelen i finansforetaket etter ervervet. Meldingen skal opplyse om de forhold som vil være av betydning ved beregningen av eierens samlede eierandel etter reglene i § 6-1.

(2) Meldingen skal også inneholde de opplysninger som vil være av betydning ved vurderingen av om tillatelse skal gis.

(3) Spørsmålet om det skal gis tillatelse etter § 6-1 annet ledd, skal avgjøres innen en periode på 60 arbeidsdager, regnet fra det tidspunkt Finanstilsynet har bekreftet å ha mottatt meldingen. Har

departementet eller Finanstilsynet før det er gått 50 arbeidsdager fremsatt skriftlig krav om ytterligere opplysninger, avbrytes fristen inntil svaret fra erververen er mottatt, men ikke i mer enn 20 arbeidsdager hvis erververen er undergitt tilsyn i eller er hjemmehørende i en EØS-stat.

(4) Har to eller flere erververe gitt melding etter § 6-1 første ledd om erverv av eierandeler i samme finansforetak, skal det ikke skje ugrunnet forskjellsbehandling.

§ 6-3 Egnethetsvurdering mv.

(1) Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis etter § 6-1 annet ledd, skal departementet ut fra behovet for å sikre forsvarlig og betryggende ledelse av finansforetaket og dets virksomhet, og i betraktning av den grad av innflytelse som erververen som eier vil kunne utøve i foretaket etter ervervet, vurdere erververens egnethet som innehaver av vedkommendes samlede eierandel etter ervervet, og om ervervet av eierandelen er finansielt betryggende.

(2) Ved vurdering etter første ledd skal departementet særlig ta i betraktning:

- a) erververens alminnelige omdømme, faglige kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold,
- b) alminnelige omdømme, faglige kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold hos personer som etter ervervet vil inngå i styret eller ledelsen av finansforetakets virksomhet,
- c) om erververen vil kunne bruke den innflytelse eierandelen gir, til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet, eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet, samt om ervervet vil kunne føre til at foretakets uavhengighet blir svekket,
- d) om erververens økonomiske situasjon og tilgjengelige ressurser er betryggende i lys av de former for virksomhet som foretaket driver eller må antas å engasjere seg i etter ervervet, samt om erververen og dennes virksomhet er undergitt finansielt tilsyn,
- e) om finansforetaket er og fortsatt vil være i stand til å oppfylle soliditets- og sikkerhetskrav og andre tilsynskrav som følger av finanslovgivningen,
- f) om eierforholdene i foretaket etter ervervet eller særlige bindinger mellom erververen og en tredjemann vil vanskeliggjøre effektivt tilsyn med foretaket, særlig om den gruppe foretaket vil inngå i etter ervervet, er organisert på en slik måte at det ikke vanskeliggjør forsvarlig tilsyn, herunder effektiv utveksling av infor-

masjon og fordeling av tilsynsoppgaver mellom berørte tilsynsmyndigheter,

- g) om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette.

§ 6-4 Tillatelse til erverv av kvalifisert eierandel

(1) Departementet gir tillatelse etter § 6-1 annet ledd i den utstrekning departementet finner at erververen tilfredsstiller kriteriene som nevnt i § 6-3. Tillatelsen skal angi størrelsen av den eierandelen som kan erverves i henhold til tillatelsen.

(2) Departementet skal ikke gi tillatelse til ervervet dersom departementet finner at det er rimelig grunnlag for tvil om erververens egnethet som innehaver av den samlede eierandelen etter ervervet, eller at det er grunnlag for tvil om de finansielle forhold etter ervervet vil være betryggende. Departementet skal heller ikke gi tillatelse til ervervet dersom plikten til å gi melding ikke er oppfylt, eller dersom opplysninger fremlagt av erververen er ufullstendige eller viser seg å være uriktige.

(3) Det kan settes vilkår for tillatelsen, herunder tidsfrist for gjennomføringen av ervervet. Det kan ikke settes som vilkår at en eierandel av en fastsatt minstestørrelse må være ervervet før fristens utløp.

(4) Er spørsmålet om tillatelse ikke avgjort innen utløpet av fristen etter § 6-2 tredje ledd, skal tillatelse anses gitt til erverv av den eierandelen som er angitt i meldingen til Finanstilsynet etter § 6-1 første ledd.

(5) Departementet kan tilbakekalle en tillatelse dersom det er grunn til å anta at innehaveren utviser slik handlemåte at forutsetningene for tillatelsen ikke lenger er til stede.

§ 6-5 Konsolidering av eierandeler

(1) Like med en eiers egne eierandeler regnes eierandeler som direkte eller indirekte eies eller overtas av:

- a) eierens ektefelle, registrert partner eller person som eieren har felles husholdning med,
- b) eierens mindreårige barn, samt mindreårige barn til person omfattet av bokstav a som eieren bor sammen med,
- c) selskap innen samme konsern som eieren,
- d) selskap hvor eieren alene eller sammen med personer som nevnt i bokstavene a, b og e har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, og

e) noen som det må antas eieren har forpliktende samarbeid med, når det gjelder å gjøre bruk av rettighetene som aksjeeier.

(2) Departementet avgjør i tvilstilfelle om eierandeler som eieren ikke selv eier, skal likestilles med egne eierandeler etter reglene i første ledd.

Kapittel 7. Etablering av finansforetak

I. Organisasjonsform

§ 7-1 Organisasjonsform for banker

(1) Banker skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller som sparebank.

(2) En bank som skal være datterforetak i finanskonsern, kan stiftes og organiseres som aksjeselskap.

§ 7-2 Organisasjonsform for forsikringsforetak og pensjonsforetak

(1) Forsikringsforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller gjensidig forsikringsforetak, med mindre annet følger av lov.

(2) Et forsikringsforetak som skal være datterforetak i finanskonsern, kan stiftes og organiseres som aksjeselskap. Tilsvarende gjelder for forsikringsforetak som etter sine vedtekter bare kan overta direkte forsikringer for foretak i det konsernet som forsikringsforetaket skal inngå i, eller gjenforsikring av forsikringer for foretak i samme konsern.

(3) En pensjonskasse skal stiftes og organiseres som en selveiende institusjon for å forvalte en eller flere kollektive pensjonsordninger som er etablert av foretak eller kommune som deltar i pensjonskassen, med mindre annet følger av forsikringsvirksomhetsloven § 2-2.

(4) Et innskuddspensjonsforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap.

§ 7-3 Organisasjonsform for andre finansforetak

(1) Kredittforetak og finansieringsforetak kan ikke uten samtykke fra departementet stiftes og organiseres på annen måte enn som allmennaksjeselskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak. Departementet kan fastsette vilkår med krav til organiseringen av foretaket.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at betalingsforetak og e-pengeforetak skal stiftes og organiseres som allmennaksjeselskap eller aksjeselskap.

(3) Et holdingforetak i et finanskonsern skal være organisert i samsvar med § 17-3 annet eller

tredje ledd. Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, skal holdingforetak som er organisert som sparebank, gjensidig forsikringsforetak eller kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, være undergitt reglene om henholdsvis sparebanker, forsikringsforetak eller kredittforetak som er samvirkeforetak av låntakere.

§ 7-4 Forholdet til aksjelovgivningen og samvirke-ova

(1) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven for finansforetak organisert som allmennaksjeselskap, og bestemmelsene i aksjeloven for finansforetak organisert som aksjeselskap.

(2) Når det er fastsatt i bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelser i aksjelovgivningen tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene i samvirke-lova for finansforetak som er samvirkeforetak av låntakere.

II. Stiftelse

§ 7-5 Krav til stifterne

(1) Et finansforetak kan stiftes av én eller flere stiftere. Stifterne skal opprette, datere og skrive under et stiftelsesdokument som inneholder foretakets vedtekter og oppfylder kravene i §§ 7-6 til 7-8.

(2) Ved stiftelse av finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal minst halvparten av stifterne være bosatt i riket og ha bodd her i de siste to år, med mindre departementet gjør unntak i det enkelte tilfellet. Like med personer som er bosatt i riket, regnes staten og norske kommuner, samt selskaper med begrenset ansvar, foreninger og stiftelser som har sitt vedtektsbestemte sete (forretningskontor) her i riket.

(3) Annet ledd første punktum gjelder ikke for statsborgere i stater som er part i EØS-avtalen når de er bosatt i en slik stat, og heller ikke for juridiske personer som nevnt i EØS-avtalen artikkel 34 annet ledd, som er opprettet i samsvar med lovgivningen i en annen EØS-stat, og som har sitt vedtektsbestemte sete, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedkontor i slik stat.

§ 7-6 *Stiftelse av finansforetak som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap*

(1) Finansforetak som skal organiseres som aksjeselskap, stiftes etter reglene i aksjeloven. Finansforetak som skal organiseres som allmennaksjeselskap stiftes etter reglene i allmennaksjeloven. Det kan i vedtektene fastsettes at valg av styremedlemmer skal forberedes av en valgkomité.

(2) Dersom det ikke fremgår av stiftelsesdokumentet at stifterne har forpliktet seg til å tegne aksjer og innbetale aksjekapital som til sammen er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravet til startkapital, skal det i dokumentet redegjøres for hvordan nødvendig kapital skal skaffes til veie.

§ 7-7 *Stiftelse av finansforetak som ikke skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap*

(1) Ved stiftelse av finansforetak som ikke skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal stiftelsesdokumentet minst inneholde:

- a) stifternes navn eller foretaksnavn, adresse og fødselsnummer eller organisasjonsnummer,
- b) det eller de beløp hver av stifterne påtar seg å betale inn til finansforetakets grunnfond eller annen egenkapital (grunnfondskapital), og tidspunktet for innbetaling,
- c) opplysning om utgifter ved stiftelsen av foretaket som skal dekkes av foretaket,
- d) hvem som skal være medlemmer av finansforetakets styre, og hvem som skal være foretakets revisor,
- e) foretakets vedtekter.

(2) Stiftelsesdokumentet skal vedlegges en åpningsbalanse. Allmennaksjeloven § 2-8 om åpningsbalanse gjelder tilsvarende.

(3) Dersom det ikke fremgår av stiftelsesdokumentet at stifterne har påtatt seg forpliktelser som til sammen er tilstrekkelig til å oppfylle minstekravet til startkapital, skal det i dokumentet redegjøres for hvordan nødvendig egenkapital skal skaffes til veie.

§ 7-8 *Vedtekter for finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap*

(1) Vedtektene i finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal minst angi:

- a) foretakets foretaksnavn,
- b) kommunen hvor foretaket skal ha sitt forretningskontor,
- c) foretakets formål og den virksomhet foretaket skal drive,

- d) størrelsen av foretakets grunnfond, og i tilfelle de regler om tilbakebetaling og avkastning av tilskudd til grunnfondet som skal gjelde,
- e) sammensetningen av generalforsamlingen, valg av leder og medlemmer, hvilke saker som skal behandles av generalforsamlingen, samt de regler om stemmerett og flertallskrav som skal gjelde for beslutninger,
- f) antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer, og regler for valg av styremedlemmer,
- g) om foretaket skal ha adgang til å utstede omsettelige egenkapitalbevis,
- h) hvordan overskudd skal anvendes og underskudd skal dekkes, samt regler for fastsettelse av utbytte dersom foretaket skal kunne gi utbytte på kapitalen i grunnfondet,
- i) hvordan foretaket skal avvikles og foretakets kapital disponeres ved avvikling.

(2) I vedtektene for gjensidig forsikringsforetak skal det også angis:

- a) det antall forsikringer og den samlede forsikringssum som skal være tegnet for at foretaket skal kunne starte virksomhet,
- b) reglene for medlemskap og medlemmenes innbyrdes ansvar for foretakets forpliktelser,
- c) medlemmenes forpliktelser til å innbetale medlemsinnskudd og fremtidige innbetalinger til grunnfondskapitalen.

(3) Vedtektene for kredittforening skal også inneholde reglene for medlemskap og i tilfelle reglene om medlemsinnskudd, medlemmenes ansvar for foretakets forpliktelser og deres ansvar innbyrdes.

§ 7-9 *Innbetaling, registrering mv. for foretak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap*

(1) Ved stiftelse av finansforetak som ikke organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4 til 2-7 og §§ 2-10 til 2-17 tilsvarende for stiftelsen av foretaket og tegning og innbetaling av tilskudd til foretakets grunnfondskapital. Tilskudd til grunnfondskapitalen skal innbetales i penger med mindre annet følger av § 10-3.

(2) Når alle stifterne har undertegnet stiftelsesdokumentet, er innskuddene til foretakets kapital tegnet og finansforetaket stiftet.

(3) Før meldingen til Foretaksregisteret sendes skal tilskuddene til foretakets grunnfond være innbetalt. Foretaksregisteret kan kreve bekrefteelse fra revisor på at tilskuddene til foretakets grunnfond er innbetalt. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 2-18 til 2-20 tilsvarende.

III. Øvrige bestemmelser

§ 7-10 Godkjenning av vedtekter

(1) Et finansforetaks vedtekter skal være godkjent av departementet. Det samme gjelder vedtektsendringer.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet og godkjenningen av vedtekter, samt gjøre unntak fra kravet til godkjenning for nærmere angitte typer vedtektsendringer.

§ 7-11 Registrering av konsesjon

(1) Finansforetak skal meldes til Foretaksregisteret etter at tillatelsen er gitt og vedtektene godkjent. Meldefrist til Foretaksregisteret etter andre lover regnes fra tillatelsen er gitt. Finansforetak som ikke meldes innen meldefristen, må stiftes på nytt.

(2) Foretaksregisteret skal kontrollere at tillatelsen foreligger, og at foretakets vedtekter er godkjent.

§ 7-12 Forhøyelse av grunnfondet

(1) Har et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, vedtatt vedtektsendring om forhøyelse av foretakets grunnfond, gjelder § 7-9 tilsvarende for tegning, innbetaling og registrering av nye tilskudd til grunnfondskapitalen.

(2) Har foretaket eierandelskapital, gjelder bestemmelsene i § 10-22 tilsvarende for forhøyelsen av grunnfondet. Overkurs fordeles etter reglene i § 10-14.

Kapittel 8. Generalforsamling, styrings- og kontrollorganer mv.

I. Generalforsamlingen

§ 8-1 Øverste myndighet

(1) Et finansforetak skal ha en generalforsamling. Generalforsamlingen er finansforetakets øverste myndighet. Årsmøtet etter reglene i samvirkelova er likevel øverste myndighet i samvirkeforetak av låntakere. Pensjonskasser kan unnlate å ha generalforsamling med mindre annet følger av vedtekter eller konsesjonsvilkår. For pensjonskasser som ikke har generalforsamling, skal det i vedtektene angis hvem som utøver kompetanse som ellers ligger til generalforsamlingen.

(2) For generalforsamlingen i finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder reglene i henholdsvis aksjeloven eller allmennaksjeloven. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i aksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 første

ledd tredje punktum, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd og allmennaksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 annet ledd, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd.

(3) For finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan det i vedtektene fastsettes annet navn enn generalforsamling.

§ 8-2 Generalforsamling i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) I finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, sammenettes og velges medlemmene til generalforsamlingen etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Minst tre firedeler av medlemmene skal være personer som ikke er ansatt i foretaket. Det skal legges vekt på at de valgte medlemmene samlet avspeiler finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper samt samfunnsfunksjon, med mindre slike interesser ivaretas av annet overordnet foretaksorgan.

(2) Vedtektene kan ha bestemmelser om at valg av ansatte som medlem av generalforsamlingen foretas av og blant de ansatte i finansforetaket.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om valg av medlemmer og varamedlemmer til generalforsamlingen, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, valg måte og tvister om valget. Departementet kan i forskrift også gi nærmere regler om valg til, og sammensetning av, årsmøte i samvirkeforetak av låntakere, herunder gjøre unntak fra første ledd tredje punktum og reglene i samvirkelova.

§ 8-3 Møter og vedtak i generalforsamlingen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

(1) Generalforsamlingen i foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, innkalles av styret. Reglene om innkalling og møter i generalforsamlingen i allmennaksjeloven §§ 5-5 til 5-16 gjelder tilsvarende.

(2) Hvert medlem av generalforsamlingen har én stemme med mindre annet følger av loven eller vedtektene. En beslutning krever flertall av de avgitte stemmer. Bestemmelsene i allmennaksjeloven § 5-2, § 5-3, § 5-4 første ledd første og annet punktum, tredje og fjerde ledd og § 5-17 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Beslutning om å endre vedtektene i finansforetaket krever tilslutning fra minst to tredeler av

de avgitte stemmene. Det kan i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav.

(4) Allmennaksjeloven §§ 5-21 til 5-28 om ugyldige beslutninger og granskning gjelder tilsvarende. Et medlem av generalforsamlingen kan utøve den rett som tilkommer aksjeeier etter allmennaksjeloven §§ 5-22 og 5-25.

(5) Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet som nevnt i allmennaksjeloven § 5-9 annet ledd, § 5-12 annet ledd, § 5-25 annet ledd og § 5-28 annet ledd.

II. Styret

§ 8-4 Styrets sammensetning mv.

(1) Et finansforetak skal ha et allsidig sammensatt styre på minst fem medlemmer. Daglig leder kan ikke være medlem av styret. Styreleder og til sammen minst to tredeler av styret skal ikke være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern. Styret i en pensjonskasse skal ha minst ett medlem uten annen tilknytning til arbeidsgiver, foretak eller forening med pensjonsordning i pensjonskassen, samt ett medlem som representerer medlemmer, herunder pensjonister, i pensjonsordningen i pensjonskassen.

(2) Styrets leder og de øvrige medlemmene velges av generalforsamlingen når annet ikke følger av tredje eller fjerde ledd eller av § 8-15. Departementet kan i forskrift fastsette krav om at generalforsamlingen i nærmere angitte foretak skal oppnevne en valgkomité som skal forberede valget, hvem som kan oppnevnes, og nærmere regler om valgkomiteens arbeid. Vedtektene skal inneholde regler om valget.

(3) I foretak med minst 15 ansatte kan et flertall av de ansatte kreve at ett styremedlem og én observatør med varamedlemmer velges av og blant de ansatte.

(4) I foretak med flere enn 50 ansatte som ikke har foretaksforsamling, kan et flertall av de ansatte kreve at inntil en tredel og minst to av styrets medlemmer med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. Tilhører et foretak et konsern eller en annen gruppe foretak som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse, kan ansatte i konsernet her regnes som ansatt i foretaket.

(5) Allmennaksjeloven §§ 6-6 til 6-11 a gjelder for øvrig tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(6) Departementet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra minstekravet til antall styremedlemmer.

§ 8-5 Styret i finansforetak som er datterforetak i finanskonsern

(1) I finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, skal styret ha minst tre medlemmer. Bestemmelsen i § 8-4 fjerde ledd gjelder ikke datterforetak i finanskonsern dersom de ansatte er representert i morselskapets styre.

(2) I finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, kan inntil tre firedeler av styrets medlemmer være ansatt i foretak i konsernet eller medlem av styre i annet foretak i konsernet. Styrelederen i datterforetak i finanskonsern kan være ansatt i morselskapet.

(3) Styrelederen i morselskap til finansforetaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet være medlem av styret i finansforetaket.

§ 8-6 Styrets oppgaver og tilsynsansvar

(1) Forvaltningen av foretaket hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, herunder påse at kravene til organisering av foretaket og etablering av forsvarlige styrings- og kontrollsystemer blir etterkommet.

(2) Styret skal fastsette planer og budsjetter for foretakets virksomhet. Styret skal også fastsette retningslinjer for virksomheten, herunder regler om taushetsplikt for opplysninger om foretaket og dets virksomhet.

(3) Styret skal holde seg orientert om foretakets økonomiske stilling og plikter, og påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret skal minst én gang hvert kvartal ha møte med revisor uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede, med mindre annet fastsettes i instruks for styret. Revisorloven § 2-3 annet ledd, tredje ledd nr. 1 til 3 og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(4) Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og foretakets virksomhet for øvrig. Styret skal fastsette instruks for den daglige ledelse, og sørge for at daglig leder regelmessig gir styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

(5) Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

§ 8-7 Forholdet til reglene om styrets oppgaver i aksjelovgivningen

(1) Styret i finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, har

for øvrig de oppgaver som følger av aksjelovgivningen. Reglene i allmennaksjeloven § 3-5 og aksjeloven § 3-5 gjelder ikke for finansforetak.

(2) Allmennaksjeloven § 6-13 tredje ledd, § 6-16, §§ 6-18 til 6-26 og §§ 6-28 til 6-34 gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 8-8 *Avtaler med eiere av egenkapitalbevis og medlemmer av foretakets ledelse*

(1) Styret i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal sørge for at avtale mellom foretaket og et styremedlem, daglig leder, en eier av egenkapitalbevis eller dennes morselskap blir forelagt generalforsamlingen til godkjenning dersom foretakets ytelse har en virkelig verdi som utgjør mer enn en tjuedel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen i foretaket. Dette gjelder ikke:

- a) avtale i forbindelse med utstedelse av egenkapitalbevis som omfattes av reglene i § 10-13 første ledd,
- b) avtale som etter § 8-4 femte ledd eller § 15-6 omfattes av allmennaksjeloven § 6-10 eller § 6-16 a,
- c) avtale om overdragelse av verdipapir til pris i henhold til offentlig kursnotering,
- d) avtale som inngås som ledd i foretakets vanlige virksomhet og inneholder pris og andre vilkår som er vanlig for slike avtaler.

(2) Avtale som omfattes av første ledd og som ikke er godkjent av generalforsamlingen, er ikke bindende for foretaket. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 3-8 annet til fjerde ledd tilsvarende.

§ 8-9 *Endringer i styrets sammensetning*

(1) Finansforetak skal gi Finanstilsynet melding når styrets sammensetning endres.

(2) Meldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 3-1 fjerde ledd.

(3) Finanstilsynet kan gi pålegg om endringer dersom det foreligger forhold som nevnt i § 3-5, eller fastsette vilkår etter § 3-2 første ledd for å sikre at de krav som følger av § 3-5, er oppfylt.

III. Daglig leder

§ 8-10 *Daglig ledelse*

(1) Et finansforetak skal ha daglig leder. Daglig leder tilsettes av styret.

(2) Daglig leder har rett og plikt til å delta i styrets behandling av saker og til å uttale seg, med mindre annet følger av reglene om inhabilitet i § 9-5 eller er bestemt av styret i den enkelte sak. Dag-

lig leder kan kreve at styret behandler en bestemt sak.

(3) Allmennaksjeloven § 6-28 og §§ 6-30 til 6-34 gjelder tilsvarende for daglig leder i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(4) Uten Finanstilsynets samtykke kan daglig leder i morselskapet i et finanskonsern ikke også være daglig leder i et datterforetak i konsernet.

§ 8-11 *Daglig leders oppgaver*

(1) Daglig leder står for den daglige ledelse av foretakets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.

(2) Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter foretakets forhold er av uvanlig art eller stor betydning. Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra styret i det enkelte tilfellet eller når styrets beslutning ikke kan forventes uten vesentlig ulempe for foretaket. Styret skal snarest underrettes om avgjørelsen.

(3) Daglig leder skal sørge for at foretaket har ansatte som samlet har kvalifikasjoner og erfaringer som trengs for at virksomheten i foretaket drives på en forsvarlig måte, og at det etableres forsvarlige styrings- og kontrollsystemer, jf. kapittel 13. Daglig leder skal sørge for at det blir fastsatt instruksjoner som angir de ansattes arbeidsoppgaver og ansvarsforhold, samt rapporterings- og saksbehandlingsregler.

(4) Daglig leder skal sørge for at foretakets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at forvaltning av aktiva og risikostyring er ordnet på en betryggende måte.

(5) Daglig leder har for øvrig de oppgaver som følger av aksjelovgivningen. Det samme gjelder daglig leder i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 8-12 *Daglig leders plikter overfor styret*

(1) Daglig leder skal minst hver måned, i møte eller skriftlig, gi styret underretning om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

(2) Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret en nærmere redegjørelse om bestemte saker. Slik redegjørelse kan også kreves av det enkelte styremedlem.

§ 8-13 *Direksjon*

(1) Vedtektene i et finansforetak kan angi at den daglige ledelse skal være et kollektivt organ. Direksjonen skal bestå av minst tre medlemmer som tilsettes av styret. Daglig leder skal være direksjonens leder. § 8-10 annet ledd og § 8-14, samt allmennaksjeloven §§ 6-27 og 6-28 gjelder til-

svarende også for de øvrige medlemmer av direksjonen.

(2) Direksjonen har de plikter som følger av §§ 8-11 og 8-12. Direksjonen utarbeider regler for fordeling av arbeidsoppgaver mellom direksjonens medlemmer, som forelegges styret til godkjenning. Direksjonen kan gi et medlem myndighet til å treffe avgjørelser i bestemte saker eller typer av saker innenfor sitt ansvarsområde.

(3) Som direksjonens beslutning gjelder det flertallet har stemt for. Ved stemmelikhet regnes det direksjonens leder har stemt for som direksjonens beslutning. Minst halvparten av direksjonens medlemmer må delta i beslutningen.

(4) Saksbehandling og møter ledes av direksjonens leder. Direksjonen fører skriftlig og paginert protokoll over sine beslutninger. Med mindre det fattes en enstemmig beslutning, skal det fremgå av protokollen hva det enkelte medlem har stemt. Allmennaksjeloven § 6-19 første ledd første punktum og annet ledd gjelder tilsvarende for direksjonens saksbehandling.

§ 8-14 *Endringer i daglig ledelse*

(1) Finansforetak skal, så vidt mulig på forhånd, gi Finanstilsynet melding når daglig ledelse eller faktiske ledelse av virksomheten eller deler av denne endres. § 8-9 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om slik melding.

IV. Foretaksforsamling

§ 8-15 *Foretaksforsamling*

(1) I finansforetak med flere enn 200 ansatte kan det avtales mellom foretaket og et flertall av de ansatte eller fagforeninger som omfatter minst to tredeler av de ansatte, at foretaket skal ha foretaksforsamling etter nærmere regler fastsatt i vedtektene.

(2) To tredeler av medlemmene med varamedlemmer velges av generalforsamlingen. De valgte medlemmer skal til sammen avspeile finansforetakets kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjon.

(3) En tredel av medlemmene med varamedlemmer velges av og blant de ansatte.

(4) Foretaksforsamlingen skal ha de oppgaver som påligger en bedriftsforsamling etter aksjelovgivningen, med mindre foretakets vedtekter gir foretaksforsamlingen en videre kompetanse.

(5) Allmennaksjeloven § 6-35 sjette ledd annet og tredje punktum og §§ 6-36 til 6-39 gjelder tilsvarende. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved

utøvelse av myndighet som nevnt i allmennaksjeloven § 6-39.

(6) Tilhører et foretak et konsern eller en annen gruppe foretak som er knyttet sammen gjennom eierinteresser eller felles ledelse, kan de ansatte i konsernet ved anvendelse av paragrafen her regnes som ansatt i foretaket. Morselskapet og foretak i konsernet kan ha identisk foretaksforsamling. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 6-40 tilsvarende.

V. Kontrollorganer

§ 8-16 *Internrevisjon*

(1) Et finansforetak skal ha internrevisjon. Internrevisjonen skal kontrollere at finansforetaket er organisert og drives på en forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende krav til virksomheten. Forhold som vurderes som utilfredsstillende, skal rapporteres til styret og daglig leder.

(2) Styret skal organisere og fastsette retningslinjer for internrevisjonen. Det tilligger styret å ansette og avskjedige leder av internrevisjonen og å fastsette dennes betingelser. Internrevisjonen skal minst én gang i året avgi rapport til styret om risikostyringen og internkontrollen samt sin virksomhet.

(3) Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler om organisering og gjennomføring av internrevisjon i finansforetak, samt gjøre unntak fra første ledd for bestemte grupper av finansforetak.

§ 8-17 *Revisor*

(1) Et finansforetak skal ha registrert eller statsautorisert revisor. Generalforsamlingen velger én eller flere revisorer og godkjenner deres godtgjørelse. Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg, skal revisjonsutvalgets uttalelse innhentes før valget av revisor. Allmennaksjeloven §§ 7-2 til 7-5 gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved utøvelse av myndighet etter allmennaksjeloven § 7-3 og aksjeloven § 7-3.

(2) Finanstilsynet kan fastsette særlige regler om revisors arbeidsoppgaver i finansforetak. Finansforetak skal ikke gi revisor arbeidsoppgaver som kan skape tvil om revisors uavhengighet og objektivitet. Finanstilsynet kan gi foretaket pålegg om å avslutte en revisors oppdrag dersom Finanstilsynet finner at oppdraget er egnet til å svekke revisors uavhengighet eller objektivitet.

(3) Et finansforetak som inngår i et finanskonsern, skal ha samme revisor som morselskapet i finanskonsernet når annet ikke følger av bestem-

melser i eller i medhold av lov. Finanstilsynet kan samtykke i at et datterforetak har annen revisor.

§ 8-18 *Plikt til å ha revisjonsutvalg*

(1) Banker, kredittforetak og forsikringsforetak, samt finansieringsforetak som har utstedt verdipapirer notert på regulert marked, skal ha et revisjonsutvalg. Det samme gjelder holdingforetak i konsern hvor slike finansforetak inngår.

(2) Med mindre Finanstilsynet bestemmer noe annet, gjelder første ledd ikke for:

- a) finansforetak som er heleid datterforetak i finanskonsern hvor morselskapet har revisjonsutvalg,
- b) kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett,
- c) finansieringsforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis notert på regulert marked, ikke har utestående obligasjoner eller sertifikater med samlet pålydende på 100 millioner euro eller mer, og ikke har offentliggjort prospekt.

(3) Finanstilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra finansforetaks plikt til å ha revisjonsutvalg og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

§ 8-19 *Revisjonsutvalgets oppgaver*

(1) Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret.

(2) Revisjonsutvalget skal:

- a) forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,
- b) overvåke systemene for internkontroll og risikostyring samt foretakets internrevisjon,
- c) avgi uttalelse om valg av revisor,
- d) ha løpende kontakt med foretakets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,
- e) vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor, kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

§ 8-20 *Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning*

(1) Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Et styremedlem som er ansatt i foretaket og som inngår i den faktiske ledelsen, kan ikke være medlem av revisjonsutvalget.

(2) Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som er nødvendig ut fra foretakets organisasjon og virksomhet. Minst ett av medlemmene

skal ikke være ansatt i foretaket eller i foretak i samme konsern og skal ha kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.

(3) Med mindre Finanstilsynet ved enkeltvedtak bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som foretakets revisjonsutvalg.

§ 8-21 *Særlige undersøkelser*

(1) Dersom det er grunn til å tro at foretaket ikke er forsvarlig organisert eller ikke er forsvarlig drevet, herunder at foretaket ikke har betryggende rutiner for risikostyring eller internkontroll, eller for finansiell rapportering til børs, autorisert markeds plass eller allmennheten, kan Finanstilsynet kreve at foretaket engasjerer én eller flere revisorer eller andre sakkyndige personer til å undersøke forholdene. Finanstilsynsloven § 2 sjette ledd gjelder tilsvarende.

(2) Rapport fra undersøkelsen skal oversendes Finanstilsynet. Rapporten skal behandles av foretakets styre og generalforsamling. Foretaket skal orientere Finanstilsynet om styrets og generalforsamlingens behandling av rapporten.

Kapittel 9. Tillitsvalgte og ansatte

I. Alminnelige regler

§ 9-1 *Verv eller stilling i annet finansforetak*

(1) Medlem av styret i et finansforetak kan ikke samtidig være medlem av styret i et annet finansforetak, med mindre dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta.

(2) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i et finansforetak, kan ikke samtidig være medlem av styret i et annet finansforetak eller inngå i den faktiske ledelsen av virksomhet i et annet finansforetak, med mindre dette må anses ubetenkelig ut fra de hensyn loven skal ivareta.

(3) Forbudene i første og annet ledd er ikke til hinder for at tillitsvalgte eller ansatte i et finansforetak kan være ansatt i foretak i samme konsern eller medlem av styre i et annet foretak i konsernet.

(4) Forbudene i første og annet ledd er ikke til hinder for at tillitsvalgte eller ansatte i finansforetak som deltar i en samarbeidende gruppe, utgjør inntil tre firedeler av medlemmene i styret i et finansforetak som driver virksomhet som omfattes av samarbeidet, eller i styret i morselskap for slikt foretak.

(5) Finanstilsynet kan gi pålegg om at verv eller stilling i strid med første eller annet ledd skal bringes til opphør. Departementet kan i forskrift

fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i denne paragraf, herunder regler om dispensasjon.

§ 9-2 *Verv eller stilling i foretak med forretningsforbindelse med finansforetaket*

(1) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomhet i et finansforetak, kan ikke være ansatt i eller medlem av styret i et foretak som driver annen næringsvirksomhet, og som har et kundeforhold til eller annen forretningsforbindelse med finansforetaket.

(2) Forbudet i første ledd er ikke til hinder for at ansatte kan ha:

- a) stilling eller verv knyttet til virksomhet som foretaket kan delta i eller drive i medhold av § 13-2,
- b) verv eller stilling som nevnt i første ledd dersom forretningsforbindelsen er av begrenset omfang og styret i finansforetaket har godkjent at den ansatte innehar vervet eller stillingen.

(3) Departementet kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak i særlige tilfelle gjøre unntak fra første ledd.

§ 9-3 *Deltakelse i næringsvirksomhet*

(1) Daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomhet i et finansforetak, kan ikke drive eller være ansvarlig deltaker i næringsvirksomhet, eller være agent eller kommisjonær for noen som driver slik virksomhet.

(2) Forbudet i første ledd er ikke til hinder for at den ansatte driver, deltar i eller er agent eller kommisjonær for virksomhet av begrenset omfang dersom styret i finansforetaket har godkjent dette

(3) Departementet kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak i særlige tilfelle gjøre unntak fra første ledd.

§ 9-4 *Godtgjørelse fra andre enn finansforetaket*

(1) Styremedlemmer, daglig leder og andre ansatte i et finansforetak må ikke i anledning av sitt arbeid for foretaket ta imot godtgjørelse fra andre enn foretaket. Person som nevnt må heller ikke motta godtgjørelse som en medkontrahent eller dennes representant har betinget seg hos foretaket.

(2) Godtgjørelse som styremedlem, daglig leder og andre ansatte i et finansforetak ikke kan motta, kan heller ikke mottas av noen som vil være vedkommendes nærstående etter allmennaksjeloven § 1-5.

(3) Godtgjørelse som er avtalt eller mottatt i strid med forbudet i første eller annet ledd, tilfaller foretaket. Det samme gjelder avkastning av og eiendeler som er kommet i stedet for godtgjørelsen.

(4) Styremedlemmer kan likevel motta vanlig mellommannsgodtgjørelse dersom styret i finansforetaket tillater dette og har fastsatt regler om slik virksomhet.

§ 9-5 *Inhabilitet*

(1) Reglene om inhabilitet i allmennaksjeloven § 6-27 gjelder tilsvarende for styremedlemmer, daglig leder og andre personer som inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten i finansforetak. Som inhabilitetsgrunn regnes her også særlig tilknytning til en offentlig eller privat institusjon som har fremtredende særinteresse i det spørsmålet som behandles.

(2) Den som ikke har adgang til å ta del i behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal før saken blir behandlet si fra om dette, og avstå fra den videre behandling av saken.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for personer som inngår i et finansforetaks internrevisjon og godtgjørelsesutvalg.

§ 9-6 *Taushetsplikt om kundeforhold mv.*

(1) Ansatte og tillitsvalgte i et finansforetak plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold som de under utførelsen av sitt arbeid eller verv for foretaket blir kjent med, med mindre de etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov enten har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Tilsvarende gjelder enhver som utfører oppdrag for et finansforetak, selv om vedkommende ikke er ansatt i foretaket. Når særlige hensyn tilsier det, kan Finanstilsynet helt eller delvis oppheve taushetsplikten.

(2) Taushetsplikt etter første ledd er ikke til hinder for at opplysninger utleveres etter skriftlig samtykke fra de som har krav på taushet.

§ 9-7 *Taushetsplikt om finansforetaket*

(1) Ansatte, tillitsvalgte og enhver annen som utfører oppdrag for foretaket, plikter å følge styrets retningslinjer om taushetsplikt for opplysninger om foretaket og dets virksomhet. Finanstilsynet kan ved enkeltvedtak helt eller delvis oppheve taushetsplikten i enkelttilfeller.

(2) Taushetsplikten medfører ingen begrensning i den plikt til å gi opplysninger som følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

§ 9-8 *Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte*

(1) Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer ansatte i finansforetak, foretak som opptrer som agent eller annen formidler for finansforetak, og utenlandsk finansforetak som skal drive eller driver virksomhet gjennom filial her i riket, kan behandle opplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

(2) Departementet kan gi forskrift om at første ledd også skal gjelde for autorisasjon av ansatte i andre typer foretak.

II. Lån og garantier

§ 9-9 *Kreditt til ansatte og tillitsvalgte mv.*

(1) Et finansforetak kan bare gi lån til eller stille garanti for styremedlem når dette skjer på vanlige kundevilkår. Foretaket kan bare gi lån til eller stille garanti for daglig leder og andre ansatte på vanlige kundevilkår eller i samsvar med foretakets regler for finansiell bistand til sine ansatte. For øvrig kan lån og garanti til tillitsvalgte og ansatte gis i henhold til vedtak av finansforetakets styre dersom internrevisjonen eller revisor har bekreftet at engasjementet vil være betryggende sikret ved pant eller annen sikkerhet.

(2) Begrensningene i første ledd gjelder ikke lån og garanti gitt før den tillitsvalgte eller ansatte tiltrådte sin stilling, og er heller ikke til hinder for at foretaket viderefører eller rutinemessig fornyer slike lån eller garantier.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende for lån og garanti som er sikret ved kausjon eller annen garanti fra person som omfattes av første ledd.

(4) Første til tredje ledd gjelder tilsvarende for foretakets adgang til å gi lån til eller stille garanti for personlig nærstående av tillitsvalgt eller ansatt og for foretakets adgang til å gi lån til eller stille garanti for en tillitsvalgt eller ansatt i annet finansforetak i samme konsern eller noen av deres personlig nærstående. Som nærstående regnes person eller selskap som nevnt i allmennaksjeloven § 1-5 annet ledd.

(5) Et finansforetak kan ikke gi lån til eller stille garanti for revisor. Tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 9-10 *Kreditt til foretak hvor tillitsvalgte eller ansatte er ansvarlig deltaker eller styremedlem*

(1) Et finansforetak kan ikke gi lån til eller stille garanti for et foretak hvor person som nevnt i § 9-9 første ledd er ansvarlig deltaker eller styremedlem, med mindre internrevisjonen eller revisor har bekreftet overfor styret eller daglig leder at lånet eller garantien vil være betryggende sikret. Finanstillsynet kan i særlige tilfelle samtykke til at lån eller garanti gis til foretak hvor styremedlem deltar som styremedlem.

(2) Forbudet i første ledd gjelder ikke lån eller garanti når:

- lånet eller garantien er gitt i samsvar med vanlige vilkår for kredittordninger som finansforetaket tilbyr tilsvarende foretakskunder,
- personen representerer finansforetakets interesser i foretaket, og foretaket enten har direkte tilknytning til finansforetakets drift eller driver en virksomhet som finansforetaket selv kan drive,
- lånet eller garantien gis for å sikre innfrielsen av krav som finansforetaket har på foretaket,
- lånet eller garantien er gitt før den tillitsvalgte eller ansatte tiltrådte som ansvarlig deltaker eller styremedlem, og er senere blitt videreført eller rutinemessig fornyet,
- lånet eller garantien er gitt som del av et syndikert lån eller en syndikert garanti.

(3) Styret skal påse at det ved utgangen av hvert kvartal blir utferdiget oppgaver som viser saldo og eventuell sikkerhet for lån og garantier som er gitt etter annet ledd. Oppgavene skal forelegges internrevisjonen.

(4) Paragrafen her gjelder ikke et finansforetaks adgang til å gi lån til eller stille garanti for annet foretak i samme finanskonsern.

§ 9-11 *Forholdet til aksjelovgivningen*

Aksjeloven §§ 8-8 og 8-9 og allmennaksjeloven §§ 8-8 og 8-9 gjelder ikke for finansforetak.

Kapittel 10. Egenkapital

I. Egenkapital

§ 10-1 *Egenkapital*

(1) Egenkapitalen i et finansforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter kapital som i samsvar med vedtektene er innbetalt som aksjekapital og overkurs samt egenkapital som er opptjent.

(2) Egenkapitalen i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter kapital som i samsvar med ved-

tektene er innbetalt som grunnfondskapital og eventuelt eierandelskapital, samt egenkapital som er opptjent. Departementet kan i forskrift fastsette om og på hvilke vilkår medlemsinnskudd kan regnes som egenkapital.

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om finansforetaks adgang til å opprette flere klasser av aksjekapital eller eierandelskapital, og herunder fastsette om og i hvilken grad det skal være adgang til å knytte ulike eierbeføyelser og økonomiske rettigheter og plikter til de ulike klassene, inkludert regler om rett til avkastning og prioritet ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet samt ved innløsning og avvikling av foretaket.

§ 10-2 Eierbrøken i finansforetak som har utstedt egenkapitalbevis

(1) Grunnfondskapitalen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter innbetalt kapital som ikke er eierandelskapital (grunnfondet), senere tilført avkastning eller overskudd, og annen kapital tilordnet grunnfondskapitalen, herunder gavefond og kompensasjonsfond.

(2) Eierandelskapitalen i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, omfatter innbetalt kapital som etter vedtektene er knyttet til egenkapitalbevis som gir eierbeføyelser i foretaket, senere tilført avkastning eller overskudd, samt utjevningsfond og overkursfond.

§ 10-3 Innbetaling av egenkapital

(1) Aksjekapital, kapital til grunnfondet, eierandelskapital og medlemsinnskudd som skal være egenkapital i finansforetak, skal innbetales i penger med mindre annet følger av annet eller tredje ledd. Departementet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om innbetaling i penger ved kapitalforhøyelse.

(2) Aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes ved sammenslåing eller deling av finansforetak eller av virksomheten i finansforetak, kan likevel helt eller delvis innbetales i annet enn penger. Det samme gjelder aksjer eller egenkapitalbevis som utstedes som vederlag for helt eller delvis erverv av finansforetak eller annet foretak som kan inngå i finanskonsern, eller av virksomhet i slikt foretak.

(3) Eierandelskapital kan også innbetales ved konvertering av grunnfondskapital og innbetalt medlemsinnskudd i kredittforetak eller gjensidig forsikringsforetak.

§ 10-4 Endring av finansforetaks vedtektsfestede egenkapital

(1) Vedtak om nedsettelse, tilbakebetaling eller forhøyelse av et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

(2) Foretakets vedtektsfestede egenkapital kan ikke settes ned under det lovfastsatte minstekrav til egenkapital, med mindre nedsettelsen foretas uten utbetaling til aksjeeierne, eiere av egenkapitalbevis eller andre.

(3) Et finansforetaks vedtektsfestede egenkapital kan ikke vedtas nedsatt, tilbakebetalt eller forhøyet uten samtykke fra Finanstilsynet. Det kan knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved finanslovgivningen.

(4) Vedtaket er ikke gyldig og kan ikke registreres uten samtykke av Finanstilsynet. Eventuell frist i annen lov for å melde endring til Foretaksregisteret regnes fra Finanstilsynet har gitt samtykke. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

§ 10-5 Erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis. Kreditt til aksjeeier mv.

(1) Et finansforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan erverve egne aksjer hvis ervervet er i samsvar med reglene i allmennaksjeloven §§ 9-2 til 9-8.

(2) Et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan erverve egne egenkapitalbevis dersom samlet pålydende verdi av egne egenkapitalbevis etter ervervet ikke overstiger 10 prosent av vedtektsfestet eierandelskapital. For øvrig gjelder allmennaksjeloven § 9-2 annet og tredje ledd, § 9-3 annet punktum og §§ 9-4 til 9-8 tilsvarende.

(3) Fullmakt for styret til å beslutte erverv av egne aksjer eller egenkapitalbevis kan ikke benyttes før den er godkjent av Finanstilsynet. Godkjenningen gjelder i seks måneder med mindre annet er fastsatt, eller inntil Finanstilsynet ut fra hensynet til foretakets soliditet tilbakekaller godkjenningen.

(4) Ved beregningen av et finansforetaks egenkapital skal det gjøres fradrag for bokført verdi av egne aksjer eller egenkapitalbevis til enhver tid.

(5) Aksjeloven §§ 8-7 og 8-10 og allmennaksjeloven §§ 8-7 og 8-10 gjelder ikke for lån, sikkerhet og annen kreditt som et finansforetak yter som ledd i finansforetakets vanlige virksomhet. Et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, har en tilsvarende

adgang til å yte lån eller annen kreditt ved erverv av egenkapitalbevis utstedt av foretaket.

§ 10-6 Utdeling av utbytte mv.

(1) Utbytte på aksjekapital, utbytte på eierandelskapital og grunnfondskapital etter § 10-17, eller utbyttedmidler etter § 10-7 annet ledd skal ikke settes høyere enn det som er forsvarlig og forenlig med forsiktig og god forretningsskikk under tilbørlig hensyn til tap som måtte være inntruffet etter regnskapsårets avslutning, eller som må påregnes å ville inntreffe, samt ut fra behovet for oppbygging av egenkapital i finansforetaket. Aksjeloven § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 8-1 annet ledd gjelder ikke for finansforetak.

(2) Generalforsamlingen fastsetter, etter at styret har lagt frem forslag om anvendelse av årets overskudd, hvor stor del av årets samlede overskudd som skal disponeres som utbyttedmidler for året. Det kan ikke besluttes utdelt høyere utbytte enn styret har foreslått eller godtar.

(3) Dersom styret beslutter å fremme forslag om utdeling som innebærer at det samlede utbyttet i et enkelt år vil overstige halvparten av resultatet etter det godkjente resultatregnskapet for siste regnskapsår, skal styret gi melding om forslaget til Finanstilsynet.

(4) Finanstilsynet kan, når hensynet til finansforetakets soliditet tilsier det, gi foretaket pålegg om ikke å dele ut utbytte eller om å dele ut mindre enn det som er foreslått av styret eller vedtatt av generalforsamlingen.

§ 10-7 Disponering av overskudd i finansforetak som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis

(1) Årets overskudd i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som ikke har utstedt egenkapitalbevis, tilordnes foretakets grunnfondskapital, med mindre det i vedtektene er fastsatt at overskuddsmidler skal disponeres som utbyttedmidler. Det kan i vedtektene fastsettes at utbyttedmidler kan benyttes til utbytte på innskutt grunnfond, til gaver til allmenntilgitt formål eller et fond for slike gaver, til gave til en stiftelse med allmenntilgitt formål, eller utdeles til forsikringstakere eller andre kunder.

(2) Ved beregningen av årets overskudd gjelder § 10-17 første ledd tilsvarende.

(3) Departementet kan gi forskrift om utdeling av gaver etter første ledd.

§ 10-8 Tilbakebetaling og nedskrivning av egenkapital

Egenkapitalen i et finansforetak kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet reduseres på annen måte enn ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet som ikke kan dekkes på annen måte.

II. Egenkapitalbevis mv.

§ 10-9 Utstedelse av egenkapitalbevis

(1) Sparebanker og andre finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, kan ikke uten samtykke fra departementet utstede egenkapitalbevis. Alle egenkapitalbevis gir lik rett i foretaket. I vedtektene kan det likevel bestemmes at det skal være egenkapitalbevis av ulike slag (flere egenkapitalbevisklasser).

(2) Egenkapitalbevis kan utstedes ved nyteging eller utstedes ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital for så vidt grunnfondskapitalen fortsatt oppfyller det lovfaste minstekrav etter § 3-4.

(3) Egenkapitalbevis utstedt ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital skal vederlagsfritt overføres til en finansstiftelse, med mindre egenkapitalbevis blir tegnet eller avhendet mot vederlag som nevnt i § 10-3 annet ledd. Reglene om eierforhold i finansforetak i kapittel 6 gjelder ikke ved overføring av egenkapitalbevis som overtas av en finansstiftelse.

(4) Eierandelskapital kan ikke kreves tilbakebetalt av eierne av de egenkapitalbevis som er utstedt, med mindre annet følger av reglene i §§ 10-20 eller 10-21.

(5) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om eierandelskapital og egenkapitalbevis. Departementet kan i særlige tilfeller gi forskrift om preferanseegenkapitalbevis med regler som fraviker bestemmelsene i §§ 10-9 til 10-24.

§ 10-10 Vedtak om utstedelse av egenkapitalbevis og om forhøyelse av eierandelskapital

(1) Utstedelse av egenkapitalbevis vedtas av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og §§ 10-6 til 10-13 gjelder tilsvarende.

(2) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å utstede egenkapitalbevis. Vedtaket skal angi størrelsen av den eierandelskapitalen fullmakten gjelder og fastsette en periode på inntil to år som fullmakten skal gjelde for. Allmennaksjeloven § 10-14 annet

og tredje ledd og §§ 10-15 til 10-17 gjelder tilsvarende.

(3) Ved forhøyelse av eierandelskapitalen har eierne av egenkapitalbevis fortrinnsrett til å tegne de nye egenkapitalbevisene i samme forhold som de fra før eier egenkapitalbevis utstedt av foretaket. Allmennaksjeloven § 10-5 gjelder tilsvarende. Fortrinnsretten gjelder ikke når egenkapitalbevis utstedes ved konvertering av bokført grunnfondskapital til eierandelskapital eller tegnes eller avhendes ved sammenslåing eller deling av finansforetak eller erverv av annet foretak.

§ 10-11 Vedtektsbestemmelser om stemmerett og rett til representasjon

(1) Vedtektene for finansforetak som utsteder egenkapitalbevis, skal inneholde bestemmelser som gir eierne av egenkapitalbevis rett til enten selv eller ved valgte representanter å utøve minst en femdel og ikke mer enn to femdel av stemmene i generalforsamlingen. Hvert egenkapitalbevis gir én stemme.

(2) Dersom eierne av egenkapitalbevis utgjør mer enn den vedtektsfastsatte prosentandelen av det antallet stemmer som er til stede i generalforsamlingen, skal stemmetyngden for det enkelte egenkapitalbevis nedsettes forholdsmessig.

(3) I finansforetak hvor eierne av egenkapitalbevis velger medlemmer til generalforsamlingen, skal nærmere regler om valget, herunder om stemmerett, valgbarhet, funksjonstid og bortfall av verv, varamedlemmer, valg måte og avgjørelse av tvister om valget fastsettes i vedtektene.

(4) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om egenkapitalbeviserers stemmerett og rett til representasjon i foretaket.

§ 10-12 Tegning, registrering mv. av egenkapitalbevis

(1) Allmennaksjeloven §§ 10-7 til 10-13 og §§ 10-18 til 10-19 om tegning, tildeling, innbetaling og melding til Foretaksregisteret gjelder tilsvarende ved utstedelsen av egenkapitalbevis. Fristen for melding til Foretaksregisteret etter allmennaksjeloven § 10-9 regnes fra departementet har gitt sitt samtykke etter finansforetaksloven § 10-9. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

(2) Finansforetaket skal sørge for at det uten opphold opprettes et register over egenkapitalbevisererne i et verdipapirregister. Allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 gjelder tilsvarende.

§ 10-13 Innbetaling av egenkapital i annet enn penger ved utstedelse av egenkapitalbevis

(1) Ved utstedelse av egenkapitalbevis som helt eller delvis innbetales i annet enn penger, gjelder allmennaksjeloven §§ 2-4, 2-6 og 2-7 tilsvarende.

(2) Utstedes egenkapitalbevis av finansforetak som har eierandelskapital fra før, fordeles overkurs på egenkapitalbevisene etter § 10-14. Det samme gjelder ved forhøyelse av grunnfondet i finansforetak med eierandelskapital.

§ 10-14 Overkurs og anvendelse av overkursfond og kompensasjonsfond

(1) Overkurs ved tegning av egenkapitalbevis skal etter fradrag for kostnader i forbindelse med tegningen fordeles mellom overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(2) Den del av overkursen som skal tilføres overkursfondet, beregnes ut fra forholdet mellom bokført eierandelskapital etter nytegningen og summen av bokført grunnfondskapital og eierandelskapital etter nytegningen, med mindre annet er fastsatt i vedtaket om utstedelse av nye egenkapitalbevis. Resten av overkursen tilføres kompensasjonsfondet. Departementet kan gi forskrift om fordeling av overkurs i foretak som har eierandelskapital fra før.

(3) Overkursfondet og kompensasjonsfondet kan bare brukes til:

- a) forholdsmessig dekning av kostnadene ved forhøyelse av eierandelskapitalen,
- b) forholdsmessig dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter § 10-19,
- c) forholdsmessig dekning av utdeling til eierne av egenkapitalbevis ved nedsettelse av eierandelskapitalen, herunder nedsettelse ved sletting av foretakets egne egenkapitalbevis,
- d) tilføring til henholdsvis eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen ved avvikling.

(4) Overkursfondet kan også benyttes til fondsemisjon, forutsatt at foretaket ikke har udekket underskudd.

§ 10-15 Overdragelse. Pantsettelse

(1) Egenkapitalbevis kan skifte eier ved overdragelse eller på annen måte om ikke annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av lov, eller er fastsatt i vedtektene. Det samme gjelder tegningsrett til egenkapitalbevis. Allmennaksjeloven §§ 4-12 til 4-14 gjelder tilsvarende.

(2) I vedtektene kan retten til å overdra eller erverve egenkapitalbevis eller tegningsrett bare innskrenkes ved bestemmelse som nevnt i all-

mennaksjeloven § 4-15 annet ledd. Reglene i allmennaksjeloven § 4-15 tredje ledd og §§ 4-16 til 4-18 gjelder tilsvarende.

(3) Egenkapitalbevis kan pantsettes når annet ikke er fastsatt i vedtektene. Allmennaksjeloven § 4-15 a gjelder tilsvarende.

§ 10-16 Tegning og erverv av egne egenkapitalbevis

(1) Forbudet mot tegning av egne aksjer i allmennaksjeloven § 9-1 gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis. Dette er ikke til hinder for at foretaket overtar egenkapitalbevis som utstedes ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital etter reglene i § 10-9 annet ledd eller erverver egne egenkapitalbevis etter reglene i § 10-5.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om erverv av egne egenkapitalbevis må ha tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-17 Overskudd, utbytte mv.

(1) Årets overskudd tilordnes eierne av egenkapitalbevis og finansforetaket etter forholdet mellom eierandelskapitalen med tillegg av overkursfondet og grunnfondskapitalen med tillegg av kompensasjonsfondet. Årets utbyttmidler skal fordeles mellom eierandelskapitalen og finansforetaket etter samme forhold.

(2) Med årets overskudd menes årets overskudd etter det sist godkjente resultatregnskapet etter at det er korrigerert for overføringer til eller fra fond for vurderingsforskjeller, samt for avsetninger til fond for urealiserte gevinster og overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført. Allmennaksjeloven § 3-2 gjelder tilsvarende.

(3) Utbyttmidler tilordnet eierandelskapitalen utbetales som utbytte til eierne av egenkapitalbevis. Resten av årets overskudd tilordnet eierandelskapitalen skal tilføres utjevningsfondet eller utgjøre annen eierandelskapital.

(4) Den del av årets overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen, legges til denne. Det kan likevel i vedtektene fastsettes at utbyttmidler kan benyttes til utbytte på innskutt grunnfondskapital, til gaver til allmennyttige formål eller overføres til et fond for slike gaver (gavefondet), overføres til en stiftelse med allmennyttig formål, eller benyttes til utbytte til forsikringstakere eller andre kunder. Ved disponeringen av utbyttmidler bør foretaket legge vekt på at forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen ikke endres vesentlig. Finanstilsynet kan godkjenne at

foretaket kan treffe særlige tiltak for å motvirke eller rette på slik endring.

(5) Departementet kan gi forskrift om utdeling av gaver etter fjerde ledd.

§ 10-18 Utjevningsfondet

(1) Midler i utjevningsfondet kan benyttes for å opprettholde utbytte på eierandelskapitalen.

(2) Overføringer fra fond for urealiserte gevinster som tidligere er resultatført, kan avsettes i utjevningsfondet.

(3) Utdeling av utbytte fra utjevningsfondet kan bare foretas når dette er forsvarlig ut fra egenkapitalsituasjonen i foretaket.

(4) Departementet kan i forskrift sette grenser for adgangen til å overføre midler fra utjevningsfondet ved en fondsemisjon.

§ 10-19 Underskudd

(1) Underskudd etter resultatregnskapet for siste regnskapsår skal først søkes dekket ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet, og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. I kredittforening eller gjensidig forsikringsforetak skal likevel underskudd utlignes på medlemmene, med mindre annet er fastsatt i vedtektene.

(2) Underskudd som ikke er dekket ved overføring etter første ledd, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(3) Underskudd som ikke er dekket ved nedskrivning etter første og annet ledd, dekkes ved nedsettelse av vedtektsfestet eierandelskapital, og eventuelt ved nedsettelse av annen kapital når dette følger av vedtekter eller avtalevilkår.

(4) Departementet kan gi forskrift om prioritet ved nedskrivning for å dekke underskudd.

§ 10-20 Fordeling av kapital ved avvikling av foretaket

Ved avvikling av finansforetaket skal den del av eierandelskapitalen og overkursfondet som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør, fordeles forholdsmessig mellom eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-21 Nedsettelse av eierandelskapitalen

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring treffe vedtak om å nedsette vedtektsfastsatt eierandelskapital helt eller delvis. Allmennaksjeloven § 12-1 annet ledd til fjerde ledd og §§ 12-2 til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik

at det beløpet nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:

- a) dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte etter reglene i eller i medhold av § 10-19,
- b) utdeling til eierne av egenkapitalbevis,
- c) sletting av egenkapitalbevis eiet av finansforetaket,
- d) avsetning til overkursfondet og kompensasjonsfondet.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om å nedsette eierandelskapitalen helt eller delvis med utdeling til eierne av egenkapitalbevis krever tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-22 *Forhøyelse av eierandelskapitalen*

(1) Eierandelskapitalen kan forhøyes ved nytegning, ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital eller ved fondsemisjon ved overføring av midler som kan utdeles som utbytte til eierandelskapitalen eller midler i overkursfondet. Ved nytegning og konvertering gjelder allmennaksjeloven §§ 10-1 til 10-3 og §§ 10-6 til 10-13 tilsvarende. Ved fondsemisjon gjelder allmennaksjeloven § 10-20 tredje ledd og §§ 10-21 til 10-23 tilsvarende.

(2) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens vedtak om forhøyelse av eierandelskapitalen ved utstedelse av nye egenkapitalbevis eller om fullmakt til styret til å utstede nye egenkapitalbevis, herunder beslutninger om kursforhold eller fravikelse av eller unntak fra fortrinnsrett som nevnt i tredje ledd, krever tilslutning fra minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

§ 10-23 *Tegningsretter*

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at foretaket skal utstede tegningsretter som gir eierne rett til senere å kreve utstedt egenkapitalbevis. Vedtaket kan ikke registreres i foretaksregisteret før det er godkjent av Finanstilsynet. § 10-10 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende. Utøves slike tegningsretter, forhøyes eierandelskapitalen uten ny beslutning fra generalforsamlingen.

(2) § 10-12 om tegning og registrering av egenkapitalbevis gjelder tilsvarende. Det beløp som betales for tegningsrettene, fordeles etter regelen i § 10-14 om fordeling av overkurs ved tegning av egenkapitalbevis. For øvrig gjelder allmennaksjeloven §§ 11-12 og 11-13 tilsvarende.

§ 10-24 *Lån med rett til å kreve egenkapitalbevis utstedt*

(1) Foretaket kan ved avtale om lån gi långiver rett til å kreve utstedt egenkapitalbevis mot innskudd i penger eller konvertering av lånekapital. Allmennaksjeloven §§ 11-2 til 11-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(2) Vedtak om eller fullmakt til å oppta lån etter første ledd treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. For foretak som har eierandelskapital, gjelder § 10-10 annet og tredje ledd tilsvarende. Vedtaket kan ikke registreres i foretaksregisteret før det er godkjent av Finanstilsynet.

Kapittel 11. Fremmedkapital mv.

I. Fremmedkapital

§ 11-1 *Fremmedkapital*

Med fremmedkapitalen menes i denne lov kapital som ikke er egenkapital. Innskudd i bank regnes som fremmedkapital.

§ 11-2 *Opptak, nedskrivning og konvertering av fremmedkapital*

(1) Fremgangsmåten for et finansforetaks opptak av ansvarlig lånekapital og annen fremmedkapital, skal fastsettes i vedtektene. Vedtak om eller fullmakt til å oppta ansvarlig lån treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Departementet kan i forskrift gi regler om finansforetaks adgang til å oppta ulike former for fremmedkapital og herunder hvilke økonomiske rettigheter og plikter som kan knyttes til de ulike formene.

(2) Finansforetaket skal påse at avtalevilkårene for lån angir lånets prioritet ved avvikling av foretaket, og i hvilken grad lånet kan nedskrives under løpende drift for å dekke resultatført underskudd.

(3) Departementet kan gi forskrift om nedskrivning av fremmedkapital og prioritet ved nedskrivning. Departementet kan treffe enkeltvedtak eller gi forskrift om konvertering av fremmedkapital i finansforetak til egenkapital.

§ 11-3 *Medlemsansvar i kredittforeninger og gjensidige forsikringsforetak*

(1) Medlemmenes ansvar for en kredittforenings eller et gjensidig forsikringsforetaks forpliktelser kan bare gjøres gjeldende av finansforetaket.

(2) Underskudd i en kredittforening eller et gjensidig forsikringsforetak utlignes på medlem-

mene i den regnskapsterminen det gjelder, med mindre noe annet er fastsatt i forskrift eller i vedtektene. Foretakets krav på bidrag fra medlemmer ved utligning av underskudd kan ikke overdras, pantsettes eller tas til utlegg for gjeld.

(3) I vedtektene for gjensidige livsforsikringsforetak kan det bestemmes at underskudd i stedet skal utlignes ved forholdsmessig reduksjon av forsikringskravene.

§ 11-4 Tilbakebetaling og nedskrivning av ansvarlig kapital

Annen ansvarlig kapital enn egenkapital kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet reduseres på annen måte enn ved tilbakebetaling ved avtalt forfall eller ved nedskrivning for å dekke underskudd etter årsregnskapet som ikke kan dekkes på annen måte.

II. Obligasjoner med fortrinnsrett

§ 11-5 Virkeområde

§§ 11-5 til 11-15 gjelder kredittforetaks rett til å ta opp lån ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Med obligasjoner med fortrinnsrett menes ihendehaverobligasjoner utstedt som mengdegjeldsbrev med fortrinnsrett til dekning i kredittforetakets sikkerhetsmasse.

§ 11-6 Beskyttet betegnelse

Betegnelsen obligasjoner med fortrinnsrett kan bare benyttes om obligasjoner som er omfattet av reglene i §§ 11-5 til 11-15.

§ 11-7 Virksomhetsbegrensning og meldeplikt ved oppstart

(1) Et kredittforetak kan oppta obligasjonslån gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett når kredittforetakets vedtektsfastsatte formål er:

- å yte eller erverve bolighypoteklån, eiendomshypoteklån, lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder eller offentlige lån, og
- å finansiere utlånsvirksomheten hovedsakelig ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.

(2) Kredittforetaket skal gi melding til Finanstilsynet senest 30 dager før det første gang utsteder obligasjoner med fortrinnsrett.

(3) Når hensynet til kredittforetakets soliditet tilsier det, kan Finanstilsynet gi pålegg til kredittforetaket om at det ikke skal utstedes obligasjoner med fortrinnsrett.

(4) Finanstilsynet kan samtykke til at kredittforetak i en overgangsperiode kan drive virksomhet

som består i å oppta obligasjonslån gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett parallelt med annen virksomhet. Virksomhetene skal i så fall holdes atskilt fra hverandre. Finanstilsynet kan sette vilkår for å sikre slik atskillelse. Finanstilsynets samtykke kan gis for en periode på inntil ett år med mulighet til forlengelse for ytterligere ett år.

§ 11-8 Krav til sikkerhetsmassens sammensetning

(1) Sikkerhetsmassen kan bare bestå av følgende typer fordringer:

- lån sikret ved pant i bolig, atkomstdokument til bolig eller borettslagsandel (bolighypoteklån),
- lån sikret ved pant i annen fast eiendom (eiendomshypoteklån),
- lån sikret ved pant i andre realregistrerte formuesgoder,
- lån til, eller lån garantert av, stat, kommune eller tilsvarende offentlige organer i andre stater (offentlige lån),
- fordringer i form av derivatavtaler som tilfredsstiller nærmere krav fastsatt i forskrift,
- fordringer som utgjør fyllingssikkerhet etter bestemmelsene i fjerde ledd.

(2) Ved innføringen i sikkerhetsmassen skal lån som nevnt i første ledd bokstav a til c ikke overstige en nærmere angitt prosent av verdien av det formuesgodet fordringen er sikret ved pant i (belåningsgrad). Departementet fastsetter forskrift om belåningsgrader for ulike typer formuesgoder.

(3) Lån som nevnt i første ledd bokstav a til c skal ha pantesikkerhet i et formuesgode som ligger innenfor EØS eller OECD-området. Offentlige lån må være ytt til eller garantert av et offentlig organ som nevnt i første ledd bokstav d innenfor EØS eller OECD-området.

(4) Som fyllingssikkerhet kan bare benyttes særlig likvide og sikre fordringer. Sikkerhetsmassen kan til enhver tid inneholde inntil 20 prosent fyllingssikkerhet. Dersom det foreligger særlige forhold, kan Finanstilsynet gi tillatelse til at andelen for en begrenset tidsperiode kan utgjøre inntil 30 prosent. Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om krav til de fordringene som kan inngå i sikkerhetsmassen, herunder innføre begrensninger i sammensetningen av sikkerhetsmassen.

§ 11-9 Beregning av verdi på underliggende formuesgoder

(1) Ved innføring av fordringer som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav a til c i sikkerhetsmas-

sen, skal det fastsettes et forsvarlig verdigrunnlag for formuesgodet som stilles som sikkerhet for hver enkelt fordring. Verdigrunnlaget kan ikke være høyere enn markedsverdi fastsatt ut fra en forsiktig vurdering.

(2) Verdigrunnlaget skal fastsettes gjennom en individuell vurdering av det aktuelle realregistrerte formuesgodet. Verdivurderingen skal utføres etter anerkjente prinsipper av en kompetent og uavhengig person. Vurderingen skal dokumenteres, og det skal fremgå av vurderingen hvem som har foretatt den, når den er foretatt og hvilke forutsetninger som er lagt til grunn for den. Verdivurdering av boliger kan likevel bygge på generelle prisnivåer så fremt det må anses forsvarlig ut fra markedsforholdene.

(3) Kredittforetaket skal etablere systemer for etterfølgende kontroll med verdiutviklingen. Kredittforetaket skal også overvåke markedsutviklingen og verdirelevante forhold ved de enkelte realregistrerte formuesgodene. Dersom markedsforholdene eller forhold ved det enkelte formuesgodet tilsier at det kan ha skjedd en ikke ubetydelig verdiforringelse, skal kredittforetaket sørge for at det fastsettes et nytt forsvarlig verdigrunnlag etter første og annet ledd.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om verdiberegningen og om krav til kredittforetakets systemer. Departementet kan i forskrift også fastsette regler om endret belåningsgrad som følge av etterfølgende verdifall for formuesgoder som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav a til c.

§ 11-10 *Pantsettelse og tvangsforfølgning*

Fordringer som inngår i sikkerhetsmassen, kan ikke pantsettes eller gjøres til gjenstand for utlegg, arrest eller annen tvangsforretning til fordel for enkelte av kredittforetakets kreditorer. Det kan heller ikke erklæres eller avtales motregningsrett, tilbakeholdsrett eller liknende i fordringer som inngår i sikkerhetsmassen. Departementet kan i forskrift gi særregler og gjøre unntak fra reglene i denne paragrafen for fordringer som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e.

§ 11-11 *Krav til stadig beløpsmessig balanse*

(1) Sikkerhetsmassens verdi skal til enhver tid overstige verdien av obligasjonene med fortrinnsrett til dekning i sikkerhetsmassen. Det skal tas hensyn til kredittforetakets derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e ved beregningen av verdiene. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til hvordan verdiene skal beregnes og stille krav til hvor mye høyere enn

verdien av obligasjonene sikkerhetsmassens verdi skal være. Departementet kan i forskrift fastsette regler for kredittforetak som ikke oppfyller kravet til stadig beløpsmessig balanse i første punktum.

(2) Ved vurderingen av om kravet i første ledd er oppfylt, kan lån til samme låntaker og lån som har sikkerhet i samme formuesgode, ikke medregnes med større del enn fem prosent av samlet sikkerhetsmasse. Departementet kan i forskrift fastsette at lån ut over grensen på fem prosent medregnes dersom det foreligger tilleggsikkerhet, og regler om slik tilleggsikkerhet.

§ 11-12 *Likviditetskrav*

(1) Kredittforetaket skal påse at betalingsstrømmene fra sikkerhetsmassen til enhver tid gjør kredittforetaket i stand til å innfri sine betalingsforpliktelser overfor eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e. Kredittforetaket kan inngå rente- og valutakontrakter for å oppfylle dette kravet.

(2) Kredittforetaket skal opprette en likviditetsreserve som inngår i sikkerhetsmassen som fyllingssikkerhet. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om likviditetsreserve, herunder om tillatt avvik mellom fremtidige inn- og utbetalinger og om tillatt avvik mellom innfrielsesvilkårene for obligasjoner med fortrinnsrett og for fordringer som inngår i sikkerhetsmassen som er avsatt for dem. Departementet kan i forskrift gi regler om tillatt rente- og valutarisiko og om adgangen til å inngå rente- og valutakontrakter.

§ 11-13 *Krav til registrering*

(1) Kredittforetaket skal føre register over obligasjonene med fortrinnsrett det utsteder, og sikkerhetsmassen som er tilordnet disse, herunder derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e. Registeret skal til enhver tid inneholde opplysninger om verdien av obligasjonene og sikkerhetsmassen.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til registerets innhold, utforming og tilgjengelighet, samt regler om føring av registeret.

§ 11-14 *Uavhengig gransker*

(1) Før et kredittforetak utsteder obligasjoner med fortrinnsrett skal det være oppnevnt en uavhengig gransker for kredittforetaket. Granskeren oppnevnes av Finanstilsynet. Finanstilsynet kan når som helst tilbakekalle oppnevningen og oppnevne en ny gransker.

(2) Granskeren skal overvåke at registeret føres korrekt, og regelmessig foreta en vurdering

av om kravene i §§ 11-11 og 11-13 overholdes. Granskeren skal regelmessig underrette Finanstilsynet om sine iakttagelser og vurderinger.

(3) Kredittforetaket har plikt til å gi granskeren alle relevante opplysninger om virksomheten. Granskeren skal ha full adgang til kredittforetakets register og kan kreve ytterligere opplysninger av kredittforetaket. Granskeren har også rett til å gjennomføre undersøkelser hos kredittforetaket.

(4) Granskeren har krav på rimelig vederlag fra kredittforetaket for sitt arbeid. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om oppnevning av og vederlag til granskere og om granskeres oppgaver, rettigheter og plikter.

§ 11-15 *Fortrinnsrett til sikkerhetsmassen, felles gjeldsforfølgning mv.*

(1) I tilfelle offentlig administrasjon eller avvikling av kredittforetaket har eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e eksklusiv, lik og forholdsmessig fortrinnsrett til dekning i den sikkerhetsmassen som er avsatt for dem. Denne fortrinnsretten i sikkerhetsmassen går foran fortrinnsrett som nevnt i dekningsloven §§ 9-2 til 9-4. Ved konkurs gjelder bestemmelsen i panteloven § 6-4 om lovbestemt pant for boet tilsvarende for boets rett til dekning i sikkerhetsmassen. Boets lovbestemte pant utgjør da maksimalt 700 ganger rettsgebyret i hver enkel sikkerhetsmasse.

(2) Fortrinnsretten omfatter også midler som senere betales inn i henhold til gjeldende avtalevilkår for fordringer som inngår i sikkerhetsmassen. Slike midler skal fortløpende registreres etter reglene i § 11-13.

(3) Ved offentlig administrasjon eller avvikling av kredittforetaket har eiere av obligasjoner med fortrinnsrett og motparter i derivatavtaler som nevnt i § 11-8 første ledd bokstav e krav på rettidig betaling med midler som omfattes av fortrinnsretten, så lenge bobehandlingen pågår, så fremt sikkerhetsmassen i all hovedsak oppfyller lovens krav. Dersom det ikke er mulig å forestå kontraktsmessige betalinger med midler fra sikkerhetsmassen, og det ikke er sannsynlig at det vil skje en snarlig endring av likviditetssituasjonen, skal bostyret fastsette en dato for betalingsstans. Bostyret skal så snart som mulig informere eiere av krav med fortrinnsrett om betalingsstansen.

(4) Utbringer sikkerhetsmassen mer enn det som er nødvendig for å dekke obligasjonseiernes eller derivatmotpartenes krav, inngår det overskytende i bomassen.

(5) Departementet kan gi forskrift om administrasjonsstyrets eller avviklingsstyrets mulighet til å disponere over utlån og andre eiendeler som inngår i sikkerhetsmassen, når dette kan gjøres uten å svekke de øvrige kreditorers dekningsmulighet. Slike forskrifter kan fravike reglene i kapittel 21, og reglene i konkursloven og tvangsfullbyrdsloven.

Kapittel 12. Foretaksendringer, avvikling og omdanning

I. Sammenslåing og deling av finansforetak.

§ 12-1 *Tillatelse*

(1) Sammenslåing og deling av finansforetak og opprettelse av finansstiftelse i forbindelse med sammenslåing og deling kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(2) Likt med sammenslåing og deling regnes overtagelse og avhendelse av hele eller en stor del av virksomheten med tilhørende eiendeler og forpliktelser. Departementet avgjør i tvilstilfelle om avhendelsen eller overtagelsen omfatter en stor del av virksomheten.

(3) Vedtektsendringer i forbindelse med sammenslåingen eller delingen skal godkjennes av departementet. Det samme gjelder vedtekter for finansforetak som opprettes som følge av sammenslåingen eller delingen.

(4) Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om sammenslåing og deling av finansforetak.

§ 12-2 *Ulike selskapsformer*

(1) Bestemmelsene om sammenslåing og deling av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder tilsvarende ved sammenslåing av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, med et finansforetak som er organisert etter aksjelovgivningen.

(2) Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til sammenslåing eller deling som innebærer at virksomhet i en sparebank skal overdras til en bank organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjelder § 12-13 tredje ledd tilsvarende.

§ 12-3 *Vedtak om sammenslåing eller deling*

(1) Vedtak om sammenslåing eller deling av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtekt-

sendring. Det kan fastsettes i vedtektene at vedtak om sammenslåing eller deling av finansforetaket krever at flertallet i generalforsamlingen omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis.

(2) Finansforetak som skal slås sammen, skal utarbeide en felles plan for sammenslåingen som skal meldes til Foretaksregisteret. I det enkelte foretak treffes vedtaket om sammenslåing ved at generalforsamlingen godkjenner planen. Allmennaksjeloven §§ 13-3, 13-4, 13-6 til 13-11 og 13-13 gjelder tilsvarende så langt de passer for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) Ved deling av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal det utarbeides en delingsplan som skal meldes til Foretaksregisteret. Allmennaksjeloven §§ 14-3 til 14-5 gjelder tilsvarende så langt de passer. Vedtak om deling treffes ved at generalforsamlingen godkjenner planen.

(4) Utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for finansforetak og finansstiftelse som skal opprettes ved sammenslåingen eller delingen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandlingen av planen som nevnt i annet eller tredje ledd. Utkastet til stiftelsesdokument som skal legges frem for generalforsamlingen, skal angi hvem som skal være, eller fremgangsmåte for valg av, styremedlemmer og angi hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Stiftelsesdokumentet skal angi hvem som skal være styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8 skal legges ved stiftelsesdokumentene.

(5) Finansforetak som skal slås sammen eller deles, skal uten ugrunnet opphold gi kundene informasjon om vedtaket og hva dette betyr for kundenes rettigheter og sikkerhet. Medfører vedtaket endringer av betydning for kundene, skal kunden ha rett til å si opp kundeforholdet. Foretaket skal gi opplysninger om kundenes rett til å avslutte kundeforholdet.

§ 12-4 Opprettelse av finansstiftelse. Disponering av utbyttedidler mv.

(1) Er det i planen for sammenslåing eller deling fastsatt at et foretak skal utstede egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital, skal egenkapitalbevis som ikke skal avhendes som vederlag etter § 10-3 annet ledd, overføres til en finansstiftelse opprettet av

foretaket. Egenkapitalbevis som et finansforetak skal motta etter tegning eller som vederlag ved overdragelse av sin virksomhet helt eller delvis, skal overføres til en finansstiftelse opprettet av foretaket. Reglene om eierforhold i finansforetak i kapittel 6 gjelder ikke ved overføring av egenkapitalbevis til finansstiftelsen.

(2) Dersom én eller flere av de finansforetak som deltar ved sammenslåingen eller delingen har eierandelskapital, skal planen for sammenslåingen eller delingen angi bytteforholdet mellom utstedte egenkapitalbevis og de egenkapitalbevis eller aksjer som skal utstedes av det overtagende foretaket.

(3) Når to eller flere sparebanker slås sammen til en sparebank uten utstedelse av egenkapitalbevis, kan det i planen for sammenslåingen i stedet fastsettes at vedtektene for den sammenslåtte banken skal inneholde bestemmelser som angir hvor stor del av utbyttedidlene i et år som skal disponeres til allmennyttige formål innenfor de enkelte områder hvor hver av bankene som omfattes av sammenslåingen, har drevet det vesentligste av sin virksomhet. Planen for sammenslåing kan også fastsette at den samme fordelingsnøkkelen skal legges til grunn ved disponeringen av egenkapitalen i den sammenslåtte banken dersom denne senere besluttet avvirket.

(4) I tilfelle av sammenslåing som innebærer at virksomheten i et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, overdras til et finansforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, disponeres vederlaget og annen gjenværende kapital etter reglene i §§ 12-11 eller 12-12.

§ 12-5 Melding om sammenslåing eller deling. Kreditorvarsel

(1) Senest én måned etter at planen for sammenslåing eller deling er godkjent etter § 12-3, skal Foretaksregisteret gis melding om sammenslåingen eller delingen.

(2) Bestemmelsene om melding, følgene av fristoversittelse, kunngjøring og kreditorvarsel i allmennaksjeloven §§ 13-14 til 13-16 og 14-7 gjelder tilsvarende.

§ 12-6 Melding om ikrafttreden. Gjennomføring

(1) Når fristen fastsatt i kreditorvarselet er utløpt, og forholdet til de kreditorer som i tilfelle har fremsatt innsigelse er avklart, skal det gis melding til Foretaksregisteret om at sammenslåingen eller delingen skal tre i kraft, herunder også melding om registrering av finansforetak eller finansstiftelse som skal opprettes som følge av vedtak

om sammenslåing eller deling. Foretaksregisteret skal kontrollere at det er gitt tillatelse, og at vedtektene er godkjent.

(2) Når sammenslåingen eller delingen er registrert i Foretaksregisteret, trer sammenslåingen eller delingen i kraft og kan gjennomføres. Allmennaksjeloven §§ 13-17 til 13-19, 14-8 og 14-9 gjelder tilsvarende.

§ 12-7 *Søksmål om ugyldig sammenslåing eller deling*

Bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 13-20 til 13-23 og 14-10 om søksmålsfrist, virkningene av ugyldighet mv. gjelder tilsvarende.

II. Avvikling av finansforetak

§ 12-8 *Vedtak om avvikling*

(1) Vedtak om avvikling av et finansforetak treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre annet følger av lov. Styret skal forelegge generalforsamlingen en avviklingsplan. Forutsetter planen opprettelse av en finansstiftelse, gjelder § 12-3 fjerde ledd tilsvarende.

(2) Avvikling av et finansforetak og opprettelse av en finansstiftelse i forbindelse med avviklingen kan bare gjennomføres etter tillatelse fra departementet. Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Treffes det vedtak om tilbakekall av et finansforetaks tillatelse, skal foretakets styre straks treffe nødvendige tiltak for å iverksette avvikling. Det samme gjelder dersom foretaket skal oppløses og avvikles etter bestemmelse gitt i eller i medhold av lov.

(4) Synker forsikringsbestanden i et gjensidig forsikringsforetak under det antall forsikringer og samlet forsikringssum som etter vedtektene minst skal være tegnet for at foretaket skal kunne starte sin virksomhet, skal styret med høyst 14 dagers varsel sammenkalle generalforsamlingen for å behandle spørsmålet om foretaket skal avvikles. Bli avvikling ikke vedtatt, og bestanden fortsatt er for lav tre måneder etter møtet i generalforsamlingen, skal foretakets styre straks treffe nødvendige tiltak for å iverksette avvikling. § 21-18 første ledd gjelder tilsvarende.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om avvikling av finansforetak.

§ 12-9 *Melding om avvikling. Kreditorvarsel*

(1) Vedtak om avvikling av finansforetak skal meldes til Foretaksregisteret.

(2) Foretaksregisteret skal kunngjøre vedtaket med kreditorvarsel. Allmennaksjeloven § 16-4

gjelder tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

(3) § 12-3 femte ledd om informasjon til kundene gjelder tilsvarende.

§ 12-10 *Avviklingsstyre mv.*

(1) Skal et finansforetak avvikles, oppnevner Finanstilsynet et avviklingsstyre som trer i stedet for foretakets styre og daglig leder. For avviklingsstyret gjelder bestemmelsene i allmennaksjeloven §§ 6-12 til 6-34 tilsvarende. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

(2) Allmennaksjeloven §§ 16-5 til 16-14 gjelder tilsvarende så langt de passer. Finanstilsynet trer i tingrettens sted ved anvendelsen av allmennaksjeloven § 16-14.

(3) Ved avvikling av forsikringsforetak skal fordringer som følger av avtale om direkte forsikring, herunder renter, dekkes før alle andre krav unntatt massekrav. Finanstilsynet kan gi tillatelse til overdragelse av forsikringsbestanden eller deler av denne til annet forsikringsforetak. Ved overføring av livsforsikringsbestand gjelder bestemmelsene i § 21-20 tilsvarende.

(4) Finanstilsynet fører tilsyn med foretak under avvikling etter reglene i denne loven.

§ 12-11 *Disponering av formue etter avvikling*

Ved avvikling av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, skal den del av grunnfondskapitalen som er tilbake etter at alle kreditorer har fått fullt oppgjør og eierandelskapitalen er fordelt etter § 10-20, disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre annet følger av § 12-12 eller departementet ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til foretakets kunder fastsetter noe annet.

§ 12-12 *Avvikling av sparebank, sparebankstiftelse*

Når en sparebank avvikles, skal overskytende midler etter at alle forpliktelser er dekket, overføres til én eller flere sparebankstiftelser.

III. Omdanning av finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

§ 12-13 *Tillatelse mv.*

(1) Omdanning av et finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og opprettelse av en finansstiftelse i forbindelse med omdanningen, kan bare gjennomføres etter tillatelse gitt av departementet.

(2) Bestemmelsene i kapittel 3 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til omdanning av en sparebank, skal det blant annet legges vekt på at en sparebank som hovedregel bør være organisert som vanlig sparebank eller som sparebank med eierandelskapital. Det skal også legges vekt på virksomheten sparebanken har drevet i vedkommende kommune og i tilfelle om eller hvordan virksomheten vil bli videreført.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om omdanning som nevnt i første ledd, herunder om virksomheten til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som stiftes ved omdanningen, og om organisering og virksomhet til finansstiftelse som opprettes ved omdanningen.

§ 12-14 Vedtak om omdanning

(1) Vedtak om omdanning av et finansforetak treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Det kan i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav eller at vedtak om omdanning krever at flertallet i generalforsamlingen også omfatter minst to tredeler av de stemmer som avgis av, eller av medlemmer valgt av, eierne av egenkapitalbevis. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 8-3 tilsvarende.

(2) Styret skal forelegge generalforsamlingen en plan for omdanningen som blant annet redegjør for formålet med omdanningen og angir retningslinjer for virksomheten i det omdannede finansforetaket. Utkast til stiftelsesdokument med vedtekter for finansstiftelse som skal opprettes ved omdanningen, skal fremlegges for generalforsamlingen ved behandlingen av spørsmålet om omdanning. Utkastet til stiftelsesdokument som skal legges frem for generalforsamlingen, skal angi hvem som skal være, eller fremgangsmåte for valg av, styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Stiftelsesdokumentene skal angi hvem som skal være styremedlemmer og hvem som skal være revisor inntil generalforsamlingen har valgt revisor. Åpningsbalanse utarbeidet etter regler som nevnt i allmennaksjeloven § 2-8 skal legges ved stiftelsesdokumentene.

(3) Generalforsamlingens vedtak skal fastsette bytteforholdet mellom egenkapitalbevis og de aksjer som skal utstedes ved omdanningen, og andre forhold som gjelder fordelingen av aksjer etter reglene i § 12-17. Det samme gjelder i tilfelle retningslinjer for fordeling av aksjer mellom finansforetakets kunder etter § 12-15 fjerde ledd.

§ 12-15 Gjennomføring av omdanningen

(1) Omdanning av finansforetak til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap registreres i Foretaksregisteret ved navneendring. Finansforetakets virksomhet videreføres. Omdanningen har følgende virkninger:

- a) finansforetaket blir aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, med samme konsesjon, eiendeler og forpliktelser,
- b) eiere av egenkapitalbevis i finansforetaket og finansstiftelse som opprettes ved omregistreringen, blir aksjeeiere i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet,
- c) andre virkninger som fastsatt i omdanningsplanen.

(2) Kreditorer etter de overførte forpliktelser og eiere av egenkapitalbevis kan ikke kreve utløsning på grunn av omdanningen eller motsette seg omdanningen.

(3) Ved omdanning av sparebank, gjensidig forsikringsforetak eller kredittforening skal det opprettes en finansstiftelse som skal være eier av alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter § 12-17 første ledd. Har finansforetaket som omdannes, tidligere opprettet en finansstiftelse, kan departementet samtykke i at alle aksjene i det nye selskapet, med unntak av aksjer som tilordnes eiere av egenkapitalbevis etter § 12-17 første ledd, i stedet blir overført til denne finansstiftelsen. Reglene i kapittel 6 om eierforhold i finansforetak gjelder ikke ved overføringen av de aksjer som etter vedtaket skal overtas av finansstiftelsen og eiere av egenkapitalbevis.

(4) Ved omdanning av gjensidig forsikringsforetak eller kredittforening kan departementet i særlige tilfelle samtykke i at aksjer som ellers skulle overføres til finansstiftelsen, i stedet skal fordeles blant foretakets kunder ut fra kundeforholdenes art, omfang og varighet. I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at kunder med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Departementet kan gi nærmere regler om fordelingen av aksjer mellom kundene. Reglene om prospektkrav ved offentlig tilbud i verdipapirhandeloven kapittel 7 gjelder tilsvarende.

(5) Medlemsansvar for tap ved virksomheten i forsikringsforetak eller kredittforening kan også gjøres gjeldende etter omdanningen. Nytt tilleggsansvar kan ikke pålegges etter omdanningen.

(6) Ved omdanning av samvirkeforetak av låntakere til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap

gjelder reglene om fordeling av aksjene i samvirkelova kapittel 11.

§ 12-16 *Omdanning til datterforetak eid av nytt holdingforetak*

(1) Omdanning kan også gjennomføres ved at det opprettes et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i form av et holdingforetak som skal være morselskap i et nytt finanskonsern. Finansforetaket omdannes til et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og virksomheten videreføres som et datterforetak i konsernet.

(2) Ved omdanning etter første ledd fordeles aksjene i holdingforetaket etter reglene i § 12-15 tredje, fjerde og sjette ledd og § 12-17.

(3) Er en sparebank omdannet etter første ledd, kan holdingforetaket ikke selge aksjer i banken som viderefører virksomheten, uten samtykke fra sparebankstiftelsen som er opprettet ved omdanningen. Slikt samtykke krever vedtak i stiftelsens generalforsamling med flertall som for vedtektsendring.

§ 12-17 *Fordeling av aksjekapital og aksjer*

(1) Ved omdanning av finansforetak som har eierandelskapital, skal aksjekapitalen i det nye selskapet eller morselskapet fordeles mellom finansstiftelsen og eierne av egenkapitalbevis etter forholdet mellom grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen.

(2) I omdanningsvedtaket kan det fastsettes at eiere av egenkapitalbevis med rett til aksjer under en fastsatt grense i stedet skal gis oppgjør i penger. Ved fordelingen av aksjer etter første ledd skal det i så fall gjøres et fradrag i eierandelskapitalen tilsvarende det beløpet som skal utbetales til slike eiere av egenkapitalbevis.

§ 12-18 *Vedtekter. Registrering*

(1) Vedtekter for det omdannede foretaket samt for aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som opprettes ved omdanningen, skal være godkjent av departementet.

(2) Foretaket skal innen tre måneder etter tilatelse til omdanning er gitt, sende melding om omdanningsvedtaket til Foretaksregisteret. Det samme gjelder melding om stiftelse av finansforetak og finansstiftelse som opprettes ved omdanningen. Foretaksregisteret skal kontrollere at tilatelse er gitt, og at vedtekter er godkjent. Vedtak som ikke meldes innenfor fristen, faller bort.

IV. Alminnelige regler for finansstiftelser

§ 12-19 *Opprettelse. Tilsyn mv.*

(1) En finansstiftelse anses opprettet når generalforsamlingen i et finansforetak har godkjent stiftelsesdokumentet med vedtekter og truffet vedtak om overføring av egenkapitalbevis til finansstiftelsen etter konvertering av grunnfondskapital til eierandelskapital eller vedtak om opprettelse av en stiftelse i forbindelse med sammenlåing, deling, avvikling eller omdanning av finansforetaket. Styremedlemmene i finansforetaket regnes som stiftere.

(2) Når annet ikke følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven, gjelder bestemmelsene om næringsdrivende stiftelser i stiftelsesloven for finansstiftelser. Finanstilsynet skal føre tilsyn med finansstiftelser og deres virksomhet etter reglene i finanstilsynsloven. Utgiftene ved tilsynet utlignes etter samme lov.

(3) Dersom en finansstiftelses eierandel er mindre enn en tidel av summen av grunnfondskapitalen og eierandelskapitalen eller av aksjene i finansforetaket eller morselskapet i det finanskonsernet foretaket inngår, kan departementet vedta at finansstiftelsen ikke skal være undergitt reglene om finansstiftelser, og ikke være under tilsyn av Finanstilsynet. Ved beregningen av finansstiftelsens samlede eierandel skal det også tas hensyn til aksjer eller egenkapitalbevis som eies av andre finansstiftelser som stiftelsen har vedtektsfestet samarbeid med.

(4) Departementet kan samtykke i at en stiftelse som er opprettet før 1. juli 2009, og som ved opprettelsen vederlagsfritt mottok egenkapitalbevis ved konvertering av grunnfondskapital, omdannes til finansstiftelse.

(5) Ved endring som nevnt i tredje og fjerde ledd skal stiftelsen gi melding om endringen til Finanstilsynet, Foretaksregisteret og Stiftelsestilsynet.

§ 12-20 *Vedtekter*

(1) Vedtektene for en finansstiftelse skal minst angi:

- a) stiftelsens foretaksnavn,
- b) kommunen hvor stiftelsen skal ha sitt forretningskontor,
- c) stiftelsens formål og den virksomhet stiftelsen skal drive,
- d) stiftelsens grunnfondskapital og hvordan stiftelsens midler skal plasseres,
- e) sammensetningen av generalforsamlingen og valg av medlemmer, samt reglene om stemme-

- rett, inhabilitet og i tilfelle det høyeste antall stemmer som kan avgis av et medlem,
- f) når generalforsamling skal holdes, hvilke saker som skal behandles, og flertallskrav som skal gjelde for beslutninger,
 - g) antallet eller laveste og høyeste antall styremedlemmer, og regler for valg av styremedlemmer,
 - h) hvilke andre organer stiftelsen skal ha og hvilken oppgave og myndighet disse skal ha,
 - i) hvordan overskudd skal anvendes og underskudd skal dekkes,
 - j) om stiftelsen skal ha adgang til å utstede egenkapitalbevis,
 - k) regler om vedtektsendringer,
 - l) hvordan stiftelsen skal avvikles og stiftelsens formue skal disponeres ved avvikling.

(2) Vedtektene skal være godkjent av departementet. Vedtektsendringer skal godkjennes av Finanstilsynet.

§ 12-21 *Organer*

(1) En finansstiftelse skal ha en generalforsamling som sammensettes og velges etter nærmere bestemmelser i vedtektene. Det skal legges vekt på at medlemmene av generalforsamlingen samlet avspeiler kundestrukturen i finansforetaket som har opprettet stiftelsen, andre interessegrupper og samfunnsmessige interesser knyttet til stiftelsens virksomhet.

(2) Generalforsamlingen innkalles av styret. Et medlem har rett til å få behandlet en sak meldt skriftlig til styret innen én uke før møtet i generalforsamlingen holdes. Bestemmelsene om generalforsamlingen i § 8-3 gjelder tilsvarende. Generalforsamlingen velger revisor og godkjenner revisors godtgjørelse.

(3) Stiftelsen skal ha et styre som er valgt av generalforsamlingen i samsvar med de grupper som er representert i generalforsamlingen. Stiftelsen kan ha daglig leder tilsatt av styret. Allmennaksjeloven §§ 6-27 til 6-34 gjelder tilsvarende.

(4) Ansatte og tillitsvalgte i stiftelsen kan ikke samtidig være ansatt eller tillitsvalgt i det finansforetaket som har etablert stiftelsen, eller annet selskap i samme konsern. Stiftelsen kan likevel, i samsvar med omfanget av sine eierinteresser i finansforetaket, foreslå og få valgt personer som skal representere stiftelsen i generalforsamlingen, styret og andre organer i finansforetaket. Personer som er ansatt eller tillitsvalgt i finansstiftelsen, kan ikke utgjøre mer enn en tredel av medlemmene i generalforsamlingen og styret i finansfore-

taket. Finanstilsynet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette.

§ 12-22 *Finansstiftelsens virksomhet*

(1) Finansstiftelsen forvalter egenkapitalbevis eller aksjer som ble tilført stiftelsen i forbindelse med opprettelsen, og midler som mottas som utbetaling på egenkapitalbevis eller aksjer, herunder eierandeler ervervet ved ombytting av slike eierandeler. Stiftelsen kan utøve tegningsrettigheter og tegne, kjøpe og selge egenkapitalbevis og aksjer utstedt av foretak som har etablert stiftelsen. Stiftelsen skal forvalte sin kapital på forsvarlig måte.

(2) Bestemmelsene om disponering av overskudd og utdeling av utbyttmidler i §§ 10-6 og 10-7 gjelder tilsvarende for finansstiftelser. Har stiftelsen utstedt egne egenkapitalbevis, gjelder første punktum bare overskudd som er tilordnet grunnfondskapitalen etter § 10-17.

(3) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Finanstilsynet treffe vedtak om nedsetting av grunnfondskapitalen. Bestemmelsene i allmennaksjeloven § 12-1 annet til fjerde ledd og §§ 12-2 til 12-7 gjelder tilsvarende, likevel slik at det beløpet nedsettingen gjelder bare kan benyttes til:

- a) dekning av underskudd som ikke kan dekkes på annen måte, eller
- b) utdeling av utbyttmidler i samsvar med bestemmelser i vedtektene.

(4) Stiftelsen kan etter vedtak med flertall som for vedtektsendring og med samtykke av Finanstilsynet utstede egenkapitalbevis etter reglene i §§ 10-3 og 10-9 for å tegne eller kjøpe egenkapitalbevis eller aksjer som nevnt i første ledd. Bestemmelsene i §§ 10-4 og 10-5, samt §§ 10-10 til 10-24 gjelder tilsvarende.

(5) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om finansstiftelser og deres virksomhet.

§ 12-23 *Sammenslåing, avvikling mv.*

(1) Generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring vedta avvikling av finansstiftelsen eller at stiftelsen skal slås sammen med en annen finansstiftelse. Vedtaket krever godkjenning av departementet. Departementet kan beslutte at stiftelsen skal avvikles dersom forutsetningene for dens virksomhet er vesentlig endret.

(2) Ved avvikling skal formuen disponeres som fastsatt i vedtektene, med mindre departementet ut fra allmenne hensyn eller ut fra hensynet til det omdannede finansforetaket eller dets kunder fastsetter noe annet.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om sammenslåing og avvikling av finansstiftelser.

V. Særlige regler for sparebankstiftelser

§ 12-24 Sparebankstiftelser

(1) Som sparebankstiftelse regnes finansstiftelse som er opprettet av en sparebank.

(2) Sparebankstiftelser skal benytte ordet «sparebankstiftelse» i sitt foretaksnavn. For sparebankstiftelser gjelder reglene om finansstiftelser med mindre noe annet følger av §§ 12-25 og 12-26.

(3) Departementet kan gi nærmere regler om sparebankstiftelser og deres virksomhet.

§ 12-25 Videreføring av sparebanktradisjonene

I vedtektene for en sparebankstiftelse skal det fastsettes at stiftelsen skal videreføre sparebanktradisjonene og ha som formål et langsiktig og stabilt eierskap i sparebanken eller den omdannede banken, eller i det holdingforetaket som er morselskap i det finanskonsernet banken inngår i.

§ 12-26 Særlige regler om sparebankstiftelsers virksomhet

(1) Sparebankstiftelser kan ta opp lån tilsvarende inntil ti prosent av stiftelsens egenkapital. Vedtak om opptak av lån treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring.

(2) En sparebankstiftelse kan bare selge egenkapitalbevis eller aksjer som ble tilført sparebankstiftelsen da den ble opprettet, etter vedtak av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Vedtektene kan fastsette strengere flertallskrav. Det samme gjelder egenkapitalbevis eller aksjer ervervet ved ombytting av slike aksjer og egenkapitalbevis i tilfelle av sammenslåing av finansforetak. Midler som frigjøres ved salget, kan etter vedtektsendring om nedsettelse av grunnfondskapitalen disponeres som overskuddsmidler etter tredje ledd.

(3) En sparebankstiftelse som benytter årets overskudd til gaver til allmenntilgode formål, skal legge vekt på å fremme utviklingen i områder hvor den kapitalen som er tilført stiftelsen da den ble opprettet, er frembrakt, eller til avsetning til et gavefond med samme formål.

VI. Porteføljeoverdragelse

§ 12-27 Overdragelse av forsikrings- og låneporteføljer mv.

(1) Avtale om overdragelse av en forsikringsportefølje, låneportefølje eller annen fordringsmasse av vesentlig omfang sett hen til foretakenes

virksomhet krever godkjenning av departementet.

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om overdragelser, herunder regler om:

- avhenderens og erververens opplysningsplikter overfor kundene,
- kundenes rett til å si opp avtalen,
- offentliggjøring av overdragelsen,
- nødvendige bekreftelser og samtykke mv. fra tilsynsmyndigheter i andre EØS-stater.

(3) Departementet kan gi forskrift om overdragelse av forsikringsportefølje som er tegnet etter reglene om etableringsadgang eller adgang til å yte tjenester som følger av EØS-avtalen. Departementet kan også gi forskrift om overdragelse av forsikringsportefølje fra filial her i riket av forsikringsforetak med hovedsete i stat utenfor EØS til forsikringsforetak etablert i Norge eller annen EØS-stat. Forskrift gitt i medhold av første og annet punktum kan også inneholde regler om forhold som nevnt i annet ledd.

Kapittel 13. Krav til virksomheten i finansforetak

I. Virksomhetsbegrensninger og tilknyttet virksomhet

§ 13-1 Forbud mot å drive annen virksomhet

(1) Finansforetak kan ikke drive annen virksomhet enn det som følger av regler gitt i eller i medhold av lov for den enkelte type foretak, foretakets tillatelse og dets vedtekter.

(2) Finansforetak kan heller ikke gjennom datterforetak drive annen virksomhet enn tillatt etter første ledd, med mindre annet følger av tillatelsen.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilken virksomhet de enkelte typer av finansforetak kan drive, og kan fastsette regler for virksomheten, herunder bestemme at visse former for virksomhet skal drives i eget foretak.

§ 13-2 Tilknyttet virksomhet mv.

(1) Finansforetak kan drive virksomhet som har naturlig tilknytning til den virksomhet tillatelsen omfatter. Departementet avgjør i tvilstilfelle om slik tilknytning foreligger.

(2) Finansforetak kan midlertidig drive eller delta i annen virksomhet enn nevnt i første ledd, i den utstrekning dette er nødvendig som ledd i en økonomisk sanerings- eller redningsaksjon, for å få dekket krav, for å få avviklet forsikringskadeoppgjør eller som ledd i en ordinær fulltegningsgaranti. Finanstilsynet kan gi pålegg om at denne virksomheten skal opphøre.

§ 13-3 *Formidling av finansielle tjenester for andre finansforetak*

(1) Et finansforetak kan ved samarbeidsavtale med et annet finansforetak påta seg å utføre markedsføring og formidling av andre finansielle tjenester enn de tjenester som omfattes av finansforetakets egen virksomhet.

(2) Ved formidling av finansielle tjenester som omfattes av samarbeidsavtalen, skal finansforetaket sørge for at avtaler med kunder inngås på vegne av det finansforetaket som skal levere den finansielle tjeneste det gjelder, likevel slik at finansforetaket også kan påta seg et eget ansvar overfor kunder dersom foretaket har adgang til å yte tjenester av den type avtalen gjelder. Krav fra en kunde mot leverandøren av tjenesten skal også anses fremsatt den dagen foretaket som har formidlet avtalen, har mottatt melding om kravet.

§ 13-4 *Utkontraktering mv.*

(1) Et finansforetak kan gi et annet foretak i oppdrag å forestå utførelsen av deler av virksomheten som ikke er kjerneoppgaver, med mindre dette skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig eller som gjør at tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller foretakets samlede virksomhet blir vanskeliggjort. Kjerneoppgaver kan ikke utkontrakteres med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

(2) Bestemmelsene i første ledd gjelder også oppdrag som et finansforetak gir til annet finansforetak eller leverandør av bestemte varer eller tjenester, og som gjelder markedsføring, formidling eller salg av finansforetakets finansielle tjenester. Bestemmelsene i § 13-3 annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Bruk av oppdragstaker er uten innvirkning på finansforetaks plikter og ansvar overfor kunder, offentlig myndighet og andre.

(4) Departementet kan gi forskrift om utkontraktering, herunder fastsette forbud mot utkontraktering til nærmere angitte jurisdiksjoner utenfor EØS eller at slik utkontraktering kun kan skje med tillatelse fra Finanstillstyret.

II. Krav til forsvarlig virksomhet, kapitalforvaltning mv.

§ 13-5 *Forsvarlig virksomhet. God forretningsskikk*

(1) Et finansforetak skal organiseres og drives på en forsvarlig måte. Foretaket skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige ret-

ningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Foretaket skal også ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger.

(2) Et finansforetak skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for internrevisjon, risikostyring og etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift. Et forsikringsforetak skal i tillegg ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for aktuarfaglige oppgaver. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra kravet til uavhengige kontrollfunksjoner for pensjonsforetak og foretak som omfattes av § 14-15.

(3) Finansforetakets styrings- og kontrollordninger samt retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket.

(4) Et finansforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med redelighet og god forretningsskikk.

(5) Finansforetaket skal legge til rette for at ansatte i foretaket kan varsle internt eller til myndighetene om overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

(6) Departementet kan gi forskrift som utfyller reglene i første til tredje ledd og gi nærmere regler om varslingsregler.

§ 13-6 *Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov*

(1) Et finansforetak skal til enhver tid ha oversikt over, og med jevne mellomrom vurdere, hvilke enkelte risikoer og samlet risiko, herunder systemrisiko, som er knyttet til virksomheten. Et finansforetak skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av den virksomhet institusjonen driver.

(2) Ved vurderingen av risiko knyttet til virksomheten og samlet risikoeksponering skal det tas hensyn til kredittrisiko, likviditetsrisiko, finansieringsrisiko, forsikringsrisiko, markeds- og valutarisiko, operasjonell risiko, systemrisiko og annen risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Vurderingen skal omfatte risikoeksponering som følge av at foretakets eiendeler blir overdratt til eller stilt som sikkerhet overfor andre finansforetak.

(3) Et finansforetak skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengre sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Vurderingen av kapitalbehov skal omfatte størrelsen på, og sammensetningen og fordelingen av, kapitalen sammenholdt med arten og omfanget av den risiko som til enhver tid er knyttet til virksomheten, og til den risiko som vil kunne oppstå.

(4) Styret skal overvåke og styre finansforetakets samlede risiko og jevnlig vurdere om finansforetakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Foretaket skal ha et risikoutvalg oppnevnt av styret som skal forberede styrebehandlingen. Bare styremedlemmer som ikke inngår i den faktiske ledelsen av virksomheten, kan være medlem av risikoutvalget. Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til å ha risikoutvalg.

(5) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal jevnlig beregne foretakets kjernekapital som andel av verdien av dets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting.

(6) Et forsikringsforetak skal jevnlig vurdere foretakets risikoprofil og ansvarlige kapital, herunder samlet kapitalbehov, ut fra risiko foretaket er eller kan bli utsatt for på kortere og lengre sikt, foretakets løpende etterlevelse av kapitalkravene og krav til forsikringstekniske avsetninger, samt avvik mellom foretakets risikoprofil og de forutsetninger som er lagt til grunn ved beregning av solvenskapitalkravet.

(7) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Departementet kan fastsette høyere kapitalkrav eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med institusjonens risikoeksponering. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra reglene i denne paragrafen for pensjonsforetak og foretak som omfattes av § 14-15.

§ 13-7 *Likviditetsstyring, likviditetsreserve og stabil finansiering*

(1) Et finansforetak skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

(2) Et finansforetak skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Finanstilsynet kan fastsette rapporteringskrav.

(3) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak skal rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan fastsette nærmere krav til slik rapportering.

(4) Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi finansforetaket pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter, eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til finansforetaks beholdning av likvide eiendeler (likviditetsreserve). Departementet kan i forskrift også fastsette minstekrav til finansforetaks sammensetning av finansieringskilder for å sikre stabil finansiering av virksomheten og motvirke risiko knyttet til inndekning av fremtidig innlånsbehov (stabil finansiering). Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her

§ 13-8 *Rapportering til Finanstilsynet*

Finansforetak skal rapportere til Finanstilsynet om ansvarlig kapital, kapitalkrav og andre forhold som er nødvendige for å vurdere risikoen i virksomheten. Departementet kan fastsette nærmere regler om slik rapportering i forskrift.

§ 13-9 *Eierandeler i foretak som driver annen virksomhet*

(1) Banker og kredittforetak kan uten hinder av § 13-1 ha kvalifiserte eierandeler i foretak som ikke kan inngå i finanskonsern dersom den bokførte verdien av eierandelen ikke overstiger 15 prosent av foretakets ansvarlige kapital etter siste års- eller delårsregnskap. Den samlede beholdningen av slike eierandeler skal ikke i noe tilfelle overstige 60 prosent av foretakets ansvarlige kapital. Med kvalifisert eierandel menes eierandel som representerer mer enn ti prosent av kapitalen eller stemmene, eller som gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet.

(2) Forsikringsforetak og pensjonsforetak kan uten hinder av § 13-1 ha eierandeler med begrenset ansvar som representerer inntil 15 prosent av kapitalen eller stemmene i foretak som driver virksomhet som ikke kan drives av et forsikringsforetak eller pensjonsforetak, og som ikke kan inngå i finanskonsern. Forbudet i § 13-1 gjelder ikke for eierandeler som i sin helhet inngår i foretakets selskapsportefølje når den økonomiske risikoen knyttet til eierandelene er begrenset til verdien av den enkelte investering.

(3) Departementet kan gi utfyllende regler i forskrift om eierandeler i foretak som driver annen virksomhet. Departementet kan i særlige tilfelle ved enkeltvedtak gjøre unntak fra bestemmelsene i paragrafen her og sette vilkår for unntaket.

§ 13-10 *Kapitalforvaltning*

(1) Et finansforetak skal forvalte sine eiendeler på en forsvarlig måte i samsvar med foretakets formål. Foretaket skal vektlegge forsvarlig likvidi-

tet, sikkerhet, risikospredning og inntjening, og tilpasse kapitalforvaltningen til endringer i foretakets risikoeksponering og endringer i risiko knyttet til de ulike virksomhetsområdene.

(2) Foretaket skal fastsette og regelmessig gjennomgå retningslinjer for kapitalforvaltningen samt rammer og fullmakter for de enkelte enheter og ansattes adgang til å handle for foretaket.

(3) Departementet kan gi forskrift om kapitalforvaltningen.

§ 13-11 *Samlet beholdning av eierandeler mv.*

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal påse at forholdet mellom markedsrisiko og annen risiko knyttet til foretakets beholdning av aksjer, egenkapitalbevis og andre eierandeler, herunder eierandeler i fast eiendom, og foretakets kjernekapital til enhver tid er forsvarlig.

(2) Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet dersom samlet verdi av dets beholdning av eierandeler overstiger foretakets kjernekapital etter siste års- eller delårsregnskap. Eierandeler i datterforetak som omfattes av konsolidering etter § 18-2 første ledd bokstav a, medregnes ikke.

§ 13-12 *Høyeste engasjement med en enkelt motpart*

(1) Et finansforetak kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig.

(2) Departementet kan gi forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt motpart, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen og andre forhold vedrørende gjennomføringen av kravet. Departementet kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt motpart også på engasjementer med to eller flere motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre.

§ 13-13 *Kredittengasjementer. Risikoklassifisering*

(1) Et finansforetak skal minst en gang i året risikoklassifisere kredittengasjementer og andre engasjementer etter retningslinjer fastsatt av styret.

(2) Et finansforetak skal organisere behandlingen av kredittengasjementer slik at den som trefjer avgjørelsen har tilstrekkelig grunnlag for å bedømme kredittrisikoen, og slik at saksgangen og grunnlaget for avgjørelsen kan dokumenteres.

(3) Departementet kan gi forskrift om kredittprøving og risikoklassifisering av engasjementer.

§ 13-14 *Avsetninger til dekning av tap*

(1) Et finansforetak skal ha retningslinjer fastsatt av styret for vurderingen av behovet for avsetninger til dekning av tap på engasjementer som er misligholdt eller for øvrig antas å være tapsutsatte, og av andre tap som følge av risiko som for øvrig må antas å knytte seg til porteføljer av engasjementer til enhver tid.

(2) Foretakets avsetninger til dekning av tap skal på kort og lengre sikt være forsvarlige ut fra den samlede risiko for tap som må antas å knytte seg til foretakets engasjementer.

(3) Departementet kan gi forskrift om avsetninger til dekning av tap.

§ 13-15 *Egne eiendeler som sikkerhet*

(1) Et finansforetak kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet stille egne eiendeler til sikkerhet for forpliktelser som til sammen overstiger ti prosent av foretakets kjernekapital. Et finansforetak kan likevel gi pant i fast eiendom som foretaket benytter i sin virksomhet.

(2) Første ledd er ikke til hinder for at finansforetak stiller sikkerhet overfor motpart ved rentebytteavtaler, lån av finansielle instrumenter og andre ordinære markedsdisposisjoner i samsvar med markedspraksis. Som sikkerhet regnes også overdragelse av eiendeler med avtale om at finansforetaket skal eller kan kjøpe eiendelene tilbake i henhold til de vilkår avtalen fastsetter.

(3) Et finansforetak kan uten samtykke fra Finanstilsynet stille egne eiendeler til sikkerhet for forpliktelser overfor staten, Norges Bank, Bankenes sikringsfond, en avregningsentral eller deltaker i et interbanksystem eller verdipapiroppgjørssystem.

(4) Finanstilsynet kan gi forskrift om finansforetaks plikt til å gi Finanstilsynet melding om sikkerhetsstillelse, om beregning av grensen i første ledd for forsikringsforetak, og om unntak fra krav til samtykke etter første ledd.

§ 13-16 *Låneopptak i forsikringsforetak og pensjonsforetak*

Forsikringsforetak og pensjonsforetak kan bare ta opp lån for å sikre foretakets likviditet og lån sikret med pant i fast eiendom som foretaket benytter i sin virksomhet. Finanstilsynet kan samtykke til at foretaket tar opp ansvarlige lån og kan i særlige tilfelle også samtykke til at foretaket tar opp andre lån.

§ 13-17 Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

(1) Et forsikringsforetak har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til foretaket dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5-2 a.

(2) Departementet kan fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsforetaks adgang til å ha særlige pristarriffer for administrative tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsforetak fra forsikringsmeglingsforetak.

III. Betalingstjenestevirksomhet og e-pengevirksomhet

§ 13-18 Sikring av midler

(1) Betalingsmidler som et betalingsforetak eller e-pengeforetak har mottatt fra kunder, skal holdes atskilt og være identifisert på en slik måte at de ikke kan være gjenstand for tvangsfullbyrdelse for dekning av krav fra andre av betalingsforetakets fordringshavere, eller være garantert av et forsikringsforetak eller en bank som ikke tilhører samme konsern som betalingsforetaket.

(2) Midler som et e-pengeforetak har mottatt i form av en betaling via et betalingsinstrument, behøver ikke sikres før de er kreditert en betalingskonto hos et e-pengeforetak, eller på annen måte gjort tilgjengelige for e-pengeforetaket. Midlene skal likevel sikres senest fem bankdager etter at e-pengene som betalingen gjaldt, er mottatt.

(3) Departementet kan gi forskrift om sikring av midler som et betalingsforetak eller e-pengeforetak har mottatt fra kunder.

§ 13-19 Omgjøring av betalingsmidler til e-penger. Forbud mot renter

(1) Betalingsmidler som et e-pengeforetak har mottatt fra kunder som betaling for elektroniske penger, skal uten ugrunnet opphold omgjøres til elektroniske penger.

(2) E-pengeforetak har ikke adgang til å svare renter av elektroniske penger.

§ 13-20 Innløsning av e-penger

(1) Foretak som har utstedt elektroniske penger skal når ihendehaveren krever det, innløse elektroniske penger til pålydende verdi. Krav på innløsning av utstedte elektroniske penger forel-

des ikke. Avtalen mellom utstederen og ihendehaveren skal klart angi vilkårene for innløsning.

(2) Foretak som har utstedt elektroniske penger, kan bare ta betalt for innløsning hvis det er avtalt en tidsbegrenset gyldighetsperiode for de elektroniske pengene, og innløsning kreves før, eller mer enn ett år etter, utløpet av gyldighetsperioden.

(3) Betaling for innløsning etter annet ledd må være avtalt ved utstedelsen, og innløsningskostnaden kan maksimalt svare til foretakets faktiske omkostninger ved innløsningen.

(4) Utstederen av elektroniske penger skal opplyse om avtalevilkårene før avtale inngås.

(5) Utenfor forbrukerforhold kan det avtales vilkår som avviker fra bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 13-21 Adgang til behandling og utveksling av betalingsinformasjon

(1) Foretak som yter betalingstjenester, kan samle inn, bearbeide og utveksle seg imellom transaksjonsopplysninger og annen betalingsinformasjon når dette er nødvendig for å sikre forebygging, etterforskning eller avsløring av betalingsbedragerier.

(2) Departementet kan gi forskrift om behandling av betalingsinformasjon.

Kapittel 14. Kapital- og soliditetskrav

I. Kapitalkrav for banker, kredittforetak og finansieringsforetak

§ 14-1 Minstekrav til ansvarlig kapital

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal til enhver tid ha en ren kjernekapital som utgjør minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter § 14-2. Slike foretaks kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av det samme beregningsgrunnlaget. Slike foretaks ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av det samme beregningsgrunnlaget.

(2) Den ansvarlige kapitalen består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapitalen består av egenkapital og annen godkjent kjernekapital. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om hva som skal anses som ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital, samt sammensetningen av ansvarlig kapital.

§ 14-2 Beregningsgrunnlag

(1) Beregningsgrunnlaget for minstekravet til ansvarlig kapital skal tilsvare summen av bereg-

ningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

(2) Beregningsgrunnlaget for kredittrisiko skal fastsettes med utgangspunkt i risikovekter etter standardmetoden fastsatt i forskrift, eller med utgangspunkt i risikoparametere helt eller delvis fastsatt av foretaket selv på bakgrunn av interne målemetoder for klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko.

(3) Beregningsgrunnlaget for markedsrisiko skal fastsettes med utgangspunkt i regler etter standardmetoden fastsatt i forskrift, eller med utgangspunkt i interne målemetoder for markedsrisiko.

(4) Beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko skal fastsettes som en andel av gjennomsnittlig inntekt (basis metode), en andel av inntekten innenfor de ulike forretningsområder multiplisert med en indikator på tapserfaring fastsatt i forskrift (sjablongmetode), eller på bakgrunn av interne målemetoder for operasjonell risiko (avansert metode).

(5) Foretaket kan ikke uten tillatelse fra Finanstilsynet bruke interne målemetoder for kredittrisiko, markedsrisiko eller operasjonell risiko for beregning av kravet til ansvarlig kapital.

(6) Departementet kan gi forskrift om:

- a) beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko, herunder regler som sikrer at beregningsgrunnlaget i tilstrekkelig grad reflekterer risikoen i finansforetakets eiendeler,
- b) bruk av interne målemetoder for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko,
- c) hvilke sikkerheter det kan tas hensyn til ved beregningen av minstekrav til ansvarlig kapital.

§ 14-3 *Bufferkrav*

(1) Et finansforetak skal ha en bevaringsbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to og et halvt prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital.

(2) Et finansforetak skal ha en systemrisikobuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre tre prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital og bevaringsbuffer. Departementet kan i forskrift fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn tre prosentpoeng.

(3) Et finansforetak som er systemviktig, skal ha en buffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital, bevaringsbuffer og systemrisikobuffer. Departementet kan i forskrift fastsette kriterier for og treffe beslutning om

hvilke foretak som skal regnes som systemviktige, og fastsette særlige virksomhetsregler og soliditetskrav for slike institusjoner og fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn to prosentpoeng.

(4) Et finansforetak skal ha en motsyklisk kapitalbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre mellom 0 og 2,5 prosentpoeng i tillegg til minstekravet til ren kjernekapital, bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak. Departementet fastsetter i forskrift kravet til den motsykliske kapitalbufferen. Kravet kan i særlige tilfeller settes høyere enn to og et halvt prosentpoeng.

(5) Hvis et finansforetak ikke oppfyller bufferkravene, skal foretaket utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning, og foretaket kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjeeierne eller egenkapitalbevisiere, bonus til ansatte eller rente på annen godkjent kjernekapital.

(6) Departementet kan gi forskrift om bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige foretak og motsyklisk kapitalbuffer, om beregningen av bufferkravene og om konsekvenser dersom kravene ikke er oppfylt.

§ 14-4 *Krav til uvektet kjernekapitalandel*

Departementet kan i forskrift fastsette at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal ha ren kjernekapital eller kjernekapital som minst utgjør en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting, og regler for slike beregninger.

§ 14-5 *Informasjonsplikt*

(1) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, skal offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til foretaket og ansvarlig kapital etter bestemmelser fastsatt i forskrift. Slike foretak skal også offentliggjøre informasjon om størrelsen på kjernekapital som andel av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting. Morselskap i finanskonsern skal i tillegg offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel på konsolidert grunnlag.

(2) Departementet kan gi forskrift om foretakets offentliggjøring av informasjon og krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

§ 14-6 Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg

(1) Finanstilsynet skal se til at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov.

(2) Finanstilsynet skal vurdere alle risikoer som foretak nevnt i første ledd er og kan bli eksponert for, og den risikoen som foretakene representerer for det finansielle systemet.

(3) Banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, som ikke oppfyller krav i denne loven eller forskrifter fastsatt i medhold av loven, skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. Ved manglende etterlevelse av kravene kan Finanstilsynet pålegge foretaket:

- a) å endre organiseringen, styringen og kontrollen av virksomheten og de strategier, prosesser, retningslinjer og rutiner som virksomheten drives etter,
- b) å ha mer ren kjernekapital, kjernekapital, og annen ansvarlig kapital enn summen av minstekrav som gjelder for foretaket etter lov og forskrift,
- c) å endre eller begrense virksomheten,
- d) å redusere risikoen knyttet til virksomheten, herunder produkter og systemer,
- e) å redusere forskjellen i løpetid mellom foretakets forpliktelser og eiendeler,
- f) å begrense omfanget av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- g) å benytte årets resultat til å øke kjernekapitaldekningen og ikke å utbetale utbytte og rente på kjernekapital.

Finanstilsynet kan gi felles pålegg for en gruppe av foretak som er utsatt for samme type risiko, eller som medfører samme type risiko for det finansielle systemet.

(4) Finanstilsynet kan i særlige tilfeller og for en tidsbegrenset periode samtykke i at banker, kredittforetak og finansieringsforetak samt holdingforetak i finanskonsern hvor slikt foretak inngår, kan ha lavere ansvarlig kapital enn minstekravene og bufferkravene.

II. Kapitalkrav for forsikringsforetak

§ 14-7 Krav til avsetninger for forsikringsforpliktelser

(1) Et forsikringsforetak skal til enhver tid ha forsikringstekniske avsetninger til dekning av samtlige foreliggende forsikringsforpliktelser.

Avsetningene skal tilsvare verdien av forsikringsforpliktelsene beregnet etter regler gitt i eller i medhold av § 14-8.

(2) Et forsikringsforetak skal til enhver tid ha eiendeler til dekning av de forsikringstekniske avsetningene.

§ 14-8 Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser

(1) Verdien av eiendeler og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger skal settes til omsetningsverdien ved forretningsmessige transaksjoner mellom uavhengige parter.

(2) Ved anvendelsen av bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14, skal verdien av forsikringstekniske avsetninger settes til det beløpet forsikringsforetaket vil måtte betale ved umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsforetak. Beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal baseres på markedsinformasjon og allment tilgjengelige opplysninger om forsikringsrisikoer.

(3) De forsikringstekniske avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

(4) Verdien av de forsikringstekniske avsetningene skal være summen av:

- a) beste estimat som tilsvare det sannsynlighetsvektede gjennomsnitt av fremtidige kontantstrømmer der det tas hensyn til tidsverdien av penger beregnet ved hjelp av den relevante risikofrie rentekurven, og
- b) risikomarginen som tilsvare kostnadene forbundet med å stille til rådighet tellende ansvarlig kapital svarende til det solvenskapitalkravet som er nødvendig for å dekke forsikrings- og gjenforsikringsforpliktelsene i løpet av disse forpliktelsenenes levetid.

Beste estimat skal beregnes brutto uten fradrag for de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko.

(5) Ved beregningen av de forsikringstekniske avsetningene skal foretaket ta hensyn til alle inngående og utgående kontantstrømmer som er nødvendige for å gjøre opp forsikringsforpliktelsene i forpliktelsenenes levetid. Ved beregningen skal foretaket inndeles forsikringsforpliktelsene i likeartede risikogrupper og som et minimum i forsikringsklasser.

(6) Ved beregningen av de beløp som kan innkreves i henhold til gjenforsikringsavtaler og fra spesialforetak som har til formål å overta forsikringsrisiko, gjelder første og annet ledd, tredje ledd bokstav a og fjerde ledd tilsvarende. Beløp

pene skal justeres for forventet tap som følge av mislighold fra motpartens side.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om verddivurdering og beregning av eiendeler, forsikringstekniske avsetninger og forpliktelser ut over forsikringstekniske avsetninger.

§ 14-9 *Ansvarlig kapital*

(1) Forsikringsforetak skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som minst er tilstrekkelig til å dekke et solvenskapitalkrav og et minstekapitalkrav.

(2) Ansvarlig kapital kan bestå av basiskapital og supplerende kapital. Som basiskapital regnes differansen mellom verdien av eiendeler og forsikringsforpliktelser med tillegg av ansvarlig lånekapital. Annen kapital enn basiskapital som foretaket har rett til å innkalle til dekning av tap, og som er godkjent av Finanstilsynet, regnes som supplerende kapital.

(3) Departementet kan gi nærmere regler i forskrift om ansvarlig kapital, herunder om godkjenning av supplerende kapital og om inndeling av ansvarlig kapital i kapitalgrupper.

§ 14-10 *Solvenskapitalkrav*

(1) Solvenskapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets ansvarlige kapital.

(2) Solvenskapitalkravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 99,5 prosent for at samlet tap, herunder forsikringsmessig og finansielt tap, over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet. Ved beregningen skal det tas hensyn til risikoreducerende tiltak og ordninger.

(3) Ved beregning av solvenskapitalkravet skal all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til forsikringsforetakets samlede virksomhet tas i betraktning, herunder risiko knyttet til forsikringer som forventes å ville bli overtatt i løpet av de neste 12 månedene. Beregningen skal minst dekke forsikringsrisiko, markedsrisiko og kredittrisiko samt operasjonell risiko, herunder juridisk risiko, men ikke omdømmerisiko eller risiko som følge av strategibeslutninger.

(4) Solvenskapitalkravet skal beregnes etter en standardmetode eller etter interne modeller. Departementet kan gi forskrift om beregning av solvenskapitalkrav etter standardmetoden og om godkjenning av interne modeller og beregning av solvenskapitalkrav etter interne modeller.

§ 14-11 *Minstekapitalkrav*

(1) Minstekapitalkravet skal dekke risikoen for tap av foretakets basiskapital.

(2) Minstekravet skal beregnes slik at sannsynligheten er 85 prosent for at samlet tap over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet. Minstekapitalkravet skal ikke være lavere enn 25 prosent eller høyere enn 45 prosent av foretakets solvenskapitalkrav medregnet eventuelt kapitalkravstillegg fastsatt i medhold av § 14-13 tredje ledd.

(3) Uavhengig av bestemmelsene i annet ledd skal minstekapitalkravet ikke være mindre enn kravet til startkapital for foretaket etter § 3-4 tredje ledd.

(4) Beløpene som nevnt i annet ledd indeksreguleres med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen.

(5) Departementet kan gi forskrift om beregning av minstekapitalkravet.

§ 14-12 *Informasjonsplikt*

(1) Et forsikringsforetak skal minst én gang i året offentliggjøre en rapport om sin solvens og finansielle stilling. Ved endringer som vesentlig påvirker informasjonen som er offentliggjort, skal foretaket offentliggjøre oppdatert informasjon.

(2) Departementet kan gi forskrift om foretakets offentliggjøring av informasjon og krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

§ 14-13 *Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg*

(1) Finanstilsynet skal se til at forsikringsforetak det har tilsyn med, har et hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll, forsvarlige forsikringstekniske avsetninger til sikring av sine forsikringsforpliktelser og ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten.

(2) Finanstilsynet kan pålegge forsikringsforetak som ikke oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av bestemmelsene i dette kapittel, å iverksette nødvendige tiltak for å rette på dette. Finanstilsynet kan herunder pålegge forsikringsforetaket:

- a) å øke de forsikringstekniske avsetningene,
- b) å benytte parametere som er spesifikke for foretaket i beregningen av forsikringsrisiko ved fastsettelse av solvenskapitalkravet etter standardmetoden dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,
- c) å benytte en intern modell for å beregne solvenskapitalkravet dersom risikoprofilen avviker vesentlig fra forutsetningene som ligger til grunn for beregningen etter standardmetoden,
- d) å endre systemet for risikostyring og internkontroll.

(3) Finanstilsynet kan i tilfeller som nevnt i annet ledd første punktum også pålegge forsikringsforetak å ha høyere solvenskapital dersom:

- a) foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet etter standardmetoden, og pålegg om å benytte en intern modell ikke er hensiktsmessig eller ikke har vært effektivt, eller mens en intern modell er i ferd med å utvikles,
- b) foretakets risikoprofil avviker vesentlig fra forutsetningene lagt til grunn i solvenskapitalkravet beregnet med en intern modell, fordi enkelte kvantifiserbare risikoer ikke i tilstrekkelig grad fanges opp av modellen og tilpasninger i modellen for bedre å fange opp den faktiske risikoprofilen ikke har bedret situasjonen innenfor en hensiktsmessig tidsramme, eller
- c) foretakets system for risikostyring og internkontroll avviker vesentlig fra kravene i dette kapittel, at disse avvikene hindrer foretaket i å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for, og at andre tiltak trolig ikke vil kunne forbedre svakhetene innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om kapitalkravstillegg.

§ 14-14 *Forsikringsforetak med svekket finansiell stilling*

(1) Et forsikringsforetak som ikke oppfyller solvenskapitalkravet eller minstekapitalkravet eller mener at det foreligger risiko for underoppfyllelse, skal straks underrette Finanstilsynet. Foretaket skal fremlegge en plan for å rette på forholdene. Finanstilsynet kan gi forsikringsforetaket pålegg om å endre, avgrense eller begrense virksomheten, redusere foretakets risikoprofil eller treffe andre nødvendige tiltak, herunder sette grenser for foretakets rådighet over sine eiendeler, og om nødvendig tilbakekalle foretakets konsesjon.

(2) Finanstilsynet skal tilbakekalle konsesjonen dersom foretaket ikke oppfyller minstekapitalkravet, og Finanstilsynet anser at planen for å oppfylle kravet ikke er tilfredsstillende eller foretaket ikke etterlever kravet innen tre måneder etter at manglende oppfyllelse av kravet er avdekket.

(3) Dersom et forsikringsforetak ikke oppfyller kravet om eiendeler til dekning av avsetningene, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å bringe forholdet i orden, og fastsette grenser for

foretakets rådighet over sine eiendeler eller dets adgang til å overta nye forsikringer.

(4) Departementet kan gi forskrift om plan og frist for oppfyllelse av kapitalkravene, og om tilsynets adgang til å gi pålegg og ilegge andre sanksjoner.

§ 14-15 *Små forsikringsforetak*

Departementet kan i forskrift gjøre helt eller delvis unntak fra bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14 for små forsikringsforetak som oppfyller nærmere vilkår fastsatt i forskriften.

III. Kapitalkrav for pensjonsforetak

§ 14-16 *Kapitalkrav for pensjonsforetak*

(1) Pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet, skal til enhver tid ha kapital som er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet for pensjonskassens samlede virksomhet. Departementet kan fastsette regler om beregningsmåten for solvensmarginkravet, den kapital som kan dekke kravet, og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i §§ 14-7 til 14-14 med tilhørende forskrifter helt eller delvis skal legges til grunn ved beregningen av kravene til ansvarlig kapital i pensjonskasser som driver livsforsikringsvirksomhet.

(3) Pensjonskasser som ikke driver livsforsikringsvirksomhet samt innskuddspensjonsforetak, skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som utgjør minst to prosent av pensjonskassens eller innskuddspensjonsforetakets forvaltningskapital. Departementet kan i forskrift fastsette regler om hva som skal anses som ansvarlig kapital og hva som kan inngå i forvaltningskapitalen.

(4) Bestemmelsene i § 14-6 fjerde ledd gjelder tilsvarende for pensjonsforetak.

IV. Kapitalkrav for betalingsforetak og e-pengeforetak

§ 14-17 *Kapitalkrav for betalingsforetak og e-pengeforetak*

Departementet kan gi forskrift om minstekrav til ansvarlig kapital for betalingsforetak og e-pengeforetak.

Kapittel 15. Godtgjørelsesordninger i finansforetak

§ 15-1 *Etablering av godtgjørelsesordning*

(1) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for å sikre at finansforetak fastsetter og til enhver tid har og praktiserer en godtgjørelsesordning for hele foretaket som omfatter alle

ansatte og tillitsvalgte. En slik godtgjørelsesordning skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og ikke oppfordre til å ta for høy risiko.

(2) Forskriften kan inneholde forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

§ 15-2 *Krav til godtgjørelsesordninger*

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes nærmere krav til godtgjørelsesordning for tillitsvalgte, for ledende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering, og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte med kontrolloppgaver, som blant annet omfatter:

- a) hvilke grupper av ansatte og tillitsvalgte i foretaket som skal omfattes av ordningen,
- b) forholdet mellom fast godtgjørelse og prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- c) kriterier for fastsettelse av prestasjonsbetinget godtgjørelse som bygger på en kombinasjon av resultater oppnådd over tid av den enkelte ansatte, det forretningsområdet denne er tilknyttet, og foretakets samlede resultater,
- d) forholdsmessig opptjening av prestasjonsbetinget godtgjørelse over et fastsatt antall år,
- e) hvor stor del av prestasjonsbetinget godtgjørelse som skal kunne bestå av aksjer, egenkapitalbevis eller rett til annen godtgjørelse som ikke utbetales kontant,
- f) vilkår om at prestasjonsbetinget godtgjørelse bare opptjenes eller utbetales for så vidt dette er forsvarlig ut fra foretakets finansielle stilling, og vil bli redusert eller bortfalle dersom foretakets økonomiske stilling vesentlig forverres,
- g) at garantert prestasjonsbetinget godtgjørelse bare kan benyttes i særlige tilfelle,
- h) ansattes og tillitsvalgtes plikt til å avstå fra transaksjoner til sikring av prestasjonsbetinget godtgjørelse,

- i) at sluttvederlag ved opphør av arbeidsforholdet skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid, og utformes slik at utilfredsstillende resultater ikke blir belønnet.

§ 15-3 *Pålegg og sanksjoner*

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes regler om at det kan treffes vedtak om:

- a) pålegg om endringer i godtgjørelsesordninger som ikke er i samsvar med kravene i forskriften,
- b) grense for foretakets omfang av prestasjonsbetinget godtgjørelse fastsatt i prosent av nettoresultatet, for å sikre at foretaket har et forsvarlig kapitalgrunnlag,
- c) sanksjoner for overtredelse av bestemmelsene i forskriften.

§ 15-4 *Styrets rolle, godtgjørelsesutvalg, intern kontroll*

(1) Det kan i forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 fastsettes regler om styrets plikt til å fastsette og regelmessig gjennomgå godtgjørelsesordningen og overvåke praktiseringen og virkningene av ordningen.

(2) I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes krav om at styret i foretak som ut fra størrelse og virksomhetsområder har en vesentlig betydning på finansområdet, oppnevner et utvalg som på fritt grunnlag kan vurdere foretakets godtgjørelsesordning, og som skal forberede alle saker om godtgjørelsesordningen som skal behandles av styret.

(3) Det kan i forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 også fastsettes regler om uavhengig intern kontroll med overholdelsen av regelverket.

(4) Det kan i forskrift fastsettes særlige regler om godtgjørelsesutvalg for finanskonsern.

§ 15-5 *Informasjonsplikt*

I forskrift gitt med hjemmel i § 15-1 kan det fastsettes regler om plikt for foretaket til å offentliggjøre informasjon om foretakets godtgjørelsesordning, om hvilke forhold det skal gis opplysninger om, og om hvordan informasjonen skal offentliggjøres.

§ 15-6 *Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte*

Allmennaksjeloven § 5-6 tredje ledd og § 6-16 a gjelder tilsvarende for finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og som har utstedt egenkapitalbevis som er notert på regulert marked.

Kapittel 16. Forholdet til kunder, markedsføring mv.

§ 16-1 *Organisering av kundebehandling*

(1) Finansforetak skal organisere sin kundebehandling slik at kundene blir behandlet av ansatte som har nødvendig kompetanse og fagkyndighet, og som kan gi kundene forsvarlig rådgivning og veiledning ved valg av produkter ut fra kundens opplysninger og det finansforetaket for øvrig kjenner til om kundens situasjon.

(2) Finansforetak skal ha systemer og rutiner for å sikre etterlevelse av regler om opplysningsplikt og om utforming av kundeavtaler gitt i eller i medhold av finansavtaleloven og forsikringsavtaleloven.

(3) Finansforetak som tilbyr spare- og kapitalprodukter, skal sikre at kundene på betryggende måte blir gjort kjent med graden av risiko, kostnadsansvar og forventet netto avkastning knyttet til produktene, samt de regler om bindingstid, oppsigelse og inn- og utbetalingsordninger som skal gjelde.

(4) Finansforetak skal innrette sin virksomhet på en slik måte at det er liten risiko for interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder eller mellom foretakets kunder, eller for kundebehandling i strid med kravene til god forretningsskikk. Finansforetak skal ha betryggende ordninger og rutiner for å identifisere og i tilfelle motvirke slike risikoforhold innenfor de ulike områder av virksomheten.

(5) Departementet kan gi forskrift om organisering av kundebehandling og krav til fagkyndighet for kundebehandlere.

§ 16-2 *Finansforetaks taushetsplikt, behandling av kundeopplysninger mv.*

(1) Et finansforetak plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold som foretaket mottar under utøvelsen av virksomheten, med mindre foretaket etter lov eller forskrifter gitt med hjemmel i lov har plikt til å gi opplysninger eller er gitt adgang til å gi ellers taushetspliktbelagte opplysninger. Når særlige hensyn tilsier det, kan Finanstilsynet helt eller delvis oppheve taushetsplikten.

(2) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at en person som har taushetsplikt etter § 9-6, gis de opplysninger om kunders forhold som den ansatte eller tillitsvalgte har behov for ved utførelsen av sine arbeidsoppgaver for finansforetaket. Taushetsplikten er heller ikke til hinder

for at opplysninger utleveres etter skriftlig samtykke fra den som har krav på taushet.

(3) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at et finansforetak i særlige tilfelle gir et annet finansforetak opplysninger som foretaket har mottatt under utøvelsen av virksomheten, dersom:

- formålet er å avdekke eller motvirke økonomisk kriminalitet eller annen alvorlig kriminalitet,
- formålet er å gjennomføre kundeoppdrag og oppgjør av krav fra eller mot kunder, eller annen berettiget ivaretagelse av finansforetakets eller dets kunders interesser, eller
- det er nødvendig å meddele opplysninger om kunders helseforhold og andre personopplysninger til annet finansforetak, unntatt når annet følger av bestemmelser i personopplysningsloven.

Utlevering av opplysninger etter første punktum kan bare skje i henhold til styrevedtak.

(4) Et finansforetak skal ha kontrollordninger for å sikre at kundeopplysninger blir behandlet på en betryggende måte, og at uvedkommende ikke får tilgang eller kjennskap til opplysningene.

(5) Departementet kan gi forskrift om utlevering av opplysninger.

§ 16-3 *Klagenemnd for behandling av tvister*

(1) Kongen kan ved forskrift bestemme at finansforetak skal være tilsluttet en klagenemnd som nevnt i finansavtaleloven § 4 eller forsikringsavtaleloven § 20-1.

(2) Et finansforetak skal, dersom det ikke følger en uttalelse fra en klagenemnd som nevnt i første ledd i tvist med en kunde som er forbruker, dekke egne og motpartens nødvendige sakskostnader ved domstolsbehandling i første instans av samme tvist mellom de samme partene. Første punktum gjelder tilsvarende for behandling i høyere rettsinstanser dersom finansforetaket er den ankende part. Reglene i tvisteloven § 10-5 om sakskostnader i småkravprosess kommer ikke til anvendelse ved beregning av nødvendige sakskostnader.

(3) Departementet kan gi forskrift om nemndbehandling etter annet ledd, herunder om ansvar for kostnader ved nemndbehandlingen.

§ 16-4 *Kontanter*

(1) Banker skal i samsvar med kundenes forventninger og behov, motta kontanter fra kundene og gjøre innskudd tilgjengelig for kundene i form av kontanter.

(2) Departementet kan gi forskrift om bankers plikt til å ta imot og til å gjøre kontanter tilgjengelig for kundene.

§ 16-5 *Opplysningsplikt om garantiordninger mv.*

(1) Banker og andre finansforetak som tar imot innskudd her i riket, skal skriftlig informere kundene om hvilken innskuddsgarantiordning som gjelder for virksomheten, og om hvilken garanti for innskudd ordningen gir. Informasjonen skal gis på norsk og på en lett forståelig måte. Informasjonen kan gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden ønsker dette.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette regler som begrenser finansforetaks adgang til å bruke opplysninger om sikringsordninger i sin markedsføring.

(3) Departementet kan gi forskrift om opplysningsplikt om garantiordninger for andre finansforetak.

§ 16-6 *Prisfastsetting mv.*

Departementet kan gi forskrifter om prisfastsetting og kostnadsbelastning for tjenester som ytes av finansforetak.

§ 16-7 *Produktpakker mv.*

Departementet kan gi forskrifter som begrenser et finansforetaks adgang til å tilby en tjeneste på betingelse av at kunden samtidig skaffer seg en annen tjeneste fra foretaket selv eller et annet finansforetak, eller til å gi en kunde gunstige vilkår på betingelser av at dette gjøres.

§ 16-8 *Opplysningsplikt om priser og produktpakker*

(1) Et finansforetak skal gi kundene opplysning om renter, provisjoner og andre priser på sine tjenester. Foretaket skal også opplyse om tjenester som inngår i en produktpakke, tilbys enkeltvis, og oppgi prisen på de enkelte tjenester som inngår i pakken.

(2) Finanstilsynet kan i forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av opplysningsplikt etter første ledd.

§ 16-9 *Forsikringsvilkår*

(1) Forsikringsforetak og pensjonskasser skal benytte forsikringsvilkår som er rimelige og betryggende.

(2) Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de forsikringsvilkår som benyttes, er i samsvar med første ledd. Finanstilsynet kan forby bruk av

vilkår som Finanstilsynet finner ikke er i samsvar med første ledd.

Kapittel 17. Finanskonsern og samarbeidsavtaler

I. Etablering av finanskonsern mv.

§ 17-1 *Konsesjonskrav*

(1) Et finanskonsern kan bare etableres etter tillatelse gitt av departementet. Tilsvarende gjelder dersom et finanskonsern utvides ved at det etableres konsernforhold til et annet finansforetak eller til verdipapirforetak, forsikringsmeglerforetak, eiendomsmeglerforetak, eller forvaltningsselskap for verdipapirfond. Bestemmelsene i § 6-1 fjerde og femte ledd og § 6-5 gjelder tilsvarende.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om finanskonsern, morselskap i et finanskonsern eller i en del av dette, og deres virksomhet. Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra reglene om finanskonsern for visse typer av finansforetak. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke bestemmelser som skal gjelde for finansforetak som inngår i utenlandsk finanskonsern.

§ 17-2 *Omorganisering til finanskonsern med holdingforetak som morselskap*

(1) Generalforsamlingen i et finansforetak kan med flertall som for vedtektsendring beslutte at finansforetaket skal omorganiseres til et finanskonsern med et holdingforetak som morselskap. Slik omorganisering kan ikke gjennomføres uten tillatelse gitt av departementet.

(2) Er finansforetaket organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, gjennomføres beslutning etter første ledd ved at aksjeeierne i finansforetaket får sine aksjer byttet i aksjer i holdingforetaket. Generalforsamlingens beslutning har virkning som tegning av aksjene i holdingforetaket mot innskudd av aksjene i finansforetaket. Når holdingforetaket har truffet slike vedtak som ombyttingen forutsetter, skal aksjeeierne i finansforetaket registreres som aksjeeiere i holdingforetaket eller innføres i aksjeeierboken for foretaket.

(3) Er finansforetaket organisert som gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, eller sparebank, gjennomføres beslutningen etter første ledd ved at foretaket ved vedtektsendring omorganiseres til holdingforetaket, og at virksomheten som finansforetak blir overført til foretak som inngår i konsernet.

§ 17-3 *Holdingforetak*

(1) Holdingforetak i finanskonsern kan ikke etableres her i riket uten tillatelse gitt av departementet.

(2) Som holdingforetak i finanskonsern regnes et foretak etablert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap her i riket som bare skal være morselskap i et finanskonsern, og som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finansforetak og i tilfelle andre foretak som inngår i konsernet.

(3) Som holdingforetak regnes også et gjensidig forsikringsforetak, kredittforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og sparebank, når foretaket etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i finanskonsernet, og har overført sin øvrige virksomhet som finansforetak til foretak som inngår i konsernet, samt samvirkeforetak av låntakere som ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak i finanskonsernet.

§ 17-4 *Konserngruppe etablert av gjensidige forsikringsforetak og sparebanker*

(1) Gjensidige forsikringsforetak eller en sparebank og et gjensidig forsikringsforetak, kan med tillatelse gitt av departementet inngå samarbeidsavtale om å opprette en konserngruppe med felles styre (konsernstyre) for foretakene. Beslutning om å inngå samarbeidsavtalen treffes med flertall som for vedtektsendring av det organ som velger styret i foretaket. Beslutning om å si opp avtalen treffes av samme organ med flertall av de avgitte stemmer.

(2) Konsernstyret står for forvaltningen av de foretak som inngår i konserngruppen. Konsernstyret skal velges ved likelydende vedtak fattet av de organer som velger styre i de enkelte foretakene. Sammensetningen av konsernstyret skal være i samsvar med kravene i § 8-4 i denne loven. Konsernstyret har den kompetansen og det ansvar som tilligger styret etter denne loven og annet regelverk. Det skal føres egen styreprotokoll for hvert av de foretak som inngår i konserngruppen.

(3) Hvert av foretakene i konserngruppen skal ha et virksomhetsstyre på minst tre medlemmer. Virksomhetsstyret skal bidra til at forvaltningen av konserngruppen ikke utøves slik at den kommer i strid med vedkommende foretaks interesser. Virksomhetsstyret velges av det organ som

velger styre i foretaket. I saker av vesentlig betydning for det enkelte foretak skal konsernstyret innhente virksomhetsstyrets uttalelse før konsernstyret treffer en beslutning. Virksomhetsstyret kan uttale seg om andre saker av betydning for foretaket. Konsernstyret skal utarbeide forslag til instruks for virksomhetsstyrene med regler om delegasjon av myndighet. Instruksen skal vedtas av det organ som velger styret. Instruksen er ikke gyldig før den er godkjent av Finanstilsynet.

(4) Konsernstyret ansetter konserndireksjon eller konsernsjef som forestår den daglige ledelse av virksomheten i konserngruppen.

(5) Sparebank og gjensidig forsikringsforetak i konserngruppen anses som datterforetak i samme konsern ved anvendelsen av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler som utfyller reglene i paragrafen her.

§ 17-5 *Søknad*

(1) Søknad om tillatelse etter bestemmelsene i §§ 17-1 til 17-4 skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden. Det skal gis opplysninger om hvilke foretak som vil inngå i finanskonsernet, og fremlegges en organisasjonsplan for foretakene i finanskonsernet.

(2) Ved etablering av et finansforetak som skal inngå i finanskonsern, skal søknaden vedlegges vedtekter eller vedtektsutkast og en driftsplan for de tre første driftsårene. § 3-1 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(3) Ved erverv av et finansforetak som skal inngå i et finanskonsern, gjelder bestemmelsene i første ledd bare opplysninger og vedlegg som må antas å være av betydning for behandlingen av søknaden.

(4) Ved konsesjonsbehandlingen gjelder for øvrig reglene i kapittel 3 tilsvarende.

II. **Organiseringen av finanskonsern**

§ 17-6 *Morselskap i finanskonsern*

(1) Foretak som har en så stor eierandel i et finansforetak at det er etablert et konsernforhold mellom foretaket og finansforetaket, regnes som morselskap i finanskonsern.

(2) Morselskap i finanskonsern kan være:

- a) holdingforetak,
- b) annet finansforetak, unntatt pensjonsforetak, betalingsforetak og e-pengeforetak,
- c) annet eierforetak som ikke selv er finansforetak og heller ikke er organisert som holdingforetak i finanskonsern.

(3) Et kredittforsikringsforetak kan ikke være morselskap i finanskonsern som omfatter annet forsikringsforetak eller kredittinstitusjon.

§ 17-7 *Konsernforetakene*

(1) I tillegg til morselskapet kan, når ikke annet følger av lov, forskrift eller konsesjonsvilkår, et finanskonsern omfatte:

- a) finansforetak,
- b) verdipapirforetak,
- c) forvaltningsselskap for verdipapirfond,
- d) eiendoms- og investeringsforetak,
- e) inkassoforetak,
- f) foretak som formidler finansielle tjenester,
- g) foretak med naturlig tilknytning til eller sammenheng med finansierings- eller forsikringsvirksomhet.

(2) Departementet kan i forskrift eller enkeltvedtak tillate at andre foretak enn nevnt i første ledd kan inngå i finanskonsern.

§ 17-8 *Krav til organisering av finanskonsern*

(1) Et finanskonsern skal organiseres slik at det etableres en oversiktlig selskapsstruktur med klare skiller mellom de ulike virksomhetsområder i konsernet. Foretak som formidler finansielle tjenester, skal organiseres slik at stillingen som uavhengig mellommann best mulig sikres.

(2) Organiseringen av finanskonsernet skal godkjennes av departementet. I særlige tilfelle kan det tillates at lik virksomhet drives i forskjellige foretak. I godkjenningen kan det fastsettes vilkår om at virksomheten i konsernet eller foretak som inngår i dette, er organisert på en bestemt måte eller drives innenfor visse rammer eller at visse typer virksomhet ikke kan drives. Det kan også stilles vilkår om at morselskapet skal ha en eierandel av en fastsatt størrelse, og at foretak som inngår i finanskonsernet, skal være direkte eiet av et morselskap som er holdingforetak.

(3) I finanskonsern som omfatter både bank og forsikringsforetak (blandet konsern), skal morselskapet være et holdingforetak. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra kravet i første punktum. Det skal i så fall settes egne krav til uavhengighet mellom foretakene.

§ 17-9 *Organisatoriske endringer*

(1) Endring i organiseringen av et finanskonsern som gjelder finansforetak i konsernet, kan bare foretas etter samtykke fra departementet. Morselskapet i finanskonsernet skal gi Finanstilsynet de opplysninger som antas å være av betydning ved vurderingen av om samtykke skal gis.

(2) Morselskapet i et finanskonsern skal gi Finanstilsynet melding om andre endringer av betydning i organiseringen av finanskonsernet eller dets virksomhet, herunder:

- a) avhendelse av norsk datterforetak som ikke er finansforetak, eller avhendelse av en vesentlig del av virksomheten i foretaket,
- b) avhendelse av utenlandsk datterforetak, eller av eierandeler på mer enn ti prosent i utenlandsk finansforetak,
- c) nedleggelse av filial i utlandet.

(3) Finanstilsynet kan gi pålegg om at endring som omfattes av melding etter annet ledd, ikke skal gjennomføres eller omgjøres dersom tilsynsmessige hensyn tilsier det.

(4) Departementet kan ved forskrift gjøre unntak fra første ledd. Departementet kan også gi regler om at endringer som er omfattet av meldepunkt etter annet ledd, krever samtykke etter første ledd.

§ 17-10 *Konsernforetaks navnebruk*

(1) Tilknytningen til morselskapet, konsernenheten eller konsernet skal fremgå av navnet eller av et tillegg til navnet til ethvert foretak som inngår i et finanskonsern.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om konsernforetaks navnebruk, herunder gjøre unntak fra §§ 2-19 til 2-22.

III. Samarbeid utenfor konsernforhold

§ 17-11 *Samarbeidsavtale mellom finansforetak*

(1) Finansforetak kan bare etablere organisert samarbeid med felles beslutninger med ett eller flere andre finansforetak om produktutvikling, markedsføring av bestemte finansielle tjenester, eller på andre avgrensede virksomhetsområder i henhold til samarbeidsavtale godkjent av departementet. Departementet kan sette vilkår om organisering av samarbeidet og om at reglene i § 17-12 og § 17-13 skal gjelde tilsvarende. Vesentlige endringer av samarbeidet krever ny godkjenning.

(2) Finansforetak som inngår samarbeidsavtale som ikke omfattes av første ledd, med et eller flere andre finansforetak, herunder avtale og samordnet praksis som finansforetaket deltar i som medlem av bransjeorganisasjon eller på annen måte, skal påse at det blir gitt melding om avtalen til Finanstilsynet. Meldeplikten etter første punktum gjelder ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning på konkurranseforholdene. Meldingen til Finanstilsynet skal vedlegges en kopi av avtalen og inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for en vurdering av

avtalens virkning for konkurranseforholdene. Finanstilsynet kan innen tre måneder etter at meldingen er mottatt meddele partene at avtalen ikke må settes i verk før den er godkjent av Finanstilsynet, og hvilken frist som gjelder for søknad om godkjenning og fremleggelse av ytterligere opplysninger.

(3) Som finansforetak regnes her også verdipapirforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond, forsikringsmeglerforetak, finansmeglerforetak og eiendomsmeglerforetak.

(4) Krav om godkjenning etter første ledd og meldeplikt etter annet ledd gjelder ikke samarbeidsavtaler mellom finansforetak som inngår i samme finanskonsern og samarbeid innenfor samarbeidende gruppe. Departementet avgjør om en samarbeidsavtale omfattes av første eller annet ledd. Departementet kan i forskrift gi regler om hvilke kategorier av avtaler som krever godkjenning, og hvilke som utløser meldeplikt.

(5) Finanstilsynet kan gi foretakene pålegg om å avslutte virksomhet i henhold til samarbeidsavtalen eller fastsette særlige vilkår dersom Finanstilsynet finner at virksomheten ikke er organisert eller drives på betryggende måte i samsvar med de hensyn som lovgivningen om finansforetak skal ivareta, eller at tilsynet med foretakenes samlede virksomhet vanskeligjøres.

(6) Paragrafen gjelder tilsvarende for samarbeid eller samordnet praksis mellom norske og utenlandske finansforetak, og mellom utenlandske finansforetak, når dette kan få innvirkninger av betydning på konkurranseforholdene her i riket.

§ 17-12 Samarbeidende gruppe

(1) Et samarbeid mellom finansforetak på ett eller flere avgrensede virksomhetsområder som er organisert innenfor ett eller flere finansforetak hvor finansforetakene direkte eller indirekte til sammen har mer enn 50 prosent av eierinteressene (samarbeidende gruppe), kan bare etableres i henhold til tillatelse gitt av departementet. Reglene om søknad i § 17-5, samt reglene om organisering av finanskonsern i §§ 17-7 til 17-10 gjelder tilsvarende så langt de passer for samarbeidende grupper.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende ved utvidelse av virkeområdet for samarbeidet og ved vesentlige endringer av samarbeidet eller eierinteressene i finansforetak som samarbeidet er organisert innenfor. Ved andre endringer i samarbeid omfattes av første ledd gjelder reglene om meldeplikt og Finanstilsynets kompetanse i § 17-11 annet ledd tilsvarende.

§ 17-13 Særlige regler for samarbeidende gruppe

(1) Bestemmelsene i § 18-3 første til tredje ledd om transaksjoner mellom konsernforetak mv., § 18-4 om lån, garantier mv. mellom konsernforetak og § 18-5 første, annet og fjerde til sjette ledd om utveksling av kundeinformasjon mellom konsernforetak gjelder tilsvarende for samarbeidende gruppe med konsesjon etter § 17-12.

(2) Finansforetak som deltar i samarbeidende gruppe, skal ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, foreta forholdsmessig konsolidering etter § 18-2 første ledd bokstav b. Kravet til konsolidering omfatter ikke forholdet mellom det enkelte foretak og de øvrige foretakene i samarbeidsgruppen, og heller ikke virksomhet i det enkelte foretak som ikke inngår i det etablerte samarbeidet, med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller ved forskrift gitt av departementet.

(3) Departementet kan gi nærmere regler om samarbeidende gruppe, herunder fastsette at bestemmelsene i første og annet ledd ikke skal gjelde for forholdet mellom det enkelte foretak og de øvrige foretakene i gruppen.

Kapittel 18. Virksomhet i finanskonsern, konsolidering mv.

§ 18-1 Alminnelige krav til finanskonsern

(1) Holdingforetak og annet morselskap i finanskonsern skal se til at den samlede virksomheten i finanskonsernet organiseres og drives på en forsvarlig måte. Bestemmelsene i §§ 13-5 til 13-8, § 13-14, § 16-1 og kapittel 14 gjelder tilsvarende for den samlede virksomhet i finanskonsernet.

(2) Styret i morselskapet skal påse at det er etablert klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger for den samlede virksomhet i finanskonsernet, og at det er fastsatt retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke, vurdere og rapportere risiko som finanskonsernet eller konsernforetak er eller kan bli eksponert for. Morselskapet skal med jevne mellomrom vurdere soliditeten i finanskonsernet sammenholdt med risikoeksponeringen knyttet til den samlede virksomhet i finanskonsernet.

(3) Internrevisjonen i morselskapet skal se til at internrevisjon som omfatter den samlede virksomhet i finanskonsernet, er organisert og blir gjennomført på en forsvarlig måte. Styret i morselskapet fastsetter nærmere retningslinjer for fordelingen av arbeidsoppgavene mellom internrevisjonen i morselskapet og internrevisjonen i de enkelte konsernforetakene.

(4) Styret i morselskapet skal sørge for at det avgis en felles revisjonsberetning for morselskapet og finanskonsernet. For øvrig gjelder reglene i § 8-17 tilsvarende.

(5) Bestemmelsene om revisjonsutvalg i §§ 8-18 til 8-20 gjelder tilsvarende for holdingforetak med konsesjon til å drive virksomhet som morselskap i finanskonsern som omfatter bank, kredittforetak, finansieringsforetak med verdipapirer notert på regulert marked, eller forsikringsforetak.

(6) Morselskapet skal sørge for gjennomføring av bestemmelser om godtgjørelsesutvalg for finanskonsernet.

(7) Bestemmelsene i første til sjette ledd innebærer ikke at styret, daglig ledelse eller andre styrende organer i morselskapet i finanskonsernet har adgang til å treffe beslutninger med bindende virkning for datterforetak i finanskonsernet.

(8) Bestemmelsene i paragrafen her gjelder ikke eierforetak som nevnt i § 17-6 første ledd bokstav c, med mindre annet fastsettes av departementet i forskrift eller ved enkeltvedtak.

§ 18-2 *Konsolideringsregler mv.*

(1) Regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal anvendes på konsolidert basis etter følgende regler:

- a) Full konsolidering anvendes for datterforetak. Dersom det kan godtgjøres at eierne av eierandeler og annen ansvarlig kapital er finansforetak eller verdipapirforetak med tilstrekkelig soliditet, og at ansvarsforholdet mellom eierne av ansvarlig kapital er tilstrekkelig fastslått, kan Finanstilsynet likevel tillate at et datterforetak konsolideres etter prinsippet om forholdsmessig konsolidering.
- b) Forholdsmessig konsolidering anvendes når foretaket direkte eller indirekte har en eierandel som gir 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i et annet foretak som ikke er datterforetak. Finanstilsynet kan gi pålegg om forholdsmessig konsolidering også for eierandeler ned til 10 prosent.

(2) Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til konsolidering. Finanstilsynet kan for tilfeller hvor det er gjort unntak fra plikten til konsolidering, gi pålegg om avsetning av en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi.

(3) Ved beregningen av om krav til ansvarlig kapital er oppfylt på konsolidert basis, skal det tas hensyn til hvor effektivt den ansvarlige kapitalen kan overføres og gjøres tilgjengelig på tvers av foretakene i gruppen. Finanstilsynet kan ved

enkeltvedtak beslutte at kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav skal beregnes på en annen måte enn fastsatt i denne paragrafen.

(4) Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om hvilke foretak som skal omfattes av konsolidering, og om gjennomføringen av konsolideringen og avsetning av kapitaldekningsreserve, herunder særlige regler for deltakerinteresser i forsikringsforetak og særlige regler for finanskonsern hvor morselskapet er et forsikringsforetak eller et holdingforetak, og som for øvrig bare eller i hovedsak omfatter forsikringsforetak eller deltakerinteresser i forsikringsforetak.

§ 18-3 *Transaksjoner mellom konsernforetak mv.*

(1) Et finanskonsern skal ha regler for virksomheten som sikrer at inntekter, kostnader, tap og gevinst blir fordelt på en mest mulig korrekt måte mellom foretak og virksomhetsområder som omfattes av konsernet.

(2) Transaksjoner og engasjementer mellom foretak i et finanskonsern skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper mellom uavhengige parter. Det samme gjelder transaksjoner og engasjementer mellom et finansforetak og et annet foretak når ett av foretakene har deltakerinteresser i det andre foretaket, eller når foretakene har felles ledelse. Med deltakerinteresser menes rettigheter til kapital i andre foretak som ved å skape en varig tilknytning til disse foretakene skal bidra til foretakets virksomhet eller som utgjør en direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i et foretak.

(3) Konsernbidrag kan sammen med utbytte ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på det enkelte års drift, med mindre departementet, for å sikre soliditeten i et konsernforetak eller konsernet, gir tillatelse til et høyere bidrag. Et finansforetak som er datterforetak i finanskonsern, kan ikke gi konsernbidrag til andre datterforetak i konsernet. Livforsikringsforetak kan heller ikke gi konsernbidrag til andre konsernforetak med mindre annet er fastsatt i foretakets vedtekter.

(4) Meglerforetak som inngår i konsernet, kan utføre oppdrag for et annet foretak i konsernet om ikke annet følger av konsesjonsvilkårene. I tilfeller hvor slik megling utføres, skal foretaket sørge for at det benyttes en motmegler med mindre konsesjonsvilkårene angir at dette ikke er nødvendig.

(5) Finanstilsynet skal føre kontroll med fordelingen av inntekter, kostnader, tap og gevinst og kan gi pålegg om å endre transaksjoner og enga-

sjementer som ikke samsvarer med bestemmelsene i denne paragrafen. Departementet kan gi forskrift om transaksjoner og engasjementer mellom konsernforetak mv.

§ 18-4 *Lån, garantier mv. mellom konsernforetak*

(1) Et finansforetak kan ikke yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern som ikke er forsvarlig ut fra finansforetakets kapital og risikoeksponering. Finansforetak som i samsvar med bestemmelsen i første punktum, yter lån eller stiller garanti som overstiger fem prosent av foretakets ansvarlige kapital, skal gi melding til Finanstilsynet.

(2) Et forsikringsforetak kan ikke uten samtykke fra departementet yte lån til eller stille garanti for et annet foretak i samme konsern. Et forsikringsforetak kan likevel gi lån til et heleid datterforetak som bare driver virksomhet som forsikringsforetaket selv kan drive.

(3) Annet ledd er ikke til hinder for at forsikringsforetak har innskudd i bank i samme konsern til bruk ved og i et omfang tilpasset betalingstransaksjoner knyttet til forsikringsvirksomheten. Finanstilsynet kan i forskrift fastsette nærmere regler om slike innskudd, herunder en grense for samlet innskudd, og om bruken av innskuddskonti.

§ 18-5 *Utvexling av kundeinformasjon mellom konsernforetak*

(1) Et finansforetak kan utlevere opplysninger om kundeforhold til et annet finansforetak i samme finanskonsern når utleveringen er påkrevd for at styrings-, kontroll- eller rapporteringskrav for virksomheten i finanskonsernet fastsatt i eller i medhold av lov, skal kunne oppfylles.

(2) Et finansforetak kan til et annet finansforetak i samme konsern utlevere opplysninger om en bestemt kunde som omfatter kundens navn eller firma, hvordan kunden kan kontaktes, og hvilke typer av finansielle tjenester eller produkter foretakets kundeforhold omfatter, samt fødselsdato for personkunder.

(3) Opplysninger som nevnt i annet ledd kan registreres i et felles kunderegister for finanskonsernet. Kunderegisteret kan utlevere de samme opplysninger om en bestemt kunde til et finansforetak i konsernet, samt opplysninger om konsernforetak som kunden har kundeforhold til.

(4) Et finansforetak kan bare utlevere en personkundes fødselsnummer til et felles kunderegister for finanskonsernet, når formålet med registreringen av fødselsnummeret er foretakets administrasjon av kundeforholdet.

(5) Utlevering av opplysninger etter første til tredje ledd kan skje uten samtykke fra kunden bare dersom også mottakeren av opplysningene er underlagt omfattes av taushetsplikt etter §§ 9-7 eller 16-2.

(6) Utlevering av kundeopplysninger til andre finansforetak i samme finanskonsern kan for øvrig skje etter bestemmelsene i § 16-2.

§ 18-6 *Meldeplikt for samarbeidsavtaler i konsern*

Departementet kan gi forskrift om godkjenning og meldeplikt for samarbeidsavtaler mellom finansforetak i samme konsern.

§ 18-7 *Forskrifter*

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til virksomheten i finanskonsern.

Kapittel 19. Bankenes sikringsfond

§ 19-1 *Medlemskap mv.*

(1) Banker med hovedsete her i riket skal være medlem av Bankenes sikringsfond.

(2) Departementet kan i forskrift bestemme at annet finansforetak med hovedsete her i riket skal være medlem av Bankenes sikringsfond, og kan fastsette nærmere regler for slike medlemmer.

(3) Bestemmelsene i dette kapittel gjelder ikke bank som er opprettet av staten for å yte lån eller stille garanti for kreditt mv. til særlige formål, og som bare låner ut midler bevilget av Stortinget, innlånt fra statskassen, eller innlånt på annen måte godkjent av Kongen.

§ 19-2 *Medlemskap for utenlandske filialer*

(1) Kredittinstitusjon med hovedsete i annen EØS-stat som mottar innskudd fra allmennheten gjennom filial her i riket, har rett til å bli medlem av innskuddsgarantiordningen dersom innskuddsgarantiordningen i filialens hjemstat ikke kan anses å gi filialens innskytere like god dekning som det som følger av denne loven. Departementet kan fastsette nærmere vilkår for slikt medlemskap.

(2) Departementet kan bestemme at filial av kredittinstitusjon med hovedsete i stat utenfor EØS, skal være medlem av innskuddsgarantiordningen.

(3) Departementet kan gi forskrift om filialers medlemskap i sikringsfondet, herunder regler om at fondet kan granske filialenes regnskaper og revisjonsforhold og vurdere deres forvaltning.

§ 19-3 *Sikringsfondets formål, vedtekter mv.*

(1) Sikringsfondet skal gjennom innskuddsgarantiordningen sikre innskuddsforpliktelsene til

medlemmene. Fondet kan også yte støtte etter § 19-11 til medlemmer nevnt i § 19-1 første og annet ledd.

(2) Fondet er et eget rettssubjekt. Ingen av medlemmene har eiendomsrett til noen del av fondet. Konkurs eller akkordforhandlinger kan ikke åpnes i fondet.

(3) Fondets øverste myndighet er generalforsamlingen. Fondet ledes av et styre. Fondet skal ha vedtekter godkjent av departementet.

(4) Fondet kan granske medlemmenes regnskaper og revisjonsforhold og vurdere deres forvaltning. I den sammenheng kan fondet kreve at et medlem skal legge frem dokumenter mv. og opplysninger som fondet anser nødvendig.

(5) Departementet kan gi forskrift om fondet og dets virksomhet.

§ 19-4 *Innskudd*

(1) I dette kapittel menes med innskudd enhver kredittsaldo i kredittinstitusjon i henhold til konto som lyder på navn, samt forpliktelser etter innskuddsbevis til navngitt person, unntatt innskudd fra andre finansforetak.

(2) Med garantert innskudd menes samlet innskudd inntil 2 millioner kroner fra en innskyter i et medlemsforetak.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som innskudd i filial.

§ 19-5 *Sikringsfondets ansvarlige kapital*

Sikringsfondets samlede ansvarlige kapital skal til enhver tid minst være lik summen av 1,5 prosent av samlede garanterte innskudd hos medlemmene og 0,5 prosent av summen av beregningsgrunnlagene for kapitaldekningskravene for de foretak som er medlemmer etter § 19-1 første og annet ledd.

§ 19-6 *Avgift fra medlemmene*

(1) Medlemmene skal hvert år betale en avgift til sikringsfondet.

(2) Et medlems årsavgift skal settes til summen av 1 promille av samlet garantert innskudd og 0,5 promille av beregningsgrunnlaget for kapitaldekningskravet, likevel slik at:

- a) for et medlem som har en kjernekapitaldekning på mindre enn 8 prosent, skal avgiftsbeløpet forhøyes med et prosentvis tillegg på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen er mindre enn 8 prosent,
- b) for et medlem som har en kjernekapitaldekning som overstiger 8 prosent, skal avgiftsbeløpet reduseres med et prosentvis fradrag på 4

ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen overstiger 8 prosent, men ikke i noe tilfelle på mer enn 35 prosent.

(3) For filial som nevnt i § 19-2 første og annet ledd skal det hvert år betales en avgift til fondet tilsvarende 1 promille av samlet garantert innskudd i filialen. Det skal gjøres et forholdsmessig fradrag for den delen av garantibeløpet etter § 19-10 annet ledd som anses dekket under innskuddsgarantiordningen i hjemstaten. For øvrig gjelder bestemmelsene i denne paragrafen annet ledd bokstavene a og b tilsvarende.

(4) Departementet kan gi forskrift om beregningen av medlemmenes avgiftsplikt etter paragrafen her og kan samtykke i at avgiften settes lavere enn nevnt i annet og tredje ledd. Dersom det samlede avgiftsbeløpet fra medlemmene ett år utgjør mindre enn en tidel av kravet til sikringsfondets ansvarlige kapital, kan departementet fastsette at årsavgiften skal beregnes på grunnlag av høyere satser enn fastsatt i første til tredje ledd.

§ 19-7 *Garanti fra medlemmene*

(1) Dersom fondet ikke oppfyller kravet til ansvarlig kapital, skal det beløpet som mangler, dekkes ved garanti fra medlemmene. Garantibeløpet for hvert medlem beregnes forholdsmessig på samme måte som avgiftsplikten.

(2) Fondets styre foretar fordelingen av garanti-beløpene og fastsetter hvordan garantiansvaret skal sikres. Fordelingen av garantibeløpene skal omberegnes dersom styret bestemmer det, og når departementet krever det.

(3) Krav på innbetalinger etter garantiansvaret kan for et enkelt år ikke overstige en tidel av kravet til sikringsfondets ansvarlige kapital.

§ 19-8 *Endringer i medlemskap*

(1) Et nytt medlem skal svare avgift for første driftsår fra og med tidspunktet for inntreden. Innbetaling skjer sammen med avgiften for neste driftsår og kan ikke overstige avgiften for dette år.

(2) Har et medlem drevet virksomhet før inntreden, kan departementet fastsette en særlig inntredelsesavgift ut over det som følger av første ledd. Avgiften kan ikke overstige det avgiftsbeløpet medlemmet ville ha betalt i avgift dersom det hadde vært medlem i det foregående året. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om innbetalingen.

(3) Departementet kan ved enkeltvedtak eller i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om plikt til å svare avgift i tilfelle av avvikling, fusjon og vesentlige endringer i omfanget av virksomheten.

§ 19-9 *Innskuddsgaranti*

(1) Sikringsfondet plikter å dekke tap som en innskyter har på innskudd i et medlemsforetak, med mindre noe annet følger av reglene i paragrafen her. Som innskudd regnes i denne paragrafen også tilgodehavende etter oppdrag om betalingsoverføring eller andre vanlige banktjenester, samt ikke forfalte renter.

(2) Dersom en innskyter har innskudd som samlet overstiger 2 millioner kroner, plikter ikke fondet å dekke tap på den delen av samlede innskudd som overstiger dette beløp. Samlede innskudd skal reduseres med den enkelte innskyters forfalte forpliktelser etter andre avtaleforhold dersom medlemmet har adgang til å motregne innskudd og forpliktelser. Departementet kan gi forskrift om at grensen for pliktig dekning kan settes høyere enn det som følger av første punktum for enkelte spesielle typer innskudd eller for innskudd fra særskilte innskytere.

(3) Fondet plikter ikke å dekke tap på innskudd fra verdipapirfond og andre foretak for kollektiv investering og innskudd som har uvanlig høy rente eller andre økonomiske fordeler, når slike fordeler har bidratt til å forverre medlemmets økonomiske situasjon.

(4) Fondet har ikke adgang til å dekke tap på innskudd fra foretak i samme konsern som medlemmet og innskudd som består av utbytte av en straffbar handling det foreligger rettskraftig dom for i forbindelse med en straffbar handling.

(5) Vedtak om å dekke tap ut over det sikringsfondet plikter å dekke etter annet og tredje ledd, krever tilslutning fra minst fem styremedlemmer.

§ 19-10 *Oppgjør*

(1) Fondet skal dekke tap på innskudd så snart som mulig og senest én uke etter at:

- a) Finanstilsynet har kommet til at et medlem etter tilsynets oppfatning verken er eller vil bli i stand til å tilbakebetale innskudd, og dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling. Finanstilsynet skal ta standpunkt til spørsmålet senest 21 dager etter at Finanstilsynet har fått kjennskap til at medlemmet ikke har tilbakebetalt innskudd som har forfalt til betaling, og at dette har sammenheng med medlemmets økonomiske stilling, eller
- b) det er truffet vedtak om å sette et medlem under offentlig administrasjon eller lignende insolvensbehandling.

I særlige tilfeller kan departementet forlenge fristen.

(2) Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at fondet foretar tidligere utbetaling til dekning av deler av tapet.

(3) Utbetaling fra fondet til innskyter i filial som nevnt i § 19-2 første og annet ledd skal finne sted i den utstrekning innskyterens tap ikke er omfattet av innskuddsgarantiordningen i filialens hjemstat.

(4) Utbetalinger fra fondet for å dekke tap på innskudd i et medlems filial i en annen EØS-stat må ikke overstige den utbetaling som ville blitt foretatt av den nærmest sammenlignbare innskuddsgarantiordningen i filialens vertsstat eller omfatte andre innskytere enn de som er omfattet av denne.

(5) Tvist om fondets avgjørelser etter innskuddsgarantien kan påklages til Finanstilsynet etter forvaltningsloven kapittel VI. Tvist om et krav omfattes av innskuddsgarantien og om retten til dekning under denne, kan prøves av domstolene.

§ 19-11 *Støttetiltak*

(1) For å sikre at et medlem av fondet som nevnt i § 19-1 første eller annet ledd, kan oppfylle sine forpliktelser eller videreføre virksomheten, eventuelt få overført virksomheten til annet finansforetak, kan fondet yte støtte ved:

- a) å stille garanti eller gi annen støtte for å sikre innskudd eller dekke tap på innskudd som ikke blir dekket,
- b) å gi støtteinnskudd, lån eller garanti for lån eller oppfyllelse av andre forpliktelser,
- c) å tilføre egenkapital eller stille egenkapitalgaranti for at virksomheten kan fortsette eller avvikles,
- d) å dekke tap som likviditets- og soliditetssvikt har påført kreditorer eller bestemte grupper av disse,
- e) andre tiltak i samsvar med vedtektene.

(2) Styret avgjør etter nærmere bestemmelser i vedtektene om og i hvilken utstrekning et medlem skal gis støtte som nevnt i første ledd. Det kan settes vilkår for støtten. I støtteperioden kan Finanstilsynet treffe vedtak og fastsette retningslinjer som nevnt i § 21-2.

(3) Styret kan ikke treffe vedtak etter annet ledd med mindre fondets gjenværende kapital etter støttetiltaket sammen med fremtidig innbetaling av årsavgift og garantikapital samt annen kapitaltilgang antas å være tilstrekkelig til å sikre fondets forpliktelser etter innskuddsgarantiordningen. Vedtak om støtte krever tilslutning fra minst fem styremedlemmer og begrunnelsen skal fremgå av fondets styreprotokoll.

(4) Støtte etter paragrafen her kan i stedet gis til morselskapet i et finanskonsern. Morselskapet skal i så fall gi støtten direkte til medlemmet.

(5) En medlemsbank som har mottatt støtte eller garanti fra fondet, skal gjennomføre de bestemmelser som fondets styre fastsetter for å sikre mot tap. Banken skal gi regelmessige innberetninger til fondets styre om medlemmets stilling og virksomhet etter fondsstyrets nærmere bestemmelser. Styret har også ellers til enhver tid adgang til å innhente opplysninger om bankens forhold.

(6) Fondet kan ikke uten samtykke fra departementet stille garanti eller påta seg andre forpliktelser i anledning innskuddsgaranti eller støttetiltak etter paragrafen her som til sammen utgjør mer enn to ganger fondets minstekapital etter § 19-5.

(7) Kravet om særskilt samtykke fra låntakeren etter finansavtaleloven § 45 gjelder ikke ved overdragelse eller pantsettelse av lånefordringer til fondet ved støttetiltak ellet yting av kreditt etter paragrafen her.

§ 19-12 Regress

Når fondet har dekket et tap under innskuddsgarantien, trer fondet inn i innskyterens rett for et beløp som svarer til utbetalingen. Tilsvarende gjelder ved tap som innskyteren får dekket av fondet i form av støttetiltak.

§ 19-13 Generalforsamling

(1) På generalforsamlingen har hvert medlem av fondet én representant og én stemme, med mindre departementet bestemmer noe annet.

(2) Generalforsamlingen vedtar vedtekter for fondet, velger medlemmer og varamedlemmer til styret og fastsetter instruks for styret.

(3) Årsmelding og regnskap skal behandles av generalforsamlingen.

§ 19-14 Styre

(1) Fondet skal ha et styre på syv medlemmer. Fem medlemmer og fem varamedlemmer velges av generalforsamlingen. Ved sammensetningen skal det legges vekt på hensynet til en balansert representasjon fra banker av forskjellig størrelse og karakter. Norges Bank og Finanstilsynet oppnevner hver ett medlem med varamedlem.

(2) De valgte medlemmer og varamedlemmer velges for to år. Styret velger leder og nestleder for ett år om gangen.

(3) For gyldig vedtak i styret kreves at minst fire medlemmer stemmer for forslaget, med mindre annet følger av bestemmelser i kapittelet her.

(4) Det skal føres styreprotokoll. Finanstilsynet kan kreve fondets styreprotokoller fremlagt.

Kapittel 20. Garantiordninger for forsikringsvirksomhet

I. Garantiordningen for skadeforsikring

§ 20-1 Virkeområde. Formål

(1) Bestemmelsene i §§ 20-1 til 20-7 gjelder Garantiordningen for skadeforsikring.

(2) Garantiordningen skal bidra til å sikre utbetaling av krav som følger av avtale om direkte skadeforsikring, til sikrede og skadet tredjeperson.

(3) Garantiordningen dekker ikke krav som gjelder en forsikret risiko som ikke består her i riket. Departementet kan gi forskrift om når en forsikret risiko anses å bestå her i riket.

(4) Departementet kan gi forskrift om Garantiordningen for skadeforsikring, herunder om hvilke avtaler om direkte skadeforsikring som faller inn under garantiordningens dekningsområde, hvilke personer garantiordningen gjelder for, grense for maksimalt beløp som dekkes per skadetilfelle, og dekningsgraden for krav mot garantiordningen.

(5) Departementet kan gi forskrift om anvendelsen av forvaltningsloven og offentleglova for garantiordningen.

§ 20-2 Styre og vedtekter mv.

(1) Garantiordningen for skadeforsikring er et eget rettssubjekt. Ingen av medlemmene har eieomsrett til noen del av garantiordningens midler. Garantiordningen skal ha vedtekter godkjent av departementet.

(2) Garantiordningen ledes av et styre bestående av fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Departementet oppnevner medlemmene, varamedlemmene og utpeker styrets leder. Oppnevningsperioden er fire år.

(3) Gyldig vedtak i styret krever tilslutning fra minst tre stemmer.

(4) Finanstilsynet kan kalle sammen styret. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om Finanstilsynets adgang og plikt til å kalle sammen styret.

§ 20-3 Medlemskap

(1) Forsikringsforetak som er gitt tillatelse til å drive direkte skadeforsikring her i riket, skal være medlem av garantiordningen.

(2) Når et forsikringsforetak med hovedsete i annen EØS-stat driver direkte skadeforsikring

gjennom filial etablert her i riket, skal filialen være medlem av garantiordningen.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om medlemskap i ordningen, herunder fastsette unntak fra plikten til å være medlem.

§ 20-4 Medlemmenes ansvar overfor garantiordningen

(1) Et medlems maksimale ansvar overfor garantiordningen skal hvert år være 1,5 prosent av summen av medlemmets bruttopremie opptjent i de siste tre regnskapsår før innkallingsåret ved direkte skadeforsikring som omfattes av garantiordningen. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler om hvilke premieinntekter som skal inngå i beregningsgrunnlaget.

(2) Til dekning av ansvaret skal hvert medlem foreta årlige avsetninger etter regler fastsatt av Finanstilsynet.

§ 20-5 Innkalling av kapital

(1) Styret treffer vedtak om innkalling av kapital fra medlemmene for å dekke utbetalinger fra, og omkostninger knyttet til, garantiordningen. Det beløp som innkalles, fordeles forholdsmessig på medlemmene i samsvar med § 20-4 første ledd.

(2) Finanstilsynet kan i de tilfeller det ikke skal foretas utbetaling fra ordningen, bestemme at kostnadene knyttet til driften av garantiordningen skal dekkes av Finanstilsynet og utlignes på skadeforsikringsforetakene i samsvar med finanstilsynsloven § 9.

§ 20-6 Utbetaling fra garantiordningen

(1) Styret avgjør hvordan garantiordningens midler skal nyttes for å hindre eller redusere tap for sikrede eller skadet tredjeperson og kan fastsette vilkår for utbetaling.

(2) Departementet kan gi forskrift om utbetaling under garantiordningen, herunder om reduksjon av dekningsbeløp, delutbetaling, adgang til å sette vilkår for utbetalingen og om dekning av rentekrav.

(3) Garantiordningen trer inn i de sikredes krav mot forsikringsforetaket med samme prioritet i den utstrekning kravene dekkes gjennom garantiordningen. Styret bestemmer om midler som kommer inn ved at krav blir innfridd, skal betales tilbake til medlemmene eller tillegges den innbetalte kapitalen.

§ 20-7 Rapportering, regnskap og revisjon

Departementet kan gi forskrift om styrets plikt til å legge frem rapport om virksomheten, regnskap og revisjon.

II. Andre garantiordninger

§ 20-8 Andre garantiordninger

Departementet kan bestemme at det skal etableres garantiordninger for kredittforsikringsforetak, livsforsikringsforetak og pensjonsforetak, og fastsette regler for ordningene.

Kapittel 21. Soliditetssvikt og offentlig administrasjon

I. Betalings- og soliditetsvansker

§ 21-1 Melding om betalingsvansker mv.

(1) Styret og daglig leder i et finansforetak har hver for seg plikt til å melde fra til Finanstilsynet hvis det er grunn til å frykte at:

- det vil kunne oppstå svikt i foretakets evne til å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller,
- foretaket ikke vil kunne oppfylle minstekravene til ansvarlig kapital eller andre soliditets- og sikkerhetskrav fastsatt i lov eller forskrift,
- det er inntrådt forhold som kan medføre alvorlig tillitssvikt eller tap som vesentlig vil svekke eller true soliditeten.

(2) Hvis foretakets revisor blir kjent med forhold som nevnt i første ledd, skal denne gi slik melding til Finanstilsynet som nevnt i første ledd, med mindre Finanstilsynet har bekreftet overfor revisor at melding allerede er gitt etter første ledd.

(3) Meldingen etter første ledd skal inneholde opplysninger om foretakets likviditets- og kapital-situasjon og gjøre rede for grunnen til vanskelighetene.

(4) Departementet kan gi forskrift om at bestemmelsene i §§ 21-1 til 21-6 skal gjelde tilsvarende for filial her i riket av utenlandsk finansforetak, og kan fastsette nærmere regler.

§ 21-2 Finanstilsynets myndighet

(1) Når Finanstilsynet har mottatt melding om betalingsvansker, eller har grunn til å tro at vilkårene for meldeplikt er oppfylt, skal Finanstilsynet i samråd med foretaket klarlegge hvilke tiltak som er nødvendige. Norges Bank skal underrettes.

(2) Blir slike tiltak ikke satt i verk av foretaket selv, kan Finanstilsynet:

- innkalle generalforsamlingen med kortere frist enn det som følger av foretakets vedtekter,

- b) gi pålegg om å endre sammensetningen av de styrende organer,
- c) fastsette vilkår eller retningslinjer som anses nødvendige for å sikre at den videre virksomhet blir drevet på betryggende økonomisk og for øvrig forsvarlig måte,
- d) kreve at det utarbeides revidert statusoppgjør.

(3) Paragrafen her gjør ingen innskrenkninger i Finanstilsynets myndighet etter finanstilsynsloven.

§ 21-3 Revidert statusoppgjør

(1) Krever Finanstilsynet at det utarbeides et revidert statusoppgjør, skal styret sørge for at det straks blir gjort. Ved utarbeidingen av oppgjøret gjelder reglene om årsregnskap og årsberetning tilsvarende.

(2) Finanstilsynet kan oppnevne en eller flere revisorer til å gjennomgå foretakets økonomiske stilling. Finanstilsynet fastsetter deres godtgjørelse og kan gi nærmere bestemmelser om revisors arbeid. Godtgjørelsen betales av foretaket.

§ 21-4 Innkalling til generalforsamling

(1) Viser det reviderte statusoppgjøret at en betydelig del av egenkapitalen er tapt etter utarbeidelsen av siste årsregnskap, skal styret straks innkalle generalforsamlingen. Det samme gjelder dersom det reviderte statusoppgjøret viser at mer enn 25 prosent av aksjekapitalen, eller 25 prosent av summen av eierandelskapitalen og grunnfondet i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, er tapt.

(2) Generalforsamlingen skal ta stilling til om foretaket har tilstrekkelig kapital til videre forsvarlig drift og om driften i så fall skal fortsette. Vedtak om videre drift treffes med flertall som for vedtektsendringer.

(3) Vedtaket etter annet ledd skal godkjennes av Finanstilsynet. § 21-2 gjelder tilsvarende.

(4) Bli det ikke truffet vedtak om at foretaket skal fortsette sin virksomhet, kan generalforsamlingen med alminnelig stemmeflertall vedta at foretakets virksomhet i sin helhet skal overdras til andre finansforetak.

(5) Bli det heller ikke gjort vedtak om overdragelse av virksomheten som helhet, skal foretaket avvikles. Dersom det ikke blir vedtatt på generalforsamlingen, skal Finanstilsynet oppnevne et avviklingsstyre til å foreta avvikling på foretakets bekostning. Det samme gjelder hvis vedtak om å fortsette virksomheten ikke blir godkjent av Finanstilsynet, eller vilkår for godkjennelse ikke blir oppfylt i rett tid, eller en vedtatt overdragelse

ikke iverksettes innen en frist fastsatt av Finanstilsynet.

§ 21-5 Nedsetting av aksjekapital og eierandelskapital

(1) Viser det reviderte statusoppgjøret at bare 25 prosent eller mindre av aksjekapitalen er i behold, skal styret legge frem for generalforsamlingen en redegjørelse om foretakets økonomiske stilling med forslag om nedskrivning av aksjekapitalen mot tap som fremkommer i det reviderte statusoppgjøret.

(2) Treffer ikke generalforsamlingen vedtak etter foregående ledd innen den tid Finanstilsynet har fastsatt, kan departementet beslutte nedskrivning av aksjekapitalen i den utstrekning det reviderte statusoppgjøret viser at kapitalen er tapt. Dersom det er nødvendig for å sikre videre forsvarlig drift av foretaket, kan departementet også fastsette at aksjekapitalen skal forhøyes ved nytegning av aksjer. Departementet fastsetter de nærmere tegningsvilkårene. I tegningsvilkårene kan aksjeeiernes fortrinnsrett fravikes. I så fall skal det angis hvem som skal kunne tegne aksjene.

(3) Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for summen av eierandelskapital og grunnfond i finansforetak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 21-6 Nedsetting av ansvarlig lånekapital

(1) Viser revidert statusoppgjør at en vesentlig del av den ansvarlige lånekapitalen er tapt, gjelder bestemmelsene i § 21-5 første ledd og annet ledd første punktum tilsvarende med mindre låneavtalen ikke gir foretaket adgang til å foreta slik nedskrivning.

(2) For ansvarlig lån som opptas etter at loven er trådt i kraft og har en løpetid på mer enn fem år, kan den ansvarlige lånekapital nedskrives etter reglene i første ledd selv om låneavtalen ikke inneholder bestemmelser om dette, med mindre annet er uttrykkelig bestemt i samtykket for låneopptaket.

II. Offentlig administrasjon

§ 21-7 Virkeområde

(1) Bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-16 gjelder banker, kredittforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak, holdingforetak i finanskonsern og andre finansforetak som er medlem av Bankenes sikringsfond.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i §§ 21-7 til 21-20 skal gjelde tilsvarende også for filial her i riket av utenlandsk kre-

dittinstitusjon, forsikringsforetak eller pensjonsforetak. I vedtak om offentlig administrasjon av filial som nevnt i første punktum kan det i tilfelle fastsettes nærmere regler, herunder unntak fra eller anvendelsen av bestemmelser i §§ 21-7 til 21-20.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av reglene om offentlig administrasjon i §§ 21-7 til 21-16. Slike forskrifter kan fravike regler i §§ 21-7 til 21-16, reglene i konkursloven og tvangsfullbyrdsloven.

§ 21-8 Gjeldsforhandling eller konkurs

Gjeldsforhandling eller konkurs etter konkursloven kan ikke åpnes i foretak som omfattes av § 21-7. Det samme gjelder foretak som settes under offentlig administrasjon etter § 21-11 annet ledd.

§ 21-9 Soliditetssvikt

(1) Har Finanstilsynet grunn til å anta:

- a) at et foretak ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller,
- b) at et foretak ikke er i stand til å oppfylle gjeldende kapitaldekningskrav i samsvar med pålegg fra Finanstilsynet, eller
- c) at et foretaks eiendeler og inntekter til sammen ikke er tilstrekkelige til fullt ut å dekke forpliktelsene, skal det straks gis slik melding som angitt i annet ledd.

(2) Gjelder det en bank eller en annen kredittinstitusjon, skal Finanstilsynet gi melding til Norges Bank og til Bankenes sikringsfond. Gjelder det et forsikrings- eller pensjonsforetak, skal Finanstilsynet gi melding til Norges Bank og til garantiordningen som omfatter foretaket.

(3) De organer som har mottatt melding etter annet ledd, skal gi Finanstilsynet sin vurdering av om foretaket kan sikres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for videre forsvarlig drift. Tilbys støtte, skal det gjøres rede for arten og omfanget av denne.

§ 21-10 Melding til departementet

Antar Finanstilsynet at foretaket ikke kan sikres økonomisk grunnlag for videre forsvarlig drift, skal dette straks meldes til departementet. Meldingen skal inneholde en vurdering av om foretaket bør settes under offentlig administrasjon.

§ 21-11 Vedtak om offentlig administrasjon

(1) Må det antas at foretaket ikke kan dekke sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, og at foretaket ikke kan sikres tilstrekkelig økonomisk

grunnlag for videre forsvarlig drift, kan departementet treffe vedtak om at foretaket settes under offentlig administrasjon. Det samme gjelder dersom foretaket er ute av stand til å oppfylle kapitaldekningskravene, med mindre det blir gitt samtykke til at foretaket midlertidig har lavere kapitaldekning enn fastsatt. Før vedtak treffes skal styret i foretaket om mulig gis anledning til å uttale seg. Bestemmelsene i § 21-2 gjelder tilsvarende dersom foretaket ikke settes under offentlig administrasjon.

(2) Dersom departementet treffer vedtak om at holdingforetak i finanskonsern skal settes under offentlig administrasjon, kan også øvrige foretak som inngår i finanskonsernet, settes under offentlig administrasjon.

(3) Vedtak om offentlig administrasjon skal kunngjøres snarest mulig. Vedtaket skal meldes til Foretaksregistret og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon. Vedtaket skal også registreres i et verdipapirregister og tinglyses hos registerfører for tinglysing i fast eiendom.

(4) Etter at vedtaket om offentlig administrasjon er truffet, skal foretaket føye til sitt foretaksnavn: «Under offentlig administrasjon.»

§ 21-12 Virkninger av vedtak om offentlig administrasjon

(1) Når vedtak om offentlig administrasjon er truffet, inntreer følgende virkninger:

- a) Foretakets tidligere organer trer ut av virksomhet. Administrasjonsstyret overtar myndigheten som ligger til disse organene. Det sist fungerende styret skal likevel avgjøre saker som ikke kan utsettes inntil administrasjonsstyret er tiltrådt.
- b) Medlemmene av styret og kontrollkomiteen og revisor skal gi administrasjonsstyret alle opplysninger om foretakets stilling og virksomhet.
- c) En bank eller kredittforetak kan ikke ta imot innskudd, påta seg nye engasjementer eller øke tidligere engasjementer uten Finanstilsynets godkjenning.
- d) Utbetaling til innskyttere og andre fordringshavere kan ikke finne sted uten Finanstilsynets godkjenning.
- e) Dekningsloven og lov finansiell sikkerhetsstillelse gjelder tilsvarende. Fristdagen er dagen for vedtaket om å sette foretaket under administrasjon.
- f) Fordringshavere med krav som er stiftet før vedtaket om offentlig administrasjon, kan ikke

ta utlegg eller på annen måte få sikkerhet for slike krav i verdier som tilhører foretaket.

(2) Innskudd og andre forpliktelser som er stiftet under administrasjonen, skal anses som massegjeld. Tilsvarende gjelder for godtgjørelse til revisor for oppdrag utført i medhold av § 21-3 annet ledd.

(3) Departementet kan gi administrasjonsstyret tillatelse til å innkalle foretakets fordringshaver ved preklusivt proklama. Proklamaet kan ikke omfatte innskudd i bank eller skattekrav. Fristen og kunngjøringsmåte fastsettes i tillatelsen.

§ 21-13 *Administrasjonsstyre og revisor*

(1) Administrasjonsstyret skal bestå av minst tre medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av Finanstilsynet. Lederen skal som regel være advokat.

(2) Finanstilsynet oppnevner en eller flere revisorer.

(3) Finanstilsynet fastsetter regler for administrasjonsstyrets og revisors arbeid og fastsetter deres godtgjørelse. Finanstilsynet kan kalle tilbake oppnevning av styremedlemmer og revisorer.

§ 21-14 *Administrasjonsstyrets og revisors oppgaver og kompetanse*

(1) Administrasjonsstyret skal så hurtig som mulig søke å finne ordninger som gjør at foretakets virksomhet kan drives videre med et tilstrekkelig økonomisk grunnlag, eller søke å få foretaket sluttet sammen med eller dens virksomhet overdratt til andre finansforetak, eller foreta avvikling av foretaket.

(2) Administrasjonsstyret skal så snart som mulig utarbeide interne retningslinjer for foretakets drift. Styret skal sørge for at det opprettes et kreditorutvalg som det kan rådføre seg med, og kan engasjere sakkyndige til hjelp i bobehandlingen.

(3) Beslutninger av vesentlig betydning for foretaket skal godkjennes av Finanstilsynet før de iverksettes.

(4) Administrasjonsstyret skal innen tre måneder etter at det er oppnevnt, gi Finanstilsynet en vurdering av foretakets stilling og legge frem en plan for styrets videre arbeid. Finanstilsynet kan forlenge fristen.

(5) Revisor skal revidere finansforetakets forretningsførsel og utarbeide en revisjonsberetning.

§ 21-15 *Fri virksomhet*

(1) Finner administrasjonsstyret at det foreligger tilstrekkelig økonomisk grunnlag for fortsatt forsvarlig drift, skal styret foreslå at departementet treffer vedtak om at foretaket skal settes i fri virksomhet.

(2) Forslaget kan legge til grunn at krav skal settes ned i den utstrekning det ikke antas å være dekning for dem, og at det skal fastsettes terminer for utbetaling til kreditorer. Forslag til nedsettelse av krav, herunder krav som gjelder ansvarlig lånekapital, skal utarbeides i samsvar med dekningsloven og ellers gjeldende regler. Forslaget skal inneholde bestemmelser om forrentning av krav som dekkes.

(3) Departementet kan treffe vedtak om at foretaket skal settes i fri virksomhet. I vedtaket kan bestemmes at krav, herunder rentekrav, skal settes ned i den utstrekning det ikke antas å være dekning for dem, samt fastsette terminer for utbetaling til kreditorer. Departementet kan bestemme at det skal settes av midler til sikring av tilsvarende dekning av omtvistede krav. Prøving av omtvistede krav foretas av tingretten.

(4) Administrasjonsstyret skal sørge for valg av nye tillitsmenn før foretaket settes i fri virksomhet. Administrasjonsstyret fungerer inntil nyvalg har funnet sted. Finanstilsynet gir nødvendige overgangsregler.

(5) Vedtak om at et foretak skal settes i fri virksomhet, og vilkårene for dette, skal meldes og kunngjøres som bestemt i § 21-11 tredje ledd.

§ 21-16 *Avvikling*

(1) Hvis det innen ett år etter at et foretak er satt under administrasjon, ikke er sannsynlig at foretaket i nær fremtid kan settes i fri virksomhet, sluttet sammen med en eller flere andre finansforetak eller dets virksomhet overtas av en eller flere andre finansforetak, skal administrasjonsstyret avvikle foretakets virksomhet og foreta oppgjør til fordringshaverne. Departementet kan fastsette en annen frist.

(2) Ved booppgjør og avvikling gjelder reglene i konkursloven kapittel VIII flg. tilsvarende så langt de passer. Finanstilsynet tar de avgjørelser som skal treffes i medhold av konkursloven med unntak av fordringsprøvelse som foretas av tingretten.

(3) Når avviklingen er gjennomført, legger styret frem sluttregnskap med forslag til utlodning til godkjenning av Finanstilsynet, som gir påbud om kunngjøring av det, og sender melding til Fore-

taksregistret om at foretaket skal slettes fra registret.

III. Særskilte regler for forsikrings- og pensjonsforetak

§ 21-17 *Virkeområde*

Bestemmelsene i §§ 21-17 til 21-20 gjelder forsikringsforetak og pensjonsforetak. For pensjonsforetak gjelder bestemmelsene i §§ 21-17 til 21-20 også for pensjonsavtaler som ikke bygger på forsikringsavtale.

§ 21-18 *Forsikringsforpliktelser*

(1) Etter at vedtak om offentlig administrasjon er truffet, kan forsikringsforetaket ikke tegne nye eller fornye forsikringer. Når særlige grunner taler for det, kan Finanstilsynet likevel tillate at dette gjøres.

(2) Når et forsikringsforetak er under offentlig administrasjon, skal fordringer som følger av forsikringsavtale knyttet til direkte forsikring, herunder renter, dekkes før andre fordringer, unntatt massefordringer.

(3) Fortrinnsretten for livsforsikringsfordringer gjelder for et samlet beløp som minst svarer til verdien av forsikringstekniske avsetninger i foretaket.

§ 21-19 *Skadeforsikringsbestand*

(1) Tre måneder etter at vedtak om offentlig administrasjon er truffet, opphører alle skadeforsikringer å gjelde. Administrasjonsstyret skal så tidlig som mulig og i den utstrekning det er mulig, gi forsikringstakerne, de sikrede og andre med økonomiske interesser knyttet til forsikringsdekningen, skriftlig underretning om når forsikringen opphører. Underretning kan sendes ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom vedkommende uttrykkelig har godtatt dette.

(2) Fordringer som følger av forsikringsavtale om direkte forsikring, og som oppstår i perioden mellom vedtak om offentlig administrasjon og inn-til tidspunkt for opphør av forsikringsavtalen, har rett til dekning etter reglene i § 21-18 annet ledd.

(3) Forskuddsbetalt premie (ristorno) for tiden etter at forsikringene opphører, kan ikke kreves refundert for beløp under en grense fastsatt av departementet.

§ 21-20 *Disponering av livsforsikringsbestand*

(1) Ved avvikling av livsforsikringsforetak skal administrasjonsstyret forsøke å få hele forsikringsbestanden overtatt av ett eller flere livsforsikringsforetak. Administrasjonsstyret skal utarbeide en redegjørelse over de tilbud som har vært

vurdert av administrasjonsstyret. Vil overdragelsesavtalen medføre nedsettelse av forsikringsbeløpene, skal dette angis.

(2) Redegjørelsene og forslaget til overdragelsesavtale skal kunngjøres i Norsk Lysingsblad, i den eller de aviser hvor vedtaket om offentlig administrasjon ble kunngjort, og i andre aviser som Finanstilsynet måtte bestemme. Administrasjonsstyret skal dessuten sende kunngjøringen til alle forsikringstakere og forsikrede med kjent oppholdssted. Kunngjøringen kan sendes ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom forsikringstakeren eller den forsikrede uttrykkelig har godtatt dette. I kunngjøringen skal alle forsikringstakere og forsikrede varsles om at de innen en frist må melde fra dersom de vil gjøre innsigelser mot overdragelsen. Dersom det ikke innen utløpet av fristen kommer innsigelse mot overdragelsen fra minst en femdel av de forsikringstakere og forsikrede som kunngjøringen er sendt til, skal administrasjonsstyret med Finanstilsynets samtykke inngå avtalen om overdragelse. Overdragelsen medfører at forpliktelsene etter forsikringskontraktene går over til det overtagende foretaket.

(3) Lykkes det ikke å overdra forsikringsbestanden, skal departementet fastsette en endelig nedsettelse av forsikringsbeløpene i henhold til det foretatte oppgjøret og sammenkalle en generalforsamling av forsikringstakere til stiftelse av et gjensidig foretak. Generalforsamlingen innkalles med to måneders varsel. Innkallingen kunngjøres og sendes ut som nevnt i annet ledd.

(4) Generalforsamlingen vedtar vedtekter med alminnelig flertall og velger styret og øvrige tillitsmenn i foretaket. Styret skal sende beretning til departementet med søknad om konsesjon.

Kapittel 22 Straff. Sanksjoner

§ 22-1 *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven eller bestemmelse eller pålegg gitt med hjemmel i loven, eller medvirker til dette, straffes med bøter, eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel i inntil 1 år, dersom forholdet ikke går inn under noen strengere straffebestemmelse.

§ 22-2 *Pålegg og tvangstiltak*

(1) Departementet kan gi pålegg om at forhold i strid med denne loven eller bestemmelse gitt med hjemmel i loven skal opphøre. Departementet kan sette en frist for at forholdene bringes i samsvar med pålegget.

(2) Departementet kan ilegge den som ikke etterkommer pålegg etter første ledd, tvangsmulkt til staten. Tvangsmulkten kan ilegges i form av en engangsmulkt eller løpende mulkt. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om fastsettelse av tvangsmulkt, herunder mulktens størrelse.

(3) Eierandel ervervet i strid med reglene om eierkontroll skal umiddelbart tvangsselges. Det samme gjelder dersom en tillatelse er tilbakekalt etter § 6-4 femte ledd. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6 jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Det kan ikke utøves stemmerett for slike eierandeler. Dersom departementet har grunn til å anta at en eier av en kvalifisert eierandel i et finansforetak utviser eller vil utvise handlemåte som vil være i strid med forsvarlig og betryggende forvaltning av finansforetaket, kan departementet treffe vedtak om pålegg eller forbud etter reglene i første og annet ledd, herunder at det ikke kan utøves stemmerett for eierandelene.

§ 22-3 Opplysningsplikt

Enhver som har eierandel i et finansforetak eller morselskap i finanskonsern plikter på Finanstilsynets forespørsel å gi opplysninger som er nødvendige for gjennomføring av tilsynet med og overholdelsen av denne loven.

Kapittel 23. Ikrafttreden, overgangsbestemmelser, oppheving og endring av andre lover

§ 23-1 Ikrafttreden

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene i loven til forskjellig tid.

§ 23-2 Overgangsbestemmelser

(1) Finansforetak som driver virksomhet som omfattes av denne loven når den trer i kraft, må oppfylle lovens krav innen ett år etter ikrafttredelsen, med mindre noe annet er fastsatt i overgangsregler gitt i medhold av denne bestemmelsen.

(2) Forskrifter gitt med hjemmel i lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker, lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker og lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

(3) Forsikringsselskaper som har fått konsesjon til å drive virksomhet før lovens ikrafttredelse skal inntil videre oppfylle kravene til solvensmarginkapital og reglene om beregning av kravene, samt om de former for kapital som kan dekke solvensmarginkravet og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravene etter

lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. med forskrifter.

(4) Departementet kan gi overgangsregler.

§ 23-3 Oppheving og endring av andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv. (finanstilsynsloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om tilsynet med finansforetak mv. (finanstilsynsloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1. *Tilsyn etter denne lov føres med:*

1. *banker,*
2. *kredittforetak,*
3. *finansieringsforetak,*
4. *betalingsforetak*
5. *e-pengeforetak,*
6. *skadeforsikringsforetak,* herunder utenlandske skadeforsikringsforetaks generalagent (hovedagent) i Norge, og gjenforsikringsforetak,
7. *livsforsikringsforetak,* herunder utenlandske livsforsikringsselskapers generalagent (hovedagent i Norge),
8. *kredittforsikringsforetak,*
9. *innskuddspensjonsforetak,*
10. *sjøtrygdelag,*
11. *private, kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser og pensjonsfond samt Norges Banks pensjonskasse,*
12. *forsikringsformidlingsforetak,*
13. *lånformidlingsforetak,*
14. *regulerte markeder,*
15. *verdipapirregistre,*
16. *verdipapirforetak og andre foretak som driver virksomhet i forbindelse med verdipapirhandel, samt med overholdelsen av bestemmelser om verdipapirhandel gitt i eller i medhold av lov,*
17. *revisorer og revisjonsselskaper som er godkjent etter revisorloven,*
18. *autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper,*
19. *filial av utenlandsk kredittinstitusjon for såvidt gjelder virksomhet som drives her i riket,*
20. *utenlandske finansforetaks representasjonskontorer i Norge,*

21. andre foretak så langt det følger av bestemmelser i eller i medhold av særskilt lov, og

22. *andre foretak, når det besluttes ved enkeltvedtak i medhold av lov.*

Når et *foretak* som nevnt i første ledd er en del av et konsern, skal det føres tilsyn etter denne lov også med andre *foretak* i konsernet. Når tilsynsmessige hensyn tilsier det, gjelder dette også den del av virksomheten til *foretakene* i konsernet som ikke ellers omfattes av denne lov.

Tilsyn etter denne lov føres også med utenlandske foretak som tilsvarende foretak som nevnt i første ledd, eller driver virksomhet som tilsvarende virksomhet som nevnt i første ledd, og utenlandsk foretak som tilsvarende *forvaltningsselskap for verdipapirfond og foretak som formidler finansielle tjenester* i den utstrekning foretaket driver virksomhet her i riket.

Regler om *foretakene* i denne lov får tilsvarende anvendelse overfor fysiske personer som nevnt i første ledd.

Kongen kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra paragrafen her.

§ 2 sjette ledd annet punktum skal lyde:

Foretak og tillits- og tjenestemenn i finansforetak under tilsyn har samme opplysningsplikt overfor et slikt utvalg som de har overfor tilsynet, jf. § 3 annet og tredje ledd.

§ 2 syvende ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at utgiftene ved oppdrag som nevnt i de to foregående ledd, helt eller delvis skal refunderes av de *foretak* hvor oppdragene har vært utført.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Tilsynet skal se til at de *foretak* det har tilsyn med, virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for *foretakenes* opprettelse, dens formål og vedtekter. Tilsynet skal se til at *foretakene* under tilsyn i sin virksomhet ivaretar forbrukernes interesser og rettigheter.

Tilsynet skal granske regnskaper og andre oppgaver fra *foretakene* og skal ellers gjøre de undersøkelser om deres stilling og virksomhet som tilsynet finner nødvendig. *Foretaket* plikter når som helst å gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve og å la tilsynet få innsyn i og i tilfelle få utlevert til kontroll *foretakets* protokoller, registrerte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale, bøker, dokumenter, datamaskiner eller annet teknisk hjelpemiddel og materiale som er tilgen-

gelig ved bruk av slikt hjelpemiddel samt beholdninger av enhver art.

Hvis opplysningsplikten som er pålagt *foretaket* etter annet ledd ikke oppfylles, kan opplysningsplikten pålegges de enkelte tillits- og tjenestemenn i *foretaket*. *Foretaket* skal i slike tilfeller som hovedregel varsles. Revisor kan pålegges å gi opplysninger som fremgår av årsregnskapet, regnskapsskjemaet, følgeskriv A til lønns- og trekoppgaver, revisjonsprotokoll og revisjonsberetning.

§ 3 a skal lyde:

§ 3 a. Revisor som reviderer årsregnskapet i *foretak* som nevnt i § 1 første ledd plikter straks å rapportere til Finanstilsynet ethvert forhold vedrørende virksomheten som denne får kjennskap til under utøvelsen av sin revisjonsvirksomhet som kan:

1. innebære en overtredelse av bestemmelser som regulerer *foretakets* virksomhet, dersom overtredelsen kan medføre tilbakekall av *foretakets* tillatelse til å drive virksomhet,
2. skade den fortsatte drift av *foretaket*, eller
3. medføre at regnskapene ikke godkjennes eller at det tas forbehold.

Rapporteringsplikten etter første ledd gjelder tilsvarende for forhold som revisor får kjennskap til under utøvelse av sin revisjonsvirksomhet for foretak som *foretaket* under tilsyn har nære forbindelser med. Med «nære forbindelser» menes en situasjon der to eller flere fysiske eller juridiske personer som er knyttet til hverandre ved

- a) *deltakerinteresse*, dvs. ved å ha eller kontrollere minst 20 prosent av et foretaks stemmeretter eller kapital, eller
- b) kontroll, dvs. ved en forbindelse mellom et hovedforetak og et underforetak eller ved en tilsvarende forbindelse mellom enhver fysisk eller juridisk person og et foretak. Kontroll ansees som hovedregel å foreligge der personer eller foretak eier eller kontrollerer minst 20 prosent av aksjene eller stemmene i *foretaket under tilsyn*, og der *foretaket under tilsyn* eier eller kontrollerer minst 20 prosent av aksjene eller stemmene i et foretak, eller der foretak inngår i samme konsern som *foretaket under tilsyn*. Ethvert underforetak av et underforetak anses også som datterforetak av hovedforetaket som står i spissen for foretakene. En situasjon der to eller flere fysiske eller juridiske personer er varig knyttet til en person ved kontroll, anses også som en nær forbindelse mellom slike personer. Departe-

mentet kan gi nærmere regler om hva som skal regnes som nære forbindelser.

Forhold som revisor rapporterer i aktsom god tro til Finanstilsynet skal ikke anses som brudd på taushetsplikten etter lov, forskrift eller avtale, og ikke medføre ansvar.

§ 4 skal lyde:

§ 4. *Tilsynet kan pålegge de foretak som det har tilsyn med:*

1. å innrette revisjon etter de regler som tilsynet fastsetter og å innrette årsregnskap og registrering av regnskapsopplysninger på bestemt måte,
2. å innrette sin internkontroll etter de bestemmelser tilsynet fastsetter,
3. å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Finanstilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv, herunder til statistiske formål, samt å sende slike oppgaver og opplysninger til myndigheter i andre stater som fører tilsyn med tilsvarende foretak som nevnt i § 1 første ledd,
4. å ha en høyere ansvarlig kapital enn de lovbestemte minstekrav,
5. å begrense samlet kreditt til en kunde til et lavere beløp enn den lovbestemte høyeste grense,
6. å endre sammensetningen av kontrollkomiteen,
7. å rette på forholdet dersom *foretakets* organer ikke har overholdt sine plikter i henhold til bestemmelser gitt i *eller i* medhold av lov, eller handlet i strid med konsesjonsvilkår. Det samme gjelder dersom *foretakets* organer ikke har overholdt vedtekter eller interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser gitt i *eller i* medhold av lov,
8. å rette på misforhold i plasseringen av *foretakets* midler, og å innrette sin virksomhet slik at den blir i samsvar med vedtak som i medhold av lov er gjort av Stortinget, Kongen, et departement eller Norges Bank.

Ved regler som nevnt i første ledd nr. 1 kan aksjelovens og allmennaksjelovens regler om revisjon fravikes.

§ 4 b skal lyde:

§ 4 b. Finanstilsynet kan pålegge *tilknyttet foretak av, deltakende foretak i og tilknyttet foretak av et deltakende foretak i et foretak som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-3, 6, 7, 16 eller 19 eller med et tilsvarende utenlandsk foretak, å gi de opplysninger som tilsynet*

krever og som er nødvendige for å føre tilsyn med slike foretak. Det samme gjelder for foretak som er underlagt felles ledelse med foretaket eller deltakende foretak. Finanstilsynet kan bare rette et slikt pålegg mot foretak som ikke er underlagt tilsyn, dersom Finanstilsynet har bedt foretaket under tilsyn om å få opplysningene, og disse ikke er utlevert.

Som tilknyttet foretak regnes datterselskap og andre foretak der foretaket har en deltakerinteresse. Som deltakende foretak regnes morselskap og andre foretak som har en deltakerinteresse i foretaket.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Tilsynet kan kalle sammen styre, kontrollkomité og representantskap eller tilsvarende organer i *foretak* som står under tilsyn.

§ 6 skal lyde:

§ 6. Overtredelse av bestemmelser som gjelder for *foretak* Finanstilsynet har tilsyn med, kan meldes til påtalemyndigheten eller til vedkommende offentlige myndighet som saken særskilt hører under.

Når *tilsynet* i sitt *tilsynsarbeid* får mistanke om at det foreligger forhold med tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller til forhold som rammes av straffeloven § 147 a eller § 147 b, skal opplysninger om dette oversendes Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, *Økokrim*.

§ 7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Taushetsplikten etter denne bestemmelse og forvaltningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor Norges Bank, andre EØS-staters sentralbanker eller tilsynsmyndigheter som fører tilsyn som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-4, 6, 7, 14, 16, 17 *eller 19*, eller tilsyn med forvaltningsselskap for verdipapirfond.

§ 7 annet ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn må ikke være ansatt eller ha lønnet arbeid i eller være med i styre, representantskap eller tilsvarende organ i *noe foretak* som er under tilsyn.

§ 9 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Utgiftene ved tilsynet skal utliknes på de *foretak* som i henhold til § 1 eller annen særskilt lovhjemmel er under tilsyn i budsjettåret. Utgiftene fordeles på de ulike grupper av *foretak* etter omfanget av tilsynsarbeidet.

§ 9 første ledd sjuende punktum skal lyde:

Finanstilsynets utgifter til håndheving av lov om obligatorisk tjenestepensjon utlignes på de *foretak* som etter foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven kan tilby obligatoriske tjenestepensjonsordninger.

§ 9 annet ledd skal lyde:

Fordelingen innen de gruppene som er nevnt i § 1 første ledd *nr.* 1 til 3, 11 og 22 skjer på grunnlag av størrelsen av *foretakenes* forvaltningskapital ved begynnelsen av året eller på det tidspunkt *foretaket* kommer under tilsyn, likevel slik at departementet for hvert år fastsetter et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på *det enkelte foretak* innen hver gruppe. For en *bank* som *inngår i et utenlandsk finanskonsern*, kan det fastsettes et særskilt beløp etter omfanget av tilsynsarbeidet. Fordelingen innen de gruppene som er nevnt under § 1 første ledd *nr.* 6, 7 og 10 skjer på grunnlag av størrelsen av premieinntekt for direkte forsikring avsluttet i Norge. Departementet kan likevel for hvert år fastsette et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på *det enkelte foretak* innen hver gruppe. Fordelingen innen de grupper som omfattes av § 1 første ledd *nr.* 12 til 19 skjer etter regler som fastsettes av departementet. Når tilsynet følger av § 1 annet ledd eller annen særskilt lovhjemmel, jf. § 1 første ledd *nr.* 21, skjer fordelingen innen den enkelte gruppe etter regler som fastsettes av departementet. Utlikningen skal utføres av tilsynet, men skal godkjennes av departementet.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Tillits- eller tjenestemenn i *foretak* som er under tilsyn fra Finanstilsynet og som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne lov eller bestemmelse eller pålegg gitt med hjemmel i loven eller som medvirker til det, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, for så vidt forholdet ikke går inn under noen strengere straffebestemmelse. Foreligger det særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 3 år anvendes. Personer, tillits- eller tjenestemenn i foretak som forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg gitt med hjemmel i § 4 a, straffes på samme måte.

Hvis et pålegg av tilsynet med hjemmel i bestemmelse gitt i eller i medhold av lov ikke blir etterkommet, kan vedkommende departement bestemme at de personer eller *det foretak, foretakets* morselskap eller morselskapet i det konsern

som *foretaket* er en del av, som skal oppfylle pålegget, skal betale en daglig løpende mulkt til forholdet er rettet. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

2. Forutsatt at lov om endringer i børsloven og verdipapirhandelloyen mv. blir vedtatt, gjøres følgende endring i lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansinstitusjoner mv.:

§ 4 c skal lyde:

§ 4 c. *Foretak* som nevnt i § 1 skal melde fra til Finanstilsynet ved inngåelse av avtale om utkontraktering av virksomhet, ved senere endring av slik avtale og ved bytte av oppdragstaker. Meldingen skal gis minst 60 dager før iverksettelsen av avtalen, avtaleendringen eller byttet av oppdragstaker.

Finanstilsynet kan sette vilkår for utkontrakteringen eller gi *foretaket* pålegg om ikke å iverksette eller om å avslutte oppdraget, dersom tilsynet finner at utkontraktering skjer i et omfang eller på en måte som ikke kan anses som forsvarlig, vanskeliggjør tilsynet med den utkontrakterte virksomhet eller med *foretakets* samlede virksomhet, eller er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av lov.

Finanstilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette krav til melding etter første ledd og kan gjøre unntak fra meldeplikten.

§ 7 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om lån som er innvilget av et *foretak* under tilsyn, herunder filialer av utenlandske *foretak*. Tilsynets styremedlemmer og finanstilsynsdirektøren skal gi melding til departementet om kausjon som de stiller for lån gitt av et *foretak* under tilsyn, herunder filialer av utenlandske *foretak*. Tilsynets tjenestemenn skal gi tilsvarende melding om lån og kausjon til direktøren for Finanstilsynet. Styremedlemmene, varamedlemmene og tilsynets direktører skal etter nærmere regler gitt av Kongen i forskrift, gi opplysninger om egen handel med finansielle instrumenter og om de kundeforhold de inngår med *foretak* som er underlagt tilsynet.

Tilsynets styremedlemmer og tjenestemenn kan ikke eie aksjer i eller andeler utstedt av *foretak* som er under tilsyn. Det samme gjelder adgangen til å eie derivater og andre rettigheter til finansielle instrumenter utstedt av *foretak* under tilsyn. Departementet kan dispensere fra forbudet.

3. Lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker oppheves.

4. Lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker oppheves.

5. Lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner oppheves.

6. Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner oppheves.

7. I følgende bestemmelser skal begrepet «en finansinstitusjon» endres til «et finansforetak», begrepet «finansinstitusjon» endres til «finansforetak» og begrepet «ein finansinstitusjon» endres til «eit finansforetak»:

- a) lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 4-4 bokstav e
- b) lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 2-18 annet ledd, § 2-19 første ledd og § 10-9 annet ledd
- c) lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 2-18 annet ledd, § 2-19 første ledd og § 10-9 annet ledd
- d) lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak § 12 annet ledd

8. I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)

Overskriftene til lovens del I, II, III, IV, V og VI oppheves.

§ 1-1 første og annet ledd skal lyde:

Loven gjelder forsikringsforetak og pensjonsforetak som driver virksomhet i henhold til finansforetaksloven, med mindre annet følger av bestemmelse gitt i eller i medhold av denne loven.

Reglene i kapittel 6 om flytting gjelder også for banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond.

§§ 1-2 til 1-7 oppheves.

Nåværende § 1-8 blir ny § 1-2

§ 1-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:
Kongen avgjør i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Ny § 1-3 skal lyde:

§ 1-3. *Unntak fra loven*

Kongen kan i særlige tilfelle unnta forsikringsforetak eller pensjonsforetak, samt enkelte former for virksomhet som drives av slike foretak, fra en eller flere bestemmelser i loven og kan sette vilkår for slike unntak.

Kapittel 2 oppheves.

Kapittel 3 oppheves.

Kapittel 4 oppheves.

Kapittel 5 oppheves.

Kapittel 6 oppheves.

Kapittel 2 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 2. Pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak

Ny § 2-1 skal lyde:

§ 2-1. *Pensjonskasse. Pensjonsordning*

En pensjonskasse er en selveid institusjon som nevnt i finansforetaksloven § 7-2 tredje ledd jf. § 2-16.

Som pensjonsordning i dette kapitlet regnes kollektiv pensjonsordning som nevnt i finansforetaksloven § 2-16 annet ledd.

§ 7-1 oppheves.

Nåværende § 7-2 blir ny § 2-2.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2. *Pensjonskasser for flere foretak/arbeidsgivere*

Foretak, kommuner og andre arbeidsgivere som har adgang til å opprette felles pensjonsordning etter foretakspensjonsloven kapittel 12, innskuddspensjonsloven kapittel 10 og tjenestepensjonsloven § 7-1 eller denne lovens § 4-2, kan ha slik felles pensjonsordning i en pensjonskasse (konsernpensjonskasse). Kravet om tilknytning i foretakspensjonsloven § 12-1, *tjenestepensjonslo-*

ven § 7-1 og innskuddspensjonsloven § 10-1 gjelder tilsvarende for opprettelse av pensjonskasse for felles pensjonsordning som ikke omfattes av disse lovene.

To eller flere kommuner kan avtale å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (interkommunal pensjonskasse). Bestemmelsene i § 4-2 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

To eller flere uavhengige foretak kan inngå avtale om å ha sine pensjonsordninger i samme pensjonskasse (fellespensjonskasse). Avtalen skal i samsvar med reglene i § 2-9 angi:

- a) hvilke foretak som omfattes av avtalen,
- b) grunnkapitalen i fellespensjonskassen og hvor stor andel hvert foretak skal skyte inn i fellespensjonskassen, og regler om plikt til senere å skyte inn kapital,
- c) fellespensjonskassens øverste organ med stemmerettsregler,
- d) hvilke former for kollektive pensjonsordninger som fellespensjonskassen skal overta,
- e) nærmere bestemmelser om følgene av oppkjøp og sammenslåing av foretak som har pensjonsordning i fellespensjonskassen,
- f) oppsigelsesfristen for foretak som vil tre ut av avtalen, og regler om adgangen til å utelukke et foretak fra fellespensjonskassen, samt om oppgjøret i samsvar med § 2-9 fjerde ledd når et foretak går ut av fellespensjonskassen. Oppsigelse skal uansett kunne skje med tre måneders varsel med virkning fra det førstkomende årsskifte,
- g) om det skal benyttes samme premietariff eller ulike premietariffer for de forskjellige pensjonsordningene i fellespensjonskassen.

Kongen kan gi nærmere regler om pensjonsordninger og pensjonskasser som omfattes av paragrafen her, herunder forskrift om kommuners adgang til å ha pensjonsordning i interkommunal pensjonskasse og foretaks adgang til å ha pensjonsordning i fellespensjonskasse.

§§ 7-3 til 7-6 oppheves.

Nåværende § 7-7 blir ny § 2-3.

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten i samsvar med bestemmelsene i finansforetaksloven kapittel 13.

Nåværende § 7-8 blir ny § 2-4.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4. *Forholdet til pensjonsordningene og arbeidsgi-*

ver

Regelverket for en pensjonsordning fastsettes ved avtale mellom pensjonskassen og arbeidsgiver. Som arbeidsgiver regnes her også morselskap i konsern, kommune, forening og styrende organ i en foreningspensjonsordning.

Bestemmelsene om kollektive pensjonsordninger i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjelder tilsvarende så langt de passer. Utkast til regelverket skal forelegges pensjonskassens aktuar til uttalelse før avtalen inngås.

Arbeidsgiver, foretak, forening eller annen institusjon med pensjonsordning i pensjonskassen kan skyte inn ny kapital i pensjonskassen for å sikre at soliditeten til enhver tid er forsvarlig, og at minstekravene til grunnkapital og annen kapital er oppfylt. Det samme gjelder arbeidsgivere tilknyttet en foreningspensjonsordning.

Ny § 2-5 skal lyde:

§ 2-5. *Aktuar*

En pensjonskasse skal ha en aktuar til å foreta de nødvendige forsikringstekniske beregninger og undersøkelser. Aktuaren skal godkjennes av Finanstilsynet.

Kongen kan gi nærmere regler om vilkår for godkjennelse av aktuar og om aktuarens ansvar, rettigheter og plikter, samt om adgangen til å bruke juridisk person som aktuar.

§ 7-9 oppheves.

Nåværende § 7-10 blir ny § 2-6.

§ 2-6 første og annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene om livsforsikring i kapittel 3 med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende for pensjonskasser med tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring, med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

For pensjonskasser med tillatelse til å overta kollektive pensjonsordninger uten forsikringselement gjelder bestemmelsene i §§ 3-3, 3-11 til 3-13, 3-19, 3-20, 3-21, og 3-24 tilsvarende så langt de passer.

Skal midler i en pensjonskasse forvaltes som egen investeringsportefølje, skal avtalen fastsette hvordan porteføljen skal være sammensatt, regler om adgang til å endre porteføljen og andre vilkår som er påkrevd.

Nåværende § 7-11 blir ny § 2-7.

Nåværende § 7-12 blir ny § 2-8.

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8. *Sammenslåing, deling og opphør*

Sammenslåing, deling og opphør av en pensjonskasse kan skje etter reglene i finansforetaksloven kapittel 12 avsnitt I eller II. Kongen kan fastsette nærmere regler om sammenslåing, deling og opphør.

Bestemmelsene i foretakspensjonsloven kapitlene 13, 14 og 15, tjenestepensjonsloven kapittel 7 og innskuddspensjonsloven kapitlene 11, 12 og 13 gjelder tilsvarende så langt de passer, med mindre Kongen i sitt samtykke etter første ledd fastsetter andre vilkår.

Nåværende § 7-13 blir ny § 2-9.

§ 2-9 annet til fjerde ledd skal lyde:

Et foretak har rett til å tre ut av fellespensjonskassen i samsvar med bestemmelsene i avtalen, jf. § 2-2 tredje ledd bokstav f.

Dersom et foretak vesentlig misligholder sine forpliktelser i fellespensjonskassen, kan de øvrige foretakene beslutte å utelukke foretaket fra fellespensjonskassen og fastsette opphørstidspunktet, jf. § 2-2 tredje ledd bokstav f.

Når et foretak ikke lenger skal ha sin pensjonsordning i fellespensjonskassen, skal den del av fellespensjonskassens midler som knytter seg til dette foretaket på opphørstidspunktet, tilordnes foretaket. Foretaket skal også tilordnes en del av egenkapitalen i fellespensjonskassen på opphørstidspunktet, beregnet etter forholdet mellom premiereserven eller alderspensjonskapitalen for foretakets medlemmer og premiereserven eller alderspensjonskapitalen for alle medlemmer i fellespensjonskassen. For øvrig gjelder foretakspensjonsloven § 12-7, tjenestepensjonsloven § 7-1 og innskuddspensjonsloven § 10-5 fjerde ledd tilsvarende.

Ny § 2-10 skal lyde:

§ 2-10. *Gjenforsikring*

En pensjonskasse skal til enhver tid ha gjenforsikring som er betryggende sett i forhold til pensjonskassens risikoeksponering og dets økonomiske stilling.

Styret skal sørge for at det foreligger oppdaterte retningslinjer for arten og omfanget av pensjonskassens gjenforsikringer og for at disse blir fulgt opp.

Ny § 2-11 skal lyde:

§ 2-11. *Krav til organisering, virksomhet mv. i innskuddspensjonsforetak*

Bestemmelsene i §§ 2-3, 2-4 unntatt annet ledd annet punktum, 2-7 og 2-8 gjelder tilsvarende for innskuddspensjonsforetak så langt de passer.

Bestemmelsene i finansforetaksloven § 16-9 og i denne lovens §§ 3-3, 3-11 til 3-13, 3-20, 3-21, 3-24 og kapittel 6 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler om innskuddspensjonsforetaks organisering og virksomhet, herunder regler til gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i paragrafen her.

Kapittel 8 oppheves.

Kapittel 3 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 3. Kollektiv og individuell livsforsikring

Nåværende §§ 9-1 til 9-6 blir ny §§ 3-1 til 3-7.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1. *Virkeområde og definisjoner*

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder for foretak som yter kollektiv livsforsikring, individuell livsforsikring eller begge deler, med mindre annet følger av reglene om kommunale pensjonsordninger i kapittel 4 eller av reglene om fellesordning for premieberegning for pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon i kapittel 5.

Som kollektiv livsforsikring regnes kollektive pensjonsordninger etablert i samsvar med foretakspensjonsloven, tjenestepensjonsloven eller innskuddspensjonsloven, kommunale pensjonsordninger, samt kollektive livrenteforsikringer, gruppelevsfor- sikringer og andre kollektive livsforsikringer.

Som individuell livsforsikring regnes livsforsikring som ikke er kollektiv livsforsikring.

Kongen kan gi nærmere regler til utfylling og avgrensning av bestemmelsene i kapitlet her, herunder nærmere regler for hva som skal regnes som henholdsvis kollektiv livsforsikring, kommunale pensjonsordninger, individuell livsforsikring, fripoliser, pensjonsbevis, pensjonskapitalbevis, fortsettelsesforsikringer, engangsbetalte forsikringer, kontraktfastsatte forpliktelser og forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.

§ 3-3 fjerde ledd skal lyde:

For fripoliser, *pensjonsbevis* og pensjonskapitalbevis som forvaltes med investeringsvalg kan foretaket hvert år kreve vederlag for administrative tjenester etter egen pristariff. For fortsettelsesforsikringer basert på fripoliser, *pensjonsbevis* eller pensjonskapitalbevis skal pristariffer for personrisiko og for forvaltning svare til de pristariffer som ligger til grunn for den aktuelle fripolisen eller pensjonskapitalbeviset. Kongen kan gi nærmere regler om pristariffer for fortsettelsesforsikringer, herunder unntak fra regelen i annet punktum.

§ 3-6 første ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av premier skal foretaket benytte de til enhver tid gjeldende pristariffer, med mindre annet følger av § 3-5 annet ledd.

§ 3-7 annet ledd skal lyde:

Finanstilsynet skal føre kontroll for å påse at de pristariffer som benyttes er i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av §§ 3-3 til 3-5, og at premieberegningen skjer i samsvar med reglene i § 3-6.

Ny § 3-8 skal lyde:

§ 3-8. Forsikringskapitalen

I livs- og pensjonsforsikring skal foretaket føre eget kunderegnskap for hver kontrakt med oversikt over forsikringskapitalen. Forsikringskapitalen knyttet til en kontrakt skal bestå av premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond, reguleringsfond og bufferfond.

Ny § 3-9 skal lyde:

§ 3-9. Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelse

Premiereserven for kontraktfastsatte forpliktelse skal beregnes med utgangspunkt i kontraktens forsikringstekniske premieberegningsgrunnlag. Premiereserven skal utgjøre forskjellen mellom nåverdien av foretakets fremtidige forpliktelse og nåverdien av foretakets fremtidige nettopremier. Tilleggsytelser som følge av tilført overskudd medregnes. Nettopremier er premie beregnet som angitt i § 3-6, med fradrag for pris for administrative tjenester og pris for forvaltning.

Endres premieberegningensrenten eller de biometriske forutsetningene som ligger til grunn for premieberegningen, beregnes premiereserven for forpliktelse som oppstår etter endringen på grunnlag av den nye beregningensrenten eller det nye biometriske beregningsgrunnlaget.

Premiereserven skal hvert år tilføres et beløp som tilsvarer sparedelen av årets premie, årlig avkastning i samsvar med premieberegningensrenten, og det beløpet som etter beregningensgrunnlaget årlig skal tilføres premiereserven som følge av at foretakets forpliktelse overfor forsikrede som er død i løpet av året, er bortfalt. Premiereserven skal også tilføres overskudd etter reglene i § 3-18. Til fradrag kommer frigjøringer av premiereserven blant annet som følge av utbetalinger.

Dersom det i løpet av året inntreffer forsikringstilfeller som gir rett til utbetaling av uføreytelser eller ytelser til etterlatte, skal premiereserven tilføres et beløp som fullt ut tilsvarer nåverdien av foretakets fremtidige forpliktelse.

Premiereserven skal tilordnes de enkelte kontrakter og de forsikrede på grunnlag av foretakets forpliktelse.

Kongen kan fastsette nærmere regler om beregning av premiereserven, herunder om rentesats til bruk ved beregningen.

Ny § 3-10 skal lyde:

§ 3-10. Premiereserve for forpliktelse knyttet til særskilt investeringsportefølje

Pensjonskapitalen der forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje, skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes.

Dersom en pensjonsordning eller kontrakt uten kontraktfastsatte alderspensjonsytelser gir rett til kontraktfastsatte uføre- eller etterlatteytelser, skal det beregnes premiereserve for slike forpliktelse etter reglene i §§ 3-9 og 3-19.

Nåværende 9-7 blir ny § 3-11.

§ 3-11 skal lyde:

§ 3-11. Inndeling av forvaltningskapitalen

Foretakets forvaltningskapital skal deles inn i kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. Hver av porteføljene kan deles inn i flere underporteføljer.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til foretakets kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelse skal inngå i kollektivporteføljen. Som kontraktfastsatte forpliktelse regnes forpliktelse som ikke er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til verdien av særskilte investeringsvalgporteføljer skal inngå i investeringsvalgporteføljen.

Eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til kontraktfastsatte uføre- og etterlattefor-

pliktelser, skal inngå i kollektivporteføljen selv om midler knyttet til alderspensjonsytelser er plassert i særskilt investeringsportefølje. Dette gjelder likevel ikke når forsikringskapital knyttet til kontraktfastsatte uføre- og etterlatteforpliktelser forvaltes i investeringsvalgporteføljen etter reglene i foretakspensjonsloven § 11-1.

Eiendeler som ikke inngår i kollektivporteføljen eller investeringsvalgporteføljen, skal inngå i selskapsporteføljen.

Premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond anses her som del av den portefølje de øvrige midler knyttet til kontrakten inngår i, med mindre det følger av kontrakten at midlene i fondet skal plasseres på annen måte.

Ved valg av eiendeler til de forskjellige porteføljer, og ved endring av sammensetningen av porteføljer, skal foretaket overholde krav til god forretningsskikk og sørge for at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder. Foretaket skal ha retningslinjer for valg av eiendeler og endring av porteføljer for å unngå at det oppstår interessekonflikter mellom kunder og kundegrupper eller mellom kunder og foretaket. I tilfelle av interessekonflikt mellom kunder og foretaket, skal hensynet til kundene gå foran.

Foretaket skal opprette et system for registrering av hvilke eiendeler som til enhver tid inngår i de ulike porteføljer.

Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at foretaket etablerer en ordning for samlet kapitalforvaltning.

Finanstilsynet kan, i samsvar med bestemmelsene i denne paragrafen, treffe avgjørelse om hvilken portefølje en kontrakt, og midler som motsvarer en avsetning, skal inngå i.

Kongen kan gi forskrift til utfylling av reglene i paragrafen her.

Nåværende § 9-8 blir ny § 3-12.

Ny § 3-12 første ledd annet punktum og tredje ledd oppheves.

Nåværende § 9-9 blir ny § 3-13.

§ 3-13 skal lyde:

§ 3-13. Tilordning av avkastning, overskudd

Avkastning ved forvaltning av midler plassert i kollektivporteføljen skal årlig fordeles mellom de kontrakter som omfattes. Fordelingen foretas etter forholdet mellom forsikringskapitalen som er knyttet til hver av kontraktene.

Avkastning tilordnet en kontrakt skal etter fradrag for tilordning i samsvar med beregningsgrunnlaget for kontrakten og i tilfelle tilleggsavsetning etter § 3-19 tilordnes kontrakten som overskudd på avkastningsresultatet. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler som svarer til premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond og reguleringsfond. Avkastning av midler i risikoutjevningfondet tilordnes dette fondet.

Avkastning ved forvaltning av midler plassert i særskilt investeringsportefølje skal årlig tilordnes den kontrakt porteføljen er knyttet til. Er det knyttet avkastningsgaranti til en investeringsportefølje, skal garantert avkastning som ikke dekkes av oppnådd avkastning, dekkes av foretaket. Tilsvarende gjelder tilordning av avkastning av midler i premiefond, innskuddsfond, pensjonistenes overskuddsfond, pensjonsreguleringsfond eller reguleringsfond forvaltet i særskilt investeringsportefølje.

Avkastning av midler som omfattes av selskapsporteføljen, skal årlig tilordnes foretaket.

Eiendelene skal verdsettes i samsvar med de regler som er gitt i årsregnskapsforskriften for forsikringsforetak.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om verdurdering av eiendeler.

Nåværende § 9-10 blir ny § 3-14.

§ 3-14 annet ledd skal lyde:

Som overskudd regnes de på forhånd beregnede risikopremier etter gjeldende premieberegningssgrunnlag for en gruppe med fradrag for de faktiske risikokostnader for gruppen. Det skal ved beregningen ses bort fra den fortjeneste for foretaket som er bygget inn i pristariffene for risiko knyttet til person.

Nåværende § 9-11 blir ny § 3-15.

§ 3-15 skal lyde:

§ 3-15. Styrking av premiereserve

Foretaket kan, med samtykke fra Finanstilsynet, benytte hele eller en del av årets overskudd etter § 3-13 første ledd og § 3-14 til å øke premiereserven for forsikringsforpliktelser knyttet til de kontrakter overskuddet ellers skulle vært tilordnet.

Finanstilsynet kan gi et foretak samtykke til, i et fastsatt antall år, å disponere årlige overskudd i samsvar med første ledd i henhold til en plan som må være meddelt Finanstilsynet. Finanstilsynet kan sette som vilkår for samtykket at selskapet overfører et beløp fra selskapskapitalen til premiereserven.

Når hensynet til soliditeten eller flytteretten tilsier det, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å benytte hele eller en del av overskuddet som angitt i første og annet ledd.

Overskudd som blir anvendt etter reglene i første til tredje ledd, skal tilføres premiereserven for de enkelte kontrakter.

Nåværende §§ 9-12 til 9-14 blir ny §§ 3-16 til 3-18.

§ 3-16 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder anvendelsen av overskudd etter § 3-13 første og annet ledd tilordnet fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis med kontraktfastsatte forpliktelser. Kongen kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i paragrafen her også skal gjelde for andre typer kontrakter.

§ 3-17 skal lyde:

§ 3-17. *Negativt risikoresultat for fripoliser og pensjonskapitalbevis med investeringsvalg*

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis tilordnet egen investeringsportefølje med investeringsvalg. Kongen kan i forskrift fastsette at bestemmelsene i paragrafen her også skal gjelde for andre typer kontrakter.

Er foretakets risikoresultat negativt for en gruppe av kontrakter, kan kontraktens andel av risikoresultatet dekkes ved fradrag i avkastning tilordnet kontrakten etter § 3-13 tredje ledd eller i verdien av investeringsporteføljen tilordnet kontrakten.

§ 3-18 skal lyde:

§ 3-18. *Anvendelse av overskudd tilordnet kontrakten*

Når annet ikke følger av §§ 3-15, 3-16 eller 3-17, gjelder følgende:

- a) Overskudd etter § 3-13 første til tredje ledd og § 3-14 tilordnet kontrakter som er regulert av foretakspensjonsloven, tjenestepensjonsloven eller innskuddspensjonsloven skal fordeles etter reglene om fordeling av avkastning i disse lovene.
- b) Overskudd tilordnet andre kontrakter skal anvendes i samsvar med det som er bestemt i kontrakten mellom foretaket og forsikringstakeren.

§ 9-15 og § 9-16 oppheves.

Nåværende § 9-17 blir ny § 3-19.

§ 3-19 skal lyde:

§ 3-19. *Tilleggsavsetninger*

For å sikre sine forpliktelser under kontrakter med kontraktfastsatte forpliktelser, kan foretaket benytte hele eller deler av overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger ut over minstekravet til premiereserve. Finanstilsynet kan, når det finner at soliditetshensyn tilsier det, pålegge foretaket å anvende overskuddet på den enkelte kontrakt til tilleggsavsetninger.

Foretakets tilleggsavsetninger skal være fordelt på de enkelte kontraktene. Foretaket fastsetter årets tilleggsavsetninger, jf. § 3-13 første ledd, i prosent av premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt. Kongen kan gi forskrift om adgang til å bruke en høyere prosentsats for kontrakter med høy beregningsrente eller lave tilleggsavsetninger.

Dersom avkastningen tilordnet en kontrakt etter § 3-13 første ledd i et år ikke er stor nok til å dekke det årlige kravet til økning i premiereserven etter premieberegningssgrunnlaget, kan kravet oppfylles ved bruk av tilleggsavsetninger tilordnet kontrakten.

Fører tilleggsavsetninger tildelt en kontrakt et år til at de samlede tilleggsavsetninger overstiger et beløp som tilsvarer 12 prosent av premiereserven knyttet til kontrakten, skal det overskytende beløpet tilordnes kontrakten som overskudd. Summen av premiereserve og tilleggsavsetninger knyttet til en kontrakt med kontraktfastsatte forpliktelser kan ellers ikke reduseres på annen måte enn ved utbetaling til forsikrede.

Nåværende § 9-18 oppheves.

Nåværende § 9-19 blir ny § 3-20.

§ 3-20 skal lyde:

§ 3-20. *Premie-, innskudds- og pensjonsreguleringsfond*

Pensjonsreguleringsfond og andre fond knyttet til en kontrakt, samt premiefond, innskuddsfond og bufferfond skal tilsvare fondets verdi til enhver tid.

§ 3-19 gjelder tilsvarende for slike fond i den grad de skal tilføres avkastning i samsvar med regelen i § 3-13 første ledd.

Nåværende 9-20 blir ny § 3-21.

§ 9-21 oppheves.

Nåværende § 9-22 blir ny § 3-22.

§ 3-22 første ledd skal lyde:

Risikoutjevningfondet kan bare benyttes til å øke premiereserven for de enkelte kontrakter når behovet for økningen skyldes risiko knyttet til person.

Nåværende § 9-23 blir ny § 3-23.

§ 3-23 første ledd første punktum skal lyde:

I livs- og pensjonsforsikring skal foretaket opprette og føre en konto for hver forsikring, som skal inneholde kunderegnskapet med oversikt over forsikringskapitalen, endringer i kapitalen sist år og status for forsikringen pr. 31. desember det enkelte året.

§ 9-24 og § 9-25 oppheves.

Nåværende § 9-26 blir ny § 3-24.

Kapittel 4 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 4. Kommunale pensjonsordninger

Nåværende §§ 10-1 til 10-18 blir ny §§ 4-1 til 4-18

§ 4-2 annet ledd skal lyde:

Pensjonsordningen kan i samsvar med bestemmelsene i § 4-6 anses som fellesordning for premieberegning. For øvrig gjelder foretakspensjonsloven §§ 12-3 og 12-4 tilsvarende så langt det passer.

§ 4-4 annet ledd skal lyde:

Premier begrenses etter reglene i § 4-5, jf. §§ 4-7 og 4-8, for så vidt annet ikke følger av reglene i § 4-6 om fellesordning for premieberegning.

§ 4-6 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 4-5 er ikke til hinder for at det opprettes fellesordninger som består av flere pensjonsordninger, for at premie for de enkelte pensjonsordninger som inngår i en fellesordning, skal bli fastsatt ved beregning basert på prinsipper som vil motvirke at pensjonskostnadene for de enkelte medlemmene for tilsvarende pensjonsret-

tigheter vil variere med medlemmenes kjønn og alder.

§ 4-6 femte og sjette ledd skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om reguleringspremie som nevnt i § 4-5 annet ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning. Ved særskilt beregning skal reguleringspremien beregnes for hver pensjonsordning i fellesordningen ut fra den prosentvise økningen av premiereserven for pensjonsordningen som er påkrevd som følge av oppregulering av medlemmenes opptjente pensjonsrettigheter ut fra lønnsutviklingen. Reguleringspremien for oppregulering av pensjoner under utbetaling og av opptjent rett til arbeidstakere som har fratrudd sin stilling uten rett til utbetaling av pensjon, skal beregnes i forhold til den del av premiereserven som sikrer slike pensjonsrettigheter. Ved gjennomsnittsberegning skal fellesordningen hvert år tilføres reguleringspremier tilsvarende summen av årlige reguleringspremier etter § 4-5 annet ledd for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen. Den enkelte pensjonsordnings andel av samlet reguleringspremie til fellesordningen beregnes ut fra forholdet mellom samlet premiereserve for hver av pensjonsordningene på tidspunktet for oppregulering av pensjonsrettighetene. Kostnader for tjenester kan beregnes og belastes særskilt for hver pensjonsordning.

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om premier som nevnt i § 4-5 tredje ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning som nevnt i annet ledd.

§ 4-7 tredje ledd skal lyde:

Dersom et medlem gjør bruk av rett til å fratrudd med rett til utbetaling av pensjon før nådd pensjonsalder, skal det kreves tilleggspremie som nevnt i § 4-5 tredje ledd.

§ 4-8 første ledd første punktum skal lyde:

Viser det seg at fradraget i pensjonsytelsene for ytelser utbetalt av folketrygden blir mindre enn lagt til grunn ved premieberegningen, skal det beregnes tilleggspremie etter § 4-5 tredje ledd til dekning av differansen.

Overskriften til § 4-10 skal lyde:

§ 4-10. *Minstekrav til premieberegningen*

§ 4-10 annet til fjerde ledd skal lyde:

Premiereserven for en pensjonsordning skal minst tilsvare summen av de premiereserver som trengs *etter beregningsgrunnlaget* for å sikre retten til opptjent pensjon for hvert enkelt medlem i pensjonsordningen, herunder premiereserve opptjent av arbeidstakere som har fratrudd sin stilling. Dette gjelder likevel ikke premiereserve for fratrudd arbeidstaker som får medregnet tjenestetiden i annen ordning dersom tilhørende premiereserve er overført. For et medlem som har fått medregnet tjenestetid fra en annen pensjonsordning, jf. § 4-7 første ledd, uten overføring av tilhørende premiereserve, skal det gjøres fradrag tilsvarende den premiereserve som vil være tilstrekkelig for å sikre rett til pensjon opptjent ved slik medregnet tjenestetid.

Ved beregningen av premiereserve skal det gjøres fradrag i pensjonsytelsene for de ytelser som, ut fra de til enhver tid gjeldende regler for folketrygden, kan antas å bli utbetalt av folketrygden, jf. § 4-5 fjerde ledd.

Ved beregningen av premiereserve skal det også gjøres fradrag for forsikringsforpliktelser som er bortfalt etter § 4-9.

Ny § 4-11 skal lyde:

§ 4-11. *Pensjonsordningens forsikringskapital*

Pensjonsordningens forsikringskapital består av premiereserven, tilleggsavsetninger, premiefond, og eventuelt bufferfond.

§ 4-13 første ledd skal lyde:

Pensjonsordningens midler skal forvaltes i samsvar med de regler for kapitalforvaltningen i *livsforsikringsforetak* og pensjonskasser som gjelder til enhver tid, men mindre annet følger av § 4-15.

§ 4-13 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 4-15 første ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i samsvar med bestemmelser i regelverket for pensjonsordningen avtale *at forsikringskapitalen* skal forvaltes som en investeringsportefølje tilordnet pensjonsordningen. Avtalen skal angi hvordan porteføljen skal sammensettes og hvilken adgang det er til å endre sammensetningen, samt den avkastningsgaranti som i tilfelle er knyttet til porteføljen.

§ 4-15 tredje ledd skal lyde:

Er avkastningen på investeringsporteføljen i en regnskapsperiode ikke så stor som forutsatt i *premieberegningssgrunnlaget* for pensjonsordningen, skal differansen kreves dekket ved overføring fra premiefondet eller tilskudd fra forsikringstakeren. Pensjonsinnretningen svarer overfor de forsikrede for at differansen blir dekket.

§ 4-16 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsinnretningen skal opprette og føre egen konto for *forsikringskapitalen knyttet til* hver pensjonsordning.

§ 4-16 tredje ledd fjerde punktum skal lyde:

Ved flytting av pensjonsordningen som omfatter den oppsatte rettighet i medhold av § 6-11, skal pensjonsinnretningen som pensjonsordningen flyttes fra, informere den fratrudd arbeidstaker.

§ 4-17 skal lyde:

Pensjonsordningen og dens midler kan flyttes til annen pensjonsinnretning etter reglene i kapittel 6.

Kapittel 5 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 5. Fellesordning for premieberegning for pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon

Nåværende §§ 10A-1 til 10A-7 blir ny §§ 5-1 til 5-7

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

Premier beregnes etter § 5-3 hvis ikke noe annet følger av reglene i §§ 5-4 og 5-5 om fellesordning for premieberegning.

§ 5-4 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i kapittel 3 er ikke til hinder for at det opprettes fellesordninger som består av flere pensjonsordninger, for at premie for den enkelte pensjonsordning som inngår i en fellesordning, skal bli fastsatt ved beregning basert på prinsipper som vil motvirke at pensjonskostnaden for de enkelte medlemmer for tilsvarende pensjonsrettigheter vil variere med medlemmenes kjønn og alder.

§ 5-5 første ledd første punktum skal lyde:

En fellesordning opprettet etter § 5-4 skal hvert år tilføres premie tilsvarende summen av ordinær årspremie fastsatt etter forsikringstek-

nisk beregning for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen.

§ 5-5 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen om reguleringspremie som nevnt i § 5-3 annet ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning.

§ 5-5 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Ved gjennomsnittsberegning skal fellesordningen hvert år tilføres *reguleringspremier* tilsvarende summen av årlig reguleringspremie etter § 5-3 annet ledd for samtlige pensjonsordninger som inngår i fellesordningen.

§ 5-5 sjette ledd skal lyde:

Det skal fastsettes i forsikringsavtalen i hvilken utstrekning premier som nevnt i § 5-3 tredje ledd skal beregnes særskilt for hver pensjonsordning eller helt eller delvis ved gjennomsnittsberegning som nevnt i første ledd.

Kapittel 6 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 6. Flytting

Nåværende §§ 11-1 til 11-14 blir ny §§ 6-1 til 6-14

§ 6-1 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder flytting mellom pensjonsinnretninger av:

- a) pensjonsordninger i henhold til foretakspensjonsloven,
- b) pensjonsordninger i henhold til innskuddspensjonsloven,
- c) pensjonsordninger som omfattes av kapittel 4,
- d) *pensjonsordninger i henhold til tjenestepensjonsloven og andre kollektive pensjonsordninger,*
- e) fripoliser, *pensjonsbevis*, pensjonskapitalbevis og tilsvarende individuelle pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger,
- f) individuelle pensjonsavtaler (pensjonsforsikrings- og livrentekontrakter, og andre pensjonsavtaler),
- g) andre livsforsikringskontrakter.

§ 6-1 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for sammenslåing og omdanning av fripoliser, *pensjonsbevis*, pensjonskapitalbevis og andre individuelle pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger.

§ 6-2 første ledd skal lyde:

For foretak som flytter pensjonsordning som nevnt i § 6-1 første ledd bokstav a til c eller en kollektiv livrenteordning, gjelder reglene i §§ 6-2 til 6-10.

§ 6-5 annet ledd skal lyde:

Første ledd er ikke til hinder for at det avtales at oppsigelsesfristen ikke skal utløpe før ved første kvartalsskifte, halvårsskifte eller årsskifte for pensjonsordninger med årspremie beregnet etter reglene i § 4-6.

§ 6-7 tredje ledd skal lyde:

Ved flytting overføres den forsikringskapital som er knyttet til pensjonsordningen beregnet på tidspunktet for oppsigelsestidens utløp. Pensjonsordningens andel av overskudd i flytteåret frem til tidspunktet for oppsigelsestidens utløp omfattes også.

§ 6-8 første ledd skal lyde:

Premiereserve for uføreytelser til medlemmer som er blitt uføre før utløpet av oppsigelsesfristen, skal fastsettes på grunnlag av det beregningsgrunnlag som gjaldt for pensjonsordningen ved utløpet av oppsigelsesfristen. Fastsatt uføregrad legges til grunn selv om uføregraden blir fastsatt etter dette tidspunktet.

§ 6-9 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningens midler beregnet etter reglene i §§ 6-7 og 6-8 skal overføres i penger.

§ 6-9 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom oppgjørsfristen etter § 6-6 er oversittet, og dette ikke skyldes forhold på forsikringstakers eller den mottakende pensjonsinnretningens side, skal det svares forsinkelsesrente etter lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m., fra utløpet av oppgjørsfristen og frem til den dag midlene blir overført.

§ 6-10 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene til de enkelte medlemmer eller pensjonister *etter beregningsgrunnlaget i pensjonsinnretningen det flyttes til*, skal manglende premiereserve tilføres fra premiefondet. Resten dekkes i tilfelle ved overførte tilleggsavsetninger eller ved overføringer fra foretaket.

Er overført premiereserve knyttet til medlemmenes og pensjonistenes rett til opptjent pensjon større enn nødvendig for å sikre deres rettigheter *etter beregningsgrunnlaget i pensjonsinnretningen*

det flyttes til, skal overskytende premiereserve benyttes til engangspremie for tillegg til pensjonsytelsene. I kommunale pensjonsordninger skal overskytende premiereserve overføres til premiefondet.

§ 6-11 skal lyde:

§ 6-11. *Flytting av pensjonsrettigheter utgått fra kollektive pensjonsordninger*

Ved flytting av en kommunal pensjonsordning skal oppsatte pensjonsrettigheter i pensjonsordningen med tilhørende midler, samtidig overføres til den nye pensjonsinnretningen. Bestemmelsene i § 6-3, § 6-5 tredje og fjerde ledd, § 6-7 første, tredje og fjerde ledd, § 6-8, § 6-9 og § 6-10 første til fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Ved flytting av andre pensjonsordninger overføres ikke pensjonsrettigheter knyttet til fripoliser, *pensjonsbevis* eller pensjonskapitalbevis til den nye pensjonsinnretningen, med mindre den som har rett til fripolisen, *pensjonsbeviset* eller pensjonskapitalbeviset krever det etter reglene i § 6-13.

§ 6-12 skal lyde:

Bli en arbeidstaker medlem av pensjonsordning med foretakspensjon som har bestemmelser om medregning av tjenestetid, gjelder reglene i foretakspensjonsloven §§ 4-11 til 4-13. Ved beregningen av de midler som skal overføres, gjelder § 6-7 første, tredje og fjerde ledd tilsvarende. For øvrig gjelder § 6-5 fjerde ledd, § 6-9 og § 6-10 første til fjerde ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 6-13 skal lyde:

§ 6-13. *Flytting av fripolise, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis*

Den som har rett til pensjonsrettigheter knyttet til fripolise, *pensjonsbevis* eller pensjonskapitalbevis, kan flytte kontrakten til en annen pensjonsinnretning. Oppsigelsesfristen ved flytting er én måned.

Bestemmelsene om formkrav til oppsigelse i § 6-5 første ledd annet og tredje punktum, risikoovergang i § 6-5 tredje ledd, samt oppgjørsfrist i § 6-6 gjelder tilsvarende.

Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 6-7, 6-8, 6-9 og 6-10 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende. Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter en fripolise, skal manglende premiereserve dekkes ved overførte tilleggsavsetninger.

§ 6-14 første til tredje ledd skal lyde:

Den som har en individuell pensjonsavtale, eller en individuell livrenteforsikring, kan flytte kontrakten til en annen pensjonsinnretning. Oppsigelsesfristen ved flytting er én måned. Bestemmelsene om formkrav til oppsigelse i § 6-5 første ledd annet og tredje punktum, risikoovergang i § 6-5 tredje ledd, samt oppgjørsfrist i § 6-6 gjelder tilsvarende.

Ved beregningen av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 6-7 og 6-8. Oppgjør foretas etter reglene i § 6-9.

Overførte midler skal anvendes til å sikre rettighetene etter den nye pensjonsavtalen etter reglene i § 6-10 første og annet ledd. Er premiereserve for pensjonsforsikring ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter den nye kontrakten, kan resten dekkes ved overføring fra premiefondet eller i tilfelle fra tilleggsavsetninger knyttet til forsikringen. Overskytende premiereserve benyttes til å øke ytelsene, med mindre forsikringstakeren krever at midlene skal overføres til premiefond.

Kapittel 7 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 7. Skadeforsikring

Nåværende §§ 12-1 til 12-7 blir ny §§ 7-1 til 7-7

§ 7-5 femte ledd første punktum skal lyde:

Foretaket skal gi melding til Finanstilsynet om fastsatte premietariffer for livsforsikringer som nevnt i § 7-2 og om prinsippene for utformingen av slike premietariffer.

§§ 12-8 til 12-16 oppheves.

Nåværende §§ 12-17 til 12-19 blir §§ 7-8 til 7-10.

Kapittel 13 oppheves.

Kapittel 14 oppheves.

Kapittel 8 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 8. Unntaksbestemmelser

Nåværende §§ 15-1 til 15-8 blir ny §§ 8-1 til 8-8

§ 8-2 skal lyde:

Denne lovens bestemmelser *kommer* ikke til anvendelse på forsikring av husdyr administrert av slakterier eller meierier. De skal imidlertid årlig sende inn oppgave over virksomheten til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan, hvis det er

påkrevet av hensyn til forsikringstakerne, bestemme at også disse ordninger skal være undergitt denne loven helt eller delvis.

§ 8-8 skal lyde:

Kongen *kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra loven for forsikringsforetak* som ifølge sine vedtekter bare kan overta direkte forsikring for en nærmere angitt krets av forsikringstakere, og eventuelt gjenforsikring i tillegg.

Finanstilsynet avgjør i tvilstilfelle om et *foretak* faller inn under første ledd.

Kapittel 9 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 9. Straffebestemmelser

Nåværende § 16-1 blir ny § 9-1

Kapittel 10 kapitteloverskriften skal lyde:

Kapittel 10. Ikrafttredelses- og overgangsregler

Nåværende §§ 17-1 til 17-3 blir ny §§ 10-1 til 10-3

I følgende bestemmelser skal begrepet «selskap» endres til «foretak», begrepet «forsikringsselskap» endres til «forsikringsforetak», begrepet «livsforsikringsselskap» endres til «livsforsikringsforetak» og begrepet «skadeforsikringsselskap» endres til «skadeforsikringsforetak»:

- a) § 2-3 tredje ledd
- b) § 3-2
- c) § 3-3 første, annet, tredje, femte og sjette ledd
- d) § 3-4
- e) § 3-5
- f) § 3-7 første ledd
- g) § 3-12 første ledd første punktum og annet ledd
- h) § 3-14 første og tredje ledd
- i) § 3-16 annet og tredje ledd
- j) § 3-24 første ledd annet punktum
- k) § 3-25
- l) § 4-1 første ledd
- m) § 4-3
- n) § 6-1 tredje ledd
- o) § 7-1
- p) § 7-2
- q) § 7-3
- r) § 7-4
- s) § 7-5 første, annet, tredje, fjerde ledd og syvende ledd
- t) § 7-6 første og annet ledd
- u) § 7-7 annet ledd
- v) § 7-9
- w) § 8-4
- x) § 8-6
- y) § 8-7
- z) § 8-8 tredje ledd

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS – 06/2014

